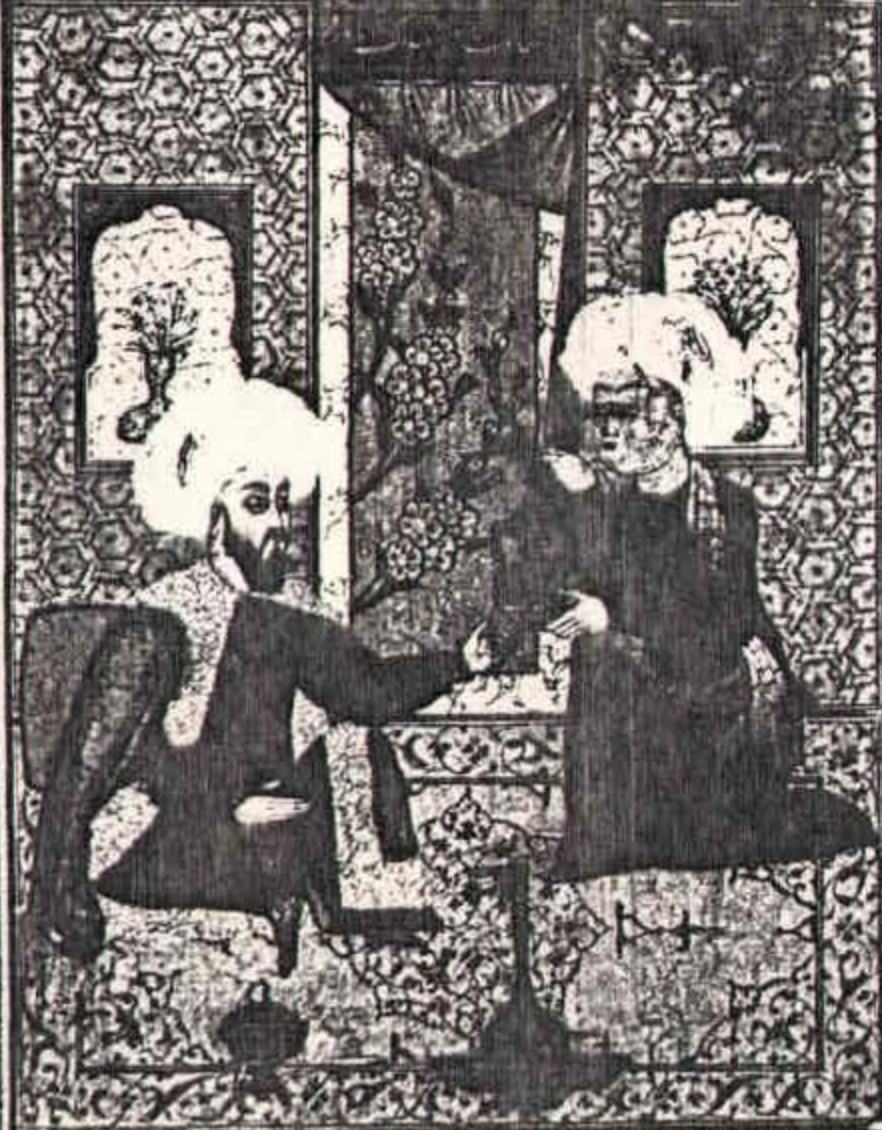

176413

اول زمانه که سید احمدی و اربابین و ستمانه ایری و فصلی شیخ فصلی ارباب
 ایری آشنا الق حاصل اول شد بدین کتاب زهر کشنده دخولا از بیلا اد ریزلی
 بو الفضل چلی که در تزد ابر وقت و با الطبع مرغی ارباب فضل و قوال ایر
 اوجیه کتابت و پرو و بی مرغی و مقبوله از ای ابر با بق بی عادت عنان خندان
 شاهزاده سلامت بو تندی و بد قوت کوب سعدی منزل سوی جلا
 اندی موفطعنا الله حالن عرض کتاب حضرت باد شاهی اندی

قطعه یاد نامه جهان نامتین
 بیاد این جهان عیان
 کتبی در این عالم
 کتبی در این عالم

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI
Doktora Tezi
Cilt I

Tezin Konusu

AŞKI, HAYATI, EDEBİ ŞAHSİYETİ ve DİVANI

Tezi Yöneten: Prof. Dr. Ali ALPARSLAN

İskender PALA

1717

İstanbul - 1983

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	I - IV
GİRİŞ.....	1 - 178
I. BÖLÜM.....	1 - 70
1. Asrın Umumi Manzarası.....	1 - 5
2. Edebiyat Tarihimiz ve Aşki.....	4 - 8
3. Hayatı.....	9 - 30
(Aşki hakkında biyografi eserlerindeki malumat).....	30 - 37
4. Hayatı Etrafındaki Bilgiler.....	38 - 70
a. Askerlik Hayatı ve Üzerindeki Tesirleri.....	38 - 42
b. Ailesi, Evliliği ve Akrabaları.....	42 - 44
c. Zenginliği - Fakirliği.....	45 - 47
d. Üsküdar'daki Yalı ve Mahiyeti.....	48 - 50
e. Aşki'nin Derd ve İstekleri.....	51 - 54
f. Rûhi ve Psikolojik Durumu.....	55 - 58
g. Seyahatleri ve Gezip Gördüğü Yerler.....	59 - 61
h. Temas ettiği Kişiler.....	62 - 67
ı. Padîşah ve Aşki.....	68 - 70
II. BÖLÜM	71 - 178
1. Edebi Şahsiyeti-.....	71 - 113
a. Şiiri ve Sanatı.....	71 - 92
b. Dil ve İmla.....	93 - 99
c. Aşki, Mûsiki ve Diğer İlimler.....	100 - 103
d. Atasözleri ve Deyimler.....	104 - 113
2. Aşki'nin Diğer Yönleri.....	114 - 178
a. Dünya ve Hayat Görüşü	114 - 132
b. Şair ve Devrinden İzler.....	133 - 145
c. Aşki'nin Tarikatı, Dînî ve Tasavvufî Hayatı.....	146 - 159

d. Ayet ve Hadislerden İktibaslar.....	160 - 165
e. Çaryar ve Al-i Abâ'ya Karşı Tutumu.....	166 - 169
f. Aşki'nin Kıssa ve Mucizeleri Ele Alışı.....	170 - 178
Harflere Göre Nüşhalardaki Gazel Sayısı.....	179
Sonuç	180 - 182
İngilizce Üzet (Summary).....	183 - 185
Nüsha Tavsifleri	186 - 190
Kaynaklar.....	191 - 193
Transkripsiyon Sistemi.....	194
Tercüme-i Hâlim.....	195

Ö N S Ö Z

Fakülte sıralarında Divan edebiyatının yüzlerce şair içerisinden sadece belli bir kaç ismin dışında pek araştırma ve değerlendirmeye tabi tutulamadığı manzarasıyla karşılaştım. Dünyada ve yurdumuzda Türkoloji çalışmalarının hızla büyümesi ve meraklılarının artması ile bu eksik ileriki yıllarda kapatılacaktır elbet. Biz bu çalışmalara katkımızın olması amacıyla ve severek doktora yapmaya karar verdik.

Önceleri bir araştırma konusu aradığım halde vaktimin sınırlı oluşu ve vazifemin daima izin alıp kütüphanelere gitmemi engellemesi bu arzumu kırdı. Öyle ise bir metin çalışması yapmalıydım. Edebiyat fakültesinde bilgilerinden istifade ettiğim ilmi simalara ayrı ayrı danıştım. Lâmiî ve eserleri üzerinde çalışmamı uygun buldular. Maalesef çalışmamın yarılarına geldiğim sıralarda bu konunun Atatürk Üniversitesi'nde hazırlanmakta olduğu haberini aldım. Halbuki daha evvelden bu konu üzerinde çalışılıp çalışılmadığı hususunda çeşitli edebiyat fakültelerine sormuş ve yapılmadığı tarzında da cevaplar almıştım. Tabii bu, edebiyat sahasında çalışma yapanların kopukluk içinde oluşlarının sonucuydu. Bundan sonra da birçok konular üzerinde durdum. Maalesef tuttuğum dalların hepsi teker teker kuruyordu. Nihayet Aşkî divanı üzerinde çalışma yapmaya karar verdim. Böylece edebiyatımızın altın çağını da yakından tanıyacak, XVI. asır Türk edebiyatı hakkında da bilgi sahibi olacaktım.

İlk iş olarak divan nüshalarını tesbit ettim. TYDK'da iki nüshası kayıtlıydı. Yugoslavya'da bir nüshanın bulunduğunu da haber aldım. Daha birkaç kütüphanede (Süleymaniye Ktp. Türk

İslam Eserleri Müzesi Ktp. Millî Ktp. vs.) nüshası olduğu haberleri ise asılsız çıktı. Edebiyat tarihimizde Aşki tahallus etmiş birçok şairin bulunuşu ve bu şairlerin birbiriyle karıştırılması böyle bir yanılığa sebep olmuştu.

Nüshaları tesbit ettikten sonra mikrofilim ve fotokopilerini edindim. İlk çalışma olarak manzumeleri sayıp kafiyelerine göre acüzleri bir fihriste yazdım. Böylece nüshalar arasındaki manzume farkları ortaya çıkmıştı. Normal bir divan için oldukça fazla farklılık vardı. Bu da divanın muhteviyatını genişletiyordu. Divan nüshalarının hiç birisi tam değildi. Ancak Fatih Millet Kütüphanesi'ndeki nüsha birkaç varak eksikti. Oysa Nuruosmaniye'deki nüshadan formalar çıkartılmıştı. Aynı durum Sarayova'daki nüshada da vardı. Hatta bu nüsha rastgele bir araya toplanmış ve başı ile sonu birbirine karışmıştı. Tabii bu da işimizi oldukça zorlaştırıyordu. Hangi manzumenin hangi nüshalarda mevcut olduğunu tesbit ettiğimiz sırada Fatih Millet Kütüphanesi'ndeki nüshanın özel bir tasnife tabi tutulduğuna şahid olduk. Bu tasnife göre gazeller önce kafiyelerine göre ayrılmış, ayrıca her harfteki gazeller matla beyitlerinin başladığı harflere göre tekrar tasnif edilmişti. Biz de bu sırayı bozmadık ve okunaksız olmasına rağmen birinci nüsha olarak bu eseri kabul ettik. Nuruosmaniye ve Sarayova'da bulunan nüshaların gazel başlarında yer yer "ve lehu" ibareleri vardı. Oysa tam değildi ve çoğu değişik yazılarla sonradan ilave edildiği hissini uyandırıyor. Onun için bu ibareleri nazar-ı itibara almadık. Manzumeleri numaralandırdık ve nüsha farklarını bu numaralar karşısında altta dipnot olarak verdik.

Eseri yeni harflere çekerken edisyon kritiğini de beraber yaptık. Ayrıca daha sonra tekrar gözden geçirdik. Metnin yeni

harflere çekilişinde bizce en doğru olan ibareyi esas aldık. Diğerlerini de fark olarak sayfa altında gösterdik. Zaman zaman nadir de olsa tek nüshada bulunan veyahud hep aynen tekrarlanan manzumelerdeki harf hataları(Msl: و yerine و , ع yerine ع)nı olduğu gibi transkribe ettik. Türkçe ve Türkçeleşmiş kelimelerde transkripsiyon işareti kullanmadık. İmla birliğini sağlamak için bir fihrist tuttuk ve dikkatli davrandık.

Manzumelerdeki eksik beyitleri genelde, nüsha varak numaraları yanında parantez içinde verdik. Nüshalar üzerindeki çalışmalar bittikten sonra XVI. asır ve sonrasında düzenlenmiş şiir mecmualarını taradık. Taradığımız bu mecmuaların sayısı oldukça kabarık olmasına rağmen ancak sayılı birkaç tanesinde Aşki'nin şiirlerini bulabildik. Bunları da tıpkı nüshalar gibi sayfa altında kod harfleriyle verdik. Üç ana nüshanın kodlanması için Millet Kütüphanesi'nin M'sini, Nuruosmaniye kelimesinin N'sini ve Sarayova nüshasının da S'sini aldık.

Metin çalışmaları bittikten sonra biyografik kaynaklara baş vurarak şairin hayatı hakkında gerekli araştırmayı yaptık. Bu kaynaklar yeterli olmadığı için eserine eğildik ve ilgili beyitleri fişledik. Aynı işlemi şairin zamanı, dünya ve hayat görüşü, edebî kişiliği, dili, üslubu vs. konularda bizi aydınlatacak beyitlere de uyguladık. Böylece divanın $\frac{1}{4}$ ini fişlere aktardık. Bölümler açarak fişleri tasnif ettik ve gerekli bilgileri giriş kısmında verdik. Bundan çıkan sonuç şair hakkında kaynakların çok yetersiz olduğu hususu idi. Giriş kısmındaki araştırmayı geniş tuttuk ve bu bölüme bir nevi tahlil havası verdik. Böylece araştırma kısmında şair hakkında bilinmeyen birçok malumatı sunmuş oluyorduk. Bibliyografya

IV

bölümünde de faydalandığımız kaynakları zikrettik.

Çalışmamızda bir eksik kalmaması için her türlü gayreti sarfettik. Umarız başarılı olmuşuzdur. Burada tez konusunu seçmemden çalışmalarım biteşiye dek bana yardımda bulunan tüm ilim erbabına teşekkür ederim. Ayrıca çalışmalarım esnasında karşılaştığım müşkilleri halletmekte bana yardımcı olan ve tezimin kontrolünü üstlenen Sayın Prof.Dr.Ali Alparıslan'a, Sayın Prof.Dr. Mehmed Çavuşoğlu'ya(Bana Sarayova nüshasının fotokopilerini vermişti, minnetdarım.), Sayın Dr. Orhan Şaik Gökyay'a teşekkürü bir borç bilirim.

G İ R İ Ş

I. BÖLÜM

1. ASRIN UMUMİ MANZARASI

XIII. yüzyılda Hoca Dehhâni ile başlatılan divan edebiyatımız altı asır Türk milletinin bedii zevkleri başında at oynatmış, muhteşem şairler yetiştirerek imparatorluğun her karışında bir edebî ortam yaratmayı başarmıştır. Klasik Türk şiirinin gelişimi de milletin gelişmesi ile paralel yürümüştür. beylikler devrinin dar sosyal çerçevesi içerisinde zor şartlar altında ilk nüvelerini yeşertmeyi başararak Osmanlı İmparatorluğunun hakim olduğu bölge ve ülkelerde gelişimine devam etmiştir. İstanbul'un fethi ile edebî kültür mahfelleri teşekkül etmeye başlamış, hele hele imparatorluk hudutlarının Bağdad'dan Belgrad'a kadar uzandığı Kanuni devrinde de şiirimiz yeni bir havaya girerek daha güçlü bir hale gelmiştir.

Askerlik sahasındaki ilerlemeler, denizde ve karada kazanılan zaferler ile İmparatorluk hudutlarının genişlenmesi, devlet ekonomisinin güçlenmesi vs. hemen her alandaki üstünlük, klasik şiirimizi de etkilemiş, şiirin konularında da statik durumdan dinamik duruma geçilmiştir. Bilhassa imparatorluğun en mutantan devri olan XVI. asırda her türlü sosyal şartlar mükemmeliyet derecesine varacak kadar yüksek seviyede idi. Elbette bu yükseliş devrin edebiyata da aksedecekti. Nitekim bu asırda şiirimize yerli kahramanlar girmeye başlamış, divan edebiyatının his ve hayal dünyasına mahalli ve milli unsurlar da karışmıştır. Çelebi Mehmed devrinde Halilname ile başlayan orijinal konular bu asırda Şehrengizler, İşretnameler ve Sakinamelerle zenginleşmişlerdir. Mes-

nevi sahasındaki bu orijinallik, edebiyatımızın önde gelen birkaç isminin yetişmesine zemin hazırlamış ve bu asır edebiyatımızda altın çağ diye nitelendirilir olmuştur.

Fuzuli, Baki, Hayâli, Yahya, Nev'i, Revâni, Lamîf, Kemalpaşazade gibi üstün ve birinci derecede şairlerin yetiştiği bu devirde maktel, mevlid, siyer, hilye, kırk hadis ve benzeri edebi Türlerde bir bolluk, bir bereket göze çarpmaktadır. Doğu İslam edebiyatındaki vezin ve kafiye gibi alt yapı ile ilgili malzemelerin ortak oluşu, edebiyatımıza günlük olayların girmesini engellemişse de mahalli renklerin, dil özelliklerinin, seçme kelimelerin, farklı teşbih ve istiarelerin, yeni buluşların ve nihayet yeni ifadelerin işlenmesini engelleyememiştir. Bunun en önemli sebebi devlet sınırlarının ve sosyal yapının mükemmeliyetidir. Sûriyelerin, gazavatnamelerin ve zafernamelerin çoğalması, devlet sınırlarının genişlemesi ile ve ihtişamlı bir yaşayış düzeninin başlaması ile izah edilebilir.

Edebiyatın gelişmesinde en önemli faktörlerden biri de marifetin iltifata tabi oluşudur. Nitekim XVI. asırda bilhassa Kanuni devrinde tezkirelere geçen 200 kadar şairin bulunması bunu ispatlar. Bu şairler sıradan şairler değildir. Herbiri üstün söyleyişe sahip kişilerdir. Trakya'da, Balkanlar'da, Anadolu'da ve Şark illerinde yüzlerce şair birer edebiyat ekolünün mümessili olarak şiirler yazıyorlardı. Fatih, I. Ahmed, IV. Murad, III Ahmed ve III. Selim gibi bedii zevklerin koruyucusu olan padişahların başında elbette Kanuni gelir. Kanuni, kendi devrine kadar gerekli tekamülünü tamamlamış bir edebiyat mirasına konmuştu. Kendisinin usta bir şair oluşu ve gerek sayısız gazellerine nazireler söylenmesi için, gerekse mücerred edebi zevk için şairlerle sohbetler edip şiir geceleri düzenlemesi ona şiir severlik ve sanat

korurluk unvanını kazandırmıştır. Onun Baki'ye gösterdiği iltifat, Hayâlî Bey'i şîirlerinden dolayı bir servet sahibi etmesi, ta uzaklardaki Fuzûlî'ye bile bir maaş bağlaması v.s. yüzlerce şairi koruduğunu ve kendisine sunulan hemen her şîire ihsan ve atasını eksik etmediğini açıkça ortaya koyar. Devlet reisinin bu tutumu devrin diğer yüksek seviyeli şahsiyetlerine de örnek olmuş, vezirlerin, büyük zenginlerin, nişancıların, beylerbeyilerinin, defterdarların şîir ve sanat erbabına adeta hâmilik yapmalarını sağlamıştır. İşte Aşkı böyle bir devirde yaşamış ve edebî şahsiyetini oluşturmuştur.

2. EDEBİYAT TARİHİMİZ VE AŞKI

Kırk.

Bez.

97k.

Şairimizin mahlası Aşki. Edebiyatımızda daha birçok Aşki'ler var. Kelimedeki asalet birçok şairin bu mahlası kullanmasına sebep gösterilebilir. Kendilerini, ölümlerinden sonra andıracak olan ismin her bakımdan mükemmel olması arzusu bu... Düşündürücü de... Sadece şairlerin değil birçok sanatkarların da bu mahlasla anıldığı muhakkaktır. Son asırda yetişen usta meddahlardan ikisi Sürürî ile Aşki'dir. Bunlar arasındaki atışmalar hâla dedelerimizin kulaklarındadır.

Edebiyatımızdaki Aşki'leri tarih sırasına göre şöylece sıralayabiliriz:

1. İlk defa Aşki mahlasını Fatih devrinde yaşamış bir şair kullanmıştır. Fatih'in mâdihlerinden olan bu zat sanat yönünden pek üstün sayılamaz. Hatta devrinde onun için

Aşkiyâ tâline aşk olsun

Gerci nazmun kötü sitâren eyü

beyti söylenmiştir ki 100 akçe maaş ile Fatih'in hizmetinde bulunan bu şaire Fatih Aşki'si de denilir. Tezkireler onun devrinde rağbet gördüğünü kaydederler. XV. asırda yaşamış olan şairin bazı şiirleri bizim konumuz olan Aşki ile karışmıştır. Sadeddin Nüzhet de Türk Şairleri'nde aynı hataya düşmüştür.

2. Ankara Milli Kütüphane'de 29 varaklık divanın sahibi olan Aşki XVI. asrın ilk çeyreğinde göhret bulmuş Prevadi'li Süleyman Çelebi'dir. Bu zatın Osküdar hakkında bir gazeli olması dolayısıyla bizim şairimiz olan Aşki-i Osküdari ile karıştırılmıştır. Bir kıtası şudur:

Cem edüp eşar-ı pāküm n'ola divan eyñesem
Andurur erbâb-ı tab'ı çünkü sonunda eser
Ben hüner addeylemem Aşki bu fen lâ-cerem
Baki kılmışdur cihanda ehl-i irfanı hüner

3. XVI. asrın ilk yarısında yaşayan Selim Beyoğlu da Aşki tahallus etmiştir. 1551'de vefat eden bu şair hakkında Aşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Bursa'lı Mehmed Tahir Efendi malumat verirler. Bu zât müderislik de yapmış âlim bir şairdir. Bir matlaında:

Tire çeşmüm Aydın etsün ruhlerün ey nûr-ı ayn
Hâke pertev salsa gelmez zerrece hurşide şeyn

deyen şair Aydın'ın Tire kazasındandır. Rıfat Bilge Aşki divanını Tarama Lugati için tedkik ettiği zaman bu zatı bizim tez konumuz olan Aşki ile karıştırmıştır.

4. Latifi tezkiresinde Aşki-i Saruhani başlığı altında zikredilen şair Aşki, XVI. asırda yaşayan bir diğer şairdir. Aynı zamanda hattat ve nakkaş olan şair şiirde de oldukça usta imiş. Manîsalı şairin bir beyti şudur:

Ostünde kaşının durur ol anberin hâl
San köprü üzre fikret-i hikmetde Danyal

5. XVI. asrın bir diğer Aşki'si bizim şairimizdir ve Aşkiler içinde en büyük şöhret bunundur. İleride geniş bilgi verilecektir.

6. XVI. asrın sonlarında ölen Kenzül-Hakâyık ve Muhtarname mütercimi Aşki ise mutasavvıf bir çehreye sahiptir. İyi derecede Farsça bildiğini tercümelelerinden anladığımız bu şair hakkında Osmanlı Müellifleri bilgi verir. Aynı bilgiyi Saadeddid Nüzhet tekrarlar. Kenzü'l-Hakâyık tercümesinin matlaından:

Hudayâ sözlerümi pür-safâ kıl
Sözüm tevhid ü na't-ı Mustafa kıl
Ki can-bahş ola ta İsa deminden
Alamet göstere ruh âleminden

7. XVI. asrın sonları ile XVII. asrın başlarında yaşayan diğer Aşki kadınlıklarda bulunmuştur. Bir terci-i bendi oldukça meşhur olmuştur. Vasıta beyti şudur:

Nedendür ehl-i dile ey sipihr-i bukalemun
Bu dürlü dürlü elem bu cefa-yı gûnagûn

Şair Sivas'ın Zağra kazasındandır ve asıl adı Ahmed'dir. Fâizi onun 1617'de vefat ettiğini kaydeder.

3. XVII. asırda yaşayan Veli Abdülvası Efendi'nin de mahlası Aşki'dir. Bu zat vaizlik mesleği ile iştigal etmiş olup Ergene'lidir. Ölümü Yenişehir'dedir. Mücib Efendi ölümünün vaaz esnasında vecd galebesiyle küfür söylemesi yüzünden olduğunu tezkiresinde söyler. Ölüm yılı 1619'dur. Bu beyit onundur:

Vasf-ı ruhsârün yazar daim midâd-ı hâmenüz
N'ola gün gibi cihana şu'be verse nâmenüz

9. XVII. asrın ilk yarısında yaşayan Filibe'li Aşki hakkında Riyâzi ve Faizi bize çok az bilgi verirler. Asıl adı Mustafa olan Aşki meşhur şair Ganizade Nâdiri'den mülazim olmuş, şiirini ilerletmiş ve mutasarrıflıklarda bulunmuştur. Şu beyit onundur:

Fenâ cüyında tâbût-ı ecel bir çöptan püldür
Zarüridür ana uğrar geçer şâh u gedâ bir bir.

10. İstanbul'lu Hasan Efendi de Aşki mahlasını kullanmış bir şair olup XVII. asrın ikinci yarısında vefat etmiştir (1660). Müderrislik ve kadılık yaptığını Safayi ve Bellig söylerler. Âlî ama fakir bir zat olan şairin şiirine şu iki beyit örnek gösterilebilir:

Câmeler hep satılup gitdi şitâ masrafına
Kar yağdı gene bayramda meğer kim fukarâ
Aşkiyâ nâle vü feryâdımı gûş etmez yar
Varamaz gûşuna var ise donar yolda sadâ

11. XVII. asırda yetişen bir diğer Aşki'yi bize Kafzade Faizi haber verirse de memleketinin Vardar Yeniçesi olduğundan başka bir bilgiye sahip değiliz. Bir beyti şudur:

Gerçi kilyûn terk edüp haccetmege kıldum yerag
Lık oldum Ka'be'den her günde bir menzil ırag

12. XIX. asırda yaşamış olan şair Aşki ise saz şairidir. Aynı asırda yaşayan saz şairi Gedâyî bu isimde bir şairden bahseder. Ali Emiri'nin Aşki mahlası kullanılmış bir koşmayı mecmuasına alması belki tesâdüf eseridir. Eğer tesâdüf eseri ise bu mahlası kullanan başka halk şairleri olduğu düşünülebilir. Ali Emiri Efendi'nin vücûda getir-

diği mecmuada kayıtlı koşmanın son kıtası şudur:

Hasretten silinmez kalbimiz pastan
Dilin bülbül olmuş hüsnün gülistan
Niçün cevreylersin didesi mestan
Bu Aşki kapında kuldur efendim.

İşte edebiyat tarihimizdeki bilinebilen Aşki mahlaslı şairler bunlardır. Elbette tezkirelere geçenemiş ve şöhret sahibi olamamış başka Aşki'ler vardır. Fakat ne çare ki kaynaklarda kayıtlı olan ancak bu kadar. Burada bir Aşki'den daha bahsetmek istiyoruz. Kendisi hala hayatta olan bu zat Hacı Muzaffer Ozak'dır. İstanbul'da Sahhaflar çarşısında bir kitapçı dükkanını çalıştırır. Divan tarzında Tasavvufi şiirleri vardır. şu kitalar onun bir ilahisindedir:

Zâhid bize hor bakma
Biz Mevla'yı bulmuşuz
İnsafı da bırakma
Hak ile Hak olmuşuz

.....

Aşki bizim yolunuz
Cerrâhi'dür kolumuz
Zikr-i Hak'dur dolumuz
Hak ile Hak olmuşuz.

3. HAYATI

Şunu hemen belirtmeliyiz ki Aşki'nin hayatı hakkında ne şuarâ tezkirelerinde, ne de diğer eski kaynaklarda güçlü bir malumata rastlayamamaktayız. Bu kaynakların birçoğu da ya birbirinin tekrarı yahut da diğerlerine nazaran tutarsızlık gösteren bilgileri ihtiva etmektedir. Şairin yakın arkadaşları arasında bulunan ve uzun müddet dostlukları devam etmiş olan Meşâirü's-Şuarâ müellifi dahi onun hayatı hakkında sathi bilgiler vermekten öte bir yararlık sağlayamamıştır. (İleride şair hakkında kaynaklardan toplanan bu bilgileri sırasıyla kaydedeceğiz.) Durum böyle olunca şairimiz hakkında, asıl kaynaklık vazifesi kendisine düşen eserine bakarak önemli bulduğumuz kısımları nakletmek vasıtasıyla hayatı hakkında azami mâlûmatı vermeye çalışacağız.

Aşki tahallüs eden şairimizin ismi İlyas'tır. Doğum yeri ve memleketi hakkında bugünün şartlarında konuşursak, İstanbul'ludur. Sehi, Latifi ve Ahdi tezkirelerinde onu her ne kadar Osküdar'lı olarak anıyorsa da arkadaşı Aşık Çelebi, Riyâzî ve Ali Yenihisar'dandır derler. Biz bunların ikisini de doğru kabul ediyoruz. Zira şair hem

Mısr u Şam'ı neylerüz cennet-fezâmuz var iken

Osgüder gibi makâm-ı dil-güşâmuz var iken (E. 376/1)

diyerek övdüğü Osküdar'da ve hem de

Riyâz-ı cennete dönmüş Güzelhisar'ı gör e. (432/1)

diye anlattığı Yenihisar'da uzun müddet ikamet etmiştir. Ancak doğum yeri Sadeddin Nüzhat Ergun'un da dediği gibi Yenihisar'dır (bkz. Türk. Şairleri C.II. s. 515) Şair ölümüne kadar Boğaz'ın bu güzel kasabasına daima bir yönüyle bağlı kalacak ve nihayet ilk yılları gibi son yıllarını da

Ter goncasısun ey yüzi gül bağ-ı Hisar'un (K.86/V-1)

diye güzellerini övdüğü, ileride kimler olduklarını söyleyeceğimiz muhibleri ve dostları arasında geçirecektir. Bu arada Osküdar'ı özlemekten geri durmayacak ve

Yâr ile bezm-i mey idicek Aşkiyâ acerb

Yârân bizi anar mı ola Osküdar'da (453/5)

diyerek daima arada geçen tatlı günleri anacaktır. Hayatı boyunca birçok yer gezip çeşitli vesilelerle çeşitli ülkeleri görmüş olmasına rağmen onun yüreğinde Hisar'ın ve Osküdar'ın değeri bambaşkadır. Hatta şiirlerinde gerçek yahut hayal mahsulü durumlar olsun buraları diline dolamaktan çekinmez, belki ısrarla üstünde durur. Tıpkı

La'li kirâs-ı âl gibi emilüp durur

Bahr-i hüsünde benzedi YeniHisar'a hat (205/5)

Aşkiyâ gurbetde her yâdun çekem mi minnetin

Osgüder gibi vatanda aşinâmuz var iken (376/5)

beyitlerinde olduğu gibi.

Evliya Çelebi'nin onu Bursa'lıdır diye göstermesi ise yanlıştır.

Babası Saray yeniçerilerinden olan İlyas'ın doğumu, çocukluk ve delikanlılık çağları hakkında ne kaynaklarda ve ne de eserinde bir ize

ratslayamamışsak da küçük yaşlarda tahsile başladığını ve hiç olmazsa orta derecede bir ilme sahip olduğunu tahmin edebiliriz. Fakat bu bilginin medreseden mi yoksa mahalle mektebi veya babası yahut cami hocasından mı kazanıldığı, doğum tarihi gibi şimdilik meçhuller arasında. Şair Kanuni'ye sunduğu bir ıydiyyesinde, padişaha arz-ı hal eylerken:

Kaddümi dâil etdi bâr-ı minnet-i ehl-i gurûr

Dirlik için anlara ölince olurum sabûr

Ahir-i ömrüm durur dünyâdan eylersem ubûr

Kimse ol eytâmı yâd etmez meğer Rabb-i Gafûr (K.51/VII)

diyerek belinin büküldüğünü ve ihtiyarladığını anlatır. Kanûni'nin 1566 da öldüğünü biliyoruz. Demek ki Aşki 1566 yılında ihtiyarlık demlerindedir. Bir insanın ihtiyar zümresinden sayılmasının veya küçük yaşta ki çocuklarını geçindiremeyecek kadar yaşlanmış ve iş tutmaz hale gelmiş olmasının asgari sınırını 60-65 yaşları diye kabul edersek şairimizin 16. asrın ilk yıllarında, büyük ihtimalle ilk beş yılından birinde doğmuş olması kuvvetle tahmin olunabilir.

Istidlâle devam edelim: Şehi Bey, Hest Behişt'in sekizinci tabakasına yetenekli bulduğu genç şairleri kaydetmiştir. Bunlar arasında Aşki'nin de adı geçmekte ve "Hoş tab", nazma kâdir yiğitdür." diye bir hüküm konulmaktadır. Her ne kadar Şehi Bey, eserine aldığı bütün şairler hakkında iyimser davranıp onlara karşı sitayişkâr bir tavır takınmışsa da buradaki cümle aynen "... nazma kâdirdür." diye geçmektedir. Bir kişinin bu hükme layık olabilmesi için ya çok mükemmel bir şiir tahsili görmesi, yahut uzun süre şiirle iştigâli, yahut da ikisine birden sahip olması gerekir. Şairimizin ikinci gruptan olması kuvvetle muhtemel. Yani uzun seneler şiirle meşgul olmuş olması gerekir.

Sehi Bey tezkiresini 945/1538'de tamamladığını kendisi söylediğine ve Aşki hakkında "Nazma kâdir." sözü ile yeniçerilikten feragatını görülen geçmiş zamanla söylemesine bakarak şairin o yılda hiç olmazsa 35 yaşlarında olduğunu düşünebiliriz. Bu da şairin 16. asrın ilk yıllarında doğduğuna ayrı bir delil olabilir.

Yine devam ediyoruz: Şairimiz yeniçerilikten ayrılmadır. Bütün askerliği müddetince kendi deyimiyle "nice yıllar" hizmet etmiş, talimhanede kalmış, donanmada çalışmış,

"Yüz üzre her sefer Aşki fütâde

Sürinür atun önünce piyade (K.41/V)

dediği savaflara katılmış ve nihayet esir düştüğünde de bir müddet öldü sanılarak ulüfesi kesilmiş. Sonra Müeyyedzade'ye mürid olmuş ve bütün bunlar Aşık Çelebi ile tanışma yolu olan 941/1534'e kadar olup bitmiştir. Şairimizin 20 yaşında mülazim (teğmen) olarak yeniçeriliğe başladığını düşünürsek bütün bu yukarıda saydığımız olayların en az on yılda vuku bulması normal bir akış çerçevesi oluşturur. Buna ek olarak bazı kaynaklar (ileride tekrar zikredilecek) onun ordudan ayrılışını tekaüd yoluyla gösterirler. Bir kişinin tekaüd yoluyla işini bırakması da en az 35-40 yaş gerektirir. Öyle ise Aşki'nin doğum tarihi olarak yine 16. asrın ilk senelerini söylemek mümkün olur. Yine devam ediyoruz: Aşki bir manzumesinde Kanuni'den bahsederken

Leşker-i Islâm ile etdi Beligrad'a gazâ

Atı önünce piyâde yüz sürerdüm ben gedâ (K.51/VI)

diyerek Belgrad'ın zaptında bulunduğunu açıkça söyler. Bu hadise 1521 yılında vuku bulmuştur. Bu sefer Aşki'nin ilk katıldığı savaş bile ol-

sa o zaman yaşının yine 20 civarında bulunması gerekirdi. Bu ise onun doğum tarihini yine 16. asrın ilk seneleri olarak ortaya koyar.

Aşki'nin babası dergah-ı muallâ yeniçerilerindedir. Annesi hakkında ise hiçbir malumat elde etmek mümkün olmamıştır. Şayet sair tanınmış ve zengin bir aileye mensûb olsaydı tezkerelerin bunu kaydetmemesi için bir sebep bulunamazdı. Büyük ihtimalle Aşki'nin ailesi orta halli yahut fakir olmalıdır. Babasının bir yeniçeri olması ve saray yeniçerilerinin de umumiyetle yeniçeri orta reisleri hariç-fazla bir gelire malik olamamaları şairin refah içinde bir çocukluk ve gençlik geçirmediğini düşündürür. Medrese tahsili yapmasına rağmen müderris yahut kadılık yolunu tutmamasının bir sebebi olsa gerektir. Zira Aşki genç yaşında mülazımlık mesleğine girmiş ve ilmiyeye karşı askeriyeyi tercih etmiştir. Bunda şüphesiz istikbal kaygusunun ve içinde bulunduğu aile muhitinin tesiri çoktur. O, bir an önce para kazanmaya başlamak ve hayata atılma endişesi gütmekte haklıdır.

Nahiden geçdüm kitâb-ı aşkdan aldum sebak

Hamdü-lilleh nakd-i ömri kılmadum yabana sarf (214/2)

dediğine bakılırsa tahsilini yarıda bırakmış gibi bir faraziye kuvvet kazanır. Onun askerlik mesleğine girmesinde babasının asker oluşunun tesiri inkar edilemez. Zira evladını seven birçok baba onu kendi kanatları altında yetiştirip kontrol altında tutmak ve kendi mesleğinin en ilerde bir şahsiyeti yapmak arzusu güder.

Aşki'nin küçük yaştan beri şfire olan merakı kendi kendisini yetiştirmesini sağlamış ve nihayet onu devrinin tanınmış bir şairi yapmıştır. Bu da demektir ki Aşki eğer çok iyi bir tahsil görmemişse bile arkadaşları veya devam ettiği muhit içerisinde kendisine tesir eden

birisinin bulunması gerekir. Devrin birçok şairleri ve mevki sahibi kişileriyle yakından tanışıklığı ve dostluğu vardır. Ama bu arkadaşlığın çocukluk ve gençlik çağlarında başlayıp başlamadığı hususu menfi sonuca ulaşır. Onun mensub olduğu kuşaktan yetişen birçok üstün şahsiyetler ilmiye koluna mensûbdur. Hatta yakın arkadaşı Aşık Çelebi ile dostlukları 941/1534 yılında başlar. Bu tarih ise Kanuni'nin Alman seferinden ve şairin yeniçerilikten ayrılışından sonradır. Şairin gençliğinde kendini okumaya vermiş olması da düşünülebilir. Nitekim Aşık Çelebi'nin dediğine göre Aşki'nin askerliği müddetince aklı fikri şiir dedir. Bu da kendini yetiştirmek için ne derece gayret gösterdiğinin tezahürüdür. Ayrıca Aşık Çelebi'nin onun hakkında "... ammâ vezne ânsalar hatırı vezn-i şi're gider ve donanmaya, nöbetçi yazsalar bunun gönlün sefine-i gazel yazardı." demesi çok mânidardır. Bütün bunlar şairin yetişmesinde kendi payının ne derece büyük olduğunu gösterir.

Şairin ordudaki hayatının genç yaşlarda başladığını biliyoruz. Bu müddet içerisinde talimhanede bulunduğu ve bir müddet eğitim gördüğü Meşâirü's-Şuarâda kayıtlıdır. Aynı eser onun donanmada çalıştığını da yazar. Şair askerliği esnasında epey savaflara katılmış ve bu vesileyle Doğu ve Batı'yı tanıma imkanı bulmuştur. Şairin daha sonraki yıllarda kaleme aldığı bir muâşşerde, Kanu'ni ile olan temasından söz ederken onun cülüsundan başlayarak neler yaptığını şöyle anlatır:

Şol zaman k'olup cülüs-ı husrev-i kişver-güşâ

Leşker-i İslam ile etdi Beligrad'a gazâ

Atı önünce piyade yüz sürerdüm ben gedâ (K. 51/VI)

Kıta'ya burada ara verelim. Belgrad seferi Kanuni'nin cülüsünü müteakip çıktığı ilk seferdir. Büyük ihtimalle Aşki'nin de ilk seferi budur.

Zira bu seferden evvelki en yakın savaş Yavuz'un Mısır seferi ve Kâhira'nın zabtıdır. Bu ise 1517'de vuku bulmuştur. Aşki'nin eserinde bu seferle ilgili bir ize rastlayamadık. Bunun iki sebebi olabilir. Ya şair daha o zaman şiir yazmıyordu, ya da ordu mensubu değildi. Zira Aşki umumiyetle savaş esnasında, yola çıkılırken ve sefer dönüşünde şiirler yazar. Şair Belgrad seferinde piyade olarak savaşa katılmıştır. Halbuki bu seferden evvel Tuna ve Karadeniz üzerinden Macaristan'a bir ince donanma gönderilmiştir. Demek ki şair bu donanmada yoktu. Öyle ise Şairin donanmadaki vazifesi bu seferden sonra olmak gerektir.

Aşki bir kapıkulu askeriydi ve Yeniçeri ocağına dahildi. Ocak mensubları kapıkulu askerlerinin en itibarlılarından olup savaşta padişahın önünde ve etrafında bulunurlar ve padişahı korumakla vazifelenirlerdi. Tabii bu askerlerin güvenilir ve babayiğit kişiler olması gerekirdi. Aşki de bu vazifede bulunması dolayısıyla padişahı yakından tanımış ve güvenini kazanmıştır. Aradaki aşinalıktan dolayı Kanuni'ye birçok kaside ve müzeyyel gazeller sunmuş ve hayatı boyunca kendisini unutturmamıştır. İşte 1526 Macaristan seferi için yazdığı iki kasideden birer beyit. Sefere hazırlık var:

Şol zaman k'eyledi şimşir ile gâzilere emr

Engürüs Leşkerini kırmağa sultâ-ı gazâ (K.17/19)

Savaştan galip çıkılmıştır:

Tıgunla oldu ey şeh-i kişver-güşâ bu gün

İklim-i Engürüs ile mülk-i Çesar feth (K.19/16)

Şunu hemen belirtmekte yarar var ki bu kasideler savaşan insanlar için birer moral kaynağı olmakta ve gaziler arasında elden ele do-

laşmaktadır. Bu durum ise padişahın bittabi hoşuna gidecektir. Bu bakımdan Selim-i Evvel ile Tâliî ne ise Kanuni ile Aşki odur. Yine bu bakımdan şairimizi Kayıkçı Kul Mustafa ile kıyaslamak bile mümkün. Kanuni'nin Macaristan seferi Türk ordusunun en büyük zaferlerinden biridir ve 2 saat süren Mohaç meydan muharebesi ile düşmana pek çok zayıat verdirilmiştir. Ardından Viyana ve Budin'in zabtı gelmektedir. Şair bunun için de

Adû-yı ser-büride kana batmış ser-nigûn olmuş

Buton fethi gibi cengi göreydüm bir daht kanı

Bana çok feth gösterdün nasib eyle görem ya Rab

Gelürken âsitân-ı şâha bend ile Beç'ün bânî

Göreydüm Hâk-i hûn-âlûda düşmüş payımâl olmuş

Süm-i esb-i seh öninde ser ü tâc-ı Spenyan'ı (K.26/20,21,22)

diyerek Macar ordusundaki Ban (Voyvoda) ve İspanya kralının mağlûb edildiklerini, Buton (Budın) ve Beç (Viyana) şehirlerinin de zabtedildiğini anlatıyor. Bunlar teşvikkar dizelerdir. Savaşan asker içerisinde bu tip söyleyişlerin ne derece önemli olduğunu söylemeye gerek yok sanıyoruz.

Aşki yeniçeriliği esnasında donanmada da çalıştı demistik. Bu vazifenin de ne kadar devam ettiği yahut hangi tarihler arasında olduğu meçhûlümüzdür. Yalnız şu bir gerçek ki ne kadar kısa olursa olsun denizciliğin tesiri Aşki'de devamlı görülecek ve şiirlerinde daima denizcilik tabirlerine ve vasıtalarına yer verecektir. Şair bu vazifedeyken Limni adasına gitmiş olsa gerek ki:

Gam düşdi gönlüme göricek Limni adasını (533/1)

diyerek gurbet hoşnutsuzluğunu belli eder. Şairin donanmada nöbetçi yazıldığını Aşık Çelebi'ye kendisi anlatmış olsa gerek Her hâl ü kârda şairin bu vazifeyi genç sayılacak yıllarda icra ettiği muhakkaktır. Yine bu yıllarda Kanûni'nin yaptırdığı ejder başlı bir kayık için devrin hemen birçok şairi gibi o da kayık redifli bir gazel kaleme aldıktan başka, yeni inşa edilen donanma için de ayrıca bir manzume yazar. Bu donanma Mustafa Paşa'nın Rodos'u fethetmek için kullandığı 400 parçalık donanmadır ki Rodos seferinin 1522 yılında yapıldığı göz önünde bulundurulursa Aşık'ın denizciliğinin ve donanmadaki vazifesinin bu yıllarda olduğu tahmin edilebilir.

Aşık askerliği müddetince Kanuni'nin Doğu seferlerinin bazılarında katılmış bu arada birçok şehirleri de görmüştür. Onun ilk Doğu seferi Veziriazam İbrahim Paşa ile beraber gittiği ve kışı Halep'te geçirdiği Şah İsmail'in oğlu Tahmasb'a karşı girdiği seferdir. Buradan İbrahim Paşa şair Padişah'a bir murabba ile durumu arz eder. Padişah murabba ile cevap verir. Nihayet Aşık savaşın sonunda, en fazla başarı gösterdiği murabba vadisinde bir nazire yazar ki gerçekten hem Paşa'nın hem de Padişah'ınkinden üstündür. (K.39)

Ayrıca şair bundan evvel de orada tıpkı bir halk-ordu şairi gibi askerın moralini yükseltici şiirler yazıyordu. Bu şiirlerinde gerçekten üstün bir ruh hali ve mükemmel bir savaş estetiği hakimdir. Buraya aldığımız beyitler o seferi anlatan müzeyyel bir gazelinden küçük bir örnektir ve tarih mısraını hâvidir:

Bir sünni sipahiye hezâr oldı kızılbaş
Sır anı meseldür bu ki bin kargaya bir taş

.....

A'dâ tura mı leşker-i Osman'a berâber
Gul eyleye mi ceş-i Süleyman ile savaş

.....

Cârû kılıp otaga sen usluysa Tahmas
Olsun dün ü gün bâb-ı hümayûnuna ferrâş

.....

Amâd zi-sefer şâh cü ber-taht-ı hümayûn
Tarih künem bûd edâ Feth-i Kızılbaş

.....

Tıgün çeke tâ hasre degin feth simâtın
Mürgân-ı hevâ kelle-i a'dâda yiyüp aş (1.88)

Anlaşıyor ki şairimiz 938/1532 senesinde

Deşt-i Tebriz'de Kızılbaşın

Hûnı sürh-âb iken Fırat oldu

Akıbet pay-taht-ı saltanatı

Mezhebi gibi bî-sebât oldu (M.29/1, 2)

diye düşüncesini anlattığı kızılbaşlara karşı Tebriz civarında bulunuyordu. Aradan bir yıl gibi kısa bir müddet geçtiğinde de:

Devlet ü izz ü şerefle feth-i Bağdad eylerüz (K 42/3)

diye hazırlanılan ve yolda çok güçlüklerle uğranılan sefer sonunda Bağdat'a bir karşı koyma olmaksızın girildi. Bu yıllarda sefere katılan her

asker gibi Aşki'nin de sıkıntılara girdiği, çeşitli güçlüklerle karşı karşıya kaldığı zamanları olmuştur şüphesiz. İranlılara ait pekçok kâlelerin ele geçirildiği bu seferde Aşki'nin hangi görevle bulunduğunu bilemiyoruz ama o, şiirlerinde buralardan ve yolda gördüğü yerlerden her fırsatta söz eder. Şairin bu seferden sonraki Doğu seferlerine katılmadığını sanıyoruz. Her ne kadar daha sonra fethedilen Karabağ, Horasan. v.s. yerlerden şiirlerinde söz ediyorsa da buraları, bu ilk seferinde gördüğü cihetden olabilir. Yine aynı şekilde Aden'den, Hindistan'dan bahsediyorsa da buralarının Hind Denizi seferlerinde fethedildiğini yani Aşki'nin askerlik hayatının bitiminden sonra olduğunu biliyoruz. Şimdi dönelim Batı'ya ve Kanuni'nin Alman seferine.

Kanuni'nin Alman İmparatoru Şarlken (V.Şarl) üzerine yürütmesiyle başlayan, Almanya içlerine kadar akınların yapıldığı ama meydan muharebesi yahut büyük bir savaşın vuku bulmadığı bu seferde Aşki kaybolur. Bu kayboluşun sebebinin kimsecikler bilmez ve uzun bir müddet öldü sanılır. Hatta İstanbul'da ulûfesini keserler. Divanındaki bazı manzûmelerine bakarak ve 3 yerde açıkça söylediği esareti kimsenin aklına gelmez. O bu arada bin türlü derd ve meşakkat içerisinde ızdırab çekmektedir. Bu arada şiirler yazıp padişaha göndermekte ve başından geçenleri anlatmaktadır. (bkz: K.95 ve 459 gibi) Anlattığına göre olay şöyle vuku bulur: Alman seferi esnasında Aşki birkaç arkadaşıyla birlikte göreve gönderilir. Görev yolculuğu esnasında bir yerde otururlar ve sohbe başlarlar. Bunlar konuşmaya daldıklarında da olan olur ve yakalanırlar. Bu arada arkadaşları ölmüş olsa gerek. Aşki esir diye götürülüp hapse atılır. Bu esaret günlerinde çok zorluklar çeker. Akşam olduğunda dostlarının sohbetinden ve kendilerinden uzak olmak, sabah eriştiğinde bir tek bile müslüman cehre görememek, karga ve çaylak-

lara benzettiği kafirler içinde gümüş tenlilerin hasretini çekmek onu kahreder. Bülbüllerini kargaya benzettiği Alman topraklarına Allah kimseyi düşürmesin diye dua eder. Halkın isyan içinde yüzdüklerini, sevmiş olduğu Alman kızı hariç (Bkz 459/1) hepsinin, bila istisna domuz sürüsüne benzediklerini, nihayet buralarda tek yaptığı şeyin ah u zâr etmek olduğunu uzun uzun anlatır. Bu şiirin Kanuni'ye ulaşıp ulaşmadığını bilmiyoruz. Eğer ulaştıysa "Meded kurtar meded hânum esirem kafiristana" yakarışı sonuç vermiş midir, yoksa kaçmış yahut serbest mi bırakılmıştır. hepsi birer muamma. Yalnız şu bir gerçek ki Aşki'nin esareti 1532 sonbaharında başlar. Kanuni paytahta döner ve bir sene müddetinde İran üzerine yine sonbaharda bir ordu gönderilir. Bu orduda Aşki de bulunduğuna göre esareti âzâmi bir sene sürmüştür. Yalnız burada kaynakların tezada düştükleri ve bizim de şüphe ettiğimiz bir karışıklık ortaya çıkıyor. Aşki'nin ulûfesinin kesildiğini tüm kaynaklar zikretmelerine rağmen kimisi hastalığını kimisi de öldü saymasını beb gösterirler. Sebeb her ne olursa olsun Aşki esaretten kurtulunca bunu lâkaydi ile karşılar. zaten kısa bir müddet sonra yine orduya katılır. Bu ikinci defa orduya girişinde, içinde, "Tayin olan ulûfecıgüm hâsa haracdan / Emr ede ben kula umarın padişâhdan" (344/k) beyti de bulunan bir gazel kaleme almasına rağmen maaşını alıp almadığını bilmiyoruz. Büyük ihtimalle bu müddet zarfında dirliği üzerinde esen ölüm yeli dirilmemiş ve o da para alamayınca ordudan ayrılmıştır. Zaten arada bir veya iki sene gibi bir zaman vardır. Bu ihtimali kuvvetlendiren bir durum da Aşki'nin Hacı Bayram Veli halifelerinden Müeyyedzade Şeyh Hacı Efendi'ye intisabıdır. Yeniçerilikten çıkınca Bektaşilikten de soyunup Hacı Bayram tacı giymiştir ki bu hadise 941/1534 yılının karakış tabir olunan zemheri günlerinde vukû bulur. Evvelce de söyle-

diğimiz gibi bu tarih Aşık Çelebi ile dostluklarının başladığı tarihtir ve bu ünsiyet Müeyyedzâde'nin zâviyesinde ortaya çıkar. Aşki'nin bu zaviyede çevresi ve muhiti daha da genişler. Daha evelden de kendisini tanıyan ve takdirlerini saklamayan Molla İdriszade Ebülfazl Çelebi onu küttâb sınıfına dahil eder. Bu zat İdris-i Bitlisi'nin oğlu olup daha sonra üç yıl kadar (1566-1569) deftardarlık da yapmıştır. Babası gibi âlim ve şair olan Ebülfazl Mehmed Çelebi dürst bir kimsedir. Onun Aşki'ye katiplik mesleği kazandırdığında hangi mevki yahüt makamda olduğunu bilmiyoruz. Aşık Çelebi'nin verdiği malumata göre "deftardar-ı vakt"dir. Halbûki bu yıllarda defterdar olan kişiler Mustafa Çelebi, Ramazan-zade Yeşilce Mehmet Çelebi ve Nazlı Mahmut Çelebi'lerdir. İrakeyn seferinde katledilen Iskender Çelebi'nin yerine Mustafa Çelebi (941/1534) geçip iki sene sonra vefatında yerini /Ramazan-zade almıştı (943/1536). Onun ardından Mahmut Çelebi 5 sene sürecek defterdarlığına başlamıştır (944/1537). Buna göre Aşık Çelebi'nin deftardar-ı vakt tabiri her halde tezkiresini kaleme aldığı yıl için geçerli olsa gerek. Zira tezkire 1566'da yazılır. Bu tarih Ebülfazl Çelebi'nin defterdarlığına tayin yılıdır. Ebülfazl Çelebi 1569'da hacca giderken Şam'da vefat etmiştir. İşte Aşki'nin :

Bi-hisab edüp sana Hak lutf u kılsun yarlıg

Tapuna şâhum mübârek ola deftardarlıg (209/1)

diyerek yeni vazifesini kutladığı İdriszade kendisine daima saygı göstermiş ve iyi kitabetlerden memuriyetler ihsan etmiştir.

12

Şair, defterdar İdriszade'nin, Arabistan'a (Hacca) gitmesi sözkonusu olduğunda ondan, kendisini de beraberinde götürmesini şöyle ister:

Şeyl-i eşkümler harâba vardı gönlüm hânesi
Dest-i ihsânı demidür eylese mimarlık

Devlet ile sen Arap mülkine eyler sen sefer
Can ile Aşkî diler kim ede hizmetkarlık (209/45)

Ebülfazl Çelebi'nin onu beraberinde götürüp götürmediği hususu mübet görünür. Onun daima şaire ihsanlarda bulunduğu ve hâmi rolü oynadığı bir gerçektir.

Şairin katiplik mesleğine ne kadar devam ettiğini bilemiyoruz. Kaynaklar bu konuda ketümdür ama Aşık Çelebi'ye göre "Eyüce

kitâbetlerde" bulunmuştur. Bu cümleden onun epey bir müddet ve birkaç ayrı yerde vazife yaptığı sonucuna varabiliriz. Bu yerlerden birisi Edirne'dir. Şair birçok şiirinde Edirne'den ve Tunca'dan bahsettiği gibi Edirne mevlevihanesine haftada bir defa dervişlerin toplandığını:

Varup her hafta ol mâhı temasa kılmaga Aşki

Tolar uşşâk-ı sermest ile sahn-ı mevlevihâne (420/5)

beyitiyle anlatır ki bunlar arasında kendisinin de bulunması kuvvetle tahmin olunabilir.

Bu eyice kitâbetleri ona Ayas Mehmed Paşa'nın ihsan ettiğini sanıyoruz. Çünkü şairin katiplik yaptığı yıllarda veziriazam bu zat idi ve Aşki ona "himmet" redifli bir kaside sunarak

Harâbâbademüñ ta'miri gayet hûb olur derler

N'ola bir özge mensıb dahi eylersen bana himmet (K.59/17)

demiş ve bir vazife istemişti. Her halde Ebülfazl Çelebi bu vazife için sadece vesile olmuştur. Aşık Çelebi'nin de bunu söylemeye çalıştığını sanıyoruz. Sonuçta Aşki'nin hastalanıp hizmette kusur etmesi memuriyetden ayrılmasına sebep olmuştur. Bu ayrılış nedeniyle Kanuni'ye bir arzuhalname sunduğunu biliyoruz. Bu arzuhalname karşılığında kendisine yapılan ihsan ile 945/1538 yolunda biraz evvel Üsküdar'da bir yalı aldığı da malûmumuz. O halde Aşki'nin katiplik mesleği de dört sene kadar sürmüş olmalıdır. Bu hastalanma bahsini Ahdi yanlılıkla Yeniçerilikten ayrılışında ve ulûfesinin kesilişinde gösterir. Aşki'nin tahsisatının kesilmesini vesile ederek Kanuni'ye güçlüklerle ve bin minnetle gönderdiği kıt'a şudur:

Pâdişâh-ı cihan-penâhuñ ben
Niçe yıl eşiğinde çâker idüm

Yemez idüm cihan gamın zira
Pâdişahun ulûfesin yer idüm

Şehriyarun duâ vü medhinde
Mir Husrev gibi suhanver idüm

Şâhun atı önince ruh üzre
Her gazâyı piyâde eyler idüm

Kal'a ceng olsa anmayup ölümüm
Yanar oda görer semender idüm

Hasta kaldum kesildi dirliceğüm
Sağ olursam solağ olam der idüm

Şâh-ı âlem-penah sağ olsun
Çâkeriyem ezelde çâker idüm (M.2)

Şairin Padişahla olan münasebetini baştan anlattığı bu manzume Kanuni'nin hoşuna gitmiş olmalı ki şairin kendi deyişiyle "nan u nemek hakkını" yerine getirmek için ondan ne dileği varsa bildirmesini istemiştir. Aşkı bunu gayet güzel değerlendirmeliydi ve bir kıt'a daha kalem alıp padişaha arzetti:

Bugün meddâhısun sahib-kırânun
Şehâ layık degül kim ola ma'zul

Senün gibi efendüm var iken ben
Kimün kapısına varup olam kul

Serefrâz ola her tâze nihâlün
Bu gülzâr-ı cihan turdukça var ol

"Basiri" göz yumup baĝ-ı cihandan
On akçeyle gedüĝi oldu mahlûl

Umarın hâcetin ben nâ-murâdun
Mürüvvet kânıdur şeh ide makbûl

Duâ-yı devlet-i şâh-ı cihâna
Olayın tâ ölince ben de meşgûl (M.3)

Anlaşıldığı gibi Aşki Basiri'nin 1535'de ölümü üzerine boşalan yeri almak istiyordu ve Kanuni Basiri'nin on akçelik tahsisatını Aşki'ye tekâüden ihsan buyurdu. Hatta bu on akçelik yevmiyeden başka ona külliyetli miktarda bir baĝışda da bulundu. Aşki bu para ile ileride nelere sahne olduğunu anlatacağımız Üsküdar'daki yalıyı satın aldıktan başka kendi deyimiyle:

Tâ olınca bendesine şâhdan lutf u ata
Dediler gel evlen ehl-i sünnete kıl iktida
Evlenüp evlad ile aldum başuma bin bela (K51/6)

diye anlattığı şekilde başkalarının tesirinde kalarak evlenmiş ve çocuk çocuğa karışarak başına belâlar almıştır. Hiçbir kaynağın bahsetmediği bu evliliği şair kendisi söyler. Şairin bir muâşşerinde anlattığı bu evlilik her ne kadar Belgrad seferinden sonraymış gibi görünüyorsa da -çünkü şair az evvel kaydettiğimiz mısraların tamamında:

Şol zaman k'olup cülû-ı husrev-i kişver-güşa

Leşker-i İslam ile etdi Beligrad'a gaza
Atı önünce piyade yüz sürerdüm ben gedâ
Tâ olunca bendesine şâhdan lutfu atâ
Dediler gel evlen ehl-i sünnete kıl iktidâ
Evlenüp evlad ile aldum başuma bin belâ
Kulluga lâyıık bir iki bende-zâdun var şeha
Nân için sehzâde verdi nâme-i şefkat-mümâ
Vermedi mektûb Sultan Bayezid ile Ağa
Lutf-ı Hak'dan umaram ola atâ-yı pâdişah (K 51/VI)

der- bizce bu ihsandan sonradır. Çünkü şair divanın birkaç yerinde:

Dü elinden kimlere sunsun şikayet nâmesin :
Görmez oldu Aşk-i divâne divan yolların (345/7)

ve

İli bünar degül ni gözüm olunca hemân
Peri-sıfat nazaramdan o şivekâr oldu (509/4)

gibi söyleyişlerle gözlerinde hastalık olduğunu söyler. Kaynaklar bir hastalık yüzünden ulûfesinin kesildiğinde müftefiktirler ama hiçbiri hastalığın ne olduğunu söylemez. Oysa şair bunun, gözündeki bir arıza olduğunu açıklar. Bu da demektir ki şair şâyed gözleri rahatsızlanmasa hala evlenmeyecekti. Nitekim evliliği bir angarya gibi görür:

Aşki'i ferd ü mücerred kıldı aşkun cevheri
Kesret ile kendüye imsan u evlâd istemez (178/7)

Sonuçta şair evlenmiştir, yahut evlenmeye mecbur kalmıştır ve muâşşer-in bir sonraki bendinde bahsettiği evlada sahip olmuştur:

Ahir-i ömrüm durur dünyadan eylersem ubür

Kimse ol eyfâmı yâd etmez meger Rabb-i Gafur (K.51/VII)

diyerek çocuklarının henüz yetim denecek çağda, yani kendilerini geçin-
diremeyecek kadar küçük olduklarını anlatır. Bu da şairin geç yaşlar-
da tahminen kırkıında evlendiğini açıklar mahiyettedir. Şairin memuri-
yetten ayrılışı ve gözlerinin rahatsızlanması da yine bu yaşlara teka-
bül eder. Şairin, muâşşerin altıncı bendi olan az evvel kaydettiğimiz
bendinin dördüncü mısraında

"Ta olunca bendesine şahdan lutf u ata"

diyerek padişahdan gördüğü ihsan hakkında bir uzaklık deyimi olan "Ta"
kelimesini kullanıyor ki bu da Belgrad seferi ile lutf u atâ arasında
bir hayli zaman geçtiğini bir ölçüde teyid eder. Bütün bunların hari-
cinde eğer şairimiz gerçekten Belgrad fethinden sonra evlenmişse 21-22
yaşında evlenmiş olması gerekir. Oysa ihtiyarlık zamanında yazdığı bu
muâşşerde bahsettiği yetimlerin bu çağlarda en az 25 yaşlarında olma-
sı gerekir. Ayrıca, o devirde Yeniçerilerin neferleri ve küçük rütbe-
li subayları evlenmekten menedilmişlerdi. Nitekim Aşki'nin Belgrad se-
feri esnasında olsa olsa mülazim rütbesinde olması gerekir ki o rütbe-
de evlenmiş olmasını düşünmekte hatalıdır. Eğer bu noktada yine de bi-
zim anlayamadığımız bir karışıklık var ise şair ya daha önceden bir
ihsana daha layık görülüp evlenmiş, ya da kaydettiğimiz muâşşerden do-
layı Usküdar'daki yalı parasını almıştır. Çünkü bu muâşşerde de yine
padişahdan bir yardım talebinde bulunmaktadır.

Aşki Usküdar'daki evi aldıktan sonra tekaüd maaşıyla geçinmeye
başladı. Evine daima dostları gelip gider olmuştu. Ev de kendisine dar

geliyor, kalabalık misafirlerini gerektiği gibi ağırlayamıyordu. Bu sebeble evi büyütme gayreti ile binaya bitişik bir selamlık ve oturma odası yahut kendi deyimiyle bir tekyegah yaptırmaya kalkıştı. Tabii bu yevmî 10 akçe ile olacak iş değildi. Sonuçta yine Kanuni'ye şöyle bir yardım talebinde bulundu:

Aşk ile khyâb-ı ademden elalı bidâr dil

Kılmamışdum kayd-ı dünyaya taalluk ben gedâ

Çeşm-i irfân ile seyr edüp tecerrüd âlemin

Aşık-ı şûride-hâl olup yürürdüm bi-neva

Geh kılurdum pây-i ehl-i uzlete baş üzre yer

Eyler idüm aşk ile gahi cihânı zir-i pâ

Mürde-i tıg-ı belâ-yı aşk idüm ben hastanun

Bir gönünürdi dil-i bîmârına derd ü devâ

Eylemişdüm mâ-hasal uzlet makamın ihtiyâr

Bu fenâ mülkine çeşmüm istenezdüm kim baka

Bir hasır alur yerüm yağ idi bu gam-hânedê

Töhmet idi cism-i uryânuma nakş-ı bûriyâ

Avn-i Hak'dan erdi mâgeh himmet-i şâh-ı cihân

Genc-i lutfından bu abd-i muhlisa kıldı atâ

Padişâh-ı berrîü bahrün kıldugı ihsan ile

Osküdar kurbında alınum bir makâm-ı hoş-havâ

Ab u gilden anda yapıdüm husrevâ bir tekıye-gâh

K'eyleye âsayişi gildikçe ashâb-ı safa

Eksik olmaya içinden ehl-i dil şâm u seher

Dâyimâ ola devâm-ı devlet-i şâha duâ

Lik onbin akça karz aldum yaparken ol evi

Deyn kaddüm bükdü yok kalbümde ol gamdan safâ

Asitân-ı izzete bir cân kalur borcum hemân

Cüd-ı şâh ile eğer olursa ol deynüm eda

Aşkiyâ eyle dua-yı devlet-i şâh-ı kerim

Çekme gam k'evvelde lutf-ı şâh ile oldu binâ

Tekye-i dehre konup göçdükçe bu halk-ı cihân

Gün gibi yansın çerâğ-ı devlet-i zıll-i Hudâ (M.1)

Bu kıt'anın kabul görüp görmediği husûsu şüpheli ise de padişah' tan bîr yardım daha gördüğünü sanıyoruz. Zira Aşki² Sehi, Latifi ve Ahdi tezkirelerinde Osküdar'lı diye gösteriliyor. Bu tezkireler sırası ile 1533, 1546 ve 1563 yıllarında bitirilmiştir. Demek ki bu yıllarda Aşki hala Osküdar'da mukim idi. Ayrıca Aşki, eli açıklığı ve geleni gidenin çok oluşu nedeniyle epey borçlanmış ve evi rehine konmuştur. Bu terhîn meselesinin 1565-1566 yıllarında olması gerekir. Zira evinin rehinden kurtarılması için daha evvelden Kanuni'ye sunduğu kerem, redifli bir kasideyi küçük değişiklikler yaparak ve evinin terhinini de konu ederek tekrar Selim II'e sunmuştur. Oysa kasidenin Kanuni'ye sunulan asıl şeklinde bu evden bahsedilmemiştir. Selim II. (Sarı Selim)- in tahta çıkışı 1566 senesindedir. Aşki'nin bu kasideyi ona şehzadeli-

ğinde sunmadığı kasidedeki hitaplardan anlaşılmaktadır. Şu beyitler kasidenin Sultan Selim II'e sunulan şeklinde mevcuttur:

Rehindür hâ necügüm ey şâh meded

Çıkdı elden eger olmaz ise fermân-ı kerem

Cüd-ı ihsân-ı şehinşâh ile olmaşdı binâ

Oluben şevk ile işretgeh-i yârân-ı kerem

Gâh olup lutf ile menzilgeh-i ashâb-ı safâ

Geh kadem-rence kılurdu gelüp a'yân-ı kerem

Göz göre şimdi satılmak degül ey şâh revâ

Var iken sencileyin husrev-i hâkân-ı kerem

.....

Ben gubârı hele gönderme kapundan mahrûm

Yok durur dergeh-i lutfında çü pâyân-ı kerem (K.21)

Şairin bu kasideden dolayı evvelce Kanuni'den bir yardım görüp görmediğini bilmiyorsak da daha sonra Selim II'den herhangi bir yardım görmediği akla yatkındır. Galibâ Selim II. bu kasidenin daha evvel Kanuni'ye yazılmış olduğunu biliyorku ki Aşki'ye yardımda bulunmadı. Zira Aşki, Aşık Çelebi'nin de deyimiyle 1566'dan az evvel Yenihisar'a taşınmak mecburiyetinde kalmıştır. Selim II ona yardım etseydi nice yıllar uzun tasavvufi ve edebî sohbetlerin yapıldığı, tavla ve satranç partilerinin düzenlendiği, fasılların geçildiği, ekâbirin toplanıp felekten gün çaldıkları, suarânın atıştıkları, ulemânın günlük meseleleri tartıştıkları o eve tekrar taşınır ve dostlarından ayrı kalmazdı.

Zirâ Aşki bütün bunlardan zevk alıyordu.

Aşki'nin Yenihisar'a taşınması herhalde babasından kalma emlak dolayısıyla. Artık evli ve çocuk sahibi olan Aşki baba evine, doğup büyüdüğü mahalleye, işte böyle, borç belini bükmüş halde döndü. Şairin son seneleri olan bu 9-10 sene, sanıyoruz kendisinin de divanın birçok yerlerinde çeşitli vesilelerle söylediği gibi:

Demiş Necâti örti döşek bûriyâ yeter

Gam-hâmemizde gör ki bizüm bir hasır yok (221/4)

Bu gedâlık derd ey dil saltanat baş ağrısı

Birisinde zahm-ı nân birinde savaş ağrısı (498/1)

fakirlik içinde ve perişanlıkla geçmiştir. Her ne kadar Hisar'da onu sevenler ve dostlukları olan kişiler var idiyse de Üsküdar'dakinden daha mutsuz olduğu kesindir. Aşık Çelebi bu yıllar için onun "... gûşe-i uzlette ve âlem-i ferâgatta." olduğunu söyler.

Aşki'nin vefatı 984/1576 yılındadır. Vefat ettiğinde hala Yenihisar'da ikamet etmekteydi.

Virânelerde gördüm ma'mûr iken yapılmış

Bürc-i Hisâr'a yer yer seng-i mezâr-ı köhne (468/4)

diye daha önceleri söylediği köhne mezarlar arasında medfundur. Bugün mezar taşı kaybolmuştur. Onun için Rumelihisarı'ndaki mezarının yerini tesbit mümkün olamadı.

Şimdi Aşki hakkında tezkirelerin ve biyografi eserlerinin vermiş oldukları malumatları aşağıya aynen kaydedelim:

"Aşki: Anadolu cânibinde, İstanbul mukabelesinde vâki" olan Osküdar mââm kasabasındandır. Babası dergâh-ı muallâ yeniçerilerindendir. Kendisi dahi asitân-ı devlet mülâzimlerinden olup Yeniçeriler bölüğünde iken dirliğinden ferâgat idüp şî're mail oldu. Hoş tab', nazma kadir yiğitdür. Bu ebyât onundur.

Çak çak itti yakasın subh-i sâdıklar gibi
Tâze dağ urdu felek bağrona Aşıklar gibi
Lâle vü nergis tutar bezm-i çemende sâgari
Olma ayık sen dahi mahrûm fâsıklar gibi

- Seht -

"Aşki-i Osküdari; Yeniçerilikten tekaüd itmiş, tâlib-i irfan ve sâhib-i divan hoş tab kimesnedür. Bu matla'-ı muhakkikâne anun eş'ârındandır.

Ben anun mihrinde mahv ol bende peydâdur henüz
Zerrede gör mihrin envârı hüveydâdur henüz"

- Lâtifi -

"Aşki: İstanbul mukabelesinde olan Osküdar nâm kasabadandır. Babası dergâh-ı muallâ yeniçerilerinden imiş ve kendü de ol bölükde iken gerdiş-i devr-i felekten teninde ârıza peydâ olmuş. Hizmette kusur ve zahmette rencûr olduğu ecilden ulûfesini kesmişler ol esnâda pâdişâh-ı dîn-penâha bir gazel-i garrâ diyüp sunup matla'ı ketbolundu:

Sağ olursam solağ olam dir idüm bk
Hasta oldum kesildi dirliceğüm (M.2/6)

Pâdişâh-ı cihâne bu gazel behâne olup tekaüd tarikıyla on akçe

ihsan buyurmuşlar. Hâliyâ sultân-ı felek-âşiyânın duâ-yi hayrın vird-i zebân ve mûnis-i cân itmişdür. Ve hadd-i zâtında ber-muktezâ-yi mahlâs aşk-ı ilâhiye mahrem ve esrâr-ı nâmütenâhiye hemden kimsedür.

- Ahdi -

"Aşki: İstanbul civârında Yenihisar'dandır. Adı İlyas ve hüsa-i hulk ve bîdillikle makbûl-i mâsdur. Yeniçeri idi. Ya'ni âteş-i neberdün semenderi'idi. Ammâ vezne ansalar hâtırını vezn-i şî're gider ve donanmaya nöbetçi yazsalar bunun gönlün sefîne-i gazel yazardı. Yoldaşları ta'limhânedede idmana kûşîş iderdi. Bu vasf-ı ebruda hayaller bulmağile tab'ın âzmâyîş iderdi. Niçe kez fütâde pâdişâh önünde piâde sefer idüp Alaman seferinde öldü deyu ulufesin kesdinürler vü dirliği , üzerine ölüm yelin esdirürler. Ol dahi başından borkü gidüp ma'zûl borkün giydikde İstanbul'da Müeyyedzâde Şeyh Hacı efendi merhûmun zâviyesinde sôfi olup Hacı Bektaş kisveti yerine Hacı Bayram tacın giydi, vü mergâr-ı tevhid-şikârına döşenüp unuttu gayrı saydı. Hakir ile ol zamandan ki sene ihdâ vü erbaîn idi, vü faslı dahi fasl-ı erbaîn idi, aşinâlık olmuştur. Yine küttâb zümresine duhûl itti. Molla İdris-zâde Ebûlfazl Çelebi ki defterdar-ı vakt vü bittab' mürebbi-i erbâb-ı fazl u kavâbil idi, eyüce kitâbetler yirüp mer'i vü makbûl itdi. Ahır sayık-ı saadet inân-ı ihtiyârın şâhrâh-ı selâmete yöneltti vü bedreka-i kevkeb-i sa'dı sermenzil-i sûy-i saâdete ilette. Bu kıt'a ile hâl-i bâ melâlin arz-ı rikâb-ı hümayûn-i pâdihâhi itdi. Kıt'a:

Padişah-ı cihan penâhun ben

Nice yıl eşiğinde çâker idüm (M.2/17)

.

Tomâr-ı arz-ı hâli fitil-i zahm-ı sine-i sadcâki ve miftâh-ı kilid-i âmâl-i dil-i gammâki oldu. Dilhâhından suâl itdüler. Çün zillet-i

uzletten ^{lezzet} almış idi, vü sevda-yi dūd ü ziyarı baştan salmış idi. Yetim gibi bölük hevâsını itmedi "es-Selâmetü fi'l-vahde" tarîkını koyup çengelistan-ı kesrete gitmedi. Sadâkat-ı şahiden ber-vch-i tekaüd sedd-i ramak deryüze itti. Hadd-i zâtında livâ-yi himmet-i bülendünün yerin evc-i târem-i firuze itdi. Basiri merhûmun ulûfesinden mahlûl olan on akçeyi kifâf-ı rûzmerre itdiler. Vü sılalardan vü cayizelerden in'âm ü ihsanı nice kerre ittiler. Filcümle hâl-i melâl-meâlî hücum-i âlâm-ı gûnâgûn vü şulüvv-i gavga-yi çerh-i vajgûndan aman buldu. Vü kendü ser ü sâman buldu. Cânib-i Oskûdar'da deyyaya müşrif-i müşerref bir ferruh vü ferah-bahş kenarda mesken vü şükûfezar-ı cennet-âsâda nişimen tuttu. Zurafâ-yi erkanın sohbet-gâhı vü sâyir yârânın melce ü penâhı oldu. Gâh ekâbir bezmi ile reşk-i felek, gâh mahbûblar cem'i ile mecma'-ı cem'-i melek oldu. Gah şuara müşaaresiyle güm güm öttü. Gah ulemâ âvâzı kâinâtı tutdı. Gâh ayyaşlar nâresi vü sürahiyle kulkulleri bağçe bülbüllerinin safîrin dindirirdi. Gah mutriblermağmesi vü sazlar elhânı zühreyi felek bâmîndan indirdi. Gah söfiler hü ü hâyı âfitaba derâa vü taylasanın bıraktıdırup simâ itdürür, gah satranç-bazlar ve nerradlar hengâmesi müşterinin mâmelekin tâs-ı felekte nerrâd-ı reşke ütdürürdi. Anda olan ays ü işretler vü zevk u sohbetler gayretinden zühre sermâyeyi çaldırdı, vü kamer külçesin kadeh-i haleye koydu. Hürşid câm-ı çemşid dost-gâmilerin çeküp şuaşcür'aların bezme saçdı. Keyvân ehl-i bezme nuhûseti irmesün diyu dokuzuncu feleke kaçdı. Ba'dehu yine ol meskeni tebdil itdi. Kevkeb-i tab'ı Oskûdar burcundan Yenihisar evcine tahvil itdi. Hâlâ anda gûşe-i uzlette vü alem-i ferâgatdedir.

- Aşık Çelebi -

"Aşki: Nâno İlyas'dur. Bu dahi Yenihisar'dandır. zümre-i Bektaşiyandandır. Hasta olup ulûfesi kesildikte Sultan Süleyman'a yazdığı

arz-ı halinde dimişdür.

Yemez idüm cihan gamın zirâ (bkz. M.2/2)

Bu ebyât da anûn divânından intihâb olunup sebt oldu:

Nâme-i hüsnün Hudâdan geldi öpsem vechi var

Bende Mevlâdan gelen mektub-ı peygami öper

Arif ol zenbür-veş her gördüğünden lezzet al

Aşık ol âvâze-i perr-i mekesten hâlet al

Yâr zülfin ref'ider urşa kaçan rûhsâre su

Nitekim kalkar duhan her dem urulsa nâre su

959 da fevt olmuşdur. Yenihisar mezâristânında medfûndur".

- Rıyazî -

Bürç ü bârusı tâk-ı çerh-i minâya mümâs u rif'at ve hısânet ile rasînül-bünyân vü metînül esas olduğundan gayri teferrücgâh-ı âmme-i nâs olmağla medh ü senâsı muhtâc-ı tesvid-i evrâk vü atrâs olmayıp bu dâr-ı cihânda şehri-i İstanbul'a hem civâr olan Yenihisardandır. Nâmı İlyas'dır. Evvelâ ateş-i ceng u veganın semenderi vü bişezâr-ı harb-i top u tuğunun şir-i neri tâife-i yeniçeriden olup ba'dehü Müeyyedzade Seyh Hacı Efendiye mahabbet-i irade ile künc-i inzivada kalmış idi. Ba'dehü Ebu'l-Fazl Efendi'nün fazl u himmeti ile bazı amâire-i kitâbet üzere idi. Ahır sâik-i saadet inân-ı ihtiyâr u meknetin şâhrâh-ı selâmete yöneldüp bu kıt'a ile cenâb-ı Süleymani vü süzze-i hâkâniye arz-ı hâl ü inhâ' mâ fi'l-bâl itdikde ol tomar-ı fitil-i zahm-ı sine-i sadcakı vü miftâh-ı kilid-i hâtırını gamnâkı olup murâd-ı meâlinden sual

olunup tir-i me'mûli hedef-i kabûl-ı mevsûl oldukda gûşe-i uzlet ihtiyâr edüp Basri (Basiri)nin on akçe ulûfesi mahlûl olmagın kabûl kılınmış idi, ve gûşe-i kanâtda tahsil-i tevşe-i ahirete meşgûl olmuş idi. Ol kıt'a budur:

Pâdişâh-ı cihanpeâhun ben
Çâkeriyüm ezelde çâker idüm (M.2/1.7)

Bu murabba âb-ı rûy-ı cümle eş'ârı vü şâh-ı beyt-i kaside-i güftârıdır.

Gah mir'at-ı felek rûy-ı saadet gösterür

.....

Görelüm ayine-i devrân ne sûret gösterür.

Neyledi devr-i felek âyine-i Iskenderi

Görelüm ayine-i devrân ne sûret gösterür. (K.70/I,III)

- Hasan Çelebi-

İstanbul kurbündeki Yeni Hisar'dandır. Yeniçeri zümresinden iken Alaman seferinde öldi diyü dirliğı kesilmiş. Kendisi ibkâsına mukayyed olmayup Hacı Bekdaş kışvetin Hacı Bayram tacına değışmiş. Müeyyedzade Seyn Hacı Çelebi zaviyesine girüp sûfi olmuş. Ebü-ı-fazl merhûm ki defterdâr imiş. Müfidee hizmetlerle mezkûra gerçekden iltifatı var imiş. Ba'd-ı zaman rikâb-ı hümayuna arz-ı hal eylemiş. Muradınca tekaüd vazifesi virilüp Üsküdar'da bir mâkâm-ı bihişt-âsâda nakd-i ömrini sürür-ı behçet-şîârla geçürmiş. Ammâ takaüdüne sebeb olan bu arz-ı hâl-i mahzûmı imiş:

Nazm:

Pâdişâh-ı cihan-penâhun ben

.....

Çâkeriyem ezelde çâker idüm

-Ali-

AŞKI-i YeniHisârî: Tokuz (yüz) toksan dörd'te fevt olmuşdur.

Mükemmel divanı görölüp bu ebyât ihtiyâr olundu:

Lâ'li lebiyle şol hat-ı ruhsâr-ı dilrübâ

Güyâ kirâs-ı âlfîle YeniHisâr'dur.

Sâkiya devr eyleysün bâdeyle pür kıl sagarı

Gördüm âyine-i devran ne sûret gösterür

Mâh-ı nev sarmanuz âhum okı çarhın siperin

İtmeyüp çekildüğü dem kalmış o birdâne yelek

Getürür yirine hakkâ ki tuz ekmek hakkın

Ekmek isterse eğer yarama ol yâr nemek

Arif ol zembûr-veş her gördüğünden lezzet ol

Aşık ol âvâze-i perr-i mekesden hâlet al

Âhum artar sineme urdıkça tig-ı âbdar

Düdlar peydâ olur takundıgunca nâra su

Sek-be-sahra dimezden evvel çerh

Padişâhun ulüfesin yer idüm

itlerünle kapunda hemser idüm

Yimez idüm cihan gamın asla

Hasta oldum kesildi dirliceğim

Sağ olursam Solag olan der idüm

- Fâizi -

AŞKI: İstanbul'a hem-civâr Yenihisardandır. Nâmı İlyas'dır. Yeniçeri zümresinden iken müeyyadzade Şeyh Hacı Efendiye inâbet ve hizmet idüp badehû bir müddet imâret kâtibi olduktan sonra Sultan Süleyman Han'a bu kıt'yı virmekle kendüye on akçe tekâüd ulûfesi itdürüp gûşe-i ferâgatda fârigu'l-bâl vü muntaza-ma'l-hâl olmuş idi:

Pâdişâh-ı cihan penahun ben

.....

Çâkeriyim ezelde çeker idim (bkz. M.2/1-7)

bu murabba-ı hûbı olmuşdür

Gâh mir'at-ı felek rûy-ı saadet gösterür

.....

Görelim âyine-i devrân ne sûret gösterür (bkz. K.7u/1)

- Beyânî -

Aşki ve Ulvi Bursa'lıdır

- Evliya Çelebi -

4. HAYATI ETRAFINDAKİ BİLGİLER

a. Askerlik Hayatı ve Üzerindeki Tesirleri:

*"Mihnet çerisi bi-had u göz yaşı akıncı
Mülk-i gama şah olalı alayı büyütdük".*

Şair'in hayatını yazarken onun 927/1521 ilâ 938/1532 yılları arasında Yeniçeri Ucağına dahil bir mülazım sıfatıyla padişahın maiyetinde ve onu koruma vazifesiyle çeşitli seferlere katıldığını söylemiştik. İşte 11 yıl kadar süren bu devrenin şair üzerindeki tesirleri hemen göze çarpacak ve bilhassa şiirlerinde savaşa müteallik mazmunlarla dolu mısralara rastlanmak da mümkün olacaktır. Adeta, şairliğe adımını ilk attığı yıllardaki meşgalesi o yıllarda yazdığı şiirine değişik söyleyişler getirecek ve kah

Cismi nahif ü başı ağarmış azizdür

Rehberlik eylese ■'ola pir ü civâne tuğ (K.25/23)

Kol kanad olmag için leşker-i Osmân'a sadak

Sinesin kıldı siper tır ile peykana sadak (227/1)

diyerek savaş levazımâtını redif yapıp manzûmeler dizecek ve kah da

Gamzedür kattâl olan çeşmünle cânâ nitekim

Ceyş-i Osmâni durur seyf ile savaş ocağı (508/5)

Mihnet çerisi bî-hadd ü göz yaşı akıncı

Mülk-i gama şâh olalı alayı büyütük (249/3)

gibi söyleyişlerle sevgilisinin göz ve gamzesini savaşçıya ve sonsuz sıkıntıları ve göz yaşlarıyla da kendini dertlerin alay kumandanına benzeterek mesleğinin ruhuna olan akislerini dışa vuracaktır. yine donanmada vazifeli bulunduğu zamanlarda da:

Habâb-ı eşk sanmmân bâd-ı ahumla açup yelken

Delâ keştileri yer yer göründi bahr-i hicrandan (331/4)

Felekdür bûdbânı hâk yaşum üzre zevrakdür

Direkdür dūd-ı ahum mihr ile meh iki külektür (54/2)

gibi söyleyişlerle, yaptığı işi sanatı ile mezcederek yoldaşlarına güzel birer hayal sunacak ve bu beyitler vasıtasıyla arkadaşları arasında şairliğinin teslimini sağlayacaktır.

Buraya ancak birkaç beytini numûne olarak kaydettiğimiz şair yaşadığı hayattan daima müteessir olmuştur. Sanatçı için bu zaten kaçınılmazdır. Nitekim daha sonraları tasavvufa meyledecek ve dervişâne şiirler yazacaktır. (Bu husus ileride açıklanacaktır.)

Ayrıca şair savaşları esnasında görmüş olduğu ve vazifeli bulunduğu yerleri yine bir savaş münasebetiyle söylek. Mesela, Kânuni'nin Irakeyn seferini, birkaç manzûmesinden bir-iki beyit iktibası ile Aşki'nin dilinden dinleyelim: Bunlar bir nevi savaş günlüğüdür:

Kânuni Makbul İbrahim Paşa ile bir orduyu önden gönderir. Şair bu orduyla Haleb'e varmıştır:

Rûm'dan asker çeküp azm-i Horasan eyledük
Tıgımız top-ı ser-i a'daya çevgân eyledük
Sinemüz sehm-i kazâ-yı çerha kalkan eyledük
Elveda' olsun ki terk-i mülk-i Osmanın eyledük (K.42/1)

Arkadan Kanuni ikinci bir ordu ile gelmektedir. Şair müzeyyel bir gazeline şöyle başlar:

Cânib-i Şark'a güneş gibi dikilsün alemün
Yüz süre hizmetüne halkı diyâr-ı Acem'ün (246/1)

Padişah Tebriz'e vasıl olmuştur. Aşki,

Çü kurdun şehr-i Tebriz'e varup çetr-i hümayunı
Gözine mülhidün Heşt-behisti teng'ü târ itdün (250/3)

der. Ordu savaşa hazır vaziyette düşmanı takib etmektedir ama Şah Tahmasb ordusunu alıp kaçmıştır: Şair bunu şöyle anlatır:

Tirler her sinede yer etdi kaygular gibi
Nizeler dil dilimde sihr etdi câdolar gibi
Sürh-serler deşt-i Çin'e kaçdı ahûlar gibi (K.39/4)

Ordu, düşmanın Sultaniyye ovasında olduğunu haber almış ve yola devam etmiştir. Aşki oraya varınca kendine iki yâr edinmiştir ve burada kalmayı arzulamaktadır:

Eşk-i çeşmüm yollarum bağladı deryâlar gibi
Gitmek için bulmadum bir râhı Sultâniyye'de (425/4-5)

Nihayet Bağdad'a savaşız olarak girilmiştir. Şair müsiki istılahlarından da fazyadalanarak şöyle der:

Neva-yı adl ile kıldūn Irak u Isfahan seyrin
Bir ednâ kulunı Bağdad'a âhir sehriyâr itdün (258/4)

Arkasından geri dönüş hazırlıkları başlar. Şair

Aşkiya gördün hele adayı giryân u hazin
Hamdü-li'llah aldı şâh-ı Rûm Hâkân illerin (K.39/5)

diyerek zaferi anlatır. Yol üstünde ilk konak, Tebriz:

Benedürdüm küyûna Tebriz gülzârın veli
Yâşuma ser-çeşme-i sürh-âh benzer benzemez (167/2)

Arkasından Karabağ'a gelinir:

Kara kara yanıklar ile benüm
Sanasın Karabag'dur gönlüm (294/2)

Artık herşey süt-lımandır. İstanbul'da herşey yoluna girmiştir. Şair kasideye başlar:

Sevin ey dil gazâdan husrev-i sâhib-kırân geldi
Saadet tahtına yani Süleyman-ı zaman geldi (K.28/1)

Görüldüğü gibi şairin bu devresindeki eserleri bir nevi tarihi kaynaktır. Bu misal onun mesleği ile sanatını iyice yoğurduğunu, bunun sonucunda kendine özgü bir yol takip ettiğini ortaya koyacak sadece küçük bir delildir. Burada şunu hemen ilave edelim ki şair bütün askerlik hayatı boyunca bir lahza ârâm edememiş, tam bir Türk askeri örneği, gazadan gazaya koşmuştur. Bundan kendisinin hoşnud olup olmadığını bilmiyoruz ama kalbi ona yine de;

Her gice bir gûşe-i virânenün mihmânıyuz

Her zaman bir şehriün ey meh-pâre ser-gerdânıyuz (183/1)

beyitini söyletmekten geri durmaz.

Sonuç olarak şair iyi bir askerdir diyebiliriz.

b. Ailesi, Evliliği ve Akrabaları

*"Didiler gel evlen ehl-i sünnete kıl iktidâ
Evlenüp evlâd ile aldum başuma bin belâ"*

Şairin Yenihisar'lı olan ailesinden hiçbir ferдин kimliğini tesbit etmek mümkün olmadı. Tezkireler de zaten bu hususta birşey söylemezler. Şairin eserinde de açık bir malumata rastlayamadık

Daha önce de söylediğimiz gibi babası yeniçeri idi. Annesi ise meçhul. Şairin:

Her gice bir gûşe-i virânenün mihmânıyuz

Her zaman bir şehriün ey mehpâre sergerdânıyuz (183/1)

diye anlattığı askerlik ve memuriyet devri kapandığı zaman evlendiğini daha evvel söylemiştik. Aslında o evlenmeyi pek istememektedir. Bunun için

Aşki'i ferd ü mücerred kıldı aşkun cevheri

Kesret ile kendüye insan u evlâd istemezü (178/7)

der. Ancak ehl-i sünnet'in icablarını yerine getirmek için buna rıza gösterir. Tabii evliliğin sıkıntıları da beraber gelir:

Didiler gel evlen ehl-i sünnete kıl iktida
Evlenüp evlad ile aldum başuma bin belâ (K.51/6)

Şairin geçkin çağlarında evlendiğini söylemiştik. Ailesi olacak hatunun kimliği malumumuz değil. Ancak çok zengin, çok genç ve çok güzel olmadığını sanıyoruz. Belki de dul bir kadıncağızdı. Aşki'nin pek fazla yaşayamayan yahut kısa zamanda kendisini terkeden (bkz.528) bu kadından birden fazla yetimi olmasına rağmen biz ancak bir tanesini şairin kendinden öğrenebiliyoruz:

Pir etdi beni derd ile gam zâviyesinde
Piri'dür adı pir olası bir püserüm var (142/5)

Çocuğunun adı Piri'dir. Şair onu çok seviyor olmalı ki onun doğumundan sonra tekkeye gidip uzun müddet hizmette bulunamamıştır:

Nice yıl hizmet-i pîr-i mugan-ı ihtiyâr etdüm
Beni ol pir olası tıfl ayırdı ihtiyârımdan (341/3)

Şairin Piri Çelebi'yi gençlik yaşlarına kadar büyüttüğünü yine bir beytinden öğreniyoruz. Beyit şu:

Gam ocağında bir abdâl idüm tenhâ bi-ınamdi'Meh
Erişdi pir-i aşkun himmeti bir nev-civanum var (69/6)

Şairin Piri'den gayrı kaç evladı vardır ve isimleri nelerdir bilemiyoruz. Piri'nin ise kimliği henüz meçul.

Aşki'nin bir beytinde:

Sayrudur cân tir-i müjgânun gidelden sineden
Uğramasun kimseye cânâ karındaş ağrın (468/4)

deyişine bakarak en az bir kardeşinin varlığını söyleyebiliriz. Şair bu kardeşinin derdini çekiyor olmalıdır. bu kişinin de kimliği bizce meçhul.

Aşki'nin başka kimleri vardır, nerede yaşadılar, ne zaman öldüler bilemiyoruz. Şairin, orta halli bir ailenin medâr-ı iftihârı bir kişisi olduğunu kabul etmemiz gerek. Zira hiçbir kaynakta onun bir yakını hakkında malumat olmadığı gibi son demlerini fakr u zaruret içinde geçiren şaire yardım edecek kimsesi de yoktur.

c. Zenginliği - Fakirliği

*"Bu gedâlık derd ey dil saltanat baş ağrısı
Birisinde zahm-ı nâm birinde savaş ağrısı"*

Genelde Aşki'nin fakir olduğunu kabul etmek gerekir. Bunun yanında Fadışah'dan ve devlet ricalinden aldığı ihsanları da gözden uzak tutamayız. Nitekim divanındaki kasidelerin bir çoğu ve yine külliyetli miktarda müzeyyel gazeller Aşık Çelebi'nin dediği "... ve sılalardan ve câyizelerden in'am u ihsânı nice kerre." almasını sağlamıştır. Gerçi şair hiç boşa dilini oynatmamakta ve en küçük fırsatları dahi birşey istemek için kullanmaktadır ama yine de çömertliği ve eli açıklığı -belki de tutumsuzluğu- onu fakirlikten ve dorçtan kurtaramamıştır. Onun her fırsatta yahut her başı sıkıřtıķça bir ihsan istemesi bile fakirliğinin bir delili olabilir. Her ne kadar

Kanı ol beglik ki önümce yürürdi şem'-i bezm

Altun üsküflü uzun boylu solağum var idi (536/2)

Devlet-i aşkunda kılmaz gayra arz-ı ihtiyaç

Husrevâ kapunda Aşki ehli-i istignâ geçer (120/5)

Kılmayuz dünyayıçün her dūna arz-ı intiyaç

Hamdü-lilen Aşkiyâ mülk-i gıvâ sultanıyuz (176/5)

gibi beyitlerden kimseye ihtiyaç olmadığı zamanlarının varlığını kabul etmek gerekirse de bunların uzun sürmediğini biliyoruz. Onun en zengin zamanı olsa olsa katiplik zamanları olabilir. Yeniçeri iken kendini geçindirmede, yahut aldığını yemekle meşgul olması büyük intimaldir. Ulûfesinin kesildiği ve 10 akçe rûzmerre ile emekliye ayrıldığı

zamanları ise fakir zamanlarıdır. Hele hele evlendikten sonra daha fazla fakr ü zarurette kaldığı bir gerçektir. Zira sırtına ailenin geçim derdi binmiştir ve zaten bu yıllarda sırtı karburlaşmaya yüz tutmuştur. Yine bu yıllarda çalışmadığı için 10 akçe yevmiyeye muhtaç hale gelmiştir. Bu on akçe ise bir okka ekmeğin 3 akçe, bir okka sığır etinin 6 akçe, bir okka soğanın 2 akçe ve bir okka tereyağın 4 akçe olduğu o devirde hiçbir alım gücüne sahip değildi. Üst-baş masrafı ile misafiri eksik olmayan bir evin diğer giderleri de bu on akçenin içinde... İşte onun içindir ki şair:

Bu gedâlık derd ey dil saltanat baş ağrısı
Birinsinde zahm-ı nân birinde savaş ağrısı (460/1)

diye feryâd eder. Şair bilhassa son zamanlarında borçtan hiç kurtulamamış ve bu borçlar kah,

Aşkiya şükr-i atâ-yı Zü'lcelâl et kim bu gün
Defter-i Şâhi'de nâmun mahv iken oldu resîd (39/5)

diyerek sükrünü eda ettiği Allah'ın inayeti ve padişahın vasıtası ile ödenmiş, kah evini terhin etmiştir. Unun tek kuruşu bile fuzuli harcanmaz ve hatta sevdiklerine hediye almaktan uzaktır. İşte bakın,

Dilbere hac etmege destümde yok dünyacuğum
Ol sebebden dostlar çokdur ciğerde acuğum (292/1)

Şair zekat ve sadaka-i fıtır ile geçindiğini şaka yollu da olsa saklamaz, söyler. Şu beyitler birer misaldir:

Geçinem haşre değin nân-ı fıtır ile eger
Hâsılum keşt-i muhabbetden ola dâne-i cev (391/4)

Lutf kıl etme zekât-ı la'lüni gayra atâ

Çünkü Aşki ol zekâta müstehakdur sevdüğüm (291/5)

O Kanuni'nin sünnet düğünü için yazdığı süriyyede kendini bir sivrisinek kadar naciz gösteriyorsa:

Lahın-ı tayrı söyle yağma kıldı her vuş u tuyur

Ol arada peş-i nâçîze değdi makıyan (K.27/31)

bir kürke sahip olmadıktan sonra kışı çıkarmanın imkansızlığını da

Elimüz irmez ise bir eyü kürke Aşki

Kaçıra gibi bizi çok Arabistan'a sovak (230/7)

diyerek anlatıyorsa, haklıdır. Artık feleğin çemberi kendisine dar gelmekte, fakirlik boynunu bükmektedir. Nihayetinde de çok sevdiği Üsküdar'da geçim sıkıntısı ve alacaklılar yakasına yapışınca, fakir babasından kalan Yenihisar'daki fakirhaneye taşınmak mecburiyetinde kalır. Ona ne atadan bir mal kalmıştır ne de akrabalarından. Ancak diline kuvvet, över ve ister, karşılığını görür, görmez, şansına... Bu durumlar onu Aşık Çelebi'nin deyişiyle "küşe-i uzlet ve âlem-i feragat"a itmiştir. Aşki tevekkel davranmakta ve bu sıkıntılı günlerde gönül huzuru istemektedir.

Aşki-i müflise ey Vâsi' u kezzâk u Kerim

Teng-destlükde nasib eyle gönül vüs'atını (535/5)

d. Üsküdar'daki Yalı ve Mahiyeti

"Aşkiyâ dünyada her bir derde sabr eyler veli
iftirâk-ı sohbet-i yârana doymaz gönlümüz"

Aşki'nin hayatında bahsederken Kanuni'nin kendisine külliyetlice bir ihsanda bulunduğunu şairin de bununla Üsküdar'da bir yalı satın aldığı ve yalıya bitişik bir bina inşa ettiğini söylemiştik. Aşki bu ek binayı niçin inşa etmişti? Bunun cevabı

Gah olup lutf ile menzil-gei-i ashâb-ı safâ
Geh kadem-rence kılurdu yârân-ı kerem (K.21/21)

beyti biraz olsun açıklıyor. İyi huylu ve misafirperver olan Aşki'nin bilhassa suara ve mutasavvifinden olan dostları evinden hiç eksik olmazlardı. Onların sohbetleri ve toplanma yeri haline gelen bu binada Aşık Çelebi'ye göre devrin zürefası, ehl-i diller, ekâbir, mahebûlar, şuarâ, ulemâ sınıfına mensub birçok zevât ile ayyaşlar, sâzendeler ve mûsikîşinaslar, sûfîler, satrançbazlar ve tavlacılar v.s. kişiler gelir felekten gün çalınırdı. Mesairü's-Şuarâ müellifi bu sahneleri gayet güzel ve mutantan bir dille anlatır. Şairin,

Ben de bâğ-ı medh-i şâhun mürğ-i hoş-elhânyam
Gerçi kim ol gülsifanun bülbüli vardur hezâr (K.24/25)

diye bahsettiği devrin şuarası bu eve gelir ve müsaarelerde bulunularak sabahlar edilirdi. Şairin sanatı ve edebi kişiliği üzerinde bu muhitin büyük bir tesiri olacaktır şüphesiz. Devrin her çeşit insanından bir örnek bulunabilecek bu evde şair tam anlamıyla pişmiş,

Oluben tûtî-i gûya gibi şirin-makâl

Gelünüz eyleyelüm zikr-i Hudâ-yı Müteal (K.3/1)

diyerek kendi yolunu çizmiştir. O,

Hârhâr-ı nâhen-i aşk ile pürdür sinemüz

Dostun gülzarıyuz düşmen gözinün hâriyuz (151/3)

dediği gibi bu evi bir dost gülzarı yapıp aşk ile sinesini doldurmaya başlamıştır. Aşki tasavvufi bir şahsiyete sahipti ve tekkeye gidemezse bu evde dostlarıyla ve gönüldaşlarıyla sohbet ve zikirlerde bulunurdu. Onun şiirleri içerisinde bu sohbetlere bir çok telmihler vardır. Meselâ bir murabbaında bu sahnelerden birini şöyle dile getirir:

Mest-i bi-hod olmuşuz huşyâr-ı hodrâ sevmeyüz

Üzge mey sekrânıyuz biz câm-ı sahbâ sevmeyüz

Hâl dilin söylerüz meclisde gavgâ sevmeyüz

Sakin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine (K.73/VIII)

Bu sohbetler daima edebli ve usûl-i dairesinde icra edilmekte olup sa-
bahlara kadar sürdüğü halde kimsecikler rahatsız edilmez, içki ise çok
nâdir ve özel zamanlarda içilirdi. Evet burası meyhaneydi ama aşk mey-
hanesiydi. Şair bunun içindir ki az evvel zikredilen murabbaın baş ta-
raflarında

"Hamdü-li'llen bezmümüzden muhtesib bulmaz nişân" diyerek kanu-
na magâyir bir durumun zuhur etmediğini söyler.

Şairi bu hayat o kadar güzel sarmıştır ki dünya gamından âzâde
bir hale gelmiştir. Hatta evi rehine bırakıldığında üzüntüsü, elden
giden mal için değil dostlarından ayrılışı içindir. Şair:

Aşkiyâ dünyada herbir derde sabr eyler veli
İftirâk-ı sohbet-i yârâna doymaz gönümüz (150/5)

derken son derece haklıdır. Zira ona bu evden ayrılmak bir nevi hayatta ölümdür. Bütün zevklerinden mahrûm edilen şair Yenihisar'da hayatının sonuna kadar burayı özleyecek ama bir daha ele geçiremeyecektir. Şu bir gerçek ki Aşki'nin böyle bir muhît oluşturması devri için orijinal sayılabilir. Hatta bu muhîtden edebi bir akım bile beklenebilirdi ama sade ve samîmi bir dille yazılmış aşıkane ve mutasavvıfane şiirlerden öte mısra gözümüze pek çarpmaz. İleride bu eve kimlerin girip çıktığı tesbite çalışılacaktır.

e. Aşki'nin Derd ve İstekleri

*"Ey derd-i aşk-ı yâr ile güryân olan başum
V'ey eşk ile hazine-i umîdân olan başum"*

Aşki, derdleri ve isteklerinin ardı arkası kesilmeyen bir şahsiyettir. Daha evvel de dilini boşa kullanmadığını hemen her fırsatta bir şey istediğini söyledik. Elbette:

İki gün vasl olsam ol yâra üçüncü gün firâk
İrişür eksük değül bana ziyân üç günde bir (52/3)

dediği gibi ziyânı hiç eksik olmayan Aşki'nin çeşitli konularda şikayetleri olacaktır.

Yârsuz Ravza'da karâr etmez
Aşki-i bî-karârı gördün mi (51/5)

diyen Aşki dostlarıyla yakın ilişkiler içindedir. Bu ilişkilerinde daima sadakat gösterir ve karşılığında aynı içten bağlılığı görmek ister, ama arkasından,

Hakk-ı nânı sekleri unutdı Aşki görmedi
Nice yıl nân u memek yidügi yaranda vefâ (9/7)
Aşki'ye lutf u vefâ kıl didüğümce ey sanem
Sen beni hasret beyâbânında dermânsız kodun (K.55/VIII)

diyerek karşılığını göremediğinden şikayet eder. Bir taraftan

Yâ ilâhi sen halas et bend-i benlikden beni
Hem refik eyle bana bi-kayd bir azâde i (413/4)

diyerek **yâr isterken** bir taraftan da

Bir kerre ben kulın yanılup yâd kılmadı
Ol âşinâ nice nice bilişdi yâd ile (473/7)

diye ilgisizlikten şikayette bulunur. Bu şikayet zaman zaman klasik edebiyatın sevgilisine de yöneltilir:

Yelerem bâd-ı cihan-peymâ gibi
Dîdeden yaşum akar derya gibi
Aşki-yâ sol bi-vefâ dünya gibi
Gitdi yâr olmadı cânânum bana (K.108/V)

Tutalum gündüz tavâf-ı kûyun eğler Aşki'i
Künc-i mihmetde ye ol biçâre ahşam neylesün (35/5)

gibi söyleyişler yanında;

Dostum resm-i cefâyı ko vefâya başla kim
Aşki'i âyîne iletmezsin ol âyin ile (405/6)

beyti gibi cefâ yerine vefâyı tercih ettiğini açık açık söyler. Şairin bu serzenişleri Üsküdar'daki fakir ama mutlu günlerin anılarıdır. Bazen bu gibi beyitleri sırf sitem olsun diye söyler. İşte bir tanesi:

Ne âhum gibi üstüme döner bir kimse var Aşki
Ne gönlüm anâmağa sırr-ı aşka mahremüm vardur (65/5)

Şairin derdleri bitip tükenmek bilmemektedir. Ne yapsın zavallı, bari bunlardan zevk almaya başlamayı arzular. Ama bunu da beceremez. Artık sıkıntı ve derdlerle o kadar içiçedir ki halini şöyle anlatır:

Sine pür-zahm u ciger pür-süz u dil bimardur
Ten ser-â-ser dag-ı hasret gözlerum hun-bârdur
Gussa vü gam mûhîs ü hemden melâmet yârdur
Kangı birin eydeyin bin dürlü derdüm vardur (K.79/1)

Hele şair,

Belâ küyında gam ocağı mihnet-hânemüz olsun
Bizim de bu cihan mülkinde bir viranemüz olsun (339/1)

diyerek gam ocağı minnet-nâneye yani Yenihisar'a taşındıktan sonra bu feryadların dozunu artıracaktır. Tıpkı

Tekellüfsüz musâhib bulmadı dil derd ü gamdan yeg
Ferâgat güşesin göz görmedi künc-i elemden yeg (242/1)

beyti gibi. Burada derdlerine bir de yalnızlık eklenmiştir. Şairin artık kalbi dayanamaz Fuzûliyâne söyleyişler ile arz-ı hal eder:

Taşradan kimse gelür diyü sevinür canum
Uğrasa bir sek-i âvâre gelüp meskenüme (423/3)

Bu derece harab ve bitab olmuşken kimse de yardım eli uzatmamaktadır. O ise -ihtiyarlığından olsa gerek- bunları lazım gelen yerlere duyuramaz:

Sergüzeşti defter ü divâne sığmaz Aşki'nün
Lik ol divâne varup edemez divâne arz (202/5)

Artık şairin kendi kendisine faydası kalmamıştır. Bu sefer yalvarmaya başlar, esen yelden meded umar:

Gönlümün âlâm-ı devrândan şikayet-nâmesin

Eyle ey bâd-ı sabâ ol şah-ı âli-şâne arz (202/4)

Sabâ yeli de derdine çâre olamayınca kendi kendine dövünür durur:

Ey derd-i aşk-i yâr ile giryân olan başum

Vey eşk ile hazine-i ummân olan başum (311/1)

yapacak başka birşey kalmamıştır. O halde duâ en güzel çâredir. Şair kendi haline düşman başında bile istemez ve el açar:

Olmanız Aşki gibi künc-i belâda bi-nasib (K.103/VI)

f. Rûhî ve Psikolojik Durumu

"Gördüm semend-i himmet sa'y ile menzil almaz
Aşki inân-ı sabrı dest-i rızâya virdüm"

Aşki'nin yaşadığı hayat, ruh haline oldukça tesir etmiştir. Bil-hassa gurbet, ölüm, aşk, yalnızlık ve ilgisizlik gibi hayatla yakından ilgili hususlarda onu karamsar görürüz. O, kendisinde bu haletin doğuş-tan beri var olduğunu şuurundadır.

Kan yudarsun ey gönül kan yaş dökersin ey gözüm
Bizi emzirmiş meger hûn-ı cigerle dâymüz (166/4)

derken suçu kadere yükler. Ona göre yaşamanın anlamı bir işe yaramak-tır. Yoksa kendi dediği gibi:

Götürüp ben neylerem bu kelle-i bî-devleti
İtlerine kûy-ı dildârın sıfâl olmak gerek (256/3)

bu kelleyi beynüde taşıyıp da ne olacak. Akıbet yerin, kendini de yer olacağını farkındadır. Ona göre bir ideal uğruna ölmek ve adını ölümsüz kılmak en güzel şeydir. İşte, vasiyetnâme niteliğinde yazdığı bir gazeline,

Ey müezzin gel cenâzem üstine feryâd kıl
Öldüğümden yârı âgâh eyle rûhum sâd kıl (269/1)

diyerek başlar,

Lutf edüp ömrüm unutma Aşki'nün bu şi'rini
Yâdunâ al gah gah anı anunla yâd kıl (269/7)

diyerek de son verir.

Aşk, şaire göre belâ demektir. Aşk dediği zaman belâ, ikizi gibi ortaya çıkar. Çok zaman bela ile aşk beraberdir ve belki biri diğerinden nişânedir. Meselâ şu iki beyit ondandır:

Gam-ı aşk ile ey zâhid bir özge âlemüm vardur
Kimesne nâlümi bilmez benüm Allah'dan gayrı (496/4)

Hüsnün imâretine vakf olmuş idi likin
Gönlüm evin bela-yı aşka kiraya verdüm (313/3)

Aşki, aşk ile ya başa çıkılacağını, ya baş verileceğini yakînen bilendendir. Yukarıda onu baş vermiş gördük şimdi başa çıkışını dinleyelim:

Gedâyuz sûretâ mañide lîkin Husrev-i aşkuz
Kurulmuş üstümüzde Bi-sütün har-gâhımız vardur (39/4)

Gurbet, şairimizin ta ciğerinden nişan verir. O gurbette olmadığı zamanlarda daha çok gurbetlik çeker. Bir nevi gurbet onun içindedir. Der ki:

Kişi terk-i diyâr ile garîb olur garîb oldur
Garîbüm kendi şehrumde benüm gibi garîb olmaz (149/4)

Her klasik şair gibi o da zâhiden şikayetçidir. Hatta zühde karşı ayyaşlığı tercih edecek kadar,

Kadeh sun Aşki'ye götür hicâbı dime zâhiddür
Ser-i kuy-ı harâbâtun o bir ayyaşudur sâki (490/7)

Onun "Minnet Huda'ya kim degülüz seyh-i hod-fürûş (K.72/4)" diye dua edişine bakılırsa sofularla az çekişmemiş olduğuna kanaat getirebili-

riz. O biraz da inadçılık huyuna sahibdir çünkü. Bunu kendi de saklamaz, ama bu huyunu iyâ göstermeyi de becerir:

Dost eksildüp vefâsın cevrin etdükçe füzün
Aşki-i muhlis niyaz ile senasın arturur (71/9)

Şairimizin ruh haline en güzel şahidlerden biri

Geh olur izz ü câha meyl eyler
Gah ehl-i ferâğdur gönlüm (294/3)

beytidir ki gerçekten yerinde söylenmiştir. Şairin bazan ne istediğini kestirmek güçtür. Çabuk değişen bir ruh haline sahip olması, ihtirasını kamçılamasını engellemiş ve onu her bakımdan öksüz bırakmıştır. Bunun yanında büyük bir tevekkül sahibidir de. Bu da yine değişken ruhunun bir sonucudur. Bir şey gayr-i mümkün görünürse peşini bırakıverir. Şu beyitlere bakınız:

Gördüm semend-i himmet sa'y ile menzil almaz
Aşki inân-ı sabrı dest-i riâzâvirdüm (313/7)

Dâmen-i maksûda say ile erişmez gördüm el
Asitin-i fakra çekdüm desti kütâh eyledüm (380/2)

Bundan daha ileri bir tevekkül olamaz. Bu belki de tevekkülle karışık bir çekingenlik ve korkaktır. Belki de hak yoldan sapmama gayretidir. Çalışarak elde edemediği şeyi haksızlıkla elde etmeye tenezzül göstermemedir.

Bütün bu misalleri çoğaltmak daima mümkün... Sonuç olarak şair gerçek anlamda doğruluktan şaşmayan biridir. Fakirdir ama çömerddir.

Yaşadığı, hayattan ruhu gibi sanatı da etkilenir. Her zaman derdlerle koyun koyuna yatar ama ehli-dil ve hoş-sohbetdir. İlim meclisinde bulunmayı sever, v.s., v.s.

g. Seyahatları ve Gezip Gördüğü Yerler

"Ne deyr ü hânika cümle cihânı ser-be-ser gezdüm
Hakikat ehli bir sâfi-dil ü bi-âfile âdem yok"

Bu bölümde herşeyden evvel Aşki'nin hacca gidip gitmediğini incelemek yerinde olacaktır. Kaynaklarda bu konuya dair bir malumata rastlayamıyorsak da şairin, divanında birkaç beyitle bunu ima ettiğini biliyoruz. Yalnız bunlar da onun hacca gidişine kesinlik kazandırmazlar. Burada kesin olan birşey vardır ki o da şairimizin hacetmek üzere meşhur karınca misali yola çıkmış olduğudur. Nitekim,

Hân-ı gamunla yine reh-i kûna düşüp

Aşki tarik-i Ka'be'ye azm etdi zâd ile (473/9)

ve

Sârbân-ı aşk-ı yâra cânı hemrâh eyledüm

Sevk ile azm-i tarik-i Ka'betu'llâh eyledüm (300/1)

beyitleri bunu ispatlar.

Daha evvel de söylenildiği gibi şairin İdriszade Ebulfazl Çelebi ile bir ünsiyeti mevcuddu. Hatta İdriszade'ye müzeyyel bir gazel sunup,

Devlet ile sen Arap mülkine eylersen sefer

Cân ile Aşki diler kim ede hizmetkarlığı (209/5)

diyerek Arabistan'a giderken kendisini de beraber götürmesini rica etmiştir. Defterdar efendinin Arabistan'a vazifeli olarak gönderilmediği sabitdir. Ancak hacc niyetiyle 977/1569 yılında yola çıktığı ve Şam'a

vardıkta vefat ettiğini biliyoruz. Aşki'nin şiirleri içerisinde ise Kabe'yi gördüğüne dair bir mısraa dahi rastlamamaktayız. O devirde bir şairin Kabe'yi görüp de onun hakkında bir medhiye yahut o kutsal yerler hakkında bir manzume kaleme almamış olması uzak bir ihtimaldir. Ama sabit olan birşey var. Az evvelki beyitlerde de görüldüğü gibi şair hacca niyetlenip yola çıkmıştır. Bizce bu yola çıkış, İdriszâde'ye sunduğu şiirin himmetiyle olmuş ve 1569 yılında yine onun maiyyetinde vuku bulmuştur.

Bu yolun kurban başramı ve dolayısıyla hac mevsimi kışa rastlamaktadır. Modern hayat şartlarının olmadığı bir devirde ve hele kış mevsiminde yolculuk yapmanın, nasıl bir zahmetler zinciri oluşturduğunu düşünülürse, herhalde şairimiz İdriszâde'nin Şam'da vefatı neticesinde geri dönmek zorunda kalmıştır. O devirde hacca gitmek, gerçekten uzun bir yolculuk zahmeti ile bol parayı gerektiriyordu. Ahti'de ise bu yıllarda ne yola gidecek takat, ne masrafa yetecek para vardı. Yani bizce şair hacc yoluna çıkmış ~~ama~~ hâmisini kaybedince edâsına muktedir olamadan geri dönmüştür. Şairin diğer seyahatlerine gelince.

Bildiğimiz gibi şairin askerlik dönemi Kanuni'nin maiyyetinde ve daima savaşlarda geçmiştir. Bu demektir ki şair 1521-1532 yılları arasındaki savaşlara katılmış ve dolayısıyla fethedilen yerler dahil memleketin doğusu ile batısı arasında bir güzergâh oluşturmuştur. Bunlar içinde Filibe, Sofya, Tekfur-pınarı, Böğürdelen, Rodos, Marmaris, Kütahya, Çine, Peşte, Zigedin (Szegedin), Viyana, Niş, Filibe, Diyarbakır, Halep, Kayseri, Konya, Erzurum, Bağdad gibi savaş anılarıyla dolu yerler ile Karadeniz, (K.51/1), Akdeniz (374/2, 41/4, 533/2), Tunca (249/4, 482/9, 443/2), Ceyhun (K.60/VII), Fırat (M. 29/1) Bozdağ

(K.45/V), Alemdağı (53/1), Rûm dediği Anadolu (K.50/V, 95/5, 94/5, 488/2 v.s.) Irak (K.30/3) Şam (252/3), Mısır (552/3, 162/5, K.27/33, K.10/1), Nil (559/3), Necef (212/1), Habeş (100/5, 371/2), Deylem (K.57/6), Cidde (K.58/20), Sultaniyye (435/1), (294/2), gibi şiirlerine naksettiği yerler ve görmeden özlemine duyduğu Beytullah (275/2, 5, 119/5 K.69/2, 374/4), ve herhangi bir vesile ile bahsedip te hakkında bilgi sahibi olduğu yerler vardır. İsfahan (345/4, K.27/3, 552/2), Bedahşan (112/3, 78/5, 5/5, K.54/28, 450/4), Hıta yahut Hutun (550/3, 86/1, 520/1, 98/4, 489/4), Çin (465/3, 353/4, 234/2, K. 62/III) Kat dağı (821/4), Tur dağı (177/4, 492/5) Tubâ-İrem (163/3, 424/5) Bâbil (K.65/2) Sırat (409/3) Sebe (41/5) Arş-ı Alâ (120/1), Dâr-ı Huld-Me'va (522/5) v.s. bunlardandır. Şairin kendi söyleyişlerine bakarak doğudan Tebriz ve İsfahan, güneyden Şam ve Mısır, batı'dan Viyana ve Budapeşte ve kuzeyden de Karadeniz civarını dolaştığını yani Balkanları ve yakın-doğuyu gezdiğini kestirmek mümkün. XVI. asır dünyasına göre bu yerler dünya yerleşim merkezlerinin yarısı demektir. Bu seyahatlerin -savaş nedeniyle de olsa- şairin dünya ve hayat görüşünü geliştirdiği bir gerçektir. Bu bakımdan onu İstanbul'dan hiç-ayrılmamış bir kişiyle kıyaslarsak bu seyahatlerin kendisi üzerinde ne derece etki yaptığını görürüz. Bu yolculuklar ona, daha genç yaşlarında zorluklara göğüs germeyi öğretmiş, dünyayı tanıtmış ve onu hayatın acemisi olmaktan kurtarmıştır. Nitekim şair hükmünü koyar:

Ne deyr ü hânikâ cümle cihânı ser-be-ser gezdüm

Hakikat ehli bir sâfi-dil ü bîhile âdem yok (218/4)

Bütün bunlardan başka şairimizin bir de Konya'yı ziyareti ve bir müddet ikameti vardır ki bu hususta şairin tarikatı ve tasavvufi görüşü anlatılırken malumat verilecektir.

h. Temas Ettiği Kişiler

*"Dünyayı bir yana kosalar bir yana seni
Bana seni gerek seni ey bi-vefa seni"*

Aşki, herkesle iyi geçinen, evinden misafiri hiç eksik olmayan, noç tabiatlı biriydi. Enl-i dil idi ve vefakardı. Böyle bir kişinin elbette çok dostları ve tanıdıkları olacaktır. İşte Aşki'nin temas ettiği kişileri, yine onun şiirinden ve bir cepheleriyle tanıyabiliyoruz. Bunlar- Padişah ve şeyhi Abdullah Efendi hariç- şöyle karşımıza çıkar.

Doğumuna tarih düşürdüğü (bkz. K. 52/I) Şehzâde Mustafa ile teması oldukça uzak bir ihtimaldir. Şehzade Mehmed'e gelince, Mehmed Kanuni'nin ikinci oğlu olup 927/1520-21 senesinde doğmuştur. Kanuni'nin kendisine veliyahd tayin ettiği Şehzâde Mehmed Manisa valisi iken 950/1543 yılında delikanlılık çağında vefat etmiştir. Şair,

Senden öğrensün kamu begler sehâ erkânını
Varıcağ böyle ziyâfet eylesün mihmânını
Görmedi kimse tapun gibi mürüvvet kânını
Bârekallah lutf u cûd ise hezârân âferin (K. 46/VII.)

diyerek cömerdliğini anlattığı şehzade ile görüşmüş ve hatta ihsanını görmüştür. Nitekim daha sonra da genç yaşta ölen bu şehzadeye en güzel manzumelerinden biri olan ve

Sürmeden sultanlığı ile ömr-i sermed ey felek
Neyledün n'itdün kanı Sultan Mehmed ey felek (K. 62/I)

beytiyle başlayan bir mersiye kaleme alacaktır. Babası tarafından Şehzâde camiinin, kendi hatırasına inşa ettirildiği müstakbel veliyahd Mehmed, eğer yaşasaydı belki Aşki'nin hayatında çok daha köklü değişiklikler

olurdu.

Aşki'nin Temas ettiği kişilere arasında bazı devlet erkanı da vardır:

İbrahim Paşa: Şairimizin, kendisine nazireler kaleme aldığı ve kasidelerle övdüğü Makbul İbrahim Paşa genç yaşında Kanuni'ye vezir-i azam olmuş ve uzun seneler padişahın yanında ve ihsanları içinde yaşamıştır. 929/1523 da vezarete getirilen İbrahim Paşa'nın hangi milletten olduğu kesin olarak bilinmemekle beraber Frenk İbrahim Paşa diye tanınmasına bakılırsa İtalyan, Rum ve Arnavut olmalıdır. Aşki'nin birçok gazelleri ile bir kasidesi bu paşa'ya sunulmuş, şair İrakeyn seferine bu Paşa maiyyetinde gitmiş ve sohbetlerinde bulunmuştur. Eski Haşodabaşı İbrahim Ağa (Paşa)nın zengin ve cömert bir vezir olduğunu düşünürsek Aşki'ye ihsanda bulunduğu ihtimal verebiliriz. Hiç olmazsa genç şairin manzumelerini Padişah'a bu zat vasıtasıyla sunarak şüfuna erdiğini söylemek pek de yanlış olmaz. Onu,

Sen kerâmet kâni İbrâhim'e olmağa mürid

Arz başına semâdan giydi tâc-ı Edhem'i (K.57/9)

diyerek yükselttiğine bakılırsa şair 13 sene vezirlik ve kazaskerlik yapmış maktul İbrahim Paşa'nın teveccühünü herhalde kazanmıştır.

Kanuni'nin bir diğer veziri olan Ayas Mehmed Paşa İbrahim Paşa'nın yerine 943/1536 senesinde vezir-i azamlık makamına yükselmiş ve 946/1539 senesine kadar bu vazifede bulunmuştur. Aşki'nin

Ki devlet-hâ'âhı vü dâyim senâ-ı ~~hâ'âhı~~ vâfirusun ol şâhun

Sana andan olupdur nân-ı şâhi ibtidâ himmet (K.59/21)

Asitân-ı Hazret-i Ayas Paşa kim anun

Yüz sürer ser-geştesidür mihr ü meh leyl ü nehâr (K.54/20)

gibi beyitlerle medhettiği ve iki kaside ile birkaç müzeyyel gazel sunduğu Ayas Paşa'dan ihsanlar aldığı ve katında kabul gördüğü bir gerçektir.

Aşki'nin Sadrazam ve paşalardan, daha başka kimlerle tanışıklığı olduğunu bilmiyorsak da

Ne gam âşûb-ı zamandan sana çün sende durur

Hâtem-i himmet-i Sultan Süleymân-ı zaman (330/6)

dediği vezirlerle bazı münasebetleri olduğu açıktır.

İdriszâde Ebü'l-fazl Çelebi'nin kim olduğunu ve Aşki ile olan yakın hukukunu yukarıda belirtmiştik. Şairin devlet erkanı haricinde de tanıştığı ve ihsanlarından faydalandığı bazı kişiler vardır. Bu kişilerin tarihi şahsiyetlerini tesbit mümkün olmamışsa da şairin eserlerinden bir parçacık olsun haklarında malumat sahibi olabiliyoruz. İşte şairin,

Ad ile Sultan Selimi Mustafa derler ana

Leşker-i hûbâna şimdi şah olan begzâdedür (K.106)

diye kimliğini açıkladığı ve daha sonra hastalığından kurtuluşuna yazdığı sıhhatnamede,

Bi-hamdi'lleh ki ashâb-ı safâya tâze can geldi

Ki buldı derdden zât-ı serif-i Mustafa sıhhat (K. 64/5)

dediği Mustafa Çelebi bunlardandır. Şairimizin, devrin güzellerine sunduğu bir hayli murabba ve gazelleri olduğu bir gerçektir. Bunlar bir

nevi şehrengiz havası uyandırmaktadır. Hatta şair divanının gazeliyyât kısmına başlarken bir çeşit meyan bendi olan şu mısraları söyleyiverir:

Üğdün murabba ile peri-şan güzelleri
Aşki çıkar beyâza perişan gazelleri
Şanma ki şi'rün okıyalar adun analar
Uşşâka nâz eylemeden değmez elleri. (K.112),

İşte şairin bu peri-şan güzelleri içerisinde muhibleri İlyas Balı (545/1), ve Derviş Balı (116/5), servi salınışlı Hamza Balı (377/3), Sipâhizâde ve Kuloğlu namıyla meşhur, Gürâni mahallesinden Davud Balı (K.107/ I ve VI, 394/2 ve 3, 436/5), nev-cüvân dediği Ahmed Balı (K.85/I), hasretini çektiği Ali Balı (K.92/I ve VI, K.93/I, K.89/V), Hisarlı Balı Şah (K.97/I ve III, K.86/1), delâletiyile devlet erkânına manzumeler sunduğu Nişânı Bey-ki bu zat eğer Hammer'in tarihinde bahsettiği Nişânı Hamza Bey değilse ya Mehmet Paşa (öl. 979/1571) yahut Celalzâde Mustafa Çelebi (öl. 975/1567) olmalıdır. Zira bu zatların her ikisi de ikişer defa nişancılık yapmış ve ikisinin toplam nişancılık müddeti 5 25 30 seneyi bulmuştur. Bunlardan başka o devirde birer ikişer sene nişancılık yapmış 4 kişi daha vardır. (526/7, 470/7, 106/5)-ve ölümü dolayısıyla mersiye kaleme aldığı oğlu Nişancızâde (K. 63), hokkabaz ve mashara olan dostu Ebri Şah (K. 96/I ve III), Edirne'de bulunduğu esnada tanıştığı mevlevi derviş Muhammed Şah (377/4, 420/1 ve 2) gibi devrin tanınmış simaları vardır. Ayrıca şairimizin bir de edebiyat ve şiir muhiti vardır. Evine gelip giden şairlerden birkaçını bir gazelinde şöyle anar:

Safâ ashabının nâzik harifi
Hakâyık menba'ı ya'ni Zârifî

O pirün dest-i Hızır-himmetidür

Tuvânâ eyleyen her bir Zaifi

Kemâl-i fazlına şahid degül mi

Bu lutf u hulk ile vech-i Latifi

Anun pîri çerâg-ı Rüşenî'dür

Nihâli Gülşenîdür hem Nahifi

Mutâbıkdur müsemâsına Aşki

O sâhib-kisvetün ismi Şerifi (525)

İşte şairin dostları arasında Zârifî, Zaifî, Latifî, Nahifî ve Şerifî gibi devrin ikinci derecede şairleri de vardır. Burada hemen şunu da belirtmek isteriz; Bağdad'ın fethine katılan Aşki'nin yine savaşta katılan Taşlıcalı Yahya ve Hayâlî ile şüphesiz tanışıklıkları vardır. Orada Fuzûlî'nin Padîşah'a medhiye sunması ve bu şairler ile görüşmüş olması, Aşki ile de görüşme ihtimâlini kuvvetlendirir. Nitekim ileride Fuzûlî yâne şiirlerinden kısaca bahsedilecektir. Ayrıca kazasker Baki Efendi de ona pek yabancı olmasa gerek. Hiç olmazsa mesleki hayatlarında tanışıp görüştükleri varsayılabilir.

Aşki'nin şiirlerine konu ettiği Numan (377/1, K.98/1), güzel sesli muzikişinas Abdî Şah (K.100/I-V, 377/2), köçek Ferruh (36) güzel ve genç sâki Yanoş (192/2, 87/4), zibâ nigar dediği Nasuh (K. 111), mahbûb İsa (292/5, 511/10) lutfunu umduğu zengin Ali Çelebi (564/1) gibi şahıslar yanında isimlerini zikretmediği daha birçok kişiye manzumeler sunmuştur.

Aşki'nin huy itibariyle yumuşak; mizac itibariyle dostluğuna bağlı ve vefâkar olduğunu söylemiştik. Fakat ne yazık ki şair temas ettiği şahısların pek azından devamlı bir vefa görmüştür. Hele sevdikle-

rinin vefasızlığına dayanamaz. O, dostlarını vefasız da olsalar,

Dünyayı bir yana kosalar bir yana seni

Bana seni gerek seni ey bî-vefâ seni (K.69/I)

diyecek kadar sever. O, dostlarına hediye göndermezse de şiir irsâlini pek sever. Onun dostları gerçekte değilse bile şiirlerde daima yükseklerdedir. İşte bir beyti.

Dilberler içre sen n'ola buldunsa imtiyâz

Uşşâk içinde biz dahı fâyık degül miyüz (175/4)

Bütün bunlar dışında şairin günlük hayatında bazı kişileri tanımak zorunda kaldığı şüphesiz. Ailesi ve komşuları da dahil bizim bunları tesbit etmemize imkân yok. Bu noktada onun Padişah ile olan ilişkilerinden söz etmeye başlayabiliriz.

1. Padişah İle Aşki

*"Oldı Aşki kapunda pâdişehüm
Kamterin bir gulâm-ı halka-be-gûş"*

Aşki şiire başladığı tarihlerde Kanuni Sultan Süleyman yeni tahta çıkmış ve tam 46 sene hüküm sürmüştür. Bu demektir ki şairimizin edebî hayatının 46 senesi Kanunî zamanına rastlar. Geriye kalan 10 senelik ömrün 8 senesi Sultan Selim II. (ölmü 982/1574) ve 2 senesi de Sultan Murat III. zamanında geçer. Şair bunlardan Murad III. hakkında tek manzume bile kaleme almamıştır. Sultan Selim II.'e sunulan 5 manzumenin ikisi şehzâdeliğinde üçü de padişahlık zamanlarındadır. Kanunî'ye ise 23 adet kaside sunulmuştur. Verdiğimiz bu rakamlar içerisine müzeyyel gazeller dahil değildir. Gazellerin sayısı ise bir hayli kabarık görünmektedir. Sonuç olarak Aşki en çok Kanunî'ye yakınlık duymuş ve bu vesile ile ona manzûmeler sunarak bir hayli ihsâna nâil olmuştur. Şairin pâdişaha hitâben kaleme aldığı manzumelerinde bazen sadece duasını, bazan bir isteğini dile getirişini, bazan medihlerini ve bazan da diğer bir sebepten dolayı padişahı bahsedişini görürüz. Şair bilhassa medih beyitlerinde hemen birçok divan şairi gibi gulûv derecesine varan mefhumlar ve cümleleri kullanır. Bazan onun âzîzânını güneşe adî bir kul gibi süpürten (K.20/32), bazan kulluğundaki sıcaklığın şiddeti ile okyonusları kurutan (K.26/16) şair, bazan da Garb padişahları ile Hindistan hükümdarını kapısında kul köle eder (K.27/15). Ona göre padişah:

Hızr-himmet Kahraman-heybet Sikender ma'delet

Pâdişâh-ı bahr u ber sâhib-kırâh-ı rüzigâr (K.24/15)

dır. Madem ki padişah Süleyman'dır. öyle ise Süleymanlık mührü ile bütün cihâna hükmetmelidir (203/3). Bakışı kara taşları la'le çeviren (188/4)

padîşahın fethettiği yerlere İskender bile ayak basmamıştır (K.26/14).
Nitekim şair:

Senün bir hefte hükm eyler gülün var ise ey bülbül
Yedi iklimde hükm eyler bizüm bir şâhımız vardur (89/5)

derken biraz da devrin ihtişamını dile getirir. İşte şairin bu derece yüksek yaradılışlı gördüğü bir padişah için cân vermeye hazır olduğunu çekinmeden söylemesi doğaldır. (K. 38) Aslında tatlı dilli olmanın da yolu padişâhı övmekten geçer (352/6). Şiir vadisinde tanınmak için padişâhı övmek kaçınılmazdır. Ama sadece övmek yeter mi ya. Biraz da ona dua gerekir. Şair zıllü'llah olan şahsın yokluğunu düşünmek bile istemez. Öyle ise ona zeval gelmemesi ve gam isabet etmemesi lazımdır. Şair bunun için "Haşre dek bu hânedâna irmesün yâ Rab zevâl (K. 44/V)" diyecektir. Padişahın kıymeti yüce, geceleri Kadir, bayramı sevinçli ve günlerin bayram olması için şair, samimiyetle el açar (K.51/IV). Hatta padişahın yürüyeceği yolların su ve çamurdan emin olması için bile dua eden (345/6) Aşki, bütün bunları niçin söylüyordu? İçinde bulunduğu maddi imkansızlıkların bunda ne derece tesiri vardı bilinemez, ama milletine bağlı her vatandaşın yaptığı gibi onun da devlet idârecileri hakkında yakarışları çok garip karşılanmamalıdır. Yine de bir derdinin, bir isteğinin olduğu var sayılırsa, şairin bu hususta titiz davrandığı göze çarpar. Zaman zaman aşırı tevazu gösterip kendine acındırırsa da haddini bilir. O bir karınca, padişah gerçek bir Süleyman'dır (K. 21/11, 13). Onun ayağı tozunun bir zerresi (ufacık bir ihsanı) şairin gözüne ay ile güneşden daha parlak görünür (344/2). Şairin bütün bu dilencilikleri kendi deyimiyle "killet zamanı" (102/7) nda vuku bulur. O kamaatkar bir insandır ve dünya malına ehemmiyet verenlerden değildir. Eakin onsuz da yapılamayacağını gayet iyi bilir. O, padişâhın kapısında dilenci ol-

maktansa medh-hân olmayı ister (K.105/V). Ayrıca bir isteği olduğunda umumiyetle eski askerlik günlerini ve padişaha yaptığı hizmetleri hatırlatmaktan geri kalmaz (K. 101/III, K.51/VI, K.26/20, M.2 v.s.). şairin

*Atâdur âdeti şâhun günehdür bendenün karı, dediğine bakılırsa, bu ihsan isteme amdiyesi gayet normaldir. Zaten devrin eli kalem tutanları da aynı yolu takip etmiyorlar mı? Şair

Yokdur Aşki gibi ey yüzi gül

Andelibün egerçi var hezâr (124/7)

dediğine bakılırsa kendisini diğerlerinden bir gömlek üstün görüyor. Medih hususunda bu bir Allah vergisidir ve sanki Allah onu bu iş için yaratmıştır (338/7) ve bu olmadan şairin kıymeti artmayacaktır (344/3). Dilinden çıkan sözler padişahın vafında olunca birer eşi bulunmaz geveler haline dönüşür (167/7) velev bunları söyleyen

Oldı Aşki kapunda pâdişehüm

Kemterin bir gulam-ı halka-be-gûş (192/5)

da olsa... Nitekim o, vücudu söğüt yaprakları gibi baştan ayağı dil olsa hepsinin şahın ihsanlarına şükürle meşgul olacağını söyler (39/6).

Bütün bunların yanında şairin, padişah'tan, hiçbir karşılık beklemeden bahsedişlerini de unutmamalıyız. Padişahın devri bir adâlet çağıdır (362/6) ve ülkeler fethedilir. Şair aşk mührünü kalbine nakşeden bir Süleyman kuludur (K.82/I) ve hizmet için padişah dergahında bulunmaktadır (K.53/2). Şaire göre padişah hemen herşeydir. Onsuz olunmaz. Ona olan güven ve inancı da sonsuz denecek derecelerde ve husûsan Kanuni bir nevi onun velinimetini olduğu gibi derd ortağı ve hamisidir. Tabii bunda şairin uzun müddet askerlik yapmasının ve muhit olarak saray ve çevresini tanımış olmasının da tesiri vardır.

II. BÖLÜM

1. EDEBİ ŞAHSIYETİ

a. Şiiri ve Sanatı

*"Vasf-ı dendânunla dürr-i nazma deryâdur gönül
Nutk sâhil, akl gavvâs u dür-i şeh-vâr şî'r"*

XVI. asır, Divan edebiyatının altın çağını yaşadığı bir dönemdir. Bilhassa Kanuni'nin şairlere gösterdiği yakın ilgi birçok edebî simanın temayüz etmesini sağlamış ve adeta "Kaldırım taşları altında birer şair var" mısraı bu devir için söylenmiş demektir. Fuzûli'lerin, Baki'lerin, Yahya'ların, Hayali'lerin yetiştiği bu devir, Aşki'nin şöhretini gölgelemiş ve ancak ikinci derecede bir şair olarak kalmasına sebebiyet vermiştir. Bunlara rağmen Aşki, devri içinde bir yönüyle şöhret bulmuş ve Türk edebiyatının murabba dalında en başta gelen şairlerinden biri olma vasfını korumuştur. Divanına geçen otuza yakın murabba içerisinde münacaat, na't, medhiye, ıydiye v.s. nevilerini ustalıkla kaleme aldığı görülen Aşki'nin aşıkane ve mutasavvıfâne şiirlerinde kudretinin daha da yükseldiği bir hakikattir. Onun şiiri üzerinde söz söylerken kendi görüşlerinden faydalanmak yerinde olacaktır. Şair,

Gayrı mey hâcet degül erbâb-ı nazma Aşkiya

Gösterür mey hâletın ger olsa pür-esrâr şî'r (122/7)

derken şiirin yüksek mevkiine ve ruhlara yaptığı büyük tesire tam bir inancı olduğunu gösterir. Ona göre ince bir hayâl, bir goncadır ve meâ-

ni, bu goncanın taze açmış şeklidir. Bir şîr bir gül bahçesini andırır. GÜL bahçesi ise bu nazik hayallerden oluşur. Öyle ise şair bu bahçenin sakıyan bir bülbülü olmalıdır (122/3). İnsanın şîrle istigâli olgunluktan nişânedir. Şair "Kişîye şî'r demek Aşkiyâ kemâl gibi (524/7)" derken bunu anlatır. İşte yerinde bir teşbih:

Vasf-ı dendânunla dürr-i nazma deryâdur gönül
Nutm sâhil akl gavvâs u dür-i şehvâr şî'r (122/2)

Şîr ona göre bir incidir, hem de eşi bulunmaz bir inci, ama bu incinin yerini bulacağı bir deniz lazımdır. Bu deniz, vasıfları söylenecek bir güzel hakkındaki düşüncelerin toplandığı gönüldür. Öyle ise herşey gönülde başlar gönülde biter. Zaten şî'r bir gönül, bir duygu hadisesi değil midir? Lakin bunu yapacak kişinin usta olması, leblebiyi nasıl söyleyeceğini anında bilmesi gerekir. Ancak o zaman şîr bir mücevher dizesine dönüşür:

Silk-i cevher-vesî latif eyler beyânı Aşkiyâ
Her kelâmın ibtidâsından nizâmın bekleyen (326/5)

Aşki'nin şîr hakkındaki bu salt düşünceleri çoğu zaman kendi eserlerinde tatbit edilmiş olup boşa söyleyişlere ve gereksiz kelimelere yer verilmemiştir. Onun şîrinde bir bütünlük ve bunun sonucunda ortaya çıkan bir selâset mevcuttur. İşte şairin takib ettiği yol:

Eylegil vasf-ı dehân-ı yârda fikr-i dakik
Aşkiyâ lâzım durur tarz-ı gazelde ihtira (203/5)

Ona göre gazelde reh-i nâ-refteye gitmek gerekir. Söylenilen şeylerin tekrarı gereksizdir. Onun gönül aynası daima şîr sûreti gösterir ve dili papağan misali daima şîr söyler (122/1). Onun kendi şîri hakkın-

daki düşüncelerine gelince: Önce onun gönül dalgıcı, daima sevgi denizini sayıklar. Bu yüzden ağzı, saçılması gereken cevherlerle (sözlerle) doludur (235/6). Onun şiiri hâlinin tercümanıdır, onu okuyan, şairin ne vaziyette olduğunu anlayacaktır (324/6). Öyle ise şair duygularında samimi davranmak için nazım kaldelerini zorlamaktadır. Şairin her bir nağmesi onun kederle nasıl inlediğini gösterecektir (190/7). Onun şiir söylemekten kasdı, gizli sırları ortaya koymak, mecâzı misâl eylemektir (69/7). Şiirlerinde umumiyetle acılarını, sıkıntıların ve derdlerini açıkça görmek mümkündür. Bunun yanında o

Bi'ülh lutf-ı tab'una ınsâf Aşkiyâ

Hakkâ budur ki her gazelin âşıkânedür. (131/5)

diyerek şiiri hakkındaki hükmünü koyar. O şiir söylemek için uzun uzun düşünüp uğraşmaz. Vezne uydurmaya, kafiyeyi rast getirmeye çalışmaz, mecaz aramaz, sanat yapmak için gayret sâf etmez. O birden söyleyiverir. Nitekim "Söyledüğümce gelür dilüme güftâr-ı şi'ir. (106/1)" derken doğruyu söyler. O ağzını açar ve fısırlar zorlanmadan dökülür. Daha 40 yaşlarında bir divan ortaya koymuş olması da fazla zorlanmadan şiir yazdığının bir delilidir. Yazdığından ayrıca zevk almaktadır. Ne zaman bir şiir çiçeği açılıverse hemen kalbine ma'nâ kokuları dolar (106/4). O anda nazire yazmak için beklemenin anlamı yoktur. Yer ve zaman ne olursa olsun dili çözülür. Bütün bunlara karşılık onun da bazı şiirlerine nazireler söylendiğini biliyoruz. Zaten evine gelip giden şairler arasında bir müşâaredir alıp yürümüştür. Bazan birbirlerini tenkid ederken bazan da:

Aşkiyâ bu şi're elbetde nazire di diyü

Şimdi turnıışdur Hitâbi'ye hitab eyler gönül (268/5)

diye bilhassa şifrine nazire yazmasını arkadaşından ister. Nitekim devrin birçok şairiyle karşılıklı nazireleri vardır. Muhibbi, Agehî, Hayâlî, İbrahim Paşa v.s. bunlardandır. Bu bir meydan okumadır. En güzeli söylenmek ve ruhları sevinç ile doldurmak... İşte şifirdeki gaye... Tabii en güzeli söyleyen övünmeye de hak kazanır:

Yazarken ney-şeker hâmeyle vasf-ı la'î-î cânânı
Mesîh-enfâs-ı nutkunla be Aşki tâze cân bulduk (223/5)

ve

Güher-î nazm ile bu bahırda hakka ki selef
Tab'-ı Aşki gibi yapmadı zarifâne kayık (219/8)

gibi beyitler bunun sonucudur. Şairin kendi devrinde epey bir şöhrete ulaştığını ve şiirlerinin etrafa yayıldığını biliyoruz. Bu durumun şair de farkındadır ve:

Aşkiyem dedüm lebün vasfında bir şîrîn gazel
Ehl-î diller anı su gibi revân ezberlemiş (199/5)

demekten çekinmez. O, kendisinin bir mücevher madeni olduğunu, altın ve gümüşü olmasa da gam çekmeyeceğini (183/7) bu yüzden onun şifrine nazm ehli yârânın imreneceğini bilir (130/5). Madden değilse bile mânen zengindir. Ama maddi bir ihtiyacı yerine getirileceği zaman;

Tabun sehâb-ı himmet-î şehden mi aldı feyz
Aşki bu sözlerün ne dürr-î bî-misâl olur (83/7)

demekten kendini alamaz.

Şairimiz,

Aşkiyâ husrev-i nazm olsa aceb mi nâmun
Tig-ı şeh gibi sözüm tutdı bütün dünyayı (537/5)

ve

Nazm-ı Aşki yed-i fesâhatle
Tutdı gûş-ı cihâna gevherler (70/5)

derken devrinin bir gerçeğini vurguluyordu. Hatta,

Aşkiyâ ger bu gazel ire diyâr-ı Acem'e
Sevk'den bûy-ı vefâ külbe-i Attar'a düşe (431/5)

derken bile fazla mübâlağa etmiş sayılmazdı. Bilhassa tezkire müellifleri de bu hakkı teslim ederler. Sehi "hoş tab', nazma kâdir" derken Latifi "tâlib-i irfân... hoş tab'" Aşık Çelebi ise "yoldaşları talimhâ-nede idmâna gûşiş ederdi, bu vasf-ı ebrûda hayaller bulmağla tab'ın âz-mâyiş ederdi." derler ki bunlar onun şiir sahasında nerelere vardığını delilleridir. Sadettin Nüzhet Ergun onun için, "ihmâl edilecek bir şair değildir" (bkz. T. Şairleri s. 518) diyor. Bizce bu bile şairin büyüklüğüne delil kabul edilebilecek bir görüştür.

Arkadaşlarından olan Kastamonu'lu Latifi onun "sâhib-i divan" olduğunu tezkiresinin Aşki maddesinde kaydeder. Latifi tezkiresini 953/1546 da tamamladığına göre Aşki ölümünden 30 yıl önce divanını tamamlamıştı. Şair bunu kendisi de söyler:

Ey peri divâne olurdun hevâ-yı aşk ile
Okısan şevk ile alup Aşki'nün divânını (501/5)

Fakat bu divan öyle alelade değildir. O divana gireceklerin, önce aşk divanesi olması gerekir (308/1). Hatta bu divan gerçeklerle o kadar do-

Tudur ki şair,

Aşkiyâ esrârünü bu halka fâş eyler senün
Defterün olmuş iki yüzlü münâfıklar gibi (502/7)

demekten kendini alamaz.

Şair her ne kadar gönlü denize, dili sâhile, aklı dalgıca ve şiiri de inci tanesine teşbihle (222/2) divanının muhtevâsını söylüyorsa da uğrayacağı korkunç akıbeti bilmekte ve birgün unutulup bir köşede kalıvereceğini sezmektedir. Bunun için:

Lutf edüp ömrüm unutma Aşki'nün bu şi'rini
Yâduna al gâh gah anı anunla yâd kıl (269/7)

diyerek bir vasiyetde bulunur. Aslında şiirlerinin kendi devrinden sonra okunacağına o da inanmamaktadır:

Öğdün murabba ile peri-şân güzelleri
Aşki çıkar beyâza perişân gazelleri
Umma ki şi'rün okıyalar adun analar
Uşşâka nâz eylemeden degmez elleri (K.112)

Bu dördlük bize şairin kendi kıymetini ve edebiyat içindeki yerini bildiğini gösterir. Sonuç olarak Aşki, edebiyatımızın en parlak döneminin ikinci sınıf şairleri arasında ve hatta ilk sıralarında gelir diyebiliriz. Buraya kadar şairin, şiir hakkında görüşleri yanında kendi şiiri üzerindeki düşüncelerini de görmüş olduk. Şimdi de onun şiirini biz, kendimize göre, elimizdeki ip uçları vasıtasıyla değerlendirmeye tabi tutalım.

Önce şunu belirtmek isteriz: Sehi tezkiresinin sekizinci tabakası devrin genç şairlerine ayrılmıştır. Bu şairlerden birçoğunun diğer

tezkirelere giremediklerini ve devirleri içinde unutulup gittiklerini göz önünde bulundurursak yine bu tabakada zikrolunan Aşki'nin devrinde temâyüz etmiş ve daha gençlik yıllarından itibaren şiire hakimiyet sağlamış usta bir şair olduğunu inkâr edemeyiz. Aşki'nin şiire olan meyli yüzünden askerlik, mesleğinde ilerileyemediğini de düşünürsek şairimizin oldukça iddialı davrandığını görmüş olacağız. Bunun yanında şairimizin, şiiri bir nevi kazanç vesilesi yaptığını inkar edemeyiz. Onun kerem redifli bir kasidesinde ufak değişiklikler yaparak hem Kanuni ve hem de Selim'e sunduğunu daha evvel söylemiştik (K.21). Ayrıca şairin:

Alup evrâk-ı eş'ârını ol şeh bir güle baksa
Çıkardı Aşki'nün her yılda bir gül gibi divanı (548/7)

dediğine bakılırsa şiirlerinden umduğunu bulamamış, ve nihayet

Aşki'yem ben dahı bir tûti-i şirin-güftar
Dehenüm toptolıdur şekker-i medh-i sultan (330/7)

beyti gereğince de padişahı medh etmeyi bir nevi vazife telakki etmiş olduğunu görüyoruz. Ne yazık ki şair bu kapıyı da sonuna kadar aralayabilmiş sayılmaz. Her ne olursa olsun şairimizin, şiirine maddi bakımdan ne derecede bel bağladığı ve ne kadar emeline ulaşmış olduğu bu beyitlerden anlaşılmaktadır.

Şairin Farsça'yı pek mükemmel olmasa da öğrendiğini daha evvelden biliyorduk. Şair bu bilgisine de arada sırada baş vurup kendisini dener. Sultan Selim'in farsça bir şiirini tanzir etmesi yanında, bazı manzûmelerinde mülemma yoluna sapması, bu sahada da kendine olan güvenini ispatlar. Gerçi bu tahmis ve diğer beyit yahut mısralar, öyle derin Farsça bilgisini gerektirmez ama bununla tarih beyitleri de söylemiş olması unutulmamalıdır. Şimdi bunlardan birkaçını kaydedelim:

Hem-nişînân heme dar-bezm ü sürâhî pür-mey
Sâkiyâ kum kum u gû müddeiyân-râ ruh ruh (34/3)

Halka budur salâ-yı bâde-fürûş
Merhaba merhaba bi-nûş bi-nûş

Amâd zi-sefer şâh çü ber-taht-ı hümayûn
Tarih künem bûd edâ "Feth-i kızılbaş" (188/11)

Aşki'nin eserlerinde bazı şairleri okuduğu yahut onların edebî
siâhalarını tanıdığına dair bazı izler vardır. Mesela,

Sürh-rû gibi gam ateşi yakdı dilümi
Takat olmadı diyem medhunı Hassân-şekil (K.58/21)

beytinden onun Asr-ı saadetin en büyük şairi Hasan b. Sabit hakkında
malumata sahip olduğunu, hiç olmazsa medhiyeleriyle ünlü bir şair olu-
şunu yakinen bildiğini anlayabiliriz. Yine,

Ehl-i irfân içre "sellemna" dedirmez nutkına
Husrevâ Aşki gibi medhunda Selman olmayan (356/5)

beytiyle de bize Selman-ı Sâvecî'yi okuduğuna inandırır. Aşki, meşhur
şair Firdevsi'yi ve Şehnâme'sini ise,

Muhtasar kıl Aşkiya iş bu gazel nazmını kim
Şeyh Firdevsi'nin unutturmasın Şehnâme'sin (348/5)

diyerek anlatır. Şair eğer medrese tahsilli gördüyse şüphesiz Gülîstan'ı
okumuştur. Medreseli değilse bile

Mekteb-i aşkunda vasf-ı hüsnünü hifz etdi dil
Tıfl-ı zeyrekür sanasın Gülsitan ezberlemiş (199/2)

beytiyle bize Sâdi'nin meşhur eserini ezberleyecek derecelere vardığını
nı söyler. Hâfız'ın

Mest ânçünân hoşest ki gûyed be-rûz-ı haşr
Men kistem şumâ çe kesânîd vü in çe-câst

beyti Aşki'nin dilinden biraz değişik te olsa şöyle dökülür:

Şöyle çekse sarâb-ı aşkı kîşi
Olsa mahşer günine dek bî-hûş (192/4)

yine meşhur,

Duhter-i rezi sanmayın rind ile gizlidir
Anunla şeyh efendi de babalı kızlıdur

beytini o,

Ayağın yere komazsın elden ey pîr-i mугan
Duhter-i rez şöyle benzer kîm halâlündür senün (236/2)

şeklinde söylerken;

Arz-ı hâl etmege cânâ seni تنها bulınam
Seni tenhâ bulıcak kendümi asla bulınam

beytini de

Vecde geldüm göricek yârî aceb hâl oldu
Hâlümü dimege varmadı dilüm lâî oldu (561/1)

diyerek değişik bir söyleyişle dile getirir. O, Hayalî'ye ve kendisinden iki asır sonra gelerek "Aşk bir şem-i ilâhidür benem pervânesi" diyecek olan Galib'e "Aşk bir hamr-ı hudâyidür gönül peymanesi (530/1)" diyerek pişrevlik eder-

Şimdi de şairimizin birkaç beytini Fuzûli ile mukayeseye tâbi tutalım. Yukarıda onun lirik üstad Fuzûli ile tanışma ihtimalinin büyük olduğunu, eğer tanışmadılarsa bile şiirlerini gördüğünü söylemiştik. Burada alacağımız beyitlerde her ne kadar şair, Fuzûli kadar mükammel bir söyleyişe sâhip değilse de aynı temayı kullanım açısından dikkate değer. Fuzûli'nin şu kasidesindeki birkaç beytine bakalım:

Fuzûli:

Dest-bûsû arzûsuyla ölürsem dostlar
Kûze eylen topragum sunun anunla yâre su

diyerek ölümünden sonra toprağından yapılacak kâse ile yarına su sunulmasını vasiyyet ederken Aşki:

Sana sarılmak nasib olmadı bâri cismüme
Köhne-i pirâhenün öldükde ömrüm sarasın (343/6)

deyip ölümünden sonra yârının gömleğini kefen olarak ister.

Fuzûli:

Suyâfersün bağban gülzârı zahmet çekmesün
Bir gül açılmaz yüzün teg verse bin gülzâre su

derken Aşki aynı mazmunu biraz yavan da olsa

Ey gözüm yâr için sula reh-i ağıyârı
Bir gül için suvarurlar nice yüz bin hârı (476/1)

diye işler. Fuzûli'nin:

Men lebün müştakıyam zühhâd kevser tâlibi
Nitekim meste mey içmek hoş gelür huşyâra su

beyti ise Aşki'nin dilinde,

Aşkiyâ her meşrebün bir zevki vardur çün gelür
Aşıka kûy-ı mugan vü zâhide da'vet leziz (46/5)

şekline dönüşür.

Fuzûli bir gazelinde,

Aşk derdiyle hoşem el çek ilâcumdan tabîb
Kılma derman kim helâküm zehr-i dermânundadır

diyerek derdiyle başının hoş olduğunu söylerken Aşki'de

Bana çok çok cefâ kıl kim sana mihrüm ziyâd olsun
Gamunla sergüzeştüm haşre dek dillerde yâd olsun (340/1)

der. Bu beyitte şairimizin daha yüksek bir ruh haline sahip olduğunu söylesek pek hatalı olmaz sanırız.

Buraya kadar verdiğimiz misalleri çoğaltmak daima mümkün. Hele nazire mecmualarındaki şiirlere bir el atacak olursak mukâyesesi gereken beyitleri yazacak yerimiz kalmaz. Ayrıca misaller bunlarla da bitmez. Devrin diğer şairleri hele hele Aşki ile aralarında hukuk bulunan şairler ile Baki, Nev'i, Yahya, Hayâlî gibi ustaları da işe karıştırı-

çak olursak gerçekten konumuz tamamen gayesinden sapmış olacaktır. Mitekim şairimizin divânında Muhibbi, Hayâlî gibi şairlerin gazellerine tahmisler mevcuddur. Elbette şairimizin onlardan ve bilhassa usta şairlerden etkilenmediğini söyleyecek değiliz. Meselâ,

Gam-ı dünyâyı terk edüp haya'tı gel ganîmet bil

Cihânun ızz u câhında dilâ âlemde sıhhat yeg (263/4)

beyti hangimize Kânunî'nin sıhhat hakkındaki o vecizeleşen beytini hatırlatmaz?

Şairin Üsküdar'da bir ev yaptırdığını ve burada uzun şiir sohbetleri olduğunu söylemiştik. Edebiyatın bir topluluk ve ekol işi olduğunu düşünürsek, bu evin müdâvimleri ile Aşki arasında elbette bir tesir söz konusudur. Ama bu tesirin kimden kime, ne nisbette olduğunu kestirmek için bütün o şairlerin divanlarını ayrı ayrı tedkik etmek mecburiyetinde kalırız. Bu ise ayrı bir araştırma konusu olabilir.

Onun divânındaki gazellerden birçoğu gerçekten güzel ve ayağı yerde şiirlerdir. Bilhassa tasavvufî şiirleri güzeldir. O, Gazelleri ile medhiye (246, 345, 407, 550), hoş-âmedi ((553), münacaat (510), vasiyetname (269), mektup (271), bahariye (524), süriyye (526) vs. türleri bile kaleme aldığı gibi yek-avaz (64, 250), yek-aheng (495, 510, 519, 521, 529, 530 vs.) ve müzeyyel (188, 209, 211, 258, 292, 330, 344, 362, 377, 474, 481, 496, 564 vs.) gazellerde de başarılıdır. Kısacası o murabbada olduğu kadar gazelde de ustadır. Kasideleri Nef'ininkiler kadar güzel değilse de şanına leke getirmez.

Şair manzumelerinin yarısına yakını remd bahrinin Fâilâtün (3) Fâilün kalıbıyla yazar. Arkasından Mefâflün (4) ve Mef'ülü Fâilâtü Mefâflü Fâilün kalıbını kullanır. Bu ve şairin kullandığı diğer kalıplar, klâsik Türk edebiyatında kullanılan en meşhur ve en işlek bahirlere aiddir.

Buraya kadar şairimize gölge düşürmemek için gayret sarfettik denilebilir. Kadir nâ-şinaslık olmasının diye onun bir de hatalarını ve şair olarak eksik yönlerini izah etmemiz gerekir.

Bu bahsi yazarken usta bir şairin yapmaması gereken bazı hataları göstermeyi gaye edindik. Gerçi elimizdeki divan nüshaları şairin kendi kaleminden çıkmamıştır ve müstensih hatalarını da göz önünde bulundurmak zorunda oluşumuz aklımızdadır. Lâkin müstensih hatâlarını ay-
rıca ayıkladık. Sonuçta şairimizin sanatına gölge düşürecek bazı hataların gerçekten kendisinde mevcut olduğu sabitleşti. Bunlar kafiye hataları, vezin hataları ve şekil hatalarıdır. Söylemiş ve muhtevadaki hataları ise henüz gösterebilerek seviyede olmadığımızın bilincindeyiz. Zira bu konu çok Merinlere iner ve zaten bu tür yanlışların müsbet yahut menfi bir sonuca ulaşacağı da şüphelidir.

Aşki'de kafiye hataları daha çok göze çarpmaktadır. O bilhassa kelime sonlarında kullandığı Arapça yahut Farşça eklerle kafiye yaptığına inanmıştır. Sondaki ekler bitiştikleri kelimelere yeni bir anlam kazandırmalarına rağmen ek olarak aynı ödevi gördükleri ve cinas da teşkil etmedikleri zaman redif olmuş olurlar. Meselâ

Hicre düşdüm vasl ümidi birle gam-NAK olmadum

Vasla irdüm bîm-i hecr ile ferah -NAK olmadum (323/1)

beytinde "-nâk" ekleri aynı vazifeyi üstlenmişlerdir. Oysa "gam" ve "ferah" kelimelerinde hiçbir ses benzeşmesi yoktur. Bu durumda daha matla beytinde şairin kafiye bulmakta güçlük çektiğini kabul etmek zorunda kalacağız. Bunun bir misâlini de "menzil-GAH ve "har-GAH" kelimelerinde görürüz (554/2). Şairin yaptığı bu hatayı ön eklerde de görüyoruz.
Şair,

Rahmet-i Hak'dan seher-hiz olan olmaz bi-nasib (15/1)

derken hemen bir alttaki beytin kafiye mısraını

Turmuşam bār-ı belâya her ne gelse yâ nasib

şeklinde söyler ve beytin aruzundaki "BI-nasib" kelimesine karşı acüzünde "YA nasib." tabirini kullanmaktadır. "yâ nasib" tabiri her ne kadar kalıplaşmış olarak "nasibimiz budur", "başa geleni çekeriz" anlamlarını ihtivâ ediyorsa da burada "nasib" kelimesinin cinas olması ihtimâli çok uzaktır. Sonuçta "nasib" kelimesine redif dersek "bi" ile "ya " ekleri de kâfiye teşkil etmezler.

Şairimizin kafiye yaparken bazan da kelimenin eki ile kökünü karıştırdığına şahit oluyoruz. İşte "anberin, zemin, hūse-çin, fağfür-ı Çin" kelimelerindeki -İN seslerine şairin uydurduğu kafiye:

Nim nâna Aşkiyâ bir iki günlük ömr için

Kıl kanaat çekme dünyâ-yı denİNün minnetin (353/5)

Beyitdeki "denİ" kelimesindeki "İ" ile akkuzatif eki olan "ün" ekini kaynaştıran "N"harfi birleştirilmiş gibi gösteriliyor. Oysa ki kelimenin aslı "denİN" değil "denİ" dir. O halde yukarıki beyitlerle bu beytin kafiyelendirilmesi biraz hatalıdır sanıyoruz.

Aşki'nin bir de hemen her şairimizde görülen nisbet eki "-İ" ile izafet "İ" sini kafiye yaptığı yerler vardır. Büyük bir kusur sayılmasa da hatadır. "Küllü hattâtun câhilun" kaidesi gereğince bunları bir müstensih hatası kabûl etmek de mümkün. Bu tür kafiye bir misal verelim: Şair,

Çin'de böyle siyeh olmazdı gâlib ROY-I misk (243/2)

mısraına karşılık

Niteküm virür letâfet bulıcak gül SÜYİ misk (243/3)

mısraını söyleyerek "RUY-I" ile "SUYI" kelimelerini kafiye yapıyor. Aynı hatâyı "nigârı" ile "intizâr-ı" kelimelerinde de görürüz (38/1).

Şairimizde gördüğümüz bazı vezin hataları var demiştik. Burada sunacağımız misallerin kesin olarak yanlışlığını iddia etmiyoruz. Yalnız bize çok bariz hata imiş gibi görünen bazı beyitler de mevcud. Her ne kadar Edirne'li Nazmî Divân-ı Türki-i Basit'de aruz kalıplarının bölüğünü göstermiş ve âdetâ her söylenen mısraı bir kalıba uydurabileceğimiz kanatını bizde uyandırmışsa da biz yine yanlış olarak nitelendirdiğimiz beyitleri sıralayacağız: İşte:

Ömr eyler şitâb ile güzeri

İşrete bizde de şitâb gerek (239/3)

beytinin sadrındaki "ÖMR EYLER" kelimelerinde normal bir söyleyiş ve kullanım içerisinde "-R" harfinin EY- hecesine vaslı gerekir. O zaman taktî'de ömreyler (mefûlün) şeklinde üç uzun hece ortaya çıkar. Halbuki manzumenin vezni Feilâtün Mefâilün Feilün kalıbıdır. Burada "ÖMR" kelimesinde vasl yapmadığımız gibi üstelik kelimeyi birbuçuk hece ile okumak gerekmektedir. Gerçi bu kelimeyi ÖMÜR şeklinde okuyarak kalıbın Feilâtün Feilâtün Feilün şeklinde olması ihtimâlini de göz önünde bulundurmak zorunda kalabiliriz. O zaman manzûmenin diğer beyitlerine de aynı kalıbı tatbik etmemiz gerekir. Bir manzumenin iki ayrı kalıpta yazılmayacağı göz önüne getirilirse bu şeklin yanlış olduğu ortaya çıkacaktır.

Ayrıca

Her hod-perest idinimez kâr Aşkiyâ

Ser-bâz olanların işidür aşk-bâzlık (217/5)

beytinin doğru kalıbını (Mefûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün) bulmak için "perest" kelimesindeki "T" harfinin yukardaki mäsâlâe olduğu gibi bir muameleye tabi tutulması gerekmektedir.

Yine,

Cihânı kılmaga rûşen ziyâ-yı adıldür Aşki

Salınmış mülk idine bu gün şem-i sebistândan (380/5)

beytinin kalıbı Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün olduğuna göre ikinci mısraın hecelerinde mutlaka uzun okuyuşlara baş vurmamız gerekecektir. Gerçi bunları istinsâh hatası olarak kabul etmek belki bir çıkar yol olacaktır ama müşhaların aynı hatayı yapması ihtimali biraz güçtür. Velev divan nüshaları birbirlerinden kopya gibi kabul edilse de elbet aruza hakim bir müstensihin bunu düzeltmesi yahut doğrusunu araştırması gereğini hatırlamak zorundayız.

Şair bir gazelinde tecdid-i matla yaparken matla beytinde

Veh ki ömr-i güzerân gibi şitâb ile geçer (139/1)

dediği mısraı matla beytinde

Lik ömr-i güzerân gibi şitâb ile geçer

şeklinde söylemişse de biz bunu "Kalem olsun eli ol kâtib-i bed-tahrîrüh" kabilinden kabul etmekle beraber kaydetmeyi uygun buluyoruz.

Son olarak şairimizin üstün kabiliyet gösterdiği murabbalarda bazan nakaratları değiştirerek yazdığını söylemek isteriz. Meselâ

Benüm ömrüm efendüm pâdişâhum (K.100/V)

nakaratını üstte

Benüm ömrüm efendüm Abdi Şahum

şeklinde yazdığını görürüz. Bu tip örnekler K.87/V ve K.92/II numaralı manzûmelerde de vardır. Bundan şairimizin bir oranda da olsa divan edebiyatının o kesin kurallarının dışına çıkmakta bir mahzur görmediği sonucuna varabiliriz. Bütün bunlar şairimizin yeteneksizliğine delil olmaz. Bu tip hataları her müdakkık göz kütüphanelerimizi dolduran divanların 90/100 unda görebilir.

Bütün bu söylediklerimizden sonra şairimizin bir de güzel beyitlerinden örnekler verelim. Şair bazan Koca Ragıb Paşa'yı kıskandıracak hikmet-âmir söyleyişlere ulaşırken bazan harf ve kelime oyunları ile gerçekten nefis beyitler ortaya koyar. Şiirlerini okurken güzel ve ince hayellere rastlamak daima mümkün olan şairin, alışılmışın dışında söyleyişleri de yok değildir. Zaten divan edebiyatının hemen birçok şairinden, kalıplaşmış mazmunların bir tekrarını dinlemiyor muyuz? Divan şairinin divanından on kadar orijinal beyit çıktığında, usta şairler sınıfına gireceğini hangi üstadımız inkar etmiştir. Aşki'yi de bu süzgeçten geçirecek olursak ustalığa yaklaşan - burada ustalığı birinci sınıf anlamında alıyorum - bir tablo çizdiğini görürüz. Aşağıya sıralayacağımız beyitler bunu ispatlar sanıyoruz.

Önce şairin kelime oyunlarına bir bakalım:

Dehen mim ü kaşun râ ey elif-kad dâldur zülfün

Buyur Aşki kulun vaslunla bir dem ber-murâd olsun (340/5)

Görüldüğü gibi beyitin ilk mısraındaki mim, râ, elif ve dal harfleri ikinci mısradaki "murâd" kelimesini verir. Hemen her divan şairinin başvarduğu bu anlatımın şairimizde başka misallerine de rastlamak mümkün. İşte Hazret-i Ömer için söylenen bir beyit:

Ayn-ı avn ü mim-i mülk ü râ-yı rahmet bulmayam
Ömr ü cânı ayn u mim ü râya kılmazsam revân (K.8/24)

Şairimiz, bazan kelimelerin cinas şekillerine de baş vurur:

Tıg-ı gamla cism-i efkârüm görümez yaradan
Yaradan kılmış benüm benzer nasibüm Yaradan (347/1)

Bu beyitdeki kafiye kelimelerinden ilkiyara kelimesinin -ablatif eki almış şekli olan "yaradan", ikincisi Allah manasına gelen "yaratıcı, yaratan / yaradan" kelimesidir.

Aşki, edebi sanatlar içerisinde yine kelime oyununa dayanan tevriyeye de çoğu zaman baş vurmuştur.

Gam-ı hatt-ı lebünle cân-ı Aşki
Şarâbı terk edüp esrara düşmüş (193/7)

beytindeki "esrar" kelimesinde olduğu gibi -ki esrar, hem uyuşturucu bir madde hem de gizli şeyler, aklın eremeyeceği işler manasına gelir- bir kelimenin iki manasını da düşündürerek şiirine bir güzellik katar.

Yine

Rind-i ser-bâz ana dirler elin ayag edüben
Der-i meyhânedede gam yemez ayak kabıyîçün (359/3)

ve

Sol dem k'uzada zulm elini dest-i Havâdis
Mihnet-zedeler ayağı dâmâna çekerler (146/3)

beyitlerindeki ayak, ayakkabı gibi kelimelerde aynı sanatı görmekteyiz. Bu tip kelimelerde hemen her şairin tevriye yaptığını bilmekteyiz. Bu

konuda Aşki'nin,

Toğrul ey dil sen cer istersen şehün dergâhına
Kim anun yüz bin kulu var Sencer ü Toğrul gibi (479/4)

beyti bir orijinallik arzeder.

Şüphesiz bu sanatlar divan edebiyatının gereği idi. Ama bazı şairler vardır ki çok beyitlerinde, halk arasında darb-ı mesel olarak kalan hikemî söyleyişlere ulaşmışlardır. Bilhassa Nabi ve Koca Ragıp Paşa bunların başında gelir. İşte Aşki'nin de bu tip birkaç beyti mevcuttur. Hikmetli söyleyişin üstadlarından önce yaşamış olan şairimizin bu tip beyitleri içerisinde, daha sonradan üstün söyleyiş ile şöhret bulmuş beyitlere ilk örneklik etmiş olanları mevcut olduğu gibi, bözce güzelliği inkâr edilemez olanları da vardır. Bunlardan birkaçını şöylece sıralamak mümkün:

Vuslatun zevkini bilmez derd-i firkat çekmeyen
Devletün kadrini fehmi etmez mezellet çekmeyen (383/1)

Şöhret tutup yapılmadı üstüne dâr-ı aşk
Ayrılmayınca kelle-i Mansûr'dan beden (378/3)

Aşk bir hamr-ı Hudâyîdür gönül peymanesi
Şevk bir yalın kılıçdur can anun merdânesi (530/1)

Hayâl-i yâr ile tan mı temevvüc eylese yaşum
Muhabbet cûşa geldükçe gider sabr u karâr elden (331/3)

Tekellüfsüz musâhib bulmadı dil derd ü gamdan yeg
Feragat kûşesin göz görmedi künc-i elenden yeg (242/1)

Sadece birkaç misalini verdiğimiz bu tür söyleyişler yanında şairimiz ince ve güzel hayaller bulmakta da Sebk-i Hindî mümessillerinden hiç geri kalmaz. Şunu söyleyebiliriz ki eğer şair bir asır gecikseydi ve Neşâti, Nâili gibi şairlerle hem-asır olsaydı bu uslûbun iyi bir ustası olabilirdi. Hiç olmazsa bu uslûba örnek teşkil edecek mükemmel beyitler ortaya koyabilirdi. Bunu bir kenara bırakırsak şairin yine de zaman zaman mükemmeliyet derecesine varan hayallerine ve sanatkarâne söyleyişlerine tesadüf edeceğimiz bir gerçek. Söyleyişi sâde de olsa sanatı ve söylemenin güzelliği mükemmeliyeti ortaya koyar. Belki sehl-i mümteni deyəmeyiz ama şairin bu husustaki kabiliyetini de göstermek hak-sinaslık olacaktır. İşte rastgele seçilmiş ve güzelliği inkar edilmez birkaç beyit:

Gamzene sordum perişân gönlümi zülfün dedi

Bend bend olmuş yatur el'ân fitrâkimdedür (79/4)

Sinede ekdüm muhabbet dânesini çekmezem

Hırmen-i mihründe her bir hûşe-çinün minnetin (353/3)

Bulmadı deryâyı cûdıyla eşigi gibi câ

Nice yıllardur tolanım gerçi bahr u ber güneş (K.20/15)

Her gice gökde horos-ı arşı bidâr eyleyen

Zikr-i Allah ile dervişün olan efganıdur (K.47/14)

Dil her belâna dedi senün cân ile "belâ"

Rûz-ı ezel ki dinledi "kâlû" nîdâsını (533/3)

Cismüme hayyât-ı mihnet dikmege gam hil'atin

Kanlı yaşam âl rişte kirpügüm süzer yiter (53/2)

Senün yılda bir açılır gülün var ise ey bülbül
Benüm her yaz u kış tâze açılır gülsitânım var (69/5)

Mülk-i gam şâhiyuz gedâ sanman
Çekilür âhımız lfvâ yerine (460/6)

Tâb-ı dūzah sanemâ kavm-i Mesihâ'yı yakar
Kaç bana saklayayın sâye-i Tûbâ'da seni (495/5)

Kanlı yaşumla levh-i çehremde
Yazılır derd ü gam risâleleri (543/4)

Şairin san'atkarâne ve güzel söyleyişleri yanında, bir de alışılmamış söyleyişleri vardır. Bunlardan da birkaç örnek beyti aşağıya alıyoruz.

Üşüp başına yıldızlar gülüşüp aya dirler kim
Üzini ol güneş yüzli nigâra benzedensin sen (379/4)

İki âlem nakşudur cismün meyanun bağlamış
Bir kıl ile bârek-Allah sun'-ı Rabbi'l-Alemin (358/4)

Yaşımı encüm-sıfat cevr ile dökdi yerlere
Ey diriga böyle ummazdum ben ol meh-pâreden (347/5)

Gürinen Bisütûnda ebr sanman yaş döküp dahı
Duhân-ı ahı Ferhâdun yatur kuhsâra yasdanmış (196/3)

Cihanda ey sanem bätül degül mi
Seni koyup edinen Lât'ı ma'bûd (42/3)

Gâm-ı la'lün var iken ruy-ı rakibe kim bakar
Sârkenün ne nisbeti ola şarâb-ı nâb ile (417/5)

Tatmayan ehl-i mezâk olmaz felekden nûş u nîş
Âdem olmaz âdemi bilmez felâket çekmeyen (382/2)

Buraday kadar şairin şiiri ve sanatı hakkında malumat vermeye çalıştık. Şimdi de onun kullandığı dili ve imlâsı üzerinde durmak istiyoruz.

b. Dil ve İmla

*"Nâ-y-veş nâlişini şevk ile her kim dinler
Def gibi sine döğüp derd ile küt küt inler"*

Şairimizin dili bugün değilse bile devrine göre oldukça sâdedir. Aruz ölçüsünün imkanları nisbetinde Türkçe'yi en sade biçimde kullandığı söylenebilir. Söyleyişindeki samimiyet dilini günlük İstanbul Türkçesine daha fazla yaklaştırmış ve pürüzleri azaltmıştır. Onun dili zorladığı zamanlar pek azdır. Bunun yanında,

Bûseyi gizli satarlar oldular cânâneler
Zire şimdi âşikâra işlemez meyhâneler (63/1)

gibi söyleyişlerini bugün bile lûgat ihtiyacı duymadan anlayabilmekteyiz. Şair, ne Edirne'li Nazmî yahut Tatavla'lı Mahremî gibi sadece Türkçe kelimelerle şiir yazmak için çaba harcamış, ne de gereksiz yere Arapça, Farsça kelimeleri diline almıştır. Şairin mesela,

Bana harfatmag için agyâra bir bir okıdı
Yâra hâlümden ne didümse heman ezberlemiş (199/4)

beytini yazmak için özel bir gayret gösterdiği söylenemez. Evet, onun dili için sâdedir dedik, ama zaman zaman gereksiz yahut doldurma kelimelerin de varlığını inkar etmedik. Şu iki beyte bakalım:

Bâî u perden geçmege pervâne yüz ammâ velî
Yanmaga ol ateş-i sûzâna doymaz gönümüz (150/2)

Eylemişdi gerçi evvel ism-i Ahmed'de karâr
Ahır oldu âkıbet anunla nâm-ı Mustafa (1/6)

Şimdi ilk beytin ilk mısraındaki amma ile veli kelimeleri anlam itibarıyla birbiriyle müteradif denecek kadar yakındır. Bu edatlardan birisinin sırf aruz kalıbını tamamlamak için kullanıldığı muhakkaktır. Yine ikinci beytin ikinci mısraındaki ahır ile âkıbet kelimeleri için de aynı durum söz konusudur.

Bu tip ufak tefek hatalara göz yumarsak şairin dili gerçekten güzel kullandığını ve ona hakimiyet sağladığını müşâhede ederiz. Kelimeleri yerli yerince ve seçilmiş olarak gördüğümüz manzumelerde gösterişten ve yapmacıktan uzak oluşun da dile etkisi olmakta ve sonuçta sade söyleyişler karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında şairin dile olan hakimiyeti gözden kaçmamaktadır. İşte onun, aruza uyması oldukça güç olan taklidi sesleri kullanışı:

Nâ-y-veş nâlişimi şevk ile her kim dinler

Def gibi sine dogüp derd ile küt küt inler (138/1)

Düşdiler Aşki gibi küp küp der-i meyhâneye

Bâde-i aşkundan anlar kim kadeh-~~bu~~ş oldılar (61/5)

Iyş u işret çağıdır ırmaklar akar çağ çağ (K.50/III)

Şair aruz kaygusuyla bazan kelimelerin yazılışlarında değişiklikler yapar. Gerçi bu tip aksaklıkların sayısı koca divanda 5 veya 6'yı aşmaz ama şair mecbur kaldığı zaman kelimeyi aruza, yine mecbur kalırsa aruzu kelimeye, yahut daha doğru bir deyimle söyleyişin tılsımına fedâ eder. Meselâ şu beyitte bunun bir misâlini görürüz:

Tıynetüm deryâ-yı aşk ile budur pâk etdügüm

Hâk-i râh-ı Şah'seyn-i Kerbelâ olsam gerek (254/4)

Beyitdeki Şah'seyn kelimesinin Şâh Hüseyin (Hz. Hüseyin) demek olduğunu söylememize gerek yok. Yine "vay" kelimesini şâir "vâ" şeklinde kullanır. İşte:

Dûr düşdüm bâb-ı şer'ünden günâhum bi-aded

Vâ bana kalursa gönlüm bu firâkunla ebed (K.11/I)

Manzumelerde Doğu Türkçesinde kullanılan bazı **men > ben, min > bin** gibi kelimelere de tesadüf ederiz, ama divanın nadir yerlerinde ve diğer kısımlarıyla asla birlik teşkil etmeyecek kadar az oluşundan dolayı bu tip misallerin müstensih hatası olması gerektiği üzerinde duruyoruz. Yoksa şairimizin Eski Anadolu Türkçesi ile eserler verdiği ve Osmanlıca'yı güzel kullandığı inkar edilemez. Bu tip değişik söyleyişleri şairin kendi kaleminden çıkmış kabul edecek olursak bunun sebebi ni gezip gördüğü yerlerin lehçelerinden, meselâ bir Azerice'den müteessir oluşuna bağlayabiliriz. Zaten XVI. asırda Anadolu ve Balkanlarda Batı Türkçesi yani Batı Oğuzcası, Doğu'da ise Azerice kullanılmaktaydı ki şairin de gezip gördüğü yerler buralardan ibaretti.

Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Tarama Sözlüğü'ne Aşki divanının Ali Emiri nüshasından da örnekler alınmıştır. Kilisli Rıfat Bilge tarafından taranan divan sağlıklı bir tedkikden geçirilmemiştir. Rartgele sayfelerden seçilmiş örnekler alınarak, yapılan bu tarama örneklerini aşağıda vermeden evvel daha işin başından yola yanlış çıktığını söylemek gerekir. Zira merhum Kilisli Rıfat, Aşki'nin 958/1551' de vefat eden Selim Beyoğlu Ali Aşki olduğunu söyleyerek ilk hatasını yapar. Ayrıca divan 397 değil 297 numarada kayıtlıdır. Selim Beyoğlu Ali, Uskûdar'lı değil, Tire'lidir. Herhalde merhum Kilisli Rıfat Aşık Çelebi'nin tezkiresinden bu iki şairi karıştırmış olacaktır. Aşki'nin

Tarama Sözlüğü'nde bahsi geçen örnekleri şunlardır:

Fiiller:

Añraş-, biçin-, çifren-, dulun-, el sun-, garka var-,
giyür-, güven-, ırla-, ırgür-, irür-, kan yalaş-, karıl-, kına-, koç-,
küp düş-, oħşa-, okı-, öñür-, salın-, san-, soğul-, talbın-, tuş et-,
ur-, uvan-, uyar-, yakasız kal-, yalman-, yardan uçur-, yas-, yasdán-,
yayla-, yel-, yöpür-, yerin-, yoşat-, yügrüş-.

İsimler:

Acığ, agız yarı, añarı, arayıcı it, aş evi, ayakdaş, ayruksı,
başa cana, buçuk, buñar, çevre, çin seher, dil bağı, egin, em sem, eñek,
er, evren, gün, ılan, içre, kaçan, kagan aslanı, kanı, kanlı bıcaklı,
kanzil, karañu, kara yas, kara yazı, kıl, koħu, naşı, oynas, par par,
pek, sadak, sıngın, solak, son ucı, sovuk, tañ, tapu, uğur eri, uyħu,
üşküf, yaban, yalın yüzlü, yarıcı, yaşın yaşın, yavuz göz, yol eri, yol-
daş.

Eklér:

-a (istek), -acak (gelecek z.), -ca (ekvatif), -cileyin (ekvatif),
-duğumca (ekvatif), -durur (geniş z.), -evüz (dilek), -ur (geniş z.),
-savuz (dilek-şart),

Bu verdiğimiz kelimeler ve eklerin bugünkü Türkçe karşılıkları-
nı yazmaya lüzum görmedik. Gerektiğinde Tarama Sözlüğünden öğrenilebi-
lir.

Bunlar haricinde divandaki arkaik kelimelerden birkaç misal de
biz verelim:

Azurgan -(567/5), çığır -(163/5), göyün -(346/5), keş geç -(157/
4), kurgur -(425/4) nakş geç -(158/1), suvar -(220/3) tapsır -(297/1),
üşür -(72/5) v.s.

Aşki elbette yaşadığı çağın lisanını kullanıyordu. Bu lisan içerisindeki dil kaidelerine de bağlı kalması kaçınılmazdır. Ekiyle, köküyle, ismi, fiili, sıfatıyla tamamen XVI. asrın dilidir şairimizin konuştuğu. Burada onun kullandığı her kelime ve her ek üzerinde duracak, yahut bu ek ve kökleri bir bir sayacak değiliz. Yalnız şu kadarını söyleyelim, şair bugün dahi halk arasında hiç anlam değiştirmeden yaşayan halk dilini gayet iyi kullananlardan biridir. Divan edebiyatının bir hususi muhite hitap etmesi yanında Aşki'nin, halkı da unutmamış olması ve onun anlayacağı yahut kendisinin içinden geldiği muhite ait bir dil kullanması dikkate değer. Bakınız,

Gamzeni tahrik eder ebrûlarımla gözlerün

Ben kara yazulınun katline tanıklar gibi (502/5)

beytindeki kara yazılı ve tanık kelimelerini hangimiz anlamıyor yahut günlük hayatta kullanmıyoruz. Şâhid yerine tanık kelimesini tercih eden şair elbette "şâhidler gibi" deyebilirdi. Zira tipik divan şairi böyle söylerdi. Hem bu söyleyiş kalıba da zarar vermez, hatta imâleyi berterâf ederdi. Şu beyitte Şair kelimeler yabancı da olsa ne kadar yüksek bir halk Türkçesi ile hitâb eder:

Anber-i sâr ile hem-dem olur isen ey sabâ

Kâkül-i dildâra tolaşma be yüzi kara di (566/3)

Beyti okuduktan sonra sanki şairin "be yüzi kara!" derken elini sallaması gözümüzde canlanmıyor mu?

Habâb-ı mey gibi şevk-i lebünle oldum âvâre

Buçük saat ne bir yerde kararum ne mekânım var (69/2)

Beytindeki "buçuk saat" tabiri halkın dilinden kopup gelmemiş midir? Hele şu "Hışm ile silker atar düşsem kaçan damanına (280/6)" mısraındaki "silkip atmak" günümüzde kimin ağzından çıkmaz ki? "yardan uçurmak (220/2)" veyahut "Toz koparmak (205/4)" deyimlerini hangi Türk vatandaşı anlamaz? "Sahan (550/1)" kelimesi köylerimizde hala kullanılan bir isim değil midir? Hele,

Felek bağvânı bostan-ı zemine

Bürûdetle nice gün ekdi kar buz (170/4)

beytindeki tevriyede kar ile buz kelimelerinin bizim saf Türkçemizdeki karpuz kelimesi için kullanıldığını kim inkâr eder? İşte Aşki'nin Türkçesi; şeftâli, fındık, bâdem ...

Bağ-ı hüsnünden ki şeftâli, temennâ eyleyen

Ol nihâl-i tâze fındık birle bâdamı öper (74/2)

Bir dili, tam anlamıyla bilmek o dilin argosuna bile vâkıf olmak değil midir? İşte şairimizin argosu:

Ben nakd-i cân virüp alı mam buse-i lebin

Peymâne-i şarab ile gayra beleş gelür (100/4)

Bir iki mangır ile bezmde germ olduğ' için

Silleler yer ki defün kulagı çın çın çınlar

Beleş ve mangır kelimelerini günümüzde, efendi, ve aydın kişiler kullanmaya çekinirken şairimiz bunları şiir diline naksetmiştir. Farsça'yı, şiir yazacak kadar bilen bir divan şairi için bu tutum biraz manidardır sanıyoruz. Hatta denilebilir ki aruz kaygusu olmasaydı şair duru Türkçe ile manzumeler kaleme alırdı. Sonuç olarak şair, asrı içerisin-

deki ımlaya bağlı kalmış, günlük sade Türkçe ile eser vermiştir, deye-
biliriz.

c. Aşki, Mûsıkî ve Diğer İlimler:

*"Dün bize bir saz ta'lim atdi üstâd-ı ezel
Şimdi her kıldan çalar her dilden ırlaruz bu gün"*

Eserlerinden anlayabildiğimiz kadarıyla Aşki'nin mûsıkî ile yakından bir alakası mevcuttur. Onun Osküdar'daki yalısına uzun müddet gelip gidenler arasında devrin mûsıkî üstadları da mevcuddu. Bu evde uzun geceler meşkler ve fasıllar düzenlendi. Aşık Çelebi'nin deyişiyle "Gâh mutribler nağmesi vü sazlar elhânı Zühre'yi felek bâmından indirirdi." Aşki'nin mûsıkîye olan düşkünlüğü iyi bir dinleyici olmaktan ziyade

Dün bize bir saz ta'lim etdi üstâd-ı Ezel
Şimdi her kıldan çalar her dilden ırlaruz bu gün (K.16/18)

dediği gibi saz çalması dolayısıyladır. Nitekim bunu bir beytinde şöyle dile getirir:

Hâli olmam bir nefes derd ile ah u nâleden
Mutrib-i aşkam elümde söz ü sâzum var benüm (320/2)

Başka bir beytinde ise

Gözün kanlar içer niçün figân u âhuma bakmaz
Olur çün merdüm-i mey-hâre mâyil sâza vü söze (405/4)

diyerek bunu ihâma çalışır. Aşki'nin bir saz çaldığını söyledik ama bunun ne olduğunu söylemedik. Bunu yine şâirin kendi ağzından öğrenelim:

Bi-nevâ gönüm gam-ı aşkunla dem-sâz eylemiş
Aleme bunca usûli bahş eden çâr-pâreden (347/2)

Şair beyitdeki çar-pâre ter kibini tevriyeli olarak kullanmakta ve anâsır-ı erbaa (toprak-hava-su-ateş) dediğimiz tasavvufi deyim in yanında çar-pâre yahut çalpara denilen çalgı aletinin ismini söylemektedir. Ayrıca bunu

Dem-sâz-ı aşk oldu gönül çünkü ben dahi
Aldum anâsır ile ele çâr-pâremi (568/2)

ve

Semâ-ı bezm-i safâ kıl demâ-dem ey dil sen
Çalınsun anda anâsır k● çar-pâre gibi (516/2)

beyitlerinde de ayrıca vurgular. Çar-pâre bizim zil dediğimiz ve ellerin baş parmakları ile şahâdet parmaklarına takılarak ve birbirine vurularak ses çıkartan bir nevi alettir. Sağ ve sol elde ikişer tane olmak hasebiyle dört adet (çar-pâre → dört parça) küçük zillerden oluşmaktadır. Bu gün dahi bazı kişilerce çalınan bu mûsıkî eşyası XVI. asırda, yani saz aletlerinin bu kadar çeşitlenip bollaşmadığı bir dönemde oldukça meşhur olsa gerektir. Şairin bazı manzumelerinde mûsıkî deyimlerinden ve makam isimlerinden kendisine malzeme seçtiğini de göz önünde bulundurursak (bkz. K.45/7, 78/1) klasik Türk mûsıkisi hakkında oldukça ehl-i vukuf bir kişi olduğunu kabul etmemiz gerekecektir.

Şairimiz eserlerinde sâdece mûsıkî terim ve deyimlerinden faydalanmaz. Aynı zamanda bazı ilmi istılahları da onun manzumelerinde görürüz. İşte astronomi ile alakalı birkaç beyit:

Zerrece kâr etmedi sen mâha gerçi ey güneş
Tir-i ahum geçdi kat kat seb'a-i seyyâreden (347/4)

Bulunmaz akl ile deryâ-yı aşkun menzili gördüm
Tevekkül saatin tutdum ol usturlâbdan geçdüm (318/4)

Seb'a-i seyyâle sun sâki ki aks-i câm ile
Eyleyem çerhun münevver seb'a-i seyyâresin (343/4)

Bunlar da geometriden sadece iki beyit:

Gelmez oldu dîdeden şâh-ı hayâlün gönlüme
Bağladı pergâleler benzer ki sultân yolların (345/2)

Nokta-ves dâyire-i devrânun olduk merkezi
Lik andan taşra devr eyler bizüm perkârımız (172/3)

Satranç ve tavlaya dair misaller:

Aşk satrancında ruhu sâha ferzend eyleyen
Aşki dirler bize ol ferzânelerden biri yüz (174/5)

Bend-i zülfün şes u kıl kand-i lebünle çâre
Mürg-i can bir dahı dâm-ı şes ü çâra gelmez (182/4)

Aşık murâd-ı nakşın umup tas-ı çerhden
Atdukça nâle zârını bir derde şes gelür (101/3)

Nerrâd-ı aşk tas-ı sipihr içre dayıma
Çekzindürür bu cân u gönül gördü zârdur (97/4)

İşte kimyadan iki misal:

Aşkdur gam pûtesinde hâlis eden kalbümi
Nitek'olur kimyayile zer-i hâlis rasas (192/3)

Kımyager hâki zer kılmagı sanmasın hüner

Kâdir ise eldeki altını toprag eylesün (367/2)

Gemicilik:

Yaşum gark etmedin göster bana ebrû-yı garrâyı

Bulur kible-nûma ile çü merdüm râh-ı deryâyı (567/1)

Aşki'nin, manzumelerinde bilhassa üzerinde durduğu bir diğer husus İslam tarihidir. Şair pek çok kerre buna başvurmuş ve bilhassa tasavvufi şiirlerinde birer çeşni olarak İslam tarihine telmihlerde bulunmuştur. Câhiliyyet devrinin Evs ve Hazrec'ine ait mabud kabul edilen Lat ve Uzza adlı putlar (264/5), Peygamber aşkı ile yanıp tutuşan ama O'nu görmek nasib olmayan deve çobanı, övülmüş Ümmet, Veysel Karâni (520/5), Dâvûdi sesiyle Peygamber'in müezzini cefâkar ve vefâkar köle Bilal-i Habeşî (524/6), muhterem sahâbi Ebû Derda (177/1), Peygamber aşıkları İhvân-ı Safa (K.21/4), erenler zümresinden yediler (138/5), Mısır'ın aziz büyüğü Ömmü'l-Kıyas (270/3) v.s. Aşki'nin şiirlerindeki İslam meşhurlarından birkaçıdır. Bunların yanı sıra mânevi aleme ait istılahlar (bkz: 314/5, 477/3) ile İslam düşmanları Ebu Leheb (93/4) ve Ebû Cehil (127/2) şiirlerinde bahsettiği kişilerdendir. Bilindiği gibi bütün bunlardan bahsetmek iyi derecede İslam tarihi bilgisini gerektirir. Ayrıca esâtir ve Peygamberâna ait şahsiyetlerden Firavn ile Musa (172/2), Karun (334/2, 360/4, 438/5) ve mitolojiye ait Narsis kıssası (426/4) Aşki'nin şiirlerini süsleyen birer epizot mahiyetindedirler. İleride onun şiirlerindeki Peygamberlere ait beyitlerden örnekler verilerek bu konu üzerinde durulacaktır.

Bu bahiste anlatılanlardan Aşki'nin, ne derece bir ilmi şahsiyete sahip olduğu hakkındaki hükmü okuyucunun kendi değerlendirmesine bırakıyoruz.

d. Atasözleri ve Deyimler

"Yârsuz kalur meseldür aybsuz yar isteyen"

Aşki divanını tedkik ederken içindeki atasözlerini, atasözlerine müşâbih söyleyişleri ve deyim olarak bir mefhum ifade eden sözleri tesbit ettik. Şairin atasözlerini bazan tam şekliyle kullandığını, bazan da îham yoluyla eserinde behsettiğini görmekteyiz. Bunlar içerisinde bugün hala kullanılan atalar sözü ve deyimler olduğu gibi artık kullanımdan düşmüş ve ölmüş olanları da mevcuttur. Bazan da şair atasözlerinde vezin yahut kafiye kaygusuyla değişiklikler yapmıştır. Ama bu küçük tadilat sözün özüne bir değer kaybettirmemektedir. Ayrıca şair bir mısra da bir atasözü söylediği gibi, anlamı ikinci mısraa taşan söyleyişlere de eserinde yer vermiştir. Şairin folklor ve kültür bakımından zengin oluşu onun bir hayli atasözü ve deymi divanında zikretmesine sebep olmuştur. Biz bu atasözlerini, atasözü mesâbesindeki söyleyişleri ve deyimleri alfabetik olarak veriyoruz:

Adaletsiz padişahı kafir bile istemez.

Gönlümün mülkinde şah oldun bana dâd eyle kim
Mülkine kafirce kâfir sâh-ı bî-dâd istemez (178/6)

Aşıka Bağdad uzak olmaz.

Aşıka Bağdad ırak olmaz meseldür kapuna (K.14/25)

Av peşinde uçan şahin leşe konmaz.

Sayda pervaz eyleyen şahin dönüp konmaz leşe (436/1)

Ayaklar baş olunca başlar ayak olur.

Varam ya aşk ile başa ya aşk ile verem başı
Nice bir ayağa başum salup gözden dökem yaşı (560/1)

Ayıpsız yar arayan yarsız kalır.

Yarsuz kalur meseldür aybsuz yar isteyen (352/7)

Ayrılık akşamına sabreden vuslat sabahına erişir.

Subh-ı vasla erer ey meh hecr şâmın bekleyen (326/4)

Bayram derdliye derdini hatırlatır:

Matem ehlinün sürür-ü yd yasın arturur (71/6)

Bayramda yetimler ağlar

Olisa handân el yetim olan olur giryân-ı yd (K.22/24)

Bu günün işini yarına bırakma:

Fâni cihanda komaya bu günü yarına (441/1)

Değirmen bulduğunu öğütür:

Ey hıvâce tan mı buldugun öğütse âsiyâb (13/6)

Domuzdan kurban olmaz:

Yaramaz çün kim tonuz kurbâna a çok sevdiğüm (308/3)

Dost ile vakit tez geçer:

Gün geçürmek dostum hoşdur kişi ahbâb ile (417/7)

Gece bekçisi fenerle gidene dokunmaz:

Gıcede şemî ile olan kimseye tınmaz ases (184/5)

Gönül Allah'ın evidir:

Gönül egerçi demişler evidür Allah'un (261/1)

Gönül yapan Kâbe yapmışca sevaba girer:

Lutf ile yapsa yıkık gönlini ben mahzûnun

Ka'be yapmakça sevaba gıre sultan-ı kerem (K.21/16)

Harâmili (eşkıyalı) yol işlemez:

İşlemez çünkü harâmili olan fâh-ı güzer (76/2)

Hatasız kul olmaz:

N'ola misk-i Hatâ dirsem bugün kul bî-hatâ olmaz (156/3)

Her işin zamanı beklenmeli:

Ey gönül gam yıme her kârın zamanı var imiş (185/2)

Herkesin canı tatlıdır:

Her kişiye zâhidâ elbetde olur can leziz (45/1)

İnsana bir fen yeter:

Dostum gerçi meseldür âdeme bir fen yeter (53/6)

Kadın, insanı hem vezir hem rezil eder:

Bu meseldür âdemi arturmaz illâ mahremi (K.55/6)

Kişinin ismi müsemâsını verir:

Her kişinin lâcerem ismi müsemâsın virür (92/5)

Köpeğin karnı doyunca sahibine hafnlik eder:

Karnı tok olsa kilâbun ıssına hâyin olur (140/4)

Kurunun yanında yaş da yanar:

Kim kurıla tutuşacak bile yanar yaş (189/2)

Kuşun kurnazına tuzak kar etmez:

Mürg-i zeyrek degfne bir duzağa konmaz sevdiğim (313/1)

Mazlumun ahı yerde kalmaz:

Yerde kalursa eyledüğim âh u zâra yuf (215/1)

Meyve çok olunca iyi ermez:

Dilâ-geç kayd u kesretten on olmaz miyvenün çoğn

Misk kokusu gizlenemez:

Kendüyi her kande saklansa belürdür bûy-ı misk (250/2)

Ölü kuş avlanmaz:

Dostum ol mürg-i bismil dâm-ı sayyâd istemez (178/4)

Pâdişahı kaçırın dilencidir:

Kadîmî resmidür eyler gedâdan pâdişâ vahşet (24/3)

Pâdişahın geçeceği yollar temizlenir:

Ki il siler süpürür gitse pâdişâ yolını (489/2)

Padîşahın hükmü kanun ve kullucla geçer:

Hükmi her pâdişehün tıg ü kitâb ile geçer (139/2)

Sağlık herşeyin üstündedir:

Kişi'nün sıhhat olmasa görülmmez gözine alem

Olupdur âdeme âyine-i âlem-nümâ sıhhat (K.64/8)

Süleyman olanın mührü elinde olmalı:

Hatemi elde gerekmez mi Süleyman olanın (244/4)

Tamahkarun gözünü toprak doyurur:

Tâmiün toymaz gözi toprag olursa sim ü zer. (K.55/6)

Tavşan daga küsmüş dağın haberi yok:

Hayfâ ki şol nigârün can viresin gamında

Bilmeye hâlün ola ol kendü âleminde (416/1)

Vakıf malı yana yana harabe olur:

Kim harâb olur şehâ elbetde yana yana vakf (211/4)

Yağmurlu günün uykusuna doyulmaz:

Aşkiyâ olur çü hâb-ı vahdet-i bârân leziz (45/5)

Yele ve suya dayanmak olmaz:

Sanma muhkem esâsını ömrün

Aldanup yele suya dayanma (K.61/II)

Yol tehlikeliyse kervandan ayrılma.

Dil ü cân râh-ı aşkunda belâ vü gamdan ayrılmaz
Hevil-nâk olsa reh yolcular eyler kârvandan haz (207/3)

Aşki divanında geçen atasözleri bu kadardır. Şimdi de deyim o-
larak kullanılan analatımlara bir bakalım:

Ağzının suyunu akıtmak:

Ağzı suyun akıdup ser-çeşme-i cân imrenür

Alıcı gözle bakmak:

Hadd-i yâra kimseler alur göz ile bakmasun (354/1)

Bakmağa alur göz ile ana ikrâh eyledüm (300/3)

Alın açık yüzü ak:

İki cihanda alnun açık yüzün agdur (75/4)

Analar neler doğururmuş:

Diyeler tâ kim görüp ne togururmuş âneler (63/6)

Aralarından su sızmaz, kıl geçmez:

Aramızda rûzigar idi ki su sızmaz idi (K.63/V)

Ayın ondördü:

Ayun on dördü gibi dün gece mihmânım olmuşdı (279/3)

Baş koşmak:

Gâret etmezdi gönül mülkin eger baş koşmasa (292/3)

Bel bağlamak:

Hizmete bel bağladı erkânı devlet şâdman (K.27/2)

Bilip bilmezden gelmek:

Bilüp bu hâlümü bilmezlenürsün ey kaşı yâ (135/3)

Bin kargaya bir taş:

Sır anı meseldür bu ki bin kargaya bir taş (188/1)

Destisi başında parçalanmak:

Zâhid göreyin destisi başunda uvansun (370/4)

Devran, üstüne dönmek:

Bu kadar üstüne dönerse aceb mi devran (350/5)

Dil uzatmak:

Nen oldu meye ikide bir dil uzadursın (370/4)

Dile gelmeyen sırlar:

Zebâna gelmeyen râzı bana söyler nihân gamze (397/1)

Dini yok imanı yok:

Halka bunca zulm eder bir dini yok imanı yok (243/4)

El götürmek (El açmak, el kaldırmak):

El götür eyle duâ-yi devletin leyl ü nehâr (K.54/35)

Elden başka iş gelmemek:

Amel kıl sâkiyâ ol kârı gelmez gayrı kâr elden (331/2)

Elî yüze sürmek:

Eşîğine baş koymak:

El yüze süre hâk-î der-î pâha koyup baş (189/2)

Fîlûs-ı ahmere muhtac:

Cenneti didârsuz almaz fîlûs-ı hamere (232/2)

Hâk ile yeksan olmak:

Belürür mi eseri hâk ile yeksân olanun (244/3)

İnceden ince hayâle düşmek:

Dikkatle düşdi inceden ince hayâle ah (325/5)

İşî yarına kalmak:

Ey dirigâ kaldı ol yâr ile kârüm yârına (443/3)

Kan yutmak:

Kan yudar reşk ile dil dide dökken kan ile yaş (145/4)

Kanını kaynatmak:

Vecd etdi ehl-î meclisi kaynatdı kanını (12/6)

Kapısında kul olmak:

Çâkeri ola kapusunda nice şâh begün (266/1)

Kara çalı:

Ağyar çevresinde anun kara çalıdır (116/1)

Kara yas tutmak:

Gözüm merdümleri eylerdi ölince kara yası (492/1)

Karada ağı farkedememek:

Aceb olmaz ki fark etmez o miskin karada ağı (531/3)

Kem gözle bakmak:

Sana kem bakanun ömri kem olsun (K.74/IV)

Kılca kalmak:

Bedenümde yüregüm kılca kalur can salınur (145/2)

Kol kanat olmak:

Gönül mürgına ey kaşı kemânım kol kanad olsun (340/2)

Külâhı göğe atmak:

Şevkden atar külâhını göğe peymâneler (63/5)

Laf çarptırmak:

Laf urursa sanmagıl sarrâf her bed-gevheri (562/2)

Meydana çekmek:

Sen dahi gel pehlevan isen anı meydana çek (2593/4)

Nakış geçmek:

Geçdi her meh-sûrete deyr-i cihanda nakşını (401/4)

Nuh ömrü gibi uzun olmak:

Nuh ömrin vire sen şâh-ı cihandâra Hudâ (K.17/30)

Şekerle yetim sevindirmek:

Güya şekerle atasız oğlan sevindürür (60/1)

Tuz ekmek hakkı:

Getürür yerine vallahi tuz ekmek hakkın (267/3)

Vasfını bağlamak:

Dilde şirin la'lünün vasfını Aşki bağlayup (187/5)

Yâd iken aşına olmak:

Aşınâ olduk bi-hamdi'lleh anunla yâd iken (342/4)

Yalın kuloç:

Gamzeler yalın kuloç kalb ise âhen meyleyim (280/5)

Yediği helal olmak:

Huân-ı gamda yidiğün sana halâl olmak gerek (256/2)

Yüzü ak olmak:

Cihanda subh-ı sâdik gibi Aşki yüzün ağ olsun (355/5)

2. Aşki'nin Diğer Yönleri

a. Dünya ve Hayat Görüşü

*Aç gözün kâyinât fânîdür
Bezm-i ömrün zamanı ânîdür*

Şairimizin manzumelerindeki bazı ipuçlarından yola çıkarak onun dünya ve hayat hakkında nasıl bir düşünceye sahip olduğunu tesbite çalıştık. Önce dünya denen bu iki kapılı han hakkında neler düşündüğüne bir bakalım:

Aşki, dünyayı umumiyetle bir azab yeri gibi görür. Bunda yaşadığı hayatın ve baharından çok sonbaharıyla haşır neşir olduğu bir ömrün tesiri elbette vardır. Çetkiği sıkıntılar onu bu görüşe itmiştir, denilebilir. Ona göre en güzel günlerden sonra bile üzüntülü günler gelir çatar. Öyle ise bu dünyada insanın mutlu olmasına ihtimal verilemez. İşte bu düşüncesini anlattığı bir beyit:

*Kamû sūr-ı ferah-bahşun son ucu çünkü matendür
Ye bu gam-hânedey dil kişi pes niye şâd olsun (340/3)*

Bu dünya tam anlamıyla bir sıkıntı ve üzüntü kazanıdır:

*İşbu menzilden göçüp gitdikde Aşki diyesin
Dehr dirler bir gam ocağı konağın var idi (536/6)*

Şairin bu söyleyişine sebep,

*Câm-ı lalün cür'asın umdıkça gönlüm ah kim
Kâse kâse zehr sundı sâki-i devrân ana (3/4)*

beytinde de anlattığı gibi bir müddet yüzünün devamlı gülmemesidir. Onun üzüntüleri edebî, sevinçleri ânîdir. Bütün insanları da kendisi gibi

gördüğünü şöyle anlatır:

Bu cihan bir köhne mihman-hânedür kim her gelen
Bir iki gün hûn-ı gamla beslenür mihmânıdur (K.47/3)

Aşki zaman zaman dünyanın geçiciliğinden bahseder. Bu geçicilik dolayısıyla ona bağlanmamak gerekir. İşte söyleyişi:

Fârig ol dilden çıkar dünya vü dilber gussasın
Baki kalmaz Aşkiyâ dilberle dünya kimseye (471/5)

Çünkü mülk olmaz ribât-ı dehr-i fâni kimseye (211/5)

Bu dünya tıpkı güzeller gibi vefasızdır ve kuru bir sûretten ibârettir. Marifet o ki aldanmamak gerektir.

Dilâ aldanma ma'nide hemanâ kuru sûretdür
Fenâ dünya gibi her giz güzellerde vefâ olmaz (162/3)

İşte bu fâni dünyadan kimler gelip geçmemiş ki. Eğer fâni olmasaydı şüphesiz birçok ulu erler hâla yaşıyor olurdu. Hani dünya Sultan Süleyman'a kalmamış derler ya. İşte Aşki'nin düşüncesi bu merkezdedir. Nitekim o,

Dil sarayını yıkup özge binâlat yaptılar
Akıbet derd ü firâk ile bıragup gitdiler (81/2)

derken insanların bu geçici dünya için kalp kırdıklarını, kâşaneler, saraylar yaptıklarını ama sonuçta üzücü de olsa ayrılıp gitmek zorunda kaldıklarını, bu duruma düşmekten kaçınmayı ve boşa kalp kırmamak gerektiğini ne güzel vurgular. Zira dünya göz açıp yumasıya geçiverir. Bir de bakarsın ki ömrün sonuna gelmişsin ve elde ne harc-ı rah, ne de harc-ı ahiret mevcuddur. Öyle ise uyanık durmak ve bu dünyanın geçiciliğini

gözden ırak tutmamak gerekir. Aşki'nin bir terci'inde tekrar tekrar,

Aç gözüñ kâynat fânîdür

Bezm-i ömrün zamanı ânîdür (K.61/I)

diye tavsiyede bulunması bundandır. Kendisi ise bu gerçeği sonradan farkē-
debilmiştir. İşte:

Bildüm ki cümlesinün son ucu hâk-i rehür

Gördüm neler geçürmüs bu reh-güzâr-ı köhne (-60/5)

İnsan ister istemez toprağa girecektir. Oñdan geldik yine Ona
döneceğiz elbette. Şair bu gerçeğin daima farkındadır. Öyle ise niçin
dünyaya bu kadar bu bağılılık? Dünyaya bağlandıkça Allah'a bağlanmak zor-
laşır. Şair biraz da tasavvufun tesirinde daima dünyaya bağlanmamak ve
ondan kat'-ı alaka eylemek gerektiğini savunur. İşte bir kaç:

Eğer hubb-ı Hud'yı Aşkiyâ can ile istersen

Yürü sa'y et çıkar mir'at-ı dilden fikr-i dünyâyı (565/7)

Her işinde Hakk'ı yad etmek gerekdür her kişi

Pire-zen dünyaya bel bağlamayandur er kişi (562/1)

Bağlamazsan merdsin alayış-i dünyaya dil

Al ile bu pirez en Aşki nice er bağladı (499/7)

Yolcısın dünya ribât-ı köhnedür kılma karar

Çün sefer ehline ser-menzilde lazımdur huzur (64/3)

Kılalum dilberün kat'-ı alaka zülfü hâlinden

Bu alem sayd-gahında ne dâm u dânemüz olsun (339/6)

Dilersen menzil-i maksûdı el çek bâr-ı dünyadan
Çü lâbüd menzile irmek olur asan sebük-bâra (449/4)

Görüldüğü gibi Aşki bu köhne dünyayı bir konak yeri gibi görmekte ve insanı bir yolcu kabul etmekte, bu kısacık duraklama esnasında ona ilgi göstermeyen kişiyi gerçekten ulu kişi diye nitelendirmektedir. Eğer insan yaratılışının gayesine erişmek isterse dünyayı dokuz talakla boşamalı ve bir daha bu ihtiyar karının suratına bile dönüp bakmamalıdır. Aşki bunu başarabilenlerdendir:

Seyr kıldum pîrezen dünyâyı zir-i perdeden
Bakmağa alur göz ile ana ikrah eyledüm (300/3)

Zaten insan dünya ile ilgisini kestikçe yücelir. Bu dünya yine ihtiyar ve suratsız bir karıdır ama bunu göreceğ göz gerek.

Perde-i gaflet gidüp gördüm cemâl-i dostu
Bakmağa bu pîrezen dünyaya ar etdüm yine (451/4)

İşte insan gözünden gaflet perdesi kalkınca dünyaya şöyle yan gözle bile bakmağa tahammülü kalmaz. Er olan kişi bunu başarabilen kişidir. Yoksa şairin,

Bize bu gayret degül midür er iken adımız
Pîrezen dünyanun ey dil âlîna aldâneyüz (177/3)

dediği gibi bu kadının işvelerine aldanmak irade sahiplerine bir utanç vesilesidir. Zirâ bu dünya tıpkı bir fahişe gibidir. Arlı kişiler ise fahişeden elbette kaçınırlar. Şair

Gencine aldanuben sevme karı dünyayı
Nice erden girü kalmış gider ol pîrezeni (520/4)

derken, baha biçilmez mücevherlerle kendini süslemiş de olsa, fâhişenin gerçeği değiştiremeyeceğini ve sonuçta derûnî pisliğini daima taşıyacağı gerçeğini savunur. Elbette bu dünyanın içi pistir ve bu dünya bir fesad kumkumasından başka birşey değildir. Onda âsâyiş hatıra bile getirilemez:

Ėurre olma bir iki günlük huzûr-ı âleme

Cây-ı âsâyiş degüldür çünkü bu kevn-i fesâd (37/3)

Dünya insan aldatmakta birebirdir. Alımlıdır, çekicidir, güzeldir ve çok şey vadeder. Ama bu sadece dış görünüşten ibârettir. İçini ise kalb gözü açık olanlar çok güzel müşâhede etmekte. Aşki de bunlardan biridir:

Sûreti pâkize görünür velî

Cevfi anun cife-i murdar imiş (193/3)

Ama ne yazık ki bunu görebilen kişiler çok azdır. Şair, çağına ayna tutarken,

Cihan pür-cifedür ehl-i cihân ser-cümle âlûde

Hadesden ehl-i idraka gerekdür dayimâ vahşet (24/4)

diyerek herkesin bu pisliğe bulaşmış olduğunu; oysa idrak sahibi kişilere pislikten kaçmak gerektiğini vurgular. Tabii ki bunlar ondaki tasavvufî düşüncenin eseridir. Sonuçta şair bunu açıklar ve der ki:

Bûsitan-ı âlenün âlayışinden el yuyup

Su gibi sâf u revân olmak dilersen derviş ol (276/2)

Dünya denen bu yol sadece bunlarla kalsa iyi, ama o kalleşliğini de daima gösterir. Kimseye yar olmadığı gibi, kimseye mutluluk da

veremez. İşte dünya kurulalı halî budur:

Yüzüne gülse düşersin dil virüp sevdasına
Devr-i Adem'den berû kim gördi devrandan vefa (9/5)

Aşkiyâ bir bivedür dünya-yı dîn kim zineti
İşbu surh u zerd ile dönmüş muzahref bütlere (408/5)

Ona göre dünya ne kadar nimeti var ise de bătıldır. Bütün nimetleriyle berâber kişiye biraz sadakat gösterse bile sonuçta hepsini geri alacağı muhakkaktır:

Akıbet her virdüğün alur bilürsün dehr-i dîn
Bu harâb-âbad pür-genc-i firâvân oldu tut (26/2)

beyti bunun dile getirilişidir. İnsanın bunu anlaması için birazcık dikkat etmesi ve ibretli bir bakışı kâfidir.

Gör neler saklar mu'allak hokka-i pîrüzede
Gel bu lu'bet-bâz-ı çerhun seyr kıl hengâmesin (348/4)

Felek bu dünyayı öyle bir şekle getirmiş ki:

Yir ü gögi eyler isen cüst ü cû
Hay ile hûdan dü cihan toptolu (14.13)

denildiği gibi bir dedikodu ve çekişip durmadan ibaret hâle gelmiştir. Nitekim şair gafil davranmamayı tavsiye eder:

Aşki bu cihan reh-güzeri seyl-i fenâdur
Gâfil yürüme aç gözünü ol hazer üzre (448/5)

Ve devam ederek hiç olmazsa tevekkülle karşılamak gerektiğini savunur:

Gah mir'at-ı felek rûy-ı saadet gösterür
Geh döner jeng-i nuhûsetle felâket gösterür
Bir nefesde aşıkâ bin dürlü hâlet gösterür
İvme ey dil sabr kıl ivmek melâmet gösterür
Görelüm âyine-i devran ne sûret gösterür (K.70/1)

Dünyada bir de değişkenlik ve bir kararda durmama huyu vardır.
Bazan iyi gibi görünür; ama daima kötüdür. Bu da onun insanları aldatmak
için oyunlarından biridir:

Çokdur cefası yar gibi bağlaman gönül
Yokdur sebâtı çün felek-i bi-karâra yuf (215/6)

diyen Aşkî bunu şuurla birkaç yerde daha tekrar eder:

Ne dil bir lahza bir yerde karar eyler ne hod dilber
Kararı neylesün ârif bu âlem bi-karar ancak (229/4)
İlden ile düşüp n'ola ben bi-karar isem
Kâr-ı felek degül n'idelüm bir kararda (453/2) gibi...

Son olarak şair, dünya sevgisinden bahseder ve düşüncelerini
açıklar. Önce

Gelüp bu dâr-ı dünyaya harâmîler gibi yer yer
Girişdik cümle yagmaya kurulmuş bir dükân bulduk (223/2)

diyerek zaman ehlinin ne kadar dünya ile haşır neşir olduğunu ve onu
ne kadar sevdiğini söyler. Ardından, dünyayı yine sevilesi bir nigâra
teşbih eder:

Rûy-ı dünya bir nigâr-ı şim-ten simâlıdur
Kararan taglar anun yüzinde yer yer hâlidür (94/1)

Ne kadar sevilesi olursa olsun, gafil olmamak ve bu güzele hırsla atılmamak gerektiğini de unutmaz:

Ni'met-i dünyaya gafiller gibi olma haris
Aşkiyâ gözden doyar merd-i kanaat gözün aç (32/7)

Şair dünyayı daima kötü tarafından ele almaz. Ama iyi taraf olarak da pek fazla bir vafını bulamaz. Ona göre dünya Allah'ın büyüklüğünü, varlığını ve birliğini lisan-ı hal ile anlatan bir vasıtaadır. Dünyaya ve nimetlerine sadece ibret almak için alâka duyulabilir. Yoksa dünyadan maksad başka değildir:

Ey felek nakşuna magrur olma Nakkâş-ı Ezel
Bûsitan-ı hâke gel gör kim neler zeyn eylemiş (167/3)
Sun'-ı Hakk'ı görmek istersen dilâ dünyaya bak
Yerde her mehpereyi gözle felekde Ay'a bak (225/1)

beyitlerinde bu düşüncesini açık açık söyler.

Sonuç olarak şair, ömrü boyunca fazla bir nimetini görmediği dünyayı hiçe saymış ve sadece ibret maksadıyla ona alaka beslemiştir. Bunun için kendi kendine

Ey cihanun mal u mülkine muhabbet eyleyen
Künc-i gamla gönlünün virânesinden ibret al (275/3)

diyerek teselli bulur ve insanları bu fikirlerine inandıramadığından dolayı da bir nevi ölümlerden meded umar.

Bir iki günlük sürür-ı dehre eylerler gurûr

Bir nidâ eylen bu halka bâri ey ehle'l-kubûr (64/1)

Elbette bunu derviş kalbiyle ve hümanist düşüncesiyle söyleyebiliyor, sağlam inancıyla da te'yid ediyordu.

Aşki dünya hakkındaki görüşlerini serdederken hayata bakış açısını da yer yer söylemeyi unutmuyordu. Onun yaşayış, aşk ve gönül, insan, ölüm v.s. hususlardaki görüşlerini ve bunlara müteallik tavsiyelerini şöyle değerlendirebiliriz.

Herşeyden evvel o kimsenin kimseye karşı bir çıkarı olmadan el uzatmayacağına ve elde edilen herşeyin ancak çalışmanın semeresi olacağına inananlardandır. Bunu bi't-tecrübe sâbit kabul eder:

Ire mi menzil-i maksûda dilâ tir-i murad

Aşıkun mihnet ile kâmeti yâ olmayacak (224/4)

Didüm bir pîre lutf eyle bana himmet yüzün göster

Didi usluysan miskin var eyle sen sana himmet (K.59/5)

beyitleriyle anlattığı bu düşüncesinden başka, kanaatkarlığı en emin yol olarak gördüğünü ve feragat köşesinin kendisi için hayırlı olduğunu söyler:

Meskenüm kûşe-i ferâgattur

Me'menüm vâdi kanaatdur (133/1)

Şair. gerçekten kanaatkardır:

Şâh-ı hurşîde virüp tûh felegün eyvanın

Bir siyeh şal yiter hayme vü hargah didük (237/3)

Bunun yanında bazı dünya nimetlerine sahip olmayı da arzulamaz değildir. O da her insan gibi eksik birşeyi olmasını ister. Oç günlük dünyada her bakımdan rahat ve emin yaşamak ancak böyle mümkündür. Şair bunu bildiği için

Değişmen hâtem-i câmı dilâ mühr-i Süleyman'a

Ki sagar ber-kef ü mühr-i Süleyman zir-i dest ancak (216/3)

der. Ahlâkıdaki düzgünlük ve iyi niyetinin, hayatına maddi bakımdan tesir ettiği düşünülürse, şairin hiçbir zaman herşeyi tam olmamıştır. Kemâm, dahhâl ve fassâl kişilerin kendisi için söylediklerine aldırış etmez. Onun hayattan anladığı herkesin dürüst ve iyi oluşudur. Böyle olmayanları ise kâle almaz. O, olduğu gibi görünenlerdendir ve insanların onun hakkındaki düşünceleri -iyi ya da kötü- onu ilgilendirmez. İşte bunun örneği:

Bize sermest ü harâbâti diyen disün ne gam (K.73/VII)

O, kendindeki temiz ahlakı herkeste de var görmek ister. Ehl-i hâl, âşık ve derviş, kibirsiz ve dürüst olmalıdır. Bunun ölçüsü ahlak ve malca padişahla dilenciye aynı görebilmektir (463/3). Birini küçümsemek olmaz. Gösteriş insanları yıkan en büyük âfettir. Aşki bunu

Yapmadan zâhid riyayile ribât u zâviye

Yegdür ol kimse riyâsız eyleye meyhâne vakf (211/2)

diyerek dile getirir. Aşki'ye göre hayatın tadı ahlak güzelliğiyle ortaya konur. Bu güzellik kalpte vuku bulan bir duygudur ve aşkı doğurur. Aşk, gönlün gıdasıdır. İnsanın ilgi duyması, sevmesidir bu. Şair sevgiliye daima muhtaçtır. Bu sevgili, onun tasavvufi cephesiyle âşikâr olur.

Onun aşktan bahsettiği zamanlarda Lâhutî çehresini görürüz. Aşk zaten ilâhi değil midir? Gerçi beşeri aşktan bahsedilir, ama şair bunda da temayüz etmiş olanı yeğler. İşte insana şöhret kazandıran, Mecnunlaştıran bu aşktır. Söyleyiş onun:

Dünyada kişi aşk ile kor nâm u nişanı
Her ifm okıyan monlaya hünkâr dimezler (38/5)

O, yaratılışın gayesini aşkta bulur:

Aşkiya aşk'dan cüdâ olma
Aşk için Hak yaratdı insanı (547/5)

Bu aşk, içilen, duyulan, hissedilen aşktır. İçten gelen bir duygudur. Zorla kimse aşık olamaz. Öyle kişiler vardır ki aşk meyhânesinde sarhös olurlar ve bunların mertebesine erişecek kişilerde istidat yoksa yıllarca Kâbe'den dışarı adım atmasalar yine o yükselişi gerçekleştiremezler. Şair bunu

Sâkin-i meyhâne-i aşkun makâmın bulmadı
Nice yıllar Ka'be'nün Beytü'l-Haram'ın bekleyen (326/3)

diyerek anlatır. Aşık olan kişinin göklerde uçtuğu söylenmez mi? Bırakınız ilâhi aşkı, birbirini seven iki aşığın her yerde saadetten uçtuklarını anlatıp durmalarına hepimiz şahit değil miyiz? İşte beyit:

Elinden sâki-i aşkun belâ peymânesin nûş et
Dir isen Aşkiyâ sahn-ı felek kâşânemüz olsun (339/7)

Aşk öyle bir deniz ki içine düşen bir girdab ile derinliklerine iniyor ve kayboluyor. izi, eseri yok artık. İşte şairin aşkı bu:

Aşka uyup Aşkiya terk-i diyâr etdük yine
Arayan bizi adem mülkinde gelsün arasın (343/7)

Aşkta, evvela cezbe sonra coşku vardır:

Cezbe-i gayra taalluk tutma Aşki vâkif ol
Şevk cânan şevkidur hem cezbe cânan cezbesi (504/5)

diyen şair gerçek şevk ve cezbeyi böyle anlatıyor. Aşk ehli, can gözüyle birşeyin künhüne vâkif olur. Aşık bu dereceye ulaşamamışsa emeği boşunadır:

Zâhida aşk ehli çeşm-i cân ile bîdâr olur
Ten göziyle har dahi fehmi eyler uyanıklığı (482/3)

insanı söyleten aşktır, Yunuslaştıran aşktır. Bunun dışında söz, söz değildir. Bu bakımdan şairin Aşkı² tahallus etmesi biraz manidar değil midir? Nitekim

Aşkdur Aşkiyi her dem getüren güftara
Aşksuz kim ola güftâra liyâkat getüre (430/7)

diyen o₂dur. Şairin gayesi onca aşkı anlatmaktır ve aşık olmayan şairden sayılmamalıdır. Dervişce akla düşman oluşu da aşkın herşeyine boyun eğişindedir:

Akla düşmen aşk-ı yâra dost oldun Aşkiyâ
Dost düşmen sana şimdi her ne eylerse muhal (274/5)

Yine bu dervişâne aşkın gereğini teslim etmek isteyen odur:

Aşka uydum derd ile terk-i diyâr etsem gerek
Nice yıl fakr ile gurbet ihtiyâr etsem gerek (255/1)

Aşksız ölüm anlamsızdır. O aşk ile can vermek diler ve aşık ö-
lenleri sitâyişle anar:

Bâr-ı fâniden Beka mülkine mahmil bağlayup
Şâd ol canlar ki aşk ile musâhip gıtdiler (81/3)

Nitekim,

Bî-nişan olur salan bahr-i fenâya zatını
Ser virendüf̄ dava-i aşkun kılan isbâtını
Mest-i aşk ol unudup cân u cihân lezzâtını (K.70/VII)

deyişi de bundandır. Kısacası aşk her kişinin başaracağı iş değildir.
Şair âşıkın yüceliğini,

San'at-ı pâkân-ı dergâh-ı Huda'dur kâr-ı aşk (K.55/4)

diyerek teslim eder.

Bütün bunlar için gönül gerekir. Gönül ise Allah'ın evidir. Öyle
ise içinde Allah'dan gayrısı yaraşmaz. Aşki bunu anlatıyor:

Yeter ey hasta gönül düşmen-i bed-hah ile ol
Tek ü tenhâ yüri bir güşede Allah ile ol (278/1)

Bunda gaflet olunmamak lazımdır. Aşki'nin deyişi işte:

Aşkiyâ gaflet ile gönlünü virme hadese
Koma kim gayr ile nâ-pâk ola Tanrı'nun evi (497/5)

Gönül kuşunun konması gereken yer sınırlıdır. Hele hele pisliğe asla
konması yaraşmaz. Gönül cismen küçücüktür ama öyle vüs'at arzeder ki
ne istenirse onda bulunur. Şair bunu anlatıyor:

Aşkı yabana gitme gönül hücreindedür
Yâr u harif mutrib ü sâki şarâb u cam (281/7)

Sonuçta şair gönlüne hitâb eder ve dervişâne bir tavsiyesini söyle dile getirir:

Ey dil cünûn-ı aşka uyup akla düşmen ol
Tut pendümi ki sana sözüm dostânedür (131/4)

İşte hayat içerisinde aşkın yeri, gönlün vazifesi budur. İnsanın aşık olduğu ölçüde mutlu bir hayata sahip olmasının hikmeti de burada. Buna rağmen hayat aşktan ibâret değildir. Daha başka erdemler ve mutluluk menbaları vardır. Şair bunları birer birer bize tavsiye etmekte ve dört dörtlük bir hayatın anahtarını sunmaktadır. Bu anahtarın ilki dervişliktedir:

Ger şehensâh-ı cihan olmak dilersen derviş ol
Alem-i itlâka hân olmak dilersen derviş ol (276/1)

Onda hayat bir hazırlık safhası, gelmesi kaçınılmaz bir âna azık biriktirmektir. Tıpkı:

Puhte kıl dâne-sıfat mihr ile kalbün Aşkı
Ta ki ham olmayasın iricek eyyâm-ı direv (391/7)

dediği gibi. İnsan temiz huylu olmalı ve çirkin işlerden kaçınmalıdır (K.38/I). Bu dünyanın hây u hüyuna, güft ü gûsuna kendini kaptırmamak gerektir. Sadece Allah sevgisi için sevdalanan kişiyi isteyen odur (K.38/II). Nefis denen azgın kafir ile savaşmak ve bu savaşta İslam'ı elde bir kalkan gibi taşımak gerektiğini söyleyen yine odur (K.3/12). Malın mülkün geçiciliği, yerinde ebedi olmadığı ve bir an bile bekleme-

yip değiştiği bir dñnyada -ki dñnyanın kendisi de zaten dñner ve değişir- mal mñlk kaygısı çekmenin ne anlamı olabilir ki (342/2)? Onun

Aşki cemāl-i yarı çü bīdar olan görür

Dñnyada hāb-ı gaflet ile yatma gözün aç (31/7) deyişi sadece kendine değil bñtñn insanlara bir dñstñr olmalı değil midir? İnsanın makam ve mertebesi ile değer bulduğu zamanlarda tam zıddını, yani zarfa değil mazrufa bakmak gerektiğini haykıran da odur, zaten (426/4). Lafla peynir gemisinin yürümeyeceğini (440/2) insanın pek uzağa gitmeden, sadece kendisine bakarak ibret alacağı çok şeyler bulacağını (M.23/4) bir şeye erişmek için insanın ter dökmesi gerektiğini, Adem'in bile iki yaprak buluncaya dek neler çektiğini (531/2), insana tek dostun yine kendisi olduğunu (508/2), dostu dñřmanı iyi tanımak gerektiğini (460/4), sonunda pişmanlık olan zevki atıp kalbi aydınlatacak bir çoşkuyu istemeyi (430/5), dürñst ve kånñnñ işlerde utanmanın yersiz olduğunu (437/7), elde yoksa; haddini bilip uzlette vakit geçermeyi (248/5), doğru söylemeyi (271/5), enaniyeti kalpten sürüp çıkarmayı (84/2) mala önem vermemeyi (48/6), hasedñ ve kıskançlığı terketmeyi (48/5) dñnya devletini bir rñyā gibi farzetmeyi (K.70/IV), ecel gelip çatmadan gaflet uykusundan uyanmayı (K.61/V), kimsenin hakkına el sürmemeyi (K.61/IV) dñnyadaki her varlığa bakıp ibret almayı (462/2) v.s. daha birçok iyi hasletleri bize tavsiye eden odur. İnsan bu gibi iyi huylara sahip olduğu ölçñde insandır. Hayat böyle daha güzel daha yaşanılırdır. Gerçi şair insan denen eşref-i mahlñkatın içinde "Kāv-ı ten-perverdñr ol ñār kavdan belki beter (K.55/1)" dediği cinsten kişileri pek görmñřtñr ve ondan sonra bize bu hayat dñstñrlerini sıralamıştır ama, insanların garip ve daima birbirinden ayrı yaradılışta oluşlarının farkındadır. Bunun için insanı tahlil ederken,

Yürür âzâde kimi mest ü rüsvâ

Kimisi dâm-ı ucb u âra düşmüş (198/6)

Yeki Mecnûn-sıfat Leyla'sın ister

Kimi Ferhâd olup taglara düşmüş (198/2)

diyerek işe başlar. İnsanların kötü buylarından birisi olarak

Seng-diller cefâyı arturdu

Halk-ı âlem binâya yüz tutdu (563/4)

diye belirttiği lüzumsuz masrafların başında gelen, bina yapmak ve süs-
lenmede aşırıya kaçmak ibi adetlerden onları men etmeye çalışan şair li-
yakatsız din adamlarına çattığı gibi (388/5) okuma yazma bilen alim
sayıldığı bir çağda (348/2) insanlardaki garezin ne derece ortalığı sar-
dığını şöyle açıklar:

Çü gördüm Aşkiya dehrin garezsüz olmaz ahbâbı

Gönül aşka virüp ehli-i garez ahbâbdan geçdüm (318/5)

Kendi deyimiyle dünyada artık şöyle elle tutulacak bir insan kalmamış-
tır, millet yalana, aldatmacaya alışmıştır:

Ne deyr ü hânîkâ cümle cihânı ser-be-ser gezdüm

Hakikat ehli bir sâfî-dil ü bî-hîle âdem yok (218/4)

Yalansız dolansızdan geçtik sırrını açacak kimse bulamayacak kadar in-
sanlar bozulmuştur.

Varup yârüm diyû sırr-ı nihânun gayra faş etme

Cihân halkı münafıkdur sakın bir sırra mahrem yok (218/3)

Şairin bu, zamânenen şikâyeti bitip tükenmez. Kânuni çağı gibi Osmanlı İmparatorluğunun altın çağında insanlardan bu kadar şikâyet eden adamın melek olması mı gerekir, bilinmez; ama şair insan olmanın gayesini, şöylece dervişâne özetler:

Aşkiyâ kayda bedel kılma tecerrüd âlemin
Gayrıdan göz yum fena kesb eyle insanlık budur (34/6)

Ona göre insanın iyisi,

Geldiler dünyâ-yı fâniden bî-küllî geçdiler
Ehl-i diller kim bekâ mülkine sâhip gitdiler (81/4)

dediği ehl-i dillerdir. İnsan bu dünyaya,

Besleyen cismi küsfend gibi
Tekye-i dehrün oldı kurbanı (K.61/I)

mısrarlarındaki gibi vücûd bî-yütmeye gelmedi ki. İşte onun içindir ki insanlar yanlış yollara gittiler ve zehiri derman diye yuttular:

Ejdehâ-yı dehrden üşdiler almaga murâd
Halk-ı âlem zehri dil derdine derman sandılar (99/6)

Şair gerçek insan olmanın sırrını yine aşkta bulur ve zühde yerine aşkı şöyle tavsiye eder:

Elde gül gibi meta-ı aşk-ı dilber var iken
Nakd-i ömri zühde sarf edenler isrâf etdiler (109/3)

Zaten şu yalan dünyada ömrü aşksız geçirmek akıl kârı değildir. Elbet herkes ölecektir. Ama ölümden korka korka ölmek olduğu gibi sağ iken

ölmek de vardır. Ölüyken yaşamakla yaşarken ölümü tadmak ayrı şeyler değil midir? Şair kendisi ölümden korkmayanlar gurubuna girmiş olduğunu söyler:

Geçüp cân-ı cihândan çün irişdüm vasl-ı cânâna
Hayat-ı câvidan buldum ölümden Aşkiya gam yok (218/5)

Bu dünyaya Karun'dan tutun da Cem'e kadar nice zenginler ve ulular gelip geçmiştir. Bunlar içerisinde hangisi iyi anılırsa, karlı olur. Üyle ise insan bunun için çaba harcamalıdır; yoksa dünyanın geçiciliği mukadderdir. Şair bunu gayet iyi bilir:

Aşkiya kimseye kalmaz ebedi cân-ı hayât
Câm-ı Cem gibi zemine nice peymâne geçer (112/5)

Ölüm için yer zaman ve durumun hiç tesiri ve önemi yoktur. Öyle ise ona daima hazır bulunmak gerekir. Ha bugün ha yarın; ha burada ha orada; ha tok ha aç; insanın hazırlığı yoksa ne farkedebilir. Şair bunun için,

Dürlü nefayis ile bugün pür olan şikem
Ne fâyide görür acaba yarın ölse ac (31/6)

der ve insanların öbür dünyaya mal götüremeyeceklerini, kısacası kefeni cebi olmadığını söylemiş olur. Sonuçta tabut kaçınılmazsa, yaşamayı amacına uygun olarak yürütmek akıllıca yoldur. Yapamadığına üzülmekse aptallıktır. Şair

Cây-gâhun akıbet bir iki tahte-pâredür
Hay gafil menzilün taht-ı Süleyman oldu tut (26/4)

derken ne kadar Süleyman olsa da insanın son durağının belli olduğunu ne güzel anlatır. Ölüm bir içkidir, ecel ise sâki. İçkinin iyi ya da kötülüğü ömür denen bahçede yapılan amellere bağlıdır. İşte:

Bezm-i ömrün şarâbıdur çü memat

Ecel ol meclis içre sâkidür (K.61/III)

Şair bu gerçek karşısında alacağı tavrı gayet iyi bilmektedir. Bize anlattığına ve bunlardan başka daha çok yerde ölümden bahsettiğine göre hayat ile ölüm düşüncesini bir hadis ile birleştirmek mümkün:

"Mûtû kable en temûtû"

b. Şair ve Devrinden İzler

*Şeh-i iklim-i aşkam itibarum seyre mânidür
Gedâ şeklinde anun çün tolandum ben bu bazarı*

Divan edebiyatımız için tarih bilmek gerçekten kaçınılmazdır. Ele aldığımız şairi yahut eserini çağı içerisinde bir değerlendirmeye tabi tutup yüzyılların süzgecinden geçirdikten sonra günümüzde ona gerçek değerini verebiliriz. Edebiyatın çağa olduğu kadar, çağın da edebiyata tesiri olduğunu inkar edemeyiz. Bunu tarihi bir çerçeve içerisinde incelemek ise gerçekleri daha kolay göz önüne serecektir. İşte Aşki'nin de şiirlerine konu aldığı, yahut zaman zaman bahsetmek ihtiyacını duyduğu bazı tarihi olayları ve o günün adetlerini tesbite çalıştık. Onun tarihi hadiselerden nasıl faydalandığını görmemiz böylece mümkün olacak, çağın anamelerinin bu gün dahi tarafımızdan bilinebilmesi bu yolla kâbil-i imkân olacaktır. Aşki'nin manzûmelerinde geçen bazı ip uçları tarihi hakikatlere daha da aydınlık bir yön vermekte, bir takım adet ve gerçek hayat sahnelerini tebellür ettirmektedir. Yukarıda onun manzûmelerinde geçen bazı hikemi ve güzel söyleyişleri olan beyitlerden bahsetmiştik. Burada da önce onun hâlâ geçerliğini muhafaza eden birtakım hayat tecrübelerinden bahsedecek sonra tarihi olayları ve gelenekleri nasıl ele aldığını göreceğiz:

Şairin,

Dirigâ dutmadın hatt-ı muanber yâsemen şeklin

Kocaldur her cüvân-bahtı arûs-ı devletün nazı (478/4)

demesindeki hikmet devlet kapısının insan minnet altında bıraktığı gerçeğinin ta kendisidir. Hala öyle değil midir ki insanlar mevki ve makam

hırsıyla kötülük işlemekteler? Şair, hastalanan, elden ayakdan kesilen insanların toplumdaki itildiğini ve zamanla ziyaretlerine bile gidilmediği gerçeğini bakın nasıl söyler:

Ha üşer halün gamı ben mübtelânun canına
Hastanun zirâ gelen ekser mekesdür yanına (469/1)

Hele şu beyte bakınız, günümüz dünyasının dış politikasını ne güzel anlatır:

Gözün zencir-i zulfünde görüp Aşki'yi katl eyler
Zebûn olmasa kâfirler aman vermez müselmanı (459/5)

Gerçekten de hangi devlet bugün bağımsız hareket edebilmekte ve gıcınmamaktadır? Hele şu

Dideden sıçradı müjgana yetim-i eşküm
Tıfl-i gehvâre göricek satılır dâyesine (424/2)

beytindeki bebeğin bakıcısını (annesini), görünce çırpınmasını inkar etmek mümkün mü? Yılanın güneşli ve sıcak günlerde kıvrım kıvrım olup yatması (419/6), sıcaktan bunalan kişinin yelpâze kullanması (410/5), yağmurdan sonra topraktaki ayak izlerinin kaybolması (345/5) v.s. birer gerçek değil mi) İşte bir tane daha:

Anlamaz bîgane uşşak içre aşk âdâbını
Adet ü kânunı bilmez ehl-i dîvan olmayan (356/4)

Günümüzün protokole olan düşkünlüğü nedendir dersiniz? Şu beyit bir gazelinden:

Gele mi aşk gönülde var iken hubb-ı cihân
Kona mı şah arınmasa hadesden bir ev (391/6)

Devlet reisinin gelip geçtiği yolların bile şanslı olduğu dünyamız için, insanların bu çabası inkar edilebilir mi?

Çoğumuz sigara v.s. maddelere mübtela değil miyiz ve vazgeçmenin elimizden gelmediğini bilmiyor muyuz? Can çıkmayınca huy çıkmazmış. Beyit onun:

Terk-i aşk etmez eger ölürse Aşkî derd ile
Güçdür ayrılmak kişi bir nesneye mu'tâd iken (342/5)

Hala dini bayramlarımızın kesin günlerinde tereddüt etmekte, hilâlin görünmesini beklemekte olduğumuz mâlum. Şair,

Sen hilâl-ibrûdan ayru ıyd matemdir bana
Kimse bayram eylemez çün kim görünmeye hilâl (271/6)

derken bunu anlatmıyor mu?

Fırtınalı havalarda gemiler koyalara çekilir. İşte söylemiş:

Geyr-ı şehler başa iş gelse düşerler kapına
Çekilür furtınada niteki lımana kayık (219/6)

Cömerd insanların misafirperverliklerinden söz edilmez mi? Şair bunu söylüyor:

Sım-f eşkin gözlerüm döker hayalün kılsa câ
Ehl-i cûd olanlar eyler varını mihmana sarf (213/3)

Şu da tohum -meyve meselesi:

Lâlün gamıyla gönlüme kaddün hayâl olur
Lâ-büd çü dâne hâke düşe bir nihâl olur (83/1)

İnsan sevgilisinden gelen mektubu öpüp koklamaz mı? Beyit:

Nâme-i hüsnün Huda'dan geldi öpsem vechi var
Bende mevladan gelen mektûb-ı peygâmı öper (74/4)

Temiz yaradılışlı kişilerin her yerde ve her zaman dost sahibi oldukları muhakkaktır. Şairin,

Bahr gibi saf-dil pür-gevher olan aşk ile
Kangı iklime varursa âşinâsın arturur (71/3)

demesi bu gerçeğe telmih değil midir?

Şairin bilhassa irsâl-i mesel yaparak anağı bu gerçeklerin misallerini çoğaltmak daima mümkün. Şimdi biz Aşki'nin çağındaki an'anelere bir göz atalım:

Pâdişâhın tabdil-i kıyâfet dolıştığıının isbatı şu beyittedir:

Seh-i iklim-i aşkam itibarum seyre mani'dir
Gedâ şeklinde anun çün tolandum ben bu bazarı (557/2)

İçkilerin eskiden şu kabağında saklandığını şair,

Bezm-i mihnetde dü çeşmüm dem-be-dem dökerdi yaş
Toptolu meyle müdâm iki kabağum var idi (536/5)

beytiyle anlatıyor. Kış günlerinde hamamların kiralanıp eğlenceler tertip edildiğini ise,

Aşkiyâ kış gününün sohbeti hammam fidedür
Ol perî-çehreye var eyle yürî ikdâmı (519/5)

diyerek söyler. Eskiden beri delilerin taşlanması ve bazı tekerlemeler

söyleyerek çocuklar tarafından peşlerine düşülmesi meşhurdur:

Ben şu Mecnunam ki şehir içre olan etfâlden
Hıfat olmuşdur ser-â-ser cismüme taş ağrısı (498/2)

Elektrikli süpürge'nin olmadığı bir devirde ve bilhassa toprak evleri ve yolları toz kalkmasını diye su serpiştirerek süpürürlermiş:

Saray-ı sine-i rindan ki şah-ı aşka menzildir
Sulayup süpürür dayim anun ferraşudur sâki

Esir alıp-satımının serbest olduğu zamanlarda bu işi açık arttırma yoluyla yaptıklarını şairin anlatışı: Hemde esirleri alayıp pullayarak:

Dellâl-ı aşk hûblara sardı gönlümü
İrdi bahâya bende-i makbul mezâd ile (473/6)

Cuma günleri selam alayı düzenlenir ve tatil yapılırdı. Pazartesi günleri ise müneccimlerce uğursuz addolunurdu. Beyit şu:

Bezar irtesi gibi gülmez rakibün şüreti
Merhaba kılsa bize câmide dilber cum'a gün (371/2)

Mahalle çocuklarının bez parçalarını bir araya toplayıp bağladıktan sonra top diye oynamaları son yıllara kadar meşhur idi. O zaman da varmış bu huy:

Büşeli çevgan-ı aşk ile belâ meydanına
Gûyiyâ bir topdur başum benim bin pâreden (347/6)

Istanbul'un Eyüp semtindeki Eyup Sultan türbesinde senenin her

diliminde adak kurbanı kesilmesi ve fakir fukarâya dağıtılması devrin meşhur adetlerinden biriydi:

İşigünde can viren merdün savâbın bulmadı

Hazret-i Eyyüb-ı Ensâri'de kurban eyleyen (338/5)

Okçuların yaylarının kabzesini ardıc ağacının "toz" denen kabuğu ile kaplamaları yayın iyi gerilmesine yardım edermiş. Şair bunu anlatıyor:

Dü-tâ kaddüme saç kûyun gubârın

Kenâne ey kaşı yâ yaraşır toz (170/3)

Bilhassa XVI. asır ve sonrasında, şairlerin uğrak yeri haline getirdikleri Galata'da gezilir, içilirdi. Galata Seyri diye şöhret bulan bu adeti birçok şairde görürüz. Aşki de bunlardandır:

Her nefes bu mürde dil bulur hayât-ı câvidân

Ol Mesîha-demle gülgeşt-i Galata eylesen (315/2)

Eski zaman düğünlerinin eğlenceleri meşhurdur. Her meslekten temâşa erbabı maharet gösterisine girişirlerdi. İşte ağzına atış soğanlar:

Eşk-i dür-bârumla kasr-ı hâki pür-âb eyledüm

Ah-ı pür-sûzumla sûr-ı çerhun ateş-bâziyam (306/2)

Modern hayat imkanlarının insanlar hizmetine çıkmadığı zamanlarda hacca kabile ile gidilir ve kâfilenin masraflarını karşılayan bir ağa başkanlığında yola çıkılırdı:

Şeh-i aşkam kapunda dūd-ı âhum Ka'be'de gûyâ

Kurulmuş mir-i haccun bârgâhıdur benüm kıblem (289/3)

Vikinglerin gemi tiplerini hepimiz biliriz. Ejder başlı gemiler devrin modasıdır:

Ejdehâ-peyker olup olmaz idi hemser-i genc
Husrevâ benzemeseydi şeh-i mârâna kayık (210/2)

Buzdolabı bulunmayan eski devirlerde birşeyi soğutmak isteyince soğuk su pınarlarında bir müddet bekletilirdi:

Gönül hareket ile can atar zenahdâna
Nite ki germ-i hoş-âbı bunara saklarlar (137/3)

Yine aynı:

Aceb mi aşkun ile dil garık-i eşk olsa
Şarab destilerin cûybara saklarlar (137/4)

Kan kardeşi olmak yaygın bir adettir:

Dil müjenle kan yalaşdılar karındaş oldılar
Zâhirâ gören sanur kanlu bıçaklu yağıdur (118/4)

Yürekde kan yalaşmışdur gam u gussayla peykânun
Ciger kanıyla besler dil ol iki-üç karındaşı (560/3)

Bilhassa muska ve büyücülük mesleğinde, baharat tipi bitkiler ile güzel kokulu maddelerden faydalanılırdı. Birinin dilini bağlayıp konuşmasını engellemek bu türdendir:

Kara zülfün dostum gönlüm kaşınınun ağıdur
Ya gül-âb u misk ile yazılmış ol dil bağıdur (118/1)

Denize açılıp mehtabı seyretmek şarkılarımıza kadar girmiş eski eğlence adetlerindedir:

Yaşımı deryâ kılur gelmez kenâra ah kim
Ol dür-i yek-dâne benzer bahr seyrânın sever (108/4)

Padişahın yahut zenginlerin bahşişler dağıtması hâla popüleritesini korur:

Aşki atâ-yı vasl ola bir gün sevinesin
Kim kulların atâyile sultan sevindürür (60/5)

Tekkelerde yatıp kalkan fakir fukara dervişler zaman zaman ziyafetlere konarlardı. Şair bunu söylüyor:

İdil varsa asitanuna yalanur itlerün
Niteki tekye halkını kurban sevindürür (60/4)

İstanbul'un mesirelikleri bilhassa bayramlarda ve tatil bahar günlerinde dolar taşardı:

Seyr eyledük toyunca müzeyyen güzelleri
Bu kaldı biza dahi hemân yâdigâr-ı ıyd (38/6)

Çoban yıldızının pusula vazifesi gördüğü ve sabahın oluşunu haber verdiği gerçeği ile kervanlara rehberlik ettiğini biliriz:

Mahv olur göklerde yıldızlar tutuşsa mahtab
Kim göçer elbetde ak yıldız toğınca kârvan (K.27/41)

Eski Osmanlı evleri tezyinatı ve mimarisiyle birer şaheser görünümü arzeder. Duvarlarını çeşitli nakış ve resimlerle süslemek de zev-

kin ve ihtişamın enginliğinden:

Cemâlün nakşınun olup nigârâ halk hayranı

Gezerler hâne-der-hâne yazarlar nakş-ı divârı (573/3)

Eski hekimlerin yaraları ve zorlamadan dolayı ortaya çıkan vücut arızalarını yakı ile tedâvi geleneği hala sürmektedir:

Derdüne çâre kıl ko pehluyı

Sanma sinende canlı yakıdur (K.61/III)

Tıg-ı gamzeyle yarar cerrâh-ı dilber sinemüz

Urmaz amma rahm edüp bir canlı yakı kimseye (426/4)

Yine hekimlikte akıntısı durmayan kanamalar için eskiden çare olarak mercimek yerlermiş:

Gam-ı hâlün dil-i mecrûhumı pür-hûn etdi

Halk kat'-ı dem için gerçi ki yerler adesi (559/5)

*
*

Kendi kültürümüzün bize bu kadar yabancı kalmasına bir nebze engel olabilmek için bu bölümü oluşturduk. Unutulan ve kaybolan değerlerimizden, geleneklerimizden birkaçı bunlar. Kimisi medeniyetin ilerlemesiyle birlikte ortadan kalkan bu adetler, bizden sonraki nesle miras bırakacağımız, pek az şeyden birkaçı.

Şimdi de Aşki'nin devrindeki tarihi olaylardan ve gerçeklerden biraz bahsedelim. Yukarıda şairin askerlikten etkilendiğini ve eserlerinde zaman zaman söz konusu ettiğini söylemiş ve savaşlar ve sefer-i hümâyunlar için manzûmeler kaleme almış olduğuna işaret etmiştik. Şai-

rin bir geçim vasıtası yaptığı kasidelerinde ise elbette fırsatlar önemli yer tutuyordu. Hemen her savaş için bir kaside, gazel, kıt'a, tarih veya murabba kaleme aldığı söylemek pek de hatalı olmaz. Burada sadece birkaç örnek ile yetinecek ve devrin tarihi manzarasından izler vermeye çalışacağız.

Şairin kaleme aldığı bir murabbaında geçen

Şâh-ı gâzi yine leşker çekdi küffar üstine (K.31/I)

mısraı bizi bir istidlale sevketti. Şairin "yine" edatını kullandığına bakarsak bu seferden evvel de bir sefere çıktığını, "Küffâr üstine" değişine bakarsak bu seferin hristiyanlar hedef alınarak icra edildiğini anlarız. Şair'in ömrü Kanuni ve Selim II. zamanlarında geçer. Tarihi kaynaklarda Selim II.in Avrupa'ya akınlar düzenlemediğini görüyoruz. Öyle ise bu murabbaın Kanuni devrini anlatmış olması gerekir. Kanuni'nin Avrupa'ya akın düzenlediği sıralarda şairin askerlik mesleğinde olduğunu biliyoruz. Öyleyse şairin bu manzûmeyi, Kanuni'nin 11 Receb 932/23 Nisan 1526 tarihinde Avusturya'ya yapmış olduğu ikinci sefer-i hümayun için kaleme almış olduğu en büyük ihtimaldir. Yine şairin

Hûn-ı düşmenden kılup rûy-ı zemini lâle-reng

Ehl-i küfrün başına etdi cihanı yine teng

Feth edüp nice hisarı eyledi şahane ceng

Şâh-ı gâzi Hazret-i Sultan Süleymandur gelen (K.30/VII)

diyerek Kanuni'ye bir istikbâliye kaleme aldığı şairin muhtevâsından anlıyoruz. Kanuni'nin Avrupa'dan birçok kaleler ve şehirler fethederek İstanbul'a dönüşü 18 Rebiülâhir 939/21 Teşrinisani 1532 dir.

Bunun gibi tarihi gerçeklerden birini de şairin Irakeyn seferini vesile ederek yazdığı iki manzûmede görüyoruz. Beyitler gayet açık:

Azm-i Şark eyler işitdi şaha yoldaş olmaga
Dakınup ayine giydi nurdan migfer güneş (K.20/18)

Beytin geçtiği kasidenin, 29 Zilkade 940/11 Haziran 1533 yılındaki Kanuni'nin doğu seferi için kaleme alındığı kabul edilirse bir murabbaındaki;

Ahî ile ma'mûr edüp Şark'un o virân illerin
Gül gibi şimşir ile açdı Horasan illerin
Feth tuğrasın salup şad etdi Osman illerin
Hamdü-ill'leh aldı şah-ı Rûm hakan illerin (K.39/I)

kıt'asının da yine aynı padişah'ın Horasan'a kadar varıp Türkistan'a akın düzenlediği ve 14 Receb 942/3 Kanunisanı 1536'da geri döndüğü altıncı sefer-i hümayun için yazıldığı anlaşılır.

Padişah'ın 945/1536'de yaptığı, şehzadelerin sünnet düğününü vesile ederek kaleme alınan bir sûriyyede şair,

İş bu sûrun ni'meti sol denlü yağma oldu kim
Nice gün sükker yıldı deryalar içre mâhiyan (1427/36)

gibi düğünün ihtişamını anlatan beyitler kullanır ki bu tür eserlerin birer tarihi vesika teşkil ettiğini herkes kabul eder. Şair'in

İşidüp toğdugın Sultan Murad'un
Du'aya el açup Aşki fütâde (M.22/8)

diyerek adını zikrettiği şehzade Murad, daha sonra Selim II. yerine tahta geçecek olan III. Murad'dır. Doğum yılı ise 5 Cemaziyelevvel 953/4 Temmuz 1546 dür.

Başka bir tane: Osmanlı medreselerinde Şeyh Sadî'nin Gülistan adlı eseri ders kitabı olarak okunuyordu. Şair,

Mekteb-i aşkunda vasf-ı hüsnüni hıfz etdi dil

Tıfl-ı zeyrekdür sanasın Gülsitan ezberlemiş (199/2)

derken bunu tarih içinde isbat etmiş ve çalışkan öğrencilerin Tuhfe-i Vehbî yazılmadan evvel Farsça'yı iyi öğrenmek gayesiyle Gülistan'ı ezberlemelerini bize anlatmış oluyor.

Osmanlı devletinin altın çağı diye nitelendirilen XVI. asır ve bilhassa Kânûni devrinin sosyal yapısını Aşki şu beytiyle bize özetlemiş oluyor:

Şehâ bâran-ı insâfunla alem mürg-zârında

Şüküfte gonca i devlet, mutarra adl-i reyhâni (543/6)

O devrin şairleri ağızından bu gerçeği duymak daima mümkün. Hatta iki asır sonra Nedîm'in "Reâyâ emn ü rahatda cihân yek-pâre nûrânî" demesi bir nevi devrin tesiri altında kalıştır.

Kanuni'nin şehzadelerinden Bayezit'in Konya'ya Selim'in de Manisa'ya beylik verilerek gönderilmeleri için şair,

Ne gam şehzâdeler ayrılssa kurb-ı şâh-ı devrandan

Bulurlar kadr gevherler cüdâ olmag ile kândan (380/1)

beytiyle anlatır.

İçki yasağı denilince akla IV. Murad gelir, Bekr-i Mustafa gelir. Oysa Kânuni'nin, son senelerinde içki yasağı koydurduğunu hem de

Eyyâm-ı devletinde şarâbatı sû-be-su

Yahya gazel-sera idi Bâki kâside-gû

denecek kadar bilhassa Kıbrıs'tan gelen şarapların alelâde meyhanelerde bile satılıp içildiği anlatılan bir devirde, içkiyi yasakladığını pek kaydeden olmaz. Oysa Selim II'in tahta çıkışına kadar sürecek olan bu içki yasağını şairin şu beyitlerinden istihrac mümkün:

Bûseyî gizli satarlar oldılar cânânelr
Zire şimdi âşikara işlemez meyhaneler (63/3)

Devrân-ı adl-i şehde zer sâgar ile nergis
Mestâne geldi бага bilmez gibi yasağı (493/4)

Bütün bunlardan sonra Nef'i'ye hak vermemek elde değil:

İltifât et sühan erbâbına kim anlardur
Medh-i şâhân-ı cihanbâna veren unvânı
Kim bilirdi şuarâ olmasa ger sâbıkda
Dehre devletle gelüp yine giden şâhânı

c. Aşki'nin Tarikatı, Dini ve Tasavvufi Hayatı

"Şems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyilerüz"

Aşki genç yaşında yeniçeri olduğuna göre onun ilk dostluk kurduğu zümre Hacı Bektaş Veli yolu mensublarıdır. Bektaşiliğin Yeniçeri Ocağı'na resmen tarikat kabûl edilmesinden sonra her yeniçeri bu yolun icablarını yerine getirir ve adabını öğrenir olmuştur. Bu münasebetle Aşki'nin ilk olarak yeniçerilikle beraber Bektaşiliği de kabul ettiği kesindir. Askeri hayatının bitmesi ile beraber şair Bektaşilikten de çıkmıştır. Riyâzî'nin, tezkiresinde onun için "Zümre-i Bektâsiyandandır." deyişini biraz şüphe ile karşılamamız gerekmektedir. Belki de Riyazü's-Şuara müellifi bu söz ile onun yeniçeriliğini kasetmiştir. Nitekim Riyâzî onun ölüm tarihini de yanlış kaydeder ki buradan da onun, Aşki hakkında fazla malumata sahip olmadığı sonucuna varabiliriz.

Onun bektaşiliği esnasında en çok İstanbul'un Eyüb'e yakın Sütlüce semtindeki Câferâbat denen tekkeye devam ettiğini eserlerinden anlıyoruz. Şairin

Tekye-i Câfer'de görelen ruhunla zülfünü

Gice gündüz meskenüm oldı diyâr-ı Sütlüce (407/4)

diyerek bir gazeline redif yapıp medhettiği bu tekke XVI. asrın oldukça önemli bir dînî mahfelidir. Şair bilhassa genç yaşlarında yazdığı heyecanlı şiirlerinde Bektaşilikten bahsetmekte ve

Nerm olur kalbün senün zâhid eger bektaş ise

Secde-gah et âsitân-ı ravza-i Bekdaşımı (480/6)

Cân u dil abdâl u sinem Hacı Bekdaş ocağı.

H'â-ı gamla taze dagumdur ana aş ocağı (503/1)

gibi beyitler söylemektedir.

Şairin Bektaşilik'ten sonra Hacı Bayram Veli'nin yoluna sülûk ettiğini Aşık Çelebi söyler. 941/1534 yılının kara kışında vukû bulan bu olay, şairin boşa gezer olduğu zamana rastlar. İhtimal ki Hacı Bayram halifesi Müeyyedzâde Şeyh Hacı Efendi'nin hizmetinde ve tekkede kalıyordu. Maamâfih manzumeleri içerisinde Aleviliğe, Gülşeniliğe, Râfizliğe ve Kızılbaşlığa ait bazı beyitler olmasına rağmen Bayramiyye hakkında tek mısra bile söylememiş olması bu görüşümüzü menfileştirir. Gerçek olan bir taraf varsa o da Aşki'nin bu dergahda büyük bir muhit edindiğidir. Devrin büyüklerinin de gelip gittiği bu tekke onun için bir nevi ikbal kaynağı olmuştur.

Daha sonraları şairin Mevleviliğine şahid oluyoruz. O, evvelâ inançlarında kararlı, sünni bir müslümandır. Manzûmeleri arasında Hz. Ali ve oğulları Hasan ve Hüseyin için 3 kasıde (8, 14, 15) ve birçok beyitler (K. 16/10, K.80/IV, 148/5 v.s.) söylemiş olmasına ve hatta

Pâdişâh-ı mülk-i aşk olsam aceb mi Aşkiyâ

K'olmuşam şeh Murtaza'nun bendesinin bendesi (484/5)

gibi beyitler söylemesine rağmen Şîlik'le sıkı bir münâsebeti olduğunu söyleyemeyiz. Gerçi bir beytinde Peygamber soyundan Seyid Ahmed-i Şemsü'l-Bedevi adlı bir şeyhden feyz aldığı

Mısr-ı dil zulmet-i gafletde kalurdu edebi

İrmese pertev-i Sfid Ahmed-i Şemsü'l-Bedevi (494/2)

diyerek dile getirir ama bu, olsa olsa Kanûnî'nin Bağdad fethinde gidip ziyaret etmiş olduğu Kerbelâ'nın manevi tesiri altında yazılmıştır. Bir beytinde bunu

Secde kılduk Şah Hüseyin Kerbelâ dergâhuna
Hak imama sıdk ile yüz tutduk uyaruz bu gün (K.16/11)

diyerek anlatır. Her ne olursa olsun onun, Hz. Ali ve 12 imama karşı sevgisi Bâtınlığe ulaşmaz. Daha başka beyitlerinde Hz. Ebûbekir, Ömer ve Osman hakkında da sitâyişkar sözler sarfeder. Dedik ya, o bu yolda kendi deyimiyle bir muhibden ileri batıl düşüncelere katılmamıştır. Râfizîleri yermesi yanında (K.14/23)

Muhibb-i hânedan-ı Mustafa'yam cân ile Aşki
Yire geçsün şu kim hâk-i der-i Al-i Abâ olmaz (156/5)

diyerek hâlis Al-i Abâ sevgisini gönüllere aşılamağa ister. Onun Hulefa-i Râşidîn içinde en çok Hz. Ali için manzûme kaleme alması ve birçok yerde bahsetmesi yine bu duygu ile açıklanabilir.

Aşki'nin tasavvuf yolunda kaleme aldığı 300'e yakın şiir içerisinde en çok Mevlana'nın yolunu aksettiren beyitlere rastlarız. Bunlardan birkaçını şöyle sıralayabiliriz:

Sen mehün mihridür ey cân Aşki'ye raks itdüren
Yoksa her giz deprenür mi kendüden bir zerre hâk (245/5)

Ben kara toprak olup geçdikde kabrimden saba
Topragum yer yer hevâ-yı yâr ile ide sema (208/2)

Şarâb-ı sevk ile mest olsa her bir mevlevî tah mı
Arak-rîz olup ol âfet döner mestâne mestâne (420/3)

Derd ben hasteyi şol denlü zaif etdi tenüm
Döndügümce tolaşur mû gibi pirâhenüme (423/2)

Dönerken nây ile ol mâh tal'at sahn-ı Monla'da:
Figânum çerha koyar mihr ü mâhı evc-i alâ'da (426/1)

Hazret-i Monla'ya Tebrîzî'den ırmış tâb-ı feyz
Sems'den nûr iktibâs etmiş ziyâ-yı mâhı gör (119/2)

Râh-ı gamda vârumı âhumla berbâd eyledüm
Nây-ı nâlemle dönüp girdi senaa gird-bâd (37/4)

Aşkiya ser-çeşmemüzdür Hazret-i Monla Celâl (K.71/VII)

Gayr mahv oldı göründi heme-câ Bedr-i Dücâ
Girdi çün Sems ile bir şürete mâh-ı Konevî (494/3)

Mihr-i Ahmed'den togupdur Aşki'nün kalbine nûr
Sems-i Tebrizi'den irdi nitekim Monla'ya feyz (204/5)

Bunlardan başka şairin açık açık mevleviliğini söylediği ve son mısraları nakarat olan bir murabbaı vardır ki onun mevleviliğine kesin delil kabul edilebilir. Manzûme şöyle başlar:

Biz hevâ-yı zülf-i dildâr ile sevdâyilerüz
İnlesek dem dem acep mi şevk ile nâyilerüz
Pâ-bürehne çâk-sine merd-i rüsvâyilerüz
Sems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyilerüz (K.71/I)

Şairimizin uzun yıllar Mevlevilik ile tasavvuf yolunda yürüdüğü kesin olmasına rağmen onun bu tarikatta hangi mertebelere vardığını bi-

lemiyoruz. Maamafih muhiblikten çok ötelerdedir. İleride şeyhinden de bahsedilecek olan Aşki'nin şimdilik iyi bir derviş olduğunu söylemekle yetinmeliyiz. Onun Osküdar'daki yalıda, Aşık Çelebi'nin anlattığına göre kendi gönüldaşlarını toplayıp zikirler ve semalar yaptığı bir gerçektir. Bu ayinlerden birini anlattığı bir murabbına:

Ebr gibi kûh-ı mestî'den ubûr etdük yine
Varımız kaknûs-ves şevk ile nûr etdük yine
Bezm-i benlikden gönül mestini dür etdük yine
Sâkin-i meyhâne-i Aşkuz huzûr etdük yine (K.73/I)

diyerek başlaması bunu îmâ eder.

Evet, Aşki mevlevî idi, ama divanında birkaç yerde geçen Şeyh Abdullah Efendi kim idi? Elbette Aşki'nin şeyhi idi bu kişi. Kaynaklarda bu Şeyh Efendi hakkında hiçbir malumata rastlayamadık. Ancak şairin eserinde onun hakkında bazı ip uçlarına sahibiz. Her ne kadar Sefine-i Mevleviyye'de Eğridir'de post-nişin olan ve Konya'da da kısa bir müddet bulunmuş olan Abdullah Dede'den bahsediliyorsa da bu zatın uzun müddet dervişane gezdiğini biliyoruz. Mezarı Konya'da Kubbe-i Hadra'da bulunan bu Abdullah Efendi'nin doğum ve ölüm yıllarını da maalesef tesbit edemedik. Aşki'nin şeyhi olan Abdullah Efendi'nin bu zat olması ihtimali oldukça çürüktür. Biz yine şairin eserine bakalım. Abdullah Efendi bir Mevlevî şeyhidir. Konya'daki âsitânede post-nişindir. Şair,

Mazhar-ı kuvvet-i esmâsın sen
Ma'den-i hikmet-i eşyâsın sen (K.48/1)

dediği bu şeyhin yanına gitmek istediğini söyle dile getirir.

Edüp şevk ile yollarda semaı
Kılup can u cihandan inkıtı
Sana ben Aşkiya edüp vedaı
Diyâr-ı yâre gitsem yana yana (K.88/VI)

Şair gitmiştir de. Hatta uzun zaman seyhinin yanında kalmıştır. İşte şu iki beyit bunu açıklar.

Berr ü bahri geşt edüp yeldük yöpüldük nice yıl
Lücce-i deryâ-sıfat taşduk köpürdük nice yıl
Asitân-ı dilberi sildük süpürdük nice yıl
Sâkin-ı meyhane-i aşkuz huzûr etdük yine (K.73/II)

Buradan şairin yıllarca savaş yahut başka sebeplerle gezip dolaştığını ve nihayet Abdullah Efendi'nin aşitanını silip süpürmek gibi bir işi yaptığını anlıyoruz. Tekkelerde muhib yahut dervişlerin bu tür işlerde kullanıldıkları ve nefislerini öldürmek için ağır işlere verdikleri bir gerçektir. Şair Konya'da kaldığı müddetin uzun bir kısmını bu pişme safhasında geçirmiştir. Bu zamanlarında fakir olsa gerek ki bir beytinde şair,

İşi_gün melce-i cem-i fukara
Sâkin-i Cennet-i Me'va'sın sen (K.48/8)

der. Herhalde tekkede yatıp kalkıyor olmalıdır. Şair burada kapılanasıya ve Mevleviliği tercih edişine kadar epey gezmiş ve tarikat değiştirmiştir. bununla beraber artık burası tasavvuf kollarının son durağıdır. Çünkü şair kesin konuşur ve maksadı hasıl olmuştur. Bunun için bir beytinde,

Nice şehler kapusun gezdüm bulınca hizmetin
Dil o sultanun anuncün bende-i fermânıdır (K.47/26)

demesi yadırganmamalıdır.

Abdullah Efendi şairin gözünde oldukça değerlidir. O, gazeller yazıp kasideler sunduğu Şeyh Abdullah Efendi'den feyz-yâb olmuştur. Bu-
nu söylemekten adetâ mutluluk duyar.

Taze taze açılan bu hâk-i gönlümden benim
Ebr-i nisân ile anun himmeti reyhânıdır (K. 47/25)
Alemleri derya gibi her dem ihata eyleyen
Feyz-i Hak'dan ol velînün ilm-i bi-pâyânıdır (K.47/21)

gibi söyleyişler, ona ne kadar değer verdiğine bir delildir. Aslında o,
bu yüce dergahda ölünceye kadar kalmaya razıdır:

Ta ölince beklerin pîr-i mugânun dergehin
Kande var anun gibi bir ulı dergah ey sanem (316/6)

Zira o şeyhi ve dergahı için,

Penahum yok benim âlemde ol dergahdan gayri
Gönül tahtında sultan olmasun sen şahdanı gayri

diyecek kadar bu yola bağlıdır. Şair zaman zaman:

Hastayam nutk-ı Mesîh-âsândan sıhhat gerek
Bir nefesle bendeni dirgürmege himmet gerek (218/1)

gibi söyleyişlerle şeyhinden tecdid-i himmet ve vuslat dilemektedir.
Bu onun ruhunun ilâhî aşk ve tasavvuf mecrasına saptığını gösterir.

Şair Şeyhinin ismini divanının dört yerinde söyler. Beyitler şunlar:

Asitan-ı Şeyh Abdullah'a varup yüz sürüp
Aşkiyem mülk-i Karaman'da karar etsem gerek (255/5)

Bir gazelinde zikredilen bu beyit bize Abdullah Efendi'nin kesin olarak memleketini de söylemektedir. Şair diğerlerinde şeyhini şöyle anar:

Aşkiyâ can ile Abdullah Efendi'nün bu gün
Aşkının meydanına merdâne gelmişlerdenüz (K.53/15)

Seyhimün ben bende-i fermâniyem
Zâhir ü bâtın kulu kurbaniyem
Şeyh Abdullah pîrimdür benüm
Kande olsam dest girimdür benüm (K.49)

Bunlardan sonuncusunda şair, şeyhinin ismini imâ yoluyla anlatır:

Eylemiş nâmunu Hakk abd-i ilâh
Abd ismiyle müsemâsın sen (K.48/5)

Şair, gerçekten tasavvufu benimsemiştir, ama onun hâlis duygularla kaleme aldığı bazı beyitler ruh hâlini de bize vermektedir. Şu münacatı ne sâfiyânedir:

Tarîk-i âlem-i aşk-ı Habîbi yâd eyle
Unıtma gümreh olup Aşkiya Hudâ yolunu (489/5)

Şair tasavvufta da aşırıya kaçmamıştır. Gerçi Mevlana'nın ayağına toprak olmak Şeyhi Abdullah Efendi'ye ölesiye dek hizmet etmek istemektedir, ama duygularında Ehl-i Sünnet'den herhangi bir kişi ile çok yakınlıklar

bulunmaktadır. Şu beyitler buna birer örnek sayılabilir.

Bilmezem dîdara ben ya Rab ne yüzle varayın

Ab-ı lutfunla yumaz isen yüzümün karasın (344/2)

Aşkiyâ dahi murâd-ı dünyevî yokdur heman

Bâb-ı Hak'dan sıhhat-i şah ile imân isterin (375/5)

Ya Rab nic'ola saat-i mahşere hâlimüz

Göz ucuyıla bakmaz ise Mustafa bize (409/2)

Bunlar her hangi bir müslümanın yakarışlarından pek farklı değildir. Aşki'nin tasavvufi bazı beyitleri vardır ki bunlar da saf duygularla aşkı anlatan beyitlerden birer misal sayılabilir. O, ilâhî aşkın yolunda epey yanmış ve susuz kalmıştır. Yahut da aşk denizinde kayığının batmasını ister:

Vücûdum zevrakın gark et beni bigâne kıl benden

Olayın aşk deryasına tâ kim âşinâ ya Rab (14/2)

Şair uyanıklığı ancak aşk ile iç içe görür:

Derd ü gama yar olmayana yar demezler

Aşk ile uyanmayana bîdâr demezler (88/1)

O, "Dil odur ki Hakk'ı deye, göz odur ki Hakkı'ı göre" düstûruna bağlı olanlardandır. Nitekim

Dil degül ebkemdür ol k'olmaya meddâhun senün

Göz degül amâdur ol kim görmez envarun ayan (K.8/15)

derken bunu anlatır. Şaire göre tasavvuf'un asıl gayesi olan mâsivanın

terki, insanı Allah'a ulaştırmanın yoludur. Bunda da biraz zahmet gerekir:

Mâsivayı sineden sal taşra dūd-ı âh ile
Varlığın ta kim tola envâr-ı Zâtullah ile (163/1)

İşte insan bunu başarır, yani mâsivayı terkederse,

Sol kimesne ki götürmüştür aradan gayrı
Görinür mi gözine nesne Huda'dan gayrı (522/1)

beytinin gerçeğine ulaşır, fenâ fillah'a varır. İşte insanın asıl gayesi Allah'a ulaşmaktır. Çünkü

Bende kamu şâh-ı cihân şah O'dur
Râh-dev ü râh-birev râh O'dur
Gayb u şahadet anun ilmindedür
İki cihan sırrına agah O'dur (B.M.15)

Şair O'na ulaşmak için yine O'ndan yardım diler:

Gönül ya Rab senün derd ü gamunla mübtelâ olsun
Geçen aşıklarun gibi o da ehl-i belâ olsun (377/1)

O, Birdir. Kesret ise Vahdet'e zıttır. Öyle ise şairin,

Geç bu kesretten fena yolına azm et Aşkiya
Bulmak istersen eger sen de makam-ı vahdeti (505/5)

denesi kadar normal bir şey olamaz. Nihayet şair bütün bunları nefesine tatbit ederek,

Azâd iken esir idük Allah'a çok şükür
Sultân-ı aşka kul olalı pâdişalaruz (154/4)

deyebilecek derecelere varmış, tasavvuf yolunda oldukça ileri mertebelere ulaşmıştır. Onun,

Gıll u gışdan kalbini Aşki gibi saf isteyen
Döne döne pûte-i aşk içre kâl olmak gerek (256/5)

gibi söyleyişleri de bunun bir anlatımıdır.

Hatta ,

Çünkü biz hemraz-ı aşk olmuş rumûz abdalıyuz
Remz-i aşkı söyle her bir dilden anlaruz bu gün (K.16/17)

deyişine bakılırsa tasavvuf hususunda gerekeni biliyor ve tatbik ediyor olmalıdır. Onun tasavvufi düşünce ile ne derece içli dışlı olduğunu söylemek gereksizdir. Gerçi her müride herşey söylenmez ve sır fâş edilmez ama şair öyle her bir müriden biri değildir. Şiirlerinde birçok kerre yaratılış nazariyesini anlatır. Şimdi biz de takib edelim bu anlatışı. Şairden, önce "Küntü Kenzen Mahfiyyen...." hadis-i kudsisini dinleyelim:

Künt ü Kenz'ün sırrı sen gevherden oldı âşikar (K.10/IV)

Tasavvuf inancına göre Allah Vücud-ı Mutlak ve Hüsn-i Mutlak'tır. O, "Ben gizli bir nazire idim, bilinmek istedim ve insanı yarattım." buyurur. Böylece insan Allah'ın aynası olmuş ve eşref-i mahlûkat derecesine yükseltiilmiştir. Bakalım:

Aşk-ı pâk iniş sebeb bildüm ki Nakkâş-ı Ezel
Alame ketm-i ademden hüsnî icad etmege (461/6)

Allah bu yaratışta ilk evvel "Kün." emrini verdi.

Hâme-i Kudretle şol dem kim ulaşdı kâfa nûn
Kopdı ol saat zemînün başına gavga-yı hû (392/3)

Sonra bir nur oluştu. Yani Nûr-ı Muhammedi. Bundan akl-ı kül ve nefs-i kül yâni âlem-i ervâh yaratıldı ve meclis kurulup herkesin ruhu Allah'ın ilahlılığını tasdik etti. Bu Elest Bezmî'dir.

Senün keyfiyyet-i hâlün meger hamr-ı riyâdandur
Beni sermest eden zâhid mey-i Bezm-i Elest ancak (216/4)

Burada Allah "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye sorunca herkes "Kâ-lû Belâ" "evet Rabbimizsin" dediler:

Her belâyâ can virüp Kâlu-Bela'dan dönmedik
Bi-gümân eHamdü-li'lleh ehl-i ikraruz bu gün (K.16/6)

Bundan sonra eflâk yaratıldı. Ardından Anâsır-ı erbaa ve mevâlid-i selâse, nihayet insan.

İmtizac etdügi âh u ateş u hâk ile bād
Rûh-ı pâke hiss-i hayvâniden olan ittihâd
Çâr mâder üç veled dünyaya gelmekden murad
Hep senüncündür benüm yolunda kurban olduğum (K.12/III)

Sonuç olarak yaratılışın özü,

Aslımuz rûh-ı mücerred fer'ımız hayvan iken
Hamdü-li'lleh sûret-i insana gelmişlerdenüz (K.53/3)

beytinde düğümlenir ve özetlenir. Şairin tasavvufî düşüncesi içerisinde en büyük yer Mevlana'nın; gittiği yolun rehberliği de Mesnevi'nindir. Bütün bunlara rağmen o, çoğu zaman,

Hamdü-li'llâh anladık dünyayı irfânîlerüz
Pâk-zihn ü sâf-dil sünnî müselmânîleriz (K.40/I)

deyecek kadar kendi yolunu kendisi bulan bir kimsedir. O "İllet-i isyân ile dil-hasta vü biçâreyem. (K.11/IV)" dediği gibi kendisini daima mücrim, daima aşağı görmüştür. Tevâzu ile yücelmenin bir şeklidir bu bize. O, günahkar olduğunu hiç saklamaz, yani zühde aldırış etmez, riyâ sevmeyiz. O iyi de olsa, kötü de olsa tevekkülle karşılar:

Adem olup olmuşuz lutf ile kahrın mazharı
Tan mı mağfûr olsavüz yarın günehkâruz bu gün (K.16/13)

Duası daima yücedir.

Ya ilâhi zebân-ı ihlâsem
Tûtî-i midhat-i Peyamber kıl
Zâhirüm şer' ile mutahhar edüp
Batınım aşk ile münevver kıl (K.6)

Bütün bunlar bir çağ işidir. Elbette çoğu insan gibi o da ihtiyarlık demlerinde daha dindardır:

Sıhhat eldeyken çü pişem olmadı şer'-i şerif
Eyledüm kasd-ı amel ten oldı bîmâr u nahif
Şimdi bâb-ı lutfuna tutdım yüzüm zâr u zâif
Derd ile dermânde kaldum ya Rasulallah meded (K.11/III)

Belli ki gençlik çağlarında felekten kâim olmuş bizim şair. Sonuçta ise,

Düşde gördüm ol iki dürr ile bir deryâdayam

Bir sefineyle kim ol kendüden olmuşdu revân (K.8/26)

diyerek söylediği Hz. Ebûbekir ile Hz. Osman'ı rüyasında görmek gibi salih bir müslümana nasib olacak, ileri mertebelere ulaşmıştır.

d. Ayet ve Hadislerden İktibaslar

Özel Günler - Peygamberler - 4 Kitap ve Kahramanlar

*"Fenâ bul aşk ile cismün fenâ bulmazdan ön Aşki
Degüldür kimseye Bâki çü dehr-i bi-bekâ hergiz"*

Şairimiz zaman zaman ayetler ve hadislerle başvurarak anlama uygun olanlarını iktibas eder. Bunu yaparken de bazan metnin tamamını bazan bir parçasını ve bazan da meâlen bize metni sunar. Hadisler için de aynı durum söz konusudur. Burada biz bu iktibaslardan sadece birkaçı üzerinde duracağız. Bunlar umûmiyetle İslamiyetin genel ve çok bilinen düsturlarıdır. Şair bilhassa öğüt vermek istediği zaman ayet ve hadislerle baş vurur.

Önce lafzen kullandığı ayetlere bakalım:

Kıl nazar esyaya ey dil hikmet-i Allah'ı gör
Perde-i pendârı ref et "Semme Vechu'llah"ı gör (119/1)

Bu tabir (Kur'an: 2/115)in geçtiği ayette mealen: "(Nazam kılmak için kibleyi araştırdıktan sonra) Hangi tarafa yönelirseniz, orası Allah'ın ibadet yönüdür." buyurulmaktadır.

Hak kelâmında buyurmaz idi "Usrin Yüsrân"
Sonı ger zevk ü safâ olmasa derd ü elemün (240/3)

beytindeki "Usrin Yüsrân" (Kuran: 65/7 ve 94/5-6) ise "Güçlülükle beraber bir kolaylık var." anlamında kullanılmaktadır.

bir başka yerde

Tıgunda yazdı âyet-i "Fethan Mübin" i Hakk
Her müşkilâtun eyledi ol Kirdgâr feth (K.19/21)

deyen şair "Biz sana gerçekten açık bir zafer verdik." müjdesiyle başlayan Fetih sûresinin ilk ayeti (Kuran: 48/1) ni anlatmaktadır.

Şair bazan ayetlerin anlamı bozulmamak kaydıyla vezin endişesinden dolayı metinlerinde ufak değişiklik yapar. İşte iki örnek:

Can diliyle okıdı "Nûrun min-Allah" eyetin
Çeşm-i ârif gördi çün vechünde nûr-ı azamı (K.57/2)

Bu beyitteki iktibas metnin aslı "Nûrun min-Rabbihi" şeklindedir. (Kuran: 39/22). Meal olarak "Allah'ın İslam nuru ile kalbine genişlik verdiği kimse, kalbi mühürlü nursuz gibi midir?" şeklinde olan ayetin beyitte geçen şekli ile aslı arasında mealen bir fark olmasa da lafzen vardır. Bu durumun Kur'an'ın metin olarak mucize oluşuna hâlel getirip getirmeyeceği hususu da elbette tartışılabilir.

Aynı durum şu beyitte de göze çarpar:

Varlığın Mûsâ-sıfat mahv eyle tâ kim gûşuna
İrişe "İnnî Ene'llâhük" nidâsı Tûr'dan (333/2)

"İnnî Ene'llâhük, ayetinin aslı "İnnî Ene Rabbüke" şeklindedir (Kur'an: 19/12). Yine mealen her ikisi de "Haberin olsun Ben senin Rabbin'im." yahut "Allah'ım." şeklinde tercüme olunmaktadır.

Şairimizin bir de hiç metin koymadan, doğrudan doğruya mealen yaptığı iktibaslar vardır. Bunlara da örnek olmak üzere şu ayetleri sıralayabiliriz:

Beyit: Aç gözün bir katre sudan gör ki Nakkâş-ı Kadîm

Hâl ufebrûy u hat u zülf-i semen-sâ gösterür (144/4)

Ayet meali: "Hayatı olan herşeyi sudan yarattık." (Kuran: 21/30)

Beyit: Gönâhun yâd edüp Hak'dan ümidün Aşkiyâ kesme

Demişler nice bin cürm ü hatâdan bir inâyet yeg (263/5)

Ayet meali: "Allah'ın rahmetinden ümid kesmeyiniz." (Kuran: 39/53)

Beyit: Muttasıldur memâta habl-i hayât

Vasl-ı hicrân ile mülâkîdür (K.61/III)

Ayet meali: Allah'ın ipine (dinine) sımsıkı sarılın." (Kuran:

3/103, 3/112, 50/16, 111/5, 20/66, 26/44)

Burada hayatın ölüme adeta ip ile bağlı oluşu dile getirilmektedir.

Beyit: Hatt-ı siyâhı safha-ı ruhsâra oldu nakş

Yazıldı "Nûr" ayeti levha midâd ile

Buradaki "Nûr" kelimesinden kasıt Kur'andaki Nûr sûresidir. 24. sûre olan Nûr sûresi Medine'de nazil olmuş 64 ayetten müteşekkildir. Allah'ın, erkek kadın ilişkilerini ve haram ile helali bildirdiği ayetlerdir. Ayrıca Kur'an'ın 25 yerinde Nur kelimesi zamirsiz ve eksiz olarak geçmektedir.

Hadislere gelince: Şairimiz bilhassa iki hadis üzerinde ısrarla durur ve tekrar eder. Bunlardan ilki şairin deyişleriyle Aşk hadisi, yani "Ölmeden önce ölünüz" dür ki gerek metnen, gerek mealen, gerekse kısmen birkaç defa tekrar edilir. Bunlardan birkaçı şunlardır:

Aşkiyâ ölmezden ön öl kim hadis-i aşkda

Aşıkun şânındadır "Mûtû ve Kable Ente Mût" (22/5)

Fenâ bul aşk ile cismün fenâ bulmazdan ön Aşki
Degüldür kimseye bâkî çü dehr-i bi-bekâ her giz (152/5)
Çün arazdur cism hâk olmazdan evvel hâk kıl (K.75/III)
Derd ile dilersen ön ölesin ecdünden (K.104/IV)

Diğer hadis ise İslam'ın anayasası kabul edilebilecek bir dūsturun dile getirildiği "Nefsini bilen Allah'ını bilir." sözüdür. Şair bunu da,

Vahdet ile "Men aref" sırrından âgâh olmuşuz
Kesreti ağızâra verdük yâr ile yaruz bu gün (K.16/3)
Hamdü-li'lleh Aşkiyâ gaflet meyinden ayılıp
Akl u cânı "Men aref" sırrından âgâh eyledüm (300/7)

gibi söyleyişlerle şiirlerinde söz konusu eder.

Bunlar haricinde şair bazan bayram günlerini, ve özel günleri de şiirinde terennüm eder. Memafih bu özel günler ona şiir yazmak ve bir büyüğe sunmak için bir fırsattır. O bu fırsatları değerlendirmesini de gayet iyi başarır. Burada onun bu şiirlerini ayrı ayrı verecek değiliz ama misal olarak şu numaralı manzûmelere bakılabilir. Kurban bayramı için: (K: 23/3, K.35/I veX, 3/3, 191/2, 214/1, 399/7, 365/5, 450/6, 521/6 v.s.

Ramazan bayramı için: K.22/5 K.76/V, 38/3, 44/1, 330/1, 483/2 ve 4 v.s.

Kadir gecesini için: K:22/26, 39/1, 519/3 v.s.

Baharın gelişi ve nevrüz için: 170/1, 222/1, 286/1, 341/2 v.s.

Şairin, bizim peygamberimiz hariç diğer peygamberleri de şiirlerinde zikrettiğine şahid oluyoruz. Bunlar içerisinde en çok adı anılan Yusuf, Musa ve İsa peygamberlerdir. Umumiyetle mucizeleri ile birlikte anılan bu peygamberlerden bahsediş şekline bakmak gerekenler için birkaç beyit numarası veriyoruz:

Yusuf Peygamber: K.10/2, K.44/IV, 277/5, 307/2, 345/2, 385/1,
393/5, 424/1, v.s.

Musa Peygamber: K.10/6, 62/4, v.s.

Lokman Peygamber: K.64/13, 26/6, v.s.

İsa Peygamber: K.57/5, 64/7, 259/5, 442/4, 495/1 ve 4 v.s.

Adem Peygamber: K.12/II, K.52/III, v.s.

Nuh Peygamber: K.52/III, v.s.

Eyyub Peygamber: 481/4, v.s.

Süleyman Peygamber: 84/1, v.s.

Hızır Peygamber: K.25/13, v.s.

Bunların dışında 4 kitaptan, İncil (48/9, v.s.) ve Zebur (K.107/II, v.s.) u da mazmun dolayısıyla zikreder. Kur'an ise daima "Kitap" diye geçer. Yine Aşki birçok şiirlerinde esâtir, mitoloji ve târihî kahramanlardan birçoğunu zikreder. Bunlar için de birer numune olarak numaralar verelim:

İskender: (Büyük İskender): K.20/3, 126/7, 465/2, 537/3 v.s.

Rüstem (İran'lı Kahraman): K.19/15

Erjeng (Çinli ressam): 147/4

Sencer ve Tuğrul (Türk hükümdarları): 479/4

Cem (Şarabın mucidi, İran şahı): 126/7, 267/3, 372/7, 382/2, 466/7.v.s.

Kayser ve Dara (Mitolojik kahramanlar): 86/5, 466/3, v.s.

Rüstem-i Zâl (İran'lı pehlevan): K.24/20, K.59/8, 64/5, 388/6, v.s.

Dârâb (İranlı kahraman): 64/5

Pûr (İranlı kahraman): 64/5

Keykubad (Selçûki Sultanı): 231/5, 37/5

Keyhüsrev (Selçûki Sultanı): 16/5

Kahraman (İranlı yiğit): K.27/19, K.59/8

Bu sayılan isimler içerisinde en çok Firdevsî'nin Şehname'sinde hayat ve kahramanlıklarını anlattığı efsânevi şahsiyetlerin çoğunlukta olmaları klasik şiirimizin İran edebiyatını örnek almasındandır, denilebilir. Bunun yanında şairin Sencer, Tuğrul, Keykubad, Keyhüsrev gibi isimleri şiirinde kullanabilmesi onlar hakkında haylice malumata sahip değilse bile tarihimizi bildiği ve milli unsurları kullanmaktaki başarısı ortaya çıkar. Biz birçok başka şairlerde buna da rastlayamayız. XVI. asırda edebiyatımızın millileşmeye başlaması bu yolla olmuştur. Klasik unsurlar yanında yerli unsurların da artık şiire nüfuzu ise divan edebiyatının katı çerçevesini birazcık olsun millîlik adına çatırdatabacaktır.

Aşki, bir insanın en mükemmel şekli için dört halifenin özelliklerinden nasibini almak gerektiğini savunur ve

Vezir-i Azam u Osman-zamir ü Bû-bekir-sifret
Ömer-adl ü Hasen-hulk ü Ali-yi Murtazâ himmet (K.59/7)

diyerek bu düşüncesini belirtir. Onun Ebûbekir için

Lâyık-ı kurbân-ı ıyd-ı vaslun olmayam eger
Vermez isem sıdk ile Sıddık'unun yolunda can (K.8/23)

denesi ve canını fedaya hazır olduğunu belirtmesi yanında;

Ayn-ı avn ü mim-i mülk ü râ-yı rahmet bulmayam
Ömr ü cânı ayn ü mim ü râya kılmazsan revân (K.8/24)

diyerek kelime oyunları ile Ömer için de aynı duyguları taşıdığını aksettirmesi gerçekten onlara bağlı olduğunu gösterir. Ayrıca, Osman için hemen bir sonraki beyitte

Nakd-i cân olsun fedâ Osmân-ı âli-kadre kim
Zât-ı pâki gevher-i hilm ü hayâya oldu kân (K.8/25)

denesi ve hele hele Ali için de,

Lâ fetâ illâ Ali Lâ seyfe illâ Zülfekâr (K.24/19)

meşhur müfredini tekrarlaması, aynı derecede ululuklarını kabûl ettiğine dilildir. Şairin birçok şirinde Hz. Ali'den bahsetmesi yukarıda da söylediğimiz gibi kahramanlık yönünden teşbihlerdir. Bu son halifenin atı/Düldül, kulu Zülfekâr, lakabı Şir-i Huda, künyesi Murtaza ve Haydar'dır. Şairin bazan, onun ismini Peygamber'in ismi ile birlikte anma-

sı da bu malzeme çokluğundandır. Bir kasidesinde medhettiği kişi için,

Seh'ile kāyimmakām-ı Ahmed-i Muhtâr'dur

Seyf ile sırr-ı Ali'dür kim elinde Zülfekâr (K.23/12

denesi yanında,

Mustafa'dur hâtem-i hatm-i rusûl

Zir-dest-i Murtazâ'dur cüz ü küll (K.7/X)

Mustafa'dur çün nübüvvet hâtemi

Murtazâ ol hâteme oldu nigîn (K.7/III)

Mustafa vü Murtazâ rûz-ı hisâb

Her günehkârun şefaât-h'âdîdur (K.7/II)

gibi Ali'yi yüceltici mısralar kaleme alması O'na ne kadar değer verdiğini gösterir. Şairin Hz. Ali ve Al-i Abâ hakkında husûsan kaleme aldığı kasideler yanında münferit olarak bahsettiği beyitlerinden birkaç örneği şöyle sıralayabiliriz:

K.8/28, K.24/18, K27/14. ve 21, 98/3, 212/7, 254/3, 479/5, 485/5v.s.

Aşki'nin Hulefâ-i Raşîdîn'e beslediği sevginin aynısını Al-i Abâ hakkında da hissetmesine şaşmamak gerekir. Onun bu duygusu ve bu duyguyu da şiirlerinde söz konusu temesi, ne derece bir müslüman olduğunu gösterir. Şu iki beyit bu söylediklerimize gerekli delil sayılabilir.

Deryâ-yı aşk içinde dil dürr-i bî-bahâdur

Ol dürri hâk-pây-i Al-i Abâ'ya virdüm (315/5)

Hâk kılsun yüzini Al-i Abâ dergâhına

Aşki-i âzâde gibi izz ü ikbâl isteyen (308/7)

Şairin zaman zaman Kербela'yı hatırlaması, Peygamber'in torunları Hasan ve Hüseyin'den bahsetmesi de ondaki Al-i Abâ sevgisinin kuvvetine dayanır.

Aşki'nin Hızır'dan bahsedışı de umumiyetle İskender (Zülkarneyn) ile birlikte ve âb-ı hayât vesilesiyledir (K.53/9, K.58/12, 5/4, 73/3, 169/3, 213/4 v.s.).

Ruhların ey Hızır-ı sâni hâsıyetde candan artuktur
Ne can kim can bağışlar çeşme-i hayvandan artuktur (129/1)

Ruhların mir'ât-ı İskender durur ey Hızır-hat
Saçların zulmet lebün âb-ı hayat ırmağıdur (110/3)

Şairimiz İsa peygamber söz konusu olduğunda da O'nun nefesiyle ölüleri diriltme mucizesinden ve eşeğinden bahseder: (K.36/IV, K.45/IV, K.52/III, K.55/III, K53/3 ve 9, K.85/II, K.100/III, 33/1, 141/4, 142/4, 511/3 v.s.)

Görüp tasvirün ey İsâ-nefes deyr içre sûretler
Düşüp bî-can yatur herbiri bir divara yasdanmış (196/5)

Geç har-ı İsa'yise bu tevsen-i eflâkden
Tut ki bindün bir iki menzil düşünde üstüre (403/2)

Şu beyit sabır timsâli Eyyub Peygamber içindir.

Künc-i gânda yâre-i germ-i belaya sabr edüp
Cismümi Eyyûb-veçzâr u nizâr etsem gerek (255/3)

İşte İbrahim Peygamber'in putları kırması:

Ey Halil'üm tîg-ı berrânunla sındı putları
İyd-ı fethunda n'ola küffâr ederse mâtemi (K.57/10)

Hikmetleriyle meşhur Lokman:

Çeşme-i ibretle kamu eşyaya kıldunsa nazar
Eyle Aşki şive-i hikmetde Lokman ile bahs (29/7)

İşte kıyamet alameti olan Ye'cuc ve Me'cuc'un önüne İskender ta-
rafından çekilen set:

Çekdi tıgun fitne Ye'cūcına sedd-i âhenin (K.51/II)

Bu da İran hükümdarı Kayser ve fânilik:

Küşe-i kasr-ı Kayser'e nazar et
Ankebüt'un kurulmuş eyvanı (K.61/I)

Peygamberlerden sonra şairin târihi meşhurları ele alışına bir
bakalım. Gelmiş geçmiş en büyük zengin Karun'dur:

Yere geçdi genc-i Kârûn-ves kamu mal isteyen
Göklere çıkdı Mesihâ gibi âmâl isteyen (388/1)

Tûde-i hâk oldı âhır genc-i Kârûn üstine (K.55/III)

Aşki tasavvufi şahsiyetleri ve bu yolda fedâ edilen başları da
eserinde malzeme olarak kullanır. İbrahim b. Edhem sultanlık tacını der-
vişlik çuluna değişmiş bir vâlidir:

Gir kanaat şalına Edhem'lik eylersen gönül
Çün geda-yı aşk olan palasa dibâsın virür (92/3)

Hemen her şair gibi Aşki de Hallac-ı Mansûr'dan ve tasavvuf'un
fenafillah mertebesinden bahseder. Hallac, Sırrı fâş ettiği için küfür
suçuyla idam edilmişti. Şair birçok kerre bunu tekrar eder (K.67/III,

76/3, 228/5, 277/4, 333/3, 515/3 v.s.).

Bir bûse virüp zülfini gösterdi dedi yar

Keşf eyler isen sırrı eger dârı unutma (396/4)

Biz habîbün zülfinün dârında Mansûr olmuşuz

Aşk ile Ene'l-Hak'dan haberdaruz bu gün (K.16/7)

Aşki'nin Şehnâme kahramanlarını da eserinde malzeme diye kullandığına şahid oluyoruz. Her divanda rastlanan bu tür söyleyişlere (K.55/VI, K.57/22, K.73/VII v.s.) örnek olmak için Dara ve Cemşid'in söz konusu edildiği iki beyti misal olarak alıyoruz:

Ben ol mürem Süleymân-ı zamanun âsitanında

Hezârân çehre-i Dârâ ser-i Cem hâk-rahumdur (103/2)

Cem (Cemşid) bilindiği gibi şarabı bulan kişidir ve dünyanın her yerini gösteren bir aynaya sahiptir:

Yere çaldun kâse-i Cemşid'i kıldun pür-şikest

Münkesir senden dil-i âyine-i âlem-nümâ (K.62/I)

Son olarak şairin mesnevi kahramanları hakkında bazı beyitlerinden örnekler vereceğiz. Bu kişiler aşk yolunda nice zahmetler çekmiş ve meşhur olmuş insanlardır. Bilhassa sevgilileriyle beraber anılan bu kişiler klasik edebiyatımızın her şairi tarafından hayat hikayeleri ezbere bilinen aşıklardır. Aşk'a büyük yer veren klasik şiirimizde bu aşk hikayelerine telmihlerde bulunmak bir adettir. Genellikle şairler bunu irsâl-i mesel için kullanırlar ve tevriye yaparlar. Bunlar içerisinde en meşhurları Leyla ile Mecnun (155/2, 160/2, 186/3, 256/4, 304/3, 317/4,

323/2, 346/3, 360/1, 361/4, 445/2, 447/3, 449/5, 466/1 ve 6, 486/4, 507/2, 530/6, 561/4 v.s.) Ferhad ile Şirin (176/1, 169/2, 255/4, 276/5, 285/5, 443/3, 488/1, 511/5 v.s.), Vâmık ile Azra gibi hikayelerdir. Bu kişilerin hayat hikayeleri, içlerine efsaneler de karışarak halkın hafızalarında dolaşır olmuşlardır. Nitekim bu hikayeleri anlatan mesneviler kaleme alınmış ve mufassalan halkın bu aşk hikayelerini okuma arzularına cevap verilmiştir. Aşki de bu tip aşk kahramanlarını beyitlerinde anmış ve şiirine bir çeşni katmayı başarmıştır. Şairimiz bu isimleri bazan aynı beyitte alt alta zikrettiği gibi bazan da ayrı ayrı söyler. Rastgele seçilmiş birkaç örnekle bu bahsi kapatalım. Şu beyitlerde şair bu şahsiyetleri bir arada kullanmıştır:

Cihanda Aşki'yem Leyla-sıfat Şirin sanemlerle
Benüm Ferhâd ile Mecnûn misâli dâstanum var (69/7)

Bir saçı Leyla'yı görsek oluruz Mecnûn ana
Kande bir Azra-ızâr olursa anda Vâmık'uz (165/4)

Aşkıyi Leyli saçun derd ile Mecnûn eylemiş
Mihr-i Azra'yile veren Vâmık'a vâmıklığı (482/7)

Biri deşt-i gam biri kûh-ı belâ kılmış vatan
Ehl-i aşkun Kays ile Ferhad imiş usluları (500/4)

Benem Mecnûn ol Leyli-veşün aşkını benden sor
Ki bilmez Vamık olmayan kemâl-i hüsn-i Azra'yı (567/3)

Şu beyitlerde ise Leyla ile Mecnun vardır:

Leyli-i zülfünle Aşki söyle Mecnûn oldu kim
Okınur meclis-be-meclis dâstanı her gice (453/5)

Arâm-gâh-ı Nevfel olmasa kûy-ı Leylâ
Mecnun'un olmaz idi deşt-i belâ turagı (493/5)

Şunlar Hüsrev ile Şirin'in hikayeleridir:

Husrevâ kûh-ı belâda benüm ol Ferhâd'un
Gam-ı Şebdîz-i hatun yaşımı etdi Gülgûni (349/2)

Kûhken-veş Bisütûn-ı gamda ser-bâz olmayan
Aşinâ olmaz o Şirin-sûretün nakkâşına (406/4)

Şu beyit Azra ile Vâmık'ı anlatır:

Sen n'ola bu ızâr ile Azrâ-misâl isen
Biz dahi aşk ile gûra Vâmık degül miyüz (175/3)

Bu bir tane de Ayas ile Mahmud'un hikayesindedir:

Dilâ destimde olurdu Ayaz'ı
Müyesser olsa bezm-i vasl-ı Mahmud (42/6)

S O N U Ç

Bilindiği gibi Kanuni devri şiirimize bir gün doğumudur. Bu devirde neredeyse Sabit'in "Kaldırım taşları altında birer şair var" mısraını haklı çıkaracak kadar şair yanında edebi nevilerdeki bolluk da büyük yer tutar. Aşki bu devrin adamıdır ve sonuç olarak onun hakkında şunları söylemek mümkündür.

Aşki XVI. asrın ilk yıllarında doğmuş ve usta şairlerin devrinde edebî şahsiyetini oluşturmuştur. Biyografik kaynaklarda onun hakkında fazla bir malumat yoktur. Fakir bir ailenin çocuğu olan Aşki'nin asıl adı İlyas'tır. Babası Dergah-ı Mualla yeniçerilerinden bir zat olup Yenihisar'lıdır. Şairimiz Yenihisar'da doğmuş ve küçük yaşlarda -muhtemelen medresede- iyi bir eğitim görmüştür. Bu sıralarda ilk şiir zevkini tattmış olan şair 20 yaşlarında orduya Yeniçeri yazılmıştır. 1521 de Kanuni'nin Belgrad seferine katılmış ve 1534 yılına kadar askerliği dolayısıyla padişahın yakınında bulunmuştur. Doğu ve Batı'ya yapılan sefer-i hümayunların hemen hepsine katılan şair bu vesileyle XVI. asır dünyasının birçok yerlerini dolaşmış ve hayal dünyası ile dünya görüşünü genişletmiştir. Renkli geçen bu yıllar daha sonra onun şiiri ile yoğrulacak ve hatıraları arasında büyük yerler tutacaktır. Kanuni'nin Alman seferinde esir düşen şairin İstanbul'da, öldü diye ulûfesi kesilmiştir. Oysa şair bir müddet sonra kurtulmuş ve eski vazifesine dönmüştü. Pek az bir müddet sonra da ordudan tamamen ayrılan şairimiz dervişliğe soyunmuştur. O devirde Müeyyedzade'nin Bayrâmî tekkesine devam eden Aşki defterdar Ebülfazl

Çelebi ile tanışmış ve onun delâletiyle küttâb zümresine katılmıştır. Şairin bu vazifesi de 45 yaşlarında, gözlerindeki bir rahatsızlık dolayısıyla sona erer. Artık şair padişah ve devlet büyüklerine sunduğu manzumeler karşılığında gördüğü ihsanlarla geçinmektedir. Bir ara yıldızı parlamış ve Kanuni'-ye sunduğu bir kıta için kendisine yüklüce bir bağış yapılmıştı. Şair bu parayla Üsküdar'da bir yalı satın almış üstelik evlenmişti. Oysa evliliği uzun sürmeyecek ve küçük çocuklarına bakmak zorunda kalacaktır. Üsküdar'daki bu mutlu ve refah hayatı kısa süren şair ödeyemediği borçlarından dolayı terhin edilen evini elden çıkarmak zorunda kalmıştır. Onun son yılları Yenihisar'daki babadan kalma fakirhânedeki, yalnızlıklar ve yoksulluklar içinde geçmiştir. Üstelik ihtiyar yaşında küçük çocukları da başındadır. Şair 984/1576 yılında ölmüş ve Yenihisar mezarlığına gömülmüştür. Bu gün mezar taşı kaybolmuştur.

Aşki edebi bakımdan genelde, ikinci sınıf şairlerin en başta gelenlerindedir. XVI. asırda ve Fuzuli'lerin, Baki'lerin, Yahya'ların yetiştiği bir çağda bu, oldukça büyük bir başarıdır. Aşki mahlasıyla manzumeler yazan birçok şairin en meşhur ve başarılısı odur. O, Divan edebiyatı kurallarına bağlı olmakla beraber orijinalitesi yüksek bir şairdir. Onda yeni buluşlara, ince hayallere, Fuzûlî'ye yaklaşan bir lirizme rastlamak daima mümkündür. Bilhassa murabba vadisinde üstünlüğü tartışılmazdır. Bu bakımdan o Türk edebiyatının en mükemmel birkaç şairinden bir tanesidir. Kasidelerindeki canlılık ve başarı Nef'î ile kıyaslanamazsa da oldukça mükemmeldir. Dili devri içinde çok denecek kadar sadedir. Arkaik kelimeler kullanması yanında bu gün bile hiç bir engelle karşılaşmadan rahatça okunup anlaşılabilir manzumeleri vardır. Üslubu oldukça akıcı ve anlaşılırdır. Gerçi eserinde kafiye ve imla hata-

ları yok değildir ama sayısı burada ancak kadar yükseğe çıkmaz. Aşkî sanat ile hayatı daima iç içe gören adamdır. Şiirlerinde yaşadığı devrin kokusunu duyarız. Gezip gördüğü yerlerden, XVI. asrın muhtelif ilimlerinden, mucizelerden, menkıbelerden sık sık söz eden şair tarihi şahsiyetlerle efsânevi kahramanları da unutmaz. Onun divanı atalarsözü ve halk deyimleri açısından da iyi bir kaynaktır.

Şair dünyaya bir anlık ve gelip geçici bir menzil gözıyla bakar. Ona göre dünyaya gönül bağlamaya değmez. O, hayatın ve yaşamının anlamını kulluğun icablarını yerine getirebilmekte arar. Bu düşüncelerinde tasavvufî çehresinin de büyük tesiri olan şair askerliği zamanında Bektaşî, katipliği döneminde Bayrâmî ve ihtiyarlığında en olgun şekliyle Mevlevî'dir. Onun Mevleviliği sebebiyle kaleme aldığı tasavvufî şiirleri oldukça başarılıdır. Fizik ötesini iyi anlatan şair müzeyyel gazellerinde bu özelliğini had safhaya ulaştırır. O, gazel nazım şekli ile medhiye, bahariye, ıydiye vs. kaleme alabilen şairdir. Müzeyyel ve mutavvel gazelleri ile murabbaları hakikaten büyük bir zevkle okunur.

Sonuç olarak onun usta ve konusuna hakim, hatta ayağı yerde bir şair olduğunu söylemek pek hatalı olmaz sanırız.

SUMMARY

Divan Literature is a sort of literature that addressed to the esthetic taste of 16th Ottoman Society. Particularly, during the reign of Süleyman The Magnificent (1520-1566) it lived its golden age and this period is also defined as a sunrise in our literature. Among the rich variety of literary styles and the number of poets, the greatest masters in literature came up. This was mainly due to the esteem shown by the Sultan and other prominent characters in the palace to men of letters and among the remarkable poets of this period, one of the striking names is Aşki.

Aşki, the son of a poor family, was born in the early years of 16th and died in 984/1576 and his father was one of the Janisaries of Dergah-ı Mualla. His real name was İlyas and born in Yenihisar. In his early ages-probably in a Medrese he was educated and trained well and tasted the pleasure of poetry. He started to write his early poems in his youth. Later in his twenties, he was enrolled in the Army as a janissarie. We have already known that the poet joined the Sultan's Belgrad campaign as a janissarie in 1521 and also by joining East and West Campaigns he was close to the Sultan up to 1534. During these campaigns he saw many places, so that he widened his world of fantasy and he lived a colorful life throughout his military service. He was also taken prisoner of war during the Sultan's German Campaign and his salary was cut off. Then he succeeded escaping from his captors and came to Istanbul. After a short while he resigned from the Army. In those years he attended the Bayrami Dervish Lodge of Müeyyedzade. Later with the guidance of İdriszade Ebül-Fazl Çelebi he joined the society of Clerks. Though he worked as a clerk in

many places, he couldn't bear working so long and he also had to resign from clerkship because of an illness in his eyes. Meanwhile he was at his fortyfives. He was making his living by presenting poems to the Sultan and other important people in the Palace and with their donetions. At that time, he bought a villa at the coast in Üsküdar and got married. But he couldn't pay the mortgage of his villa, therefore he had to vacate the place and move into a rundown old house in Yenihisar. However, not only his marriage lasted very short but also his luxurious life ended. Afterwards the rest of his life passed in a complete loneliness and poverty. Furthermore, he was also obliged to take care of his little children. The poet died in 1576 in Yenihisar and he was also buried there, but his epitaph vanished. The poet was one of the most striking figures among the second class poets from the point of view of his literary style. He was accorded with the rules of Divan Literature but he had his own style. It is possible to encounter original thoughts elegant fantasies and lyrical elements which is not unlike Fuzuli's in his poetry. Particularly he showed his superiority in Murabba (in Poetry). So he was one of the few greatest poets in Turkish Literature. The colorful vividness in his Masides strike reader at once, and his language is simple despite the archaic language of his age. His poems consisting of archaic and folkloric experrions together can easily be understood without any difficulty and his style is quite fluent and comrehendable. Never the less, he had some errors in rhythm and spelling but they were very small in number. He always viewed his art as inseperable from the realities of life, so in his poems, the folklore, the places had seen, different kinds of sciences, legends were frequently referred. Meanwhile,

he skilfully used historical figures, legendary heroes, proverbs and folkloric expressions in his works.

As he was the member of the Mevlevi Sect, he wrote many sufistic poems consisting of Metaphysical subjects. He wrote supplemented works in Gazel and eulogies and Bahariyes (odes) with Gazel, etc.

Three copies of his Divan are in hand. They are registered in Fatih National Library at No Emîrî manzum 297, in Nuruosmaniye Library at No: 3857, and the last one in Sarajevo Library at No: Ms. . 4567. The one called copy M is Ali Emiri's copy consisting of 151 pages and was written with a broken hand-writing so it is hard to read. The other two copies were written in Naskhi, but some pages of Divan were torn and plucked. Apart from this poet has many poems in some Nazire periodicals and in others.

Aşki hadn't any works but his Divan. Here we did its Edition Critique Particularly, different and missing pages increased the content of Divan. In Divan we have 112 Kasides, 156 Gazels and 29 Mukattas. We put a preface and biography about the poet in the beginning in which we tired to give necessary information about the poet and his era.

I hope I was succesful.

N Ü S H A T A V S İ F L E R İ

1. Fatih Millet Ktp. Ali Emîrî, manzum, no: 297 (M)

Yazısı okunaksız ve tertibsiz olan divanımızın bu nüshasında 3 münâcaat, 5 na't(3 Rasulullah, 1 Çâryâr ve 1 Ali için) 1 Hüseyin hakkında medhiye, 2 ıydiye, 1 sûriye, 1 sâliye, 1 bahâriye, 1 sıhhatiye, 12 si Kanuni'ye, 2 si Ayas Paşa'ya, 1 i Nişânî Bey'e ve biri de Şeyh Abdullah Efendi'ye olmak üzere toplam 34 kasîde ve musammat olarak da 1 münâcaat, 1 na't, 1 Edirne vasfında medhiye, 1 i sultan Bayezid, 7 tanesi de Kanuni'ye sunulmuş toplam 26 murabba, 3 terci-i bend, 2 terkîb-i bend(birisi şehzâde Mehmed ve diğeri Nişâncızade hakkında kaleme alınmış iki mersiyedir), 3 muhammes, sultan Selim, Kanuni ve Hayâlî'nin gazellerine yapılmış 5 tahmis, 2 müseddes, 1 tesdîs, 2 tek kıta ve yekun 78 manzûme ile 440 gazel 2 lugaz, 3 kıta ve 1 tarih vardır. Hepsinin toplamı 521 manzumedir. Bu divanda N nüshasında bulunmayan 30 kasîde ve musammat, 91 gazel ve 1 kıta fazlalık arz eder.

Baş: Bismillâhi'rrahmâni'rrahîm

Hest nemâyende-i feyz-i Kerîm

Sonu: Nice bir her yana sefer nice bir

Eyle şehri-i vücûduna seferi

varak: 151

ölçü : 192 X 118 mm.

satır: 15

yazı : ince dîvânî ve siyâkat kırması karışık

tezhîb: ilk çift sayfa cetvelli ve yaldızlı

kağıt : aharlı

cilt : mat camgöbeği renkte kağıt kaplı.TYDK'ya göre eskiden siyah bez kaplı imiş.

tezhib: ilk varak tezhibli, diğ er varaklar yaldız
cetvelli, şiir başlıkları sürh

kağıt : aharlı

cilt : dışı kahverengi ile koyu turuncu ve içi kır-
mızı deri ciltli, ş emseli, köş ebendli ve
miklebli.

Muhtemelen Kanuni'ye sunulmuş olan bu divanın başında
Osman III.ın tuğralı vakıf mührü ile vakfı tescil eden Ha-
remeyn-i Muhteremeyn vakıflar müfettiş i İbrahim Hanîf Efen-
di'nin mührü basılıdır.

. Divanın 21-22, 32-33, 34-35, 46-47, 48-49, 50-51 ve
83-84 varakları arasında tahmînen sekizer varak eksiklikler
vardır. Sayfa numaraları bu eksikler göz önüne alınmadan ko-
nulmuştur. İlk varağın üst kısmına(la) biraz büyükçe "Divan-ı
Aşki" yazısı sonradan ilave olunmuştur.

3. Sarajevo, Orijentalni Institut Ms, no :4567(S)⁽¹⁾

Yazısı oldukça okunaklı ama tertibsiz olan bu nüshada
2 münâcaat(birisi eksik), 2 tevhid, 2 na't, 1 Çâryâr, 1 Ali,
1 Hüseyin, 3 Kanuni ve 2 tane de Abdullah Efendi için kaleme
alınmış toplam 8 medhiye, ayrıca 1 kasîde, 1 tek kıta, 2
terci, 2 terkîb ve 8 murabba(2 tanesi na'tdır) mevcut olup
toplam 28 manzume ile 341 gazel ve 3 kıta ihtiva eden.bu nü-
shada yarım halde manzumeler de vardır. Nüşanın genel manzu-
me sayısı 372 dir.

Bu divan nüshasında M'de bulunmayan 5 kaside, 20 gazel
ve 3 kıta mevcut olup bunlardan 2 kasîde ile 5 gazel N'de de

(1) Biz bu nüshanın fotokopisi üzerinde çalışma yaptık.
Divanın aslını göremediğim için nüsha hakkındaki bazı bilgi-
ler eksik ve şüphelidir.

yoktur. Ayrıca bu divanın parçalanması ve sonradan bir araya getirilemeyeşi sebebiyle de yarım kalan 11 kasîde, 4 gazel ve 1 kıta vardır.

Baş: Mü'min olanların o nahl-i vefâ
Gülşen-i canında çün oldu mukîm

Sonu: Ser-efrâz ola her taze-nihâlün
Bu gülzâr-ı cihân turdukça var ol

varak : 121

ölçü : 134 X 88 mm.

satır : 13

yazı : nesih

tezhib: yıldız cetvelli, şiir başlıkları sürh (?)

cilt : ?

Divanın 11-12, 12-13, 14-15, 15-16, 17-18, 18-19, 20-21, 21-22, 22-23, 27-28, 30-31, 40-41, 42-43, 50-51, 121 vd. varakları arasında sayısı belirsiz noksanlıklar vardır.

4. Mecmualar:

P. Pervâne Bey Mecmuası, Topkapı Sarayı Ktp. Bağdad
Bl. no:406(2629)

NI. Mecmuatü'n-Nezâir(Edirne'li Nazmi'nin), Topkapı
Ktp. III. Ahmed Bl. no: 2644

HI. Mecmua, Süleymaniye Ktp. Halet Efendi İlavesi
no:248

HII. Mecmua, Süleymaniye Ktp. Hamidiye Bl. no:1186

EI. Mecmua, Süleymaniye Ktp. Esat Efendi Bl. no:3500

HM. Mecmua, Süleymaniye Ktp. Hacı Mahmud Efendi Bl.
no: 6335

R. Mecmua, Topkapı Sarayı Ktp. Revan Bl. no: 1969

HH. Mecmua, Süleymaniye Ktp. Hasan Hüsnü Bl. no:1031

A. Mecmua, Süleymaniye Ktp. Ali Nihad Tarlan Bl no:21

Ü. Mecmua, İ. Ün. Ktp. TY. no : 3563

MI. Mecmua, İ. Ün. Türkoloji Seminer Ktp. no:

Ayrıca:

T. Şiir Mecmualarında XVI. asır Divan Şiiri, A.N.Tarlan

E. Türk Şairleri, S. N. Ergun.

K A Y N A K L A R

- Abdülbaki Gölpınarlı, Divan Şiiri, XV-XVI. yüzyıllar, İst.1954
" " , Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve
Atasözleri, İst. 1977
- Agah Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, c.I, Ank. 1973
- Ahd Ahmed Çelebi, Gülşen-i Şuara, İ.nv.Ktp. TY. no:2604
- Ali Nihad Tarlan, Şiir Mecmualarında XVI. Asır Divan Şiiri,
Seri,I, Fasikül II, İst. 1948
- AŐk(Süleyman İlyas), Divan, Milli Ktp. F.B. no: 258
- AŐk, Divan, İ.nv.Ed.Fak.Türkoloji Seminer Ktp. no:4476
- A.Fikri Yavuz(Hazırlayan), Kur'an-ı Kerm ve Mel-i Âlsi,
İst. III. BasılıŐ
- Beliĝ İsmail, Nuhbetü'l-Âsr li-Zeyl-i Zübdetü'l-EŞ'ar, İ.nv.
Ktp. TY. no: 1182
- Beyn Şeyh Mustafa, Beyn Tezkiresi, İ.nv.Ktp. TY.no:2568
- Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, c.I-III, İst.1334
- Edirne'li Nazm, Mecmuatü'n-Nezir, Topkapı Sarayı Ktp. III.
Ahmed Bl. no:2644
- Evliya Çelebi, Seyahatnme, c.I, İst, 1314
- E.J.V.Gibb, History of the Ottoman Poetry, vol.III,IV London,
1904,1905
- Hammer, Devlet-i Osmniye Tarihi, c.II, İst.1329
- İsmail Hmi DaniŐmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi,
c.II, İst.1971
- Kafzade Fiz, Zübdetü'l-EŞ'ar, Millet Ktp. Emr, manzum
no:1325
- Kemiksizzade Safvet, Nuhbetü'l-Âsr min Feridi'l-EŞ'ar, İ.nv.
Ktp. TY. no:6189

Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, c.I, İst. 1975
Ömer Asım Aksoy, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, c.I, II Ank.

1971, 1976

Peçevî İbrahim, Peçevî Tarihi, c.I, İst. 1281

Pervâne Bey Mecmuası, Topkapı Sarayı Ktp. Bağdat Bl.no:406(2629)

Pîr Mehmed Aşık Çelebi, Meşâirü's-Şuarâ, İ.Ünv.Ktp. TY. no:

171 / Millet Ktp. Emîrî, tarih no:772

(Aşki'nin minyatürü mevcuttur)

Reşad Ekrem Koçu, Forsa Halil, İst. 1962

Riyâzî Mehmed, Riyâzü's-Şuarâ, İ.Ünv. Ktp. TY. no: 761

Sâdeddin Hüzhət Ergun, Türk Şairleri, c.II, İst. ?

Safâyî Mustafa, Safâyî Tezkiresi, İ.Ünv. Ktp. TY. no:2585

Sakıp Dede, Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyye, İst, 1283

Sehî Bey, Heşt Bihişt, İnceleme(Tenkidli Metin, Dizin. Günay

Kut. Harvard Üniv. Basımevi, 1978

Seyyid Mehmed Rıza, Rıza Tezkiresi, İst.1316

Şemseddin Sami, Kamusu'l-Âlâm, c.IV, İst, 1309

Tahirü'l-Mevlevi, Edebiyat Lugatı, İst, 1973

Yılmaz Öztuna, Türk Musıkisi Ansiklopedisi, c.I, İst. 1970

T E R C Ü M E - İ H Â L İ M

8 Haziran 1958 yılında Uşak'ta doğdum. İlkokul 2. sınıfa kadarki çocukluk yıllarım Uşak'a bağlı Güre nahiyesinde geçti. İlkokul 3. sınıftan itibaren Uşak'ta okudum ve Uşak Cumhuriyet İlkokulu'ndan 1969 yılında mezun oldum. Lise tahsilimin bir kısmı Uşak, diğer bir kısmı da Kütahya'da geçmiştir. Kütahya Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1976 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydoldum. Birinci sınıfı burada okudum ve ikinci sınıfta iken 1977 senesi Ocak ayında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne nakil yaptırđım. O tarihten bu yana İstanbul'da ikamet etmekteyim. 1979 Haziran'ında adı geçen fakültenin Türkoloji bölümünden Eski Türk Edebiyatı esas sertifikası ile mezun oldum. 1979 Şubat'ında memur olarak atandığım aynı fakültenin Türkoloji Seminer Kitaplığı'nda Mayıs 1982'ye kadar vazife yaptım. Bu esnada Kasım 1980'de imtihanını kazandığım doktora çalışmasına başladım ve çalışmamın büyük bir bölümünü Kitaplıktaki görevim esnasında tamamladım. 1982 Ocak ayında girmiş olduğum Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde öğretmenlik vazifesi alma sınavının sonucu 1982 Mayıs'ında lehimize gerçekleşti. Halen bu komutanlığa bağlı Heybeliada'daki Deniz Lisesi'nde Edebiyat öğretmenliği yapmaktayım. Evliyim ve bir kızım var.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI

Doktora Tezi

Cilt II

Tezin Konusu

AŞKÎ, HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ ve DÎVÂI

Tezi Yöneten: Prof. Dr. Ali ALPARSLAK

İskender PALA

1717

İstanbul - 1983

İ Ç İ N D E K İ L E R

KASİDE ve MUSAMMATLAR.....1-148

GAZELLER.....149-439

Elif.....149-154

Ba.....155-159

Te.....160-164

Se.....165

Cim.....166-167

Ha.....168

Hı.....169

Dal.....170-174

Zel.....174

Rı.....175-225

Ze.....225-243

Sin.....243

Şın.....244-251

Sad.....252

Dad.....253-254

Tı.....254-255

Zı.....255

Ayın.....256

Ğayın.....256-257

Fe.....257-259

Kaf.....260-269

Kef.....270-285

Lam.....286-291

Mim.....292-314

Nun.....315-347

Vav.....348-350

He.....350-391

Ya.....391-439

MUKATTAAT.....440-451

KASİDELER ve MUSAMMATLAR

Féilâtün Féilâtün Féilâtün Féilün

Ola her nâmede ser-nâme eğer nâm-ı Hudâ
Yed-i nokşân ile bulmaya zevâli ebedâ

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm
Hest nemâyende-i feyz-i Kerîm
2. Şâh-ı gülî bûd zi-gülzâr-ı cûd
Her nefes o-râ nefesem şod nesîm
3. Gird-i Hudâ kâmet-i mevzûn-ı ô
Nahl-i ser-efrâz-ı riyâz-ı Nâim
4. Bir şecer-i bâğ-ı İlâhidür ol
K'eyledi i'câz-ı 'asâ-yı Kelîm
5. Kenz-i hafî fethına Fettâh anı
Eyledi miftâh-ı kelâm-ı kadîm
6. Nokta-i bâ senden irer 'âleme
Şubh u mesâ reşha-i feyz-i 'amîm
7. Dest-i Celâl ile urursañ eger
Darbı döner diyû lâinü'r-racîm
8. Gâh çeker kâmet-i Tûbâ-mişâl
Gâh salar turre-i 'anber-şemîm

1 N.1b

2 M.1b,N.1b,S.1a(12,14,15,16,17 ve 18. beyit).

3.Gird-i ô: Bismillâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm N.

5.hafî: hafî M.

8. N,9. beyit

9. Çün demem ol turrenden açdı girih
Müşğ-feşân oldu çü bâd-ı nesim
10. Gör ruḩab-ı mu'cize-i Aḩmed'i
Kıldı bu nahl ile ıyân ol ḩakim
11. Ehl-i sülûka şeb-i ğamda olur
Şem-i zıyâ-baḩş-i reh-i müstakim
12. Mü'min olanların o nahl-i vefâ
Gülşen-i cânında çün oldu muḩim
13. Düşmene pür-semm-i helâhil olur
Mâr-şıfat ger süne ol sîn ü mîm
14. Zıll-i şerîfide olıcaḩ ḩisâb
Görmeyeler sûziş-i tâb-ı caḩim
15. Besmelesüz başlanan işün olur
Şâhibine soñı âzâb-ı elim
16. Raḩmet-i Raḩmân'a irer Âşkiyâ
Ger anı zıkr eyleye ḩab-ı selim
17. Budur ümmizüm olıcaḩ rûz-ı ḩaşr
Bendelere luḩf u'aḩâ-yı Kerim
18. Nâme-i âmâline ben mücrimün
Yazıla tuĒra ola râ-yı Raḩim

Féilâtün Féilâtün Féilâtün Féilün

1. Oluben ḩûḩi-i ğüyâ gibi şîrin-maḩâl
Geliñüz eyleyelüm zıkr-i ḩudâ-yı Müteâl
2. Cehl ile itdügümüz cürme kılup istiĒfâr
Şıdk ile tâât-i ḩakk'a kılalum isti'câl

9. N, 10. beyit

12. Mü'min.....vefâ: Cümle müselmânların ol nahl-i cüd N.

17. Budur ümmizüm: Var ümidüm M.

3 M.2a, N.3b, Sla. A.

3. Dilümüz depredelüm zıkr-i Hudâyıla yine
Rište-i sübha-i câna dizelüm dürr ü lâl
4. Âşk deryâsına tevhid ile ğavvâş oluben
Kılalum dürc-i dili ğevher ile mâl-â-mâl
5. Şalalum şubh u mesâ båd-ı nesim-i nefesi
Eyleye ğonca-i maqsûd kim ola arz-ı cemâl
6. Yaşumuz şu gibi her yaña revân eyleyelüm
Turalum derd ü belâ yoluna mânend-i cibâl
7. Derd ile hân-ı ğam-ı hicre kanaât kılalum
Cân eğer olmaz ise lâyıķ-ı mihmân-ı vişâl
8. Yiyelüm hân-ı ğamı kısmete râzî olalum
Yüz tutup kahr u kazâya kılalum istikbâl
9. Koyalum akl ile pervâzı cenâb-ı aşka
K'ol fezâya iremez tâyir-i zî-bâl-i hayâl
10. Çeşm-i 'ibretle gör ey dil çemenün yâsemenin
Olmadın kâse-i ser yâsemen-i ğura sifâl
11. Sâlik-i rân-ı şeriât olan aşhâb-ı şafâ
Çekmedi havf u gönülde komadı ğerd ü melâl
12. Siper-i şer' ile tut elde şehâdet kılıcın
Kılmağ isterseñ eğer kâfir-i nefis ile kıtâl
13. Aşkiyâ ol harem-i ünse kılursañ seferi
Pey-rev-i kâfile-i Ahmed-i ferhunde-cemâl
14. Tuymasun velvele-i maşşeri yâ Rab dil ü cân
Eylesün ğuşumı pür-nağme-i âvâz-ı Bilâl
15. Bâb-ı 'izzetde çü saf tuta İmâmü's-Sakaleyn
Eyle yâ Rab benüm ol derde yerüm şaff-ı niâl

3. câna: canda A. / lâl: leâl A.

5. kim ola: ola kim S,A. / / cibâl: hayâl N.

6. cibâl: hayâl N.

8. A:— , kahr u kazâya: tîr-i belâya N.

11. ğerd ü melâl: ğerd-i melâl M,S,A.

12. Siper-i: Pençe-i A. / / Kılmağ: Kılmak N.

14. âvâz-ı: âzân-ı N.

Feilâtün Mefâilün Feilün

DER-TEVHÎD (1)

1. Hamdü-li'lleh ki câna oldı penâh
Mağar-ı Lâ-ilâhe illa'llah
2. Şeb-çerâğ-ı hazâyin-i cândur
Güher-i Lâ-ilâhe illa'llah
3. Şecer-i'âlemün hakikatidür
Semer-i Lâ-ilâhe illa'llah
4. Mağla-i âfitâb-ı vahdetdür
Hâver-i Lâ-ilâhe illa'llah
5. İçürür mü'mine şerâb-ı tağûr
Şâğar-ı Lâ-ilâhe illa'llah
6. Teşne câna virür hayât-ı ebed
Kevser-i Lâ-ilâhe illa'llah
7. Yoşadup yol erin yabanda komaz
Rehber-i Lâ-ilâhe illa'llah
8. Yoluñ uğrar muhîta eyler iseñ
Sefer-i Lâ-ilâhe illa'llah
9. Olmasa olmaz idi kevn ü mekân
Mağhar-ı Lâ-ilâhe illa'llah
10. İrdi ser-nâme-i risâletden
Haber-i Lâ-ilâhe illa'llah
11. Cân-ı Aşkî uyandı irdügi dem
Seher-i Lâ-ilâhe illa'llah
12. Oldı âzâd olup dü-âlemden
Çâker-i Lâ-ilâhe illa'llah
13. Kol kanad oldı şâhbâz-ı dile
Şehper-i Lâ-ilâhe illa'llah

4 M.2b, N.2a, S.1b

(1): S.

3. Şecer-i: Şeceri N. / hakikatidür: hakikatidür ol M.

4. S:- / / N: 3. beyit.

14. Oldı cān mürğınuñ nazār-gâhı
Manzar-ı Lâ-ilâhe illa'llah

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Egerçi cehl ile kıldum cihânda hayli günâh
Geçen günlerüm añup cigerden eyledüm ah
İrişdi cânib-i Hâk'dan kulağuma nâgâh
Nidâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah
2. Görüldi mihr-i sââdet sehâb-ı zulmetden
Açıldı çeşm-i zamâne hicâb-ı gâfletden
Yayıldı mülk-i cihâna bu penc nevbetden
Sadâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah
3. Çü geldi gülşen-i ünse Habîb-i işve-nüvâz
Gül etdi nâzı vü bülbül hezâr kıldı niyâz
Pür oldı bâğ-ı Irâk ile İsfahân u Hicâz
Nevâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah
4. Yaratdı 'arş-ı mecîdi Hudâ-yı Celle Celâl
Yazıldı levh-i münîre hemân-dem işbu maqâl
Cihâna ğulgula şaldı oğudı çünki Bilâl
Şalâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah
5. Çü geldi hatm-i rusül hâtem-i nübüvvet ile
Cihâna verdi şeref pertev-i şeriât ile
Çekildi leşker-i Islâm öñünce nuşret ile
Livâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah
6. Hezâr cân ile olsun Hudâ'ya çok minnet
Ki olduk iki cihân serverine biz ümmet
Degül mi mü'min olan canlara üli'n-nîmet
Atâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah

14. M,S:-

5 M.3a, N2b, S2a

2. nevbetden: devletden E.

6. Hudâ'ya: Hudâ'ya N. // olduk: olduğ N. // cānlara:
cānlar S. // üli'n-nîmet: ulu nîmet E

7. Dilüñden olmasun eksük bu vird şubh u mesâ
Dilerseñ eyleye rûşen dilüñi nûr-ı Hudâ
Göñüller âyinesine virür şafâ vü cilâ
Likâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah
8. Uyandı ehl-i meâşî çü h'âb-ı ğafletden
Çekindi buldı halâşı kemend-i şirketden
İrişdi her kulağa kârvân-ı vañdetden
Derâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah
9. Koma dilüñden eyâ dil bu nâm-ı Subhân'ı
Ki cân-ı mü'mine oldur ğıdâ-yı rûhânî
Münevver etdi şafâdan kulûb-ı insânı
Ziyâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah
10. Soñunda bile añılmak gerek durur Ahmed
Bulur kim alsa diline sâadet-i sermed
Virür bu hasta-dile Aşkiyâ hayât-ı ebed
Devâ-yı Eşhedü en lâ-ilâhe illa'llah

Fâilâtün Mefâilün Feilün

1. Yâ İlâhî zebân-ı ihlâşem
Tûtî-i midhat-i peyamber kıl
2. Zâhirüm şer' ile mutahhar idüp
Bâtınım aşk ile münevver kıl

-
8. çü: bu S,E / / halâşı: hulûşı E
10. gerek durur: revâ durur N. / / alsa: ala N
6 M.3b, N.4a, S.3a

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

TERCİ(1)

I

1. Kıldı halk etdükde ervâhı Hudâ
Muştafâ'yı dürr-i tâc-ı enbiyâ
2. İbtidâyiken kamudan ol şerif
Buldı anuñla nübüvvet intihâ
3. Nîl'de Fir'avn'ı ol kıldı helâk
Tûr'da Mûsâ'ya ol şundi 'aşâ
4. Cümle-i mañlûk anuñ envârıdur
Gün gibi âfâka ol virür ziyâ
5. Leşker-i küffâra Haydar şaldı tığ
Çekdi Ahmed ehl-i İslâm'a livâ
6. Muştafâ'dur hâtem-i hatm-i rusül
Zîr-dest-i Murtażâ'dur cüz ü kül

II

1. Muştafâ mülk-i şerîât şâhidur
Murtażâ bürc-i velâyet mâhidur
2. Zât-ı pâk-i Muştafâ bir bahrdür
Murtażâ ol bahır içinde mâhidür
3. Râh-ı dîne reh-nümâdur Muştafâ
Murtażâ ol serverüñ hem-râhidur
4. Muştafa genc-i hakâyık mahzeni
Murtażâ ilm-i Ledün âgâhidur

(1): S.

7 M.3b, N.4a, S3a

I-1. Muştafâ'yı: Muştafâ-yı N

II-3. Râh-ı dîne: Râh-ı Hak'a N

5. Muştafâ vü Murtażâ rûz-ı hisâb
Her günehkârun şefâât-h'âhıdur

6. Muştafâ'dur hâtem-i hatm-i rusûl
Zîr-dest-i Murtażâ'dur cüz ü kül

III

1. Muştafâ'dur pişvâ-yı ehl-i dîn
Murtażâ'dur dürr-i deryâ-yı yakîn
2. Muştafâ'dur çün nübüvvet hâtemi
Murtażâ ol hâteme oldı niğîn
3. Murtażâ'dur şâhib-i seyf ü sehâ
Muştafâ'dur "Raḥmeten li'l-âlemin"
4. Muştafâ'dur enbiyâ hayline şâh
Murtażâ'dur evliyâ içre güzîn
5. Birinüñ na'lîni oldı tâc-ı 'arş
Birisidür sâki-i mâ-i mu'în
6. Muştafâ'dur hâtem-i hatm-i rusûl
Zîr-dest-i Murtażâ'dur cüz ü kül

IV

1. Bir serâdur şer-i Ahmed üstüvâr
Çâr divâr ol serâya çâr-yâr
2. Dest-i Raḥmet biñle mîmâr-ı ezel
Ümmet için anı kılmış pâydâr
3. Ol serâdan çıkma taşra bir kadem
Ta ki olmaya yerüñ dûzahda nâr
4. Mü'min iseñ emrini tut ey fetâ
Olma 'âsî kılma şer'ından firâr
5. Hem anuñ şer'ıyla kâimdür cihân
Anuñ içündür bu cümle kâr u bâr

II-β: M ve S -

IV-5. kâr u bâr: kâr bâr N

6. Muştafâ'dur hâtem-i hatm-i rusûl
Zîr-dest-i Murtażâ'dur cüz ü kül

V

1. Şem' ol pervânesidür cânımız
Sînemüzde mihridür imânımız
2. Ümmeti olmağadur ol serverüñ
Tâ ezelden 'ahdümüz peymânımız
3. Derdümüze anlar itmezse devâ
'Aşkiyâ kim eyleye dermânımız
4. Yarın ol şehden şefâât isterüz
Gerçi çokdur 'acz ile 'işyânımız
5. Yüz dutup kimlerden umaruz meded
Var iken anuñ gibi sultânımız

6. Muştafâ'dur hâtem-i hatm-i rusûl
Zîr-dest-i Murtażâ'dur cüz ü kül

8

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

KASİDE-İ DER-NA'AT-I RASÛL(1)

1. Merhabâ ey hâk-i râhı kuhl-i 'ayn-ı 'âşıkân
Şems-i zâtuñdan alur nûr-ı yakîni çeşm-i cân
2. Sen habîbüñ hubbına halk oldu cümle kâinât
Pür-ziyâdur nûr-ı hüsnünden zemîn ü âsumân
3. Mihr-i zâtuñ ey kamer-ı tal'at tecellî kılmasa
Belki kalaydı dañi ketm-i 'ademde bu cihân
4. Reng-i rûy-ı gönca-i zîb ü bahâ-i lâleyi
'Aks-i ruhsâr-ı 'arak-rizüñden aldı büstân

V-3. Derdümüze..... dermânımız:

'Aşkiyâ ol bahr-i cûduñ feyzidür

Dürc-i dilde gevher-i 'irfânımız N.

V-5. dutup: tutup N./umaruz: umavuz S./ /anuñ: anlar N.

8 M.4b, N.5a, S4a

4. Reng-i rûy-ı: Reng ü büy-ı N.

5. Sen niğîn-i şer' ile hatm-i rusûlsüñ ey güher
Virdi la'lüñ hâtemi ol bî-nişândan çün nişân
6. Râh-ı Hâk'dan zulmet-i cehl ile gümrâh idi halk
Gördi herkes râhını hurşîd-i şer'üñle 'ıyân
7. Bir livâdur rif'atuñ çekmiş cenâb-ı 'arşa ser
Bir hümâdur himmetün kuds olmuş aña âşiyân
8. Menzil-i maşşûda 'azm etse Burak'un berç-vâr
Ol sebük-pâya har-ı 'îsâ olur mı hem'inân
9. Çün 'urûc etdüñ şehâ halvet-serâ-yı 'izzete
Yer yerin perr-i melâikden kuruldı nerdübân
10. Sür'at ile evc-i eflâke 'urûc etdükde sen
Var ise râh-ı Burak'ufñdan nişândur kehkeşân
11. Şeş cihetden taşra bahr-i vahdete kılduñ sefer
Ümmete beş dürr-i bî-hemtâ getürdüñ armağân
12. Sâye sen mehden cüdâ iken cihânda ey güneş
Nûr-ı Yezdân'a şehâb olmak nedendür sâyebân
13. Barmağufñ çün sırr-ı vahdetden işâret eyledi
Dest-i Kudret şafha-i mâha rakam çekdi hemân
14. Halk-ı 'âlem aldı çün sen kân-ı gevherden haber
Ka'be-i küyuña her yerden çekildi kârvân
15. Dil degül ebkemdür ol K' olmaya meddâhun senüñ
Göz degül a'mâdur ol kim görmez envâruñ 'ıyân
16. Rûz-ı maşşer şevk-i didâruñla cân edüp sema'
Nây-veş feryâd ede cismümde her bir üstüh'ân

6. Râh-ı Hâk'dan: Râh-ı Hâk'da N.

8. olur mı: ola mı N.

9. Yer yerin: Câ-be-câ N. / melâikden: melâyikden N.

10. nişândur: nişâne A.

11. beş: biş N : penc A.

17. Yâ Rasûlallah senüñ gibi şefiüm var iken
Niçün olmayam recâ-yı luṭf-ı Hâk'dan şâdmân
18. Tatalum 'isyân ile olam cihânda derbeder
Kânde bulam âsitânunñ gibi yüce âsitân
19. Nâr-ı aşkuñdur benüm egnümde bir gülgün kaba
Hâk-i küyuñdur şehâ başumda tâc u taylasân
20. Çeşmüme nûruñ gelür her şeyi kılduḡca nazâr
Câna mihrünñ feyz olur her nuṭka açduḡca dehân
21. Dide didüm nem degül kılmazsa yaşın ber-kenâr
Turmasun sînemde dil etmezse cânı der-meyân
22. Medhüm etmiş dünyede bir 'âşi ümmetdür diyû
Yâ Nebiyya'llah baña ol rûz-ı maḡşer mihri bân
23. Lâyık-ı kurbân-ı 'ıyd-i vaşluñ olmayam eğer
Vermez isem şıdk ile Şiddîk'uñunñ yolunda cân
24. 'Ayn-ı 'avn ü mîm-i mülk ü râ-yı rahmet bulmayam
'Ömr ü cânı 'ayn u mîm ü râya kılmazsam revân
25. Nakd-i cân olsun fedâ 'Osmân-ı 'âlî-kadre kim
Zât-ı pâki gevher-i hilm ü hayâya oldu kân
26. Düşde gördüm ol iki dürr ile bir deryâdayarn
Bir sefîneyle kim ol kendüden olmuşdı revân
27. Dilerüm ben katre yâ Rab ol iki gevherlerünñ
Eyleyem deryâ-yı 'aşkında vücûdum bî-nişân
28. Olmuşam ol şâhib-i seyf ü sehânun Kanberi
Kim yeminümde teber vardur yesârumda 'inân
29. 'Aşkiyâ dil-teşne kalmayam umaram rûz-ı haş r
Çünki oldur şâhib-i Kevser imâm-ı ins ü cân

18. âsitânunñ: eşigüñ A. / yüce: müşfik N, mu'allâ A.

19: A: / / Hâk-i: Hâki N.

21. yaşın: yaş S

27. 'aşkında: 'aşkuñda M, N :aşkuñdan S

28. teber: teberrâ N.

29. Çünki: çün kim N, / şâhib-i : sâki-i S.

30. Zehr-i ğam yutsuñ göñül her dem Hasan 'aşkına kim
Zehr-i a'dâ ile kılmış cân-ı şîrinin revân
31. Kerbelâ'da teşne-dil derd ile cân viren Hüseyin
Mâtemin dutup eyâ çeşmüm demidür ağla kân
32. Nice kıymış yâ Rab evlâd-ı Rasûl'e ol Yezîd
El-figân ol kelb-i bed-kirdâr elinden el-figân
33. Cân u dilden olmuşam Âl-i 'abânuñ bendesi
'Abdidür ol âsitânuñ bende vü şâh-ı cihân
34. Dil çerâğın mihr-i 'aşkından uyardum anlaruñ
Ben fakîre umarın yarın olalar mihribân
35. Kalsun aḥbâbuñ ḥaḳı olduḳda yâ Rab ben ğubâr
Cür'adân-ı dilde esrâr-ı muḥabbet câvidân

9

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

I

1. Ey ḥâk-i râh-ı ehl-i dilüñ tâc-ı devleti
Her 'izzet ehli buldı senüñle sââdeti
2. Virdüñ çü 'aşkuñı dilerem senden ey ḥabîb
Maḥşer'de 'Aşki'ye edesin sen şefâati

10

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Bulalı şer'î şerîfünle bu 'âlem intizâm
Pür-şadâdur penc nevbetden Irak u Mısır u Şâm
2. Cürmüne sen şâhdan umar şefâat ḥaş u 'âm
Es-selâm ey ğevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

30. yutsun: yut ey N

31. dutup: tutup N, A / çeşmüm: gönlüm N

32. El-figân: el-fikân N, A.

35. Kalsun....ğubâr: Ten ğubâr olsa kala yâ Rab ḥabîbün
ḥaḳkiçün A.

II

1. 'Aşk-ı pâk ile olup deryâ-yı Zât'a âşinâ
Gün gibi şer'üñle virdüñ 'âleme nûr u ziyâ
2. Ehl-i 'irfâna cemâlüñ oldı mir'ât-ı Hudâ
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

III

1. Eyledüñ şakku'l-kamer bürc-i nübüvvet mâhısın
Devr-i âhirde zühûr etmiş nebîler şâhısın
2. Rûz-ı Maşşer her günehkârun şefâat-h'âhısın
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

IV

1. Cilve-gâhuñdur fezâ-yı 'arş ey çâbük-süvâr
Gerd-i na'linüñden eylerler felekler iftihâr
2. "Küntü kenz"üñ sırrı sen gevherden oldı âşikâr
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

V

1. Nâr-ı dûzağdan bizi luţfuñla bî-bâk eyledüñ
Kalbümüz şer'i şerîfünle ferağ-nâk eyledüñ
2. Kadrimüz ümmetler içre fark-ı eflâk eyledüñ
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

VI

1. Hâk-i râhuñ ehl-i imâna sââdet tâcıdur
Ka'be-i küyuñda nûruñ gördi ol kim hâcıdur
2. Ümmet-i 'İsâ vü Mûsâ ümmetüñ muhtâcıdur
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

VII

1. Şer' ile her mü'minüñ pür-nûr kılduñ sinesin
Ümmete her haftanuñ 'ıyd eyledüñ âzînesin
2. 'Aşıka didâr Hakk'a nûrdan âyînesin
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

IV-2 "Küntü kenz"üñ : "Künt ü kenz"üñ N, M,

V-1. bî-bâk : bî-pâk N.

VIII

1. Kimisin şer'üñle halkun ehl-i 'irfân eyledüñ
Kimini taht-ı 'adâlet üzre sultân eyledüñ
2. Da'vet-i dîn etmek için 'âlî dîvân eyledüñ
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

IX

1. Hüsrev-i kevneysün ervâh haylündür senün
Her zelîle dest-gîr-i 'afv zeylündür senün
2. On sekiz biñ 'âlemün vârı tufeylündür senün
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

X

1. Mihrüñi 'arz et dile gaflet şehâbın ref' kıl
Cân yüzinden şâhid-i vahdet nikâbın ref' kıl
2. Feyzün ile çeşm-i 'Aşkî'nün hicâbın ref' kıl
Es-selâm ey gevher-i kân-ı nübüvvet es-selâm

11

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Dûr düşdüm bâb-ı şer'ünden günâhum bi-'aded
Vâ baña kalursa gönlüm bu firâk ile ebed
2. Mücrim ü'âsilere dergâh-ı luţfuñdur senün
Derd ile dermânde kaldum yâ Rasûlallah meded

II

1. Bir siyeh-rû bendeyem yanmış vücûdum ser-te-ser
Kim şefi' olur baña hâlûme kılmazsañ nazâr
2. Dest-gîr ol koma ben üftâde olam der-be-der
Derd ile dermânde kaldum yâ Rasûlallah meded

III

1. Şihhat eldeyken çü pişem olmadı şer'-i şerif
Eyledüm kaşd-ı 'amel ten oldı bimâr u nahîf
2. Şimdi bâb-ı luţfuña tutdum yüzüm zâr u zâif
Derd ile dermânde kaldum yâ Rasûlallah meded

IX-1. kevneysün : kevneysin sen S. / / 'afv: 'uzv S.

11 M.7b, N7a, S.6b

I-1. firâk ile: firâkuñla S.

II-2. olam: kalam N.

IV

1. Gûşuma şavt-ı naşihat irse seng-i hâreyem
Cismüme âb-ı vuzu' tokunsa âteş-pâreyem
2. İllet-i isyân ile dil-haste vü biçâreyem
Derd ile dermânde kaldum yâ Rasûlallah meded

V

1. Haste-dil 'âsilerüñ derdine luţfuñdur devâ
Sen şefâat menbâidur melce-i şâh u gedâ
2. Çağırup derd ile der her lahza 'Aşkî mübtelâ
Derd ile dermânde kaldum yâ Rasûlallah meded

12

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Bezm-i ğamda rûz u şeb ney gibi nâlân olduğum
Şem-veş tâ şubha dek sûzân u giryân olduğum
2. 'Aşk ile Mecnûn-şifat dillerde destân olduğum
Hep senünçündür benüm yolunda kurbân olduğum

II

1. 'Âlem içre 'Âdem'ün Havvâ'ya meyl ü vuşlatı
Bunca maḥlûk ile bu zulmet-serânuñ kesreti
2. Mihr ü mâhuñ gerdişi mülk-i cihânüñ zineti
Hep senünçündür benüm yolunda kurbân olduğum

III

1. İmtizâc etdügi âb u âteş u hâk ile bâd
Rûḥ-ı pâke hiss-i hayvâniden olan ittiḥâd
2. Çâr mâder üç veled dünyâya gelmekden murâd
Hep senünçündür benüm yolunda kurbân olduğum

IV

1. Gûne gûne levḥ-i hestiden görünen naḫş u reng
Naḫş-bendân-ı nigâristân-ı A'câm u Fireng
2. Dâyimâ aḥbâb u a'dâ içre bunca şulḥ u cenğ
Hep senünçündür benüm yolunda kurbân olduğum

V-2. derd ile der her lahza:her lahza der derd ile N.

12 M.7a, N.7a, S6b, E.

III ve IV : E-

V

1. Her seher bülbüllerüñ gülşende şeydâlanduğı
Goncalar nâziklenüp güller muṭarrâlanduđı
2. Ehl-i ṭab'uß nazm u eş'âr ile gûyâlanduğı
Hep senüñçündür benüm yolunda kurbân olduğum

VI

1. Göz açup h'âb-ı 'ademden dide bidâr olduğı
Cür'adân-ı dil maḥabbetden pür-esrâr olduğı
2. Cân-ı 'Aşkı dâm-ı ḥâkide giriftâr olduğı
Hep senüñçündür benüm yolunda kurbân olduğum

13

DER-MEDH-İ ÇÂR-YÂR(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çeşm-i câna kuḥl olaldan ḥâk-pây-i çâr-yâr
Göñlüme irişdi feyz-i rûşenâ-yı çâr-yâr
2. Bir kadem yüz döndürürsem kıbleden dönsün yüzüm
Secde-gâhumdur der-i 'izzet-serâ-yı çâr-yâr
3. Cân kuşı dâm-ı şeş ü çâruñ urursa terkini
Kala anda dâne-i mihr ü vefâ-yı çâr-yâr
4. Pertev-i mihr-i Muhammedden ger almasa şafâ
Gevher-i câna tokunmazdı ziyâ-yı çâr-yâr
5. Merḥabâ kılsañ iki 'âlemden el çek ey göñül
Dest-i âlûd ile olmaz merḥabâ-yı çâr-yâr
6. Yâd kılmaz dem-i dÛyî ol gevher-i yek-dânenüñ
Kulzüm-i 'aşkından olsam âşinâ-yı çâr-yâr
7. Olmak istersen eyâ göñül dü-kevne pâdişâh
Varı terk edüp yuri var ol gedâ-yı çâr-yâr

13 M.7b, N.8a, S.7a

(1) : N.

1. Göñlüme.... rûşenâ-yı:Düşdi dil mir'âtına ḥubb-ı

likâ-yı N.

4. almasa: olmasa N.

7.Olmak... göñül : Ey göñül ger olmağ istirseñ N.

8. Çâr şancağ birle kıldum çok ğazâlar 'umaram
Mesnedüm yarın ola zir-i livâ-yı çâr-yâr
9. Düşde mir'ât-ı muhabbetden temâşâ eyledüm
Rûşen etdi kalbümi nûr-ı likâ-yı çâr-yâr
10. Kılmağ isterseñ dili ğam çârmıhından halâş
'Aşkiyâ kıl penc nevbetde duâ-yı çâr-yâr
11. Yâ ilâhî birligüñ haqqı Habîbüñ 'aşkına
Dil iki 'âlemde olsun mübtelâ-yı çâr-yâr

14

DER-MEDH-İ 'ALİYYÜ'N-VELİ(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Virmişüz çün yakamız dest-i rızâya yâ 'Ali
Göz ucıyla bir nazar kıl biz gedâya yâ 'Ali
2. Bir içim şu kıl 'atâ luţf eyle biz dil-teşneye
Oldı çün ser-çeşme zâtun evliyâya yâ 'Ali
3. Hağ seni bâzû-yı kudretten kafadâr eyledi
Seyf ile şer'î şerîf-i Muştafâ'ya yâ 'Ali
4. Ol ne sırr idi didüğüñ dem köpürdi taşdı çâh
Düşdi ol sırdan figân u nâle nâya yâ 'Ali
5. Kuţb-ı 'âlem pertev-i sırruñdan aldı tâb-ı feyz
Şâf-dil âyinesin nûr-ı Hudâ'ya yâ 'Ali
6. Hamdü-li'lleh sâki-i kevşersin olduñ cur'a-bağş
Sâgaruñdan meclis-i ehl-i şafâya yâ 'Ali
7. Teşne-dil kaldum meded kıl nîm cur'añdan 'atâ
Kerbelâ-yı ğamda bu ben mübtelâya yâ 'Ali

11. Dil....mübtelâ-yı :Yüzümi eyle ğubâr-ı hâk-pây-i N.
(1) : N.

8. Her h^(u)âric başuma yüz yerde ursuñ tığ-ı tiz
Yüzümi hâk etmez isem zir-i pâya yâ 'Ali
9. Gözlemezse âsitânun söylemezse midhatun
Gözlerüm çıksun dilüm varsun kazâya yâ 'Ali
10. Şaykal-ı mihrünle dil âyinesin pak eyledün
'Arz-ı didâr eyle müştâkuz likâyaya yâ 'Ali
11. Göz yaşı girdâb olup ğark-âba vardı fülk-i ten
Dest-gir ol dest-gir ol âşinâyaya yâ 'Ali
12. Kıldı dil "Kâlû Belâ"da âsitânun secde-gâh
Uydı cân rûz-ı ezel sen müstedâyaya yâ 'Ali
13. Râh-ı aşkuñda ebed tığ-ı belâdan dönmezem
Turmuşum evvel olan "Kâlû Belâ"ya yâ 'Ali
14. Mâtem-i evlâduñı yâd eyleyüp kan ağlasam
Seyl-i eşkümden varur 'âlem fenâyaya yâ 'Ali
15. Nice yutmadı felek ef'îsi a'dâyı Hasan
Zehr ile cân verdiği sa'at Hudâ'ya yâ 'Ali
16. Rûz-ı mahşer havf kılmadı mı kaħruñdan Yezîd
Böyle kıldı şâh Hüseyin-i Kerbelâ'ya yâ 'Ali
17. Çün olup deryâ-yı aşkuñdan vuzûyı eyledün
İktidâ Zeynü'l-'İbâde-i pişvâyaya yâ 'Ali
18. Aynumuz şâf eyledi iksir-i aşkı Bâkır'un
Kalb-i hâlis birle irdün kimyâ'ya yâ 'Ali
19. Hâk-pây-i Ca'fer-i Şâdık'dan urduñ çünkü dem
Mahzen olduñ gevher-i şıdık u safâyaya yâ 'Ali
20. Rûyumuzla ravza-i Kâzım'da ferrâş olmuşuz
'Abd-i memlûkuz der-i Mûsâ Rızâ'ya yâ Ali

8.▲:-

9.▲:- / Kazâyaya: kafaya N, S.

11.▲:-

16. havf: havfı / / şâh: şeh

17. Zeynü'l-'İbâd-ı : Zeynü'l-'İbâd'a M.

18. eyledi: eyledük M.

21. Cân ile olduk Takîy'yile Nakî'nün çâkeri
Hayli müştâkuz ol iki mehlikâyâ yâ 'Ali
22. Tîgumuzla 'Askerî'nün düşmanın katl eylerüz
Arka virüp Mehdi-i şâhib-livâyâ yâ 'Ali
23. Hâricînün nice nice urmuşuz boynuna tîg
Şâh-ı berr ü bahr ile varup gazâyâ yâ 'Ali
24. Düşmenüne Zülfikârün gibi ursun kendüyi
Sen kafadâr ol bu 'Aşkî mübtelâyâ yâ Ali
25. 'Aşıkâ Bağdâd ırağ olmaz meseldür kapuña
Vaktidür kim yüz sürüp varam duâyâ yâ 'Ali
26. Gönlümün abdâlını redd etme esrârün hakı
Rûz-ı maşer kıl nazar ol bî-nevâyâ yâ 'Ali

15

DER MEDH-İ İMÂN HÜSEYN(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dürr-i deryâ-yı velâyet sırr-ı Haydar'dur Hüseyñ
Ya Hasan'la bir deñizde iki gevherdür Hüseyñ
2. Ya şehîd-i Kerbelâ'dur kim boyanmış kan ile
Ya şafak içre tolanmış mihr-i enverdür Hüseyñ
3. Kerbelâ şahrâsınuñ ya lâle-i nûmânıdur
Ya gülistân-ı rızâda verd-i ahmerdür Hüseyñ
4. Zehre çalınmış meger tiryâk-ı ekberdür Hasan
Zehri tiryâk eylemiş kand-i mükerrerdür Hüseyñ
5. Yılduzı barışmasa tañ mı bed-ahterdür Yezîd
Çün velâyet bürcine mâh-ı münevverdür Hüseyñ
6. Cân u dilden ol iki tifle kim olmaya tufeyl
Şah Hasan'la çünki evlâd-ı peyamberdür Hüseyñ

25. ırağ: irak M.

15 M.8b, N.9b, S.8b(1 ve 2. beyit)

(1) : N.

4. kand-i mükerrerdür : kandi mükerrer N.

7. Hâk yolunda niş ile cân verdi cânândur Hâsen
Geçdi serden diş ile gör kim ne serverdür Hüseyn
8. Pençe-i şîr-i Hudâ'nun nakdidür ser-pençesi
Pişe-i kûh-ı velâyetde gâzenferdür Hüseyn
9. Pertev-i sırr-ı 'Ali'dür kim velâyet çerhına
Mâh-ı enverdür Hâsan hurşîd-i hâverdür Hüseyn
10. Oldı gāvvaşı şehâdet bahrinün gerçi Hâsan
Ğûte-i hûn yutmuş ol bahre şinâverdür Hüseyn
11. Cân virdük Kerbelâ-yı mâtem-i hecrinde ger
Hay Rûm abdâlı hey bilseñ ne cevherdür Hüseyn
12. Aşkiyâ dil-teşne 'âşıklar tavâf etsin diyû
Kerbelâ deştinde mesken bağlamış erdür Hüseyn
13. Hâmdü-li'lleh cânumuñ mülkinde hânumdur Hâsan
Gönlümün tahtında sultân-ı muzafferdür Hüseyn

16

DER-HASB-İ HÂL MÎ-GÜYED(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hûb-ı gafletden bi-hâmdî'lleh ki bîdâruz bu gün
Cân göziyle yârı gördük ehl-i didâruz bu gün
2. Gelmişüz bâzâr-ı dehr içre bu nakd-i cân ile
Her nefes vuşlat metâina harîdâruz bu gün
3. Vaḥdet ile "Men 'âref" sırrından âgâh olmuşuz
Keşreti ağıyâra virdük yâr ile yâruz bu gün
4. Başmazuz dil merkezinden taşra bir nokta kadem
Çıkmazuz dayiremizden rast-perkâruz bu gün
5. Hâzret-i 'izzet huzûruñda melâyik yüz urup
Secde etdükleri kalıbdan nemûdâruz bu gün

6. Her belâya cân virüp "Kâlû Belâ"dan dönmedik
Bî-gümân el-ḥamdü-li'lleh ehl-i ikrâruz bu gün
7. Biz Ḥabîbün zülfünün dârında Mansûr olmuşuz
‘Aşk ile sırr-ı "Ene'l-Ḥak"dan haberdâruz bu gün
8. ‘Acz ü ‘ısyân ile Ahmed'den şefâat isterüz
Ümmetiyüz çünki luṭfına sezâ-vâruz bu gün
9. Komazuz şıdk ile elden Çâr-yâruñ dâmenin
Çâr divâr-ı anâsır içre nâçâruz bu gün
10. Başımızda mûy-ı jülîde sââdet tâcıdur
Çün gulâm-ı âsitân-ı şâh-ı Kerrâr'uz bu gün
11. Secde kılduk Şâh Hüseyin Kerbelâ dergâhuña
Ḥak imâma şıdk ile yüz tutduk uyaruz bu gün
12. Pâ-bürehne baş açuk olduk muḥabbet ḥândân
Tekye-gâh-ı ‘aşk içinde şâhib-esrâruz bu gün
13. Âdem olup olmuşuz luṭf ile kaḥruñ mazḥarı
Tañ mı mağfûr olsavüz yarın günehkâruz bu gün
14. Çekdi bâzâr-ı vücûda çün bizi dellâl-ı ‘aşk
Hem dükân u hem metâ u hem ḥarîdâruz bu gün
15. Enbiyâ ser-ḥaylidür yarın şefâat-ḥ’âhımız
Ehl-i şıdkuz evliyâdan himmet umaruz bu gün
16. Olımazsun hırka vü tâc ile ayak-dâşumuz
Zâhidâ raṭl-ı girân ile sebük-bâruz bu gün
17. Çünki biz hem-râz-ı ‘aşk olmuş rumûz abdâliyuz
Remz-i ‘aşkı söyle her bir dilden añlaruz bu gün
18. Dün bize bir saz ta‘lîm etdi üstâd-ı ezel
Şimdi her kıldan çalar her dilden ırlaruz bu gün
19. Gülşen-i ḥüsnün görüp yârun nevâlar eylerüz
Ḥara düşmüş ‘andelîb-i nağz-güftâruz bu gün
20. ‘Aşkiyâ dil ka‘be-i maqsûda olmağa ḫarîb
Cân ile mihnet tarîkında taleb-kâruz bu gün

21. Ĥamdü-li'lleh pâdişâh-ı berr ü bahruñ cân ile
Gülsitân-ı midhatinde bülbül-i zâruz bu gün

17

KAŞİDE-İ DER-MEDĤ-İ PÂDİŞÂH(1)
Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. İyd-ı fetħuñda eya Ĥüsrev-i divân-ı gazâ
Hûn-ı küffâr çeker gâzilere hân-ı gazâ
2. Top-ı fetħuñ göge gün gibi ağubdur şâhâ
Yed-i kudret şunalı destüñe çevgân-ı gazâ
3. Şehsüvârâ daĤi sen urmadın el çevgâna
Toldı top ser-i a'dâyıla meydân-ı gazâ
4. Bir gazâ eyledi kim 'arşa aşıldı tîĤı
Eyledüñ himmet ile bir kula fermân-ı gazâ
5. MazĤar-ı şubĤ-ı zafer olalı nuşret güneşi
MaĤla-ı şâhid-i fetĤ oldı girîbân-ı gazâ
6. Bezm-i rezmüñde edüp kâse-i serden câmı
Hûn-ı küffârı çeker mey diyu mestân-ı gazâ
7. Sensün ol zıll-ı Hudâ rûz-ı gazâda yaraşur
Korsa rahmet buldı farkuña eyvân-ı gazâ
8. YumaĤa semm-i semendüñdeki a'dâ kanın
YaĤar elbetde şavaş irtesi bârân-ı gazâ
9. Leşkerüñ şevket ile revnaĤ-ı bustân-ı zafer
Âlemün nuşret ile serv-i gülistân-ı gazâ
10. Siper-i mâh-veşün çeşm-i çerâĤ-ı nuşret
Nize-i tâb-keşün şem-i şebistân-ı gazâ
11. LevĤ-i 'arş üzre eya mu'ciz-i âl-i 'Osmân
Yazılır nâmuñ ile nâme-i unvân-ı gazâ

21. zâruz: râz N

17 M.10a, N.10b.

(1) : N

2. gibi: N-

7: N'de 8

12. Hâtem-i himmet ile oldı musahhar saña feth
Sensin ey şâh-ı zafer-yâb Süleymân-ı gazâ
13. Server-i milket ü ser-çeşme-i dîn ü devlet
Menba-i 'adl ü âtâ vü güher-i kân-ı gazâ
14. Seyf-i Hâk'dan şunulupdur saña ey server-i dîn
Haşmet ü cûd ile sensin şeh-i merdân-ı gazâ
15. Eyledi hayli gazâ gerçi selâtin-i selef
Sende hatm oldı eya hayr-i halef şân-ı gazâ
16. Tâb-ı hurşîd-i cemâlünle münevver 'âlem
Âb-ı tîguñla ter ü taze gülistân-ı gazâ
17. Pâdişâhâ der isen cân iledür cism-i cihân
Kıldı Hâk zâtuñı rûh-ı zafer ü cân-ı gazâ
18. Mihr ü mâh açdı felek kaçırına yer yer revzen
Ki gelüp ehl-i semâ eyleye seyrân-ı gazâ
19. Ş'ol zaman k'eyledi şimşîr ile gâzîlere emr
Engürüş leşkerini kırmağa sultân-ı gazâ
20. Dâs-ı kaħr ile biçüp eyledi deste deste
Geşte-i 'ömr-i 'adûyı yine dihkân-ı gazâ
21. Esb-i tabbâl-şıfat düşmenüñ oynar yüreği
Her kaçan kim çalına kûs-ı girivân-ı gazâ
22. Şemse-i tîguñı rezm içre görenler didiler
Toğdı bürc-i zafer üzre meh-i tâbân-ı gazâ
23. Ser-te-ser tutdı cihân mülkini 'adlün güneşi
İrdi 'adlünde kemâle yine noķşan-ı gazâ
24. Ni'met ü mâl-i gazâyile olur müstağrak
Rezm-gâhuñda ne can kim ola mihmân-ı gazâ
25. Cân-ı Aşkî şühedâ hayline olmağa karîb
'İyd-ı fethuñda diler kim ola kurbân-ı gazâ

17. der iseñ: dirisin M.

20. dihkân : diħkân N.

23. 'adlünde: 'ahdüñde N.

25: N-

26. Ğamdü-li'lleh çemen-i feth-i Süleymânide
Oldı dil bülbüli şevk ile senâ-ı'ân-ı ğazâ
27. Eyleyüp fethuñı ey şâh-ı mübârek Fettâh
Haşre dek nâmuñ ile okına dîvân-ı ğazâ
28. Tutasın 'âlemi Ğurşîd-i cihân-tâb-şîfat
Yed-i fethuñda ola tîğ-ı Dıraşân-ı ğazâ
29. Nûh ömrin vire sen şâh-ı cihân-dâra Ğudâ
Dem-be-dem düşmenüñi ğark ede tûfân-ı ğazâ

18

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ülün

1. Benzetdi özin Ğâl-i ruĞ-ı yâre karanfil
Ta'n etse n'ola nâfe-i Tatar'a karanfil
2. Ey Yûsuf-ı gül-çehre şatılmaĝa kapuña
Desteyle gelür küçe-i bâzâra karanfil
3. Gülşende şalınup n'ola serkeşlik ederse
Virmez etegin ğül gibi her Ğâra karanfil
4. Ğeymiş başa semmûrını bir katre arakçın
Dönmüş yine bir ruĞları ğül-nâra karanfil
5. Cündi ğüzelidür ki ğelmiş
Ney-nîze alup arşa-i ğülzâra karanfil
6. Câdû gibi siĞr ile küpe bindi meĝer kim
Küp düşe varup meclis-i dildâra karanfil
7. 'Aşkuñla olur sînede daĝ-ı ĝam-ı Ğâlün
Ful Ğayli gelür ğülbe-i 'attâra karanfil
8. Bir yire gelür niteki kâfûr ile fûlfül
Her ĝonca-dehen kim şoka destâra karanfil

9. Zâtında sââdet kôhusı var meğer kim
Yüz sürdi der-i şâh-ı cihân-dâra karanfil
10. Nûş etdi şafâ câmını çün meclis-i şehde
Kıldı yakasın şevk ile şad-pâre karanfil
11. Aşki gibi eşk ile kızıl kana boyanmış
Dil virdi meğer bir yüzi gül-nâra karanfil
12. Oldıkça çemen ebr-i bahâr ile muţarrâ
Dökdükçe güneş kâse-i jengâra karanfil
13. Tâ haşr ola bezm-i hayâtında o şâhın
Meh deste-i gül seb'a-i seyyâre karanfil

19

KAŞİDE-İ FETH(1)

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Her şubh kûy-ı mihr ile k'ola nehâr feth
Guya ki top-ı şâh kılur bir hişâr feth
2. Mihr açdı şa'şâıyla seher mülk-i hâveri
Şan tîğ ile şeh etdi yine bir diyâr feth
3. Her mülke kim kadem başa şâh-ı cihân içre
K'olur kudûm-ı şâh-ı gül ile bahâr feth
4. Şarka çıkar zıyâsı kıyâmet degül midür
Toğsa diyâr-ı ğarbda hürşid-vâr feth
5. Gâhi cemâle mazhar edüp bir vilâyeti
Gahi celâl-i şâh ile yakar yıkar feth
6. Çün mâhiyân pür-güher ede bihâr-ı hân
Olur o dem içinde dür-i şâh-vâr feth
7. Koşmağa 'azm-i husrev-i kitî-sitân ile
Oldı semend-i nusrete çabük-süvâr feth

19 M.11b, N.11b

(1) : N.

8. Açup mücâhidîne ganimet hazînesin
Dest-i 'atâ-yı şâh ile kıldı hişâr feth
9. İki mürîd-i dîn dürür nuşret ü zafer
Oldı tarîk-i hakda aña ihtiyâr feth
10. Mercândan oldı kal'a-i lü'lû güher-nişâr
Kıldı kelâm-ı nâz ile bir gül-'ızâr feth
11. Evşâf-ı feth-i şâhı kılurken şafâyile
Etdi dile bu matlâi Perverdigâr feth
12. Saña musahhar oldı eya şehriyâr feth
Kılduñ sââdet ile yine bî-şumâr feth
13. Sen ş'ol Selîm-hulk u Süleymân-âhdsün
K'oldı nigîn ü tîgunıla mûr u mâr feth
14. Olmadı böyle feth bir uğra nice hişâr
Oldı eğerçi döne döne bî-şumâr feth
15. Etdi eğerçi 'âleme destân adını
Kılmadı böyle Rüstem ü İsfendiyâr feth
16. Tîguñla oldı ey şeh-i kişver-güşâ bu gün
'İklîm-i Ungürüs ile mülk-i Çesar feth
17. Gördi ki dîn yolına şalarsın kılıcuñı
Olup tufeylüñ eyledi varın nişâr feth
18. Virdi sipihre zîveri meşşâta-i zamân
Şimsîrûñ ile olalı âyine-dâr feth
19. Arkalanup sinânuña düşmen yıkar zafer
Tîguñ zahîri olalı kişver açar feth
20. Ta haşr olinca kânde ki feth adı añıla
Nâm-ı şerîfüñ ile bulur iştiyhâr feth
21. Tîguñda yazdı âyet-i "Fethan mübin"i Hak
Her müşgilâtuñ eyledi ol Kirdgâr feth
22. Hükm-i cihân muta'añ aña olmasa delîl
Vardukça gayri mülke olur şerm-sâr feth

23. 'Avn-i Hudâ durur siperüñ şer' kılıcuñ
Tañ mı olursa saña yemîn ü.yesâr feth
24. Rûy-ı veğâda bile çıkar bir gılâfdan
Beñzer ki oldu tîguñ ile yâr-ı ğâr feth
25. Tîguñ götürse ebr gibi çehreden nikâb
Gün gibi kendüzini kılur âşikâr feth
26. Başı irişdi göğe vü şıgmaz bu 'âleme
Devründe buldı kâf misâli vakâr feth
27. Evvel bahar olup bulanuk aķsa cûylar
Ol demde la'1-gûn aķıdur cûybâr feth
28. Demler düşer ki süsen-i şimşîr-i şâh ile
Düşman vilâyetini kılur lâle-zâr feth
29. Meydân-ı dehri aralamış peylevân gibi
Ğeh top vü ğah tîĝı kılur dest-yâr feth
30. Ebkâr-vâr oldu müzeyyen kamu bilâd
Nuşret arûsına olalı ğuşvâr feth
31. Bir feth kılsa ğayr konagını şad hezâr
Her bir konag-ı şehde olur şad hezâr feth
32. 'Aşķi duâya başla ki her beyti nazmuñuñ
Ğuya ki 'azm-i şeh dürür ucında var feth
33. Deĝdikce mâh-ı râyeti maĝrib hişârına
Oldıkca top-ı şems ile hişn-ı nehâr feth
34. Hemser olup ser-i 'alemün âfitâb ile
Top-ı hücûmuñ ile ola her diyâr feth

20

KASİDE-İ ŞEMS(1)
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

30. bilâd: belâ N.

31. feth: fetha N.

20 N.12b

(1) : N.

1. Bâl açup her şubh-dem şahbâz-ı zerrîn-per güneş
Kebk-hâ-yı encüm-i çerhi şikâr eyler güneş
2. Geh sipihrüñ zer döker câm-ı zeberced-fâmına
Geh kapar gülşende zerrîn câmdan gevher güneş
3. Aldı çün âyîne-i 'âlem-nümâsın destine
Çıkıdı kûh-ı kafdan mânend-i İskender güneş
4. Kûhsâr-ı çerha 'azm etdi süvâr-ı şîr olup
Şayd-ı şâh için götürdü nûrdan hançer güneş
5. Kulle-i kûhsârda her şubh cevlân gösterür
Zeyn edüp tavuş-veş etrâfa zerrîn per güneş
6. 'Arşa-i garba kamer bir kelle gâltân eyledi
Çıkıdı kûh-ı şarkdan mânend-i şîr-i ner güneş
7. Baş egmez gördi çengâl-i hilâle pîl-i şeb
Çekdi anı çalmağa şânâne tîğ-ı zer güneş
8. Pây-i şeh iki hilâli kıldı çün bedr-i tamâm
Şıçradı bu tevsen-i gerdûne çabük-ter güneş
9. Düşdi yüz yire urup râha delîl-i şâh olup
Kûhda zerrîn âsâyile şikâr arar güneş
10. Kimdür ol sultân-ı heft-ıklîm k'olduğca süvâr
Eyleye hâk-i rehin iklîl-i tâc-ı ser güneş
11. Şems-i bürc-i saltanat sultân Süleymân kim anuñ
Rûy-ı 'adlünden alur her şubh nûr u fer güneş
12. Âfitâb-ı âsumân-ı dîn ü devletdür kim ol
Terbiyet birle eder kem zerrei enver güneş
13. Lutf ile kılsa nazâr nâgâh bir kem zerreye
Âsumân-ı âsitânında olur yek-ser güneş
14. Hışma gelse düşmenüñ bir zerre kalmaz zühresi
Havf-ı tîğından felekde dâyimâ ditrer güneş
15. Bulmadı deryâ-yı cûdıyla eşigü gibi câ
Nice yıllardur tolanur gerçi bahr u ber güneş

16. Kânda la'l ü aķık etmezdi senġ-i hâreyi
Düşmeseydi âfitâb-ı ʿadline mazhar güneş
17. Uġradukca ʿayn-ı cûdundan şulanup geçmeġe
Kulzüm-i sîm-âb-gûne şarkıdur lenġer güneş
18. ʿAzm-i şark eyler işitdi şâha yoldaş olmaġa
Dakınup ayine geydi nûrdan miġfer güneş
19. Dayire alup ele Zühreyle bezm-i şâhda
Saz u söz ile eder bu matlaı ezber güneş
20. Bahr-i hüsnünde dişün lü'lü ruhuñ enver güneş
Olmış ey meh lücce-i deryâda dür-perver güneş
21. İşbu halkuñ râygân almaz metâ-ı ʿömrini
ʿIş için her gün verür bir külçe şâfi zer güneş
22. Ğeh yakup zerrât-ı hâki şavurur külin göġe
Ğeh kılor hâkister-i eflâkı pür-aķker güneş
23. Zerre zerre hâk-i râhuñ kendüye cezb etdüġi
ʿAnber-i ham ile virür hüsnine ziver güneş
24. Bu nihâl kıdd ile kıddün görenler der ʿaceb
Kankı gülşende bitürdi sîmden arʿar güneş
25. Der-nikâb eyler yüzün ol mâh güldükce rakıb
Kış günü ebr içre şaklar kendüyi ekşer güneş
26. Sâyebân olmuş şehâb u şaʿşâa şalmış tınab
Nûrdan sen âfitâba kırdı bir çâder güneş
27. Böyle nûr u fer bulup irmezdi başı göklere
Her seher dergâhuña komasa şâhâ ser güneş
28. ʿAzm-i rezm etdükke sen başuñı koyup ortaya
Tîġ alup meydana girmezse degüldür er güneş
29. Himmeti tavķ-ı sekân-ı küyuñ olmakdur meġer
Kâmetin bu nevʿa kılmış çerhde çerber güneş
30. Berk-i tîġuñ zulmet-i küfrüñ şehâbın açmasa
Görmez idi böyle dûn-ı ʿarzda kâfer güneş

31. Altun üsküf urunup ey şâh derbânun gibi
Her seher ta ahşam olinca kapuñ bekler güneş
32. Her seher cârû kıilup rûyın varur 'Aşkı gibi
Âsitânuñda diler kim ola kem çâker güneş
33. Husrevâ ben zerreye kıl 'ayn-ı luţfuñla nazar
Bir avuç hâki disüñler eyledi gevher güneş
34. Çeşmüme eyle 'atâ kuhl-i gubâr-ı râhuñı
Eyledükce âsitânuñ toprağından cer güneş
35. Ğayri şehler mihrüñe ser-geşte olsun zerre-vâr
Şâh-ı dehr ol olduğınca husrev-i hâver güneş
36. Milket-i küffârı sen şimşirüñ ile eyle feth
Tîğ ile şeb zulmetin açdukca ser-tâ-ser güneş
37. Sen şikâr et şâhbâz-ı himmetüñle 'âlemi
Şayd-gâh-ı dehri devr etdükce ey server güneş
38. Ğarb deryasın pür et ukkâb-ı simin-bâl ile
Şarkdan şaldukca bir şehbâz-ı zerrin-per güneş

21

KAŞİDE-İ 'IYD(1)

Féilâtün Féilâtün Féilâtün Féilün

1. Rûz-ı 'iyd oldı kuruldı yine eyvân-ı kerem
Husrev-i mülk 'atâ kılmaga divân-ı kerem
2. Oldı müstağrak-ı in'âm u 'atâ mîr ü sipâh
Toldı envâ-ı ta'm ile yine meydân-ı kerem
3. Hil'at-i cûdı biçelden yed-i hayyât-ı sehâ
Matla-ı şâhid-i luţf oldı girîbân-ı kerem

21 . M.12b, N.14a

(M:1,2,6,11,30,32,33- /N:17,18,19,20,21,22,23,24,27,28,31-)

(1):M-

3. sehâ: atâ N.

4. Luṭf ile bir güle bakdıkça şeh-i milket-i cûd
Açılır bâğ-ı şehâda gül-i handân-ı kerem
5. Mâh-ı nev halka-be-gûş-ı der-i sultân-ı şehâ
Şems zer tâc ile derbân-ı cihân-bân-ı kerem
6. Toğdı dilden yine gün gibi me'ânî güneşi
Açılaldan berü bu maṭla-ı divân-ı kerem
7. Himmetüñ olur ise rehber eya cân-ı kerem
Yönele râh-ı Sitanbul'a bu mihmân-ı kerem
8. Demidür sâhil-i câna irişe dürr-i murâd
Himmet-i şâh ile cûş eyleye'ummân-ı kerem
9. Husrevâ gülbün-i ümmîd olur taze vü ter
Âb-ı cûduñla şulandıkça gülistân-ı kerem
10. Ablak-ı çerḫ şitâb eylese geçmez öñine
Himmetüñ Düldül'inüñ ey şeh-i merdân-ı kerem
11. Milket-i Rum'ı tuta şöhret-i nazmum bir dem
Ger şala sâye bu ben mûra Süleymân-ı kerem
12. Şaldı kâsrüñ ser-i şahrâya kerâmet etegin
Oldı bu daḫi kef-i cûduña burḫân-ı kerem
13. N'ola ihvân-ı safâya kıla ihsân u 'atâ
Oturup Mısr-ı şehâya meh-i Ken'ân-ı kerem
14. Kıl beni 'ıyd-ı safâ-baḫş-ı 'atâña mazḫar
Olayın ben daḫi biñ cân ile kurbân-ı kerem
15. Luṭf ile yapsa yıkık gönlini ben maḫzûnun
Ka'be yapmakca sevâba gire sultân-ı kerem
16. Husrevâ bâb-ı şifâḫâne-i luṭfun umaram
Kıla ben ḫaste-dilüñ derdine dermân-ı kerem

4:M.6, 5:M.7, 7:M.1, 8:M.2, 9:M.10, 10:M.11

12. ser-i şahrâya : leb-i deryâya N. / / kef-i : yemm-i N.

13:M.4, 14:M.17, 15:M.16, 16:M.15,

17. Kûlzüm-i cûd [u] sehâ Hazret-i Sultân Selîm
K'oldı nisan-ı kefi ebr-i dür-efşân-ı kerem
18. Ben kûlun olmuş idim deyn ile nişfu'd-dîn
Kudretüm yok ki edâ eyleyem ey kân-ı kerem
19. Rehndür hâ necügüm deynüme ey şâh meded
Çıkdı elden eğer olmaz ise fermân-ı kerem
20. Cûd-ı ihsân-ı şehinşâh ile olmuşdı binâ
Oluben şevk ile işretine yârân-ı kerem
21. Gah olup luţf ile menzil-geh-i aşhâb-ı şafâ
Geh kadem-rence kılurdı gelüp a'yan-ı kerem
22. Göz göre şimdi şatılmak degül ey şâh revâ
Var iken sencileyin husrev-i hâkân-ı kerem
23. Kıl 'atâ 'âdet-i aġnâma gerek mühr-i şerîf
Husrevâ eyle gerekse baña ihsân-ı kerem
24. Ben ġubârı hele gönderme kapuñdan maħrûm
Yok durur dergeh-i luţfuñda çü pâyân-ı kerem
25. Halka ta haşre degin bâb-ı 'atâ-baħşuñdan
Dest-i ihsânüñ ile kısmet ola nân-ı kerem
26. Yüz dutup dergeh-i ihsânüña bu halk-ı cihân
Ola ta haşre degin bende-i fermân-ı kerem
27. Yeridür neşv ü nemâ irse bu pejmürde-dile
Ebr-i cûduñla şulanup yine meydân-ı kerem
28. Luţf ile sebze-i maħsûd bulur neşv ü nemâ
Her kaçan ebr-i sehâ yağdıra bârân-ı kerem
29. 'Aşki'ye 'ayn-ı 'inâyet ile nazar kıl diyeler
İltifât eyledi bir mûra Süleymân-ı kerem

25. ihsânüñ : eltâfuñ N. 25:N.22

26. dutup : tutup N. 26:N.23

29: M.13, N.16

30. Dâmen-i kurbâ çekense n'ola ben zerre seni
Cezbe-i pertev-i hürşîd-i Dirâşân-ı kerem
31. Elüm alup komaya hâk-i felâketde beni
Ben gubârı yiridür kaldıra dâmân-ı kerem
32. Bahr-i ihsânuna müstağrak olursa yeridür
Kef açup Hakk'a niyâz ede senâ-h'ân-ı kerem
33. Rûz-ı 'ıyd olup okundıkça şehâ hutbe-i 'ıyd
Nâm-ı ihsânun ile okına destân-ı kerem

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şubh-dem tak-ı sipihre kurdı ebr eyvân-ı 'ıyd
Husrev-i gerdün rif'at kılmaga divân-ı 'ıyd
2. Mâh-ı nevdan bâl-i zerrîn açdı tavuş-ı felek
Şahn-ı gülzâr-ı şafâda kılmaga cevlân-ı 'ıyd
3. Kâtib-i hükmi kazâ 'ıyşa 'icâzetedür deyû
Yazdı levh-i lâceverde nâme-i 'unvân-ı 'ıyd
4. 'Arşa-i işretde galtân olmağa kûy-ı ferah
Eyledi şekl-i hilâli çerh-i zer çevgân-ı 'ıyd
5. Rûzede irdi kemâle kâr-ı takvâ vü şalâh
Câm-ı Cem şun sâkiyâ zevk ü şafâdur şân-ı 'ıyd
6. Hâşıl-ı geşt-i neşâtı mezra'-ı eflâkde
Vermek için geldi zerrîn dâs alup dihkân-ı 'ıyd
7. Bûy-ı lutf-ı şâhdur düşdi cihân gülzârına
Şanmañuz tutdı meşâmı nükhet-i reyhân-ı 'ıyd

30:N.19

31. felâketde beni : mezelletde hakîr N.

22 M.13b, N.15a, S.11a(1,2,3,4,5 : -)

7. lutf-ı şâhdur : lutf şâhidur S.

8. Çerh mağribden meh-i nev mührin izhâr etdügi
Âsitân-ı şehden ister kim ola fermân-ı 'ıyd
9. Mâh-ı nevden taş alur destine sakka-yı felek
Olmağa dîvân-ı şâhîde gülâb-efşân-ı 'ıyd
10. Şâh-ı 'âdil Hazret-i Sultân Süleymân kim anuñ
Vuş u tuyra âsitânundan çekilür hân-ı 'ıyd
11. Çerh-i atlas yeridür olsa semâtı bezminüñ
Kurş-ı hürşid oldı tenevvür felekde nân-ı 'ıyd
12. İşiginde 'ıyd-ı maşûda irer bâý u gedâ
Yilda bir kerre degül her gün olur ihsân-ı 'ıyd
13. 'ıyd-ı ekberdür diyu eyler niyâzı ins ü cân
Eylese nâgeh tecellî husrev-i hâkân-ı 'ıyd
14. 'Adl-i şehden kesb-i rûhâniyyet etdi mü'minân
Açmasuñ gelsün melekler eylesün seyrân-ı 'ıyd
15. Hâk-i râhuñ cevheridür ey şeh-i 'izzet-nişân
Dünyede iki gözümçün sürme-i 'âyân-ı 'ıyd
16. Sensin ol kim oldı şimsîrûñ hilâl-i 'ıyd-ı feth
Rezm-gâhuñ 'ıyd-geh düşmenlerüñ kurbân-ı 'ıyd
17. Feyz-i cûduñdan irür çeşm-i cihâna rûşenâ
Âb-ı ihsânuñla her gün şulanur meydân-ı 'ıyd
18. Âleme ebr-i kefüñ bârân-ı ihsân yağdurur
Ağmasun göge şehâb u yağmasun bârân-ı 'ıyd
19. Nitekim nevrûz-ı sultânî cihân gülzârını
Hil'at-i nevle tonatdı âlemi sultân-ı 'ıyd
20. 'ıyd-gehde zâhid-i zâhir-pereste korqarın
Seyr ederken cenneti untdura gilmân-ı 'ıyd

13. nâgeh : nâgâh M. / hâkân-ı : devrân-ı N.

15. Dünyede iki gözümçün : Dîde-i giryân hâkiyçün N.

21. Rûze-dâr-ı hecr olan müştâka ey ebr ü hilâl
Merhabâ kıl dest-i luţfuñla budur erkân-ı 'ıyd
22. Dil visâlüñde lebûñ şevkıyla eyler velvele
Nitekim cûş u hurûş-ı câm ile mestân-ı 'ıyd
23. Haste-diller rûze-i hecrüñde olmuşdur zâif
'Arz edüp kaşun hilâlin eylegil dermân-ı 'ıyd
24. Ğayrılar vaşluñla şâd u ben firâkuñla hazîn
Olsa handân el yetim olan olur ğiryân-ı 'ıyd
25. İl ile diller alup bülbüller eylerler hezâr
Aller giydikce her bir gonca-i handân-ı 'ıyd
26. Hamdü-li'lleh kim 'atâ vü cûd-ı zıllu'llâh ile
Gecem oldı kadr-i âlî rûzumun her anı 'ıyd
27. Bâki kalmaz 'Aşkiyâ üç gün müsâfirdür heman
Kıl duâ-yı devlet-i şâhı geçer devrân-ı 'ıyd
28. 'ıydde şâhâ sarayun şuffasın pak etmege
Eylesün cârû mûanber kâkülün hûbân-ı 'ıyd
29. 'ıyd-gâha cem' olup mü'minler etdükde niyâz
Hân-ı luţfuñla pür olsun ser-be-ser meydân-ı 'ıyd
30. 'Âleme 'ıyd-ı şafâ-bağş-ı cemâlüñ vire nûr
'esb-i feyz etdükce Hâk'dan cân-ı müştâkân-ı 'ıyd
31. Havf-ı şimsîrûñle fethuñda 'adûv kan ağlasun
Halk oldukca hilâl-i 'ıyd ile şâdân-ı 'ıyd

23

KAŞİDE-İ 'IYD(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Zemzem-i eşkiyle gey ihrâm-ı aşkı yüri var
Hacılar bayramıdur oyle tavâf-ı kûy-ı yâr

31:N:- , S:-

(1) : N.

23 M.14b, N.16a, S.9a(1-23 : -)

2. Yok mı bir kurbân koçı deñlü eya dil ğayretüñ
‘Âşık iseñ ‘ıyd-ı vaşla cânuñı eyle nişâr
3. Didüm ey cân ‘ıyd-ı vaşluñ ben de bir kurbânıyam
Didi ol meh ‘ıydde kurbâna olmaz i‘tibâr
4. Eyle ey dil meş‘al-i âhuñla rûşen‘âlemi
Tekye-gâh-ı ‘aşkda yak bir çerâğ-ı tâb-dâr
5. Kaddi üzre haddi berk ursa saçında tañ degül
Ka‘be‘de olur şeb-i ‘ıyd olsa envâr-ı menâr
6. Ey gönül vuşlatda ger bulduñsa ‘ıyd-ı ekberi
Âsitân-ı yârda kılduñsa hacc-i bî-şümâr
7. Kıl tavâf-ı ka‘be-i dergâh-ı şâhı şıdk ile
Kalbüni sa‘y u şafâdan enver et huccâc-vâr
8. Şâh-ı ğâzî Hazret-i Sultân Süleymân kim anuñ
Kutb-ı akla ka‘be-i dergâhı olmışdur medâr
9. Âsitânında gider her ‘ıyd hil‘at Ka‘be‘ye
Ka‘be dañi kible-i zâtından eyler iftihâr
10. Ka‘be‘ye deryâ-yı cûdı bañş eder cüllâb-ı âb
Hıttâ-i Kuds-i Şerîf‘e luţfı çekmişdür hişâr
11. Ka‘be-i dergâhına yüz süren olmaz nâ-murâd
Cür‘a-i eltâfinuñ cüyendesidür mûr u mâr
12. Şerf ile kâyim-makâm-ı Ahmed-i Muhtâr‘dur
Seyf ile sırr-ı ‘Ali‘dür kim elinde Zülfikâr
13. Yaraşur şâhâ ebü‘l-feth olsa nâm-ı râyetüñ
Tutmadı ‘âlemde çün râh-ı ğazâdan ğayri kâr
14. ‘ıyd-ı fetuñ yılda bir eyler bu halkı şâdmân
Hutbe-i medhuñ menâr-ı şâhdan okur hezâr
15. Süsen-i şimşîrüne Hâk ne kerâmet virdi kim
Hûn-ı düşmenden kılar deşt-i cihânı lâle-zâr

3. kurbâna : kurbân N.

5. saçında : saçından M.

16. Tu'cedür mürğ-i humâ ser-pençe-i şehbâzuña
Tîrüne nahçîrler cân virür olmağa şikâr
17. Buldı çün dest-menc-i düşmen tîgun altında emân
Gelmedi zâtuñ gibi dünyaya 'âdil şehriyâr
18. Kâtedür deryâ-yı 'izzuñ içre bu baħr-i muhît
Haymedür şahrâ-yı kâdrüñ üzre çerh-i zer-nigâr
19. İltifâtuñ nice bî-mikdâr 'abde virdi kâdr
Kıldı luṭfuñ nice bî-nâm u nişâni nâmdâr
20. Âsitân-ı şehde ebyât-ı kaşîdem dir gören
Ka'be'ye geldi yine gevher yüküyle yüz katar
21. Yire geçsün husrevâ medhuñda gûyâ olmayan
Pâyuña yüz sürmeyen serkeşler olsun hâksâr
22. Ka'be kapuñda şafâyile bu 'Aşkî çâkerüñ
El açup eyler duâ-yı devletüñ leyl ü nehâr
23. Haşre dek virsün ziyâ'ıyd-ı cemâlüñ 'âleme
Zâtuñı Haḫ saltanat tahtında kılsun ber-karâr
24. Her şebüñ Kâdr ü Berât ü her günüñ nevrûz-ı 'ıyd
Eylesün ol Kâdıyü'l-Hâcât ta rûz-ı şümâr
25. Saltanat bağınuñ olsun her nihâli ser-firâz
Esmesün ol bâğda her giz muhâlif rûzigâr
26. Halk-ı 'âlem kible-i dergâhuña kılsın sücûd
Ka'be'nüñ huccâc ile buldıķca nâmı iştiḫâr

24

KAŞİDE-İ 'IYD-İ NEVRÛZİ
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilât

1. 'Iyd-i nevrûz irdi 'azm etdi şikâra şehriyâr
Kûh u şahrâ oldu vahşîler deminden lâle-zâr

17. N.S : -

21. Pâyuña : Kapuña M.

22. Ka'be.....Şafâyile : Âsitânüñ toprağı ya'ni M.

26. kible-ikılsın : Dergeh-i kibleñe çün kıla M.

/ / buldıķca : kıldukca M.

24 M.15b, N.17a, S.9a

(1) : N.

16. Hâr u hâşâkını ırmağa şerî'at bâğınınñ
Bir akar ırmağdur destinde tîğ-ı âbdâr
17. Hâyil olmaz gök demürden ağlar görse adüv
Şalsa yumruktan kaçan şebbâz-ı tîr-i cân-şikâr
18. Ey mürüvvet menbâi seyf ü şecâ'at zâtuña
Hayder-i Kerrâr'dan şunulmuş iki yâdigâr
19. Maẓhar-ı sırr-ı 'Alisün çün senün şânuñdadur
"Lâ fetâ illâ 'Alî lâ seyfe illâ Zülfekâr"
20. Sensin ol kim sende bulmuşdur kamu iylik kemâl
Rüstem ancak bir şecâ'atla idermiş iftiyhâr
21. Nîze çekseñ hışm ile a'dâya şah-ı ma'reke
Olur ol dem ejder-i tîzün dilinden pür-şerâr
22. 'Adl kılsañ âleme luţfuñ nesiminden senün
Taze taze gül virür faşl-ı şitâda kırı hâr
23. Gün gibi virür zıyâ envâr-ı 'adlün 'âleme
Yeryüzi 'aks-i cemâlünden olupdur nevbahâr
24. Nergisün pür-micmer-i zerrini 'anberden buhûr
Lâlenün var câm-ı la'lininde dürr-i şâhvâr
25. Her şükûfe bir tabak gevher götürmiş jâleden
Mağdem-i sultân-ı heft-ıklîme kılmâğa nisâr
26. Oldı 'Aşki'nün düâ-nâme tapuña tuhfesi
Şan cerâd etdi Süleymân'a karınca ber-güzâr
27. Reh-güzârında Süleymân-ı Nebiyye nitekim
Eylemişdür mürçe ricl-i cerâdı ber-güzâr
28. Ben de bâğ-ı medh-i şâhuñ mürğ-i hoş-elhânıyam
Gerçi kim ol gülsitânunñ bülbüli vardur hezâr

23. virür : virdi M.

24. câm-ı : tâc-ı M.

26. Şan bergüzâr : Mürdur kıldı Süleymân'a murâdı
bergüzâr M. : Abd-i memlûkuñ düâcuñdur şehâ leyl ü
nehâr S.

27. M,N : -

29. Her nefes medhûnla şol kim ğonca-veş açmaz dehen
İñlesün bülbül-şıfat hâr-ı belâda zâr u zâr
30. Pâdişâhâ devletün pâyende zılluñ sermedî
Hak Taâlâ eylesün a'dâd-ı ömrün bi-şümâr
31. Ta kıyâmet âsitânun halka olsun secde-gâh
Şaklasun zât-ı şerifün derdden Perverdigâr
32. Şayd-gâh-ı âlemi tutsun şadâ-yı şevketün
Cân-ı a'dâ şâhbâz-ı tîrüne olsun şikâr
33. Sidre-veş olup kamu taze nihâlün ser-firâz
Esmesün Firdevs-i kaşruñda muhâlif rûzigâr

25

KAŞİDE-İ TUĞ-I ŞÂHİ(1)

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Baş oldu çünki leşker-i şâhib-kırâna tuğ
Serhadd-i âleme n'ola dikse nişâne tuğ
2. Şâhib-kadem uğur eri bir ihtiyârdur
Kalmaz ğazâ yolında gider başa câna tuğ
3. Bir serv boylı şâhid-i müşğîn gülâledür
Leşker çeküp vilâyet açar Husrevâne tuğ
4. Şahrâda kónsa gül gibi otağ-ı şehriyâr
Serv-i sehî-şıfat dikilür âsitâne tuğ
5. Avcuna aldı beyza-i âfâkı feth ile
Nuşret hümasına olalı âşiyâne tuğ
6. Leşker-keş-i adüv-küş ü ğerden-firâz olup
İngürdi kâdr ile serini âsümâne tuğ

30. zılluñ sermedî : ta rûz-ı hisâb N.

31. Ta kıyâmet : Ka'be gibi N.

33. Firdevs-i kaşruñda : bâğ-ı harîmünde N.

7. Başı göğe irerse n'ola şâh-ı sidre-vâr
Kim yüz sürer der-i şeh-i kişver-sitâne tuğ
8. Her yerde istikâmet ile rûz u şeb turup
Bekler şehün otağını gitmez yabana tuğ
9. Çekse 'adûya tîğ-ı Süleymân baħr u ber
Hüdhüd mişâli rehber olur ins ü cânê tuğ
10. Ol mâh-ı şer^c şarka vü ger ğarba kılsa 'azm
Her şubh önünce mihr çeker şâdikâne tuğ
11. Râm-ı licâm-ı devlet-i şâh ol diyu müdâm
Çalar semend-i dehre çeküp tâziyâne tuğ
12. Şeh devletinde 'âlemi geşt eylese n'ola
Kâdir dürür bu gün nice biñ pehlevâna tuğ
13. Ey zıll-i Hağ tapuñ gibi 'âlemde kim çeker
Bî-mişl ceys ü tabl u 'alem bî-bahâne tuğ
14. Zülfin tağıtdı serv-i hırâmân olup gider
Dünyanuñ ister ucına varup tayana tuğ
15. Her bir kılında kakülünüñ bir gönül yatur
Ne mülke ister' ise çeker nâzikâne tuğ
16. Hınna degül saçında meger kim bulaşdı kan
Hûn-ı adüvvi iher iken kana kana tuğ
17. Mûlar büridi başını mecnûn-ı 'aşkdur
Râzı degül çü pîreher ü permiyâna tuğ
18. Bir başı var anı da ğazâ yolına komış
İster ki Hızr gibi kala câvidâne tuğ
19. İnletmege rübâb gibi cân-ı düşmeni
Zülfiyle tîr-i kâddini kılmış kemâne tuğ
20. Nusret güninde feth u zafer dürlerin taşar
Zîver yirine kakül-i 'anber-feşâna tuğ

9. mişâli : mişâl N.

14 ve sonraki beyitler : S -

15. kakülünüñ : kakülün N.

20. taşar : dakar M.

21. Her kaᅅᅅi mülke kim dikile darb-ı seyf ile
Darbı alup taşarruf eder mâlikâne tuᅅ
22. Bir vahdet ehli sâlik-i râh-ı şafâ gibi
Keşretten ilerü çekilür nâzikâne tuᅅ
23. Cismi nahîf ü başı ağarmış azîzdür
Rehberlik eylese n'ola pîr ü cüvâna tuᅅ
24. 'Aşkı ᅅaraz düâ-yı şeh-i kâmkârdur
Oldı düâ-yı seyf ᅅakiyçün bahâne tuᅅ
25. Turdukca deşt-i ᅅâkde bu ᅅayme-i felek
Deᅅdükce âfitâb-ı zemîn ü âsumâne tuᅅ
26. 'İtnâb-ı çetr-i şeh tutup etrâf-ı 'âlemi
Bâb-ı felek-nişâna dikile şâhâne tuᅅ

26

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Sehi-kaᅅ şâhid-i fetᅅ u zaferdür tuᅅ-ı Osmâni
Gönüller mecmûdudur ser-be-ser zülf-i perîşâni
2. Bahâra katlanur ta kim muâtᅅtar kıla âfâkı
Toludur büy-ı nusret birle zülf-i 'anber-efşâni
3. Alaylar bağlayup şaf şaf düşer pâyına ᅅâzîler
ᅅazâ yolına 'azm etse ᅅırâmâni ᅅırâmâni
4. ᅅazâ yolın muâtᅅtar kıлмаᅅa büy-ı beşâretle
Getürmiş bir nihâl-i tazedür bir deste reyᅅâni
5. Nihâl-i sidrede nugret hüması âşiyânıdır
Ki bâzû-yı zafer dâyim hevâda götürür añı
6. Seher-geᅅ eyledi câna işâret ᅅâtif-i ᅅaybı
Yazup bu maᅅlalı kıldum zebâna vird-i rûᅅâni
7. Cemâlüñdür cihânüñ ᅅusrevâ ᅅurşîd-i tâbâni
Delîl-i râh-ı taᅅkîk eylemişdür ᅅalka ᅅakᅅâni

26 M.17b, N.19a, S.11b(1-11 : -)

3. ᅅâzîler : 'âşıklar N.

7. tâbâni : raᅅşâni M.

8. Kaçan hürşid-veş sancak çözüp 'azm-i gazâ kılsañ
Şehâ nûr-ı cemâlünden açılır râh-ı zulmânî
9. Kemâliyle sen açduñ 'âlemi zulmet hicâbından
Cihâna toğmadı zâtuñ gibi hürşid-i nûrânî
10. Imâd-ı dîn durur zâtuñ cihânuñ cânıdur cismüñ
Yoluñda kañğı bî-dindür fedâ kılmaz ser ü cânı
11. Meger kim meşrebüñ mazhar düşüpdür Hazret-i Nûh'a
Ğazab vaktinde dünyaya koparur seyl ü tûfânı
12. Ne mülküñ fethına 'azm eylesen olmaz 'adüv hâyil
Şeriat şâhısuñ Hak saña şundi tîğ-ı berrânî
13. Süleymân-ı zamansuñ ins ü cândur zîr-i fermânuñ
Nigîn-i kudreti şunmuş elüñe emr-i Rabbânî
14. Şehâ feth etdüğüñ mülke ayak başmamış İskender
Cihân mülkinde kim gördi senüñ gibi Süleymân'ı
15. Sadâ-yı berķ-i tîğüñ irdi yer yer mülk-i küffâra
Heman dem reğlerinden kaçdı cümle kâfirüñ kanı
16. Ne cân ile turur saña muķâbil leşker-i a'dâ
Şoğuldur hışma gelse tâb-ı tîgun baħr-i 'Umman'ı
17. Yalın yüzlü güzeldür mey çeker san bezm-i rezmünde
Kılıcun hûn-ı a'dâyı içer yalmanı yalmanı
18. Nice yüz biñ ser ü cân-ı 'adüvvi pâyimâl eyler
Diyâr-ı harbe şevketle semendüñ kılsa cevlânı
19. 'Alemler dâmen-efşân eyleyüp 'azm-i gazâ kılsan
Felek ol dem diler şevķ ile çak ede girîbânı
20. Adû-yı ser-bürîde kana batmış ser-nigûn olmuş
Buñon fethi gibi cengi göreydüm bir daħi kanı

9. gibi hürşid-i : mişâli mihr-i M.

10. kañğı : kañķı N.

14. ayak başmamış : kadem başmadı M.

16. tâb-ı : berķ-i N.

19. eyleyüp.....kılsan : tîğ-ı 'uryân 'azm-i rezm etseñ N.

20. ser-nigûn : pâyimâl M. // fethi:cengi M./cengi:fethi M.

21. Baña çok feth gösterdün nasîb eyle görem yâ Rab
Gelürken âsitân-ı şâha bend ile Beç'ün bânı
22. Göreydüm hâk-i hün-âlûda düşmiş pâyimâl olmuş
Süm-i esb-i şeh öñinde ser ü tâc-ı Spenyan'ı
23. Umaram 'Aşkiyâ Hâk'dan kim ola devlet-i şehde
Kulunda ben kulun bir sırma saçlu kâfir oğlanı
24. Duâ vü medh-i zıllu'llâh olaldan zikr ü tesbîhüm
Zebânumdur kilid-i mağzen-i esrâr-ı Sübhânî
25. Hudâyâ hayme-i eflâke dikdükce güneş tuğı
Kurilsun çetr-i sultânî dikilsün tuğ-ı Osmânî
26. Uyur zıllinde 'âlem bu cihân turdukça var olsun
Hudâyâ sen bağışla 'âleme Sultân Süleymân'ı

27

KASİDE-İ SÜR-İ SULTÂNİ(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Oldı çün kim ibtidâ-yı sūr-ı şâh-ı kâmrân
Hamdū-li'lleh ser-be-ser taldı sūrūr ile cihân
2. Şubh-dem yüz şevk ile meydân-ı sūr-ı şâhda
Hizmete bel bağladı erkân-ı devlet şâdmân
3. Müjd'eder sūr-ı Süleymân-ı zamân oldı diyu
Nây-ı sūrı seyr eder her dem İraq u İsfahan
4. Sūr-ı şâhîde cihân halkın ziyâfet kılmaga
Geldi Atmeydanına kuruldı çetr ü sâyebân
5. Seyr ederken şevket-i şâh ile 'arşuñ zînetin
Cân u dilden eyledüm bu matlâı vird-i zebân
6. Sensin ol sultân-ı 'âlem kim bu çetr-i âsumân
'İzzetün eyvânınuñ yanında bir gök sâyebân

22. hâk-i hün-âlûda : hün u hâk-âlûda M. /pâyimâl:ser-nigûnM.

26. M : -

27 M.18b, N.20a, S.11b(9-53 : -)

(1) : N.

2. Hizmete : Hizmete M,S.

7. Sensin ol zıll-i İlâhî kim cenâb-ı 'arşda
Rûz u şeb eyler duâ-yı devletün kerrûbiyân
 8. Bir nihâl-i tâzedür tuğun kim üstinde anun
Yapdı kerr u ferr ile nuşret huması âşiyân
 9. Âsitîn-i 'izzetün mişlinde olmaz âsitîn
Âsitân-ı devletün mânendi yokdur âsitân
 10. Pâdişâhâ Hâk saña bir yüce devlet viridi kim
Mülk-i dünyada muti'ündür cemî-i ins ü cân
 11. Hâtem-i devlet nice dest-i Süleymân kıldı câ
Sen şehensâha irince ey Süleymân-ı zamân
 12. Gördi hercâyilügün sebâtı yokdur âkıbet
Bende-i mukbil olup gönlin saña viridi heman
 13. Hâk bilür kim nice karn oldı cihâna gelmedi
Bir senün gibi bahâdır husrev ü şâhib-kırân
 14. Saña kalmışdur Muhammed'den şeri'at ber-güzâr
Şâh-ı Merdân 'Ali'dendür şecâ'at armağan
 15. Âsitânunda şehâ bir iki bendeñdür senün
Pâdişâh-ı mülk-i garb u mâlik-i Hindûstan
 16. Kande kim 'azm eylesen 'avn-i Hudâ'dur rehberün
Rezm kılsan nuşret ü feth u zaferdür hem'inân
 17. İnine kaçmış meger havfuñla rûbâh-ı 'adüv
Dûd içüp her şeb çeküp kâh iltür aña kehkeşân
 18. Luţf kılsañ 'âleme cûduñ nesîmünden senün
Taze taze gül virür faşl-ı şitâda bûsitân
 19. Kahr kılsañ şeş-per-i hışmuñla rûz-ı ma'reke
Zîr-i hâke kahr olur düşmen olursa Kahraman
 20. Şehsüvârâ her kaçan kim eylesen 'azm-i şikâr
Tîr-ü şimsirün zebûnidur senün şîr-i jeyân
-
11. Sen şehensâha : Ta ki sen şâha M.

21. Hayder-i Kerrâr-ves âlî gazâlar eyleyüp
Tîg-ı 'âlem-gîr ile dökdün adüvden nice kan
22. Ey şeh-i gâzî edüp bunca gazâyı 'âkıbet
Devlet ü 'izzetle kılduñ sünnet-i şehzâdegân
23. Çıkdı ol sûr-ı ferağ-bahşuñ sadâsı 'âleme
Şâdıllıktan toptolı oldı zemîn ü âsumân
24. Şevk ile sûr-ı Süleymân-ı zemânuñ seyrine
'Arşa-i 'ursa gelüp cem' oldı cümle ins ü cân
25. Bezm-i şâhânide mecmu'-ı mevâlî cem' olup
Eyledi akranı akran ile bahş ü imtihân
26. Kimi bâzûda kimi bâzide lu'bet-bâz olup
Kudretince şan'atın gösterdi her bir pehlevân
27. H'ân-ı sûr-ı pâdişâhî şol kadar bezl oldı kim
Ser-be-ser müstagrağ oldı ni'mete halk-ı cihân
28. Ol nefâyis ni'metün dūd-ı buhârından yine
Büy alup toydı gıdâ-yı rûh ile rûhâniyân
29. Pâdişâhun meclis-i 'ursında hora geçmege
Mihir ü mehdür şanki tennûr-ı felekde iki nân
30. Nakd-ı cân virüp kişi bulmaduğı ni'metleri
Bezm-i sûr-ı şâhda almazdı kimse râygân
31. Lahm-ı tuyru şöyle yağma kıldı her vuş u tuyûr
Ol arada peşşe-i nâçize degdi mâkiyân
32. Halk-ı 'âlem 'arşa-i 'ursa temâşâ kıлмаğa
Çıkmağ için püşteler olmışdı yer yer üstüh'ân
33. Mâ-i cârî yirine ol bezm içinde sū-be-sū
Kande baksañ sükkeri şerbetler olmışdı revân
34. Şerbeti ol meclisüñ âb-ı hayâtuñ 'aynıdur
Nüş edenler Hızır-ves buldı hayât-ı câvidân

23. Şâdıllıktan : Şâzıllıktan N.

26. bâzûda : bâzide M. / bâzide : bâzûda M.

34. Nüş.....Hızır-ves : Anuñ için nüş eden M.

49. Hâk bilür bu sûrda gördügi zîb ü zîneti
Görmedi ta devr-i Âdem'den berü halk-ı cihân
50. Ben nice tahrîr edem yâ Rab bu sûruñ vaşfını
Kim anuñ şerhında dil hayrân u 'âcizdür lisân
51. 'Aşkiyâ olsuñ duâ vü medh-i zıllu'llâh ile
Her nefes her lahza deryâ-veş dilüñ gevher-feşân
52. Virsün Allâhu Taââlâ ey şeh-i 'âlî-neseb
Nev-cüvân şehzâdelerle saña 'ömr-i câvidân
53. Tapuña 'ızz u şeref birle bu sûr-ı sünneti
Hâk mübârek eylesin ey husrev-i şâhib-kırân

28

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Sevin ey dil gazâdan husrev-i şâhib-kırân geldi
Sââdet tahtına yâni Süleymân-ı zamân geldi
2. Huzûr-ı maqdem-i şehden cüdâ bî-cân idi 'âlem
Bi-hamdi'lleh yine cism-i cihâna taze cân geldi
3. Pür oldı şevkden her küşe tıoldı şehir içi gulgul
Ceres âvâzıdur var ise gûşa bir figân geldi
4. Görüp Sultân Süleymân'ı hemân-dem buldı il cânı
Kim anar âb-ı hayvânı hayât-ı câvidân geldi
5. Rikâb-ı tevsen-i şehden görüp yâkût-ı raşşânı
Cigerden çeşmüme âynum hezârân katre kan geldi
6. Dem-â-dem ey sabâ kuhl-ı gubâr-ı maqdem-i şâha
Gönül canlar virürken hamdü-li'lleh râygân geldi
7. Göz açup rûşenâ buldı şafâdan dîde-i 'âlem
Sââdet birle çün çeşm-i çerâğ-ı merdümân geldi
8. Esed burcını hürşîd-i cihân-tâb etdi şan menzil
Kadîmî şayd-gâhına çün ol şîr-i jeyân geldi

50. Kim : Çün N. / lisân : zebân N.

9. Fezayı kuds-i ervâh-ı şehîdân eyleyüp mesken
Bi-hamdi'lleh gerü şîhhatle cümle gâziyân geldi
10. Ser-â-ser kapladı rûy-ı zemîni sâye-i devlet
Cihan gülzârı hurremdür çün ol serv-i revân geldi
11. Heman-sâât cihân halkı göz açdı h^uâb-ı hasretten
Sabâdan sürme-i hâk-i reh-i şeh armağan geldi
12. Pür oldı şehir içi zevk ü neşât u 'ıys u 'işretle
Gazâdan taht-gâhına şeh-i kişver-sitân geldi
13. Dökülse toprağa berg-i hayatı cümle küffârûñ
'Aceb mi bâd-ı kaħr-ı şâh ile faşl-ı hazân geldi
14. Güherdür 'Aşkiyâ çün kim murâd olan bu deryâdan
Bir iki katre kem oldısa bahre ne ziyân geldi

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Olalı şâhâ nesîm-i 'adlûne dem-sâz gül
Açılır ruhsâr-ı dilber gibi kış u yaz gül
2. Kış günü kırı şecerde eyledi izhâr-ı nâr
Hazret-i Mûsâ-sıfat göstermege i'câz gül
3. Nâlesinden incinüp bî-vakt geldi gülşene
Bülbül-i dil-hasteye beñzer ki eyler nâz gül
4. Yoğ idi faşl-ı şitâda gülşen-efrûz olduğı
Bezm-i şâhîde diler kim ola âteş-bâz gül
5. Kebk-i hûn-âgeşte gûya gonca-i nev-hûzdür
Ya şanur engüş-t-i şâha pençe-i şehbâz gül
6. Guyiya bir al tûtîdür açup la'lin şabah
K'eyleye ey gonca bâğ-ı kûyuña pervâz gül
7. Olup ey meh bir kızıl divâne abdalurñ senüñ
Hançer-i hâr ile çekmiş şadrına şehnâz gül

8. Bezm-i gülşende yüzün yırtup yakarlar ateşe
Câm-ı la'âlünden senüñ açdukça halka râz gül
9. Sen yanağün bürka-i nâz içre eylersin nihân
Ey semen-çehre olurken bağda gammâz gül
10. Şiddet-i gamdan açılmadı ümîdüm goncası
'Aşkiyâ lâ-büd şitâ faşında olur az gül
11. Husrevâ sen gonca-veş şayd eyle bağ-ı'âlemi
İtlerüñ izine her şû eylesün i'câz gül

30

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Mihr istikbâle çıksun şâh-ı devrândur gelen
Devlet ile bu yedi iklîme sultândur gelen
2. Çün gazâdan 'avdet etmiş 'Âl-i Osmândur gelen
Şâh-ı gâzi hazret-i sultân Süleymândur gelen

II

1. Şâdlikdan ağlasun çeşminde yaşı var ise
Pâyına düşsün varup devletlü başı var ise
2. Yollarına döşesin zerrîn kumaşı var ise
Şâh-ı gâzi hazret-i sultân Süleymân'dur gelen

III

1. Bir nice menzil bu pîr-i çerha ayak-dâş olup
Alsun cârû-yı zerrînin ele ferrâş olup
2. Varsın ta'zîm içün halk-ı cihâna baş olup
Şâh-ı gâzi hazret-i sultân Süleymân'dur gelen

IV

1. Zühre bezminde varup sâzende kılsun kendüyi
Kapusında pîr-i çerh efkende kılsun kendüyi
2. Şems adlu diñ güneş bir bende kılsun kendüyi
Şâh-ı gâzi hazret-i sultân Süleymân'dur gelen

V

1. Şâzılıkdan kâr u bârın terk edüp halk-ı cihân
Yine pür olson neşât ile zemîn ü âsumân
2. Yollar üzre vaktidür ta'zîme çıksun ins ü cân
Şâh-ı gâzî hazret-i sultân Süleymân'dur gelen

VI

1. Şeb tağıtsun encüm ü seyyârenüñ hengâmesin
Sîr-i hâkündür kosun elden Uṭarid hâmesin
2. Şubḥ-dem geysin güneş egnine zerrîn câmesin
Şâh-ı gâzî hazret-i sultân Süleymân'dur gelen

VII

1. Hûn-ı düşmen kıllup rûy-ı zemîni lâle-reng
Ehl-i küfrüñ başına etdi cihanı yine teng
2. Feth edüp nice hişarı eyledi şâhâne ceng
Şâh-ı gâzî hazret-i sultân Süleymân'dur gelen

VIII

1. Cân-ı âşık gibi cûlar kalbine virsin cilâ
Şâh-râh üzre çemenler el açup kılsın du'â
2. Çîn-seher silsün süpürsün yolları bâd-ı sabâ
Şâh-ı gâzî hazret-i sultân Süleymân'dur gelen

IX

1. Şubḥ aşmış mihr-i kandili felek har-gâhına
Her melek yüz sürmek ister ol şehüñ dergâhına
2. Âşkiyâ sen de duânâmeñle yüz sür râhına
Şâh-ı gâzî hazret-i sultân Süleymân'dur gelen

31

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Yazdı nuşret âyetin Hâk tîg-ı hûn-bâr üstine
Lerze düşdi cân-ı a'dâ-yı siyeh-kâr üstine
2. Şems-i hâver şanki 'azm etdi şeb-i târ üstine
Şâh-ı gâzî yine leşker çekdi küffâr üstine

II

1. Hâyme vü har-gâh ile pür oldı deşt ü kûhsâr
Al bayraklar cihân bağıını kıldı lâle-zâr
2. Ceş-i Osmâni taşup cûş etdi mânend-i bihâr
Şâh-ı gâzi yine leşker çekdi küffâr üstine

III

1. Gün gibi kişver açup şimşir-i feth-efzâyile
Mülk-i küffârı harâba viriser yağmayile
2. Beç hişârın virüp eyvâya kızıl elmâyile
Şâh-ı gâzi yine leşker çekdi küffâr üstine

IV

1. Nice kez ceng eyleyüp küffâr-ı nâ-fercâm ile
Tutdı ol şeh ser-be-ser dünyayı yahşı nâm ile
2. Âlemi pür kılmaga feth-i sürûr-encâm ile
Şâh-ı gâzi yine leşker çekdi küffâr üstine

V

1. Aşkiyâ şimşir ile gün gibi ol zıll-i Hudâ
Açdı zulmetden cihân mülkine virdi rûşenâ
2. Kande kim 'azm eylese olsun erenler reh-nümâ
Şâh-ı gâzi yine leşker çekdi küffâr üstine

32

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Leşker-i Islâm'ı yâ Rab ta ebed manşûr kıl
Gâzilerdür çünkü anlardan kazâyı dür kıl
2. İsm-i Kağhâr'ın haķı ey Zül-Celâl u Bî-zevâl
Düşmeni şimşir-i kağr-ı şâh ile mağhûr kıl
3. Ehl-i küfri ser-be-ser hâk ile yeksân eyleyüp
'İyd-i feth-i şâh ile mü'minleri mesrûr kıl
4. Milket-i küffârı yâ Rab ehl-i Islâm eyleyüp
Kalb-i mü'min gibi mihr-i şer' ile pür-nûr kıl

5. Şıdk ile yâ Rab gazâ yolında cân virenlerün
Meskenin Firdevs-i Âlâ vü celîsin hûr kıl
6. Laf-ı mülk ü taht u tâc eden cihân serkeşlerin
Hâk-i râhmeda Süleymân-ı zamânun mûr kıl
7. Eyle yâ Rab 'adl ü dâd u devlet ü 'ömrin ziyâd
Luţf u cûduñla ser-â-ser milketin ma'mûr kıl
8. Cân u dilden leşker-i Islâm'a nuşret kıлмаğa
Tîğ-ı 'Aşķî çün duâ-yı seyfdür ma'zûr kıl

33

KAŞİDE-İ GÜL(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kendüyi la'lin kirasa eyledi ilhâk gül
Bezm-i şâha varmağa ta bula istiḥkâk gül
2. Döndi şâhî demrene gonca zeberced nîzede
Çekdi Osmânî sipâhî-veş kıızıl bayrak gül
3. Gülşene virmiş şabâ şâhuñ kudûmundan haber
Kaliçe şalmış çemen hazırlamış otak gül

.....
.....(2)

34
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün
I

1. Her nihâl-i tazenün giydügi ak bayrâmidür
Bağda şâf bağlamış guya sipâh-ı şâmidür
2. Kûh u şahrada konup göçmek gönül ârâmıdır
Dostlar evvel bahâr irdi sefer eyyâmıdır

II

1. Sebze-zâra ebr-i nisan kurdı çetr-i nîlgûn
Kande kim 'azm eylesen peyk-i şabâdur reh-nümün
2. Ehl-i 'aşk olanda kalmaz zerrece şabr u sükûn
Dostlar evvel bahâr irdi sefer eyyâmıdır

III

1. Donanup şâf şâf çekildi gülşene ceys-i bahâr
Al bayraklarla zeyn edüp zemini lâle-zâr
2. Devlet ile yine 'azm etdi gazâya şehriyâr
Dostlar evvel bahâr irdi sefer eyyâmıdır

IV

1. Nâleler kılsun ceres aşsuñ nesim-i şubh-gâh
Okusun virdin zebân-ı hâl ile her bir giyâh
2. Her seher bir mevzi-i zîbâda eyleñ cây-gâh
Dostlar evvel bahâr irdi sefer eyyâmıdır

V

1. Tuğlar girsün yola zülfin perişân eyleyüp
Ser çeküp çerha 'alemler dâmen-efşân eyleyüp
2. Tabl dögsün sînesin surnalar efgân eyleyüp
Dostlar evvel bahâr irdi sefer eyyâmıdır

VI

1. Kurulan şâh-ı bahârın gülşene otağıdır
'Aşk ile deryâ-şifat cûş u hurûsuñ çağıdır
2. Top-ı kahr-ı şeh Beç'ün taşın türâbın tağıdır
Dostlar evvel bahâr irdi sefer eyyâmıdır

VII

1. 'Aşkiyâ hûn-ı 'adüv edüp cihânı lâle-reng
Tîg-ı Islâm'uñ tufeyli olısar mülk-i Freng
2. Vaqtidür kim gâziler ile küffâr ile ceng
Dostlar evvel bahâr irdi sefer eyyâmıdır

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Bir tarafından açılan bâgun gül-i bâdâmıdur
Bir yaña şehrin olan seyr-i sürûr-encâmıdur
2. Ey gönül mü'minlere bunlar Hâk'ıñ in'âmıdur
'İyd-i nev-rûz ile şâd ol hacılar bayramıdır

II

1. Geçdi eyyâm-ı şitâ irişdi faşl-ı nevbahâr
Leşker-i İslâm mânendi tonandı şâhsâr
2. Fi'l-meşel 'aşk ehlidür huccâc u Ka'be kûy-ı yâr
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdur

III

1. Her şecer şan nâr-ı Mevlâ'dan olupdur muktebes
Ziyet-i ezhâra bak Firdevsi eylerseñ heves
2. Kûy-ı yâre varmaga sa'y eyle hey dil her nefes
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdur

IV

1. Ey gönül 'ibret gözin aç şafha-i gülzâra bak
Şun'-ı Hâk'dan nice ziyet bağlamış eşcâra bak
2. Geh gül-i bâdâmı gör gahi cemâl-i yâra bak
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdur

V

1. Bir büt-i zîbâ gibi zeyn oldı bâğ ezhâr ile
Pür-şafâdur şehir içi her bir kamer-ruhsâr ile
2. Gülmedinse ey dil-i gam-dîde vaşl-ı yâr ile
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdur

VI

1. Şubh-dem 'aşk ile gül-geşt-i gülistân et yüri
Her nihâl-i tâze bir hûb oldı seyrân et yüri
2. Cânı ey dil vuşlat-ı cânâna kurbân et yüri
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdur

VII

1. Cân gözin aç halka Hakk'un etdüğü in'âmı gör
Her şecer'uryan iken egnindeki ihrâmı gör
2. Gel berü bir haftada ey meh iki bayramı gör
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdır

VIII

1. Na't okur mürg-i çemen gülşende tevhid eyleyüp
Cümleten eşyâ libâs-ı nev giyer'ıyd eyleyüp
2. Geydi bağ ihrâmını huccâca taklid eyleyüp
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdır

IX

1. Gel tavâf-ı kûy-i yâr et hacc-ı ekberdür yine
Mü'minün kalbi gibi 'âlem münevverdür yine
2. 'İyd-gâh-ı şehri ise pür-mâh-peykerdür yine
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdır

X

1. 'Aşkiyâ dil ka'besin sa'f u şafâdan enver et
Nâr-ı gamda rûyunı iksîr-i 'aşk ile zer et
2. Yüz sürüp dergâh-ı zıllu'llâha hacc-ı ekber et
'İyd-i nevrûz ile şâd ol hacılar bayramıdır

36

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Rûz-ı nevrûz irdi çün gülgeşt-i şahrâ vahtidür
Sâkiyâ devr eylesin câm-i muşaffâ vahtidür
2. Başladı feryâda bülbül verd-i hamrâ vahtidür
Seyr-i bâğ et kim bahâr irdi temâşâ vahtidür

II

1. Ziyet etmiş dâmen-i kûhsârı yer yer lâleler
Sâğarına nergisün gevher dökerler jâleler
2. Cûş edüp ırmağ ile bülbüller eyler nâleler
Seyr-i bâğ et kim temâşâ vahtidür ey gül-ızâr(1)

(1) Mısraın "Seyr-i bâğ et kim bahâr irdi temâşâ vahtidür" şeklinde olması gerekirdi.

X

1. Pür-ziyâ kılsun kadeh'âyine-i şeb-rengüni
Pertev-i mihr-i piyâle cevher etsün sengüni
2. Zâhidâ terk eyleyüp tâcuñla nâm u nengüni
Seyr-i bâğ et kim bahâr irdi temâşâ vahtidür

XI

1. Cennet oldu bûsitân Tûbâ durur her şâhsâr
Selsebîl ırmağı olmışdur çemende cûybâr
2. 'Aşkiyâ sen de edüp bir serv-i ra'nâyı kenâr
Seyr-i bâğ et kim bahâr irdi temâşâ vahtidür

37

Féilâtün Féilâtün Féilâtün Féilûn

I

1. Ne yire varur iseñ 'avn-i Hudâ yâruñ ola
Cûylar âyine-veş 'âşık-ı dîdâruñ ola
2. Tîğ-ı zerrîn ile hurşîd silahdâruñ ola
Yüri hânım yüri Hâk yâr u nîgeh-dâruñ ola

II

1. Şayd edüp gerden-i naçîre kemendüñ şalasıñ
Şâhbâzuñla leb-i cûda şikâruñ alasıñ
2. Şihhatile varasıñ sağ u selâmet gelesin
Yüri hânım yüri Hâk yâr u nîgeh-dâruñ ola

III

1. Çıkıcağ Rumeli şaydına dilâverler ile
Tola Balkan etegi mürğ-i siyeh-perler ile
2. Jâleler yollarını zeyn ede gevherler ile
Yüri hânım yüri Hâk yâr u nîgeh-dâruñ ola

IV

1. Hâtem-i hükümne râm ola kamû vuş u tuyûr
Bu cihan şayd-gehinde kılasın zevk ü sürûr
2. 'Ömr-i devlet saña bâkî ola ta yevm-i nüşûr
Yüri hânım yüri Hâk yâr u nîgeh-dâruñ ola

V

1. Devlet ile kılıcağ kûh u beyâbânı şikâr
Esmesün riğ-ı şitâ karşılasın bâd-ı bahâr
2. 'Aşki-i haste-dilün viridi budur leyl ü nehâr
Yüri hânım yüri Hâk yâr u nigeş-dâruñ ola

38

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ey gönül terk-i ser ü cân eyle cânân 'aşkına
Ehl-i 'aşkuñ şıdık ile varduğı meydân 'aşkına
2. Merd-i pâk ol düşme her âlûde-dâmân 'aşkına
Cân u ser ver hazret-i sultân Süleymân 'aşkına

II

1. Ehl-i 'ıtlâk ol yüri gavğâya virme kendüñi
Hubb-ı Hâk'dan gayri bir sevdâya virme kendüñi
2. Zen gibi ârâyiş-i dünyaya virme kendüñi
Cân u ser vir hazret-i sultân Süleymân 'aşkına

III

1. Ehl-i didâr ol yüri bâğ-ı cihânı gözleme
Bâb-ı Hâk'ı gözle gayri âsitânı gözleme
2. Mürğ-i kudsi ol bu hâkî âşiyânı gözleme
Cân u ser vir hazret-i sultân Süleymân 'aşkına

IV

1. Ma'rifet ehlin gözet nâdâna olma hem-nişest
Seng-i gamdan bulmasun âyine-i tab'un şikest
2. Zâhid-i âlûde-dâmân gibi olma hod-perest
Cân u ser vir hazret-i sultân Süleymân 'aşkına

V

1. Perdedür nûr-ı tecellâya bilürsin âb u gil
Cehd kıl kim olasın âyine gibi şâf-dil
2. Sil gönül levhını nağş-i mâsivâdan âri kıl
Cân u ser vir hazret-i sultân Süleymân 'aşkına

VI

1. Zaḥmuñ izhâr eyleyüp umma ṭabîbün merhemîn
Hemdem-i derd ol yûri silme gözünüñ hem demîn
2. Dîde-i 'ıtlâk ile seyr et tecerrüd'âlemin
Cân u ser vir ḥazret-i sultân Süleymân'aşkına

VII

1. Cân u dilden her nefes ol bî-niyâza kııl niyâz
Kim iki'âlemde oldur kâr-dân u kâr-sâz
2. Zâhidâ'Aşkî bigi olmağ dilersenñ pâk-bâz
Cân u ser vir ḥazret-i sultân Süleymân'aşkına

39

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. 'Adl ile ma'mûr edüp Şark'uñ o virân illerin
Gün gibi şimşîr ile açdı Ḥorasan illerin
2. Feth tuğrasın şalup şâd etdi Osmân illerin
Ḥamdü-li'lleh aldı şâh-ı Rûm Ḥaḫan illerin

II

1. Ğâziler cân oynadı şimşîr-i hûn-rîz üstine
Düşdiler pervâne-diller ateş-i tîz üstine
2. Kondı otağ-ı ḥumâyun şehr-i Tebrîz üstine
Ḥamdü-li'lleh aldı şâh-ı Rûm Ḥaḫan illerin

III

1. Sünniler bu yolda gerçi ḥayli zaḥmet çekdiler
Çâr-yârun'aşkına derd ü elemeler çekdiler
2. Râfîzînüñ üstine tîğ u'alemler çekdiler
Ḥamdü-li'lleh aldı şâh-ı Rûm Ḥaḫan illerin

IV

1. Tîrler her sînede yir etdi kayğular gibi
Nîzeler dil dilmede sihr etdi cādûlar gibi
2. Sürḥ-serler deşt-i Çin'e kaçdı âhular gibi
Ḥamdü-li'lleh aldı şâh-ı Rûm Ḥaḫan illerin

V

1. Kavş-ı himmetden irüp tîr-i duâ-yı ehl-i dîn
Geçdi çerhun yidi kalkanın hezârân aferin
2. Aşkiyâ gördün hele a'dâyı giryân u hazîn
Hamdü-li'lleh aldı şâh-ı Rûm Hâkan illerin

40

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Hamdü-li'lleh añladık dünyayı irfânîlerüz
Pâk-zihn ü sâf-dil sünnî müselmânîlerüz
2. Havfımız yok diyu düşmandan Süleymânîlerüz
Tîgımızla gâlibüz a'dâya Osmânîlerüz

II

1. Şubh gibi mahzen-i şıdk u şafâdur sinemüz
Âlemün İskender'iyüz tîgdur âyinemüz
2. Düşmene deryâ vü kûh olsa komazuz kinemüz
Tîgımızla gâlibüz a'dâya Osmânîlerüz

III

1. Yüz çevirmez dönerüz cenğ olsa yoldaş üstine
Cân virürken nitekim kardaş kardaş üstine
2. Oluruz manşûr 'azm etsek kızılbaş üstine
Tîgımızla gâlibüz a'dâya Osmânîlerüz

IV

1. Kande kim 'azm eylesek olur erenler reh-nümün
Şîr-i ner şimşîrimüz altında olmuşdur zebûn
2. Her gazâda nice biñ küffârı kılduğ gark-ı hûn
Tîgımızla gâlibüz a'dâya Osmânîlerüz

V

1. Mü'minüz mesned cihanda din hişârıdur bize
Şâh olan mülk-i şerî'at tâc-dârıdur bize
2. Seyf ile Şîr-i Hudâ'nun bergüzârıdur bize
Tîgımızla gâlibüz a'dâya Osmânîlerüz

VI

1. Eylemişdür Hâk bize dünyada ihsân-ı beliğ
Hamdû-li'lleh dimezüz dünya vü din için diriğ
2. Dînimüz üstinde din yok tîğımız üstinde tîğ
Tîğımızla gâlibüz a'dâya Osmânîlerüz

VII

1. Nice biñ gâzîlerüz her dem gazâdur kârımız
Yolına sultân Süleymân'un fedâdur vârimuz
2. Berğ-i âlem-sûzdur şimşîr-i âteş-bârimuz
Tîğımızla gâlibüz a'dâya Osmânîlerüz

VIII

1. 'Aşkiyâ mü'minlerüz nûr-ı hidâyet bizdedür
Râh-ı şer'î Muştafâ'da istikâmet bizdedür
2. Sırr-ı kutb-ı evliyâyile şecâ'at bizdedür
Tîğımızla gâlibüz a'dâya Osmânîlerüz

41

Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

I

1. 'Alem çek leşker-i nuşret senüñdür
Yüri hânım yüri fırsat senüñdür
2. Uğuruñ hayrdur devlet senüñdür
Yüri hânım yüri fırsat senüñdür

II

1. Ağızdan od saçar ejderlerüñle
Bahadır şâf-şiken çâkerlerüñle
2. Yolunda ser viren serverlerüñle
Yüri hânım yüri fırsat senüñdür

III

1. Elüñde Zülfikâr-ı Şâh-ı merdân
Yanuñca yarıcuñdur kutb-ı devrân
2. Muti'un olısar mülk-i Horasan
Yüri hânım yüri fırsat senüñdür

41 M.26 a, N.33b

III-1. Şâh-ı Merdân : Şâh-ı devrân N.

III-2. Muti'un.....Horasan : Biledür himmet-i sultân
Süleymân N.

IV

1. Kızıl kanlara ğark olup kızılbaş
Melekler eyleye tıguna şâbâş
2. Tokunmaya atun tırnağına taş
Yüri hanum yüri fırsat senüñdür

V

1. Yüz üzre her sefer 'Aşkı fütâde
Sürinür atun önünce piyâde
2. Hağ itsün devlet ü'ömrün ziyâde
Yüri hanum yüri fırsat senüñdür

42

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Rûmdan 'asker çeküp 'azm-i Horasan eyledük
Sînemüz sehm-i kazâ-yı çerha kalkın eyledük
2. Tıgumuz top-ı ser-i a'dâya çevgan eyledük
Elvedâf olsun ki terk-i mülk-i Osmân eyledük

II

1. Çin-seher bâd-ı şabâ-veş eyledük 'azm-i Hutun
'Umaruz bâc u harâcın göndere şâh-ı Yemen
2. Rûm'da kalsın kalan begler ağalar sağ esen
Elvedâf olsun ki terk-i mülk-i Osmân eyledük

III

1. Bu sefer gerçi şitâ faşında âfetdür bize
'Asker-i İslâm ile amma ki râhatdur bize
2. Hağret-i Paşayile gitmek sa'âdetdür bize
Elvedâf olsun ki terk-i mülk-i Osmân eyledük

IV-2. tokunmaya : dokunmaya M.

42 M.26b, N.34a, R.11a

I-1. Rûmdan 'asker çeküp : Hağret-i Paşayile N,R.

II-1. Çin-seher bâd-ı : Çin seher yili //göndere : getüre R.

III-1,2 : N,M : -

IV

1. 'Adl ile varup 'Acem mülkini âbâd eylerüz
Hağ virürse tâc u taht-ı Şâh'ı berbâd eylerüz
2. Devlet ü 'izz ü şerefle feth-i Bağdâd eylerüz
Elveda' olsun ki terk-i mülk-i Osmân eyledük

V

1. Çün tavâf-ı ravza-i Şâh-ı Şehîdân eylerüz
Gâzilerle hıttâ-i Bağdâd'ı seyrân eylerüz
2. Tîğ-ı kahr ile 'adûv bağrın kara kan eylerüz
Elveda' olsun ki terk-i mülk-i Osmân eyledük

VI

1. Gün gibi 'Aşkı diyâr-ı Şark'a düşdi râhımız
Görevüz her ne müyesser kıldısa Allah'ımız
2. Âşaf ile şaldı çün bizi Süleymân şâhımız
Elveda' olsun ki terk-i mülk-i Osmân eyledük

43

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Hûb olur faşl-ı bahâr olsa şikâr-ı Edrine
'Aynıdur âb-ı hayâtun cûybâr-ı Edrine
2. Tañ mı efvân olsa kadr ü i'tibâr-ı Edrine
Mağdem-i şâh ile hurremdür diyâr-ı Edrine

II

1. Mesned-i ehl-i şafâdur Ka'be-i 'ulyâ gibi
Hûb olur bâğ u bahârı Cennetü'l-Me'vâ gibi
2. Yıldı bir kez'ıyd-i nevrûz-ı sürûr-efzâ gibi
Mağdem-i şâh ile hurremdür diyâr-ı Edrine

III

1. Pây-i esb-i şâha yüz urduğca her bir şâh-râh
Hayr-mağdem diyü medh okır dil olup her giyâh
2. Toldı şehir içi ser-â-ser bende vü hayl ü sipâh
Mağdem-i şâh ile hurremdür diyâr-ı Edrine

IV-1,2. eylerüz : idevüz R.

VI-1. Görevüz.....kıldısa:Görürüz her ne tedbir itdise R.

43 M.27a, N.34a

I-1. bahâr : şitâ N.

II-2. nevrûz-ı : nevrûz u N.

IV

1. Dilde ğerd ü ğam kıomaz seyr eyleyen enhârını
Gülşen-i cennet şanur ğeşt eyleyen gülzârını
2. Her tarafından müştteri ğerm eyledi bâzârını
Mağdem-i şâh ile ğurremdür diyâr-ı Edrine

V

1. Hağ Taâla pâdişâhuñ ömrin efzûn eylesün
Dem-be-dem düşmenlerinüñ bağrını ğûn eylesün
2. Sözlerin vaşfında Aşkı "Dürr-i meknûn" eylesün
Mağdem-i şâh ile ğurremdür diyâr-ı Edrine

44

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Çün saâdet ağteri yüz tutdı evc-i rif'ate
2. Mâhtâb-ı saltanat meyl etdi bürc-i 'izzete
3. Geldi ser-cümle eğibbâ âsitân-ı devlete
4. Çerğ rüz-ı firķati kıldı mübeddel vuşlata
5. Ħamdü-li'lleh Hağ şalup kavuşdı ğasret ğasrete

II

1. Gitmek için her nefes mir'ât-ı dilden jeng-i ğam
2. Kâtib-i Kudret saâdet-nâmeye çekdi rağam
3. Menzil-i mağşûda mâh-ı saltanat başdı kadem
4. Bârek-Allah zî-mübârek saât u ferğunde-dem
5. Ħamdü-li'lleh Hağ şalup kavuşdı ğasret ğasrete

III

1. Lâceverdî kaşra şaldı mihr zer seccâdeler
2. Ser-be-ser ol şevkden nûra boyandı sâdeler
3. Çıkđı istikbâle cümle bende vü âzâdeler
4. Ħasret iken birbirisin görmeğe şehzâdeler
5. Ħamdü-li'lleh Hağ şalup kavuşdı ğasret ğasrete

IV-2. Her.....müştteri : Müştteri her sû ğelüp N.

44 M.27b, N.34b(III,IV,V : -)

II-4. Bârek-Allah : Ħamdü-li'lleh M.

IV

1. Bâhreden bir dürri şalmışdı kenâra rûzigâr
2. Hâsret-i bahr ile yaşından olurdı dür nişâr
3. Nâgehân cûş etdi deryâ-yı muhabbet Nil-vâr
4. Yûsuf-ı Ken'ân'a şan ihvânı oldu âşikâr
5. Hâmdü-li'lleh Hâk şalup kavuşdı hâsret hâsrete

V

1. Bâr-ı gamla Âşkiyâ dal olmayınca her nihâl
2. Bulmaz imiş râştî bâğ-ı murâda ittîşâl
3. Kıl düâyı devleti olsun demün ferhunde-fâl
4. Hâşre dek bu hânedâna irmesün yâ Rab zevâl
5. Hâmdü-li'lleh Hâk şalup kavuşdı hâsret hâsrete

45

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

I

1. Saâdetle çıkup şehzâde çün kim kurdı otağı
Tonatdı haymeler yer yer şan ak güllerle yaylağı
2. Olur dil mürğına cennet bu var iken ayak bağı
Dilâ Firdevs-i a'lâdur temâşâ eyle Boztağ'ı

II

1. Kılur şâm u seher yer yer fiğân mürğ-i hoş-elhânı
Olupdur taze güllerle müzeyyen her gülistânı
2. Kılur âb u hevâsından gönüller kesb-i rûhânî
Dilâ Firdevs-i a'lâdur temâşâ eyle Boztağ'ı

III

1. Vakâr ehli gibi temkîni gâlib yüce-himmetdür
Anuñçün yılda bir hâki ziyâret-gâh-ı milletdür
2. Komaz dâmânın elden yâruñ ol kim ehl-i hikmetdür
Dilâ Firdevs-i a'lâdur temâşâ eyle Boztağ'ı

IV

1. Revân olup ağan şularla âb-ı rûy-ı dünyâdur
Hevâ bîmârına guya dem-i nefh-i Mesîhâdur
2. Felekde her zaman bir şâh-ı 'âlî-şâna me'vâdur
Dilâ Firdevs-i a'lâdur temâşâ eyle Boztağ'ı

V

1. O kûh-ı 'işret-âbâda çıkanuñ gönli görmez gam
Geçinür gice vü gündüz şafâ vü zevk ile âdem
2. Tef ü tâb-ı harâretten cehennem olıcağ âlem
Dilâ Firdevs-i a'ladur temâşâ eyle Boztağ'ı

VI

1. Revânın şâd eden halkuñ revân olan zülâlidür
'Abîr-efşân olup her dem esen båd-ı şimâlîdür
2. Koyup bu mîrg-zârı zâhidün uçmağ hayâlidür
Dilâ Firdevs-i a'ladur temâşâ eyle Boztağ'ı

VII

1. O yerde 'Aşkiyâ kalmaz gönül mir'âtınuñ pası
Hicâz u İsfahan seyirin kıılır mîrg-i hoş-âvâsı
2. Huşûşâ zıll-ı Yezdân'ın şalupdur sâye Tübâsı
Dilâ Firdevs-i a'ladur temâşâ eyle Boztağ'ı

46

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ni'met-i luţfuñla mâl-â-mâl olup rûy-ı zemîn
Gül gibi cûduñla güldi nice biñ kalb-i hazîn
2. Hûşân-ı ihsânıñla tıoldı kâse-i çerh-i berîn
Bârek-Allah luţf u cûd ise hezârân âferin

II

1. Hem toyurdun halkı hem luţfuñla in'âm eyledüñ
Bez-i mâl edüp 'adûnuñ kıaddini lâm eyledüñ
2. Râştî şân-ı şerîfüñe düşer nâm eyledüñ
Bârek-Allah luţf u cûd ise hezârân âferin

III

1. Çün dem-i nakd-i Süleymân-ı zamandur tal'atun
Gevher-i deryâ-yı 'izzetsüñ bilindi kıymetüñ
2. Hamdü-li'lleh yücedür kıadrüñ mişâli himmetüñ
Bârek-Allah luţf u cûd ise hezârân âferin

IV

1. Sâyebânlar kim kuruldı âsitân-ı devlete
Cümleten a'clâ vü ednâ geldi ol cemîyyete
2. Ser-be-ser bây u gedâ müstağrak oldu ni'mete
Bârek-Allah luṭf u cûd ise hezârân âferin

V

1. Bende vü âzâdeye ş'ol deñlü çekdün ni'meti
Eyleyüp bi-had 'aṭâ virdün ser-â-ser hil'ati
2. Görmedi işitmedi bir kimse bunca himmeti
Bârek-Allah luṭf u cûd ise hezârân âferin

VI

1. Bunca malı rûy-ı düşmen gibi pâmâl eyledün
Şeh-per-i cûdı hüma-yı himmete bâl eyledün
2. Tazelikte eski begler adın ibṭâl eyledün
Bârek-Allah luṭf u cûd ise hezârân âferin

VII

1. Senden öğrensün kamu begler şehâ erkânını
Varıcağ böyle ziyâfet eylesün mihmânını
2. Görmedi kimse tapun gibi mürüvvet kânını
Bârek-Allah luṭf u cûd ise hezârân âferin

VIII

1. 'Âlem içre ad ile sultân Mehemmed Hân'sın
Saltanat gülzârı içre bir gül-i handânsın
2. Hâḡ bu kim Mısr-ı sehâda Yûsuf-ı Ken'an'sın
Bârek-Allah luṭf u cûd ise hezârân âferin

IX

1. Âsitânunda şehâ a'clâ vü ednâ oldu şâd
Umaram kim olmaya 'Aşkî kuluñ da nâ-murâd
2. Hâḡ Tââla devlet ile 'ömrüne kılsun ziyâd
Bârek-Allah luṭf u cûd ise hezârân âferin

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aç gözün ey tâlib-i dünyâ ki dünyâ fânidür
Şakın aldanma geçer zevk ü şafâsı ânidür
2. Şanma kim hamûşdur bir dem bu baħr-i ser-nigûn
Anda her lahza kopan emvâc ecel tûfânıdır
3. Bu cihân bir köhne mihmân-ĥânedür kim her gelen
Bir iki gün ĥûn-ı ģamla beslenür mihmânıdır
4. Hay ģâfil hay bâķi şanma çetr-i âsumân
Ķabr-i ĥâk üzre ģurulmuş bir fenâ eyvânıdır
5. Her gelen körpe ģuzuyu besleyüp büyütĢügi
Tekye-i dehrün budur kim âķıbet ģurbânıdır
6. Her gice cellâd-ı çerĥun dâmeninde görinen
Al atlas-veş şafaķ şanmañuz âdem kanıdır
7. Bezm-i şâhândan gelen şanman şadâ-yı nâydur
Dâda varmış bir delükli sînenün eĢĢânıdır
8. İçme zâlim beglerün bezminde câm-ı şerbeti
Ķâse kâse nice maźlûmun yüregi kanıdır
9. Ey gönül kılma heves zer-beft ü dîbâ câmeye
Dûzahun ol ehl-i ģebre âteş-i şûzânıdır
10. Gey ģanaat şâlinı eĢnüne ĥoş-ĥâl ol yürü
Kim ģama^c ehli libâş-ı ma^crifet^curyânıdır
11. Ķalvetinde şubĥ-dek her gice yanup yakılan
Ey ģedâ künc-i ĥuzûruñ şem^c-i nûr-efşânıdır
12. Ķânkâh içinde zikru'llâh ile bîdâr olan
Dîdeler bâĢ-ı şafânuñ nergis-i ĥandânıdır
13. Gerçi ĥârîstan gelür ehl-i hevânun çeşmine
Ķalvetî dervişinün amma kim cinân bustânıdır

14. Her gice gökde horos-ı 'arşı bîdâr eyleyen
Zikr-i Allah ile dervîşüñ olan efgânıdır
15. Ey gönül bu hânkâhı bekle rûz-ı haşre dek
Kim nenüñ gibi 'azîzün cây-ı 'âlî-şânıdır
16. Hazret-i Hacı Efendi kim riyâz-ı 'âleme
Feyz olan ebr-i bahârı himmeti bârânıdır
17. Bir nefesle nice mürde-dilleri ihyâ kılar
Ol mücessem rûhı gör bi'llâh ne âdem cânıdır
18. Pîr şanmañ aķ sünbüllerle didârın görüp
Bâğ-ı 'aşkuñ bir açılmış aķ gül-i handânıdır
19. Hey ne pîr olur ki depretse semend-i himmetin
Yidi menzilden tokuz kat çerh bir meydânıdır
20. Dost düşmen her zaman in'âm u ihsânın görür
Allah Allah ne'aceb luḫ u mürüvvet kânıdır
21. 'Âlemi deryâ gibi her dem ihâta eyleyen
Feyz-i Hâķ'dan ol velînüñ 'ilm-i bî-pâyânıdır
22. Şöyle olmuşdur fenâ ehl-i gedâ şanur gören
Ehl-i Hâķ bilür ki mülk-i âhîret sultânıdır
23. Yiri yok anuñ hużûrunda kedûret ehlinün
Meclisine cem' olan bezm-i şafâ yârânıdır
24. Hânkâhı içre añraşup yatan dervîşlerüñ
Her birisi kulle-i 'aşkuñ kağan aslanıdır
25. Taze taze açılan bu hâk-i göñlümden benim
Ebr-i nisan ile anuñ himmeti reyhânıdır
26. Nice şehirler kapusın gezdüm bulınca hizmetin
Dil o sultânun anuñçün bende-i fermânıdır
27. Âsitân-ı hizmetin hâşâ ki terk ede gönül
'Âlem-i cândan o şâhun kulıdır kurbânıdır
28. Şubḫ-veş mihrinde göñlüm nice şâdıķ olmasın
Gün gibi toğan göñülden mihr-i nûr-efşânıdır

29. El açup andan ayagina kodum çün başumı
Ben de bildüm dest-gîr olan baña dâmânıdur
30. Selsebil ırmağı-veş pak olduğıçün meşrebüm
Canda akan ol kerimün çeşme-i hayvanıdur
31. Hâr u hasdan pak olup nice gülistân olmasun
Gönlümün bâğı ki ol 'âli-nazar bağvânıdur
32. Ben ne hâk idüm nesim-i luţfı cân virdi baña
Arturan şevkümü her dem anuñ istihsânıdur
33. Hamdü-li'lleh ol belâgat büstânınuñ bu dem
Gülşen-i medhında gönlüm mürğ-i hoş-elhânıdur
34. Eyle Âşkı şevk ile anuñ duâ-yı devletin
Kim melekler ol duânuñ zâr u ser-gerdânıdur
35. 'Âlem içre aña 'izzetler vire sultân-ı aşk
Çün bu âfâkuñ o daği bir ulı sultânıdur
36. Şems-i zâtı haşre dek âfâka virsün rûşenâ
'Âlemi çün rûşen eden pertev-i 'irfânıdur

48

VE LEHU(1)

Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Mazhar-ı kuvvet-i esmâsın sen
Ma'den-i hikmet-i eşyâsın sen
2. Şâhilüñdür ezel ü kâruñ ebed
Pür-güher bir ulı deryâsın sen
3. Nefesün mürdeler ihyâ eyler
Çün dem-i nakd-i Mesihâsın sen
4. İçirür teşnelere âb-ı hayât
Hey ne ser-çeşmede saqqâsın sen
5. Eylemiş nâmuñı Hâk 'Abdullah
'Abd ismiyle müsemâsın sen

36. haşra : haşr S.

48 M.30a, N.22a, S.12a (1-7 : N -)

(1) : S.

6. 'Abd-i Hakk olan olur şah-ı cihân
Ne cihân server-i'Ukbâsın sen
7. Bunca dünya saña el virmiş iken
El çeküp târik-i dünyasın sen
8. İşigün melce-i cemf-i fuqarâ
Şâkin-i cennet-i Me'vâsın sen
9. Halk gönlünü kırarsın ma'âmûr
Hakk evin yapıcı bennâsın sen
10. 'Aşki'ye sen seni göster lutf et
Çünkü mir'ât-ı muşaffâsın sen
11. 'Aşk ile ben ger olam nâ-peydâ
Gam degül dilde hüveydâsın sen

49

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Şeyhimün ben bende-i fermâniyem
Zâhir ü bâtın kullı kurbâniyem
2. Şeyh Abdullah pîrümdür benüm
Kande olsam dest-gîrümdür benüm

50

MÜSEMME-İ DER-MEDH-İ ŞÂH(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Cûya bâd evtâr çekmiş bâğda mânend-i ceng
Bülbül-i şûride nâleyle çalar nây-ı dü-heng
2. Geydi şahrâlar serâser câme-i pîrûze-reng
Hâk-i gerdûnuñ dehânında yatur bi-ğuş u deng
3. Ağzın açmış guyıya dünyayı yutmuş bir neheng
Şâhbâz-ı mihr kapmış çerhi mânend-i küleng
4. Şâh-ı hâver şubh-dem almış ele tîr ü hadeng
Şayd-gâhından gelür guya şeh-i firûz-ceng

10. göster lutf et : lutf et göster M.

49 M.30b, N.22a

50 N.28b, T.

(1) : N.

II

1. Açılıp gülşen çemen pür-lâle-zâr olmuş yine
‘Andelîbün nâlesi bî-ihtiyâr olmuş yine
2. Kebk-i gonca pençe-i hâra şikâr olmuş yine
Bâd öñünce zülf-i sünbül târmâr olmuş yine
3. ‘Âleme şubhün nesîmi müşğ-bâr olmuş yine
Şafha-i gülşen tolı naqş u nigâr olmuş yine
4. Sâkiyâ şun köhne mey kim nev-bahâr olmuş yine
Maqdem-i şehden dür ü gevher bitürmiş hâk u seng

III

1. Bezm-i gülşende elinde nergisün zerrîn ayağ
Zülf-i pür-çîn-i şanem-ves şünbülün boynında bağ
2. Gülsitân şahnında kırmış şâh-ı gül la‘lîn otağ
‘Iyş u ‘işret çağıdur ırmaqlar akar çağ çağ
3. Nergis ü gül her taraf sen serve olmuş göz kulağ
Zînet-i ezhâr ile firdevse dönmiş bağ u rağ
4. Bağda ancak degüldür lâlenün bağrında dağ
Tağlarda dağdârundur şehâ bebr ü peleng

IV

1. Âteş-efrûz oldu nergis bâğda câdû gibi
Servler reftâra gelmiş kâmet-i dil-cû gibi
2. Oldı hâlet-bahş bülbül na‘ra-i yâ Hû gibi
Akdılar şûride-diller bâğa yer yer şu gibi
3. Leşkeri şındı şitânun kâfir-i bed-hû gibi
Surh-serler kim Hıta'ya kaçdılar ahu gibi
4. Şu‘le-i hürşid ile âheste akar cû gibi
Havf-ı şimsîrûnle ditrer kalb-i A‘câm u Fireng

V

1. Dehri geşt eder mâârif kesb eden ehl-i‘ulûm
Didiler cism-i cihânun vechidür‘iklîm-i Rûm
2. Hıtta-i Kostantiniyye gibi yokdur nîk bum
‘Aşkiyâ hatm olmuş anda dîn ü‘âyîn ü rüsûm
3. Naqd-i cân olsun fedâ sen şâha teşrîf-i kudûm
Hâk üftâdeñ felek benden piyâdeñdür nücûm
4. Leşker-i mansûr ile a‘dâya kıldukça hüçûm
Himmetün besdür şehâ lâzım degül top u tüfeng

II-4. dür ü : dür-i N.

IV-1. reftâra gelmiş : reftâr eder her N.

V-1. ehl-i‘ulûm : şâhib-ulûm T. / eder : edüp N.

V-3. sen şâha : şâhına N.

I

1. Fülk-i ejder-peykerün bahr-i muhîta kesdi râh
Şâhat-ı eyvânuña yüz sürdi deryâ-yı Siyah
2. Gelmedi dünyaya zâtun gibi âdil pâdişâh
Şazı pür-sûr eyledün etdükleriyçün her gün ah
3. İşigünde mihr ü mehdür bende-i zerrîn-külah
Oldılar fermânuña baş egmeyenler hâk-râh
4. Mehdi-i şâhib-kırân-ı ahdsün bi-ıştibâh
Şâhib-i seccâde-i şer'î Nebî'sün Hâk güvâh
5. Çerç-i atlas yiridür sen şâha olsa bâr-gâh
Hâk-ı âlem hoş geçer şâyende ey zıll-i İlâh

II

1. Çekdi tîgun fitne Ye'cûcına sedd-i âhenin
Adlün ile hurrem ü âsüdedür rûy-ı zemîn
2. Sen Süleymân'a sââdet hâtem ü nuşret nigîn
Şâna keşf oldı ulûm-ı evvelîn ü âhırîn
3. Mazhar-ı Hâk'ur tapuñ hâk sendedür ey şâh-ı dîn
El açuq eyler düânu mü'minât u mü'minîn
4. Tutdı envâr-ı cemâlün âlemi ey meh-cebîn
Nitekim hürşid-i şer'î "Rahmeten li'l-âlemîn"
5. Gelmedi sultânlar içre mislün ey şâh-ı güzîn
Sen şeh-i âdil-şifat kim gördi gâzî pâdişâh

III

1. Havf-ı tîğundan senün ey hüsrev-i vâlâ-güher
Kaçdı âhûlar gibi deşt-i hıtâyâ surh-ser
2. Gün gibi şimsîr ile tutduñ cihânı ser-te-ser
Azminün şâhâ kadîmî yâridur feth u zafer
3. Hâtem-i fermânuñ oldı muṭî'ı bahr u ber
Göz ucıyla husrevâ bir hâke eylersen nazâr
4. Olur ol hâk anda iksîr-i nazardan ayn-ı zer
Niçün olmaya gubâr-ı hâk-i râhuñ muṭeber
5. Virdi göklerde şehâ hürşid ü mâha nûr u fer
Hâk-ı râhun başına her kim ki etdiyse külâh

IV

1. Hâme-i mes'ûd ile Hâk levha yazsun nâmuñı
Dünyevî vü uhrevî kılsun müyesser kâmuñı
2. Kâdrüni etsün mezîd ü Kâdr kılsun şâmuñı
‘İydüñi ferhunde vü ‘İyd eylesün eyyâmufı
3. Gâlib etsün düşmene şimsîr-i hûn-âşâmuñı
Ney-şeker gibi şeker-bâr eylesün aklâmuñı
4. Yâsemen-zâr eyleyüp hattı zeberced-fâmuñı
Eylesün âb-ı hayât ile leb-â-leb câmuñı
5. ‘İyd-i fethuñla mübârek eyleyüp bayrâmı
Pertev-i nûr-ı cemâlüñle yir olsun ‘İyd-gâh

V

1. Kible-i hâcet der-i devlet-penâhuñdur senüñ
Kulle-i küh-ı sââdet şayd-gâhuñdur senüñ
2. Mihr ile meh bende-i zerrîn-külâhuñdur senüñ
Görinen bu çetr-i nîlî bâr-gâhuñdur senüñ
3. Çerha girmiş leşker-i encüm sipâhuñdur senüñ
Çok gazâ kılduñ Hużâ şâhâ güvâhuñdur senüñ
4. Cümle ‘âlem halkı ‘abd-i nîk-ı ‘âhuñdur senüñ
Bende-i muhlis bu ‘Aşkî hâk-râhuñdur senüñ
5. Mesned-i bâb-ı sââdet dest-gâhuñdur senüñ
Secde-gâh olmışdur aña ol der-i devlet-penâh

VI

1. Ş'ol zaman k'olup cülûs-ı husrev-i kişver-güşâ
Leşker-i İslâm ile etdi Beligrad'a gazâ
2. Atı öñünce piyâde yüz sürerdüm ben gedâ
Ta olunca bendesine şâhdan luţf u ‘atâ
3. Didiler gel evlen ehl-i sünnete kıl iktidâ
Evlenüp evlâd ile başuma aldum biñ belâ
4. Kulluğa lâyıq bir iki bende-zâduñ var şehâ
Nân için şehzâde virdi nâme-i şevket-nümâ
5. Virmedi mektûb Sultân Bayezid ile ağa
Luţf-ı Hâk'dan umaram ola ‘atâ-yı pâdişâh

VII

1. Medhũ eytsem husrevâ olur bu gön̄lũm pũr-sũrũr
Pertev-i didârunũ eyler dũ çeşmũm ğark-ı nũr
2. Ser-be-ser tũtdı figânum^câlemi mânend-i sũr
Kaddũmi dâle etdi bâr-ı minnet-i ehl-i ğurũr
3. Dirlik içũn onlara ölince olurdu şabũr
Âhir-i^cömrũm dũrũr dũnyâdan eylersem^cubũr
4. Kimse ol eytâml yâd etmez meğer Rabb-ı Ğafũr
Bendeñi bu kayddan şahâ kerem kıl eyle dũr
5. Sen Süleymân-ı zamânũn yolına mânend-i mũr
Cümleten rũhum revân olsun cebinũm ğâk-râh

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Olsun ol şehzâdenün leyl ü nehârı kâdr u'ıyd
Baht-ı muqbil çâker ü ikbâl u devlet ber-mezîd
2. Çün livâsına bu mısrâf doldı târih-i sâid
Dünyede biñ yaşasın yâ Rab sultân Bâyezid

II

1. Tevsen-i eflâke zeyn ursın rikâb-ı meh-veşi
Tîr-i çerhi sehmine kurbâne yazsın terkeşi
2. Gün gibi gerdüne ser çeksün livâ-yı ser-keşi
Dünyede biñ yaşasın yâ Rab sultân Bâyezid

III

1. Kadre irsün bâb-ı luţfı Kâbe vü Zemzem gibi
Rûh-bağş olsun kelâmı 'İsi-i Meryem gibi
2. Sâl-i 'ömri Nûh ibn-i Hâzret-i Âdem gibi
Dünyede biñ yaşasın yâ Rab sultân Bâyezid

IV

1. Şark u garba hükmin icrâ eyleyüp unvân ile
Hâtırı âsûde olsun milket-i Yunan ile
2. Şâh-ı gâzî hâzret-i sultân Süleymân hân ile
Dünyede biñ yaşasın yâ Rab sultân Bâyezid

V

1. Zîb ü fer virdükce 'utarid eflâke mâh ile
Hâke ol şehzâde kunsun hayme vü har-gâh ile
2. 'Aşki'yem virdüm budur zât-ı şerif-i şâh ile
Dünyede biñ yaşasın yâ Rab sultân Bâyezid

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Tekye-gâh-ı 'aşka biz kurbâna gelmişlerdenüz
Şem-i şevka yanmağa pervâne gelmişlerdenüz

52 M.30b

53 M.31a, N.22a, S.12b, P.239b
P:(1,2,9,7,8,15. beytler)

2. Bend-i benlikden bu gün âzâdeyüz şol bendeyüz
Hızmet için dergeh-i sultâna gelmişlerdenüz
3. Aşlımız rûh-ı mücerred fer'ımız hayvan iken
Hamdü-li'lleh sûret-i insâna gelmişlerdenüz
4. Nergis-i binâ-sıfat h'âb-ı 'ademden göz açup
Sebze-zâr-ı 'âleme seyrâna gelmişlerdenüz
5. 'Âlem-i ervâhda t'âvuş-ı kudsiyiken bu gün
Bâğ-ı dehre bâl açup cevlâna gelmişlerdenüz
6. Atamız buğdaya el şunmuş biz ol töhmet ile
Çâr zincir ile şeş zindâna gelmişlerdenüz
7. Nice yıl çâh-ı tabîatda yatup mahbûs-vâr
Yûsuf-ı Mısri-sıfat mîzâna gelmişlerdenüz
8. Biz ezel hum-hâne-i vahdetde kan zil mest idük
Ta ebed bu meclise mestâne gelmişlerdenüz
9. Zülmet-i gamda Sikender gibi ser-gerdân iken
Hızr-veş ser-çeşme-i hayvâna gelmişlerdenüz
10. 'Âciz ü dermânde vü hırş u hevâ bîmâriyuz
Ey tabîbüm kıl devâ dermâne gelmişlerdenüz
11. Cife-i hubb-ı cihândan kalbümüz pâk eyle kim
'İsmet için lücce-i ummâna gelmişlerdenüz
12. Dîn-i Ahmed hakkıçün mikrâş-ı lâ-yı nefy ile
Kat' kıl zünnârımız îmâna gelmişlerdenüz
13. Ğıll u gışdan zer gibi şâf ola ta kim kalbümüz
Pûte-i 'aşkuñda kâl et yana gelmişlerdenüz
14. Hâk-pâyun çeşmimizden eyleme luţf et diriğ
Biz şol a'mâyuz ki ol ihsâna gelmişlerdenüz

-
- 6.S : -
7. yatup : P -
8. S : -
12. S : -
14. şol : şu M,S.

15. Aşkiyâ cân ile 'Abdullah Efendi'nün bu gün
'Aşkınun meydanına merdâne gelmişlerdenüz
16. Olmazuz biz lu'bet-i çerh ile her giz şâh mat
Nut-ı dehre ruh ile ferzâne gelmişlerdenüz
17. Ehl-i Hakk'un şubh-veş mihrinde dâyim şâdıķuz
Evliyâyâ gün gibi inana gelmişlerdenüz
18. Kayd-ı dünyayile hâristân-ı gamdan kurtulup
Bülbül-i şeydâ-şıfat bostâna gelmişlerdenüz

54

KÂŞİDE(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hamdü-li'lleh i'tidâle irdi devr-i rûzigâr
Geçdi eyyâm-ı şitâ irişdi faşl-i nev-bahâr
2. Câme-hûâbindan seher-geh goncalar kaldırdı baş
İrdi gûşına meger feryâd-ı mürgân-ı hezâr
3. Gül şuyıyla şubh-dem yundi gülistânun yüzi
Ra'ddan çün şişe-i ebre irişdi inkisâr
4. Katre katre jâleden şu sepdi yüzine şaba
Nergisün gördün mi var çeşminde âsâr-ı humâr
5. Ebr gevher yağdurur gülşende işret çağıdur
Sâkiyâ dök sâgar-ı billûra la'l-i âbdâr
6. Nûrdan bî-reng ü bî-hâme zehî Nakķâş kim
Bunca nakşı eyledi levh-i 'ademden âşikâr
7. Çeşm-i 'ibretle cihân halkı nazar kılsun diyu
Dest-i Kudret gösterür bir demde yüz biñ yâdigâr
8. Virdi bâd-ı şubh hatt u zülf-i dilberden haber
Şevk ile toprağdan tesbihe çıkıdı mûr u mâr

16. S : -

17. şubh-veş : şıdk ile N.

54 M.31b, N.22b

(1) : N.

2. feryâd-ı mürgân-ı : feryâd u efgân-ı N.

3. Gül....yundi : Şubh-dem yundi gül-âb ile N./ / ebre:M -

4. gördün mi : gördü ki

9. Hâl diliyle çemen bâğun fenâsın söyledi
Dağlarla kıpkızıl kana boyandı lâle-zâr
10. Feyz-i Kudret'den alup her dâne bir dürr-i yetim
Bâd önünce mevc urur deryâ misâli geşt-zâr
11. Şahn-ı gülşende şabâ söyle mülâyim etdi kim
Boynuna kolun şalar her bir nihâl-i şâh-sâr
12. Lâle-veş câm al ele dâmânuñ eyle der-miyân
Seyre çık sahrâya kim firdevse döndi her kenâr
13. Gûş-ı cân ile seher vaktinde cânâ dinledüm
Vird eder bu matlâi gülşende mürgân-ı hezâr
14. Şubh-demden kim tefâvüt kılmaya leyl ü nehâr
Hûbdur gül-geşt-i sahrâ vü temâşâ-yı bahâr
15. Ravza-i cennet gibi zeyn oldu şahn-ı büstân
Selsebil ırmağı mânendinde akdı cûybâr
16. Her şükûfe bir tabak gevher götürmiş jâleden
Mağdem-i erbâb-ı 'ıyş u nûşa kılmaya nişâr
17. Seb'a-i seyyâle şun sâki ki şahn-ı nüh kıbâb
Pür olupdur na'ra-i ra'd ile feryâd-ı hezâr
18. Âteş-i gül şevkına gülşende pervâzın gören
Bülbülin şanur külin göge şavurmuş rûzigâr
19. Âsitân-ı hazret-i Ayaş Paşa kim anuñ
Yüz sürer ser-geştesidür mihr ü meh leyl ü nehâr
20. Rûzigârundan gile etdüm sabâya didi kim
Bir ulı dergâha cârû gibi yüz sür yüri var
21. Hey ne şâhib-fa'z olur erkân-ı devletde bu gün
'Akl u rây u 'adl u şer' ile olupdur nâmdâr
22. Mevhar-ı şer'-i Nebî vü maşhar-ı sırr-ı 'Ali
'Âkıl u dânâ vezîr-i a'zam u şâhib-vaqar

13. cân ile : hayretle M.// hezâr : nehâr M.

15. Selsebil....mânendinde : Selsebil-i ravzanun manendi N.

21. şâhib-fa'z : şâhib-lu'f N. / / rây : re'y N.

23. Şubh-veş şâdık-dil ü rûşen-zamîr olduğıçün
Gün gibi şadr-ı sââdetde bulupdur i'tibâr
24. Leşker-i encüm-sıfat a'dâyı eyler nâ-bedîd
Mihri-âlem-tâb-veş şaldıkça tîğ-ı âbdâr
25. Şadr-ı a'dâyı kıllur elbetde câ rûz-ı meşâf
Kavş-ı miskin sîneden atdıķca tîr-i cân-şikâr
26. Şâh ile kılsa alaylar bağlayup 'azm-i gazâ
Kûh u deşti al bayraklarla eyler lâle-zâr
27. Bürc-i âhenden olursa feth edüp virmez amân
Töp-ı kaħrı kal'a-i küffâra kıldıkça haşâr
28. Guyiya şimsîri bir cûy-ı Bedaħşan'dur anuñ
Katre-i hûn-ı 'adüvdür anda la'l-i âbdâr
29. Ey sââdet menbâı şadr-ı vezâret haķ bu kim
Şâhibüm buldum diyü zâtunla eyler iftiħâr
30. Hayr ile eger düâcuñdur kamu halk-ı cihân
Gün gibi yanar çerâģuñla tolıdur her diyâr
31. Feyz olurken pertev-i envâr-ı luţfuñ âleme
Ben çerâģuñ göz göre söyünmegün ne luţfı var
32. Nice biñ bencileyin sönmüş çeraģa nûr irer
Bir nefesle himmetüñ şem'ını kılsañ şu'le-vâr
33. Âfitâb-ı bürc-i devletsün kapunda zerreyem
Kılma her dûn-himmetüñ pâyında luţf et hâksâr
34. Mesnedi devrinde düşdi diyü 'Aşķî bendeñü
Himmet et kim kılmaya şehrinde düşmen şerm-sâr

24. âbdâr : tâbdâr N

25. miskin : müşğîn

26: N : -

27. Bürc-i : Bürci N.

28. şimsîri : şimsîr M.//Katre-i....anda: Katre katre
görinür yüzinde M.

32. şu'le-vâr : şu'le-dâr N.

34. diyü : N -

35. Ey gönül hâlün dil-i destûr-ı rûşendür bilür
El götür eyle duâ-yı devletin leyl ü nehâr
36. Devletin bağını Hakk sebz ü mu'tarrâ eylesün
Ta güzer kılduğca dey irdükçe eyyâm-ı bahar
37. Haşra dek olsun kapuñ halk-ı cihânuñ melcei
Devlet ile şadr-ı 'izzetde olasin ber-karar

55

MÜSEBBÂ(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Şol ki insan sûretinde hâkden kaldırdı ser
2. Göz açup Hâb-ı 'ademden olmadı şâhib-nazar
3. Gâv-ı ten-perverdür ol har gâvdan belki beter
4. Devrin eşkâl-i şakîlin yüklenüp mânend-i har
5. Bâr-ı mihnetle cihandan âkıbet eyler güzer
6. Medh u zemminden cihânuñ fâriğ ol ey nâm-ver
7. Bâb-ı Hâk'dan olasin ta kim veliy-yi mu'teber

II

1. Mâr-ı dehrün zehrini añ gözleme tiryâkını
2. Gör şudâıyla humâr-ı âb-ı âteş-nâkini
3. 'Âşık-ı mahzûn-dil ol dilber sever gam-nâkini
4. Seyr kıl 'ibretle çerhun gerdiş-i eflâkini
5. Nâr-ı 'aşka kalb edüp bâd ile âb u hâkini
6. Mazhar-ı nûr eyleyen âyîne-i idrâkini
7. Cân göziyle seyr eder yâruñ cemâlin her nazâr

III

1. Tûde-i hâk oldu âhır genc-i Kârûn üstine
2. Çıkdı tecrid ile 'İsâ evc-i gerdûn üstine
3. Göz diküp âvâre-veş şol âb-ı gülgûn üstine
4. Düşme gâfil sikke-şûret gibi altun üstine
5. Gerçi çok yaşlar akıtdı Kays Hamûn üstine
6. Cezbe-i 'aşk ile vardı Leyli Mecnûn üstine
7. Kays çün Mevla'ya irdi etdi Leylâ'dan güzer

35. gönül hâlün : dil ahvâlün N.

36. bağını Hakk : bağın Huza N.

IV

1. Şan'at-ı pākân-ı dergâh-ı Hudâ'dur kâr-ı 'aşk
2. Herkese olmaz müyesser devlet-i didâr-ı 'aşk
3. Gerçi kim her bir gönülde bulunur âsâr-ı 'aşk
4. Varuñı yoğ et dilâ olmak dilerseñ yâr-ı 'aşk
5. Hey ne keyfiyyet olur hayrânıyam esrâr-ı 'aşk
6. Her kimüñ eczâsını kül eyler ise nâr-ı 'aşk
7. Keşf olur kalbine sırr-ı ahzâr-ı nâr-ı şecer

V

1. Eyleyüp mürğ-i seher gülşende âvâz-ı bülend
2. Fânidür dünya diyu eyler dem-â-dem saña pend
3. Penbe-i gafletle tölmiş kulağüñ ey hod-pesend
4. Dest ü pâyuñ kayd-ı dünyayile olmuş bend bend
5. Boynuña iblîs-i nefis-i hîle-ger tağmış kemend
6. Hiç münkir ehl-i dil nuṭkından olmaz sûd-mend
7. Hubb-ı dünya oldu kalbinde "Ke-nağşın fi'l-ḥacer"

VI

1. Bir kişinüñ ehl-i dil olmak gerekdür hemdemi
2. Bu meşeldür âdemi arturmaz illâ mahremi
3. Eyleyüp seng-i havâdiş pür-şiken câm-ı Cemî
4. 'Âkıbet gör kime naql etdi Süleymân hâtemi
5. İbn-i vaqt ol 'ârifüñ zâyi' gerekmez bir demi
6. Eşk ü rûy-ı zerd ile kânî' gerekdür âdemî
7. Tâmiün toymaz gözi toprağ olursa sîm ü zer

VII

1. Defter-i 'ömrüñ hisâb edüp geçen ta'ṭilini
2. Levḥ-i dilde çek muḥabbet kaştınuñ taḥvîlini
3. Her nefesde rûzgâruñ seyr kıl tebdîlini
4. Nat-ı gamda ruḥa gâlib eyleme ten filini
5. Râh-ı pîr-i 'aşkda ḥarc etmeyüp taḥsîlini
6. 'Aşkiyâ envâr-ı Hak'dan yakmayan kandîlini
7. Kanden alur ey 'aceb bilsem çerâğı nûr u fer

GAZEL-İ MERHÛM SULTÂN SELİM HAN TAHMÎS-İ AŞKÎ(1)

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

I

1. Kemend-i şîr-i felek piç-i dūd-ı âh-ı men-est
2. Sipend-i nâr-ı muhabbet heme giyâh-ı men-est
3. Ğulâm-ı husrev-i aşkem Hudâ güvâh-ı men-est
4. Şeh-i memâlik-i derdem belâ penâh-ı men-est
5. Gamem ki bî-had u pâyân büved sipâh-ı men-est

II

1. Biyâ ki bî-tû dilem der-çemen neyâsâyed
2. Zi-hecr-i rûy-ı fû gül âteşem biyefzâyed
3. Çi mihr ü mâh merâ rûy-ı dost mibâyed
4. Şebem zi revzen eğer mâh-ı âsumân âyed
5. Çehem zi cây taşavvur künem ki mâh-ı men-est

III

1. Cefâ-yı dost merâ resm-i âşinâyî şod
2. Günâhumâ heme der aşk mübtelâyî şod
3. Zi zecr-i zülf-i siyâhet kadüm dü-tâyî şod
4. Dem ez muhabbet-i zülfet zedem hatâyî şod
5. Velî ki afv-ı tû efzûnter ez günâh-ı men-est

IV

1. Hilâl kerd merâ an hayâl-i ebrûyet
2. Zi dîde Hâb rubûdî dü-çeşm-i cādûyet
3. Devât-ı dîde pür-est zi sevâd-ı gîsûyet
4. Zi dūd-ı dil varaķi naķş kerde-em sūyet
5. Kabûl sâz ki an nâme-i siyâh-ı men-est

V

1. Be-arsagâh-ı cemâlet çü zülf çevgân şod
2. Der ân-maħal ser-i Aşķi çü gûy-ı ğaltân şod
3. Çü bende pend-pezir-i kelâm-ı sultân şod
4. Selim ber ser-i râhet çü hâk yeksân şod
5. Revâ buved ki negûyî ki hâk-ı râh-ı men-est

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey kemâl-i luṭf ile zıll-i ilâhıñ hemdemi
V'ey sehâ vü seyf ile sırr-ı 'Âli'nüñ mahremi
2. Cân diliyle okıdı "Nûrun min-Allah" âyetin
Çeşm-i 'ârif gördi çün vechüñde nûr-ı a'zamı
3. Pertev-i 'adlünle hem elmâs-ı tîğundur senüñ
Silk-i cevher-veş laṭîf eden nizâm-ı 'Âlemi
4. Çıkalı re'y ü şecâat birle nâmuñ âleme
Hak bilür kim Zâl-i dehr unutdı nâm-ı Rüstem'i
5. Âsitân-ı şâh-ı 'âdil k'âsmân-ı 'adldür
Sensin ey 'İsî-nefes anuñ mesih-i Meryem'i
6. Rûmdan âvâze-i 'adlün şadâ-yı şevketün
Tutdı ser-tâ-ser bu gün Efrenç ü Türk ü Deylem'i
7. Bir 'azîmü's-şânsın k'oldun bu 'âlî kadr ile
Hazret-i sultân Süleymân'ın vezîr-i a'zamı
8. Aşafâ emrüñe râm olsa 'aceb mi ins ü cân
Sendedür çün kim Süleymân-ı zamânun hâtemi
9. Sen kerâmet kânı İbrâhîm'e olmağa mürîd
'Arz başına semâdan geydi tâc-ı Edhem'i
10. Ey Halîl'üm tîğ-ı berrânuñla sındı putları
'İyd-i fetuñda n'ola küffâr ederse mâtemi
11. Nev-arûs-ı nusretün tîğüñ muânber kâküli
Şâhid-i fetuñ ser-i nîzeñ muṭarra perçemi
12. Huşk eder yaqub 'aduv mülkini kaḫruñ ateşi
Tazeler 'âlem gülistânını luṭfuñ şebnemi
13. Şâhid-i devlet yüzün ş'ol göz görür kim dünyede
Tûṭiyâdur sen 'atâ-baḫşuñ gubâr-ı maḫdemi

14. Ārz-ı dīdār eylese bir kerre luṭfuñ Yusuf'ı
Haşre dek her giz gönül Ya'kûb'ınuñ kalmaz gamı
15. Ey kerâmet kânı irgür baña hızr-ı himmetün
Kim bu cismümdür belâ girdâbına düşmiş gemi
16. Tîğ-ı miḥnet bağruma bî-ḥad urupdur yâreler
Dest-i luṭfuñdan umar bu ḥasta cânım merhemi
17. Ḥasta kaldım yolda göz yaşı kesildi çâre kıl
Ağlamakdan çeşmümüñ kalmadı bir katre nemi
18. Ah kim keffüm terâzû gibi taş altındadır
Baña mizân-ı felek çok gördi bir kaç dirhemi
19. Hizmetüñden dūr olup nice ıraklardan görem
Ta Celâlî'den berü ben ol cemâl-i ḥurremi
20. Ândelîb-i gülşen-i medḥuñ revâ mıdur ola
Ḥâr-ı miḥnet birle bir bölük kelâğun hemdemi
21. Bir yetim üftâdedür luṭf et revâ kıl ḥâcetin
Ka'be-i dergâhuña yüz tutdı yaşam Zemzem'i
22. Seğlerüñle bir nefes olursa 'Aşkı hem-sifâl
Añmaya bezm-i ḥayatında ebed câm-ı Cem'i
23. Medḥine ḥad yok dilâ eyle düâ-yı devletin
Dilde vird etsün anı kerrûbiyân u âdemî
24. Ta kıyâmet dehre ḥükm ede Süleymân-ı zaman
Hem ola sen Âşaf'uñ destinde devlet ḥâtemi
25. Kâyim oldukça bu 'âlem mülki zıllu'llâh ile
Sâye-i cismüñ münîr etsün ser-â-ser 'âlemi

Fēilâtün Fēilâtün Fēilâtün Fēilün

1. Mihter-i şubḥ seḥâbı kırup eyvân-şekil
Mihr çıkdı felegün tahtına sultân-şekil

2. Şundi bir câm-ı şabûhî kim o keyfiyyetden
Şubh çâk etdi giribânını mestân-şekil
3. Eyledi çerh hilâli yine çevgân-şifat
Döndi gösterdi güneş topını galtân-şekil
4. Çüb-ı zerrîn ile şems-i felek ey mâh gelüp
Her seher-geh dikilür kapuna derbân-şekil
5. Var ise aldı senüñ re'y-i münîründen nûr
Ol sebebden görünür böyle Dıraşşân-şekil
6. Âdl-i nûrı ile âfâkı münevver kıldı
Ref' edüp zulmeti sen Âşaf-ı devrân-şekil
7. Nârı şems velî nûrı sen İbrâhim'ün
Eyledi dîde-i âyâna gülistân-şekil
8. Âsitân-ı şeh-i âdil ki âdâlet gögidür
Ol göge sensin olan İsâ-yı devrân-şekil
9. İsâ bir mürdeye cân virdise cânâ nefesün
Her dem olur nice bin mürde-dile cân-şekil
10. Şâhid-i medhuna nazm oldı mücevher câme
Tavk-ı matlâf bu gazeldür aña dâmân-şekil
11. Ebr-i cûduñ yağalı âleme bârân-şekil
Oldı her katresi yaşum gibi ummân-şekil
12. Bâğ-ı luţfuñda dem-â-dem senüñ ey Hızır-şifat
Âb-ı ihsânüñ akar çeşme-i hayvân-şekil
13. Gülşen-i cûduñ ile oldı müzeyyen âlem
Bâd-ı luţfuñla cihân güldi gülistân-şekil
14. Çeşm-i Ya'kûb-ı felek dîde-i Mısr-ı devrân
Görmedi sencileyin Yusuf-ı Ken'ân-şekil
15. Rif'atüñ bezmine sâkı oluben mihr-i felek
Gezdirür sâğar-ı zer nergis-i mestân-şekil
16. Reng alup yüzüñ için akduğı göz yaşumdan
Yazdı nakkâş-ı şabâ gülşeni cânân-şekil

17. Çeşm-i a'yâna iki gözlerüm için görürüm
Ayagun toprağıdur kuhl-i Şıfahan-şekil
18. Hâk bilür görmez idi dünyede şıhhat yüzini
Derdün olmasa bu dil-ḥastaya dermân-şekil
19. Ey şeh-i Mışr-ı sehâ luṭfuñı irgür ki tenüm
Oldı cân Yusuf'ına fakr ile zindân-şekil
20. Himmetün Hızr'ını ben bendeñe yoldâş et kim
Şalmışam fülk-i dili Cidde'ye Selmân-şekil
21. Sûr-ı Husrev gibi gam ateşi yakdı dilümi
Tâkat olmadı diyem medhuñı Hassân-şekil
22. Eyle ma'mûr yıkık göñlini Aşkî kuluñuñ
Kahr-ı dehr ile olupdur dili virân-şekil
23. Nûḥ ömrin vire Allahu Taâlâ saña kim
Düşmenün baħr-i belâ ğark ede tûfân-şekil
24. Niçe kim devr ede ḥurşid-i cihân-tâb senün
Devletün mihri ola gün gibi tâbân-şekil

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Umar kapunda gördüm cümle yâd u âşinâ himmet
Yüz urup etdüm ol dergâhdan ben de recâ himmet
2. Vilâyet ḥalkına sen luṭf u himmet etmegin dâyim
Saña her ğüşeden eyler el açup evliyâ himmet
3. Zamîr-i rûşenün gün gibi mir'ât-ı muşaffâdur
N'ola ben zerre-i nâçize eylerseñ şafâ himmet
4. Cihâna zıll-i devletdür düşen luṭfuñ cenâhından
Anuñçün evc-i 'izzetdür makâmuñ ey hümâ-himmet
5. Didüm bir pîre luṭf eyle bana himmet yüzün göster
Didi uşlu iseñ miskin var eyle sen saña himmet

6. Der-i Ayas-ı Maḥmûd-ı zamâna yûri var yüz sür
Ki ol bâb-ı sââdetdür umar bây u gedâ himmet
7. Vezîr-i a'zam u Oḡman-zamîr ü Bû-bekir-sîret
Ömer-adl ü Ḥâsen-ḥulḡ u 'Aliy-yi Murtażâ-himmet
8. Ğazâ kılsa olur Rüstem-şecâat Kâhraman-şavlet
Duâ kılsa olur dervîş-sîret pârsâ-himmet
9. Niceler âsitânında irerler izzet ü câha
Zehî devlet kim olmışdur yüce kadr ü 'alâ-himmet
10. Eyâ şâhib-âṭâ "Kâlû Belâ"da dest-i cûduñla
Muvâfık yâr-ı şâdıḡ gibi kılmış merhabâ himmet
11. Bu gün sensün bu aşruñ pehlevânı k'oldı destünde
Girih kudret nişân devlet mürüvvet tîr ü yâ himmet
12. Ser-i a'dâ olursa kûh nîzeñ aña baş egmez
Ki almaz berg-i kâha kûhı olan muntehâ-himmet
13. Cihân şahrâsına kadrün bu gün bir ḡayme ḡurmuş kim
Sütünü şıḡdur anuñ tabanı her yana himmet
14. İrüp envâr-ı didâr-ı murâda şâd olur diller
Kaçan kim keşf ede luṭfuñ niḡâbından likâ himmet
15. Açılsun ḡâtırum luṭf et baña himmet yüzün göster
Cemâl-i dost gibi çün kim olur dil-küşâ himmet
16. Felek bir la'b ile mansûba geçdi aldı destümden
Bana ş'ol mansıbı kim eylemişdün sâḡiyâ himmet
17. Ḥarâb-âbâdenün ta'mîri ḡâyet ḡûb olur derler
N'ola bir özge mansıb daḡı eylesenñ baña himmet
18. Kapuñda derd ü zilletle zâif ü nâtuvân oldum
Nazar kıl ḡâlûme luṭf et k'olur derde devâ himmet
19. Kimün çapısına yüzüm sürüp himmet umam âḡir
Gelüp dergâhuña yüz süre el senden uma himmet
20. Ḳo 'arz-ı ḡâli topraḡa yüz ur el aç duâ eyle
Umaram ḡazret-i Paşâdan ola 'Aşḡi'ye himmet

21. Ki devlet-h'âhı vü dâyim senâ-h'ânısun ol zâtuñ
Saña aından olupdur nân-ı şâhî ibtidâ himmet
22. Gerü gam çekme kim ehl-i mürüvvet h'âr u zâr etmez
Aña kim eyleye luţf u keremden evvelâ himmet
23. Vezâret mesnedinde isterem kim haşre dek yâ Rab
Ol etsün kullara luţf aña kılsuñ pâdişâ himmet

60

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Virâne küncin eyledi çün ihtiyâr genc
Oldı cihânda 'izzetle bahtiyâr genc
2. Kılmasa ihtiyâr eger künc-i 'uzleti
Şehler katında bulmaz idi i'tibâr genc
3. Yüzünde zülfüni görüp ey sîm-ten senüñ
Edindi zulmeti özine perde-dâr genc
4. Yüzüni zülf dolanur u bilüni kemer
Bekler yatur bulup şanemâ iki mâr genc
5. Kıldum elümle 'aşkuñ için gönlümi harâb
Virânelerde eyler imiş çün karâr genc
6. Virâne gördüğün dili bi-'aşk şanma kim
Buldum ben ol harâbede bir yâdigâr genc
7. Yap gönlümi tılısm-ı muhabbet bozulmasın
Şâhum cihânda hıfz için ister şişâr genc
8. Bizden kaçarsa dünya n'ola zişt karıdur
Hüşnâ olinca şanmañuz erden kaçâr genc
9. Kimdür cihânda mâl ile şayd eyleye seni
Olmaz bahâ vişâlüne çün şad-hezâr genc
10. İzhâr-ı 'aşk eylesem ol yâr alınur
Zira ki olsa beglik olur âşikâr genc

11. Ey dil yüri bir eşige yüz tut ki her nazâr
Ol âsitânedede gör ne hâksâr genc
12. Ya'ni cenâb-ı dergeh-i mîr-i Nişânî kim
Andan bu halka kısmet olur bî-şümâr genc
13. Ey kef-i cûduñ ile olup târumâr genc
Pür oldı nâm-ı luţfuñ ile her diyâr genc
14. Hâki zer eyleyen nazaruñ kîmyâsıdur
Luţfuñ hazînesi gibi bes kânde var genc
15. Mehdî-i luţfuñ ile çıkup bezl olam diyu
Yıllar durur ki yerde çeker intizâr genc
16. Ey kîmyâger işigüñüñ hâki vâri iken
Eblehdür ol kişi ki yabanda arar genc
17. Her lâle-zâra cür'a-feşân eylesen güzer
Ol dem içinde olırsar ol lâle-zâr genc
18. Gençine hûb olur olıcağ anda şeb-çerâğ
Eyler çerâğ-ı zâtuñ ile iftiyhâr genc
19. Eyler nişâr bezmüne yâkût u la'lden
Ş'ol hüsrevâne küpler ile her enâr genc
20. Her genc tîğ-ı hikmet ile çün tılışm olur
Hikmet budur elüñdeki tîğün açar genc
21. Yok kudretüm cevâhir ü lü'lüye Aşkıyem
Nazmumla hâk-pâyüne kıldum nişâr genc
22. Ben neylerüm bu genci saña arz edüp senüñ
İlm ile çün hazîne-i kalbüñde var genc
23. El ur duâ hazînesine genci ko dilâ
Olur duâ katında çü bî-i'tibâr genc
24. Zât-ı şerîfi mazhar-ı luţf-ı ilâh olup
Ol kullara vü aña vire şehriyâr genc
25. Rûy-ı zemînde gevher-i zâtı âzîz ola
Yatdukca zir-i hâkde leyl ü nehâr genc

Feilâtün Mefâilün Feilün

I

1. Nazar et gör bu 'âlem-i fâni
Hâke şaldı nice cihân-bânı
2. Hân-ı gam yer şarâb-ı hûn içer
İşbu miñnet-serây miñmânı
3. Çerh geh tâc-ı Keykubâd urınur
Geh giyer bir külâh-ı bârânı
4. Gûşe-i kaşr-ı Kayser'e nazar et
'Ankebûtun kurulmuş eyvânı
5. Bağlananlar bu kayd-ı dünyaya
Bâğ mı şandılar bu zindânı
6. Mihrine gurre olma dîv-i felek
N'eyledi hâtem-i Süleymân'ı
7. Taş baş sineñ üzre hâtem-veş
Gözünüñ la'le benzesin kanı
8. Aç gözüñ kâyinât fânîdür
Bezm-i 'ömrün zamânı ânîdür

61 M.36b, N.24a, S.13a

(1) : N.

- I-3. Çerh.....bârânı : Yapışan dâmenine pîr-i muguñ
Gam elinden alur giribânı M.
- I-4. Gûşe-i...eyvânı : Çıkarur düzd-bâd-ı dey nevrûz
Giyse bir hil'at-ı gülistânî M.
- I-5. Bağlananlar....zindânı : Tolu iken derûnı dürr ü güher
Gör nice çalkınur bu'ummânı M.
- I-7. Taş.....kanı : Besleyen cismi küsfend gibi
Tekye-i dehrûñ oldu kurbânı M.

II

1. La' b-bâz-ı cihâna aldanma
Virdüğünü saña kalur şanma
2. Lâle-gûn et yaşuñla dâmenüñi
Reng-i ğayr ile yüri boyanma
3. Saña kan ağladur şon ucu felek
Yüzine güldüğüne güvenme
4. Yüri divâne-i muhabbet iseñ
Sözümü tut ölince uşlanma
5. Şanma muhkem esâsını 'ömrüñ
Aldanup yile şuya tayanma
6. Âb-ı vaşl-ı habîbe irişigör
Nâr-ı hicrân ile ebed yanma
7. Merd iseñ merd gibi ser-bâz ol
Zen gibi bir bucağda şaklanma
8. Aç gözüñ kâyinât fânîdür
Bezm-i 'ömrün zamanı ânîdür

III

1. Şanma bu çerh-i fânî bâkîdür
Şan ki bir deyr-i köhne tâkîdür
2. Muţtasıldur memâta ğabl-i ğayât
Vaşl-ı hicrân ile mülâkîdür
3. İñleden döne döne tolabı
Bir sehî-kâmetün firâkîdür
4. Od şalan ğırmene mihr ü mehüñ
Âteş-i âhum ihtirâkîdür
5. Dördüñe çâre kıl ko pehlûyı
Şanma sineñde canlı yağıdur

III-5. Şanma sineñde : Dime sinemde

6. Aldanan lezzetine dünyanuñ
Âdemün katı bi-mezâkıdur
7. Bezm-i 'ömrün serâbıdur çü memât
Ecel ol meclis içre sâkıdür
8. Aç gözün kâyinât fânıdür
Bezm-i 'ömrün zamanı ânıdür

IV

1. Hısn-ı 'ömre şıgınma yürü şakın
Ki ecel saña dañı şalar akın
2. Kaldı mı ism ü resmi ecdâduñ
Okımaduñ mı bu cihân varakın
3. Aldanan 'izz ü câh-ı dünyaya
Bu fenânuñ ne şandı turturakın
4. Rakıb-i esb-i devletem diyen er
Kuşanur biline belâ sadakın
5. Saña mir'ât olup durur 'âlem
Gözünü aç ol âyîneye bakın
6. Kurb-ı Hakk'ı dilerseñ ey gâfil
Koma üstünde hiç kimse hakın
7. Âhır-ı 'ömrüne 'alâmetdür
Görmedüñ mi felekde gün şafakın
8. Aç gözün kâyinât fânıdür
Bezm-i 'ömrün zamanı ânıdür

V

1. Geçinüp künc-i gamda mihnet ile
Kendü öz hâlün ağla hasret ile

IV-7. Âhır-ı.....şafakın:Nik-girdâr olandan olma bâid
Merdüm-i bed-fiâle varma yakın N.

2. Aldanup izz ü nâz-ı dünyaya
Olma mağrûr mâl u ni'met ile
3. Olsun âyîne gibi göñlüñ açuk
ilde meşhûr olup mürüvvet ile
4. Hamsın ham eger ki şâd olasın
Bir iki gün bü fânî devlet ile
5. Bu yalan i'tibârı neylerler
Ki geçe âhırî nedâmet ile
6. Kûs-ı rihlet didükleri âhır
Irişür saña dahı nevbet ile
7. Aşkiyâ râh-ı Hakk'a kıl yarağı
Gir tarîk-i fenâyâ himmet ile
8. Uyan irişmedin ecel gicesi
Ne yatarsın aceb bu gaflet ile
9. Aç gözün kâyinât fânîdür
Bezm-i ömrün zamanı ânîdür

62

MERSİYYE-İ VEFÂT-I SULTÂN MEHEMMED(1)
Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Kılmasuñ ey çerh senden kimse ümmîd-i vefâ
Kim ecel câmn elüñden bir içer şâh u gedâ
2. Her niñâlün sebze-zâr-ı hattı olmadan sepîd
Hirmen-i ömrin kılursın hâsılı bâd-ı hevâ
3. Irmedi senden murâda gitdi her pîr ü cüvân
Görmedi senden hakikat enbiyâ vü evliyâ

V-2. nâz-ı : nâz u N. / / mâl u ni'metle : mâl ni'metle N.

V-8. S : - , irişmedin : irişmedi M.

62

M.38a, N.25b, S.15a

(1) : N.

I-1. olmadan : olmadın N.

4. Yire çalduñ kâse-i Cemşid'i kılduñ pür-şikest
Münkeşir senden dil-i âyine-i âlem-nümâ
5. Eyledüñ mi defn bu zîr-i zemîne genc-vâr
Kanı ol şehzâde-i Keyhüsrev-i kişver-küşâ
6. Sürmeden sultânlığ ile 'ömr-i sermed ey felek
N'eyledüñ n'etdüñ kanı şultân Mehemmed ey felek

II

1. Ey felek ol âfitâbuñ menzilin hâk eyledüñ
Pür-neşât iken şehüñ göñlüni gam-nâk eyledüñ
2. Havf kılmaduñ mı tîr-i ah-ı zıllu'llâhdan
Bir nefesde bu işi sen böyle bi-bâk eyledüñ
3. Saltanat gülzârınuñ virdüñ o verdine hâlel
Gonca-veş gamdan giribânın şehüñ çâk eyledüñ
4. Nâgehâni bir şadâ-yı hevl-nâk etdüñ bedîd
Cümle 'âlem halkını bi-âkl u idrâk eyledüñ
5. Eşk-i hasretle cihân bağıni kılduñ lâle-zâr
Ebr gibi dūd-ı âhuñ yirin eflâk eyledüñ
6. Yiridür ol mâh için çerha çıkarsa nâleler
Dâğlarla kana boyansa demidür lâleler

III

1. Döne döne yaş döküp dolab-ı çerh etsün enin
Hâke düşdi göz göre çün kim o serv-i nâzenin
2. Tîre kıldı Aydın'ı hâke tolanup ol güneş
Hıyre olsa giryeden tañ mı bu çeşm-i hurde-bin
3. Haçç-ı 'anber-bârı ol şâhuñ gubâr olmuş diyu
Haşre dek mâtem tutup geysün siyâhi müşğ-i Çin
4. Ol mehüñ çün kim felek kıldı makamın zîr-i hâk
Encüm-i eşkiyle dolsa yiridür rûy-ı zemîn

III-1. dolab-ı : tolab-ı M.

III-4. dolsa : tolsa N.

5. Çâh-ı kabre atdı ol Yûsuf-cemâli çün ecel
Ehl-i Ken'ân işidüp Ya'kûb-veş olsun hazîn
6. Acıyup ol gevhere deryâ-yı 'ummân ağlasun
İşidüp bu firkati kâfir müselmân ağlasun

IV

1. Milketinde kulların şâhuñ ziyâfet eyledi
Gitdi tenhâ'âlem-i ervâha rihlet eyledi
2. Gördi hâristân-ı miñnetdür bu gülzâr-ı cihân
Berk ü bâr-ı 'izz ü nâzından ferâgat eyledi
3. Ol hüma-sâye kadîmî âşiyânın yâd edüp
Dest-i şehden tut ki bir şehbâz vahşet eyledi
4. Şâh-ı heft-ıklîm sağ olsun ecel dirler buña
Nice peygamberleri oğluna hasret eyledi
5. Saltanat bâğınuñ olsun her niğhâli ser-firâz
Hakk o servüñ çün yerin gülzâr-ı cennet eyledi
6. Eyledüñ yâ Rab maqâmın çünki firdevs-i berîn
Meclis-i kudside kıl dâyim celîsin hür-ı 'ıyn

V

1. Şahn-ı gülşen serv ile nergisden olsun ah ah
Ol gül avcundan benefşe ser-be-ser geysün siyâh
2. Haşr olunca rûh-ı pâkine duâlar eylesün
Ol şehüñ seyrân-gahında biten her bir giyâh
3. İnlesün yayladuğı tağlar yağalar çâk edüp
Nâle vü feryâd-ı naççîr ile tolsun şayd-gâh
4. Kûhda egnine lâle geymesün gülgün kaba
Bağda başına nergis urmasın zerrîn külâh

IV-1. Gitdi : Kendü N, Kendi S.

IV-5. her niğhâli : ol hüması N.

IV-6. celîsin : celîs-i M.

V-3. feryâd-ı : feryâd u N.

5. Kılmasun taht-ı zebercedde karârı şâh-ı gül
Yâsemenler kurmasın gülşende simîn bâr-gâh
6. Etmesün bülbül terennüm meclis-i gülzârda
Geçmeyince inkisâr-ı hâtır-ı zıll-i ilâh
7. Eyle 'Aşkî ol şehensâhuñ düâ-yı devletin
Saña çün kim farz-ı 'ayn oldı düâ-yı pâdişâh
8. Dürc-i hâke perveriş virdükçe âb u nâr u bâd
Çâr gevherle şehüñ kıl 'ömrini yâ Rab ziyâd

63

MERSİYE(1)

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

I

1. Ah eylesün bu derd ü hasretle rûzigâr
'Uşşâk ağlasun bu firâk ile zâr u zâr
2. Virsün fenâya 'âlemi göz yaşları yine
Yaqsın sipihr hırmenini ah-ı pür-şerâr
3. Gök süsenî libâs ile mâtemler eyleyüp
Dögünsün ol musîbete taşlarla cûybâr
4. Kırbân gitdi bir ala gözli kuzı bu gün
Eyyûb'a kırsın ebr varup hayme-i mezâr
5. Uçurup âşiyân-ı felek ol kebûteri
Nâgâh şâhbâz-ı ecel eyledi şikâr
6. Derdâ vü hasretâ kanı ol yâr-ı nev-cüvân
Göz göre nice kıydı aña çerh-i bî-emân

II

1. Yazuk yigitligine ne hoş nev-cüvân idi
Şîrîn-zebân bir şanem-i dil-sitân idi
2. Pervâz kıldı 'âlem-i ervâha ol hüma
Cân gülşeninde bülbül-i kıuds-âşiyân idi

3. Hayfâ ki zehr şundi şeker yirine ecel
Hâki kafesinde tûtî-i şîrin-zebân idi
4. Gilmâna ders dimek için gitdi var ise
Dünyede ilme tâtîb idi çok zaman idi
5. Zulm ile dürdi dest-i ecel ömri defterin
Menşûr-ı hüsne nâmı anuñ bir nişân idi
6. Kanı Nişancı-zâde kanı nêtdün ey felek
Toprağa şalduñ ol melegi böyle mi gerek

III

1. Yaş döksün ebr ü ra dınup eylesün enîn
Yüz tutdı hâke gün gibi çün kim o mâh-cebîn
2. Çözsün saçını sünbül-i ter mâtem eylesün
Kara yire karıldı çün ol zülf-i anberîn
3. Bağrına taş başsa yiridür niğîn-i çerh
Çün gâyib oldu hâkde ol gevher-i güzîn
4. Ol Mısr-ı hüsn Yûsuf'ını çâha şaldı mevt
Âşıklarını eyledi Ya kûb-veş hazîn
5. Üstine tünd-bâd-ı ecel esdi nâgehân
Yıkıldı hâke döymeyüp ol serv-i nâzenîn
6. Kıydı o câna eyledi uşşâkı nâ-murâd
Cellâd-ı çerha eylesün kimse i timâd

IV

1. Mülk-i Bekâ'ya gitdi çün ol şâh çâre ne
Uşşâka şabırlar vire Allah çâre ne
2. Encüm-şıfat dökülse yire tañ mı göz yaşı
Gözden tolandı göz göre ol mâh çâre ne
3. Mikrâs-ı mevt ağız açup ejdehâ-mişâl
Dâmân-ı ömrin eyledi kütâh çâre ne

4. Yire ٲolandı Şâm-ı ecel irüp ol güneş
Göklere  ıkısa ah-ı seher-gâh  âre ne
5. Biñ cân bedel virürdük anuñ yirine velî
Hakk emridür ecel nâdelüm ah  âre ne
6. Acıyup aña derd ile deryâlar ağlasun
A'mâ olinca dîde-i binâlar ağlasun

V

1. UŞŞâk geysün egnine maĥabbet pelâsını
Tutsın ölince her biri ol mâh yasını
2. Gözden  ıkınca ağlasun. üftâdeler yine
Ol nûr-ı  eŐmüñ añubanı ĥâk-pâsını
3. Eyleñ Őalâyı ah ile gökden yer ehline
Insün melekler etmege anuñ azâsını
4. Gördi ki cây-ı mihnet imiş gülşen-i fenâ
Kıldı heves Şafâyile cennet fezâsını
5. AŐķi ciĥanda görmege ĥod  almadı ümid
MaĥŐer güninde görevüz ancak likâsını
6. Biz ĥussa-nâk  alduk anuñ rûhı Şâd ola
Nâm-ı Şerîfi ĥayr ile her dilde yâd ola

IV-4. Yire : Hâke N.

V-5. ĥod :  ün N.

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Hemîşe baħr-i zâtuñ birle olsun âşinâ şıħħat
Ki cân-ı cism-i 'âlemsin yaraşur dâyimâ şıħħat
2. İrağ olsun dem-â-dem sayruluk zât-ı şerîfüñden
Cihânda devlet ile ser-firâz ol yûri bâ-şıħħat
3. Ne deñlü katre der dökdünse tenden ĥasta yaturken
Birine nice kez yüzbiñ kadar virsün Ĥuda şıħħat
4. Güneş gibi źiyâ-güster kıllur âyîne-i cânı
Seĥâb-ı za'fdan nâgâh keşf etse likâ şıħħat
5. Bi-ħandi'lleh ki aşĥâb-ı safâya taze cân geldi
Ki buldı derdden zât-ı şerîf-i Muştafa şıħħat
6. İşitdük şıħħatüñ cânâ ĥayât-ı câvidân bulduk
Benüm 'ömrüm cihân içre olurmuş cân-fezâ şıħħat
7. Bu gün şehr-i vücûd içre ne zibâ ĥûbdur amma
Ķatı hercâyidür ĥalka inen kılmaz vefâ şıħħat
8. Kişinüñ şıħħat olmasa görünmez gözine 'âlem
Olupdur âdeme âyîne-i 'âlem-nümâ şıħħat
9. Ĥayatumsun benüm 'ömrüm heman dünyada sen sağ ol
Ne gam bîmâr-ı 'aşķam ben degül ĥâcet baña şıħħat
10. Tama'la ni'met-i dünyayı ey dil ârzû kıllma
Ki insanuñ mizâcında ĥomazmış ihtila şıħħat
11. Duâya başlağıl Aşķî zâif ü hastadur tab'uñ
Çü Ĥakk 'âvniyle bîmâra virür irse duâ şıħħat
12. Cihanda devlet ü 'izzetle 'ömrüm müstedâm olğıl
Vücûduñ illeti görmeye söylendükçe ta şıħħat
13. Eger Loķmân-ı 'ahd olsa tabîbe olmayup muĥtâc
Hekîm-i Lem-Yezel dâyim saña kılsuñ âtâ şıħħat

64

M.40b, N.28a

3. yaturken : yatarken M.
5. Ki : Çü N.
6. cânâ : ĥaķķâ M.
10. ni'met-i : lezzet-i N.
13. olmayup : kalmayup M.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ateş-i haddüñde kim hatṭun bahûr eyler sipend
2. Hüsnuñe ta kim yavuz gözler irür mâye-gezend
3. Ârızuñ mihr-i münevverdür boyuñ serv-i bülend
4. Ta muanber kâkülün hursîde şalmışdur kemend
5. Bağlamışdur boynumu zincîr-i zülfün bend bend

II

1. Aks-i haddüñden dürür bu reng-i rû gülnârda
2. Reşk-i ruhsârûñla ey gonca yanar gül nârda
3. Gözleründendür sihirler nergis-i bîmârda
4. Kadd-i dil-cûy-ı nihâlün gördü çün gülzârda
5. Turdı ayağ üstine ta'zim eder serv-i bülend

III

1. Aşkuña cânâ edüpdür varını yağma gönül
2. Şevk-i hatṭuñla alupdur başına sevda gönül
3. Ah kim olmuş durur âvâre vü şeydâ gönül
4. Anber-efşân zülfüne ermek diler cânâ gönül
5. Allah Allah ne uzun sevdâya düşmiş derd-mend

IV

1. Aşk derdin çekmedür şevki dil-i âvârenün
2. Zahmlardandur şafâsı sine-i pür-yârenün
3. Çâresizlikdür murâdı şimdi ben bî-çârenün
4. Nâşihâ men' eyleme mihrinden ol meh-pârenün
5. Şöyle tolmışdur gönül kim kalmamışdur cây-ı pend

V

1. Tîr-i miñnet günde yüz biñ kez geçerse sineden
2. Geçmezem mihrinden ol meh-pârenün'âlemde ben
3. Aşkiyâ çün kim buyurmuş ol şeh-i mülk-i suhen
4. Ey Selîmî hatṭı sevdâsından anuñ baş çeken
5. Pârelensün tîğ-ı miñnetle kalem-veş bend bend

GAZEL-İ PÂDİŞÂH-İ 'ÂLEM-PENÂH SULTÂN SÜLEYMÂN
TAHMÎS-İ 'AŞKÎ(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ülfet-i 'aşk eyleyen ünsiyyet-i cân istemez
2. İltifât-ı halk u teklifât-ı insân istemez
3. Terk eder cümle cihân mülkini unvân istemez
4. İhtiyâr-ı fakr eden dergâh u eyvân istemez
5. Zâd-ı gamdan özge hiç kendüye bir nân istemez

II

1. Eyleyenler gûşe-i fakr u fenâyı ihtiyâr
2. Tâc-ı hürşid ü felek tahtında eylerler karar
3. Mâsivâdur 'aynına almaz bu fânî kâr u bâr
4. Ş'ol ki istignâ serîrine oturdu şâh-vâr
5. Ser-te-ser olmağa heft-ıklîme sultân istemez

III

1. Nûr-ı Allah ile çün kim mü'minün kalbi dolar
2. Feyz-i Hak'dan tutar âfâkı ziyâsı ser-te-ser
3. Sâyesinden mihr ü mâh eyler temennâ nûr u fer
4. Şu'le-i ahı kimün kim'âleme pertev şalar
5. Zerreye almaz günü ol mâh-ı tâbân istemez

IV

1. Dâğlarla lâle-zâr-ı sinem olmuş bâğ u râğ
2. Cûybâr-ı eşküm ol bâğ içre akar çağ çağ
3. N'ola gülzâr-ı cihân seyrinden eylersem ferâğ
4. Sînesine her ki kesdi na'1 ü yakdı taze dağ
5. Eylemez bâğa nazâr seyr-i gülistân istemez

66 M.41b, N.32b(I-1,I-2), T(III,VI: -), A.115

(1) : N.

I-2. halk u : halk M,N.

I-5. Zâd-ı : Zâd u M./ hiç kendüye bir:her giz kendüye M.

II-2. tahtında : tahtından M.

II-3. 'aynına almaz : 'ayna almazlar M.

II-4. serîrine : serîrinde T.

II-5. Ser-te-ser : Ser-be-ser T, A.

III-1. Allah : Mevla A, T.

IV-4. na'1 ü yakdı taze : yakdı taze taze A. / ü : T -

V

1. Kılısalar kûyuñda cânâ cism-i ifgârum dü nîm
2. İşigüñden bir kadem gitmez yabana Hâk 'alîm
3. Çün buyurmuş hażret-i sultân Süleymân bin Selîm
4. Ol ki 'aşk ehlidür olur kûy-ı dilberde muķim
5. Eyleyüp divânelük dâğ u beyâbân istemez

VI

1. Dâğ-ı gamdan özge 'aşk ehlinde olmaz pîrehen
2. Meclis-i 'uşşâkda bi-lafz u şavt olur suhen
3. Bâb-ı Hâk'dan redd olunmaz kimse varur isteyen
4. Pâdişâh-ı 'aşk dergâhı açuk gelsin gelen
5. Men' olunmaz hiç kes 'aşk ehli derbân istemez

VII

1. 'Aşkiyâ câm-ı ezeldür cânı bi-hûş eyleyen
2. Yâd kılmaz 'âlemi kendin ferâmûş eyleyen
3. Katreye şaymaz muhîti 'aşk ile cûş eyleyen
4. Ey Muhibbî yâr elinden bir kadeh nûş eyleyen
5. Ger ölürse Hızır elinden âb-ı hayvân istemez

67

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Künc-i gam mu'tâdı bâğ u râğa seyrân istemez
2. Hâtır-ı gam-nâk gül-geşt-i gülistân istemez
3. 'Aşk ile bimâr olan derdine dermân istemez
4. Fakr ile fahr eyleyen dergâh-ı sultân istemez
5. Dûd-ı ahı sâyesinde tağ u eyvân istemez

II

1. 'Aşık-ı bi-h'âb peydâ kılsa ah-ı şubh-gâh
2. Feth olur aña tıllısm-ı genc-i esrâr-ı ilâh
3. Mülk-i fânide bu gün ehl-i fenâdur pâdişâh
4. Ş'ol gedâ kim kıldı istignâ serîrin tekye-gâh
5. Genc-i bâd-âverd ile taht-ı Süleymân istemez

V-1. Kılısalar : Kılalar T.

V-5. dâğ : tağ M.

VI-1. Dâğ-ı gamdan : Dil gamından A.

VII-3. şaymaz : sığmaz T. / muhîti : muhîti T.

III

1. Bu harâb-âbâde bakmaz aşk ile ma'mûr olan
2. Yüz çevirmez dâr-ı zülf-i yârda Mansûr olan
3. Bezm-i maşûda yakın olur özinden dûr olan
4. Nâr-ı gamla dûd-ı ahı zulmetinde nûr olan
5. Âfitâbı kendüye şem-i şebistân istemez

IV

1. Bahr-i gam gavvâsına yokdur cihânda âşinâ
2. Aşk bir pâkîze gevherdür aña olmaz bahâ
3. Zâhîde mescid bana meyhânedür halvet-şerâ
4. Mesned-i hurşîde virmez künc-i tarîkin gedâ
5. Göz yuman seyr-i cihândan mihr-i raşşân istemez

V

1. Şevkten ey Aşki'yi sermest ü bi-hûş eyleyen
2. Döne döne etdügi ahdi ferâmûş eyleyen
3. Gör ne dimiş ehl-i diller pendini gûş eyleyen
4. Ey Hayâlî bi-tekellûf hûn-ı dil nûş eyleyen
5. Minnet ile Hızır elinden âb-ı hayvân istemez

68

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ah kim mihr ü maḥabbetden ferâgat kıldı yâr
2. Halk-ârâ divâne gönlini melâmet kıldı yâr
3. Gün yüzine nice aydur cânı ḥasret kıldı yâr
4. Künc-i mihnetde beni bi-şabr u tâkat kıldı yâr
5. Vay yüz miñ vay kim terk-i maḥabbet kıldı yâr

II

1. Ol mehûn mihrini olmaz kim ferâgat eyleyem
2. Ya alup başum adem mülkine rihlet eyleyem
3. Nice bir gam yüklerin çekmekde gayret eyleyem
4. Kime varam ağlayup hâlüm şikâyet eyleyem
5. Vay yüz miñ vay kim terk-i maḥabbet kıldı yâr

III

1. Hemdemüm eşk oldı çeşmüm mahrem-i dildâr iken
2. Meskenüm hâr-ı belâ-yı hicrdür gülzâr iken
3. Aramızda nice yıl mihr ü meveddet var iken
4. Gönlüm aňlar bir vefâ ehli mülâyim yâr iken
5. Vay yüz miñ vay kim terk-i maħabbet kıldı yâr

IV

1. Gitdi elden şabr u oldı tâkatum derd ile tak
2. Cânuma günden güne kâr etdi nâr-ı iştiyâk
3. Hicr ile ayruksı hâlüm işidenlerden ırak
4. Dostlar düşmanlarum var ise geçmişdür nifâk
5. Vay yüz miñ vay kim terk-i maħabbet kıldı yâr

V

1. Aramızda rûzigâr idi ki şu şızmaz idi
2. Meyli ol çok sevdüğim yârüñ rakîbe az idi
3. Ben niyâz etsem anuñ kârı vefâ vü nâz idi
4. Dem-be-dem kânûn-ı aşk içre baña demsâz idi
5. Vay yüz miñ vay kim terk-i maħabbet kıldı yâr

VI

1. Tîğ-ı hasretten olup bağrumda zaħmum şad-hezâr
2. Bezm-i ğamda inlerüm ney gibi her dem zâr u zâr
3. Olmışam Mecnûn-şıfat bi-hânumân u bi-karâr
4. Ğarka vardum dostlar girdâb-ı hîcre yok kenâr
5. Vay yüz min vay kim terk-i maħabbet kıldı yâr

VII

1. Bağrumı tîğ-ı ğam-ı hicr ile pür-hûn eyleyüp
2. Yaşumı hasret beyâbânında Ceyhûn eyleyüp
3. Gönlümü evvel çeküp zülfünde meftûn eyleyüp
4. Sonra 'Aşki'-nüñ dönüp hâlin dige-gûn eyleyüp
5. Vay yüz miñ vay kim terk-i maħabbet kıldı yâr

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

I

1. Bâdi nazarda görelî ben mübtelâ seni
Kıldum gönül vilâyetine pâdişâ seni
2. Cân u cihâna virmezî ey dil-rubâ seni
Dünya nedür bedel kılam ey cân aña seni
3. Dünyayı bir yaña kosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bî-vefâ seni

II

1. Kiblem kapuñı Ka'be-i 'Ulyâ'ya virmezî
Kûyun riyâz-ı cennet-i Me'vâ'ya virmezî
2. Reftâr-ı serv-ğaddüñi Tûbâ'ya virmezî
Bir kez yüzüne bakmağı dünyaya virmezî
3. Dünyayı bir yaña kosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bî-vefâ seni

III

1. 'Aşkın yolunda terk edüben cism ü cânı ben
Ölince beklerin hele bu âsitânı ben
2. Kânde bulam senüñ gibi bir nev-cüvânı ben
Sensiz efendi neyleyeyin bu cihânı ben
3. Dünyayı bir yaña kosalar bir yaña seni
Bana seni gerek seni ey bî-vefâ seni

IV

1. Bir dem mi var ki bañr-i ğam-ı 'aşka talmazın
Girdâb-ı 'aşka zevrak-ı cismümi şalmazın
2. 'Aşkuñ yolunda cânâ vü hem başa kalmazın
Sensiz sipihr hırmenini kâha almazın
3. Dünyayı bir yaña kosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bî-vefâ seni

69 M.43b, HI, HII(5 : -)

I-1. Bâdi : Evvel HI, HII.// Kıldum : Etdüm HI, HII.

II-2. yüzüne : yüzüñi HII.

IV-1./'aşka : eşke M.

IV-2. cânâ....başâ : başâ vü hem cânâ HII, cânâ ve : cân
ile HI. //sipihr....kâha : cihân mülkini bir pulaHI, HII

V

1. Başdan ayağa 'âlemi pür-gevher eyleyüp
Taş-ı sipihri toptolı sîm ü zer eyleyüp
2. Her dil-rubâyı gark-ı zer ü ziver eyleyüp
Cümle cihân güzellerini ser-ber eyleyüp
3. Dünyayı bir yaña kosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bî-vefâ seni

VI

1. Kûyun gedâsı cennet-i Me'vâ'yı neylesün
Kaddûn esîri sâye-i Tûbâ'yı neylesün
2. Gören yüzüni gayri temâşâyı neylesün
Sensiz efendi 'Aşkî bu dünyayı neylesün
3. Dünyayı bir yaña kosalar bir yaña seni
Baña seni gerek seni ey bî-vefâ seni

70

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Gah mir'ât-ı felek rûy-ı sââdet gösterür
2. Geh döner jeng-i nuhûsetle felâket gösterür
3. Bir nefesde 'âşıkâ biñ dürlü hâlet gösterür
4. İvme ey dil şabr kıl ivmek melâmet gösterür
5. Görelüm âyine-i devrân ne şûret gösterür

II

1. Ey gönül dünya için yok yire çekme ıztırâb
2. Nice şehlerden gerü kalmış şerâdur bu harâb
3. 'Arife ef'âl-i gerdûndan yaraşmaz inqılâb
4. Şâhid-i maşûda çek şabr u tahammülden nikâb
5. Görelüm âyine-i devrân ne şûret gösterür

VI-2. gayri temâşâyı : nergis-i şehlâyı

I-4. melâmet : melâlet T. 70 M.44b, T.

III

1. Hâke şaldı nice serverler seriyle efseri
2. Dîve aldurdı Süleymân-ı Nebî engüşteri
3. N'eyledi devr-i felek âyîne-i İskender'i
4. Sâkiyâ devr eylesün bâdeyle pür kıl sâgarı
5. Görelüm âyîne-i devrân ne şûret gösterür

IV

1. İçme zehr-âlûddur câm-ı sipihrûñ şerbeti
2. Âdem öldürmek dürür cellâd-ı çerhuñ âdeti
3. Şan hayâl-ı H'âbdur mülk-i cihânüñ devleti
4. İhtiyâr et gel kanâât birle künc-i üzleti
5. Görelüm âyîne-i devrân ne şûret gösterür

V

1. Âsitân-ı yârda irişmiş iken rif'ate
2. Rûzigâr aldı elüm şaldı diyâr-ı gurbete
3. Çerh-i gaddâr eyledi vaşlı mübeddel fûrkate
4. Şâde kıldum gönlümin levhını bir meh-sûrete
5. Görelüm âyîne-i devrân ne şûret gösterür

VI

1. Şâh-ı aşkuñ taht-gâh-ı cânda kıldum yirini
2. Pây-i akla zülf-i yârüñ bağladum zencîrini
3. Cümleten mülk-i vücûduñ eyledüm tedbîrini
4. Dilde naş etdüm hele ben bir şanem taşvîrini
5. Görelüm âyîne-i devrân ne şûret gösterür

VII

1. Bî-nişân olur şalan bahr-i fenâya zâtını
2. Ser virendür da'va-i aşkuñ kılan işbâtını
3. Mest-i aşk ol uñudup cân u cihân lezzâtını
4. Aşkiyâ pâk u mücellâ kıl gönül mir'âtını
5. Görelüm âyîne-i devrân ne şûret gösterür

71

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Biz hevâ-yı zülf-i dildâr ile sevdâyîlerüz
İñleşek dem dem'acep mi şevk ile nâyîlerüz
2. Pâ-bürehne çâk-sîne merd-i rüsvâyîlerüz
Şems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyîlerüz

II

1. Zâhidâ esrârdan şanma bizi kim hâliyüz
Tîğ-veş üryânlaruz lîkin cihân kattâliyüz
2. Tekye-gâh-ı âlemün bi-kayd olan abdâliyüz
Şems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyîyerüz

III

1. Gönlümüz her dem gam-ı aşk ile mesrûr eylerüz
Ten harâbın seng-i mihnet birle ma'mûr eylerüz
2. Gün gibi her zerremüz mihrünle pür-nûr eylerüz
Şems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyîlerüz

IV

1. Geh semâyı seyr edüp mihr-i cihân-ârâyile
Gah gabrâyı ihâtâ eylerüz zevrâyile
2. Döne döne kıluruz gahi semâyı nâyile
Şems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyîlerüz

V

1. Lâübâlî meşrebüz âvârelikdür kârımız
Eksük olmaz cür'a-dân-ı sîneden esrârımız
2. Câm-ı vahdet mestiyüz âşüftedür destârımız
Şems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyîlerüz

VI

1. Ayrulıktan iñlerüz ney gibi her dem zâr u zâr
Şems öñince eylerüz gahi semâî zerre-vâr
2. Meşnevî'yle Ma'nevî'dür nuḡkumuz leyl ü nehâr
Şems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyîlerüz

1. Aşkiyâ ser-çeşmemüzdür hazret-i Monla Celâl
Başumuzda ş'ol elif hatlı külehdür aşka dâl
2. Sırra mazhar düşdügiyçün dimişüz nâya helâl
Şems'den yakduk çerâğ-ı aşkı Mevlâyîlerüz

72

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

I

1. Bir nice pâ-bürehne kalender gedâlaruz
Âyine-ves nemedle bu gün pür-şafâlaruz
2. Deryâ-yı aşk ile ezeli âşinâlaruz
Düşdük türâb-ı meskenete hâk-i pâlaruz
3. Aşıklaruz belâ-zedeler mübtelâlaruz
Âlemde bir mahabbete kalmış gedâlaruz

II

1. Kılduk mekân aşk ile künc-i ferâgati
Elden düşürmezüz dün ü gün câm-ı vahdeti
2. Sûfî revâcî bezmümüze virme şıklöti
Âyine-vâr sevmezüz ehl-i küdüreti
3. Aşıklaruz belâ-zedeler mübtelâlaruz
Âlemde bir mahabbete kalmış gedâlaruz

III

1. Râh-ı belâda yâr-ı sebük-bâr bulmaduk
Bir nüktedân-ı vâkıf-ı esrâr bulmaduk
2. Gezdük cihânı bir bize uyar bulmaduk
Bu kâr-gehde bundan eyü kâr bulmaduk
3. Aşıklaruz belâ-zedeler mübtelâlaruz
Âlemde bir mahabbete kalmış gedâlaruz

IV

1. Aşk ile gah olur ederüz bahr gibi cûş
Mânend-i def gehi dutaruz çeng ü nâya gûş
2. Kûy-ı muğanda geh oluruz rind-i bâde-nûş
Minnet Hudâ'ya kim degülüz şeyh-i hod-fürûş
3. Aşıklaruz belâ-zedeler mübtelâlaruz
Âlemde bir mahabbete kalmış gedâlaruz

V

1. Redd ü kabûl-ı halkdan edüp gönül beri
Virdük reh-i belâya fedâ cân ile seri
2. Başmazuz ol yire ki diyeler var a geri
Zühhâd zühd bize yiter aşk gevheri
3. Âşıklaruz belâ-zedeler mübtelâlaruz
Âlemde bir maḥabbete kalmış gedâlaruz

VI

1. Tîğ-ı belâ ne gam bizi eylerse ger helâk
Hâk olmağan çün eylemişüz mürde cismi hâk
2. Halk içre dâyimâ yürürüz zâr u derd-nâk
Geşt eylerüz cihânı olup rind-i sîne-çâk
3. Âşıklaruz belâ-zedeler mübtelâlaruz
Âlemde bir maḥabbete kalmış gedâlaruz

VII

1. Olup cihânda gün gibi mircât-ı pür-şafâ
Yok kalbümüzde zerre kadar jeng-i mâsivâ
2. Aşk oldu bize rûz-ı ezel kısmet-i Hudâ
Biz gayri kârı eylemezüz pişe Aşkiyâ
3. Âşıklaruz belâ-zedeler mübtelâlaruz
Âlemde bir maḥabbete kalmış gedâlaruz

73

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ebr gibi kûh-ı mestîden ubûr etdük yine
Varımız kaḫnûs-veş şevk ile nûr etdük yine
2. Bezm-i benlikden gönül mestini dûr etdük yine
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

II

1. Berr ü bahri geşt edüp yeldük yöpürdük nice yıl
Lücce-i deryâ-şifat taşduk köpürdük nice yıl
2. Âsitân-ı dilberi sildük süpürdük nice yıl
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

III

1. Mest-i aşk olduk şarâb-âlûdedür peşmînemüz
Mâsivâ jengin götürmez şâfdur âyînemüz
2. Tâb-ı meyden sâkiyâ pür-nûr olupdur sînemüz
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

IV

1. Cür'amuz nûş eyleyen abdâla olsun nûş-ı cân
Olmasun amma varup yabanlıg ile dâstân
2. Hamdü-li'lleh bezmimizden muhtesib bulmaz nişân
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

V

1. Mest olup bezm-i ezelde yaşımız kılduk şarâb
Ahımızla ol şarâb üzre götürdük bir habâb
2. Ol habâb altında şimdi yaturuz mest ü harâb
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

VI

1. Âşık-ı sermeste hizmetdür bizüm âyînümüz
İ'tibâr-ı âlemi terk etmedür tezyînümüz
2. Yaşsavüz seng-i der-i meyhânedür bâlînümüz
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

VII

1. Ahımızla kûşe-i meyhânede dikdük âlem
Tıynetinde kâsemüz perverdesidür câm-ı Cem
2. Bize sermest ü harâbâtî diyen disüñ ne gam
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

VIII

1. Mest-i bî-hod olmuşuz huşyâr-ı hod-râ sevmezüz
Özge mey sekrânıyuz biz câm-ı şahbâ sevmezüz
2. Hâl dilin söylerüz meclisde gavğa sevmezüz
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

IX

1. Cür'a için nice yıl cüyende gezdük derbeder
Kâsemüz nâr-ı talepde dahı ham imiş meger
2. Puhte oldukda irişdi feyz-i sâkîden eser
Sâkin-i meyhâne-i aşkuz huzûr etdük yine

X

1. Câmımız sâf olmağın tokundı 'aks-i âfitâb
Ol şafâyile ser-â-ser câm göründi şarâb
2. Mest olup çağırıldı devr-i câmdan her bir habâb
Sâkin-i meyhâne-i 'aşkuz huzûr etdük yine

XI

1. Meclis-i gayra açılmaz râzdur efsânemüz
Dest-i nâ-pâke sunulmaz şâfdur peymânemüz
2. 'Aşkiyâ halvet-serâ-yı ünsdür meyhânemüz
Sâkin-i meyhâne-i 'aşkuz huzûr etdük yine

74

Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

I

1. Revân olsun ayağuna revânüm
Şalın karşımda ey serv-i revânüm
2. Okısın medh-i hüsnün mürğ-i cânüm
Şalın karşımda ey serv-i revânüm

II

1. Ruhunda zülfüñi edüp perişân
Gül ü sünbüllerün kıl 'anber-efşân
2. Nihâl-ı kâmetün olsun hırâmân
Şalın karşımda ey serv-i revânüm

III

1. Dakınup dürr-i şeffâfı kulağa
Bakın şehbâz gibi şola şağa
2. Şalup kâküllerün başdan ayağa
Şalın karşımda ey serv-i revânüm

IV

1. Nesîm-i vaşluña cân hem-dem olsun
Göñül gamdan açilsun hurrem olsun
2. Saña kem bakanun 'ömri kem olsun
Şalın karşımda ey serv-i revânüm

V

1. Elifler servüm olsun güllerüm dâğ
Utansun nâlişimden bülbül-i bâğ
2. Yüz üzre edeyin ben yaşum ırmağ
Şalın karşımda ey serv-i revânım

VI

1. Nice bir düşüben hâr-ı melâle
Kılayın haste bülbül gibi nâle
2. Unudup 'Aşki'yi girme vebâle
Şalın karşımda ey serv-i revânım

75

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Cân ile derd ü belâ yolında pâmâl ol gönül
Pûte-i ğamda zer-i hâlis gibi kâl ol gönül
2. Gey kanâat şâlnı egnüñe hoş-hâl ol gönül
Tekye-ğâh-ı 'aşka gel bir pâk abdâl ol gönül

II

1. Hiçe say merd-i fenâ olup cihânun varını
'Ârif-i cân ol işitme münkirün inkârını
2. Şevk ile görmek dilerseñ şâhumun didârını
Tekye-ğâh-ı 'aşka gel bir pâk abdâl ol gönül

III

1. Gör ne cevhersin ne kânsın sen seni idrâk kıl
Çün 'arâzdur cism hâk olmazdan evvel hâk kıl
2. Bu kaba-yı ten nedür cân cübbesini çâk kıl
Tekye-ğâh-ı 'aşka gel bir pâk abdâl ol gönül

IV

1. Şubh gibi ol mehün mihrinde şâdık yâr iseñ
Aç gözün hürşid-i rûy-ı yâra bak bîdâr iseñ
2. Şu gibi şâfi-dil ol ger 'âşık-ı didâr iseñ
Tekye-ğâh-ı 'aşka gel bir pâk abdâl ol gönül

V

1. Sırruñı fâş eyleme olmak dilerseñ ehl-i râz
Hâlüñi bilmez havâriclerden eyle ihtirâz
2. Sen de 'âşıklar gibi olup cihânda pâk-bâz
Tekye-gâh-ı 'aşka gel bir pâk abdâl ol gönül

VI

1. Unudup cân u cihânı bir dağı yâd eyleme
Ko yıkılsun bu vücûduñ mülkin âbâd eyleme
Kendüñi bu 'âdete bi'llâh mu'tâd eyleme
Tekye-gâh-ı 'aşka gel bir pâk abdâl ol gönül

VII

1. Pertev-i mihr-i mahabbet kalbüñe virsün cilâ
Kalmasun bir zerre mir'âtuñda jeng-i mâsivâ
2. Saña olsun der isen 'aşkî muhibb-i bî-riyâ
Tekye-gâh-ı 'aşka gel bir pâk abdâl ol yüri

76

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. On bir aylık râhdan gelmişdüñ ey mâh-ı sâid
Eylemişdi pertevüñ halkuñ günâhın nâ-bedid
2. 'İsmetüñle ağzına iblîsüñ urmuşduñ kilid
Elveda' ey mâh-ı rûze merhaba ey rûz-ı 'id

II

1. Hâk müyesser ede ferhunde hilâlüñ bir dağı
Kim bile kime naşib ola vişâlüñ bir dağı
2. Görevüz 'ayn-ı riyâzetle cemâlüñ bir dağı
Elveda' ey mâh-ı rûze merhaba ey rûz-ı 'id

III

1. Çün gelüp her mü'minün kalbin pür-envâr eyledüñ
Hâb-ı gafletden cihân halkını bidâr eyledüñ
2. Ka'be gibi yılda bir kez 'arz-ı didâr eyledüñ
Elveda' ey mâh-ı rûze merhaba ey rûz-ı 'id

IV

1. Her menâr üzre kanâdilden geçürdüñ tavk-i nûr
I'tikâf aşhâbınuñ kalbine bahş etdüñ sürûr
2. Sür'at ile kılduñ âhir 'ömrümüz gibi 'ubûr
Elveda' ey mâh-ı rûze merhaba ey rûz-ı'îd

V

1. Rahmet-i Hak'sın bilindi kadrüñ ey mâh-ı şerîf
Ehl-i İslâmüñ kulûbın şâf edüp kılduñ latîf
2. Hüsretüñle ağlayupdur 'Aşki-i zâr u zaîf
Elveda' ey mâh-ı rûze merhaba ey rûz-ı'îd

77

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Buldı ey meh mihr-i ruhsâruñla gönüm rûşenâ
Hamdü-li'lleh yâd iken oldum senüñle âşinâ
2. Nûr-ı hüsnüñ kıldı cân âyînesini pür-şafâ
Merhaba ey husrev ü şîrin-dehânum merhaba

II

1. Şubh-ı vaşluñla bu çeşm-i cânı bidâr eyledüñ
Mihr-i ruhsâruñla dil mülkin pür-envâr eyledüñ
2. Keşf edüp zülfüñ niğâbın 'arz-ı didâr eyledüñ
Merhaba ey husrev ü şîrin-dehânum merhaba

III

1. Olduğınca sen tecellî ravzasında cilve-sâz
Berg-veş ben hayretimden ditrerüm ey serv-i nâz
2. Bendeñi 'ayb etme küstâhâne eylersem niyâz
Merhaba ey husrev ü şîrin-dehânum merhaba

IV

1. Çün ezel bezminde can sen mâha olmuş rû-be-rû
Yürür ol demden berü ser-mest ü şeydâ sû-be-sû
2. On sekiz biñ 'âlemi 'aşkuñla çekdüm bir tolu
Merhaba ey husrev ü şîrin-dehânum merhaba

V

1. Bezm-i hüsnuñe güneş zerrin-kadehle sâkidür
Âb-ı Kevşer bâde-i la'îl-i lebûnden bâkidür
2. Nice günlerdür ki cân u dil yüzün müştâkidür
Merhaba ey husrev ü şîrin-dehânum merhaba

VI

1. Rûy-ı mâha ireli Şebdîz-i hatıttandan ğubâr
Naş olupdur câ-be-câ Gülgün yaşımdan reh-güzâr
2. Bîsutûn-ı hicre şalma 'Aşki'yi Ferhâd-vâr
Merhaba ey husrev ü şîrin-dehânum merhaba

78

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

I

1. Nedür bu âteş-i hicrân ile bağrumda yanıklar
Nedür bu derd ü bu hasret baña 'aşk ile 'âşıklar
2. Beni ol şems-i tâbândan cüdâ kıldı münâfıklar
Ne kara günlere kaldum yazuklar baña yazuklar

II

1. Belâ vü derd ile öldüm meded dermâne çârem yok
Şeb-i hasretde tenhâyam yanumda mâh-pârem yok
2. Melûlem yalimum halk içre alçakdur sitârem yok
Ne kara günlere kaldum yazuklar baña yazuklar

III

1. Nice yıllar geçer ol meh baña bir gün qarîb olmaz
Nice nevrûz u 'ıyd olur dem-i vuslat naşib olmaz
2. Ğarîbüm kendü şehrumde benüm gibi Ğarîb olmaz
Ne kara günlere kaldum yazuklar baña yazuklar

IV

1. Ğam-ı 'aşk ile Mecnûnam maķâmum künc-i virâne
Hemîşe ol saçı Leylî gider Ğayr ile seyrâna
2. Nice gündür gözüm tûş olmadı ol mâh-ı tâbâna
Ne kara günlere kaldum yazuklar baña yazuklar

78 M.49a, S.17a, T.

II-2. Melûlem : Yalimum M. / alçakdur : alçakda T.

III-1. yıllar:aylar M./ol meh:bir gün T./bir gün:ol meh T.

IV-2. gözüm tûş olmadı : nazar kılmaz gözüm M.

V

1. Uyumaz halk-ı âlem her gice âh u figânundan
Yaşum ırmâğ olup akar dem-â-dem çevre yanundan
2. İrağ oldum nice günlerdür ol mihr-i cihânundan
Ne kara günlere kaldum yazuklar baña yazuklar

VI

1. Cihânı başuma zindân edüp ol Yûsuf-ı sâni
Cemâliyle gelüp kılmaz müşerref beyt-i ahzânı
2. Nice ay oldı görmedüm ben ol hurşid-i tâbânı
Ne kara günlere kaldum yazuklar baña yazuklar

VII

1. Ziyâ kesb eylemez çeşmüm yüzünsüz şems-i hâverden
Şacı olmasa bûy almaz dimâğum misk-i anberden
3. Cüdâyam Aşkiyâ şimdi ben ol gün yüzlü dilberden
Ne kara günlere kaldum yazuklar baña yazuklar

79

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Sine pür-zahm u ciger pür-sûz u dil bîmârdur
Ten ser-â-ser dâğ-ı hasret gözlerüm hunbârdur
2. Guşşa vü gam mûnis ü hemdem melâmet yârdur
Kankı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

II

1. Tîğ-ı hasretle tenümde mü görünmez yareden
Sinede bir katre hun kaldı dil-i şad-pâreden
2. Sergüzeştüm şerh olunmaz ol büt-i ayyâreden
Kankı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

III

1. Nâr-ı hasretle yanup hâkister olmışdur tenüm
Kıbkızıl kandur yaşumdan lâle-veş pîrâhenüm
2. Bülbül-i dil-hasteyem hâr-ı belâdur meskenüm
Kankı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

VI-1. beyt-i ahzânı : beytü'l-ahzânı T.

VII-1. bu bulmaz?T : bûy almaz / misk-i anberden : misk ü T.

79

M.49b, N.35b, S.18a

I,II,III,IV,V,3. Kankı : Kankı M.

II-1. dil-i : dili S. / şad-pâreden : âvâreden M,S.

IV

1. Bir belâ-keş âşıkam bağrum ser-â-ser bâşdur
Her gice kûyında yâruñ yasduğum bir taşdur
2. Yâr serkeş sine pür-âteş dü-çeşmüm yaşdur
Kankı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

V

1. Dûd-ı âhum yüzine mâhuñ 'aceb mi çekse miğ
Başuma cellâd-ı çerh eyler havâle tîr ü tîğ
2. Kimse virmez Âşkiyâ ölsem bir içim şu dirîğ
Kankı birin eydeyin biñ dürlü derdüm vardur

80

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Gitdün ey dilber bu ben dil-ğasteyi cansuz koduñ
Bâğ-ı cennet bûlbûlin hayfâ gülistânsuz koduñ
2. Dest-i ğamla sine-çâk etdüñ girîbânsuz koduñ
Sen beni ğasret beyâbânında dermânsuz koduñ

II

1. Cânı mağzûn eyledüñ vaşluñla ğandân etmedüñ
Hicre şaldun bir gice kûyunda mihmân etmedüñ
2. Derdüm eşzûn eyledüñ derdâ ki dermân etmedüñ
Sen beni ğasret beyâbânında dermânsuz koduñ

III

1. Sînemi şimşîr-i fûrkat birle kılduñ çâk çâk
Cevr ile Circîs-veş fûrkat, beni etdüñ helâk
2. Eyleyüp günden güne ben ğaste-ğâli derd-nâk
Sen beni ğasret beyâbânında dermânsuz koduñ

IV

1. Bulmayup deryâ-yı vahdet içre yâr u âşinâ
Ğarka vardum ah kim talbınuğımca her yaña
2. Pây-der-ğil şimdi mânend-i Ğuseyn-i Kerbelâ
Sen beni ğasret beyâbânında dermânsuz koduñ

V

1. Sen ferâgat Mısr'ına şâh olduñ ey Yûsuf-ıızâr
Külbe-i hüzn içre dil ağlar gamuñdan zâr u zâr
2. Künc-i miñnetde belâ vü derd ile Ya'küb-vâr
Sen beni hasret beyâbânında dermânsuz koduñ

VI

1. Benzümi iksîr-i gam cânâ şarardup zer gibi
Ğark-ı eşk etdi belâ-yı hîcr nilüfer gibi
2. Hâke düşmiş talbînur mürğ-i şikeste-per gibi
Sen beni hasret beyâbânında dermânsuz koduñ

VII

1. Döne döne cânuma cevr ile urduñ tîr u tiğ
Eyledüñ baña sitem a'dâya ihsân-ı belîğ
2. Haste-dil senden şehâ dermân umarken ey dirîğ
Sen beni hasret beyâbânında dermânsuz koduñ

VIII

1. Hicre düşdüm başuma üşdi belâ vü derd ü gam
Râh-ı gâmda eyledüñ ser-menzilüm mülk-i 'adem
2. Aşki'ye lutf u vefâ kıl didügümce ey şanem
Sen beni hasret beyâbânında dermânsuz koduñ

81

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Tîğ-ı gamla sine pürdür yâre bilmem n'eyleyem
Çâre bulmadum visâl-i yâre bilmem n'eyleyem
2. Olmuşam günden güne âvâre bilmem n'eyleyem
Ah kim bir derde düşdüm çâre bilmem n'eyleyem

II

1. Çerh hicrân âteşin sinemde efzûn eyledi
Yaşumun sürh-âbını mânend-i Ceyhun eyledi
2. Rûzigâr-ı tîre ahvâlüm diger-gün eyledi
Ah kim bir derde düşdüm çâre bilmem n'eyleyem

V-2. hüzn : hazân S.

VIII-1. derd ü gam : derd gam N.

VIII-2. lutf u : lutf et N, : S-

II,1. âteşin : âteş N. 81 M.50b, N.35a

III

1. Ben didüm dil derdinüñ dermânı yok mı ey tabîb
Didi vaşl-ı yârdur dermânı anuñ yâ naşîb
2. İnlerüm feryâd edüp künc-i belâda ben garîb
Ah kim bir derde düşdüm çâre bilmem n'eyleyem

IV

1. Bağrumı pür-ğûn edüp tîğ-ı cefâ-yı rûzigâr
Döne döne inledür bir haste-ğâli zâr u zâr
2. Yâr ise bî-rahm u yâd ise dilümde şad-hezâr
Ah kim bir derde düşdüm çâre bilmem n'eyleyem

V

1. Bir meh-i bî-mihrüñ oldum 'Aşkiyâ âvâresi
Hançerinüñ sînede vardur firâvân yâresi
2. Hâzık-ı hikmet görüp didi ölümdür çâresi
Ah kim bir derde düşdüm çâre bilmem n'eyleyem

82

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Biz şarâb-ı 'aşk ile ser-mest ü hayrânîlerüz
Cân u dil levhın mücellâ kılmada mânîlerüz
2. Terk-i ser eyler gazâ yolında Osmânîlerüz
Mühr-i 'aşkı dilde naqş etdük Süleymânîlerüz

II

1. 'Aşk ile biz evc-i istignâda mihr-i enverüz
Dosta âyine vü düşmen gözine hançerüz
2. Hâk-i dergâh-ı şeh-i 'ıklîme muqbil çâkerüz
Mühr-i 'aşkı dilde naqş etdük Süleymânîlerüz

III

1. Yâr ile 'ahd-i ezelden râstdur peymânumuz
Hâk-i râh-ı zıll-i Yezdân'a fedâdur cânumuz
2. Herkese âlemde luţf u meskenetdür şânumuz
Mühr-i 'aşkı dilde naqş etdük Süleymânîlerüz

III-1. dermânı anun : anun devâsı N.

IV-2. yâd : yâr N

IV

1. 'Âlemi kılduk ihâta dâmen-i deryâ gibi
Kimseye her giz duruluk etmezüz dünya gibi
2. Kaf-ı istignâda mesken kılmışuz 'anğa gibi
Mühr-i 'aşkı dilde naş etdük Süleymânîlerüz

V

1. Ta ezelden mañzen-i şıdk u şafâdur sinemüz
Düşmene biñ hançer olur şınsa ger âyinemüz
2. 'Aczimüz yok almağa dîv-i 'adüvden kinemüz
Mühr-i 'aşkı dilde naş etdük Süleymânîlerüz

VI

1. Rûz-veş biz Hakk'ı tesbih eylerüz temcîd ile
Hamdü-li'lleh kalmaduk efsürde-dil taklîd ile
2. Ta ezelden âşinâ olduk yem-i tevhid ile
Mühr-i 'aşkı dilde naş etdük Süleymânîlerüz

VII

1. 'Aşkiyâ mûr-ı hakîr-i hâk-i dergâh olmuşuz
Menzil-i tahkîke erdük şanma güm-râh olmuşuz
2. Hamdü-li'lleh "Men 'Aref" sîrrından âgâh olmuşuz
Mühr-i 'aşkı dilde naş etdük Süleymânîlerüz

83

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Rûz-ı 'ıyd oldı yine zevk u neşât eyyâmıdır
Sâl-i 'ıyd-ı ekberüñ yevm-i sürûr-encâmıdır
2. Zahm-ı seng-i cevr-i dilber 'âşıkun ihrâmıdır
Gel tavâf-ı kûy-ı yâr et hacılar bayramıdır

II

1. Kat' kılduñsa dilâ serhadd-i deşt-i fûrkatı
Yolda çekdüñse muğaylân-ı belâdan zahmeti
2. Nûr-ı didâra irüp bulduñsa ıyd-i vuşlatı
Gel tavâf-ı kûy-ı yâr et hacılar bayramıdır

III

1. Olduñ ise ey gönül esrâr-ı aşkuñ mahremi
Ger enâniyyet tozun yuduysa yaşıñ zezemi
2. Cânı kurbân eyleyüp bulduñsa özge âlemi
Gel tavâf-ı kûy-ı yâr et hacılar bayramıdur

IV

1. Râh-ı gamda irdügince gûşuña şavt-ı hazîn
Uştür-i maħmil-şıfat kıl raķs u feryâd u enîn
2. Şevķ ile sa'y u şafâya olmağ isterseñ karîn
Gel tavâf-ı kûy-ı yâr et hacılar bayramıdur

V

1. Görmek isterseñ eger nûr-ı cemâl-i dilberi
Gör dilerseñ edesin âlemde hacc-ı ekberi
2. Aşkiyâ fûrķat beyâbânında gezme serseri
Gel tavâf-ı kûy-ı yâr et hacılar bayramıdur

84

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

I

1. Niçe bir cevr ü cefâ resmini bünyâd edesin
Niçe bir katlüm için çeşmüni cellâd edesin
2. Hemdemüm niçeye dek nâle vü feryâd edesin
Yüri hânım yüri bir gün ola kim yâd edesin

II

1. Sînemi hançer-i müjgân ile çâk eyledüğüñ
Ser-be-ser kana yunup cismümi hâk eyledüğüñ
2. Bendeñi tîg-ı cefâyile helâķ eyledüğüñ
Yüri hânım yüri bir gün ola kim yâd edesin

III

1. N'ola sen ğayrılara hem-nefes ü hemdem iseñ
Gül gibi bâğ-ı letâfetden bu gün hurrem iseñ
2. Arada nân u nemek hâķķın eger âdem iseñ
Yüri hânım yüri bir gün ola kim yâd edesin

IV

1. Kaddümi dest-i firâk ile helâk etdüğüni
Beni hasret okına böyle nişân etdüğüni
2. Dem-be-dem tîğ-ı cefâyile ne kân etdüğüni
Yüri hânım yüri bir gün ola kim yâd edesin

V

1. Tutucak mihr-i ruhuñ dâyiresin hañt-ı siyah
Mihr ile kılmayıcak kimse cemâlüneñigâh
2. Ne ezâ eyledüğüñ Aşki-i dil-hasteye ah
Yüri hânım yüri bir gün ola kim yâd edesin

85

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Bir siyeh-perçemlinüñ gönlüm perişân-hâlidür
Âl ile diller alan anuñ yañağı alıdur
2. Niceler rüsvâ vü şeydâ baş açuğ abdâlıdur
Aşıkam bir nev-cüvâna adı Ahmed Balı'dur

II

1. Ğamzesi sehâralıkda Bâbil'üñ enbâzıdur
İlm-i ihyâda Mesîhâ'nuñ lebi hem-râzıdur
2. Şehr-i İstanbul'üñ ol meh-rû bu gün mümtâzıdur
Aşıkam bir nev-cüvâna adı Ahmed Balı'dur

III

1. Gönlüm ârâm eylemez görelden ol meh-tal'atı
Ben zâifüñ kalmadı bir zerre şabr u tâkatı
2. Vaşlına bir çâre eyleñ hey Muhammed ümmeti
Aşıkam bir nev-cüvâna adı Ahmed Balı'dur

IV

1. Yir edelden dilde tîr-i Ğamzesi cânım gibi
Zahm-ı sînem kan döker çeşm-i dür-efşânım gibi
2. Şaklaram mihrin o mâhuñ dînüm imânım gibi
Aşıkam bir nev-cüvâna adı Ahmed Balı'dur

V

1. Dilde sûz u canda ah-ı derd-nâküm var benüm
Tiğ-ı ğamdan tende zaħm-ı çâk çâkum var benüm
2. 'Aşkiyâ bilsün cihân halkı ne bâkum var benüm
'Aşıkam bir nev-cüvâna adı Ahmed Balı'dur

86

Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Feülün

I

1. Gel 'arz-ı cemâl eyle baña ey yüzi mâhum
'Aşk ehli için hüsünü yaratmış ilâh'um
2. Öldürme beni cevr ile 'afv eyle günâhum
Şîrin-dehenüm lâle-ızârum Balı Şâh'um

II

1. 'Uşşâka cefâ edici bir taze cüvânsın
Bu hâl u ruħ u çeşm ile fettân-ı cihânsın
2. Mişlün dahı yok dilber-ü maħbûb-ı zamansın
Sîmin-zekanum gonca-dehânun Balı Şah'um

III

1. Ney ki sanemâ her nefes âvâze-i sâzuñ
Bir nağme ile 'aqlın alur ehl-i niyâzuñ
2. İnsâfa gel e yok mıdur oranı bu nâzuñ
Nâzik-bedenüm müy-meyânun Balı Şâh'um

IV

1. Ten zerd ü nizâr oldı beni öldi hayâl et
Vaşl olmaz ise bâri gelüp 'arz-ı cemâl et
2. Cânuma benüm geçdi ya mum eyle ya bâl et
Şîrin-sühanüm tâze-nihâlüm Balı Şâh'um

V

1. Ter goncasısuñ ey yüzi gül bâğ-ı Hişâr'ıñ
'Aşkı yaraşur olur ise bülbül-i zârıñ
2. Cân gülşeninüñ revnakıdur ferr-i 'ızârıñ
Ey la'1-i lebi kand ü zülâlüm Balı Şâh'um

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Tîğ-ı hicrân ile cânâ sine-çâk etdüñ beni
Bağrumı şad-pâre kılduñ derd-nâk etdüñ beni
2. Öldürüp zulm ü sitemle sine-çâk etdüñ beni
Hay efendüm pâdişâhum gel helâk etdüñ beni

II

1. Bağrumı la'1-i lebün şevkıyla pür-hûn eyledün
Yaşumı gül ruhların hicriyle gülgün eyledün
2. Gönlüm aldun âkıbet hâlüm diğer-gün eyledün
Hay efendüm pâdişâhum gel helâk etdüñ beni

III

1. Kılca kaldı hasret-i zülfünle 'ömrüm tende cân
Gözlerüme intizâruñla karañudur cihân
2. Şubh-dem küyuñda her şeb eylerem ah u figân
Hay efendüm pâdişâhum gel helâk etdüñ beni

IV

1. Rahm kılmazsın görüp her lahza sinem yâresin
Ey cefâ-hû cevri çok hercâyı bir meh-pâresin
2. Böyle mi gözler güzeller 'âşık-ı bî-çâresin
Hay efendüm pâdişâhum gel helâk etdüñ beni

V

1. Ney gibi her dem işüm feryâd u efgân eyleme
Dem-be-dem bağrum sürâhî-veş tolu kan eyleme
2. 'Aşkiyem hasretle ben maḥzûnı bî-cân eyleme
Hay efendüm pâdişâhum gel helâk etdüñ beni

Mefâilün Mefâilün Feülün

I

1. Bahâr irse gelüp bülbül figâna
Cihân dönse girü bâğ-ı cinâna
2. İrişsem şıḥhat ile ol zamana
Diyâr-ı yâra gitsem yana yana

II

1. Kâmetüm tîr-i melâmet yayıdur
Bezm-i aşkuñ ah-ı nâlem nayıdur
2. Sevdüğüm bir cevri çok hercâyidür
Çâresüz kaldum dirîgâ çâresüz

III

1. Cevrine ol dilberün yokdur âded
Letfuñ etmez yaşum ırmağına sed
2. Uğrayup gönül belâsına meded
Çâresüz kaldum dirîgâ çâresüz

IV

1. Dest-i cevri-yâr ile boynumda tîg
Dûd-ı âhum ağdurur eflâke mîg
2. Yok kara başuma dermânım dirîg
Çâresüz kaldum dirîgâ çâresüz

V

1. Yüzüme bakmaz 'Ali Balı'm benüm
Geçdi hicr ile meh ü sâlüm benüm
2. 'Aşkiyâ âhır n'ola hâlüm benüm
Çâresüz kaldum dirîgâ çâresüz

90

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Devlet ile gitdi sultânım benüm
Yaluñuz kaldum dirîgâ yaluñuz
2. N'olısar hâl-i perişânım benüm
Yaluñuz kaldum dirîgâ yaluñuz

II

1. Câna cevri etdükce çerh-i rû-siyâh
Âsitânı bana olmuşdı penâh
2. Şimdi ben haste bu yad ellerde ah
Yaluñuz kaldum dirîgâ yaluñuz

III

1. Hemdemüm olmazsa ger yaşum benüm
Kim olur ğurbetde yoldaşum benüm
2. Néyle eğlensün ğarib başum benüm
Yaluñuz kaldum dirîĝâ yaluñuz

IV

1. Tañ midur ney gibi kılsam nâlişi
Derd imiş beglerden ayrılmak kişi
2. Kül eder eczâmı hasret ateşi
Yaluñuz kaldum dirîĝâ yalunuz

V

1. Çeşm-i devlet Aşkiyâ bîdâr iken
Bâb-ı izzetde huzûrum var iken
2. Hicre düşdüm vâşıl-ı didâr iken
Yaluñuz kaldum dirîĝâ yaluñuz

91

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Başladı yapmağa serv üstinde kuşlar âşiyân
Bülbül-i şûrideler gülşende eylerler figân
2. Dürlü reng ile bezendi yine gülzâr-ı cihân
Nev-bahâr irdi yine divâne olmamdur hemân

II

1. Kana yunup lâleler bağrında yakmış dağlar
Bülbül-i dil-hasteler gül karşusunda ağlar
2. Cûş edüp şahrâda zincirin sürür ırmağlar
Nev-bahâr irdi yine divâne olmamdur hemân

III

1. Sildüğimce kanlu yaşum dâmen-i şahrâyile
Tolar ol demde yakalar lâle-i hamrâyile
2. Edemem her giz müdârâ bu dil-i şeydâyile
Nev-bahâr irdi yine divâne olmamdur hemân

IV

1. Yâre din mecnûnına bi'llâh tedbîr eylesün
Sünbûlin gül ruhları üzre girih-gîr eylesün
2. Boynuma şûridelik vaktında zincîr eylesün
Nev-bahâr irdi yine divâne olmamdur hemân

V

1. Keşf kıldukça niķâbın goncanun bâd-ı şabâ
Âşikâr olur 'ulü'l-ebşâra envâr-ı Hudâ
2. 'Aşka uydum 'Aşkiyâ 'aşk ile olmam âşinâ
Nev-bahâr irdi yine divâne olmamdur hemân

92

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. 'Aşkuñ ile eyledüñ âşüfte ahvâlüm benüm
Oldı sevdâ-yı hatuñ menşûr-ı a'mâlüm benüm
2. Mâh-peykerler añılsa bu durur kâlüm benüm
Husrev-i mülk-i melâhatdur 'Ali Balı'm benüm

II

1. Düşdi çeşmünden cihâna fitne vü âşûblar
Hep senüñ âşüfteñ olmışdur kamu maḥbûblar
2. Sende hatm oldı fûnûn-ı şiveler üslûblar
Husrev-i mülk-i melâhatsın 'Ali Balı'm benüm

III

1. Şâh-ı ḥüsn olduñ yûri devrân senüñdür şimdilik
Ḥûblarla kurılan divân senüñdür şimdilik
2. Şehsuvârum cilve kıl meydan senüñdür şimdilik
Husrev-i mülk-i melâhatsuñ 'Ali Balı'm benüm

IV

1. Pâyuña düşse 'aceb mi ḥâk olup üftâdeler
Nakşinuñ ḥayranıdır her bir yañağı sadeler
2. Bende olsa yaraşur saña sipâhî-zâdeler
Husrev-i mülk-i melâhatsın Ali Balı'm benüm

V

1. Gün gibi rahşân olan hadd-i münîrûndür senûñ
Gel kadem bas kim dil-i 'Aşkî serîrûndür senûñ
2. Kande bir sultân-ı hüsn olsa esîrûndür senûñ
Husrev-i mülk-i melâhatsın Ali Balı'm benüm

93

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Aldı gönüm dostlar bir gözleri zâlim benüm
Yandı şem-i şevkına pervâne-veş bâlüm benüm
2. Bir iki günden 'aceb yâ Rab n'ola hâlüm benüm
Nev-reside goncadur dahı 'Ali Balı'm benüm

II

1. Kanlı yaşum mihr-i ruhsâr ile etdi lâle-zâr
Gösterüp nakşın beni divâne kıldı ol niğâr
2. Bülbül-i şûridesi her gûşede vardur hezâr
Nev-reside goncadur dahı 'Ali Balı'm benüm

III

1. Nâ-reside tıfl iken dahı o şûh-ı bî-vefâ
Ş'ol kad-i bâlâyile 'uşşâka olmışdur belâ
2. Ter düşer sovuğ el uzatma kerem kıl ey şaba
Nev-reside goncadur dahı 'Ali Balı'm benüm

IV

1. Hârdan bir havlı çekmiş aña işitdüm rakîb
Bülbül-i dil-hasteler vaşına olmaya karîb
2. Ol meh-i bûy-ı vefâ'ayb eyleme ey'andelîb
Nev-reside goncadur dahı 'Ali Balı'm benüm

V

1. Tağıdup gül ruhları üzre saçın sünbül gibi
Rûz u şeb nice garîbi inledür bülbül gibi
2. 'Aşkiyâ gör kim n'olur katlan açılsuñ gül gibi
Nev-reside goncadur dahı 'Ali Balı'm benüm

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Şerha şerha sînemi hançerler ile yarayın
Câme diyü cismüme mihnet pelâsın şarayın
2. Ben de'âşıklar gibi dergâh-ı yâra varayın
Pâyına ol serv-kaddün yüz sürüp yalvarayın

II

1. Belki baña rahm edüp gel gitme meftûnum diye
Deşt-i ğamda Leyli-i zülfümle Mecnûnum diye
2. Derd-i dâğ-ı aşk ile hâli diğerk-gûnum diye
Pâyına ol serv-kaddün yüz sürüp yalvarayın

III

1. Yaşuma ahumla rahm et baña hemdem ol diyü
Gül gibi açıl vefâ bağında hurrem ol diyü
2. Ey peri cevri ço şimden gerü âdem ol diyü
Pâyına ol serv-kaddün yüz sürüp yalvarayın

IV

1. Bir nefes bu nâtuvan cismümle cânum var iken
Didede deryâ-şifat eşk-i revânnum var iken
2. Fursat el virüp bir iki gün zamanum var iken
Pâyına ol serv-kaddün yüz sürüp yalvarayın

V

1. Dökeyin hasretle yaşum şebnemin lü'lü gibi
Süreyin çehrem mezellet hâkine cârû gibi
2. 'Aşkiyâ ümmid-i didâr ile açar şu gibi
Pâyına ol serv-kaddün yüz sürüp yalvarayın

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

I

1. Şeb irse arzû-mendem şafâ-yı bezm-i yârâna
Seher-gâh olsa müştâkam bakam rûy-ı müselmâna
2. Elüm alup beni atduñ efendi çünki yabana
Meded kırtar meded hânnum esirem kâfiristâna

II

1. Çemende bezm ederken tûti-i şîrin-sühanlarla
Revâ mı hemdem olam bir nice zâğ u zağanlarla
2. Yerüm seng-i siyehdür hasret-i simin-bedenlerle
Meded kırtar meded hânım esîrem kâfiristâna

III

1. Harîfin bülbül-i kıds-âşiyânun bûm u zâğ etdüñ
Bir iki dâne dirhemle belâ bendin duzâğ etdüñ
2. Şalup küffâr içine ehl-i îmandan ırağ etdüñ
Meded kırtar meded hânım esîrem kâfiristâna

IV

1. Kamu halkınuñ olmış dilleri 'isyân ile tire
Karışmış her biri görseñ yürür bir süri hanzîra
2. Muhammed ümmetin şalmaya Hâk bunuñ gibi yere
Meded kırtar meded hânım esîrem kâfiristâna

V

1. Efendi sen işin 'Aşkı kuluñuñ ah u zâr etdüñ
Bu birkaç dâne dirhemle belâ bendin hisâr etdüñ
2. Akıtduñ Akdeniz'de gözleri yaşın bihâr etdüñ
Meded kırtar meded hânım esîrem kâfiristâna

96

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Revnağ-ı cem'iyet-i ehl-i şafâdur Ebri Şâh
Hüsn-i hulk ile ser-âmed dil-rübâdur Ebri Şâh
2. Pür-hüner bir işve-ger lu'bet-nümâdur Ebri Şâh
Merdüm-i çalak-ı meydân-ı vefâdur Ebri Şâh

II

1. Cân-ı 'âşık gibi gördüñ mi o şûh-ı gamze-kâr
Döne döne etdi tîğ u hançer üstinden güzâr
2. Hüsn efzûn u hüner bî-had ü lu'bet bî-şümâr
Merdüm-i çalak-ı meydân-ı vefâdur Ebri Şâh

III

1. Hayret ile bakdı ol meh-peykerüñ cevânına
Geldi baş indirdi hürşîd-i felek meydânına
2. Taklalar urur dem-â-dem tîğ alup dendânına
Merdüm-i çalak-ı meydân-ı vefâdur Ebri Şâh

IV

1. Girse meydana kaçan açup o sîmîn kolların
Şan melekdür nûrdan Uçmağa açar şeh-perin
2. Tîğ ile bir taklada döner sipihrüñ çenberin
Merdüm-i çalak-ı meydan-ı vefâdur Ebri Şâh

V

1. Aşkiyâ şâmî kebûter gibi dönse ol perî
Kendüye Mışrî kılıçlardan edinür şeh-peri
2. Başdı şimdi tîğ ile dönmekte mihr-i hâveri
Merdüm-i çalak-ı meydan-ı vefâdur Ebri Şâh

97

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Fitne-i cân ol perî-rûnuñ yüzinde hâlidür
Sînemi mecrûh eden ş'ol gamze-i kattâlidür
2. Bir efendidür olunca aña kul olmalıdır
Mülk-i hüsnüñ husrev-i şîrin-dehânı Balı'dur

II

1. Ol şanem seyr eylese deryâ yüzini nây ile
Sâhil-i bahrûñ tolar etrâfı hûy u hây ile
2. Ş'ol ruḡ-ı gülgûn ile bu la'1-i ruḡ-efzâyile
Mülk-i hüsnüñ husrev-i şîrin-dehânı Balı'dur

III

1. Olalı bürc-i Hişâr'un şâhı ol sîmîn-beden
Âfitâb-ı hüsnüñ şermendesidür her gören
2. Kûk-ken-veş tatlu cânından güzer kılsuñ seven
Mülk-i hüsnüñ husrev-i şîrin-dehânı Balı'dur

IV

1. Kef geçer dil süzdügince gamze-i gammâzını
Cân erir nâgeh işitse nâz ile âvâzını
2. Zühre gökde raqs eder alsa eline sâzını
Mülk-i hüsnüñ husrev-i şîrin-dehânı Balı'dur

V

1. Nûr-ı Hâk'dur ol güneş ruhsârınuñ pîrâyesi
Tâc-ı zerdür zerre-i hâk-i rehinüñ pâyesi
2. Çok şükür ol servüñ oldı 'Aşkiyâ hem-sâyesi
Mülk-i hüsnüñ husrev-i şîrin-dehânı Balı'dur

98

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ğayr ile şalınma ey serv-i hırâmânım benüm
Hâr ile açılma ey taze gülistânım benüm
2. Yirde kalmaz gâfil olma ah u efgânım benüm
Hay çoklar sevdüğüm gün yüzli Nu'mân'um benüm

II

1. Lâle-veş dâğ-ı gamuñla bağrumı hûn eyleme
Yaşımı meygûn lebüñ hicriyle gülgûn eyleme
2. Cevr ile ben hastanun hâlin dige-gûn eyleme
Hay çoklar sevdüğüm gün yüzli Nu'mân'um benüm

III

1. Meyl kılmazsuñ gelüp ben zâr u şeydâdan yana
Seyre çıkmazsun bizümle deşt ü şahrâdan yana
2. Görelüm bari gel e geh geh muşallâdan yana
Hay çoklar sevdüğüm gün yüzli Nu'mân'um benüm

IV

1. Düşdügince hâk-i râh-ı dilbere üftâdeler
Kaldurur elin alup her bir yañağı sâdeler
2. Serkeş olmazlar cihân içinde merdüm-zâdeler
Hay çoklar sevdüğüm gün yüzli Nu'mân'um benüm

V

1. Ş'ol kemân-ebrûlaruñdur eyleyen cismüm hilâl
Kaddümi bâr-ı gamuñ hicrinde kat kat etdi dâl
2. Cevr eliyle eyleme 'Aşkı kuluñı pâyâmâl
Hay çoklar sevdüğüm gün yüzli Nu'mân'um benüm

99

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. 'Aşıkam bir nev-cüvânuñ şu gibi didârına
Yelse bin yıl iremez peyk-i şabâ reftârına
2. Kârı ferdâdur vefâ'ahd etse ben bîmârına
Vah k'ol bed-'ahd turmaz kavline ikrârına

II

1. Kûyına varup temennâ eylesem didârını
Dideden pinhân eder ol lâle-had ruhsârını
2. Va'de-i ferdâyile yâruñ dükenmez yarını
Vah k'ol bed-'ahd turmaz kavline ikrârına

III

1. Keşf edüp nâgeh niķâbın 'arz-ı didâr eyledi
Cânımı ya'kût-ı la'line harîdâr eyledi
2. Yañılıp câna metâ-ı vaşlın ikrâr eyledi
Vah k'ol bed-'ahd turmaz kavline ikrârına

IV

1. Hemdemüm bülbül-sıfat efgân u zâr etmiş dürür
Yollarında çeşümü pür-intizâr etmiş dürür
2. Gelmege gam-hâneme kavlı ü karâr etmiş dürür
Vah k'ol bed-'ahd turmaz kavline ikrârına

V

1. Va'de-i vaşl eyleyüp bu çehre-i zîbâyile
Bu dil-i dîvânemi turmaz oyalar ay ile
2. Ahıra irgürdi 'ömr-i 'Aşkı'yi ferdâyile
Vah k'ol bed-'ahd turmaz kavline ikrârına

Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

I

1. Gel ey nergisleyin çeşmi siyâhum
Boyu taze nihâlüm yüzi mâhum
2. Seni sevmek midür ancak günâhum
Benüm 'ömrüm efendüm 'Abdi Şâh'um

II

1. Kaçan mahfilde sen elhân edersin
Kamu âşıkları hayrân edersin
2. Beni sen âkıbet bi-cân edersin
Benüm 'ömrüm efendüm 'Abdi Şâh'um

III

1. Görinür mihr-i Bâbil gabgabunda
Mesihâ mu'cizâtı var lebünde
2. Okınur 'aşk dersi mektebünde
Benüm 'ömrüm efendüm 'Abdi Şâh'um

IV

1. Mu'allimden dirîgâ dâd u feryâd
Ki sen serv-i revânı etmez âzâd
2. Meger tutmuş seni dîv ey Peri-zâd
Benüm 'ömrüm efendüm 'Abdi Şâh'um

V

1. Saña 'aşkı ezelden âşinâdur
Yolunda cân virür bir mübtelâdur
2. Aña geh geh vefâ kılsañ revâdur
Benüm 'ömrüm efendüm pâdişâhum

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Niçe bir eflâke ağsun ah u efgânum benüm
Niçe bir kan ağlasun bu çeşm-i giryânum benüm
2. Ta'ne taşın niçe ursun baña akrânum benüm
Ber-murâd et bendeñi devletlü sultânnum benüm

II

1. Niçe bir eller kapusunda perîşân-hâl olam
Ya niçe hâk-i mezelletde düşüp pâmâl olam
2. Aña kaldı ki varam bir kûşede abdâl olam
Ber-murâd et bendeñi devletlü sultânüm benüm

III

1. Niçe yıl yeldüm yöpürdüm her taraf mânend-i bâd
Şâh-ı gâzînüñ öñinde niçe kez kıldum cihâd
2. İşigünde âkıbet kaldum dirîgâ nâ-murâd
Ber-murâd et bendeñi devletlü sultânüm benüm

IV

1. Fakr u zilletle beni şehrumde mazmûm eyleme
Meskenüm künc-i harâb u hemdemüm bûm eyleme
2. Âsitânuñda bu ben miskîni mahrûm eyleme
Ber-murâd et bendeñi devletlü sultânüm benüm

V

1. Hâk Taâlâ devlet ile ömrüñi kılsun ziyâd
Yâd olurken luţf ile dünyada ey nigû-nihâd
2. Dimesüñ el 'Aşki'yi üftâde kıldı nâ-murâd
Ber-murâd et bendeñi devletlü sultânüm benüm

102

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ey gamından gice gündüz zâr u giryân olduğum
Gülşen-i kuyında bülbül gibi nâlân olduğum
2. Hey yolında cân virüp hâk ile yeksân olduğum
Çünkü terk etdüñ beni var indi kurbân olduğum

II

1. Ben ırâğ oldum yaqîn oldı saña çün kim raqîb
Derd-i hicre ben dahı şabr eyleyeyin yâ naşîb
2. Umarın rahm eyleyüp bir gün añasın ey habîb
Çünkü terk etdüñ beni var indi kurbân olduğum

III

1. Dem mi vardur derd-i hicrünle gözüm kan ağlamaz
Ya firâkuñ âteşi bağrumı yakup tağlamaz
2. Sen yaşum gibi giderseñ kimse yoluñ bağlamaz
Çünkü terk etdüñ beni var indi kurbân olduğum

IV

1. Hicre şalduñ sen beni ey serv-kâmet bir dahı
Bundan özge ola mı baña kıyâmet bir dahı
2. Eger ölmezsem görem sağ u selâmet bir dahı
Çünkü terk etdüñ beni var indi kurbân olduğum

V

1. Ey kamer-ıtal'at vatandan eyledüñ çün kim sefer
Baña sensüz bend ü zindân oldı şehr-i Üsgüder
2. Dostum 'Aşkı düâcuñdur senüñ şâm u seher
Çünkü terk etdüñ beni var indi kurbân olduğum

103

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Şahn-ı bâğuñ katre-i şebnem gülâb-efşânıdur
Her dırahtuñ sâyesi bir ârifün eyvânıdur
2. Hızır gülşen cûylar âb-ı hayât-ı şânıdur
'İyş u nûş eyleñ çemende şâh-ı gül devrânıdur

II

1. Oturur gül bâğda taht-ı zeberced-fâm ile
Jâlelerden mül şunar nergis müzehheb câm ile
2. Geçt-i gülzâr eyleyüp bir serv-i sîm-endâm ile
'İyş u nûş eyleñ çemende şâh-ı gül devrânıdur

III

1. Bâğda 'ibret göziyle nâzır-ı ezhâr olup
Gündüzün nergis gice encüm-sıfat bîdâr olup
2. Şu gibi bir serv-kadde 'âşık-ı dîdâr olup
'İyş u nûş eyleñ çemende şâh-ı gül devrânıdur

IV

1. Hûblar tãvuş-ı kudsi gibi cevlân eylesün
‘Aşk ile her gûşeden bülbüller efgân eylesün
2. Şevka gelsün goncalar çâk-ı giribân eylesün
‘Iyş u nûş eyleñ çemende şâh-ı gül devrânıdur

V

1. Ziyet eyler bâğı yelüp yüpürüp bâd-ı şabâ
Eyleye ta kim nişimen anda aşhâb-ı şafâ
2. Çağırup her gûşeden bülbüller eylerler nevâ
‘Iyş u nûş eyleñ çemende şâh-ı gül devrânıdur

VI

1. Dostlar eyleñ nazâr gülzâra oldıkça karib
Görinür mir‘ât-ı gülde ‘aks-i ruhsâr-ı habib
2. Olmañuz ‘Aşkı gibi künc-i belâda bi-naşib
‘Iyş u nûş eyleñ çemende şâh-ı gül devrânıdur

104

Mef‘ûlü Mefâilü Mefâilü Feülün

I

1. N'eylerdüñ eyâ dil tolaşup kâkül-i yâre
Kalmadı mecâlün n'ideyin şabr u qarâra
2. Düşdüñ dün ü gün ney gibi feryâd ile zâra
Âvâre gönül n'eyleyeyin saña ne çâre

II

1. Düşdüñ saçı zincîrine divâne misün sen
Yandun yañağı şem‘ına pervâne misün sen
2. Dünyada ‘aceb el gibi uşlana misün sen
Divâne gönül n'eyleyeyin saña ne çâre

III

1. Dermânı koyup derd ile her dem inilersin
Kimseye gönül katmayup âvâre neylersin
2. Hercâyî güzelden bu cihânda ne umarsın
Bi-çâre gönül n'eyleyeyin saña ne çâre

IV

1. Hâsıl elem-i aşkdur ancak emelüñden
Derd ile dilerseñ öñ ölesin ecelüñden
2. Sen âteş-i mahz olduñ u ben yandum elüñden
Âvâre göñül n'eyleyeyin saña ne çâre

V

1. Âlemlere sen eyledüñ Aşkıi melâmet
Senden irişür cânuma izzetde garâmet
2. Her giz saña ger eylemedi bend ü naşihat
Üftâde göñül n'eyleyeyin saña ne çâre

105

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

I

1. Şalın karşımda nâz ile benüm ey serv-i bostânım
Ruhüñdür verd-i handânım cemâlüñdür gülistânım
2. Belâlı belîlüm tutdı cihânı ah u efgânım
Kuluñdan yüz çevirme luţf kıl devletlü sultânım

II

1. Münevver kıldı zerrât-ı cihânı mihr-i ruhsâruñ
Güneşsüñ beñzer ey meh-rû sipihri tutdı envâruñ
2. Olupdur ta ezelden cân u dil müştâk-ı didâruñ
Kuluñdan yüz çevirme luţf kıl devletlü sultânım

III

1. Cefâ vü cevr ile yâd et vefâ kılmaz iseñ bari
Ebed hasret bucağında koma ben aşık-ı zârı
2. Atâdur âdeti şâhuñ günehdür bendenüñ kârı
Kuluñdan yüz çevirme luţf kıl devletlü sultânım

IV

1. Kılurken pertevi her gün cihân yüzini nûrânı
Gör e yüz dönderür mi hâkden hurşid-i raşşânı
2. Reh-i zilletde kalmasun koma ben hâke yeksânı
Kuluñdur yüz çevirme luţf kıl devletlü sultânım

V

1. Niçe bir boynuma şâhâ serüm bâr-ı girân olsun
Ayagun tozu olmazsa ko hâk-i âsitân olsun
2. Kapuñda Aşkı-i bî-dil ölince medh-hân olsun
Kuluñdan yüz çevirme luţf kıl devletlü sultânım

106

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Ol nigâr-ı sîm-sîmâ kim yañağı sâdedür
Işiginde şâye-veş halk-ı cihân üftâdedür
2. Serv bigi bâğ-ı hüsn içre bu gün âzâdedür
Leşker-i hûbâna şimdi şâh olan beg-zâdedür

II

1. Gelmemişdür âleme mişlün getirmez rûzigâr
Görmedüm anuñ gibi maħbûb u şûh u şivekâr
2. Beg güzeller içre gönlüm anı kıldı ihtiyâr
Leşker-i hûbâna şimdi şâh olan beg-zâdedür

III

1. Olduñ ol şâha görüp bâdi nazarda mübtelâ
Berķ urur âyine-i hüsnüñde envâr-ı Hudâ
2. Ad ile Sultân Selîmî Muştafa dirler aña
Leşker-i hûbâna şimdi şâh olan beg-zâdedür

IV

1. Âfitâba nûr u fer virür ruh-ı tâbendesî
Ėoncayı dil-teng den la^cl-i lebinün Ėandesî
2. Yaraşur olsa kamu begler ağalar bendesî
Leşker-i hûbâna şimdi şâh olan beg-zâdedür

V

1. Bir âlemdür nûrdan guya o serv-i ser-firâz
Aşka rûy-ı Ėaķikâat gösterür andan mecâz
2. Nâzenin bir dil-rübâdur yaraşur eylerse nâz
Leşker-i hûbâna şimdi şâh olan beg-zâdedür

V

1. Ğamzesi hâlin lebinde nokta-i mevhûm eder
Bûseden hışm ile cân-ı 'âşıkı mahrûm eder
2. Alsa her âhen-dilûñ kalbin eline mum eder
Ş'ol Kuloğlu beg güzel kim nâmı Dâvud Balı'dur

VI

1. Halk ol Leylî-veşûñ Mecnûn-ı ser-gerdânıdur
Cân ile begler ağalar kulıdur kurbânıdur
2. 'Aşkiyâ görmek dilerseñ menzili Gûrâni'dür
Ş'ol Kuloğlu beg güzel kim nâmı Dâvud Balı'dur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. İnlesün feryâd u efgânım baña
Ağlasun çeşm-i dür-efşânım baña
2. Acısun ser-cümle yârânım baña
Gitdi yâr olmadı cânânım baña

II

1. Halk içinde olmuşam hor u zelîl
İki 'aynum giryeden oldı 'alîl
2. Yollarında eyledüm yaşım sebîl
Gitdi yâr olmadı cânânım baña

III

1. Yâr şanurdum meger ağyâr imiş
Yâdlarla ittihâdı var imiş
2. Bilmedüm bir bî-vefâ dildâr imiş
Gitdi yâr olmadı cânânım baña

IV

1. Eyleyüp ağyâra ihsân-ı beliğ
Baña gels'eyler havâle tîr u tiğ
2. Yâr ola sandum gönül virdüm diriğ
Gitdi yâr olmadı cânânım baña

V-1. mevhûm : mefhûm S.

II-1. hor : hor hor N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1.
.....
2.
.....(1)

II

1. 'Arz-ı didâruñla mir'ât-ı dile verdüñ şafâ
Hâk-râhuñ çeşm-i hasret-bîne kılduñ tûtiyâ
2. Rûşenâ buldı cemâlüñden dil-i her âşinâ
Merhaba hoş geldüñ ey devletlü sultânüm benüm

III

1. Perde-i ba'dı cemâl-i kurbdan dûr eyledük
Hâk-pâyüñla dil-i gam-nâki mesrûr eyledük
2. Çeşm-i cânı çehre-i vaşl ile pür-nûr eyledük
Merhaba hoş geldüñ ey devletlü sultânüm benüm

IV

1. Fer virüp Ya'kûb-ı cânâ Yûsuf-ı Ken'an gibi
Göñlümüñ geçdüñ oturduñ tahtına sultân gibi
2. Mürde iken 'Aşki'ye geldüñ yetişdüñ cân gibi
Merhaba hoş geldüñ ey devletlü sultânüm benüm

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

I

1. Tevbe-i aşk etmezem zîra ki yârumdur Nasûh
Nağsınuñ hayrânıyam zîbâ nigârumdur Nasûh
2. Cân u dilden çâkeriyem şehriyârumdur Nasûh
Bülbül-i şûrideyem bâğ u bahârumdur Nasûh

II

1. Sîneme ser-çeşme-i la'linden akdı cûy-ı 'aşk
Çeşmüme mir'ât-ı hüsnüfdeñ görüdi rûy-ı 'aşk
2. Cânuma ol verd-i zibâdan irişdi bûy-ı 'aşk
Bülbül-i şûrîdeyem bâğ u bahârumdar Nasûh

III

1. Verd-i ruhsârın görüp çeşmüm boyandı kan ile
Geçdi ömrüm ah kim hâr u haş u hicrân ile
2. Bu dil-i sûzân ile bu nâle vü efgân ile
Bülbül-i şûrîdeyem bâğ u bahârumdur Nasûh

IV

1. Virmezem bâğ-ı cinâna ol gülüñ dîdârını
Kılmazam serve bedel ş'ol kâmet-i reftârını
2. Komazam elden ölince kûyunun gülzârını
Bülbül-i şûrîdeyem bâğ u bahârumdur Nasûh

V

1. 'Aşkiyâ hâr u sitem kâr etdügince cânuma
Ağlaram hâlüm varup ol gonca-i handânuma
2.(1)
(Bülbül-i şûrîdeyem bâğ u bahârumdur Nasûh)

112

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

I

1. Ögdüñ murabbâ ile peri-şân güzelleri
'Aşkî çıkar beyaza perişân gazelleri
2. Umma ki şî'rüñ okıyalar aduñ añalar
'Uşşâka nâz eylemeden degmez elleri

(1). Murabbaın son beyti eksik.

G A Z E L L E R

(Elif)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Evvelâ eş'ârumı kıldum elifle ibtidâ
Kim elif bir sidredür nâm-ı Hudâ'da muntehâ
2. Kâmet-i yâra müşâbih olduğıyçün râstî
Sidre gibi ravza-i cân içre yir etdüm aña
3. Konmadın şahrâ-yı levh üzre hurûfuñ leşkeri
Şâh-ı berr ü baħr olup evvel elif çekdüm livâ
4. Gerçi birdür lîk her yüzden tecellî eyleyüp
Geh Mesih'e sûzen ü gah oldı Mûsâ'ya aşâ
5. Levh-i hestide aña yokdur ebed her giz zevâl
Buldı anuñla zuhûrı enbiyâ vü evliyâ
6. Eylemişdi gerçi evvel ism-i Ahmed'de karar
Âhır oldı âkıbet anuñla nâm-ı Muştafâ
7. Seyr kıldum Aşkiyâ bir serv-kâmet yârdur
Ser-firâz olup yürir uşşâk içinde dâyimâ

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Olmasuñ cânâ gönül bir laħza aşkuñdan cüdâ
Âşinâsuz kılmassın bîmârı ğurbetde Hudâ
2. İsterem kim ta ölince aşkuñ ile dostum
Eksik olmasun gönülden derd ü başumdan belâ
3. Cân u dilden pâdişâh-ı aşka kul olsañ eğer
Âlem içre baş açuk sultân olurduñ ey gedâ
4. Âşinâ-yı baħr-i aşkuz ğayr ile bigâne yüz
Baħr-i aşka düşmeyen olmaz bizümle âşinâ
5. Aşk-ı cânâna nihâyet bulmağ istersen eğer
Aşkiyâ şevk ile cân virmek gerekdür ibtidâ

1 M.51b

2 M.51b, S.22a(1,2,3: -)

5. bulmağ: bulmağ M.

Fâilâtün Fâilâtün³ Fâilâtün Fâilât

1. Âteş-i dil-sûz kim dirler ğam-ı hicrân aña
Dil semenderdür velî tâkat getürmez cân aña
2. Kim ki nâr-ı hecr-i yâr ile tutuşsa bir nefes
Atsalar gülşen görine âteş-i sûzân aña
3. Ol hilâl-ebrû baña 'arz etse 'ıyd-ı vaşlını
Eylesem biñ cânım olsa her birin kurbân aña
4. Câm-ı la'lüñ cür'asın umdukca göñlüm ah kim
Kâse kâse zehr şundi sâki-i devrân aña
5. Çeşme-sâr-ı la'lüñüñ dil-teşnesiyem didi cân
Tîğ-ı ğamzeñ kana ğark edüp didi kim kan aña
6. Çehremi kılmış muhabbet-nâme haţţât-ı ezel
Yazdı eşküm sürh ile ser-nâme-i'unvân aña
7. Hâk müyesser eyleyüp iltürler ise göñlümi
Bâğ-ı cennet görine didârsız zindân aña
8. Göñlümün ma'mûresi gördüm harâba tutdı yüz
Bir şehensâhuñ hayâlin eyledüm sultân aña
9. Cân virür fâş eylemez 'Aşkî dehânun sırrını
Dostum yok yire düşmen kılmasın bühtân aña

4

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilât

1. Olmaz ise dilde 'aşkuñdan harâret bir yaña
Başum alup gidem ey dilber nihâyet bir yaña
2. Bahr-i 'aşkuñdan 'aceb düşdüm belâ girdâbına
Sizmezem bu fülk-i ten çıka selâmet bir yaña
3. Ola mı göñlüm belâ vü fitneden bir dem halâş
Kad kıyâmet bir yaña ol ğamze âfet bir yaña
4. 'Aşkuñ ile nice kurtulsuñ keşâkeşden göñül
Bir yaña kullâb-ı ğam dest-i melâmet bir yaña
5. Güm kılur âhır fenâ girdâbı fülk-i 'Aşkii
Salmaz ise ğûta-i deryâ-yı hayret bir yaña

Féilâtün Féilâtün Féilâtün Féilün

1. Ağzı yarı n'ola virse leb-i cânâna şafâ
Katre-i jâle virür gonca-i handâna şafâ
2. Mey-i nâb ile lebün şun demidür ey sâkı
İçelüm câm-ı muşaffâ virelüm câna şafâ
3. Sâkiyâ zevk u şafâ vaḳti gül eyyâmı duḡur]
Bâde-i şâf ile gelsün berü meydana şafâ
4. Sensin ol Hızr-ı şafâ baḡş ki luḡf ile virür
Cür'a-i câm-ı lebün çeşme-i hayvâna şafâ
5. Mihr-i ḡaddünle şafâ bulsa n'ola gevher-i cân
Tâb-ı ḡurşid virür la'l-i Bedaḡşân'a şafâ
6. Olsun ey serv yaşum gülşen-i kûyuḡda revân
Kim akar şudan irür şahn-ı gülistâna şafâ
7. Ana kana dil-i 'Aşkı'den iḡer âb-ı hayât
Hey nice irmesin ol ḡanḡer-i bürrâna şafâ

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Düşile Leyli şaḡuḡndan şûr u sevdâlar baña
Mûnis oldu Kays-veş âhû-yı şahrâlar baña
2. Tîḡ-ı ḡamzeyle şarâb-ı nâz içüp kanlar döker
Çeşm-i mestünḡden gelür her dem bu ḡavḡâlar baña
3. Katre-veş 'aşkuḡla bir deryâya şalduḡ sen beni
Şimdi gelmez katrece bu yidi deryâlar baña
4. Baḡda Tûbâ ḡaddün evşâfını eylerken seḡer
Servden dem-sâz olur mürḡ-i ḡoş-âvâlar baña
5. Derdüḡ aldum cân ile dünya vü'ukbâdan geḡüp
Eyle şandum dostum virüldi dünyalar baña
6. Şâh-ı 'aşkun şevk ile gördi çün uryân olduğum
Dâḡ-ı âteş-nâkden geydürdi dibâlar baña
7. 'Aşkiyem şevkuḡla cânâ söyle şeydâ olmuşam
ḡâlûmi görüp gülerler cümle şeydâlar baña

7

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Rûz-ı hecrün sâati rûz-ı kıyâmetdür baña
Gicesin sorsañ şeb-i dûzahdan âfetdür baña
2. Ey peri-rû aşk ile divâne kılduñ sen beni
Her tarafından atılan seng-i melâmetdür baña
3. Nâr-ı hasret görmesem sen mâhı mahv eyler beni
Ger görem vecd olurun bilmem ne hâletdür baña
4. Devlet-i aşkuñda meylüm yok libâs-ı fâhıra
Âteş-i gam şulesi zer-beft hil'atdür baña
5. Kişver-i gam şâhıyam tablum figânumdur benüm
Dûd-ı ahum Aşkiyâ çetr-i sââdetdür baña

8

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilât

1. Kaldı dil efsürde kâr etmez şerâr-ı ah aña
Tâb salsa hüsn-i âteş-nâkden Allah aña
2. Bir mücellâ pak mir'ât-ı muşaffâ virse Hâk
Şevk ile şâfi nazar kılsam varup her gâh aña
3. Dil şeb-i gafletde kalurdu ebed gümrâh-vâr
Vay eğer göstermese şem'-i hidâyet râh aña
4. Ş'ol gedâ kim mesned-i aşkuñ idindi tekye-gâh
Yaraşur olursa çerh-i bisütün har-gâh aña
5. Bir kadem ırmaz serin Aşkî der-i meyhâneden
Mesned-i izzet yeter âlemde ol dergâh aña

7 M.53a, S.23 a

8 M.53a, S.23 b

5. der-i : didi M.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kimseler görmüş degülken mihr-i cânandan vefâ
Bu 'acebdür kim ümid eyler bu cân andan vefâ
2. Kâkülinden görmedi her giz vefâ dil gerçi kim
'Âşık-ı şâdık görür her pak-dâmândan vefâ
3. Yok yire nâlân olup hâr-ı belâya düşme kim
Gelmez ey dil bülbüli ol verd-i handândan vefâ
4. 'Aşka düşdüm 'aql ise baña vefâdâr olmadı
Gelmez imiş dostlar 'âlemde nâdândan vefâ
5. Yüzüne gülse düşersin dil virüp sevdâsına
Devr-i Âdemden berû kim gördi devrândan vefâ
6. Râh-ı ğamda gözlerüm merdümlük eylerdi baña
Bağmaz oldu ol dağı götrüldi insândan vefâ
7. Hâk-ı nânı seğleri untdı 'Aşkî görmedi
Nice yıl nân u nemek yidügi yârândan vefâ

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Her belâ kim irişür nefsum belâsıdur baña
Bu kaba-yı ten 'aceb mihnet pelâsıdur bana
2. Bunca ğamdan ey göñül incinme kim dağı henüz
İrişen âlâm-ı 'aşkuñ ibtidâsıdur baña
3. Yağdı dilde 'aşk kandilin ümid-i vaşl-ı yâr
Fer viren şimdi o kandilün ziyâsıdur baña
4. Derd-i 'aşkuñdan beni şanma ki her giz incinem
Derdüñ ey cân hasta göñlümüñ devâsıdur baña
5. 'Aşkiyem çekdüm ezel bezminde câm-ı 'aşkı ben
Bunca şevk u zevk ol câmuñ şafâsıdur baña

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Biñ şevk-i sine-sûza hezârân cihân fedâ
Bir hüsni dil-fürûza dü şad hânümân fedâ
2. Bin acığ ile cân vireyin her nefes eğer
Ey la'1-i dost kılmaz isem saña cân fedâ
3. Ş'ol anberin gülâleye misk-i Hutun tufeyl
Ol kıdd ü hadde serv-i gül-i büstân fedâ
4. Bir zerre hâk-i râhuña ey âfitâb-ı hüsni
Ölsün bu zer-külâh-ı meh-i âsumân fedâ
5. Bağ-ı gamuñda meyve-i vaşlun ümmid edüp
Aşkî diler ki eyleye cânın hemân fedâ

BÂ

12

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Irse dehân-1 yâra kaçan câm-1 sîm nâb
Olur hicâb şanki güneş yüzine seḫâb
2. Envâr-1 mihr-i ḫaddin idüp nâra münḫalib
ḫüsnine tâb-1 âteş-i mey virdi iltihâb
3. Ey mâh-çehre perde ne ḫâcet cemâlüne
Gün gibi nûr-1 ḫüsnün olupdur saña nikâb
4. Görmege mâh-1 rûyuñı bir gün muḫâbele
Yıllar durur ki kûyuñı devr eyler âfitâb
5. Teb tutdı câm-1 la'lüñi gördi piyâlenün
Tebḫâledür lebinde görünen degül ḫabâb
6. Vecd etdi ehl-i meclisi ḫaynatdı ḫanını
Sâḫî 'aceb bu ḫâleti ḫanden bulur şarâb
7. Sen gayrılarla câm-1 şarâb içdüğüñ görüp
Tennûr-1 gamda 'Aşḫî ciğer eyledi kebâb

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâîlü Fâilün

1. Ref' oldu gün yüzüñden eya mâh çün niķâb
Ol dem göründi 'aynuma her zerre âfitâb
2. Zülfüñ hiçâb olur ruħuna düşse ğuyiya
Mâh-ı münîre perde olur pâre-i sehâb
3. Ummîd-i vâķıfayla yatarsın çü zâhidâ
Anuñçün oldu hâşıl-ı 'ömrüñ hayâl-i h'âb
4. Ey 'andelîb gül varakın der fiĝânı ko
Ma'lûm oldu mes'ele lâzım degül kitâb
5. Irmez murâda çün tama'-ı hâm ile kişi
Sîrâb olur mı görmek ile teşne-dil serâb
6. Çün çerç gibi ĝerdiř-i bî-ihtiyârdur
Ey h'âce tañ mı bulduĝın öĝütse âsiyâb
7. Ol gevher-i yegâne hevâsıyla rûz u şeb
Deryâ-mişâli var dil-i 'Aşkîde ıztırâb

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Söze çün kim senüñ nâmuñla kıldum ibtidâ yâ Rab
Girû nâm-ı latîfüñ birle eyle intihâ yâ Rab
2. Vücûdum zevrakın ĝark et beni bigâne kıl benden
Olayın 'aşķ deryâsına ta kim âşinâ yâ Rab
3. Günehkâram hevâdan kurtarup şer'î şîârüm kıl
Şefîüm ola ta kim hâzretünde Muştafâ yâ Rab
4. Nîdem didârsuz baña gerekmez bâĝ-ı firdevsi
N'olur firdevs-i didâruñ müyesser kıl baña yâ Rab
5. İrişüñ tâb-ı mihrüñden şafâ âyîne-i câna
Münevver eylesin göñlüm gözüm nûr-ı likâ yâ Rab
6. Ğinâ-yı kalb ile kat'-ı 'alâka eyleyem hâşıl
Olursa dest-ĝirüm şâhib-i seyf ü sehâ yâ Rab
7. Rücuf etdükte aslına bu çâr azdâd-ı zulmânî
Dil-i 'Aşkî'de kılsuñ mihr-i aşhâb-ı şafâ yâ Rab

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şubḥ-dem feryâd idüp remz ile eyder 'andelîb
Raḥmet-i Ḥaḳ'dan seḥer-ḥîz olan almaz mı naşîb
2. Kaddümi yâ eyledüm tîr-i belâya vaşl içün
Turmuşam bâr-ı belâya her ne gelse yâ naşîb
3. Ey sehî kad kâmetüñ üzre 'acebdür bu zenaḥ
Görmedi bâğ-ı cihânda kimse serv üstinde sîb
4. İrdi 'ömrüm âḥire yâruñ dükenmez yarını
Gönlümi ferdâyile aldar o şûh-ı dil-firîb
5. Yüz çevirse 'Aşki-i dil-ḥasteden tañ mı nigâr
Yüzüne bakmaz ölümlü ḥastanuñ her giz ṭabîb.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gördü kim her giz bakılmaz yüzine ol âfitâb
Eyledi ruhsârına nûr-ı cemâlinden niḳâb
2. Gün gibi âfâkı tutdı çün cemâli pertevi
Zerre-veş düşdi kulûb-ı ehl-i 'aşka izṭırâb
3. Geh ḥayâl-i la'î-i yâr uğrar geh aḳar kanlu yaş
Ehl-i 'aşkuñ kânde ârâm eylesün çeşminde ḥ'âb
4. El çek ey dil cür'a-i maḳşûda olma teşne-leb
Çünki pür-âğûdur işbu kâse-i pîrûze-nâb
5. Mûr u mâra kûrda gördüm sifâl olmuş yatur
Üstüḥ'ân-ı kelle-i Keyḥüsrev-i 'âlî-cenâb
6. Erzen-i 'ömrin bu 'âlem ḥalkınuñ düketmege
Çerh-i merdüm-ḥ'âr geh tâvûs olur gahi ḡurâb
7. 'Âlem-i ḡayb ol yûri nesh it vücûduñ nüşhasın
'Aşkiyâ 'âlem başîret ehline olmuş kitâb

15 P.64b HH.57b

1. almaz mı naşîb: olmaz bî-naşîb HH.

2. bâr-ı belâya : bâl u belâya P.

3. zenaḥ : resm HH.

5. yüzüne....ṭabîb:Etmesem 'arz-ı muḥabbet baña cevrr etmez

16 M.55a, S.24a

ḥabîb P.

Féilâtün Féilâtün Féilâtün Féilün

1. Gördüğüm seyl-i sirişküm geçemez 'asker-i h'âb
Yeller atdı aña kirpüklerümi çeşm-i pür-âb
2. Bî-mecâl eyledi pîr-i felegi mihr-i ruhuñ
Âkıbet düşdi aşâya degül ey mâh sehâb
3. Perde-i arumı çâk etse lebüñ fikri n'ola
Bâde içse kişi eyler güzelüm ref'-i hicâb
4. Yine meydân-ı letâfetde şeh-i 'aks-i lebüñ
Haymeler kurdı degül câm-ı şarâb üzre habâb
5. Korkarın bâd-ı ecel devr ede andan yoğsa
Ğâlibâ çokdan olurum ser-i küyuñda türâb

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Gül ruğlarına eyleme sünbül saçuñ niğâb
Ebr içre gizleme güneşi sen ey âfitâb
2. Zülfüñ dönende haddüne haç geldi guyiya
Vardıkda bürc-i akrebe tutuldu mâhtâb
3. Eyler habîb ta'ne-i agyârdan hazer
'Âşıklarından eylemez ol deñlü ictinâb
4. Öldüm gamuñla 'âşık-ı bîmâruñem disem
Virmez o cân tabîbi bu ben hastaya cevâb
5. Şâfi-dil ol ki cilve kıla 'Aşkiyâ habîb
Şâf olduğu için bak a didâra irdi âb

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Yaraşdurmadı bizümle diriğa ol kamer kevkeb
Anuñçün ta seher çeşmüm şayar yılduz döker kevkeb
2. Şalaldan kebkebün naqşın sen ey meh evc-i eflâke
Görinür baña bir bedr-i münevver toğsa her kevkeb
3. Senün her kebkebün şekl-i güreyyâ oldı eflâke
Diler kim ola ey meh-rû kapuñda hâk-i der kevkeb
4. Olupdur müşteri gökde meger var ise sen mâha
Terâzuyile her gice tutar avcunda zer kevkeb
5. Ruhın yâd edüp ol mâhuñ şeb-i firkatde ah etsem
Görinür 'Aşkiyâ evc-i felekde her şerer kevkeb

TE

20

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Oldı çün hamr-ı riyâdan zâhid-i hod-kâm mest
Câm-ı meyden olsa tañ mı 'âşık-ı bed-nâm mest
2. Dil muhabbet bâdesin bir câmdan nûş etdi kim
Raks eder kim cür'asından çerh-i minâ-fâm mest
3. Hâk üftâde felek ser-geşte câm-ı meh şikest
Bezm-i 'âlemde mey-i hayretle hâs u âm mest
4. Reşk-i firdevs-i berîn olurdı halvet-gâhumuz
Gelse bir kez hücreye ol serv-i sîm-endâm mest
5. Bâde-i nâz ile cemmâş olsa çeşmün tañ degül
K'eylemez cûş u hurûş-ı bâdeden ârâm mest
6. Şevk-i la'lünle n'ola dönmezse gamzeñden gönül
Âlet-i harb olsa eyler varmağa ikdâm mest
7. Guşsa-i zülf ü ruḡ u şevk-ı leb-i dildârdan
Bu dil-i şeydâ-yı 'Aşkî şubḡ mest ü şâm mest

20 M.55a, N.47a, S25b

1: N -

2: N -

3: N -

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey perî-sûret beni dîvâne kılduñ âkıbet
Dâstânum âleme efsâne kılduñ âkıbet
2. Gönlümün sırça sarâyın dest-i cevruñle yıkup
Ğuşsa vü gam bûmına virâne kılduñ âkıbet
3. Gözlerün mihrâb-ı ebrûda şarâb-ı nâz içer
Hay kâfir mescidi meyhâne kılduñ âkıbet
4. Seng-i cevruñle şıduñ biñ kerre gönlüm şişesin
Bezm-i aşkuñda dönüp peymâne kılduñ âkıbet
5. Zâhid-i mescid-nişin iken eya mestâne-çeşm
Aşkiî cârû-keş-i meyhâne kıldun âkıbet

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilât

1. Ey şanem yakut-ı la'lüñ ğuşşasıdur câna kut
İhtiyâr etdüñ Mesihâ gibi kut-ı Lâ-yemût
2. Dehr-i piç-â-piçe dil viren eger anķayise
Ş'ol mekesdür kim giriftâr etdi dâm-ı ankebût
3. Âkıbet feryâd u efgânuñ yerün ğâr eyledi
Var ey bülbül ki hoşdur aşıkâ şabr u sükût
4. Bürc-i âbî eyledi mihrün yaşumla menzilüm
Ey güneş oldu felekde tâli'um beñzer ki ğût
5. Aşkiyâ ölmezden ön öl kim hadîs-i aşkda
Aşıkun şânındadır "Mûtû vü kable ente mût"

21 M.55b, N.47a, S.25b

4. biñ : bir N. / şişesin : kâsesin M.

22 M.55b, N.47a, S.28a, P.87b

2. anķayise : anķa ise M.

4. güneş : melek N.

23

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ûlün

1. Ey bülbül-i şûrîde gelüp karşıma cûş et
Dem-sâz olup efğânuma feryâd u hurûş et
2. Gülden mi dikenden mi nedür bunca figânun
Feryâdı ko şabr eyle ciger kananı nûş et
3. Bir gonca için bağda ey mürğ-i seher-hîz
Nâliş nic'olur şubh-dem efğânımı gûş et
4. Feryâduñ eger gülden ise şahn-ı çemende
Ey bülbül-i dil-haste şabâ yeline tûş et
5. Ol ruhları gül şevkına gel sen dañı 'Aşkî
Nâleyle seher bülbüli gülşende hamûş et

24

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Beni gördükce eyler her zaman ol dil-rübâ vahşet
Müselmânlar o gayretle gelür benden baña vahşet
2. Sorardum âsitânında varup bigâneden yarı
Diriğa benden eyler şimdi yâd u âşinâ vahşet
3. Kaçarsa ben kulından tañ degül ol meh-likâ zira
Kadîmî resmidür eyler gedâdan pâdişâ vahşet
4. Cihan pür-cifedür ehl-i cihân ser-cümle âlûde
Hâdesden ehl-i idrâke gerekdür dâyimâ vahşet
5. Aceb mi kaşr-ı tenden 'Aşkiyâ eyleser cân nefret
Ki hâkî âşiyâna konmadan eyler hüma vahşet

23 M.56a, N.47b, S.26b

2. Feryâdı....eyle : Şabr eyle ko feryâdı N.

3. Bir; ol N.// Nâliş....şubh-dem:Feryâd edeyin gel beru N.

4. sabâ : seher N.

24 M.56a, N.47b, S.26b.

2. bigâneden : peykânedен N.

3. meh-likâ : dil-rübâ N.

4. pür-cifedür : bigânedен N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bir yaña câm-ı şafâdan rind-i derd-âşâm mest
Bir yaña hamr-i riyâdan zâhid-i hod-kâm mest
2. Bâde-i nâz ile her bir cünbüşi mestânedür
Mest toğmış anadan ol gözleri mestân mest
3. Sâkiyâ rûz-ı ezel bir humdan içmiş cür'ai
Bezm-i 'âlemde 'aceb mi olsa hâs u 'âm mest
4. Çeşm-i mest-i yara Hâk gör ne kerâmet verdi kim
Bir nigâh etse olur biñ âşık-ı bed-nâm mest
5. Mihnet-âbâd-ı fenâ 'Aşkı 'aceb humhânedür
Ehl-i meclis bi-hod u câm-ı sürûr-encâm mest

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şâh-ı dehr oldun sipihr üstünde eyvân oldu tüt
Sen göçüp gitdüñ bu menzilden o virân oldu tüt
2. 'Âkıbet her virdügin alur bilürsüñ dehr-i dün
Bu harâb-âbâd pür-genc-i firâvân oldu tüt
3. Hâk-i tîre olısar âhir birâzer meskenüñ
Mâh-ı enver bezmüne şem-i şebistân oldu tüt
4. Cây-gâhuñ 'âkıbet bir iki tahte-pâredür
Hây gâfil menzilüñ taht-ı Süleymân oldu tüt
5. Çün perişânlıkdur ey dil soñı her cem'iyetüñ
Bezmüne ahbâb cem' olup perişân oldu tüt
6. Şerbetin âhir şunar her şahşa kânûn-ı ecel
Derdüne Lokmân'dan ey dil-haste dermân oldu tüt
7. Dehr-i dünüñ devleti âhir hayâl-i h'âb olur
'Aşkiyâ var gönlüñi düşünde sultân oldu tüt

- 25 M.56b, N.47b, S.27a
2. mestân : bādâm M.
26 M.56b, S.25a

Mef'ûlü Fâilâtün Mef'ûlü Fâilâtün

1. Ğâyet kıyâmet ancak bu kıdd ü bu kıyâfet
Âşûb-ı dehr hüsn ü haţ fitne ğamze'âfet
2. Ol âfetüñ elinden bu deñlü fitnelerle
Uşşâk olursa tañ mı 'âlemlere melâmet
3. Bende egerçi başa sultân olup yürürdüm
Kul oldum eşiginde yaruñ zehî sââdet
4. Olmuş ciğer kebabı hem hûn-ı dil şarâbı
Ğamzen okını cânım ister k'ede ziyâfet
5. Öldi ğamuñla 'Aşki hiç olmadı peşimân
Gerçi ki her bir işüñ olur soñı nedâmet

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ger dilim dilim dilerse baĝrumı peykân-ı dost
Her dilim bir dil olup ol dem diye ki kanı dost
2. Sımazam düşmen elinden şınsa ser peymânesi
Kılmışam 'ahd-i ezelden 'aşk ile peymân-ı dost
3. Rûz-ı maşşer her kişi elden düşürse dâmenin
'Aşk ile ol gün elümden düşmeye dâmân-ı dost
4. Ey gönül kanı bu mihnet-hânede bir dost kim
Derd ile ölmezden öñdin eyleye dermân-ı dost
5. Tañ mıdur ğûy-ı ser-i 'uşşâk ger ğaltân ola
Tokınur meydân-ı ğamda darbet-i çevĝân-ı dost
6. La'1-ĝûn olsa n'ola kûy u ser-i çevĝân-ı yâr
Hûn-ı 'uşşâk ile her dem şulanur meydân-ı dost
7. Geh şunılır hûn-ı ğam düşnâm olur gahi 'atâ
Hamdü-li'lleh eksük olmaz 'Aşki'ye ihsân-ı dost

27 N.48a

28 M.57a, S.26a

1. ki : kim S.

7. hûn-ı : h'ân-ı S.

SE

29

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kılma ey meh şu^{le}-i ruhsâr-ı cânân ile ba^h_s
Kirm-i şeb-tâb eylemez hurşîd-i tâbân ile ba^h_s
2. Ötme kûy-ı yârda ^uşşâka karşı ey rakîb
^Aybdur zâğ eylemek mürğ-i gülistân ile ba^h_s
3. Yusuf-ı Mısr ile sen da^{vâ}-yı hüsn et ey şanem
Edeyin hüzn içre ben Ya^kûb-ı Ken^{ân} ile ba^h_s
4. Hâtem-i ^aşkuñ kılursa her kimün gönlünde câ
Eylesün mûr ise haşmetde Süleymân ile ba^h_s
5. Ey dür-i yek-dâne bu nev^a a^karsa ^âkîbet
Seyl-i eşküm eylesün deryâ-yı ^ummân ile ba^h_s
6. Zâhidâ ^uşşâk ile da^{vâ}-yı ^aşk etmek neden
Eylemez ^huşyâr olanlar çünki mestân ile ba^h_s
7. Çeşm-i ⁱbretle kamû eşyaya kılduñsa nazâr
Eyle ^Aşkî ^şive-i hikmetde Lokmân ile ba^h_s

29 M.57a, N.48a, S.27a

2. karşı: karşı M.

6. ^huşyâr: şebbâz M.

CİM

30

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Öyküñdi hadd ü zülf-i büt-i dilsitâna genc
Edindi mâr-ı heft-seri tâziyâne genc
2. Vaşluñ gamıyla âşık-ı divâneler gibi
Eyler harâbe yerleri varup mekâne genc
3. Olmaz bahâ vişâlüne çün gördi kendüyi
Nahr ile yerlere şokup atdı yabana genc
4. Cân virmeyince irmedi uşşâk vaşluña
Kimse cihânda bulmadı çün râygâne genc
5. Zülfüñ yüzünde vechi var olursa piç piç
Elbetde mesken olur efendi ilana genc
6. Tağıtmasuñ di çeşmüne gönlüm hazînesin
Lâzım durur çü husrev-i şâhib-kırâna genc
7. Ko gayrı genci aşkdan ayrılma Aşkiyâ
Mülk-i cihânda ister iseñ câvidâne genc

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Dünyada bî-bekâyımış ey dil bu taht u tâc
Dellâl-ı dehr cümlesin âhîr eder hârâc
2. Derd-i ecel gelince kılur sıhhatuñı tarh
Def' eylemez bedenden anı hiç bir 'ilâc
3. Zâhîr degül mi şişe-i çerhuñ kedüreti
İçindekini gösterür elbetde her zücâc
4. Yanup yakılma hırş ile bir iki nân için
Tennûr-vâr olma yüri âteşi-mizâc
5. Muhtâc olursañ ey gönül öl pâdişâh ol
Her dîn-himmet olana gösterme ihtiyâc
6. Dürlü nefâyis ile bu gün pür olan şikem
Ne fâyide görür 'acaba yarın ölse ac
7. Aşkî cemâl-i yâri çü bidâr olan görür
Dünyada h'âb-ı gaflet ile yatma gözüñ ac

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kılma hâkiler gibi süflî saraya ihtiyâc
Şâh-ı aşk olup edin çerh ile mihri taht u tâc
2. Harca sür varuñ ki bir harca yararun kalmaya
Kılsa dellal-ı fenâ 'ömrüñ metâinı hârâc
3. Yarın ey dil-haste çün kimse tabîb olmaz saña
Gel bu gün zaħmuña merhem var iken eyle 'ilâc
4. Çehre-i dilberde nûr-ı Ahmed-i Muhtâr'a bak
Çün Celâleddîn'e nûr-ı Şems olmuşdur sirâc
5. Şaldı haţţun Rûm'a ş'ol ceys-i Hâbeş gibi fiten
Şâh-ı hüsn olup ruħun mihr ile mehden aldı tâc
6. Yüz bulup ş'ol bir kara kul gibi sultân olmasa
Mısr-ı hüsnünden begüñ kurmazdı cânâ taht-ı âc
7. Ni'met-i dünyaya gâfiller gibi olma hâris
'Aşkiyâ gözden toyar merd-i kanâat gözüñ aç

HA

33

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bir nefesle nice mürde eylemiş ihyâ Mesîh
Sen beni her dem nedendür öldürürsün a Mesîh
2. Hep mesîhîler riyâzet ehli olmağın benüm
Za'f-ı hicrândan vücûdum kıldı nâ-peydâ Mesîh
3. Şanuram oldu Mesîhâyile hem-dem âfitâb
Her kaçan alsa eline sâğar-ı şahbâ Mesîh
4. Mürde-dil âşık-ları bir demde ihyâ kılmaga
Mu'ciz-i 'îsâ kılmur ol la'l-i şeker-hâ Mesîh
5. Deyr-i âlemde esîr-i sûret eyler Aşkii
Âkıbet zünnâr-ı zülf ü çehre-i zîbâ Mesîh

34

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Sâkiyâ vakt-i şabah oldu kanı râh-ı şubuh
Kim anuñ cür'asıdur kût-ı dil ü kuvvet-i ruh
2. Çün şabah irdi vü der-i meyhâne oldu küşâd
Ey zehî şubh u zehî bâb u zehî feth u fütûh
3. Hem-nişînân heme der-bezm ü sürâhî pür-mey
Sâkiyâ kum kum u gû müddeiyân-râ ruh ruh
4. Bâdeden şeyh kılmurken baña arz-ı tevbe
Câm-ı la'liyle beni tevbe-şiken kıldı nasûh
5. 'Aşkiyâ zevrak-ı câmı yürü elden koma kim
Doymadı bahr-i fenâ gûtesine keşti-i Nûh

33 M.58a, S.29a(1,2,3,4 : -)

34 M.58b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bitdi toprağdan dırağt-ı cism-i insan şâh şâh
Tutdı bağ-ı 'âlemi mânend-i reyhân şâh şâh
2. Kadd-i yâri gördi hayretten perişân-hâldür
Şanmañuz kim şalınur serv-i hırâmân şâh şâh
3. Ey kamer-çehre hilâl-ebrûlaruñ sevdâsınuñ
Aksidür kim götürür başında kurbân şâh şâh
4. Çeşm-i pür-eşküme hûn-âlûde müjgânüm benüm
Bahır-i kulzümde yatur mânend-i mercân şâh şâh
5. Zeyn olupdur sine-i 'Aşkı elifle dağ ile
Bitdi yer yer hâkde şan verd-i handân şâh şâh

Mefâilün Mefâilün Feülün

1. Görünelden göze endâm-ı Ferruh
Dilümden gitmez oldı nâm-ı Ferruh
2. Benüm hâl-i dil-i zârum ilâhî
Kim ola eyleye i' lâm-ı Ferruh
3. Bu ben âşüfte-hâlün şıhhatına
Dûâ-yı hayrdur düşnâm-ı Ferruh
4. Çek ey dil başuña ta haşr olunca
Kara yazuyımış âlâm-ı Ferruh
5. Göñül mürği mukayyed düşdi 'Aşkı
Giriftâr eyleyelden dâm-ı Ferruh

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Olmaduñ bu lezzet-i dünyâ ile 'âlemde şâd
Devlet-i derdüñ eyâ biçâre-dil olsuñ ziyâd
2. 'İzz ü câh u ni'emet-i dünyâya kılmazsuñ tama'
Künc-i ğamda ey göñül h'ân-ı belâdur saña zâd
3. Ğurre olma bir iki ğünlük hużûr-ı 'âleme
Cây-i âsâyiş degüldür çünki bu kevn-i feşâd
4. Râh-ı ğamda varumı ahumla berbâd eyledüm
Nây-ı nâlemle dönüp girdi semââ gird-bâd
5. 'Aşkiyâ bâdeyle bezm-i Husrevânî kıl yine
Başına her bir kabâb urundu tâc-ı Keykubâd

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Pür-nağş u zîver etdügiyçün her nigârı 'ıyd
Şehr içre buldı rağbet ile i'tibârı 'ıyd
2. Gül yüzlü lâle-ruĥlar ile ser-be-ser yine
Pür-zînet etdi ğülşen-i şehri bahâr-ı 'ıyd
3. Öldürdi idi kâfir-i nefsumizi şıyâm
Olmasa idi daĥı penâhı ĥişâr-ı 'ıyd
4. Ğark oldu ğarb sâhiline zevrağ-ı hilâl
Bahr-i felekde esdügi dem rûzigâr-ı 'ıyd
5. Cismin hilâl eyledi mey nûş edenlerün
Kaĥr-ı yasağ-ı rûze ile intizâr-ı 'ıyd
6. Seyr eyledük toyunca müzeyyen güzelleri
Bu kaldı bize daĥı hemân yâdigâr-ı 'ıyd
7. Şehründe hoş gör anı ki 'Aşkı gibi şehâ
Üç ğün misâfirün dürür etmez karârı ıyd

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hâk Taâlâ eylesün ömr-i şerifün ber-mezîd
Devletünde oldu gicem Kadr ü rûzum rûz-ı 'ıyd
2. Ben berât-ı şâh ile bir özge bayram eyledüm
Dağı tuğra-yı hilâl-i 'ıyd olmadın bedîd
3. 'ıyd-i maqşûda karîb oldum berât-ı şâh ile
Devletünde kadre irdüm dir isem olmaz ba'îd
4. Zulmet-âbâd-ı 'adem olurdu âhır menzilüm
Olmasa baht-ı siyahum âb-ı luţfuñla sepîd
5. 'Aşkiyâ şükr-i 'aţâ-yı Zü'l-Celâl et kim bu gün
Defter-i şâhîde nâmuñ maḥv iken oldu resîd
6. Haşre dek ihsân-ı şâhuñ şükrin etmezdi edâ
Başdan ayağa zebân olsa tenüm mânend-i bîd

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hil'at-i zer-beft ile sanmañ berâberdür nemed
Halka bârân-ı havâdiş yağsa bihterdür nemed
2. Şâf-dil 'âşıkı her dem çeker dâmânına
Bir sanem-sîmâ mürüvvet ehli dilberdür nemed
3. Hamdü-li'lleh kim degül muhtâc-ı kümâc u tınab
Bir müheyâ bî-sütün mahbûb çâderdür nemed
4. Balsa bir deryâ-dili eyler ihâta rûz u şeb
Akdeñüz gibi derûnı tolu gevherdür nemed
5. Dünyede ışşı şovuk görmiş geçürmiş rûzigâr
Merd-i hâk-bîne fenâ yolında yâverdür nemed
6. Dostum mir'ât-ı ruhsâruñ gılâfıdur ḥaṭuñ
Nitekim âyîne-i ḥurşide ḥâverdür nemed
7. 'Aşkiyâ ol küçeḡi her gice örter başdırur
Gerçi kim şofılanur amma ne kâferdür nemed

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Halka gerçi yılda bir kez gösterür didâr'ıyd
Ben senüñ görüp cemâlüñ eyledüm tekrâr'ıyd
2. Kıldı didâruñ dil-i 'uşşâkı rûşen nitekim
Kalbine hacıların virdi şafâ envâr'ıyd
3. Hicre şabr edenler irer vaşl-ı yâra'âkıbet
Çünkü her bir rûzenüñ sonunda ey dil var'ıyd
4. Halk-ı 'âlem yılda bir'ıyd eyler ey meh-rû velî
Ben senüñ görüp cemâlüñ eylerem her-bâr'ıyd
5. Mâtem-i hicründe 'Aşkî dostum kan ağlaya
Bu revâ mı vuşlatuñda eyleye ağyâr'ıyd

Mefâilün Mefâilün Feülün

1. Sirişk-i çeşmüm ile ah-ı pür-dûd
Beni kapuñdan âhır etdi merdûd
2. Kapuñda sürh-rû kıldı dirîgâ
Beni ey lâle-ğad eşk-i dem-âlûd
3. Cihânda ey şanem bâtıll degül mi
Seni koyup edinen Lât'ı ma'bûd
4. Buluşmağa gam-ı 'aşk ile cânâ
Göñül rûz-ı ezel olmışdı ma'hûd
5. 'Aceb mi iñlesem ney gibi dem dem
Olupdur âteş-i 'aşka dilüm ûd
6. Dilâ destümde olurdu Ayâz'ı
Müyesser olsa bezm-i vaşl-ı Maḥmûd
7. Okudup 'Aşkî'i hüsnüñ kitâbın
Nedür şarf eylemekden gayra maḥşûd

Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

1. Ğamuñdan olmadı bir dem göñül. şâd
Elüñden ey cefâ-hû dâd u feryâd
2. Ğarâb-âbâd-ı dil vîrân olupdur
Uraldan sen cefâ vü cevre bünyâd
3. Vefâ kıl disem eylersin cefâyı
Bu mudur âdemîlik ey perî-zâd
4. Yaradan Ğâkden insanı kılmış
Tenüñ billûr u Ğalbüñ seng ü pulâd
5. Göñül abdâlını râh-ı fenâyâ
O tıflüñ pîr-i 'aşkı kıldı irşâd
6. Tarîķ-i 'aşķda benlik Ğubârın
Kıl ey dil her nefes ahuñla berbâd
7. Şarâb-ı la'1-i dildârı leb-â-leb
İçerseñ 'Aşķiyâ var nûş-ı cân-bâd

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Keşf olup baña niķâb-ı rûzeden dîdâr-ı 'ıyd
Ğalbine mü'minlerüñ virdi şafâ envâr-ı 'ıyd
2. Rûze-i hicründe 'ıyd-i vaşluñuñ müştâķına
'Arz edüp cânâ hilâl-ebrüñı kıl izĞâr-ı 'ıyd
3. Ğatm olupdur rûzda çün kâr-ı taķvâ vü şalâĞ
Câm-ı mey şun şâķiyâ zevk ü şafâdur kâr-ı 'ıyd
4. Rûze-dârân-ı firâķ olanlar eylerler niyâz
Nâz ile şalınsa her bir serv-i gül-ruhsâr-ı 'ıyd
5. Yok dimez virür metâ-ı vaşla cânın müşteri
Her kaçan gün yüzlülerle Ğerm ola bâzâr-ı 'ıyd

2. cevre : zulme S.

6. benlik Ğubârın : benlik kıldı Ğubârın M.

7. la'1-i dildârı : la'1-i nâba dildârı M.

1. baña: nâgeh S.

6. Allar gülgûniler geymiş çü her bir lâle-ğad
Tâze güllerle donanmış ser-be-ser gülzâr-ı 'ıyd
7. Kılssa vaşluñda gönül büseñ temenna etme 'ayb
Dostum âdetdür eyler cerrini cerrâr-ı 'ıyd
8. 'Ömr-i âdem gibi kûtehdür zamân-ı vaşl-ı yâr
'Aşkiyâ anı güzer kılmakda olmuş yâr-ı 'ıyd

ZEL

45

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Olsa tañ mı büse-i la'l-i leb-i cânân lezîz
Her kişiye zâhidâ elbetde olur cân lezîz
2. Çeşme-sâr-ı la'lüñüñ nâdân ne bilsün lezzetin
Hızr'a şor kim nice olur çeşme-i hayvân lezîz
3. Bezm-i aşkuñda hayâlünden cüdâ olmaz gönül
Dostum lâ-büd olurmuş şohbet-i sultân lezîz
4. Haţtuñ irse dil temâşâ-yı ruhuñdan zevk eder
Ehl-i 'irfâna bahâr olsa gelür seyrân lezîz
5. Dide ağlarken dili bi-hod şafâlar kesb eder
'Aşkiyâ olur çü h'âb-ı vahdet-i bârân lezîz

46

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Sâkiyâ mey telhdur amma ki keyfiyyet lezîz
Hürmet ile nûş kıl ki uluñı hürmet lezîz
2. Didüm ey cân la'lüñi emsem el urma hançere
'ıdi kim su tamzırurlar olıcak şerbet lezîz
3. Nâgehân vuşlatda fûrkat acısın yâd eylese
'Aşıkâ ol deñlü gelmez hâlet-i vuşlat lezîz
4. Ğâfil olma devletüñ ey dil çü letdür âhırı
Ey aña lezzet diyen her giz olur mı let lezîz
5. 'Aşkiyâ her meşrebüñ bir zevki vardur çün gelür
'Aşıkâ kûy-ı muğan vü zâhide da'vet lezîz

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. İşiden nâlişimi nâle-i dolab şanur
Çevre yanumda gören yaşımı girdâb şanur
2. İşidüp her gice dil itlerüñ âvâzesini
Özenür varmağa cem'iyet-i aḥbâb şanur
3. Kim ki gün toğmadın ol mâh-ı dil-ârâyı göre
Âleme fer virici mihr-i cihân-ṭâb şanur
4. Görse yollarda gönül na'l-i semendüñ izini
Şevk ile secdeler eyler anı mihrâb şanur
5. Aşkiyâ ḥâke şalup gevheri şarrâf geçen
Pileye rağbet edüp gevher-i nâ-yâb şanur

Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Feülün

1. Ey dil saña ger görine bir sûret-i dildâr
Çeşmünden anı tiz kapar çerḥ-i sitem-kâr
2. Aç gözünü bir yâre nazâr kıl bu cihânda
Ta dide gide ol nazaruñda kala her bâr
3. Ey bülbül-i dil kıl yine bir gülşene pervâz
K'anda ebedî olmaya âlâm-ı ḥas u ḥâr
4. Ger ister iseñ şihḥat-i yarını bu gün gel
Derd-i ḡam-ı aşk ile kıl öz nefsüñi bîmâr
5. Kıl reşk-i ḥasedden dil ü cân âyînesin pâk
Ta kim vire kalbüñe şafâ pertev-i didâr
6. Cân cevherini sîm ile dinâra çürütme
Sîmî sitem olup soñı dinârufı olur nâr
7. Naḳḳâş'ı gözet bağlama dil naḳş-ı cihâna
Âzâde yürî kayda sakın olma giriftâr
8. Derdâ ki kilisâ-yı fütâde-dil-i Aşkı
Bir gözleri kâfir saneme oldu hevâdâr

9. Âşk âyetini okıyup İncil-i hatından
Bağladı saçı küfri ile biline zünnâr

49

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aç gözün ey dil şafâyile ruḡ-ı cânânı gör
İn ü ândan geç anuñ hüsniinde olan ânı gör
2. Görme her zerrîn-ḡabâ mülk-i cihânuñ şâhını
Köhne delḡ ile gedâ şeklindeki sultânı gör
3. Ey hilâl-ebrû cemâlün 'ıydını 'âşıḡlara
Gel berü bir kerre göster de olan ḡurbânı gör
4. Hem gelüp şahrâ temâşâsın kıl ey İeyl-i-ḡırâm
Hem bu şahrâda gezin Mecnûn-ı ser-ḡerdânı gör
5. Ey ḡabîb-i cân u dil bî-derdi n'eylersin görüp
Gel saña cânlar viren pür-derd-i bî-dermânı gör
6. Ol şeker-leb gördi esrâr-ı ḡamından geçdüḡim
Tatlu tatlu aḡzuma söḡüp didi ḡayrânı gör
7. Mest-i 'aşḡ olan göñül çâh-ı zenaḡdânuñdadur
'Aşḡiyâ göñlüñ ararsañ yürü ol zindânı gör

50

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Ah etdürme irer saña duḡânım doḡınur
Añsızın ḡorḡarın ey dost ḡiyânım doḡınur
2. Tîḡ-i cevr ile şehâ gel beni ḡurbân etme
Lekeler dâmenüñi ḡatre-i ḡanım doḡınur
3. Ben hemân sâye-şifât ḡâk ile yeksân olurun
Nâz ile çün baña ol serv-i revânım doḡınur
4. Didüm ey ḡaşı yâ sînede ḡursun tîrûñ
ḡışm ile didi ki başuña kemânım doḡınur
5. 'Aşḡiyâ baña 'adüv niçün uzadur dilini
Ne elüm irer aña çün ne zebânım doḡınur

49 M.62a

50 M.62a

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ol şanem gördüm Mesihâ-yı zamân olmuş gelür
Mürdeler ihyâsına ser-cümle cân olmuş gelür
2. Karalar geymiş siyeh zülfin tağıtmış yüzine
Çeşme-i cân gibi zulmetde nihân olmuş gelür
3. Şalmağa her zerreye nûr-ı cemâlinden ziyâ
Gün gibi ebr-i nişâbından 'ıyân olmuş gelür
4. Dest-i gayret goncanuñ çâk etse tañ mı yakasın
Ol yüzi gül gülşene dâmen-efşân olmuş gelür
5. Aşkiyâ tur sil süpür sırça şarayın gönlüñüñ
Şehriyârüm serverüm ol mülke hân olmuş gelür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Açılan her lâle bir gül-çehrenüñ ruhsârıdur
Görinen her taze gül bir goncanuñ didârıdur
2. Var ey dil hâşıl-ı esbâb-ı rihlet eyle kim
Menzilüñ çün Bîsütün bu hayme-i jengârıdur
3. Nice erden girü kalmışdur bilürsin merd iseñ
Zâl-i dehrüñ gencine aldanma ey dil karıdur
4. Ögme ey hâce benüm mâhum katında bilüriz
Yûsuf-ı Mısr'uñ meta-ı hüsnüni bâzârıdur
5. Bûseñ içün tîg-ı müjgânuñla cânâ rûz u şeb
Aşki-i dil-hastenüñ etdügi cân bâzârıdur

51 M.62b, S.50a

5. gönlüñüñ : gönülüñ N.

52 M.62b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Egnüme gülgünü hil'at kanlu pîrâhen yiter
Gülşen olmazsa makâmum kûşe-i gülhen yiter
2. Cismüme hayyât-ı miñnet dikmege gam hil'atin
Kanlu yaşum al rişte kirpigüm süzen yiter
3. Dâğlarla her elif-bû gök gök olmuş sinede
Aşk bağında baña serv ü gül ü süsen yiter
4. Yapsalar çeşmüm harîmî hüsne karşıdur diyü
Sineden tîrûñle câna açılan revzen yiter
5. Çerç elinden tîr-i bârân-ı belânuñ def'ına
Sinem üzre halka halka dâğlar cevşen yiter
6. Çeşm-i mestüñ 'aşık öldürmekde yüz biñ fen bilür
Dostum gerçi meşeldür âdeme bir fen yiter
7. Gül yüzüñ arz eyleyüp güldür bu 'aşkı bülbüli
Yiter ağlatduñ yiter ey serv-i simin-ten yiter

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. İnersin sen varur agyâr kapuñ gerçi yüksekdür
Melek yire inüp şeytân göge çıkdugı gerçekdür
2. Felekdür bâdbânı hâk yaşum üzre zevrakdur
Direkdür dūd-ı ahum mihr ile meh iki külekdür
3. Buluşdukça añarsın mâcerâ-yı gamze-i yâri
Rakîbâ anuñ için her sözün bir tîr-i nâvekdür
4. Dilâ geç kayd-ı keşretten oñ olmaz miyvenün çoğı
Anuñ çün merdüm-i dâna cihân bâğında seyrekdür
5. Döküp yaşuñ kemân edüp kadün bin zor-bâzû kıl
Girihden akçe düşmez yayı aşkuñ 'aşkiyâ pekdür

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Edelden sinem üzre tîr-i perrânuñ nişân yer yer
Şanur el yapdı kuşlar bir harâba âşiyân yer yer
2. Vücûdum kühsârına düşüpdür ateş-i hasret
‘Aceb mi çâk-ı sinemden ‘ıyân olsa duhân yer yer
3. Nişân-ı tîrûñ olmağa ölicecek ey kemân-ebrû
Çıkup hâk-i mezârumdan görine üstühvân yer yer
4. Havâ-yı dürr-i vaşluñla habâb-ı eşk-i hûnînum
Gören şanur ki deryâdan göründi bâdbân yer yer
5. Gönül düzdi şeb-i zülfünde bulmasuñ diyü vuşlat
Dükân-ı hüsne hâlünden koñulmuş pâsbân yer yer
6. Cihânda kişver-i dîne bu gün âşûb-ı devrândan
Komuş sed tîğ-ı İslâm'ı şeh-i şâhib-kırân yer yer
7. Dahı yâdıyla ol servüñ ne dem kan ağlasam ‘Aşkı
Açılur kanlu yaşumdan gül ile erğuvan yer yer

Mefâîlün Mefâîlün Feülün

1. İñildüm nâle-i dolaba beñzer
Yaşum seyl olup ağan âba beñzer
2. Ne bürcüñ ahterisüñ ey efendüm
Cemâlün mihr-i ‘âlem-tâba beñzer
3. Uyanıklar katında zevk-i dünya
Hemânâ bir hayâl-i hâba beñzer
4. Leb-i la‘lünden ey dilber nişân yok
Sözüñ hod gevher-i nâ-yâba beñzer
5. Belâ bahrinde ser-gerdân gezersin
Be ‘Aşkı düşdüğüñ girdâba beñzer

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Esmeye başladı bâd-ı gülşen-ârâ-yı bahâr
Eyle ey dil vaktidür gül-geşt-i şahrâ-yı bahâr
2. Bâb-ı Hakk'a şubh-dem kendü dilince yalvarup
Cümle mürgân-ı çemen eyler temennâ-yı bahâr
3. Bir semen-çehreyle seyr-i sebze-zâr et kim yine
Pây-ı ehl-i işrete döşendi dîbâ-yı bahâr
4. Başladı feryâda zevk ü şevk ile vuhş u tıyûr
Tañ mı olsam aşk ile rüsvâ vü şeydâ-yı bahâr
5. Çâk olurdu teşne-dillikdan dehânı goncanuñ
Ebr-i şahñ-ı bâğda olmasa şakkâ-yı bahâr
6. Bâd-ı ezhâruñ zer ü simin perişân eyledi
Oldı şan erbâb-ı ıyş u nûşa yağma-yı bahâr
7. Esdi bâğ-ı âleme bâd-ı nesim-i lutf-ı şâh
Ol şafâyile ser-â-ser tutdı dünyayı bahâr
8. Gül gibi câm al diyü şahñ-ı çemende dâyimâ
Ârife eyler işâret verd-i hamrâ-yı bahâr
9. Aşkiyâ nakşı görüp Nakkâş'a bağla gönlüñi
Gör ne dil-keş nakş olur ezhâr-ı zîbâ-yı bahâr

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Okırsañ cümle eşyâ ser-be-ser hatı-ı ilâhidür
Felek tomarı üzre mâh-ı nev tuğra-yı şahidür
2. Gedâ-yı aşk olup ş'ol kim urundı kisvet-i fakrı
Gedâdur sûretâ lîkin cihânuñ pâdişâhidür
3. Gözüñ aç kudret-i Hakk'dan nazar kıl kadr-i insâna
Serir-i hâke şâh olmuş felekler bârgâhidür

4. Ruḥıdur rûz-ı rûşen bir sanemdür şanasın âlem
İki şeb ol ruḥ üzre güyiya zülf-i siyâhıdur
5. Ayakdan el çeküp 'Aşkı felek taḫına baş egmem
Yerüm pîr-i ḫarâbâtuñ der-i devlet-penâhıdur

59

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bûy-ı zülfüñ şaklamaz ben mübtelâdan her seher
Umduğum budur benüm bâd-ı şabâdan her seher
2. Ḥamdü-li'lleh ben ğarîb-i nâ-murâda irgürür
Dostluk peygâmını ol âşinâdan her seher
3. Câme-ḫ'âbuñdan ṭurup gün gibi 'arz etseñ yüzüñ
Ser-te-ser 'âlem ṭolar nûr u zıyâdan her seher
4. Sâkiyâ câm-ı şabûhı şun temâşâ edelüm
Dehri ol âyine-i 'âlem-nümâdan her seher
5. Dostum sen eyleme mektûb-ı düşünâmuñ diriğ
Ta seni unutmaya 'Aşkı duâdan her seher

60

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Bir bûse ile la'l-i lebüñ cân sevindürür
Guya şekerle aṭasız oğlan sevindürür
2. Kılsoñ nişâr itlerüñe cânını gönül
Bir tuḫfe ile çün nice yârân sevindürür
3. Agyâr şâd olur gönül eyleme her gün ah
Kim her günahı eylese şeytân sevindürür
4. Dil varsa âsitânuña yalanur itlerüñ
Nite ki tekye ḫalkını ḫurbân sevindürür
5. 'Aşkı 'aṭâ-yı vaşl ola bir gün sevinesin
Kim ḫulların 'aṭâyile sultân sevindürür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bâde-i aşkuñdan añlar kim kadeh-nûş oldılar
Unudup dünyayı vü 'ukbâyı bî-hûş oldılar
2. Dögünüp ırmağlar taşlarla feryâd etdiler
İrdiler çün dâmen-i deryâya hâmûş oldılar
3. Ey dür-i yek-dâne aşkuñdan dem uranlar senüñ
Katre-i nâçiz iken deryâ-yı pür-cûş oldılar
4. Na'llerle dâğlar zeyn eyleyenler cismine
Kesdiler kâli ser-â-ser dîde vü gûş oldılar
5. Düşdiler Aşkî gibi küp küp der-i meyhâneye
Bâde-i aşkuñdan añlar kim kadeh-nûş oldılar

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Pertev-i haddün çerâğı hüsn-i Leylâ'dan yaķar
Dâğ-ı aşkı haste-dil Mecnûn-ı şeydâdan yaķar
2. Dil mecâziden alur nûr-ı hakikat lem'asın
Penbeyi mir'ât-ı mihr-i âlem-ârâdan yaķar
3. Bu ne şudur hikmetüñle dönmüş ateş-pâreye
Ol ne oddur dest-i Kudret ka'r-ı deryâdan yaķar
4. Şu'le-i haddüñ tıraşıyla fûrûzân olduğı
Âl-i İmrân'dur çerâğı nâr-ı Mûsâ'dan yaķar
5. Özge ateşdür düşen kalbine Aşkî hastanüñ
Dil fitilin nûr-ı kandil-i tecellâdan yaķar

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bûseyi gizli şatarlar oldılar cânâneler
Zire şimdi âşikâre işlemez meyhâneler

61 M.64b, N.50b

62 M.64b

63 M.64b

2. Ehl-i âşkuñ dem-be-dem hûn-ı ciğerdür bâdesi
Dimesün el şerbeti kanden içer divâneler
3. Cân u ser terk etmedür âşk ehlinüñ kim pişesi
Şanma kim meydândan yüz döndürür merdâneler
4. Genç-i hüsnüñ eyleyelden ey kamer-ı tal'at zuhûr
Ser-nigûn nâkûslar virânedür meyhâneler
5. Şanma kim âvâredür uçan havâyâ sâkiyâ
Şevkden atar külâhını göge peymâneler
6. Mihr-i hâver toğmadın gel toğ kapumdan ey güneş
Diyeler ta kim görüp ne toğırurmuş aňalar
7. Mesken etmezdi dil-i Âşki'yi dostum mihrüñ
Genç-i medfûnuñ mekânı olmasa virâneler

64

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bir iki günlük sürûr-ı dehre eylerler gurûr
Bir nidâ eylen bu halka bâri ey ehle'l-kubûr
2. Gel mezâristâna gör ey haşre inkâr eyleyen
Remz ile her nergis eyder "Hâzihi yevme'n-nüşûr"
3. Yolcusın dünya ribât-ı köhnedür kılma karar
Çün sefer ehline ser-menzilde lâzımdur huşûr
4. Hurrem olursın otağında fiğân-ı nây ile
Hiç aňılmaz teng-târ-ı kabir ile feryâd-ı sûr
5. Ey tuvânâyum deyen olmuş mekân-ı mûr u mâr
Üstühvân-ı Rüstem ü Keyhüsrev ü Dârâb u Pûr
6. Var durur kat kat libâsum dime mânend-i piyâz
Sûd kılmaz tond-bâd-ı mevt ile oldukça ur
7. Cây-gâhuñ çerh-i çârum ola mânend-i Mesih
Âşkiyâ kayd-ı alâyıkdan ger eylerseñ ubûr

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Benüm kanlu yaşumla her nefes yüz biñ demüm vardur
Ne bilsün halk-ı 'âlem gamla özge 'âlemüm vardur
2. Benem ey dost berdûş iken zebûnı kûşe-i derdüñ
Ne kara başa dermânüm ne zahme merhemüm vardur
3. Senüñ nev-bâve bir tâze gülüñ var ise ey bülbül
Benüm bir nev-resîde lâle-had gonca-femüm vardur
4. Şarâbum kanlu yaşum muṭribümdür şiven ü nâle
Bu gün bezm-i belâda hem demümle hem-demüm vardur
5. Ne ahum gibi üstüme döner bir kimse var 'Aşkı
Ne gönüm añlamağa sırr-ı 'aşka mahremüm vardur

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Bu sürâhî bir perinün peykeri nisbetlidür
Pençe-i sîmîni sâkî şehperi nisbetlidür
2. Toḫınur her münkirüñ ta'n etse lâ-büd başına
Merdümîdân-ı şafânun şeşperi nisbetlidür
3. Şâh-ı serkeşdür oturmuş taht-ı zerrîn üstine
Câm-ı la'îlîni serinde efseri nisbetlidür
4. Husrev-i mülk-i şafâdur kim oturmuş ser-firâz
Şaf çeker erbâb-ı meclis leşkeri nisbetlidür
5. Sâkda zincîr-i zer gûşında la'îlîn gûş-vâr
Sâde-rû bir sîm-sîmâ Hayderî nisbetlidür
6. Ya meger hûn-rîz bir dilber sipâhî-zâdedür
Ya şeh-i şâhib-kırânüñ çâkeri nisbetlidür
7. Pür-meânîdür derûnı meskenetdür cünbüşi
'Aşkiyâ ehl-i şafânun rehberi nisbetlidür

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Beni gördükçe bigâne dirilür yâr yâd añlar
Rakîbüñ şerrini görmez benüm hayrum fesâd añlar
2. Adûnuñ rağmına handân olur dil yârı gördükçe
Beni ol verd-i handânım nihânî belki şâd añlar
3. Murâd-ı kâm-ı dünyadur hamâkat viren insaña
Nedür bu kâr u bu hâne bu sırrı nâ-murâd añlar
4. Haç-ı elvân-ı ğıbrâ-yı siyahı añlamaz görse
Egerçi mekteb-i âlemde yüz biñ var sevâd añlar
5. Mukırr-ı cürm olup Aşkî niyâza yüz tutan Camî
Yeg andan kim okur ilmi haçasın ictihâd añlar

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Tâb-ı ahumla dehânımdan çıkan tebhâleler
Bâğ-ı aşkuñda baña oldı dühânî lâleler
2. Bâğbân-ı aşk cismüm gülşen etmişdür benüm
Güllerümdür dâğlar bülbüllerümdür nâleler
3. Şevk-i haddüñle müjem üzre sirişküm guyiya
Pertev-i hursîd ile çıkmış cemende jâleler
4. Hey ruhi âlüm dil-i uşşâkı yüz biñ âl ile
Ğanzeler komadığı yirden revâ mı alalar
5. Duğter-i rez çekmek ister gibi Aşkî sâkiyâ
Kûy-ı hammâra el altından şalar dellâleler

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Cihân deyrinde sengîn-dil büt-i nâ-mihribânım var
Ğamından erğanun mânendi feryâd u figânım var
2. Habâb-ı mey gibi şevk-i lebûñle oldum âvâre
Buçuk sâât ne bir yerde karârım ne mekânım var
3. Ben ol mürğ-i giriftârem bu gün bu dâm-ı hâkide
Nihâl-i sidre-i bâğ-ı cinânda âşiyânım var
4. Reh-i aşkuñda düşmenden benüm bir zerre bâküm yok
Hamîde kadd ile ahum gibi tîr ü kemânım var
5. Senüñ yılda bir açılır gülüñ var ise ey bülbül
Benüm her yaz u kış taze açılır gülsitânım var
6. Ğam ocağında bir abdâl idüm tenhâ bi-hamdi'lleh
İrişdi pîr-i aşkuñ himmeti bir nev-cüvânım var
7. Cihânda Aşkiyâ Leylâ-şıfat Şîrin-şanemlerle
Benüm Ferhâd ile Mecnûn mişâli dâstânım var

Fâîlâtün Mefâîlün Fa'lün

1. Cânuma Ğamzelerle dilberler
Tîğ u hançer havâle eylerler
2. Müjeler gizli râzı yâr ile
Hâl diliyle baña söylerler
3. Şu'le-i âteş-i Ğamun giyürür
Eğnüme serverâ serâserler
4. Baña ölüm degül mi haţtuñ erüp
Enegüñ oşsar oldu berberler
5. Nazm-ı Aşki yed-i fesâhat ile
Tutdı Ğuş-ı cihâna Ğevherler

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Câm-ı mey dil hânesinün rûşenâsın arturur
Nitekim âyinenün şaykal şafâsın arturur
2. Bu cihân halkına dünya lezzeti virür tama^c
Tatlı elbetde kişinün imtilâsın arturur
3. Bahr gibi şâf-dil pür-gevher olan aşk ile
Kangı iklîme varursa âşinâsın arturur
4. Ah kim günden güne oldukça serv-i ser-firâz
Âşıkun ol kâmet-i bâlâ belâsın arturur
5. Gül yüzünde hat görüp gönüm figân etse ne tan
Şeb irişse bülbül-i şeydâ nevâsın arturur
6. Gayrılar vaşluñla şâd olsa ziyâd olur gamum
Mâtem ehlinün sürûr-ı ıyd yasın arturur
7. Ol tabîb-i cân kamu derd ehline eyler devâ
Ben garîbün ah kim derd ü belâsın arturur
8. Artsun eksilmesün mihr ü muhabbet dilde kim
Aşk künci âşıkun her dem gınâsın arturur
9. Dost eksildüp vefâsın cevrin etdükçe füzün
Aşki-i muhlis niyâz ile senâsın arturur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çekdi zer mıstar zeberced levha sîmîn hâmeler
Saldı şehnâz ile uşşâka mahabbet-nâmeler
2. Bir kamer talat gibi meclisde par par yanmağa
Geydi şem-i zer-nigâr altun benekli câmeler
3. Sergüzeştüm kılmag için hâk-i pâ-yi yâra arz
Yazdı eşküm şafha-i ruhsâruma ser-nâmeler

4. Keşf kılmadı dehânuñla meyânuñ sırrını
Vaşf-ı hüsnün mû-be-mû şerh eyleyen 'allâmeler
5. Kays gibi Kışşahâ-yı 'aşkuñ ey Leyli-hırâm
'Aşki'nün âhır üşürdi başına hengâmeler

73

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Çemende bâğbân bir dânededen nâzik-nihâl eyler
Kaçan keş-rev ola tîğ u teberle gûşmâl eyler
2. Urunur başına lâle çemende tâc-ı la'lini
Görür mağrûrdur devrân hasedden pâymâl eyler
3. Ruhuñda haç görüp gönüm sorar hâşıyyet-i la'lin
Şanasın Hızır'a irdi çeşme-i cândan sûâl eyler
4. Basîret ehline ibret-nümâ olmağa ol şânî'
Hezârı ehl-i derd edüp güli şâhib-cemâl eyler
5. Gönül mürği hevâ-yı aşka pervâz etmege dâyim
Cenâhına dizüp tîr-i müjenden perr-ü bâl eyler
6. Dem-i båd-ı sabâ kılsa muattar bezm-i âfâkı
O demde duhter-i rez ehline kanın halâl eyler
7. Hâkîkat ehline vâre ise râz açmak durur kaşdı
Bu nazm u şi'r ile 'Aşki mecâzı bir mişâl eyler

74

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Cân virüp dil haçına ol la'l-i gül-fâmı öper
Rind-i derd-âşâma beñzer kim leb-i câmı öper
2. Bâğ-ı hüsnünden ki seftâlu temennâ eyleyem
Ol nihâl-i tâze fınduk birle bådâmı öper
3. Şefkat etse acıyup yaşuma deryâlar n'ola
Kande kim bulsa kerîm olanlar eytâmı öper
4. Nâme-i hüsnün Hudâ'dan geldi öpsem vechi var
Bende Mevlâdan gelen mektûb-ı peygâmı öper

5. Âşkiyâ baġrum sürâhi-ves nice kan tołmasun
Yüz kıızardup sâġar ol serv-i gül-endâmı öper

75

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Cismüm ki nâr-ı ġasret ile dâġ dâġdur
Her dâġ yimege tenümi bir kelâġdur
2. Alnuñ diyâr-ı Şark durur yüzün âfitâb
Ey mâh-çehre ġaġt-ı ruhun Karabaġ'dur
3. Zâd-ı ġam ile râh-ı fenâ içre zâhidâ
Seyyâh-ı aşka iki cihân bir konaġdur
4. Mihrinde şâdıġ olduñ eyâ şubġ ol mehün
İki cihânda alnuñ açuġ yüzün aġdur
5. Âşki fenâda kişver-i ġam pâdişâhiyam
Çerġ-i kebûd üstüme nîli otaġdur

76

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Cür'alardan ġûblar biz ġâki çün yâd etdiler
La'lden bir tekye-gâh-ı aşk bünyâd etdiler
2. Evvelâ öldürdiler ol serv-ġâmetler bizi
Nâme-i ġaġla dönüp kulluġdan âzâd etdiler
3. Gördüler Manşûr-ves zülfünde ber-dâr olduġum
Yaġdılar ġâkisterüm ahumla berbâd etdiler
4. ġûblar ġüsnün bize şem-i hidâyet gösterüp
ġamdü-li'lleh kim ġarîġ-i aşka irşâd etdiler
5. Ş'ol ġadar ġaş urdılar kim külbe-i aġzânumun
Seng-i mihnetle der ü divarın âbâd etdiler
6. Nâr-ı âhuñla bizi aşık kebâb etdüñ diyü
Başuma ġuşlar üşüp gülşende feryâd etdiler
7. Gel berü ey mâh-rûlardan kerâmet isteyen
Âşki'i gör kim belâ-yı aşka mu'tâd etdiler

75

1. yimege : yitmege S. M.67a, N.52b, S.34a

76

5. Seng-i : Seng ü M. M.67b, N.54a, S.36a

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Didüm ey kaşları yâ tîr-i müjeñ câna geçer
Nâz ile didi okuñ geçmişine tutma siper
2. Ugramaz kâkülüne havf-ı müjeñden dil ü cân
İşlemez çünki harâmîli olan râh-ı güzer
3. Sanemâ şevkuñ ile gönlüne şanma ki gele
Zerrece aşık-ı bî-bâk olanuñ havf u hatâr
4. Nazarı nice kıllur hüsnüne erbâb-ı şafâ
Maḥv olur nûr-ı cemâlün göricek ehl-i nazâr
5. Aşkiyâ ol dem irer gözlerüme nûr-ı başâr
Geh ayagın yüzüme luṭf ile ol şâh basar

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ḥamd ol Allah'a kim dünyâya bârân yağdurur
Lü'lüi lâlâ kıllur bârân-ı nîsân yağdurur
2. Eyleyüp ebrûyı sîmîn kabzalu müşgîn kemân
Ġamzelerden kalbe her dem tîr ü peykân yağdurur
3. Kana girme kıl hazer ey serv-i gülzâr-ı cemâl
Bâğ-ı dehre ebr-i ahî aşıkun kan yağdurur
4. Aşıka zulm etme cânâ olmasuñ kaḥt-ı vefâ
Ni'met-i mülke şehâb-ı adl sultân yağdurur
5. Aç gözüñ ey dest-i sâkıde kerâmet yok diyen
Cür'alardan bezme gör la'l-i Bedaḥşan yağdurur
6. Ta'na-i düşmen gibi dest-i havâdis aşıkun
Kande olsa başına senğ-i firâvân yağdurur
7. Çeşm-i Aşkî hasret-i dendân u la'lünden senün
Dürc-i ḥâke katre katre dürr ü mercân yağdurur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hançer-i üryân ki dest-i yâr-i bî-bâkümmedür
Urmadın âsâr-ı zahmı cân-ı şad-çâkümmedür
2. Tâb-ı dilden dostum pejmürde olmasın diyü
Verdi ruhsârıñ hayâli çeşm-i nemnâkümmedür
3. Çerh-i çârumdur şanasın âfitâb olmuş süvâr
Tevsen-i eflâk ki zîr-i şâh-ı çâlâkümmedür
4. Ğamzeñe sordum perişân göñlümi zülfüñ didi
Bend bend olmuş yatur el'an fitrâkümmedür
5. Tûṭiyâ-yı çeşm-i 'âlem-bin olursa tañ degül
'Aşkiyâ çün kim maḥabbet gevheri ḥâkümmedür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ḥayl-i ğam ahumla yaşum mâcerâsın gördüler
Ḳondılar dil mülkine âb u ḥavâsın gördüler
2. Düşdiler sevdâsına zıll-i sââdetdür diyü
Ḥalk-ı 'âlem ol şehün zülf-i ḥümasın gördüler
3. Kâkülünde cem' olan diller perişâan oldular
Ol kemân-ebrûlarınuñ yay ḳurasın gördüler
4. Bâz-ı 'aşḳuñ cilve eylerken 'adüvler göñlümi
Yıḳmağa çalışdılar şâhin yuvasın gördüler
5. 'Aşkiyâ âyîne-i daḡuñla dilberler seni
Defter-i 'uşşâka yazdılar cilâsın gördüler

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ḥalk-ı 'âlem olmayup cânâne ṭâlib gitdiler
Rûh-ı pâke irmeyüp bir ḳurı ḳalıp gitdiler

2. Dil sarayın yıķup özge binâlar yaptılar
Âķıbet derd ü firâķ ile bırağup gitdiler
3. Dâr-ı fâniden Bekâ mülkine maħmil bağlayup
Şâd ol cânlar ki aşķ ile muşâhib gitdiler
4. Geldiler dünya-yı fâniden bi-külli göçdiler
Ehl-i diller kim Bekâ mülkine şâhib gitdiler
5. Aşķiyâ zâhirde bu halk ile zıdd olma şaķın
Ârif olanlar çü tevbihe şığayup gitdiler

82

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Haddün üzre ķo haķuñ olsun ıyân üç günde bir
Olasın ta âfet-i devr-i zamân üç günde bir
2. Bir iki günden ķamer devrinde ey meh göresin
Zâhir ola fitne-i âhır zamân üç günde bir
3. İki vaşl olsam ol yâra üçünci gün firâķ
İrişür eksük degül baña ziyân üç günde bir
4. Aşķâra arz eden her gün ruħ-ı zibâsını
Ey dirîgâ şimdi göstermez nihân üç günde bir
5. Âb-ı vaşluñ şun eyâ ser-çeşme-i âb-ı hayât
Yanmasun tâb-ı büt-i hicrûñle cân üç günde bir
6. Yoluma ölmez diyü ben âşık-ı ser-bâzını
Tîg-ı hicrân ile eyler imtiħân üç günde bir
7. Görmeyem ta haşre dek her giz azâb-ı ķabri ben
Ķabrüm üzre gelseñ ey ruħ-ı revân üç günde bir
8. Hayme-i eflâkden hürşid olurdı müşteri
Ķılsa ordu seyrim ol şûh-ı cihân üç günde bir
9. Ol müferriħ-leb şanemle iki gün hayrân olup
Aşķiyâ nûş et şarâb-ı erguvân üç günde bir

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Hâlüñ gamıyla gönlüme kıddüñ hayâl olur
Lâ-büd çü dâne hâke düşe bir nihâl olur
2. Ağyâr uzatmasun bu haţţ-ı müşğ-nâba el
Har u hâs ile rûy-ı çemen pâymâl olur
3. Cem' olsa penc mâh-ı nev ile bir âfitâb
Bedr-i münîr zerreye irer hilâl olur
4. Zâhid şarabı dökme yabana harâm ise
Kanına girme üç gün içinde halâl olur
5. Ş'ol serde kim hevâ-yı haţţ u zülf-i yâr ola
Az vaqt içinde mûr ile mâra sifâl olur
6. Kırb-ı vişâl-i yâre irişdükçe ehl-i hâl
Varmaz tekellüm eylemege dili lâl olur
7. Tab'uß şehâb-ı himmet-i şehden mi aldı feyz
Aşkı bu sözlerüñ ne dürr-i bî-mişâl olur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hâtem-i câm al ele ey dil Süleymân'lık budur
Bende-i Dârâ'yı aşk ol yûri sultânlık budur
2. Sil enâniyyet gubârın levh-i hâtırdan gamı
Cür'a-dân-ı aşkdan nûş eyle hayrânlık budur
3. Çâre-i dermâna meyl etdüm ümid-i vaşl ile
Naqd-i derdüñ bilmedüm kıdrin peşimânlık budur
4. Yile virdüm hırmen-i şabrum hevâ-yı aşk ile
Kendümi cem' etmedüm dahı perişânlık budur
5. Bilmeden harf-i vücûduñ ey kılan da'vâ-yı ilm
Dür kitâbı'ucb u tîmâtı ki nâdânlık budur
6. Aşkıyâ kıyda bedel kıлма tecerrüd'âlemin
Gayrıdan göz yum fenâ kesb eyle insanlık budur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Devlet ol başuñ ki yâruñ zülfi sevdâsındadır
Rûşen ol göz kim anuñ hüsni temâşâsındadır
2. Hürrem ol dildür ki her kâdeyse ah u vâh ile
Yalvarup ol dilberüñ vaşlı temennâsındadır
3. 'Aşk isterseñ dilâ gavvâş-ı bahr-i guşsa ol
Zîre ol dürr-i yegâne guşsa deryâsındadır
4. Kıl mürüvvet ey şabâ hâk ile yeksân eyleme
Bu perişân göñlüm ol zülf-i semen-sâsındadır
5. Maqd-ı kalbin 'Aşkı yağma eylemiş dilberlere
Hep güzeller şimdi anuñ göñli yağmasındadır

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dilde şevküm her dem ol zülf-i semen-sâ arturur
Nühket-i misk-i Hutun elbetde sevdâ arturur
2. Hıfz eder dil kîse-i çeşümde sîm-i eşkümi
Yoluña harc etmege beñzer ki dünya arturur
3. Fikr-i la'lüñ hatıra gelse göñül kaynar taşar
Nitekim cûş u hurûşı câm-ı şahbâ arturur
4. Mülk-i dilde dem-be-dem artar yaşumla zâd-ı gam
Ni'metin şehr-i Sitanbul'uñ çü deryâ arturur
5. Gaflet ile 'Aşkiyâ âlâyişine'âlëmün
Karışan Dârâ-yı devrân ise gavgâ arturur

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Dilâ gam çekme kim vaqt-i huzûr-ı kâmrânîdür
Açıldı her şükûfe bâğa gel işret zamanıdır
2. Leb-i sâkî şeker âb-ı ineb şan al tûtîdür
Kadeh ol sâk-ı sîmîn üzre gûyâ âşiyânîdür
3. Toli yâkût-ı ahmerle gümüş zevrak durur sâgar
Habâb ol zevrâk-ı baħr-i şafânun bâdbânıdır
4. Göñül yapmak durur dâyim işi pîr-i harâbâtuñ
Dilâ Ban oğlu sâkî hod binâ-yı ıyşa bânîdür
5. Kapuñdan gitmezem baña virürlerse Sebe' mülkin
Ki ser-menzil karıncaya Süleyman âsitânıdır
6. Başum bir kaşrdur gelsün sek-i küyuñ kadem başsun
Dizilmiş pâye pâye üstühânun nerdübânıdır
7. Bi-ħamdi'lleh bu gün bir âsitânun kuludur Aşkî
Kim anuñ şehriyârı âlemüñ şâhib-kırânıdır

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ûlün

1. Derd ü gama yâr olmayana yâr dimezler
Aşk ile uyanmayana bidâr dimezler
2. Cân ile gerekdür Hâk'a ikrârı kişinüñ
Dil ucu ile olana ikrâr dimezler
3. Kej-revlik edendür sürülen dergeh-i Hâk'dan
Toğrı varan abdâla yüri var dimezler
4. Ben n'eyleyeyin cismi reh-i aşkda çün kim
Bir sûzeni olana sebük-bâr dimezler
5. Dünyada kişi aşk ile kor nâm u nişânı
Her'ilm okıyan monlaya hünkâr dimezler
6. Aşkî yüri cân terkini kıl râh-ı belâda
Ser virmeyene server-i serdâr dimezler

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Der-i dildâra varur râştî bir râhımız vardur
Bizüm ol yolda derd ü gam gibi hem-râhımız vardur
2. Senüñ hüsn-i dil-efrûzuñ var ise ey güneş-behcet
İñende odlara yakma bizüm Allah'umuz vardur
3. Yaşumdur cûy-bârum taze dâğum lâle-zârıdur
Belâ deştinde gamla yahşı sohbet-gâhımız vardur
4. Gedâyuz sûretâ ma'nîde lîkin Husrev-i aşkuz
Kurulmuş üstümüzde bî-sütün har-gâhımız vardur
5. Senüñ bir hefte hüküm eyler gülüñ var ise ey bülbül
Yedi 'iklîme hüküm eyler bizüm bir şâhımız vardur
6. Umaram 'Aşkiyâ Hâk'dan ayakda komaya âhır
Bu gün pîr-i muğan gibi çü devlet-hâhımız vardur

Fêilâtün Fêilâtün Fêilâtün Fêilün

1. Deşt-i hasretde beni ah u figândan şoralar
Merdüm-i güm-şude-i râh-ı revândan şoralar
2. Âdemi âyîne-i mülk-i hasenden göreler
Âlemi hâdise-i devr-i zamandan şoralar
3. Âteş-i sinemi tağlarda duhandan şoralar
Mâcerâsın yaşumun âb-ı revândan şoralar
4. Hâr-ı hasretde benüm zecr ile cân virdüğümi
Yine nâziklik ile gönca-dehândan şoralar
5. Hürmeti her kişinüñ çünki evinden bilinür
'Aşki'i meygedede pîr-i muğândan şoralar

89 M.70a, N.54b, S.36a

90 M.70b, N.55a, S.36b

4. nâziklik ile : nâziklikle ol N,S.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dûd-ı ah içre gören cismüm kara geymiş şanur
Bir gedâ egnine ya müşgîn abâ geymiş şanur
2. Cism-i efkârumda hûn-âlûde pîrâhen gören
Şevk-i ruhsâruñla gülgûnî kabâ geymiş şanur
3. Kûy-ı dilberde tenümde taşlar zahmın gören
Bir gedâ bir hil'at-i sengîn-bahâ geymiş şanur
4. Cism-i bîmârumda nakş-ı üstühvânum seyr eden
Egnine bir hasta köhne bûriyâ geymiş şanur
5. Künc-i gamda 'Aşki'i mihnet pelâsıyla gören
Bir kalender egnine şâl-ı fenâ geymiş şanur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dost her şâhib-naazar câna tecellâsın virür
Her kişinüñ gönlüne göre tesellâsın virür
2. Gah bir zerre gubârı gün gibi tâbân eder
Gah bir katre vücûde 'ilm deryâsın virür
3. Gir kanaat şâlına Edhem'lik eylerseñ gönül
Çün gedâ-yı 'aşk olan pelasa dîbâsın virür
4. Haţtı bir âyetdür anuñ muşhaf-ı hüsninde kim
Kâfir-i 'aşk olur ol kimse ki ma'nâsın virür
5. 'Aşki'nüñ her nuţkı bûy-ı 'aşkdan virür nişân
Her kişinüñ lâ-cerem ismi müsemmâsın virür

Müstef'îlün Fe'ûlün Müstef'îlün Fe'ûlün

1. Dil milketinde 'aşkuñ bir pâdişâha beñzer
Yanında ğuşsa vü ğam bî-had sipâha beñzer
2. Hâlün ğamı uraldan dil hırmenine ateş
Cismünde kara mûlar yanmış giyâha beñzer
3. Deryâ-yı eşk içinde ben bir levend-i 'aşkam
Başında dūd-ı ahum bir şeb-külâha beñzer
4. Hadd-i münîrün ey meh san nâr-ı Bû Leheb'dür
Ol ateş üzre zülfün dūd-ı siyaha beñzer
5. Şanma be-ħağ görinen mâhuñ yüzinde 'Aşkî
Ol ħâk-i âsitân-ı devlet-penâha beñzer

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Rûy-ı dünya bir nigâr-ı sîm-ten sîmâlıdur
Kararan tağlar anuñ yüzinde yer yer halıdur
2. Gökden inmiş berg bir sîmîn-beden maĥbûb iken
Bârid olmagın bu ħalk-ı 'âlemün pâmâlıdür
3. Hulle-i ħadrâyı gülzârı deĝişdi penbeye
Şan cihân bâzârınuñ bād-ı şitâ dellâlıdur
4. Kırş-ı ħurşîdün vücûdun görmez olduk bu felek
Bir zaman tennûr idi gör şimdi un ĝırbâlıdur
5. Pâ-bürehne penbe-i berf ile dâĝın tazeler
Bâĝda her bir şecer guya ki Rûm abdâlıdur
6. Kış gûnidür kara balçığ eyler anı âfitâb
Yok yire bu dehr-i sîmîn-câmenün ħammâlıdur
7. 'Aşkîyâ semm-i semendi başmaĝa rûz-ı şikâr
Pâdişâhuñ berf-i sîmîn mefreş-i ikbâlıdür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ruḥların sâkî mey-i nâb ile her dem âl eder
Göñlini bezm ehlinüñ almağa beñzer âl eder
2. Yâr bir kez rahm edüp 'âşık nedür ḥâlün dise
'Âşık-ı miskin anı añdukça vecd-i ḥâl eder
3. Öldürür ḥünî gözün her dem nice biñ 'âşıkı
Tîğ-ı gamzeyle beni öldür desem ihmâl eder
4. Sen anı yâ kaşuñuñ kurbânı etmezsın velî
Gamzeñe cânım bir ok atım yer istikbâl eder
5. Rûm'da cem'iyet-i leşker zamanıdır diyü
Haṭṭ-ı yâr 'iklîm-i ḥüsne nâmeler irsâl eder
6. Pâ-bürehne baş açuk dâğ-ı gam ile âkıbet
Tekye-i miḥnetde ol köçek beni abdâl eder
7. Sîm-i eşk ile sürer yüzini 'Aşkî kapuña
Pâdişâhum âdemi maḳşûda vâşıl mal eder

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Râh-ı gamda 'âşıkâ ḥimmet maḥabbetden kopar
Efser-i nûr-ı saâdet başa ḥimmetden kopar
2. Tağ u taşu ḥâlet-i vuşlatdan inler şanmañuz
Girye vü nâle kamu eşyâya fürkatden kopar
3. 'Aşıkâ luṭf eyle cânâ ḥüsn ü ḥulk olsun mezîd
Reng ü bû gül-berğ-i ḥandâna letâfetden kopar
4. Tañ mı bî-ḥûş olsa dil câm-ı lebün ḥayrânıdır
'Aqlın aldırmaḳ kişi elbetde ḥayretten kopar
5. Meclis içre bûse-i ruḥsâr-ı sâkî fi'l-meşel
'Aşkiyâ bir taze güldür bâğ-ı cennetden kopar

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Sensüz gözüme bâğ-ı cihân teng ü tardur
Gül ruhlaruñdan ayruyam iki bahardur
2. La'1-i lebiyle ş'ol haţ-ı nev-hîz-i dilrübâ
Guya kirâs-ı âl ile yeni hişârdur
3. Nokta-misâle kendümi ataldan ortaya
Perkâr-veş tolanduğım ey meh kenardur
4. Nerrâd-ı aşk taş-ı sipihr içre dâyimâ
Çekzindürür bu cân u gönül gördi zârdur
5. Fülk-i vücûd-ı 'Aşkı' emvâc-ı baħr-i ğam
Girdâb-ı hicre şalalı çok zor-kârdur

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Sinede dâğlarum bâğ-ı maħabbet gülidür
Dil-i nâlânım o gülzâruñ öter bülbülidür
2. Zülfüni ahum ile gel yüze tağıtma didüm
Gülüp ol ğonca-dehen didi ğava sünbülidür
3. Zü'lfikârı müjeler 'Ayn-i 'Ali'dür çeşmüñ
Ey Fetâ ş'ol haţ-ı Şebdîz anuñ Düldülidür
4. Dişlerüñ dürr-i 'Aden müşğ-i Hıţâ'dur haţţun
Benlerüñ Hind vilâyetlerinüñ fülfulidür
5. Kûyuñuñ velvelesi ey gül-i gülzâr-ı fenâ
Şevķun ile dil-i 'Aşkı'nüñ olan ğulgulidür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Seyredenler yaşımı deryâ-yı Ummân şandılar
Merdüm-i çeşmüm aña gark olmuş insân şandılar
2. Mülk-i gam sultânı olduğımı iller gördiler
Dûd-ı ahum üstüme kurulmuş eyvân şandılar
3. Ş'ol kadar kan ağladım hicrûñle ey Yûsuf-cemâl
Künc-i gamda il beni Ya'kûb-ı Ken'an şandılar
4. Hañçerüñden olalı pîrâhen-i cismüm kaba
Zahma'ı gördiler çâk-ı girîbân şandılar
5. Mihr-i haddüñle dile bir dâğ yakdım dün gice
Subh-dem iller görüp mihr-i Dıraşşân şandılar
6. Ejdehâ-yı dehrden üşdiler almağa murâd
Halk-ı âlem zehri dil derdine dermân şandılar
7. Kana gark olmuş yatur kapuñda Aşki gördüler
İtlerüñ cem' oldılar üstine kurbân şandılar

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Şevk-i ruhuñla sîneme dem dem ateş gelür
Pervâne-vâr göñlüme yandıkça hoş gelür
2. Dideyle buldı mihr-i ruh-ı yârı dil belî
Revzen açılrsa hâneye tâb-ı güneş gelür
3. Aşık murâd-ı nakşın umup taş-ı çerhden
Atdukca nâle zârını bir derde şeş gelür
4. Ben nakd-i cân virüp alıman bûse-i lebin
Peymâne-i şarâb ile gayra beleş gelür
5. Şâf çekdi hüsne leşker-i hat Aşkiyâ henüz
San Mısr'ı gâret etmege Günd-i Habeş gelür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şemsiyâ gün yüzlüler yanuñca ahterler midür
Yohsa yer yer dâmen-i deryâda gevherler midür
2. Ateş-i ahum midur kılmış ihata ol mehi
Egine yâhud libâs almış ser-â-serler midür
3. Zülf ü haddüñle ʿalemdür kaddüñ ey sultân-ı hüsn
Şaf çeker âşıkларуñ yanuñca çâkerler midür
4. Gözlerüñ midür gönül mülkin harâb eden yehod
Kaşd-ı dîn eyler iki ser-mest kâfirler midür
5. Dide midür dil midür dünyada her giz bilmedüm
ʿAşkîi şeydâ kılan hercây dilberler midür

Mefʿülü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Şâd ol gönül ki luţf u ʿinâyet zamanıdur
Mihmân-ı âsitâna ziyâfet zamanıdur
2. Ikrâma geldi bende-i dîrîneler n'ola
Şehden kerem umarsa kerâmet zamanıdur
3. Maḥv eyleyüp kesâfetini tañ mı her gönül
Meyl etse luţf-ı şâha letâfet zamânıdur
4. Âb-ı sürûr-baḥş u havâ-yı feraḥ-fezâ
Câm-ı cihân-nümâyile ʿişret zamanıdur
5. Maḥmil yanınca nâle vü feryâd edüp ceres
Eydür zebân-ı ḥâl ile riḥlet zamanıdur
6. Ur bir elüñi tîga vü kişver-küşâlig et
Tuţ bir elün düâya ki daʿvet zamanıdur
7. ʿAşkî dahı kuluñdur eyâ şâh-ı mülk-i cûd
Kıl ol ğarîbe luţf ki killet zamanıdur

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Şeh-i aşkam zemin altumda guya taht-gâhumdur
Güneş farkımda şan kim berk urur zerrin-külâhumdur
2. Ben ol mürem Süleymân-ı zamânun âsitânında
Hezârân çehre-i Dârâ ser-i Cem hâk-râhumdur
3. Baña zulm etmege kâdir degül şimdi felek zirâ
Gulâm-ı halka-der-güşem der-i devlet penâhumdur
4. Beni hem-dem kılar sâkıyla yâr etmez bed endişe
Benüm pîr-i muğân ulum azizüm nik-hâhumdur
5. Peleng-i kûh-ı aşkam taze yüz biñ dağ ile Aşkî
Yatağum pişe-i gam deşt-i mihnet şayd-gâhumdur

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Ş'ol ferâmûş-ı vefâ k'ol serv-i âzâdumdadur
Şive-i ahd-i ezel dağı benüm yâdumdadur
2. Irmaya seyl-i fenâ kûy-ı vefâdan bir kadem
Cevri ol sengin-dilün çün saht-bünyâdumdadur
3. Baña üstâd-ı ezel öğretti aşk âdâbını
Zâhidâ ayb u hüner ta'lîm-i üstâdumdadur
4. Ehl-i derd olan benüm nâlemden alsun hâleti
Bezm-i gâmda ben neyem esrâr feryâdumdadur
5. Bir nazarda cânı irgürdüm maqâm-ı vuşlata
Pîr-i aşk oldum nazar fi'l-cümle irşâdumdadur
6. Kalmadı gerçi benî Âdemde âyîn-i vefâ
Âdemîlik resmi şimdi ol perî-zâdumdadur
7. Bir nefesde Aşkiyâ âhır meşâm-ı ehl-i derd
Büy-ı üd-ı aşk künc-i hasret-âbâdumdadur

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Tarîkumdur fenâ pîr-i maḥabbet reh-nümünumdur
Kemend-i ah ile şîr-i felek şimdi zebûnumdur
2. O serv-i gül-ızârum âzm-i seyr-i lâle-zâr etsün
Dökülen katre katre ḥâke eşk-i lâle-gûnumdur
3. Gedâyam sûretâ lîkin ma'nide ḥusrev-i aşkam
Zemîn altumda tahtum çerḥ çetr-i bî-sütünumdur
4. Beni dîvâne-i aşk eyleyen tedbîrüm etmişdür
Mu'anber zülf-i yârun tavk-ı zincîr-i cününumdur
5. Huzûr-ı hizmet-i pîr-i muḡân u künc-i meyhâne
Felek cevr eyledükce kûşe-i şabr u sükünumdur
6. Gel ey meh-pâre luḡf eyle ḥazer kıl nâr-ı ahumdan
Yakan kandil-i eflâkı benüm sûz-ı derûnumdur
7. Egerçi Aşkiyâ Mecnûn olupdur gamda üstâdum
Tuyan her fennini aşkuñ bu tab-ı zü'l-fününumdur

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Tolıdur şavmâa-i ḥâtırum efkâr-ı şîir
Söyledüğümce gelür dilüme güftâr-ı şîir
2. Gördi kim bahr-i feşâḥatda yatur gevher-i ḥâş
Nakd-i cân ile gönül oldu ḥarîdâr-ı şîir
3. Dile almak diledüm vaşf-ı ruḡ-ı dildârı
Bâḡ-ı tab'umda açıldı gül-i gülzâr-ı şîir
4. Büy-ı ma'nâ irişür cânuma ey yâr kaçan
Açıla gonca-i zanbak gibi tomar-ı şîir
5. Aşkiyâ gevherimüz yoḡ ise bâri kılalum
Dür-i nazm ile Nişânî Beḡ'e îşâr-ı şîir

Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Tudaguñdan utanur âb-ı kevser
Yanaguñdan kızar yâkût-ı ahmer
2. Ğaceb kâfir dūrūr ğamzen ki her dem
Çeker mü'minlerüñ kalbine hañçer
3. Boyuñ şimşâdına kuldur çemende
Çenar u ar'ar u serv ü şanavber
4. Sürahi gibi tolar kan ile dil
Leb-i cân-baħşuña irdükce sâğar
5. Gicede yüzüñi gördükce ey mâh
Seher olur toĝar ħurşid-i ħâver
6. Şabâ zülfüñe mi irdi seher-ĝâh
Ki esdükce tozıdur misk ü 'anber
7. Didi 'Aşķi sözüñ el-ħaķ şekerdür
Didüm öĝsem lebüñ olur mükerrer
8. Şaçuñ vaşfını benden işidüp dir
'Aceb bu söz midür ya misk-i ezfer

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. 'Aşķuñ ol ĝonca-leb kûyında eĝânın sever
Bâĝbân bâĝındaĝı mürĝ-i ħoş-elĝânın sever
2. Cân evine kónsa tîr-i yâr göñlüm ħûn döker
'oĝrulup gelse ne dem her kişi miĝmânın sever
3. İtlerüñle nice yıl kapunda yâr idüm n'ola
Cân ile sevsem ħaķîkat ehli yârânın sever
4. Yaşımı deryâ kılar gelmez kenâra ah kim
Ol dūr-i yek-dâne beñzer baħr seyrânın sever
5. 'Aşķi'ye bûse 'atâ kılsañ maħaldür sevdüĝüm
Bendeler şâhuñ bilürsin luţf u iħsânın sever

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. 'Aşk ile añlar ki dil âyînesin şâf etdiler
Gördiler didâruñı hüsnüñe inşâf etdiler
2. 'Aşkuñ ile çıkmadılar başa ey Leylî-hırâm
Niçeler Mecnûn-veş da'vâda çok laf etdiler
3. Elde gül gibi meta'-ı 'aşk-ı dilber var iken
Naqd-i ömri zühde şarf edenler isrâf etdiler
4. Dilde 'aşkuñ didede zülfüñ hayâlin gördiler
Ejderüñ deryâ vü 'ankanuñ yirin kaf etdiler
5. Çeşmümün çok akçasın görüp güzeller 'Aşkiyâ
Cevher-i 'aşka belâ şehrinde şarrâf etdiler

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. 'Aşk-ı cânânı derûn-ı cânda gör
Genc-i pinhânı yüri virânda gör
2. Cân u başı al der-i dildâra var
Derd-i 'aşk ile özüñ dermânda gör
3. Zâhir ü bâtında 'aşkuñ sûretin
Hem gedâ şeklinde hem sultânda gör
4. Ah u yaşum aldı cismüm zevrağın
Keşti-i Nûh'u yine Tûfan'da gör
5. Geç bu keşret 'âleminden 'Aşkiyâ
Keşretini katrenüñ ummânda gör

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. 'Azm-i şahrâ kıl ki ebr ile çemen rûyendedür
Bezm-i şahbâ et ki bülbül bâğda gûyendedür
2. Nev-ârûs-ı goncanuñ çâk etmek için perdesin
Bâğda dellâle-i båd-ı şabâ pûyendedür
3. Bir munağkaş sebz-i dibâ virdi sultân-ı bahâr
Pîr-i bâğuñ gördi egninde libâs-ı jendedür
4. Gül ferâşı båd ferrâşı vü âb abdâlıdur
Tekye-gâh-ı bağa ezhâr u çemen âyendedür
5. Câ-be-câ ceyb-i zeberced-fâma çekmiş yüzlerin
'Andelîbün nâlesinden goncalar şermendedür
6. Sû-be-sû erbâb-ı 'ıyş u nûşı eylerler taleb
Çeşm-i nergis dîde-bân u cûylar cûyendedür
7. Hüsnuñe karşı müjem üzre dür-i eşküm gibi
Tâb-ı mihr ile çemende jâleler rahşendedür
8. Rehn kılsa hırka-i zühd ü şalâhı bâdeye
Zâhidâ ayb eyleme 'Aşkî ki mücrim bendedür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ğamzen ey dilber-i kâfir-beçe îmana geçer
Nice şabr eyleyeyin tîr-i cefâ câna geçer
2. Ey perî-çehre hüsün mülkini fetğ etmek için
Koma kim mûr-ı haţuñ taht-ı Süleymân'a geçer
3. Za'fdan geçgin olup kanlu yaşumla bedenüm
Beñzer ol rişteye kim la'l-i Bedağşân'a geçer
4. Defter-i mihr ü vefâda güzelüñ 'uşşâka
Etdügi cevr ü sitem luţf ile ihsâna geçer
5. 'Aşkiyâ kimseye kalmaz ebedî câm-ı hayât
Câm-ı Cem gibi zemîne nice peymâne geçer

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Firâk-ı zülf-i ruşşâruñla dilde taze dâğum var
Şeh-i aşkam hazînemde benüm bir şeb-çerâğum var
2. Başumda müy-ı jülîde ser-â-ser dâğlar cismüm
Kaba-yı husreviden tâc-ı şâhiden ferâğum var
3. Gel ey gam şöbet-i hâş edelüm bezm-i maḥabbetde
Şarâb-ı eşk-i hûnîn ile pür iki kabağum var
4. Görüp ḥâtır-nişân etdüm nigâruñ kadd ü ruşsârın
Niḥâl-i servden gülden müzeyyen taze bâğum var
5. Yaşumdur leşkerüm mülk-i gamuñ sultânıyam 'Aşkı
Kurulmuş üstüme ah ile jengârî otağum var

Fêilâtün Fêilâtün Fêilâtün Fêilün

1. Faşl-ı güldür içelüm bâde-i gül-reng getür
Bâri oturmayaalum ayık uyağ beng getür
2. Bezmde nây ile biz nâleye âğâz edelüm
Ey felek ra'fını gel sen daḥı âheng getür
3. Bezm-i rindâna eger müfti-i devrân ise de
Uralum başına ta'n eyleyenüñ seng getür
4. Raqs eder bezmimize geldi çü raqqâs-ı felek
Sen de ḥurşîd ile ey zühre def ü çeng getür
5. Bezm-i şâhib-naçara kûşe-i pervîn-şıfat
'Aşkiyâ silk-i dür-i nazm ile âveng getür

1. Firâk-ı : Ḥayâl-i P,HH.
2. jülîde : jülîdem HH.
3. Gel.....var : Yanar birinde nâr-ı gam birinde ateş-i
hicrân
Ten ile cân u dil dirler bir ev iki
ocağum var P,HH.
5. Yaşumdur : Yaşumdan HH. / / ah ile : ahumla M.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kılmasun diyü cemâlin dîde-i aġyâr seyr
Nûr-ı ħüsninden niġâb ile eder ol yâr seyr
2. Ehl-i ġafletdür gören dünya ħuzûrın nitekim
Hvâba varmayınca görmez merdüm-i didâr seyr
3. Âb-ı Kevşer'dür dudaġuñ şâh-ı Tûbâ'dur boyuñ
Bâġ-ı cennetdür yüzüñ her kûşesinde var seyr
4. Mün'akis kıl pertev-i didâruñı âyîne
Eylesün ol 'aksi çeşmüm bâri bir miqdâr seyr
5. Nice yıllar durur k'aġar çeşme-sârı çeşmümün
Bir nazâr kılmaz gelüp ah ol perî-ruhsâr seyr
6. Hâl-i 'uşşâka nazâr kılmaduġını çeşm-i yâr
Dostlar 'ayb eylemeñ kim istemez bîmâr seyr
7. 'Aşkiyâ dürr-i suhan şarrâfı nazmuñ ġevherin
Bir nazâr görmek yiter lâzım degül tekrâr seyr

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Kadd-i niġâr toġrusı bir gül niġâlidür
Aġyâr çevresinde anuñ kara çalıdur
2. Ebrûları cebîninde ol mâh-pârenüñ
Evc-i şerefde bürc-i saâdet hilâlidür
3. Şahn-ı cemende lâledeki dâġ-ı 'anberîn
'İbret gözüyle gör ki kimün ġadd ü ġâlidür
4. Biñ pâre kılsa göñlümüñ âyînesin ġabîb
Her pâresinde zâhir olan öz cemâlidür
5. Ser-pâ-bürehne tekye-i miġnetde 'Aşki'i
Âbdâl eyleyen ġam-ı derviş Balı'dur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kaşır iki olmuş iki kaşır içre sultân bir dürür
Zerrenüñ pâyânı yok hurşîd-i raşşân bir dürür
2. Her biri bir vâdiye akar egerçi cûy cûy
Katreler bisyâr amma âb-ı bârân bir dürür
3. Her biri bir ğerdişüñ fi'linde olmuş muţtarib
Bî-âded encüm velîkin mâh-ı tâtân bir dürür
4. Ârif iseñ gel berü keşretde vahdet gözle kim
Mevc bî-haddür velî deryâ-yı ummân bir dürür
5. Derd ü ğam hûânın dem-â-dem şunma pür ey taş-ı çerh
Mihnet-âbâd-ı dil-i 'Aşkı'de mihmân bir dürür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kara zülfüñ dostum göñlüm kuşınuñ ağıdur
Ya gül-âb u misk ile yazılmış ol dil bağıdur
2. Kâmetüñ Tûbâ lebün "Aynen tüsemâ Selsebîl"
Bilmedi zâhid yüzüñ ey hûr cennet bâğıdur
3. Ruğlaruñ mir'ât-ı İskender dürür ey Hızır-ھاţ
Şaçlaruñ zulmet lebün âb-ı hayât ırmağıdur
4. Dil müjeñle kan yalaşdular qarındâş oldılar
Zâhiren gören şanur kanlu bıçaqlu yağıdur
5. Ben тұrurken ğayra nâzır olmasuñ çeşmüm diyü
'Aşkiyâ ol dil-rübâlar şâhınuñ yasağıdur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kıl nazâr eşyâya ey dil hikmet-i Allah'ı gör
Perde-i pendârı ref' et "Semme vechu'llah"ı gör
2. Hâzret-i Monla'ya Tebrîzî'den irmiş tâb-ı feyz
Şems'den nûr iktibâş etmiş ziyâ-yı mâhı gör
3. Hıbb-ı dünyâyile ey dil zulmet-i gafletdesin
Gel maḥabbet şem'ını yandur önünde çâhı gör
4. Ey baña bu ehl-i dünyânuñ ser-encâmın şoran
Tünd-bâd ile yele varmış ğubâr-ı râhı gör
5. Ey Şafâ'yı Merve'i Beytü'l-Harâm'ı görmeyen
'Aşkinüñ kalbine gir daḥı bu beytu'llâhı gör

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Kadem-rencide kıl bi'llâh gel ey cân menzilüñ dildür
Yücedür 'Arş-ı a'lä'dan şu dil kim saña menzildür
2. Göñül âyînesi mihr-i ruḥuñla ey hilâl-ebrû
Şan ol mehdür ki hürşid-i cihân-tâba mukâbildür
3. Muḥît-i aşka düşmeyen bizümle âşinâ olmaz
Ne bilsün ḥâl-i ğark-âbı anuñ kim yiri sâḥıldür
4. Senüñ düşnâm-ı la'lüñ cânuma kand-i mükerrerdür
Raḳîbüñ tatlu sözi daḥı cânâ zehr-i kâtildür
5. Eyâ dil kîse-i çeşmünde hıfz et dirhem-i eşki
Ki ş'ol sîmîn-beden zîbâ güzeller sîme mâyildür
6. Benem âlemde ol Leylî-veşüñ âşüfte Mecnûn'ı
Ḥayâl-i zülfi boynumda benüm müşġîn selâsildür
7. Ğamuñla şöḫbet-i ehl-i ḥıredden el çeküp cânâ
Cünûn-ı aşka dil virdiyse 'Aşķî ḥayli 'âkildür

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Kani ey dil senün derd ile giryân olduğun Ėnfler
Havâ-yı zülf-i yâr ile perîşân olduğun Ėnfler
2. Niçün giryânsın ey dil fûrkat içre düşdi mi yâda
Umîd-i vaş-ı dildâr ile handân olduğun Ėnfler
3. Elüne bir Ėn öñürdi şunaydı defter-i hařıuñ
Geleydi etdüğün cevre peşimân olduğun Ėnfler
4. Ruğ-ı gülgünü şevk ile kani ey eşk-i Ėnînum
Senün Ėâk-i reh-i dilberde Ėaltân olduğun Ėnfler
5. Öline Aşkiyâ gitmez şurur yir etdi Ėâıırdan
Sekân-ı kûy-ı cânân ile miğmân olduğun Ėnfler

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Ėönlümün âyînesinden Ėsterür didâr şi'r
Her nefes söyler zebânum âl-i tûti-vâr şi'r
2. Vař-ı dendânuñla dürr-i nazma deryâdur Ėnül
Nuşk sâhil âkl Ėavvâs u dür-i şehvâr şi'r
3. Tâze güllerdür meânî Ėoncadur nâzik Ėayâl
Tab-ı şâir ândelîb-i zârdur gülzâr şi'r
4. Nây inler def döğer ĖöĖsin yaķalar çâķ olur
Bezm-i meyde okıduķca yâr-i şîrîn-kâr şi'r
5. Âdemi divâne eyler şanasın efsün okır
Okısa nâz ile bir kez ol perî-ruğsâr şi'r
6. Sûretün levĖında dil tıflı ne ma'ni Ėördi kim
LevĖa tağrîr olmamış yâdında yüz biñ var şi'r
7. Ėayrı mey Ėâcet degül erbâb-ı nazma Aşkiyâ
Ėsterür mey Ėâletin Ėer olsa pür-esrâr şi'r

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gün toğarken gördüm ol meh câme-hûâb içindedür
Eyle şandum kim güneş dağı şehâb içindedür
2. Mest-i hûâb olmuş seher uyhudan açmamış gözin
Ah kim baht-ı siyahum dağı hûâb içindedür
3. Hoş yaraşmış hokka-i la'lüñle lü'lü dişlerüñ
Ey zehî üstâd k'etmiş la'l-i nâb içindedür
4. Dostum gel bu yıkık gönlümde iste 'aşkuñı
Genc-i pinhânı bilürsin kim harâb içindedür
5. Ey melek çün mü'mine Cennet'de olmazmış azâb
Âsitânuñda niçün 'aşkı azâb içindedür

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Gitmesün dîdeden hayâl-i yâr
Çıkmasun sîneden gam-ı dildâr
2. Derd-i 'aşk ile ta ölünceye dek
Bulmasun şıhhati dil-i bîmâr
3. Cân u başı yuluñda hâk edeyin
Görinürden dağı kuluñda ne var
4. Güle virdi sabâ fenâ haberin
Oldı gülşende bülbülüñ yeri hâr
5. Ben öliceğ nigâr ağlaya mı
Bülbül için ola mı hiç gül zâr
6. Yimeyen tîğ-ı 'aşk yârelerin
Hûâb-ı gafletden olmadı bîdâr
7. Yokdur 'aşkı gibi ey yüzi gül
'Andelîbüñ egerçi var hezâr

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ûlün

1. Kim kılsa işigünde serin hûke berâber
Kadr ile tutar halk anı eflâke berâber
2. Encüm ola mı mihr-i cihân-tâba muqâbil
A'dâ tura mı sen şeh-i bî-bâke berâber
3. Gün gibi beni göstere ta kim saña ey meh
Ko çehreñi âyîne-i idrâke berâber
4. Aķarsa iki 'ayndan olup iki 'ummân
Deryâ olımaz dîde-i nem-nâke berâber
5. Ş'ol seng-i sitem k'urmuş idüñ başuma cânâ
'Aşkî götürür sine-i şad-çâke berâber

Mefâîlün Feilâtün Mefâîlün Feilün

1. Gül oldu penbe-i dâğum gönül hezârumdur
Müjemde dâne-i eşküm şükûfe-zârumdur
2. Şaçıldı kanlu yaşum ol gülüñ görüp yüzini
Açıldı lâlelerüm faşl-ı nev-bahârumdur
3. Şu dem ki levh-i dilümden kazındı şûret-i ğayr
Gözüm ne naķsa baķarsa şanur niğârumdur
4. Komağā gevhher-i 'aşķ ile dil hazînesini
Cihânda bürc-i beden hûkden hişârumdur
5. Hazînem oldu bu gönülüm ben ol şeh-i 'aşķam
Cigerde dâğ-ı maķabbet hazîne-dârumdur
6. Diyâr-ı mülk-i 'ademden fedâ-yı yâr için
Getürmişem dil ü cân iki yâdigârumdur
7. Şafâ-yı cân ile 'Aşkî Sikender-i vaktem
Sürâhî Âşaf u 'ahd-i Cem iktidârumdur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gah ebyaz gah esved gösterür
Gah mutlak geh mukayyed gösterür
2. Gah Fir'avn u gehi Mûsâ kıllur
Geh Ebû Cehl ü geh Ahmed gösterür
3. Zât-ı pâki hoş 'aceb âyinedür
Kimisin nik ü kimin bed gösterür
4. Mekteb-i 'aşkıında almağa sebak
Pîr-i 'aklı tıfl-i ebced gösterür
5. Eyler emrin tutana bî-had 'atâ
Emrini tutmayana had gösterür
6. 'Abd-i merdûdı kıllur gahi kabûl
Gah bir makbûlı mürted gösterür
7. 'Aşkiyâ 'âlem 'aceb âyinedür
Her nazâr eşkâl-i bî-ad gösterür

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gerçi ol meh hüsünle bir dilber-i ra'na geçer
Kendü hâlince gönülde 'âşık-ı şeydâ geçer
2. Rûz u şeb bu 'âlem ü âdem gelüp geçmekdedür
Şanmanuz dünyâyile âdem kalur dünyâ geçer
3. Genc-i Kârûn ey gönül geçdiyse yire vechi var
Mal aķar bir şu durur elbetde yire mâ geçer
4. Mülk-i ğam şâhı geçinsem n'ola ey Leylî-hırâm
Bir siyeh hâmeyle Mecnûn şahne-i şahrâ geçer
5. Devlet-i 'aşkıında kalmar ğayra 'arz u ihtiyâc
Husrevâ kapuında 'Aşki ehl-i istignâ geçer

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Lebün ey Hızr-ı şânî hâşıyetde cândan artuğdur
Ne cân kim cân bağışlar çeşme-i hayvandan artuğdur
2. Gözümden şevk-i didâruñla kûyundan akan yaşum
Bahâr irdikde gülzâra yağan bârândan artuğdur
3. Mey içmek zâhidâ yanuñda kan ile berâberdür
Velîkin rind-i mey-horı kınamak kandan artuğdur
4. Güzeldür gerçi yüzine bakılmaz mihr-i raşşânuñ
Benüm mâh-ı siyeh-çerdemdeki ân andan artuğdur
5. Cihânda Aşki'yem ölsem değışmem derdi dermâna
Ki derdüñ ey tabîb-i cân baña dermândan artuğdur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. La'1-i şekker-bâruña yâkut-ı raşşân imrenür
Şu'le-i ruhsâruña şem'i şebistân imrenür
2. Ben nice cân kurtaram cellâd çeşmüñden senüñ
Tîğ-ı gamzeñ yalmanur kanuma peykân imrenür
3. Nâle kılsam gül yüzüñ yâd eyleyüp gülzârda
Nâleme dem-sâz olup mürğ-i hoş-elhân imrenür
4. Bir nazâr görmiş meger yâruñ dehânı yârını
Ağzı şuyun akıdup ser-çeşme-i cân imrenür
5. Vaşf edersin dürr-i dendânın o mâhuñ Aşkiyâ
Ol sebebden şî'rüñe nazm ehli yârân imrenür

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Mürğ-i hayâl-i yâra gönül âşiyânedür
Cân hürmeninde merdümün çeşm-i dânedür
2. Nağş-ı niğârdan dile Nağğâşdur murâd
Bu reng ü bûy u şûret arada bahânedür
3. Ol kaçları kemâne eden sînesin hedef
Her kânde olsa tîr-i belâya nişânedür
4. Ey dil cünûn-ı aşka uyup akla düşmen ol
Tut pendümi ki saña sözüm dostânedür
5. Bi'llâh luğf u tab'una inşâf Aşkiyâ
Hakkâ budur ki her gazelün âşikânedür

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Meger ki çeşmüne Hakk'dan inâyet irmişdür
Ki nûr-ı pertev-i rûy-ı hidâyet irmişdür
2. Neden şınur dil-i âşık selâmet ehlinden
Meger o şişeye seng-i melâmet irmişdür
3. İrişe bir gün ola kim bidâyet-i vuşlat
Ümîd var ki cefâya nihâyet irmişdür
5. Olup durur dil-i Aşkî şafâ vü lyşa qarîn
Meger ki ana Hudâ'dan hidâyet irmişdür
4. Bu halka ikide birde benî melâmet eder
Gamunla gönlüme bilsen ne hâlet irmişdür

Féilâtün Mefâilün Féilün

1. Meskenüm kûşe-i ferâğatdur
Me'menüm vâdi-i kanaâtdur
2. Hâk-pây-i şerîfün ey dilber
Aşka efser-i saâdetdür
3. Ğarka-i bahr-i aşk olan kişinün
Menzili sâhil-i melâmetdür
4. Bakmayup sidre kaddüne zâhid
Servemeyl etdügi kıyâmetdür
5. Dile cân u cihânı andurmaz
Hâlet-i aşk özge hâletdür
6. Yâra cân nakdini revân ede gör
Elde iken hayât fırsatdur
7. Aşkiyâ yârsuz olan hevesün
Bilirüz soñ uci melâmetdür

Mefâilün Féilâtün Mefâilün Féilün

1. Müjeñle göñlüme olan hitâbı bilmediler
Nedür meâl-i suâl ü cevâbı bilmediler
2. Göñülde tuymadılar mihrüñi budur şükrüm
Zamîr-i zerredeki âfitâbı bilmediler
3. Kanaât etmedi çeşme göz açdı saña göñül
Sirişk-i dîdede sırr-ı habâbı bilmediler
4. Nice sevinmesün ehl-i şafâ ki şûfîler
Uyuklayup hele nef-i şarâbı bilmediler
5. Bu hatı levh-i ruhuñda kazâya haml edüp el
Kader eliyle yazılan kitâbı bilmediler
6. Egerçi istediler döne döne mihrüñ ile
Dil-i semâda olan inkılabı bilmediler

7. Düşüp ğıdâ hevesine müdâm ğâfiller
Devâb-veş zarar-ı hurd u hâbı bilmediler
8. Kitâb-ı aşkuñ olupdur kapuñda Aşkıya keşf
Kitâblar okıyanlar bu bâbı bilmediler

135

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Maḥabbet-i leb-i la'lün ḥayât-ı cânumdur
Cenâb-ı Haḳ'dan iren feyz-i câvidânumdur
2. Hikâyet-i ğam-i ḥaṭṭuñ beyân eder şeb ü rûz
Biten giyâh lahidümde ser-i zebânumdur
3. Bilüp bu ḥâlümi bilmezlenürsin ey kaşı yâ
Egerçi tîr-i müjeñ dilde tercemânumdur
4. Berâber oldı ğamuñda ziyân u sûd baña
Velîk sûd-ı zamâna benüm ziyânumdur
5. Açıldı bâğ-ı dilümde misâfirüm Aşķî
Bu ter-şükûfe der-i şâha armağanumdur

136

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Maḥabbet ehli bu cânı o yâra şaḳlarlar
Şu miyvedür ki anı şehriyâra şaḳlarlar
2. Maḥabbetüñ birezini ḥaṭuña virdi gönül
Ḥazîne artuğ olinca ḥişâra şaḳlarlar
3. Gönül ḥarâret ile cân atar zenaḥdâna
Niteki ğerm-i ḥoş-âbı buñara şaḳlarlar
4. Aceb mi aşkuñ ile dil ğarîk-i eşk olsa
Şarâb destilerin cûybâra şaḳlarlar
5. Sirişki şaḳladı Aşķî vişâl günlerine
Şarabuñ eyüsini evvel-bahâra şaḳlarlar

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Medh ü zemminden cihânuñ fâriğ ol ey nâm-ver
Bâb-1 Hâk'da olasın ta kim veliyy-i mu'teber
2. Mazhar-1 nûr eyleyen âyîne-i idrâküni
Cân gözüyle seyr eder yârüñ cemâlin her nazâr
3. Cezbe-i 'aşk ile vardı Leyli Mecnûn üstine
Kays çün Mevlâ'ya irdi etdi Leylâ'dan güzer
4. Her kimüñ eczâsını kül eyler ise nâr-1 'aşk
Keşf olur kalbine sırr-1 ahđar-1 nâr-1 şecer
5. Hiç münkir ehl-i dil nuţkından olmaz sûd-mend
Hubb-1 dünyâ oldı kalbinde "Ke-naşsın fi'l-ħacer"
6. Eşk-i derdi zerd ile kâni* gerekdür âdemî
Tâmiüñ toymaz gözi toprağ olursa sîm ü zer
7. 'Aşkiyâ envâr-1 şâfdan yakmayan kandilini
Kanden alurdu 'aceb bilsem çerâğ-1 nûr u fer

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Nây-veş nâlişimi şevk ile her kim diñlar
Def gibi sine döğüp derd ile küt küt inler
2. Ol gazâlüm kimüñ oţlağına uzatmış izin
Sek raķibi yine her kûşede sek sek inler
3. Bir iki mangır ile bezmde ğerm olduğı çün
Silleler yir ki defüñ kulağı çin çin çinler
4. Bir yalın yüzli kamer-çehre 'aşk adı çerâğ
Bir gice bezme gelüp penbe-i dâğın yeñler
5. 'Aşki'ye seb'a-i seyyâlêi şun ey sâķi
Yidiler 'aşkına ol cür'adan içsüñ biñler

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Nûr-ı hüsnuñden o dildâr niķâb ile geçer
Veh ki 'ömr-i güzerân gibi şitâb ile geçer
2. Cânı ğamzeñle haţuñ eyledi hüsnuñe eşir
Hükmi her pâdişehüñ tîĝ u kitâb ile geçer
3. Dil kıllur kûyuña ahumla yaşumdan güzerân
Beñzer ol mürĝa ki derya-yı sehâb ile geçer
4. Zâhidün cânı ğam-ı bâĝ-ı cinân ile çıkar
'Aşıkun 'ömr-i mey ü çeng ü rübâb ile geçer
5. Çeşm-i 'Aşķi'de kıllur cilve cemâl-i cânân
Lîk 'ömr-i güzerân gibi şitâb ile geçer

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Virmeñüz âyîne dest-i yâra kim hod-bîn olur
Kendüyi alur elümden hûblar bî-dîn olur
2. Eksük etme tîĝuñı cânâ bu yanmış sîneden
Âteşüm ol âb-ı râhat-bahş ile sikkîn olur
3. Her kaçan mâh-ı nev ile cem ola bir âfitâb
Mâh-ı bedrüñ perde-dârı hûşe-i pervîn olur
4. Dostum hân-ı ğamuñ toyınca yimesüñ rakîb
Karnı tok olsa kilâbuñ issına hâyin olur
5. On sekiz biñ 'âlemüñ vechini seyrân etdürür
'Aşķiyâ gönlüñ ne hoş mir'at-ı 'âlem-bîn olur

Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Feülün

1. Hercâyî olan dilber-i ra'nâyı n'ederler
Zülfine dolaşup kırı sevdâyı n'ederler

2. Pür-fitnedür ol haţţ ile hûle ne bakarlar
Bir yüce belâdur kad-i bâlâyı n'ederler
3. Maşşûd senüñ naşş-ı cemâlün dürür ey dost
‘Aşıklarun ârâyış-i dünyâyı n'ederler
4. ‘Aciz degül iken lebün ihyâ-yı memâta
Ölmüşlerün i‘câz-ı Mesîhâ'yı n'ederler
5. Nâleyle fiğân ile olur bezm-i melâmet
Ol bezmde sâz-ı tarab-efzâyı n'ederler
6. Kaddün yiter ey serv-i sehî revnağ-i bostan
Gülşendeki nağl-i çemen-ârâyı n'ederler
7. Sen yâra nazar kıll ço cihân halkını ‘Aşkı
A‘mâ-dil olanlar bu temâşâyı n'ederler

142

Mef‘ülü Mefâîlü Mefâîlü Fe‘ülün

1. Her bir elif ü na'l ile tîğ u teberüm var
Râh-ı ğam-ı ‘aşka yine muhkem seferüm var
2. Olsam ne ‘aceb vaşl-ı metâina harîdâr
Yaşumla yüzüm gibi benüm sîm ü zerüm var
3. Bâzâr-ı ğam-ı ‘aşkda kıymet bulur ancak
Gencîne-i sînemde benüm bir güherüm var
4. İhyâda dem-i nağd-i Mesîhâ dirilürmiş
Câna şorayın la‘l-i lebünden haberüm var
5. Pîr etdi beni derd ile ğam zâviyesinde
Pîrî'dür adı pîr olası bir püserüm var
6. Dil şem‘şifat yanalıdan ateş-i ‘aşka
Furkat gicesin rûşen eder nûr u ferüm var
7. ‘Aşkı ola mı yüz çevirem ceşş-i belâdan
Derd oklarına sîne gibi çün siperüm var

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Her kaçan bezmünde sâkı bade-i gül-reng alur
Mâh-ı tâbân def tutar Zühre eline çeng alur
2. Ola mı hem-rengi dünyâda harâbât ehlinün
Gördügince bade-i gülgünü zâhid reng alur
3. Taşı taş üzre komaz kûy-ı vefâda gerçi yâr
Şımağa dil şişesin her dem eline seng alur
4. Tañ mı jeng alsa dem-i serd-i 'adüvden hâtırum
Dostum elbetde âyîne nefesden jeng alur
5. Yitirir 'Aşkî özin görse lebün esrârını
Merdüm-i gam-didenün 'aklını lâ-büd beng alur

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Her kaçan kim dost envâr-ı tecellâ gösterür
Ehl-i 'aşka külheni Firdevs-i 'Alâ gösterür
2. Geh kıılır iblîsi Me'vâ'dan sürüp kelb-i haķır
Gah bâb-ı ğârda Kıtımîr'e Me'vâ gösterür
3. Kaşlaruñ mihrâbı kıble 'arz eder kâfirlere
Kâkülün zühhâda zünnâr u çelîpâ gösterür
4. Aç gözün bir katre şudan gör ki naķķaş-ı kadîm
Hâl u ebrûy u haţ u zülf-i semen-sâ gösterür
5. 'Aşk bir âyinedür bakdukça her bir zerrei
Ehl-i 'aşka âfitâb-ı 'âlem-ârâ gösterür

143

M.80b, N.57a, S.37b

3. gerçi : lîk N.

144

M.80b, N.57b(5,6 : -)

1. Her..... 'Aşk geh bir sûret-i zîbâ-yı Leylâ
....gösterür : Geh döner bir 'aşıkı Mecnûn-ı gösterür
şeydâ gösterür N.
3. Kaşlaruñ : Kaşları N. / mihrâbı : mihrâb-ı N. /
kâfirlere : râhiblere N. / / Kâkülün : Kâküli N
4. Hâl....haţ u : Çehre-i zîbâyile N.

6. Allah Allah ne kerâmetdür hevâ-yı aşk-ı yâr
Cûşa gelse katre-i nâçîzi deryâ gösterür
7. Dostum gel kalb-i 'Aşkî'den temâşâ eyle kim
Hüsnüni ol pür-şafâ âyine zîbâ gösterür

145

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Her kaçan karşıma ol serv-i revânım şalınur
Eşk bendin yeñemez pâyına galtân şalınur
2. El meyânına urup nâz ile kılsa reftâr
Bedenümle yüregüm kılca kalur cân şalınur
3. Zülm u âşûb u fiten salmağa âfâka yine
Saçların tağıdup ol âfet-i devrân şalınur
4. Kan yudar reşk ile dil dide döker kan ile yaş
Gûş-ı yâre aşılıp la'1-i Bedaḥşân şalınur
5. 'Aşkiyâ sîb-i zenaḥdânına el şunmağ ile
Şivesinden o niḥâlüm daḥı el'an şalınur

146

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feülün

1. Yoldan çıkkanı şer' ile mizâna çekerler
Gümrâh ise şimsîr ile meydana çekerler
 2. Bu zülf ü zenaḥdân ile gaddâr güzeller
Çok sâde-dili bend ile zindana çekerler
 3. Ş'ol dem k'uzada zülm elini dest-i havâdis
Mihnet-zedeler ayağı dâmâna çekerler
 4. Ey bâd-ı şabâ kuḥl-i ğubâr-ı reh-i yârı
'Aşk ehline şun dide-i giryâna çekerler
 5. 'Aşkî gibi ser-mest harâbâta düşerler
Añlar ki ğamuñla tolu peymâne çekerler
-
7. gel : gir N.

145

M.81a, N.61b, S.41a

146

M.81a, N.55a, S.36b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Yapılan ş'ol cân evidür kim taşın vîrân eder
Ayn odur kim kâyinâtuñ aynını seyrân eder
2. Ah ederdüm ateş-i ahumla ey mihr-i felek
Korkum oldur kim hamelle sevrini büryân eder
3. Ne kerâmet virdi mihr-i dost yaşum bahrine
Kirpigüm bir dem içinde pençe-i mercân eder
4. Sâde iken gayrı nakşından bu gönlüm hânesi
Gelse Erjeng-i hayâl hatt-ı nigâristân eder
5. Pûte-i hizmetde hâlis ol ki Aşkî pîr-i aşk
Feyz-i iksîr-i nazarla merdümi insân eder

ZÂ

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ahdan çekdük âlem gamdan düzüp alayımız
Mülk-i aşkı ser-be-ser feth eylemekdür râyımız
2. Pâyına baş urduk âhir şundi bir tolu ayağ
Dest-i sâkiden bi-hamdi'lleh ki alduk payımız
3. Didüm ey meh kara kaşuñdan neler çekdüm didi
Çekmeyen el şunmasun pekdür be-ğâyet yayımız
4. Gelse cân hulkuma dil kılsun cüdâlıktan fiğân
Şerh-i derd-i iştiyâk etsün bizüm çün nâyımız
5. Niçün irmez ol mehüñ yâ Rab kulağına aceb
Gûş-ı çerha Aşkiyâ irişdi ah u vayumuz

2. urduk : urduğ N.
3. pekdür : bekdür N.

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

1. Öter her mürğ gülşen içre lîkin 'andelîb olmaz
Çiçek çok bülbüle amma ki gül gibi hâbîb olmaz
2. Kişi sâğar-şıfat kalbin kederden kılmasa şâfî
Rakîbâ bezm-i aşhâb-ı şafâya ol karîb olmaz
3. Nişâb-ı ni'met-i 'aşkuñ durur ey cân devlet-i bâkî
Velî'âlemde her bî-derde ol ni'met naşîb olmaz
4. Kişi terk-i diyâr ile garîb olur garîb oldur
Garîbüm kendü şehrumde benüm gibi garîb olmaz
5. Hayâlün mahremi cânâ virür cânına minnetsüz
Cihânda derd-i 'Aşkî'ye gamun gibi tabîb olmaz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. İftirâk-ı vuşlat-ı cânâna doymaz göñlümüz
İhtirâk-ı ateş-i hicrâna doymaz göñlümüz
2. Bâl ü perden geçmege pervâne yüz amma velî
Yanmağa ol ateş-i süzâna doymaz göñlümüz
3. Gice gündüz ayrılık derdinden iñler taş u taş
Taş degül ol derd-i bî-pâyâna doymaz göñlümüz
4. Hey di hûnî çeşmüne gamzeyle hâdden geçmesün
Harhar-ı hançer-i bürrâna doymaz göñlümüz
5. 'Aşkiyâ dünyâda her bir derde şabr eyler velî
İftirâk-ı şohbet-i yârâna doymaz göñlümüz

3. bî-derde : bir derde M.

5. tabîb : habîb M.

3. ayrılık : ayrılık M.

5. iftirâk-ı : iftirâki N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ol gülün şâfî nazarla aşık-ı dîdâriyuz
Seyrine geldük bu gülzârün ulü'l-ebşâriyuz
2. Zerre zerre her gubârün tuymışuz keyfiyyetin
Tekye-i dehrün birâder vâkıf-ı esrâriyuz
3. Harhar-ı nâhen-i aşk ile pürdür sinemüz
Dostun gülzârı vü düşmen gözinün hâriyuz
4. Derd ile ölmek hayât-ı câvidânîdür bize
Gör nenün gibi tabîb-i hâzıkun bîmâriyuz
5. Pûte-i aşk içre kat kat yanmışuz kâl olmuşuz
Hamdü-li'lleh Aşkiyâ her gill u gışdan âriyüz

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Aman virmez baña aşkuında bir lahza belâ her giz
Benüm gibi belâ-yı aşka yokdur mübtelâ her giz
2. Ecel dermân eder eylerse ey dil derd-i aşkıında
Ölürsem ol tabîb-i cân baña etmez devâ her giz
3. Vefâ uşşâka dünyâ ile eylermiş o simîn-ten
Belâ bu görmedi bir kimse dünyâdan vefâ her giz
4. Şakın yâd olma ğamdan dilberün deryâ-yı aşkıında
Bulunmaz ğuşsa vü ğam gibi ey dil âşinâ her giz
5. Fenâ bul aşk ile cismün fenâ bulmazdan ön Aşkî
Degüldür kimseye bâkî çü dehr-i bî-bekâ her giz

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Ayağın toprağın iksîr-i saâdet bilirüz
Âsitânuñda gedâ olmayı devlet bilirüz
2. Bir bilüp kârgen-i şeş-cihetün üstâdın
Arada her görinen kesreti âlet bilirüz
3. N'ola fehmi eylesen nakşa bakup Nakkâş'ı
Biz nazâr-bâzlaruz 'ilm-i kıyâfet bilirüz
4. Ayağa şalma habâb-ı meyi ey zâhid-i huşk
Biz anı başumuza efser-i 'izzet bilirüz
5. Eylemez la'1-i lebün câmını yâkûta bedel
Zâhidâ 'aşkîli biz ehl-i başîret bilirüz

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Bir nice pâ-bürehne kalender gedâlaruz
Âyîne-veş nemedle bu gün pür-şafâlaruz
2. Deryâ mişâli şevk ile cûş etsevüz ne tañ
Bir katre bahr-i aşkuñ ile âşinâlaruz
3. Çokdan ederdi cân u cihândan gönül sefer
Cânân gamıyla bir nice gündür oyalaruz
4. Kûyuñ gedâsı olma durur fikr ü zikrimüz
Mâl-i hulyâyile güzelüm pâdişâlaruz
5. Âzâd iken esir idük Allah'a çok şükür
Sultân-ı aşka kul olalı pâdişâlaruz
6. Cânân ışigine düşerüz Hû'âr u hâk olup
Biz 'aşkiyâ bu derde 'aceb mübtelâlaruz

153 Ü.65b

154 M.82b, N.63a, S.43a, P.256a(5:-), H.187b

2. mişâli : mişâl N,S. /etsevüz ne tañ : etse dil n'ola H,
etsevüz n'ola P.
3. gönül sefer : sefer gönül P,H. / / Cânân : Cânâ M.
- 4 : M,N,S,H -

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Biz cünûn-ı aşkdan ayrulmazuz âkılleriüz
Şaymazuz bir katreye dünyâyı deryâ-dillerüz
2. Mübtedîdür Kays fenn-i aşkı tekâmîl etmedi
Gel bize şor kim bu fende mâhir ü kâmilleriüz
3. Ucb ile ateş-sıfat ulvî degüldür şânımız
Meskenetle şu gibi alçağa biz mâyillerüz
4. Görmek ile sâkiyâ Hak ne kerâmet virdi kim
İçmedin câm-ı şarâb-ı la'lüni kan-zillerüz
5. Destimizde var dil-i şad-pâreden şıngın-sifâl
Aşkiyâ küy-ı mahabbetde aceb sâyillerüz

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Belâ-yı aşk-ı yâra şol gönül kim mübtelâ olmaz
İki âlemde cânâ ol gönül deñlü belâ olmaz
2. Fenâ deşinde hem-râhın yitürmiş sâlik-i aşka
Gam-ı cânân gibi kurb-ı vişâle pişvâ olmaz
3. Abîr-efşân-ı zülfüñle bu haşt-ı anber-âsâya
N'ola misk-i Hata dirsem bu gün kul bî-hata olmaz
4. Bu gün da'vâ-yı aşk içre efendi iki âlemde
Olur mı bir nefes kim dil gamuñla bir yaña olmaz
5. Muhibb-i hânedân-ı Muştafâ'yam cân ile Aşkî
Yire geçsün şu kim hâk-i der-i Âl-i Abâ olmaz

155 M.82b, N.64b, S.44a

156 M.82b, S.44b

4. âlemde : âlemle S.

5. kim hâk-i : kim hâküm hâk-i S.

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Bu dünya mülkinüñ şanman ki dünyasında hayrânuz
Bu mülküñ seyrine geldük temâşâsında hayrânuz
2. Cihânuñ fâriğuz zâhid bi-küllî hâs u'âmından
Ne ednâ gözlerüz her giz ne a'lâsında hayrânuz
3. Ğubâr-ı haţţ-ı dildârı maĥabbet tekye-gâhında
Yetişdürdük leb-i la'î-i şeker-hâsında hayrânuz
4. Belâ bezminde esrâr-ı ğam-ı la'lüñle kef geçdük
Raķîbüñ ey şeker-ğüftâr ĥalvâsında hayrânuz
5. Geçüp dünya vü'Uķbâdan ğam-ı yâr olalı 'Aşķî
İki 'âlemde ol mâhun tecellâsında hayrânuz

Mef'ûlü Fâîlâtü Mefâîlü Fâîlün

1. Bir naķş geçdi yine bize ol nigârımız
Biñ şîve ile aldı dil-i bî-ķarârımız
2. Dûzah mişâli yanar idi sînemüz eger
Mihrüñle nûra münķalib olmasa narımız
3. Gel 'aynumuzda eyle mesken bizüm ey peri
Ĥâlî akar senüñ çün iki çeşme-sârımız
4. Biz şol şikâr-bâzuz eyâ kebk-i hoş-hırâm
Yirde perî vü gökde melekdür şikârımız
5. Çeşm ü ruĥuñ ğamıyla ölüp ĥâk olursavüz
Nergisler ile gül bitüre ĥâk-sârımız
6. Mihr-i ruĥıyla cân virelüm ey gönül ki ta
Ĥaşre dek ola nûr ile rûşen mezârımız
7. Bezm-i fenâda câm-ı şafâyile 'Aşķiyâ
Vardur müdâm elde mey-i hoş-güvârımız

2. hâs u'âmından : 'âm u hâsından M.

4. ğam-ı la'lüñle : ğamuñla gerçi N.

1. dil-i : dili N,S.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bir büt-i hercâyinüñ cân u gönülden yâriyüz
Kim anuñ bencileyin vardur cihânda yâri yüz
2. Nâr-ı hasretle konan dâğ-ı siyehden maâda
Sînem üzre yaranuñ ey dost vardur yarı yüz
3. Ehl-i aşkuz bizdedür luṭf ile kaḫrun illeti
Dostuñ envârı vü düşmen gözinün nâriyüz
4. Gerçi her âşık anuñ eyler temennâ vaşlını
Cân u dilden Hak bilür biz âşık-ı didâriyüz
5. Pûte-i aşk içre kâl olduk zer-i hâliş gibi
Hamdû-li'lleh Âşkiyâ her gıll u gışdan âriyüz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ben anuñ mihrinde maḫv ol bende peydâdur henüz
Zerrede ḫurşîdüñ envârı hüveydâdur henüz
2. Şimdi her bir ehl-i aşkuñ zevki Mecnûn zevkidür
Görinen her dil-rübâdan ḫüsn-i Leylâdur henüz
3. Dest-i her mürşid yed-i beyzâ-yı Mûsâ'dur bu gün
Her dem-i şâhib-nazar nefḫ-i Mesîhâ'dur henüz
4. Zâhidâ bilsem niçün ferdâya şalduñ cenneti
Yidigün ḫod meyve-i eşcâr-ı Tûbâ'dur henüz
5. Eyledi emvâc-ı keşret baḫr-i vaḫdetden zuḫûr
Yine pür-mevc ile cûş eden o deryâdur henüz
6. Yâr zülfin tağıdup sevdâya şalmış âlemi
Ol sebebden bu cihân pür-şûr u gavḡadur henüz
7. Hoş müşerrefdür bu gün Âşkî cemâl-i yâr ile
Zâhid-i efsürde-dil fikrinde ferdâdur henüz

159 M.83b, N.67b, S.47b

160 M.83b, N.67b, S.47b

7. Zâhid-i : Zâhidâ M.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Pertev-i hüsnuñle çün pür-nûr olupdur hânemüz
Şu'le-i hurşid ile rûşen durur vîrânemüz
2. Hâl-i gendum-gûnına firdevsi eylersin bedel
Aşamız Âdem bizüm olmaya Havvâ anemüz
3. Geldi haţtuñ şimdilik hâl-i lebünle zindeyüz
Gerçi kim irdi ecel amma dögünmez dânemüz
4. Biz şu rindüz kâse-i çerh-i felekdür câmumuz
Var kıyâş et kim ne menzilgâhdur meyhânemüz
5. Tâb-ı meyden Aşkiyâ pür-nûr olupdur göñlümüz
Yiridür kandîl-i 'arş olsa bu gün peymânemüz

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Benüm gibi cihânda derd-i 'aşka mübtelâ olmaz
Olursa 'aşk ile ben çekdüğüm gibi belâ olmaz
2. Ezelden âşinâyiken olup bîgâne-veş şimdi
Nedendür ol perî-rûlar bizümle âşinâ olmaz
3. Dilâ aldanma ma'nîde hemânâ kırı şüretdür
Fenâ dünyâ gibi her giz güzellerde vefâ olmaz
4. Didüm ben bendeñe luţf u 'atâ kılsañ n'ola şâhum
Didi şimdiki beglerde iñen cûd u sehâ olmaz
5. Açılmaz Aşkiyâ göñlüm ko añma Mısr ile Şam'ı
Cihânda Üsgüder gibi maķâm-ı dil-küşâ olmaz

161 M.83b, N.68b, S.48b

162 M.84a, N.68b, S.48b

2. âşinâyiken : âşinâ iken M.

4. şâhum : hânüm N.

Müstef'îlün Fe'ülün Müstef'îlün Fe'ülün

1. Ben şâh-ı mülk-i aşkam hayl ü haşem gerekmez
Ah ile nâle besdür tabl u'alem gerekmez
2. Sâkî ayağı pür sun dünya gamın unuttur
Destinde câm olanuñ gönlünde gam gerekmez
3. Didâruñ ile her yer bâğ-ı İrem'dür amma
Didâruñ olmaz ise bâğ-ı İrem gerekmez
4. Küyunda kıdd ü haddüñ gören gedâya her giz
Serv-i gül ile gülşen ey gonca-fem gerekmez
5. Çâk eyleyüp yaqasın Aşkî çağırup eydür
Sensüz bu deyr-i dünyâ gel ey şanem gerekmez

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çerh yaşum üzre bir tolaba beñzer beñzemez
Anda bu kavş-ı kuzah mîzâba beñzer beñzemez
2. Nâlelerle kâmetüm dolaba dönmişdür velî
İki 'aynum göze-i pür-âba beñzer beñzemez
3. Beñzese olurdu yalancı haqîme pîr-i çerh
Mihir ü meh destinde usturlâba beñzer beñzemez
4. Sînem üzre şevk-i ruhsâruñla yer yer yaqduğum
Dâğlar berg-i gül-i sîrâba beñzer beñzemez
5. Aşkîyâ şâh-ı müjemde yaşımuñ pergâlesi
Bâğ-ı gamda dâne-i unnâba beñzer beñzemez

163 M.84a, N.68b, S.49a

164 M.84b, N.65a, S.45a

1. tolaba : dolaba S.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çâk-sine şubh-veş mihründe ey meh şâdıķuz
Mażhar olsaķ her nefes envâr-ı luţfa lâyıķuz
2. Ne cihânı ne cihân halkını idrâk ederüz
Mest-i aşķuz zâhidâ şanma ki bizi ayıķuz
3. Kem bakup ey şûfî âlûde-nażar şanma bizi
Pâk-bâzuz biz temâşâ-yı cemâle aşıķuz
4. Bir saçı Leylâ'yı görsek oluruz Mecnûn aña
Kande bir Azrâ-izâr olursa anda Vâmıķ'uz
5. Yâr didârın görüp bidâr olaldan Aşķiyâ
Hamdü-li'lleh hâb-ı ğafletde degül uyanıķuz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hâce-i bâzâr-ı aşķuz derddür sermâyemüz
Ğam metâidur dükân-ı sînede pîrâyemüz
2. Mażhar olmağa fûrûğ-ı âfitâb-ı hüsnüñe
Nice yıldur hâke yüz urup sürinür şâyemüz
3. Biz tarîķ-i aşķuñ ol sâlikleriyüz cân ile
Terķ-i ser kılmak durur yoluñda evvel pâyemüz
4. Nan yudarsuñ ey gönül kan yaş dökersin ey gözüm
Bizi emzirmiş meger hûn-ı cigerle dâyemüz
5. Devletinde aşķ-ı dil-dâruñ bu ah u vay ile
Döne döne Aşķiyâ alduķ felekden vâyemüz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Haddüñe hurşid-i 'âlem-tâb beñzer beñzemez
La'lüñe câm-ı şarâb-ı nâb beñzer beñzemez
2. Beñzedürdüm kûyuna Tebriz gülzârın velî
Yaşuma ser-çeşme-i sürh-âb beñzer beñzemez
3. Secde eylersem kapuñsuz kıbleden döñsün yüzüm
Kim eşigün taķına mihrâb benzer benzemez
4. Çıkmağ olurmuş kişi girâbdan kullâb ile
Ka'r-ı deryâ-yı gama girdâb beñzer beñzemez
5. Mürg-i dil kıymaķda cânâ zülfünüñ minķârına
Hak bu kim ser-pençe-i ukķâb beñzer beñzemez
6. Cûy-ı eşküme hayâl-i kaddüñe ey lâle-had
Râstî şâh-ı gül-i sirâb beñzer beñzemez
7. Hamdü-li'lleh 'Aşkiyâ evşâf-ı medh-i şâh ile
Sözlerüñe gevher-i nâ-yâb beñzer beñzemez

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Devr-i la'lüñde şehâ şehd ü şekerden fâriğuz
Mihir-i ruhsârũñ yiter nûr-ı kamerden fâriğuz
2. Yaşumuzla rûyımız şâf eyledi iksir-i 'aşk
Bulmuşuz 'ayn-ı gınâ sım ile zerden fâriğuz
3. Ğam şebinde mihr-i haddüñle cihândan göz yumup
Sem-i bezm-ârâda olan nûr u ferden fâriğuz
4. Yaşumuzla rûyumuz dergâh-ı Hakķ'a tutmuşuz
Âsitân-ı pâdişâh-ı bahr ü berden fâriğuz
5. Bahr-i Ğamda nuṭķumuz lü'lü göñlümüz gevher yiter
'Aşkiyâ şol 'ârız-ı dürr ü güherden fâriğuz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Döne döne çerhden almağ olurdı kâmımız
Ol kamer-ṭal^{at} bizüm bir gün olaydı râmımız
2. Gösterür ehl-i şafâya iki^âlem şüretin
Sâkiyâ âyine-i kiti-nümâdur câmımız
3. Hızr-ves nüş eyleyen bulur hayât-ı câvidân
Aynıdur âb-ı hayâtuñ bâde-i gül-fâmımız
4. Nice yıllardur hevâ-yı zülf-i dildâr ile ah
Bi-karâruz bilmezüz kim kandedür ârâmımız
5. Aşkiyâ mest ü melâmet olmadan ar etmezüz
Biz harâbât ehliyüz bed-nâmlıkdur nâmımız

Mefâilün Mefâilün Feülün

1. Ruhuñdur âfitâb-ı^âlem-efrûz
Baña vaşluñ gündür rûz-ı nevrûz
2. Komadi yirde vü gökde bürûdet
Kapuñdan ayru bu ah-ı cihân-sûz
3. Du-tâ kaddüme saç kûyun gubârın
Kemâne ey kaşı yâ yaraşur toz
4. Felek bağvânı bostân-ı zemîne
Bürûdetle nice gün ekdi kar buz
5. İrişdi rûz-ı vaşl-ı yâre^âşki
Bi-ḥamdilleh ki buldı baht-ı pîrûz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Zâhidâ biz ateş-i aşk ile yanmış cânlaruz
Bî-nevâ vü bî-ser ü sâ mân u ser-gerdânlaruz
2. Eylerüz aşk içre her dâ nâ ya ta'lim-i sebak
Lîk fenn-i kıyl ü kâle gelsevüz nâdânlaruz
3. Olmazuz biz şâhib-i 'akl ile yâr u âşinâ
Kânde bir mecnûn-ı aşk olsa aña yârânlaruz
4. Aşk-ı yâr ile gönül mülkini ma'mûr eyledük
Zînet-i dehr ile âbâd olmayan virânlaruz
5. Aşkiyâ hayretde birdür fûrkât ü vuşlat bize
Acıdan tatlıyı fark etmez 'aceb hayrânlaruz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aşık-ı şûrîdeyüz âvârelükdür kârımız
Bülbülüz bâğ-ı cemâl-i yârdur gülzârımız
2. Tâ ebed biz gerçi esrâr-ı ezel hayrânıyuz
Kimse fehmi etmez velî keyfiyyet-i esrârımız
3. Nokta-veş dâ yire-i devrânunı olduk merkezi
Lîk andan taşra devr eyler bizüm perkârımız
4. Cümlesin hak bilmişüz bir şeyi inkâr etmezüz
Ehl-i Hakk'uz ta ezelden böyledür ikrârımız
5. Aşkiyâ şarf etmezüz gayra dil ü cân nakdini
Şehr-i gânda vaşl-ı dildâr iledür bâzârımız

171 M.85b, N.66a, S.46a

2. aşk içre : biz aşk M, aşk S.

172 M.86a, N.62b, S.42b

173

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Aşkuñ yolunda derd ü belâdur nevâlemüz
Rûz-ı ezelde böyle şalınmış havâlemüz
2. Sâkı getür sebûyile nûş edelüm meyi
Seng-i melâmet ile şınupdur piyâlemüz
3. Yokdur mecâl ki ağlayavüz hâlimüz saña
Zirâ zebâna gelmez olupdur makâlemüz
4. Agyâr sek ile ulıyalar diyü vehm edüp
Şahrâya çıkmaz oldu iñen ol gazâlemüz
5. Ney gibi iñledür bizi bu dehr Aşkiyâ
Gûşına hoş gelür gibi feryâd u nâlemüz

174

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aşk câmın nûş eden mestânelerden biriyüz
Bezm-i miñnetde şınan peymânelerden biriyüz
2. Seyl-i eşk ile belâ deştinde aşar şu gibi
Biz şu zincirin sürür divânelerden biriyüz
3. Bu yıkılmış göñlümüz ey dost hâlî sanma kim
Genc-i aşkuñ meskeni virânelerden biriyüz
4. Aşk meydanında şimşir-i kazâyâ şevk ile
Sine kalkan eyleyen merdânelerden biriyüz
5. Aşk şatrancında ruñı şâha ferzend eyleyen
Aşki dirler bize ol ferzânelerden biriyüz

173 M.86a, N.63a, S.43a

2. sebûyile : sebû ile M. / / melâmet ile : melâmetle N.S

174 M.86a, N.64a, S.44a

3. Bu : Bir S.

175

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. 'Aşkuñla taşsavüz n'ola 'âşık degül miyüz
Deryâya Nil gibi ulaşık degül miyüz
2. Mihr-i ruhuñla şubh-şıfat çâk-ı sineyüz
Ey meh yoluñda 'âşık-ı şâdık degül miyüz
3. Sen n'ola bu 'ızâr ile 'Azrâ-mişâl iseñ
Biz dahı 'aşk ile gör e Vâmık degül miyüz
4. Dilberler içre sen n'ola bulduñsa imtiyâz
'Uşşâk içinde biz dahı fâyık degül miyüz
5. 'Aşkî niçün sürer bizi kûyından ol habîb
Biz bende yoñsa hizmete lâyıķ degül miyüz

176

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kûh-ı ğamda Husrevâ Şirîn lebün hayrânıyuz
Kûh-kenlikde belâ Ferhâd'ınun akrânıyuz
2. Hizmetinden dönmeyüp yolında cân virsek n'ola
Ol kemân-ebrû efendinün kullı kurbânıyuz
3. Bâde-i 'aşkı ezel bezminde nüş etdük bizi
Mest-i mey şanman bu dem ol bâdenün sekrânıyuz
4. Her gice ta şubha dek feryâd edersek tañ mıdur
Gülşen-i kûy-ı habîbün bülbül-i nâlânıyuz
5. Kılmazuz dünyâyiçün her dûna 'arz-ı ihtiyâc
Hamdü-li'lleh 'Aşkiyâ mülk-i ğınâ sultânıyuz

175

M.86b, N.66b, S.46b

176

M.86b, N.63b, S.43b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kerbelâ deştinde gahi sâkin-i virâne-yüz
Kûy-ı miḥnetde Ebû Derdâ'yile hem-hâne-yüz
2. Düşeli sevdâ-yı zülf-i yâre seyl-i eşk ile
Şu gibi taḡlarda zincirin sürür divâne-yüz
3. Bize bu ḡayret degül midür er iken adımız
Pîre-zen dünyanuñ ey dil alına aldanayüz
4. Gah olur Tûr-ı teselliden tecellî gözlerüz
Geh düşer kim tûr-ı âkla gelmezüz mestâne-yüz
5. Aşkiyâ bunca zer ü ziverle tezyînin görüp
Pîre-zen dünyaya göñül virmeyen merdâne-yüz

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gözleri zulum u sitem fenninde üstâd istemez
Ġamzesi öldürmege uşşâkı cellâd istemez
2. Göñlüm ister ol şehün aşkında bed-nâm olmağı
Âlem içre dostlar kimdür eyü ad istemez
3. Zâhidâ ehl-i melâmet meskeni virânedür
Aşk ile ma'mûr olanlar cây-ı âbâd istemez
4. Göñlümi ġamzen tamam etdi kemend-i zülfüñi
Dostum al mürġ-i bismil dâm-ı şayyâd istemez
5. Hulkuñ ile ġüsnuñe Haġ ne kerâmet virdi kim
Saña şâhum kul olan kendüyi âzâd istemez
6. Göñlümün mülkinde şâh olduñ baña dâd eyle kim
Mülkine kâfirce kâfir şâh-ı bî-dâd istemez
7. Aşki'î ferd ü mücerred kıldı aşkuñ cevheri
Keşret ile kendüye insân u evlâd istemez

179

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Maḥabbet ateşine cân ile ud u sipendüz biz
Bu gün pervâne-veş yanmış kül olmuş derd-mendüz biz
2. Kapun Beytü'l-Ḥarâmından niçün sürer bizi düşmen
Vişâlün 'ıydına kurbâne gelmiş kûsfendüz biz
3. Benüm serv-i ser-efrâzum olaldan saña üftâde
Duḥân-ı ahumuz mânendi ḥayli ser-bülendüz biz
4. Perîşân-ḥâl edüp şalma ayağa luṭf edüp cânâ
Şaçun zincîrine çokdan esîr-i mest-mendüz biz
5. Olaldan ḳahr-ı hicr ü luṭf-ı vaşluñ mazḥarı 'Aşķi
'Adûya niş-i kâtil dosta tiryâk u kandüz biz

180

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Ne deryâdur ğam-ı 'aşķun k'ana her giz kenâr olmaz
Ne ğevherdür dür-i vaşluñ kim anda âşikâr olmaz
2. Bahâr-ı ḥüsnuñi 'arz et gel ey gül yüzlü cânânım
Yaşumdan deşt-i dünyâ dem mi var kim lâle-zâr olmaz
3. Çü sensin ey kamer-ṭal'at güzellik bürcinün mâhı
Seni sevmekde vallahi kişide ihtiyâr olmaz
4. Büt-i meh-pâreler içre egerçi naķş-ı dil-keş çok
Efendi deyr-i 'âlemde saña beñzer niĝâr olmaz
5. Ḥayâl-i ḥaṭṭ u zülfünle ṭolıdur kelle-i 'Aşķi
Olur mı kâse-i.ser kim mekân-ı mûr u mâr olmaz

179

M.87b, N.62b, S.42a

5. hicr : baḥr M.

180

M.87b, S.42b, P.251b

1. kim : ki P.

2. Bahâr-ı : Bahârı S.

3. kişide : kişiyeye P.

181

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Nâm ile kûy-ı harâbâtuñ nice ayyâşıyuz
Câm ile rindân-ı bezm-i aşkuñ ayak-dâşıyuz
2. Râh-ı aşk-ı yârda bâlînimüz yol taşıdur
Cân ile ehl-i belânuñ yârı vü yoldâşıyuz
3. Merdüm-i bi-âşk olur âlemde tıfl-i bi-hîred
Ağarup çeşmüm gibi ey dil olursa yaşıyuz
4. Âşinâlık resmin unutmış sekân-ı kûy-i yâr
Nâr ise şanmış bizi bezm-i vefâda nâşıyuz
5. Hamdü-li'lleh Aşkiyâ cârüb-ı rûy-ı zerd ile
Husrev-i şâhib-kırân dergâhınuñ ferrâşıyuz

182

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Vah k'ol sîm-beden gitdi Mişâra gelmez
Hefte vü ay geçer ol bu diyâra gelmez
2. Ey gözüm yok yire gel yaşuñı deryâ kıлма
Çünki ol dürr-i girân-mâye kenâra gelmez
3. Aluben gönlümi benden kaçar ol kebk-i deri
Meyl eder dâneğe amma ki şikâra gelmez
4. Bend-i zülfün şeş ü kıl kand-i lebünle çâre
Mürğ-i cân bir dahı dâm-ı şeş ü çâra gelmez
5. Çeşm-i Aşkı'de kıllur cilve hayâl-i cânân
Kim dir anı ki yiri Ilıbuñara gelmez

183

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Her gice bir kûşe-i virânenüñ mihmânıyuz
Her zaman bir şehrüñ ey meh-pâre ser-gerdânıyuz

181	M.87b,	N.65b
1. Câm : Cân M.		
182	N.66b	
183	M.88a,	N.63b, S.43b, P.257a

2. Her nazâr bir dilberüff hüsni temâşâsındayuz
Her nefes bir gülsitânun bülbül-i nâlânıyuz
3. Emrine râm olmuşuz her kânde isterse şalar
Biz gedâ sultân-ı aşkuñ bende-i fermânıyuz
4. Bî-ser ü pâ kılmazuz bir yerde ârâm u qarâr
İşbu çevgân-ı kazânuñ kûy-veş galtânıyuz
5. Şanmañuz kim olmuşuz dest-i havâdişden harâb
Biz ezelden genc-i aşkuñ ta ebed virânıyuz
6. Hor bakmasun bize rindân-ı kûy-ı meygede
Biz de câm-ı aşk ile bezm-i şafâ yârânıyuz
7. Destimüzde gam degül yoğ ise vâfir sîm ü zer
Hamdü-li'lleh Aşkiyâ nazm ile gevher kânıyuz

SİN

184

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey yüzi gül mürğ-i dil urmazsa aşkuñdan nefes
Göreyin zindân ola başına bu hâki kafes
2. Sür rakîbi ravza-i kûyuñdan ey hürî-nijâd
Gülşen-i cennetde koma kim yaraşmaz hâr u has
3. Gökde yılduzlar şererdür nâr-ı ahumdan benüm
Mihri hâver şu ledür tâb-ı ruhuñdan muktebes
4. Bûseñ isterken gönül yandı cemâlün tâbına
Bal umarken ateş-i sûzâna düşdi bir mekes
5. Hışm-ı çeşmüñden gönül zülfünde haddüñ yâd eder
Gicede şem ile olan kimseye tınmaz âses
6. Ey dil ol âsûde-hâl olmak dilersen bî-zebân
Çün dil ucından başın gavğaya virmişdür ceres
7. Nâlesinden tağlar feryâd u efgân eyleye
Olmaz ise Aşki'ye luţfuñ eger feryâd-res
4. bir.....karar : bir lahza bir yerde karar M,N,S.

ŞİN

185

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ehl-i aşka fikr-i dünyanũ ziyânı var imiş
Bilmedüm derdâ ki yâruñ imtiyhânı var imiş
2. Rûzigâr eyler mübeddel hicri âhır vuşlata
Ey gönül gam yime her kârın zamanı var imiş
3. Gitdi cân ten eşk ü gamla zindegânîdür henüz
İçecek şuyı yiyecek dağı nânı var imiş
4. El uzatma meyve-i maşûda küstâhâne kim
Ĝâfil olma bâğ-ı dehrũñ bâğbânı var imiş
5. Ĝamzeñ ile kaşlarũñ devrinde cânâ çeşmũñũñ
Kim varur yanına kim tîr ü kemânı var imiş
6. Çün Süleymân-ı zaman tutdı cihânı gün gibi
Bildi dehrũñ ins ü cân şâhib-kırânı var imiş
7. Bir görüşde hüsnuñe dil virdi Aşkı bir dağı
Cân virür görmege hayli tercemânı var imiş

186

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bir şanemle deyr-i dünyâda edenler hâne naşş
Beñzer ol şûret-pereste k'eyleye büthâne naşş
2. Dilde mihrũñ naşş edüp ser-geşten edem ey nigâr
Yazmadın naşşkâş-ı Kudret bi-sütün eyvâna naşş
3. Yazsalar Leyli-şıfat taşvirũñ ol dem Kays-vâr
Müy-ı jülîdeyle yazsuñlar beni divâne naşş
4. Olmuşuz rûz-ı ezel ma'nâ yüzinde âşinâ
Şûretâ gerçi nigârũm görünür bigâne naşş
5. Naşş olur Aşkı o dem dilde hayâl-i la'îl-i yâr
Berg-i gülden eylese sâkı kaçan peymâne naşş

185

M.88b, N.72b, S.52a

186

M.88b, N.71a, S.50b

1. k'eyleye : eyleye N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bezm-i hüsne nergisün bâdâm-ı ter zeyn eylemiş
Hokka-i yâkûta dendânun güher zeyn eylemiş
2. Bahr-i hüsnünde şan olmuşdur zenahdânun şadef
Kim derûnını anun dürlerle dür zeyn eylemiş
3. Ey felek nakşuña mağrûr olma nakkâş-ı Ezel
Büstân-ı hâke gel gör kim neler zeyn eylemiş
4. Eşk ü rûy-ı zerd ile bâzâr-ı aşkuñda senün
Öñüne şarrâf-ı çeşmüm sim ü zer zeyn eylemiş
5. Dilde şîrin la'linün vaşfını Aşkî bağlayup
Şişede kannâd-veş la'lin şeker zeyn eylemiş

Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Feülün

1. Bir sünni sipâhiye hezâr oldı kızılbaş
Şır anı meşeldür bu ki biñ kargaya bir taş
2. Kûhsâra kaçup тұrmaz ise tañ mı muşâfa
Sen hüsrev-i âlemsin olar bir bölük evbaş
3. A'dâ tura mı leşker-i Osmân'a berâber
Gul eyleye mi ceş-i Süleymân ile şavaş
4. Sensin şu Süleymân-ı zaman kim nazaruñda
Terbiyyet ile la'lı olur gelse siyeh taş
5. Cârû kılup otağa sen uşluyısa Tahmaş
Olsun dün ü gün bâb-ı humâyûnuña ferrâş
6. Haylün tozı hürşidi nihân etse âceb mi
Bahre düşicek gâib olur dâne-i haşhaş
7. Hoşdur ser-i nizeñde k'ola halka-i hürşid
Mağbûba yaraşur nitekim nergis-i cemmâş

8. Bir zulmet-i a'dâ-yı siyeh-baht çü hurşid
Şâhâ 'alâmet ber-keş ü şimsir ber-efrâş
9. Der baħr-i dem-i sürħserân ey şeh-i dindâr
Mâhî-i zafer bûd meger tîĝ-ı güher-pâş
10. Bâ-nuşret-i ceyš-i tû zirih-hâne-i eflâk
Ez-şâ'şâa-i mihr pür ez-âlet-i per-hâş
11. Âmâd zi-sefer şâh çü ber taht-ı hümâyûn
Târiħ künem bûd edâ "Feth-i Kızılbaş"(938/1531)

189(1)

Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Feülün

1. Cevlân-ı semendüñde kalur peyk-i nazar-bâz
Çün bād-ı şabâya olımaz kimse ayakdâş
2. Hicründe senüñ ah ile pür-tâbdur eşküm
Kim kurıla tutuşıcak bile yanar yaş
3. Aşhâb-ı şafâ 'aşkına ben daħı çalışam
Bir tîĝ ile bir baş ile ölince deĝin kâş
4. Tîĝun çeke ta haşre deĝin feth simâtın
Mürgân-ı hevâ kelle-i a'dâda yiyüp aş
5. 'Aşķi gibi şıdk ile kıla medħ ü duâyı
El yüze sürüp hâk-i der-i şâha koyup baş

190

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Çâr unşurdan olan şûret-i insân neyimiş
Ten şarayında aşıl revzene-i cân neyimiş
2. Kaşr-ı 'uzletde yatan dilber-i fâriĝ kim imiş
Künc-i miħnetde olan 'aşık-ı hayrân neyimiş

189

N.70b

(1) Bu manzume 188 numaralı şiirin devamı olduĝu halde nüshaya iki ayrı gazel gibi kaydedilmiştir.

190

N.89a, N.71b, S.50b

3. Şûretâ bâğ-ı fenâda olan ey bülbül-i zâr
Görebildüñ mi bu tezyîn-i gülîstân neyimiş
4. Gûşda sâkin olan sâmi-i ʿaqlum didüğüm
Dilde bu gulğule-i nâle vü efgân neyimiş
5. Görebildüñ mi ʿaceb dîde-i irfânuñ ile
Tavus'uß eyledügi şîve-i cevlân neyimiş
6. Dîdeler nûr u ferî kânden alur gördüñ mi
Anladuñ mı ki güzellerde olan ân neyimiş
7. Ey Nahîfî işidüp nağme-i şîrüm ta kim
Bezm-i ğamda bilesin ʿAşki-i nâlân neyimiş

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hâtemüñ şanma kızıl yâkût taşî var imiş
Hicr-i laʿlûñle füsürde kanlu yaşî var imiş
2. Berg-i gül mânendi baş üzre tutar peykânuñı
Bağrımun ey kaşî yâ devletlü başî var imiş
3. Şâdılguñ soñı ğam fûrkat vişâlün âhırî
Hâce-i dehrüñ ne hicrânlı kumaşî var imiş
4. Cân virürken ʿaşk-ı Leylâ'yile Mecnûn hastanuñ
Kûhdan bâline şahrâdan firâşî var imiş
5. Pîrezen dehrüñ iki yanında dâmânın tutar
Rû-siyeh adı âdem iki tevâşî var imiş
6. Mâni-i vaşl-ı habîb olan hevâ-yı ğayr imiş
Aramızda ʿAşkiyâ bildüm ki nâşî var imiş

4. Gûşda : Gûşında N,S.

191 M.89b, N.72a, S.51b

1. şanma : şandum N. / yâkût : yâkûtı N. // Hicr-i :
ʿAşk-ı N.
5. M,S : -

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Halka budur şalâ-yı bâde-fürûş
Merhaba merhaba binûş binûş
2. Sorıcağ adını o muğbeçenün
Sâğarı pür kılup didi Yanuş
3. Şem'â pervâne iseñ ol sûzân
Bülbül-i gülşen iseñ olma hamûş
4. Şöyle çekse şarâb-ı aşkı kişi
Olsa maşşer günine dek bi-hûş
5. Oldı Aşkı kapuñda pâdişehüm
Kemterin bir gulâm-ı halka-be-gûş

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dünya ki bi-fâyide bâzâr imiş
Halk-ı cihân aña harîdâr imiş
2. Halkdan alur bu 'ömri nakdini
Hîle ile bir zen-i ayyâr imiş
3. Şûreti pâkize görünür velî
Cevfi anuñ cife-i murdâr imiş
4. Gönlümi hüsnünde giriftâr eden
Ah ol iki turre-i tarrâr imiş
5. Kande isem bir nefes olmaz cüdâ
Guşşa baña yâr-i vefâ-dâr imiş
6. İnler ise tañ mı bu dil bülbüli
Bâğ-ı cihân tolı has u hâr imiş
7. Aşkıi âzâde şanurdum velî
Bend-i gam-ı aşka giriftâr imiş

192 N.73a

193 M.89b, N.72a, S.51b

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Sabâ gülşende gül pîrâhenin çün çâk çâk etmiş
Vücûdın nâr-ı gayretle yakup bülbül helâk etmiş
2. 'Aceb midür arandıkça bulunsa gevher-i şâfi
Dil-i ehl-i şafâ gibi derûnın bahr pâk etmiş
3. Şafağ içre görünür mihre dönmüş meclis-i meyde
Cemâlin ol nigâruñ behcet-i mey tâb-nâk etmiş
4. Kimin maḥmûr-ı câm-ı 'aşk kılmış sâki-i vaḥdet
Kimin mest-i ḥarâb-ı bâde-i engûr-ı taḥ etmiş
5. Dirîgâ olmamış sâyeñle bir dem behre-mend olmak
Hevâ-yı serv-i ḳaddüñle vücûdın 'Aşki ḥâk etmiş

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Tutanlar şavmı eyyâm-ı ḡam-ı hicrâna beñzetmiş
Erenler rûz-ı 'ıydi vuşlat-ı cânâna beñzetmiş
2. Kılur 'ıyd-i vişâl umsam ḥavâle tîḡ-ı hicrânı
Meger kim ol hilâl-ebrû beni ḳurbâna beñzetmiş
3. Kılan âyîne-i ḥurşîdi 'âlem-tâb-ı raḡşende
Senüñ mir'ât-ı ruḡsâruñ meh-i tâbâna beñzetmiş
4. Eden bârân-ı nisandan şadef ağzıñ ḡolu lü'lü
Dehânuñ pür-güher bir ḥoḡka-i mercâna beñzetmiş
5. Yüzün pür-nûr kılmış gökde gördüm mâh-ı tâbânı
Özin şem'i saray-ı ḥusrev-i devrâna beñzetmiş
6. İçersin ḡayr ile sen ey şeker-leb bâde-i gülgûn
Yaşın lü'lüñ ḡamından çeşm-i 'Aşki ḳâna benzetmiş

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Liḥâf-ı sebz ile ḡonca yatur ḡülzâra yaṣṣdanmıř
İñiler karşıusunda ḡasta bülbul ḡâra yaṣṣdanmıř
2. Yaturken ḡâreden pisterde şîrîn'i koçup ḡüsrev
Döşenmiş kûh-ken ḡasretle ḡârı ḡâra yaṣṣdanmıř
3. Görinen Bî-sütunda ebr řanmañ yaş döküp daḡı
Duḡân-ı ahı Ferḡâd'uñ yatur kuḡsâra yaṣṣdanmıř
4. N'ola bezm ehli şevk ile yaḡarsa şem^{ca} destârın
O şem^c-i meclis-ârâ mest olup destâra yaṣṣdanmıř
5. Görüp tasvirüñ ey İsâ-nefes deyr içre şûretler
Düşüp bî-cân yatur her biri bir divara yaṣṣdanmıř
6. Meger keşf-i niḡâb etdük ḡülistân içre ḡayretten
Yaḡasın çâk edüp ḡül yâsemen divara yaṣṣdanmıř
7. Ko yatşun ḡařre dek ey müddeî bi'llah incitme
ḡuzûrı var 'Aşki'nün der-i dildâra yaṣṣdanmıř

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Lebün esrârını gören şarâb-ı nâbdan geçmiş
Ruḡuñ seyr eyleyen berg-i ḡül-i sirâbdan geçmiş
2. Geçüp ruḡsârdan zülfünde câ kıldı ḡöñül mürġi
Semenderdür şanasın řaḡn-ı âteş-i tâbdan geçmiş
3. Görüp zülfünle ebrûñı meger kim ey büt-i ra^{ca}nâ
Kimi zünnârı kaḡ^c etmiş kimi miḡrâbdan geçmiş
4. Bu ḡöñlüm zülfün olmasa ḡalurdı baḡr-i ḡayretde
O ḡullâb-ı maḡabbetde âceb ġirdâbdan geçmiş
5. Uyanuḡlar görür ḡadr-i vişâlün ey meh anuñ çün
Hevâ-yı zülfün ile çeşm-i 'Aşki ḡ^{ca}âbdan geçmiş

Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

1. Ne pertevdür ki ol ruhsâra düşmiş
Ne ateşdür bu ben bîmâra düşmiş
2. Kimi Mecnûn-şîfat Leylâ'sın ister
Kimi Ferhâd olup tağlara düşmiş
3. Yatur gül pister-i nâz üzre her dem
İñiler hasta bülbül hâra düşmiş
4. Alup bir şucleden nûr-ı tecellî
Yanar pervâne miskin nâra düşmiş
5. İçelden hasta-dil aşkuñ şarabın
Habâb-ı mey gibi âvâre düşmiş
6. Yürir âzâde kimi mest ü rüsvâ
Kimisi dâm-ı ucb u âra düşmiş
7. Ğam-ı haţţ-ı lebünle câm-ı Aşkı
Şarâbı terk edüp esrâra düşmiş

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Yâr dil almağa şîr-i dilsitân ezberlemiş
Aşıkâ efsûn u sihri için yalan ezberlemiş
2. Mekteb-i aşkuñda vaşf-ı hüsnüñi hıfz etdi dil
Tıfl-i zeyrekdür şanasın Gülsitân ezberlemiş
3. Bâğa gel ey gonca gûş et bülbülüñ hengâmesin
Gül yüzüñ vaşfıyla taze dâstân ezberlemiş
4. Baña harf atmağ için ağıyâra bir bir okudu
Yâre hâlünden ne didümse hemân ezberlemiş
5. Aşkı'yem didüm lebün vaşfında bir şîrin gazel
Ehl-i diller anı şu gibi revân ezberlemiş

SAD

200

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. İstemez dil olmağa çâh-ı zenaḥdândan ḥalâş
Gerçi her kişi diler kim ola zindândan ḥalâş
2. Şem° bir yalın kıllıçdur sezmezem kim eyleye
Cânını pervâneler şem°-i şebistândan ḥalâş
3. Âşķ ile âzâde vü bî-ķayd olayın der iseñ
Ey gönül olğıl kemend-i ķayd-ı devrândan ḥalâş
4. Almayınca ḥârdan gül dâmenin bâd-ı şabâ
Bülbül-i dil-ḥasta olmaz ah u efgândan ḥalâş
5. Kurtulup hicrûñden irdi dil bahâr-ı vaşluña
Şanki bir abdâldur oldı zemistândan ḥalâş
6. Darb-ı seyf ile müjeñ zülfüñden aldı göñlümi
Etdi bir divânei guya ki urgândan ḥalâş
7. Âşķiyâ âşķ içre pervâ-yı ser ü cân eyleme
Kılmadı kimse ser ü cânı bu meydandan ḥalâş

201

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bulmaz ey şeh çün gönül çâh-ı zenaḥdândan ḥalâş
Tîğ-ı gamzeyle ya katl eyle ya dâr-ı zülfe aş
2. Ķayd-ı âlemden mücerred-ḥâl olup kurtulmadı
Kılmayınca dil gam-ı âşķuñla cânâ ihtisâş
3. Âşķdur gam pûtesinde ḥâliş eden ḳalbümi
Nitek'olur kimyâyile zer-i ḥâliş raşaş
4. Ḥâşıl-ı °ömrin senüñ yoluñda kılmayan fedâ
Pâdişâhum defter-i âşķuñda yazılmadı ḥaş
5. Çatma ḳaşuñ tîr-i müjgânuñ dil-i Âşķî'dedür
Ey kemân-ebrû oḳuñ atduñ yürü yayuñı yaş

200

M.91a, N.73a, S.52b

1. dil olmağa : olmağa dil N,S.

6. Etdi bir divânei : Eyledi pervânei M.

201

M.91a, N.73a, S.52a

DAD

202

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Edemez keyfiyyet-i hâlin gönül cânâna 'arz
Bir gedâ olmaz ki derdin eyleye sultâna 'arz
2. Neş'e-i bâd ile ol yâra olan keyfiyyetüm
Bezm-i meyde yaña yaña kılmışam mestâna 'arz
3. Ola mı 'âlemde bir mûr-ı zâifün kudreti
K'ede hâlin hâk-pây-i âşaf-ı devrâna 'arz
4. Gönlümüñ âlâm-ı devrândan şikâyet-nâmesin
Eyle ey bâd-ı şabâ ol şâh-ı âlî-şâna 'arz
5. Sergüzeşti defter ü divâna şıgmaz 'Aşki'nün
Lîk ol divâne varup edemez divâna 'arz

203

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bûsedür la'1-i leb-i şîrîn-i cânândan garaz
Tatlu dirlikdür cihânda nitekim cândan garaz
2. Hızr-ı haçtuñ irse la'1üñden giderme zülfüñi
'Ömr-i sermeddür çün ey meh âb-ı hayvandan garaz
3. Hâtem-i la'1üñle feth etdüñ dil ü cân mülkini
'Âleme hükmetmedür mühr-i Süleymân'dan garaz
4. Reng-i rûy-ı gülde yok büy-ı vefâ ey 'andelîb
Rûz u şeb bilsem nedür feryâd u efgândan garaz
5. Açma râzuñ seng-i ta'n ile yıkarlar arzuñı
'Aşkiyâ gitmez bilürsin ehl-i devrândan garaz

202

M.91b, N.73b, S.53a

203

M.91b, N.74a, S.53a, P.289b

1. Tatlu.....garaz : Ârız-ı gülgünüñ ancak verd-i
handândan garaz P.
3. Hâtem-i : Hâtemî N. / mülkini : milketin M,S,N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Zerre deñlü irse mihründen dil-i şeydâya feyz
Neyyir-i a'zam-şifat vire bütün dünyaya feyz
2. Hûblar kesb-i melâhat eyler ol meh-pâreden
Mihir-i 'âlem-tâbdan zirâ irişür aya feyz
3. Dil ruhuñdan feyz alur câna irişür nitekim
Şu'le-i hurşid-i 'âlem-tâbdan eşyâya feyz
4. Böyle mest olmazdı 'aşk ehli eger kim irmese
Sâkiyâ 'aks-i lebünden bâde-i hamrâya feyz
5. Mihr-i Ahmed'den toğupdur 'Aşkı'nün kalbine nûr
Şems-i Tebrizî'den irdi nitekim Monla'ya feyz

TI

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Hakkâ bu hoş yaraşdı hoş ol gül-ızâra hat
Beñzer şu gülsitânda olan sebze-zâra hat
2. 'Aşıklarına kılduğı gizli sitemleri
Bir bir bu dem yüzine urur âşikâra hat
3. Âşûb-ı hüsnî sorulıcak hatt u hâlden
Hâlini attı ortaya çıkıdı kenâra hat
4. Gülgûn ruhu k'araladı meydan-ı hüsnini
Şebdiz-vâr korkum odur toz kopara hat
5. La'li kiras-ı al gibi emilüp durur
Bahır-i hüsnünde beñzedi Yeñi Hişara hat
6. Pûşide kıldı gayr gözinden cemâlünü
Müşgîn nikâb çekdi eyâ meh'ızâra hat
7. 'Aşkı gamuñla ey yüzi gül bî-karâr iken
İrgürdi kara göñlüyi âhır karâra hat

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Lâle-veş geydükce başına ol gül-ruhsâr zanat
Âfitâb üzre olur şan ebr-i ateş-bâr zanat
2. Kâmeti bir serv-i bâlâdur kim üstinde anuñ
Gonca vü güldür dehânı vü yüzi gülnâr zanat
3. Genc-i hüsninde tıllısm olmağa yârüñ sihr ile
Her kıllın bir mâr-ı ateş-reng eder sehhâr zanat
4. Hey ne şehbâz-ı hüma-pervâz olur kim bâl açup
Eylemişdür âfitâbı gör ki der-minhâr zanat
5. Kana yunup rîze rîze eylemiş endâmını
‘Aşki gibi ol da olmuş tâlib-i didâr zanat

ZI

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Koyanlar kûy-ı cânânı edüp bâğ-ı cinândan haz
Diriğâ almamışlar zerrece cân u cihândan haz
2. Göñül cânlar virür zülfünde ser-bâz olmağa cânâ
Eder canbâz olanlar çünki seyr-i rismandan haz
3. Dil ü cân râh-ı ‘aşkuñda belâ vü gamdan ayrılmaz
Hevil-nâk olsa reh yolcular eyler kârvandan haz
4. ‘Aceb mi ol kaşı yâ ahum ok kaddüm kemân etse
Ki tıfl-ı şüh-ı dil lâ-büd kıllur tîr ü kemândan haz
5. Göñül esrâr-ı la‘lüñden n'ola ey dost zevk alsa
Ki her bir tâlib-i bî-dil kıllur sırr-ı niğândan haz
6. Niçün hazz eylemez yâ Rab o servüm cûy-ı eşkümden
Ki her taze-nihâl olan eder âb-ı revândan haz
7. Çıkarur ‘Aşkiyâ dilden hevâ-yı hûr u gılmânı
Alanlar deyr-i dünyâda büt-i şîrin-zebândan haz

1. üzre : üstine N.

5. ‘Aşki.....olmuş : ‘Aşki-i biçâre gibi N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. 'Azm-i râh edüp kaçan cânâna kılsam ben veda
Gitmezem diyü o dem eyler benümle cân niza'
2. Ben kara toprağ olup geçdükce kabrümde şabâ
Toprağum yer yer hevâ-yı yâr ile ede sema'
3. Ey saçı Leylî gözün fikriyle düşsem tağlara
Üns ede ol dem bu ben Mecnûn'a âhû vü siba'
4. Bezm-i 'âlemde ne hoş zevk idi ey dil vaşl-ı yâr
Ara yirde olmasa tîğ-ı ecelle inkıta'
5. Eylegil vaşf-ı dehân-ı yârda fikr-i dakîk
'Aşkiyâ lâzım durur tarz-ı gazelde ihtira'

ĞAYIN

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bî-hisâb edüp saña Hâk lutf u kılsun yârlıg
Tapuña şâhum mübârek ola defterdârlıg
2. Defter-i lutfuñ okınsun halka ta rûz-ı hisâb
Bâğ-ı cûduñdan irişsün cânâ berhurdârlıg
3. Bulmasun düşmenlerüñ her giz nuhûsetden halâş
Görmesün cism-i laţifüñ haşre dek bîmârlıg
4. Seyl-i eşküme harâba vardı gönlüm hânesi
Dest-i ihsânüñ demidür eylese mi'mârlıg
5. Devlet ile sen 'Arab mülkine eylesen sefer
Cân ile 'Aşki diler kim ede hizmetkârlıg

208 M.93a, N.75a, S.54b

2. toprağ : toprak M.

209 M.93a, N.75a, S.55a

4. eylese : eyle S.

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Nâr-ı gamından urmadın ol gül-ızâr dâğ
Şad-pâre dilde konmuş idi şad-hezâr dâğ
2. Şahrâ-yı gamda kana yunup çâk çâk olup
Şevk-i ruhuñla yakdı gönül lâle-vâr dâğ
3. Aşkuñ ocağına düşüp abdâl-vâr çerh
Mihrüñle yakdı sinesine tâb-dâr dâğ
4. Ben şakladukça elden eyâ mâh mihrüñi
Eyler bu çâk-ı sinem ile âşikâr dâğ
5. Aşkî kaçan o lâle-ruha eylesem veda
Kor hasret odı cânuma bir yâdigâr dâğ

FE

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ben öliceğ toprağumdan yapasuz bir hâne vakf
Cânım için edesüz anı sek-i cânâne vakf
2. Yapmadan zâhid riyâyile ribât u zâviye
Yegdür ol kimse riyâsuz eyleye meyhâne vakf
3. Muşhaf-ı hüsnüñde hâlün âyet-i Kur'ân'dur
Nokta-i hâlün koyupdur âyet-i Kur'ân'a vakf
4. Kıl imâret nâr-ı gam nûr etdi gönülüm hânesin
Kim harâb olur şehâ elbetde yana yana vakf
5. Çünkü mülk olmaz ribât-ı dehr-i fânî kimseye
Aşkiyâ biz geçdük olsun hissemüz yârâna vakf

210

M.93a, N.75a, S.54b

211

M.93b, N.76b, S.56a

1. sek-i : seki N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dürr-i deryâ-yı velâyetdür dilâ şâh-ı Necef
Kulzüm-i aşk içre oldı cân ol dürre şadef
2. Tîr-i zecre ol şehün meydan-ı aşkında gönül
Er degüldür sine-i şad-çâki kılmazsa hedef
3. Dürr-i eşkümler hayâl-i şâha istikbâl için
Merdüm-i gam-dîdenüñ müjgân öninde çekdi şaf
4. Şeh yolında dirhem-i eşkin gözüm kıldı sebîl
Geldi ol ihsân için mîzân u deryâ açdı kef
5. Şâh-ı aşka dil virüp havf u recâdan el yuyup
Merd-i meydân-ı rızâ olduñsa ey cân lâ-tehaf
6. Dürr-i vaşluñ çün halef cânâne kıymet vire kim
Aşk bâzârında çün kim fûls olur kalb-i selef
7. Hamdü-li'lleh gönlümün virânesine Aşkiyâ
Pertev-i mihr-i şerîf-i Murtażâ virdi şeref

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kılmayan cân cevherini vuşlat-ı cânâna şarf
Ey dirîgâ naqd-i ömrin eyledi yabana şarf
2. Gel gönül beytini ma'mûr et ço dünya mülkini
Cehd kıl sa'y-i cemîlüñ olmasun virâna şarf
3. Sîm-i eşkin gözlerüm döker hayâlüñ kılsa câ
Ehl-i cûd olanlar eyler varını mihmâna şarf
4. Etmez idi bilse ger hâşşyyetini la'lüñüñ
Ömrini Hızır u Sikender çeşme-i hayvâna şarf
5. Eyledi bâzâr-ı hasretde ümid-i vaşl ile
Aşki-i âşüfte varın hâ'âce-i hicrâna şarf

KAFA

216

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Enâniyyet-i meyden halk-ı âlem cümle mest ancak
Taalluk gayra kalmış her biri bir büt-perest ancak
2. Görünmez bakdugımca her nazar rûy-ı şafâ her giz
Dil-i âşık gibi mirât-ı âlem pür-şikest ancak
3. Değişmem hâtem-i câmı dilâ mühr-i Süleymân'a
Ki sâgar ber-kef ü mühr-i Süleymân zir-i dest ancak
4. Senün keyfiyyet-i hâlün meger hamr-ı riyâdandır
Beni ser-mest eden zâhid mey-i Bezm-i Elest ancak
5. Tavâf etseñ hicâz-ı kûyını başlar o şeh nâza
Anun çün Aşkiyâ nâlen nevâyiken hücest ancak

217

Mef'ûlü Fâîlâtü Mefâîlü Fâîlün

1. Ol serve yaraşur ger ede ser-firâzlık
Ol kaddi ser-firâza düşer serv-i nâzlık
2. Şâh-ı hayâlün olmağ için gördi tengdür
Bir kaşır yaptı dide gönül üzre yazlık
3. Tıyduğ oyununı gözümüz bağlamak neden
Ey çerh yüri şatma bize hokka-bâzlık
4. Cevri koyup gönül ele al dil-rübâlıg et
Dildâr olanlara yaraşur dil-nüvâzlık
5. Her hod-perest edinemez kâr Aşkiyâ
Ser-bâz olanların işidür aşk-bâzluk

216 M.94b, N.78b

1. büt-perest : put-perest N.

5. hicâz-ı : hicâzı N.

217 M.94b, N.79b, S.58b

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Belâ küncinde ben maḥzûna yaşum gibi hem-dem yok
Ciger pür-hûn u dil bîmâr u zaḥm-ı hîcre merhem yok
2. Cihânuñ fişret ü zevki hemânâ bir iki demdür
Ḥabâb-ı mey gibi ol daḥı bir dem var bir dem yok
3. Varup yârüm diyü sırr-ı niḥânuñ ḡayra fâş etme
Cihân halkı münâfıkdur şakın bir sırra maḥrem yok
4. Ne deyr ü ḥânikâ cümle cihânı ser-be-ser gezdüm
Ḥakîkat ehli bir şâfi-dil ü bî-hîle âdem yok
5. Geçüp cân u cihândan çün irişdüm vaşl-ı cânâna
Ḥayât-ı câvidân buldum ölümden Aşkiyâ ḡam yok

Feîlâtün Feîlâtün Feîlâtün Feîlün

1. Taht-ḡâh oldu çü sen ḥüsrev-i ḥübâna kayık
Ta'n ederse yiridür taht-ı Süleymân'a kayık
2. Ejdehâ-peyker olup olmaz idi hem-ser-i ḡenc
Ḥüsrevâ beñzemeseydi şeh-i mârâna kayık
3. Şadef-i sînesi pürdür ḡüher-i zâtuñ ile
Kendüyi şalsa 'aceb mi yem-i 'ummâna kayık
4. Çâder-i sebz ile şâhâ yedek olmaḡa saña
Ğarb'dan çekdi meh-i nev gibi bir dâne kayık
5. Mihr-i zâtuñ gibi ḥurşid ola ey mâh meger
Ḥükm edüp baḡr u bere çekdire şâhâne kayık
6. Ğayri şehler başa iş gelse düşerler kapuña
Çekilür furtınada niteki limana kayık
7. Karmasa baḡre 'adüv kanını tîḡ-ı kaḡruñ
Boyamazdı küreḡin böyle kızıl kana kayık

5. Çokdur cihân içinde giriftâr-ı gam velî
‘Aşkî gibi kemend-i belâyâ esîr yok

222

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Reşk-i firdevs oldı ey dil gülşen-i dünyaya bak
Fikr edüp nakkâş-ı Sun‘ı zînet-i şahrâyâ bak
2. Zâhidâ kesb eyledünse zerrece nûr-ı yakîn
Çeşm-i ‘ibretle çemende nergis-i şehlâyâ bak
3. Zerrece-veş oldıysa pür ey dil zamîrûn nûr ile
‘Âleme pertev şalan mihr-i cihân-ârâyâ bak
4. ‘Aşk ile çün seyrine geldün cihân gülzârınuñ
Himmetün ey dil bülend et bir kad-i bâlâyâ bak
5. Dostum görmek dilerseñ eşk-i ‘âşıkdan nişân
Lâlelerle zeyn olan şol dâmen-i şahrâyâ bak
6. ‘Aşkiyâ şâfi-dil isen katrede deryâyı gör
Her nazâr bir zerrede mihr-i cihân-ârâyâ bak

223

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Şu gevher kim yitürmişdük bu gün dilde nişân bulduk
Anı ey merdüm-i dîde ço yatsun açma kân bulduk
2. Gelüp bu dâr-ı dünyâyâ harâmiler gibi yer yer
Girişdük cümle yağmaya kurulmuş bir dükân bulduk
3. Niçe âvâre yilersin beyâbân-ı nedâmetde
Gel ey dil râh-ı maşşûda gider bir kârvân bulduk
4. Hezârân cân u dil nakdin belâ deryâsına dökdük
Şanur il gevher-i ‘aşkı cihânda râygân bulduk
5. Yazarken ney-şeker hâmeyle vaşf-ı la‘l-i cânânı
Mesîh-enfâs-ı nuţkuñla be ‘Aşkî taze cân bulduk

222 M.95b, N.80a, S.59a, T(3:-)

223 M.95b, S.59b

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Şi'r-i şâfi mi dinür dilde şafâ olmayıcak
Dil-güşâ karşuda mir'ât-ı Hudâ olmayıcak
2. Dad alur mı 'acaba bezm-i cihândan âdem
Mey-i nâb ile leb-i rûh-fezâ olmayıcak
3. Yâr olur mı kişiye böyle cefâlar kıllıcı
Ne umar kişi güzellerde vefâ olmayıcak
4. Ire mi menzil-i maşûda dilâ tîr-i murâd
'Aşıkun mihnet ile kâmeti yâ olmayıcak
5. 'Aşkiyâ kesb ede mi rûh-ı hayât-ı bâki
Varlığı bir kişinin cümle fenâ olmayıcak

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şun-ı Hakk'ı görmek isterseñ dilâ deryâya bak
Yirde her meh-pârei gözle felekde aya bak
2. Bâgda dâğ-ı siyah-ı nergis-i şehlâyı gör
Kana ğark olmuş çemende lâle-i hamrâya bak
3. Âdem ol ğayrı temâşâyı n'edersin ey gönül
'Âlemün 'aşk ile başında kopan ğavgaya bak
4. Kıl cebîn-i yârda ebrû-yı kej-râya nazar
Ay başında iki zîbâ ğurre-i ğarrâya bak
5. Sen meh için rûz u şeb tokuz tolanur 'âlemi
'Aşk ile ser-geştedür mihr-i cihân-ârâya bak
6. Gör cemâl-i yârı kıl evsâf-ı hüsnin 'Aşkiyâ
Tûtî-i ğuyâ-sıfât âyine-i zîbâya bak

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Aşk bahrîst bî-kerân u amîk
Ğarkâ şod âşinâ kücâst refîk
2. Nev-cüvân şod dilem zi-taze bahâr
Sâkiyâ dih me-râ şarâb-ı atîk
3. Râh-ı meyhâne şod Şîrât-ı me-râ
İhdinâ ihdinâ be-râşt tarîk
4. Dîde şod her taraf habâb meger
Aks-i sâkî fütêd be-ke's-i rahîk
5. Aşkiyâ ez-lebeş me-gûy sühan
Ki nihân bihter-est sırr-ı dakîk

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Køl kanad olmağ için leşker-i Osmân'a şadak
Sînesin kıldı siper tîr ile peykâna şadak
2. Bâl açar perr-i melâik gibi her bir gâzî
Sâdıkhâne çü gazâ kaşdına koşana şadak
3. Koynı koltuğı sehî-kad tolu perrîler iken
Vahşet etmez ne aceb yakışır insâna şadak
4. Tîrler serv-i sehî nakşî ser-â-ser güller
Döndi bir hûb-ter ü taze gülistâna şadak
5. Kalb-i a'dâya hücûm etmege şâhbâz-sıfât
Şehper-i nusret olur merdüm-i meydana şadak
6. Tîğ berk urdı hemân kavş-ı kuzah kurdı kemân
Oldı hûn seyl-i revân başladı bârâna şadak
7. Çeşm-i hûbâna yaraşur saf-ı tîr-i müjgân
Nitekim leşker-i sultân Süleymân'a şadak

226 N.77b

227 M.96a, N.78a, S.57a, P.322b

1. leşker-i : asker-i P. / / tîr ile : P -
3. Koynı....şadak: Teşne-i hûn-ı adüv mürğ-i kazâdur her tîr
Aşiyândur şanasın göz göz o mürğâna şadak
5. M,N,S : -

8. Şevket-i ahd-i Süleymân-ı zamândur 'Aşkî
Her sipâhî kuşanur şıdk ile şâhâne şadağ

228

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Göz açup H'âb-ı ademden olalı bidâr-ı 'aşk
Çeşmüme her yüzde zâhir görünür didâr-ı 'aşk
2. Tûr-ı dilden nâr-ı Mûsâ-veş tecellî gösterüp
Hamdû-li'lleh rûşen etdi kalbümü envâr-ı 'aşk
3. Eylerüz 'aşk-ı mecâziden hakikat zevkini
Komazuz elden hele el virdügince kâr-ı 'aşk
4. Etmezüz esrârımız hayrânlığ ile halka fâş
Toptolıdur cür'a-dân-ı dil dedem esrâr-ı 'aşk
5. Zülfinüñ dârında ser vir dilberüñ Manşûr-veş
Olmag isterseñ eyâ dil server-i serdâr-ı 'aşk
6. 'Aşk-ı yâr ile gönül gülzârı görmezmiş hazân
Allah Allah ne 'aceb gülzâr imiş gülzâr-ı 'aşk
7. Ölürin derd ile dermâna değışmem derdümi
'Aşkî'yem oldum ezelden 'aşk ile bîmâr-ı 'aşk

229

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Gözün yaşı hevâ-yı 'aşk ile ey dil bihâr ancak
Yürü ten zevrağın çekdür cezîre hoş-kenâr ancak
2. Gönül deyrindeki sırr-ı niğânı 'âlem-i gaybun
Senüñ mir'ât-ı taşviründe ey büt âşikâr ancak
3. Felekde her gice encüm degüldür görinen yer yer
Benüm bu dûd-ı ahumla göge ağan şerâr ancak
4. Ne dil bir lağza bir yerde qarâr eyler ne hod dilber
Qarârı n'eylesün ârif bu 'âlem bî-qarâr ancak
5. Didüm bir yâdigâruñdur senüñ sinemdeki yâre
Didi bir zahm urup 'Aşkî bu dahı yâdigâr ancak
8. kuşanur tiğ ile : götürür şıdk ile P.

228 M.96b, N.76b, S.56b

229 M.96b, N.78b, S.57b

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Kâr eder mi 'acabâ kürk ile fistana şovuk
Geçer ilmez hele sûzen gibi kaftana şovuk
2. Kanı ol dem ki bürüdetle bakardık nâra
Şimdi şındırdı bizi ateş-i sûzâna şovuk
3. Gerçi yabanda eser şavurur amma lîkin
Gelebilmez mey-i hamrâyile meydana şovuk
4. Bülbüli sürdi vü tağıtdı gülün hürmenini
Âkıbet n'etdi görûn şahn-ı gülistâna şovuk
5. Düşmen etdügi bürüdet yiter ey bâd-ı şitâ
Şimdi ol yari komaz kim çıka seyrâna şovuk
6. Nâgehân ger bula şahrâda kuzu kürki ile
Gürg-i hân-hâre gibi kaşdeder insana şovuk
7. Elimüz irmez ise bir eyü kürke Âşkî
Kaçıra gibi bizi çok Arabistân'a şovuk

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Menem ol mürğ-i âvâre ki gamdan özge zâdum yok
Belâ dâmında ser-gerdânam uçmağa kanadum yok
2. Benüm bu defter-î derd ü belâda añılur adum
Velî menşûr-ı ikbâl ü ferah okınsa adum yok
3. Baña ey dost her keşret senünle 'ayn-ı vahdetdür
Vü ger sen olmasañ her giz bir ile ittiñadum yok
4. Ne deñlü şefkat ü 'izzet ederse öldürür âhır
Dilâ kanlar döken cellâd-ı çerha i'timâdum yok
5. Başum pür-mûy-ı jülide benüm bir taze dâğ olsun
Benüm çün Âşkiyâ tâc u kaba-yı Keykubâd'um yok

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Nice yüz biñ gam kıllur bir demde peydâ ehl-i aşk
Ehl-i aşkuñ hâletin fehm etmez illâ ehl-i aşk
2. Cenneti didârsuz almaz fülûs-ı ahmere
Eyler istignâyile düzahda me'vâ ehl-i aşk
3. Kûy-ı miñnetde turup gözler rızâsın dilberün
Gayrdan maksûdını kılmaz temennâ ehl-i aşk
4. Kendü bir kem katredür ammâ dem olur aşk ile
Eşk-i çeşminden kıllur bir ulı deryâ ehl-i aşk
5. Ehl-i aşk olmaz olan ehl-i selâmet Aşkiyâ
Çün olur âvâre vü ser-mest ü şeydâ ehl-i aşk

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Nâr-ı Mûsâ'dan tecellî gözlesen gülzâra bak
Dideden zulmet hicâbın ref' kıl envâra bak
2. Bulmaduñsa nef' Kânûn u şifâdan ey haķım
İlm-i hikmetden okursañ şafâ-i eşcâra bak
3. Aşk ile âyîne-i kalbüñe virdüñse cilâ
Her nazarda cân gözin bidâr kıl didâra bak
4. Aşinâ vechin görüp bulmaķ dilerseñ rüşenâ
Hicâb-ı gafletden gözüñ aç merdüm-i bidâra bak
5. Rûz u şeb bu kârgâhı işleden pür-kârı gör
Nokta-i hâki dem-â-dem devr eden perkâra bak
6. Ana girdük reng ü rüyuñ hûn-ı bülbüldür diyü
Şahn-ı gülşende gülüñ dâmânın almış hâra bak
7. Gün gibi göñlüñ gözüñ tolsun der iseñ nûr ile
Aşkiyâ şâfi-nazarla ol kamer-ruhsâra bak

2. Bulmaduñsa : Bulmaduñsa bir T.
3. cilâ : şafâ T.

234

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Vaşl umarken uğradum bir hicre kim pâyânı yok
Hâce-i dehrün metâi var mıdur hicrânı yok
2. Sen meh-i bi-mihr ile hüsn içre da'va kılmğa
Deyr-i 'âlemde büt-i Çinün niğârâ cânı yok
3. Sihar işinde gözlerün mânendi mâhirdür veli
Bâbil'ün çâh-ı zenahdânuff gibi zindanı yok
4. Şâh-ı 'âdil devridür hey di harâmî çeşmüne
Halka bunca zulm eder bir dîni yok imânı yok
5. Aşki'i ferdâya şaldun vâde-i vaşl eyleyüp
Turmadun ikrâra var hey 'ahdi yok peymânı yok

235

Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Feülün

1. Her zerrede hüsnün güneşi cilve-ger ancak
Her dîdede zâtuñ güheri nûr u fer ancak
2. Her kim ki bu deyr içre seni kıldı temâşâ
Tapdı şanemin râhib-i şâhib-nazar ancak
3. Müstağrak iken pertev-i ruhsâruna 'âlem
Senden şanemâ kevn ü mekân bi-haber ancak
4. Cânın sakınan eylemedi kat-ı menâzil
Şol bâdiye-i aşk dilâ pür-hatar ancak
5. Yoluñda ölen âhır olur zinde-i câvid
Uşşâk arasında bu ölüm mu'teber ancak
6. Gavvâs-ı dilün baħr-i mahabbetden urur dem
'Aşki dehenün anuñ için pür-güher ancak

234

M.98a, N.77b

5. ferdâya : feryâda M.

235

N.80a

KEF

236

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. İki çeşmüm iki mir'ât-ı hayâlüñdür senüñ
Kande bakşam görinen nakş-ı cemâlüñdür senüñ
2. Ayagun yire komazsın elden ey pîr-i muğân
Duhter-i rez şöyle beñzer kim halâlüñdür senüñ
3. Hasta câna varta-i ğamda meded-ğir olmağa
Mim ağzuñla nigârâ iki dâlüñdür senüñ
4. Şâm-ı hicrinde o şem'üñ bende cândur nûr olan
Gerçi ey pervâne yanan perr ü bâlüñdür senüñ
5. Yañılıp bir gün yüzi üstine başmazsın kadem
Nice yıllardur ki 'Aşķi pây mâlüñdür senüñ

237

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Eyleyüp rûhı fedâ bir güzeli şâh didük
Nażar etdük yed-i beyzâsına Allah didük
2. Sîne şahrâsına ol âhû-yı vaşî gelicek
Âkıbet beglik olur işbu çerâğâh didük
3. Şâh-ı hurşide virüp nüh felegüñ eyvânın
Bir siyeh şâl yiter hayme vü hargâh didük
4. Zikr edüp dün gice ta şubh duâ-i kadehi
Feyz-i Haķ'dur bize bu vird-i seher-gâh didük
5. 'Aşķiyâ yâd edicek kâmet ü hâl-i yârı
Sinede şol elif ü dâğı görüp ah didük

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Oldı hâlet-bağş-ı feryâd u figânı bülbulün
Sâkiyâ mey şun geçer devr-i zamânı bülbulün
2. Gördi gülşende yuvalar gonca-i bâd-ı şabâ
Hâr-ı mihnetdür anuñ-çün âşiyânı bülbulün
3. Guşsa-i aşkuñla ey gonca-dehen gönlüm gibi
Söylenür meclis-be-meclis dâstânı bülbulün
4. Elde iken yüri vaşluñ eyleme ey gül dirîğ
Bir gün ola kalmaya nâm u niğânı bülbulün
5. Bir yüzi gül gonca-leb mahbûba virdi göflini
Tañ mıdur Âşkı olursa hem-zebânı bülbulün

Fâilâtün Mefâilün Feilün

1. Bize câm-ı şarâb-ı nâb gerek
Sâkimüz mâh u âfitâb gerek
2. Puhte dutmaz müsellesi ~~yüri~~ añma
Sâkiyâ şun bize şarâb gerek
3. Ömr eyler şitâb ile güzeri
İşrete bizde de şitâb gerek
4. Bezm-i miñnetde dem dem iflemege
Nâlemüz ney yiter rübâb gerek
5. Derd-i yâr ile şöhet eylemege
Gönlümüz gibi bir harâb gerek
6. Bañr-i aşkuñ revân añar ammâ
Koymağa ol deñizi kab gerek
7. Sâlik-i râh-ı Bû-türâb olanuñ
Meskenetde yüzi türâb gerek

2. dutmaz : tutmaz S. / müsellesi añma : müsellesi yüri
añma M.

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Tekellüfsüz muşâhib bulmadı dil derd ü ğamdan yeğ
Ferâgat kûşesin göz görmedi künc-i elemden yeğ
2. Ne aşsı var baña bilsem bu eşk ü rûy-ı zerdünden
Güzeller gözler oldılar çü dinâr u diremden yeğ
3. Baña ey şûfî şol pîr-i muġânuñ şunduġı sâġar
Olupdur sûre-i Kevşer haķıyçün câm-ı Cem'den yeğ
4. Ne lâzım ey kemân-ebrû yakamdan eylemek tîrûñ
Ciger kanıyla rengin edeyin gönder baķamdan yeğ
5. Egerçi Aşķiyâ deyr-i cihânuñ çokdur esnâmı
Görünmez gözüme her giz benüm ol bir şanemden yeğ

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Çine zülfünden şabâ iletdüġiyçün rûy-ı misk
Kan yudup göbek burıların çeker âhû-yı misk
2. Ger haţâsın fehm edüp öykünmeseydi zülfüne
Çin'de böyle siyah olmazdı ġâlib rûy-ı misk
3. Hüb olur hadd-i arak-rîzüñde peydâ olsa haţ
Nitekim virür letâfet bulıcaķ ġül şuyı misk
4. Şehsüvârum hüsn meydanında cevlân eyle kim
Zülf ü hâlünñ oldı çevġân-ı muânber ġüy-ı misk
5. Aşķiyâ bûse harâmîsinden olmaġa emîn
Çekdi ol la'l-i ġüher-pûşa haţı bârû-yı misk

242

M.99a, N.82a, S.63a

243

M.99a, S.60b, P.343a(2:-)

1. Çine : Çin P.
2. Çin'de : Çin dide M.
3. Hüb.....haţ : Hadd-i dilber haţ-ı 'anber-bâr ile
merġüb olur P. / / Nitekim : Serverâ P.
4. Şehsüvârum : Şehvârum S.

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Câm-ı mey sâde kıllur kalbini insân olanuñ
Âb-ı nâ-puhte olur içdügi hayvân olanuñ
2. Ebrden bahre düşen bahır ile yeksân görünür
Cân olur cânına her şey ki gire cân olanuñ
3. Zerrenüñ Şems katında ne vücûdı ola kim
Belürür mi eseri hâk ile yeksân olanuñ
4. Şunma göz göre niğın-i lebüñi ehrimene
Hâtemi elde gerekmez mi Süleymân olanuñ
5. Aşkiyâ câhil ü nâdâna virürler câhı
Çâh edüp mertebesin merd-i sühan-dân olanuñ

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Cân u dilden derd ile geldikce ah-ı sûznâk
Duymayup bu sine-i şad-pârem olur çâk çâk
2. Tîğ-ı hasret eglemez bir gün helâk eyler beni
Dostum bâri senüñ tîğüñdan olaydum helâk
3. Bezm-i aşka zâhidâ kıllma kerâhetle nazâr
Ehl-i meclis pâk u sâkî pâk u câm-ı bâde pâk
4. Hâke câm-ı cür'a-i la'lüñ perişân eyledüñ
Ol sebebden buldı bu keyfiyyeti engûr-ı tîk
5. Sen mehüñ mihridür ey cân Aşki'ye raqs etdüren
Yohsa her giz deprenür mi kendüden bir zerre hâk

244 M.99a, N.81b, S.60a

4. göz göre : göz göz göre N.

245 M.99b, S.62b, E.

2. eglemez : aflanur E.

246

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Cânib-i şarka güneş gibi dikilsün alemün
Yüz süre hıdmetüne halkı diyâr-ı 'Acem'ün
2. Pâdişâhum yüz urup hâke Hudâ'dan dilerem
Yine 'izzetle başa Rûm'a mübârek kademün
3. Hâk Kelâmında buyurmaz idi "Uşrin Yüsrân"
Soñı ger zevk u şefâ olmasa derd ü elemün
4. Rûzigâr atdı güher gibi kenâra âhır
'Alemler tutmuş iken gûta-i bahr-i keremün
5. 'Aşki'yem Hâk'dan eyâ rûh-ı revânüm dilerem
Kem olup düşmenünün 'ömri ziyâd ola demün

247

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Çü toğrı geldün ey gamze derûn-ı sinedür yirün
Ki mihmân-ı azizümsün aşılun şadra şimşirün
2. Tolardı cânu dil menzil-gehi sehm-i saâdetle
Olaydı ey kemân-eburû nigîn-i dide zih-girün
3. Sema' edüp revân etdi yolına şevk ile cânı
Erişdi sem'i nahçire meger şavt-ı yay u tirün
4. Eli 'âkıl kılursın gerçi Mecnûn iken ey hâzık
Beni divâne-i 'aşk eyle ger var ise tedbirün
5. Ol mâhun şâm-ı hicrinde meded irmezse yaşumdan
Sipihri oda urur 'Aşkiyâ bu ah-ı şeb-girün

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hastayam nuḥk-ı Mesîḥ-âsândan şıḥhat gerek
Bir nefesle bendeñi dirgürmege himmet gerek
2. Ta'n-ı düşmen faḫr u fâka ḡam belâ-ender-belâ
N'eyleyem bunca belâyı çekmeye tâkat gerek
3. Dûzah-ı faḫr ile yandum hey Muhammed ümmeti
Muştafâ'dan ben güneh-kâra bu gün şefkat gerek
4. Nâtüvân eden beni ebrûlarındur dostum
Bir zâif iki kemânı çekmege tâkat gerek
5. Câme-i faḫr ile câh olmazsa 'Aşķi çâre ne
Jende-i faḫr ile cana kûşe-i 'üzlet gerek

Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Fe'ülün

1. Hûn-ı dil ile ol gül-i rânâyı büyütdük
'Aşķı tıyurup bülbüle ḡavḡayı büyütdük
2. Ser-keşlik edüp şimdi bizi 'aynına almaz
Biñ nâz ile ol serv-i dil-ârâyı büyütdük
3. Hüsnuñi temâşâlanur idük küçücekden
Yâr irdi cüvân oldu temâşâyı büyütdük
4. Miḡnet çerisi bî-ḡad u göz yaşı akıncı
Mülk-i ḡama şâh olalı alayı büyütdük
5. Giryeyle eyâ dürr-i girân-mâye ḡamuñda
Tuncâyı taşırduḡ leb-i deryâyı büyütdük
6. Ol lâle-ruḡuñ ḡâline dil vireli 'Aşķi
Günden güne dâḡ-ı dil-i şeydâyı büyütdük

248 M.100a, N.82b, S.61b

249 M.100a, S.64b, P.359a

1. ol gül-i : ḡonca-i P. / bülbüle : 'âleme P.
3. temâşâlanur idük : temâşâ eder idük P. / Yâr irdi :
Yaradı P.
4. akıncı : 'adedsüz P.

250

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Düşdi zülfünden senün hâk-i Hıttâ'ya bûy-1 misk
Çin edüp anı bıraktı nâfesin âhû-yı misk
2. Dostum olmaz nihân zülfün hevâsı sînede
Kendüyi her kânde saklansa belürdür bûy-1 misk
3. Bir derüye şarılup düşmiş saçun sevdâsına
Şol siyeh hindû gibi yanmış kararmış rûy-1 misk
4. Tağıdup varın perişân-hâl ü miskîn eyleyüp
Âkıbet başdan çıkardı ol iki giysû-yı misk
5. Aşkiyâ bu kanlu çeşmümde hayâl-i haţt-1 yâr
Âl-i vâlâdur şanasın oldu hem-pehlû-yı misk

251

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dilde nâr u gözde âb u elde bâd u başda hâk
Çâr unsurdur beni âhır helâk eden helâk
2. Yur iken engûr-veş şad-pâre edüp âvâre-dil
Bulduğı serv-i revâna tolaşur mânend-i tāk
3. Zâhidâ va'z u naşihat gûşuma kâr eylemez
Lâübâlî bî-nevâ rindim ü'âşık sîne-çāk
4. Olmaz ey dil şöyle bil ol nûr-1 pākün mazharı
Olmasa ger âb-1 aşk ile derûn-1 sîne pāk
5. Aşkiyâ menzil uzağ u elde yokdur zâd-1 râh
Âkil olan lâ-cerem olmağ gerek endiş-nâk

250

M.100a, N.81a, S.60b, P.343a

1. bıraktı : pür etdi M.

3. rûy-1 : bûy-1 N.

251

P.359a

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Sâkiyâ devr-i lebünde mey-i gül-fâm gerek
Cür'adan mey-zede dil-teşneye in'âm gerek
2. Bezm-i aşkuında lebünle gözün âşüftesiyüz
Mezemüz ol mey ile şekker ü bādâm gerek
3. Haṭṭı geldükçe dilâ zülfünü eyle mesken
Devr-i âhirde kişinün turağı Şâm gerek
4. Menzil-i yâr dilâ iki kademdür lîkin
Irmege ol kademe haylice ikdâm gerek
5. Nâmdâr olmağa aşk ile cihân içinde
Kişi Aşkî gibi âşüfte vü bed-nâm gerek

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Sinede dil adlu bir âyine peydâ eyledün
Mîhr-i hüsnün anda gün gibi hüveydâ eyledün
2. Gösterüp bir şûretün âksin iki âyinede
Kendi hüsnün yine öz kendün temâşâ eyledün
3. Mazḥar etdün pür-şafâ dürri muhîṭ-i zâtuña
Ol güherden nice biñ lü'lü-yi la'lâ eyledün
4. Deyre şaldun içr-ı zülfünden meger bûy-ı sipend
Ma'bedin kavm-i Mesîhâ'nuñ çelipâ eyledün
5. Muştafâ'yı kıldun âhır enbiyâ içre güzîn
Tîğ-ı şer'ını akar şu gibi icrâ eyledün
6. Bir 'asâyı ki yed-i Mûsâ'da kıldun ejdehâ
Nefḥ-i 'İsâ birle gah emvâtı ihyâ eyledün
7. Kahr ile küfr ehlini sürdün cahimün ka'rına
Ehl-i imânuñ yirin Firdevs-i a'lâ eyledün
8. Câm-ı aşkuından şunup bir cür'a cân-ı Aşkîi
Vâlih ü şûride vü ser-mest ü seydâ eyledün

254

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şevk ile deryâ-yı aşka âşinâ olsam gerek
Ğark edüp cismüm fenâ-ender-fenâ olsam gerek
2. Ka'be-i küyüñda kurbân olmağa sa'yüm bu kim
Haşrda erbâb-ı aşka pişvâ olsam gerek
3. Cûş edüp çâh-ı tabîatden ney-i efgân ile
Mahrem-i sırr-ı Aliyy-i Murtażâ olsam gerek
4. Tıynetüm deryâ-yı aşk ile budur pâk etdüğüm
Hâk-i râh-ı Şâh'seyn-i Kerbelâ olsam gerek
5. Aşkiyâ câm-ı mahabbetden şafâlar kesb edüp
Âdem'e âyîne-i âlem-nümâ olsam gerek

255

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aşka uydum derd ile terk-i diyâr etsem gerek
Nice yıl fakr ile ğurbet ihtiyâr etsem gerek
2. Çün alâyık bendinüñ her târı âhır mâr olur
Aşk ile evvel ben anı târumâr etsem gerek
3. Künc-i ğamda yâre-i germ-i belâya şabr edüp
Cismümi Eyyûb-veş zâr u nizâr etsem gerek
4. Deşt-i ğamda gah Mecnûn gibi ser-gerdân olup
Kûh-ken-veş gah âzm-i kûhsâr etsem gerek
5. Âsitân-ı Şeyh Abdullah'a varup yüz sürüp
Aşki'yem mülk-i Karaman'da qarâr etsem gerek

254

M.100b, S.62b

255

M.100b, N.80b, S.60a

3. Künc-i ğamda : Künc-i S.

256

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Âşk ile evvel kişi âşüfte-hâl olmak gerek
Kûy-ı cânânında andan pâymâl olmak gerek
2. Ol harâmî gamzenüñ aşkıında cân vir ey gönül
Hûân-ı gamdan yidügüñ saña halâl olmak gerek
3. Götürüp ben n'eylerem bu kelle-i bî-devleti
İtlerine kûy-ı dildâruñ sıfâl olmak gerek
4. Kem degülsüñ çünki sen hüsn ile Leylâ'dan bu gün
Saña dil virën kişi Mecnûn-mişâl olmak gerek
5. Gıll u gışdan kalbini Âşkî gibi şâf isteyen
Döne döne pûte-i aşk içre kâl olmak gerek

257

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Fer viren âfâka hürşid-i cemâlüñdür senüñ
Hâke meh yüz sürdi beñzer pâymâlüñdür senüñ
2. Dil şarayına müjem virmez anuñ çün gayra yol
Ta ezelden taht-ı sultân-ı hayâlüñdür senüñ
3. Hıttâ-i Rûm'u şitâ faşlında gülzâr eyleyen
Pertev-i âks-i ruh-ı ferhunde-fâlüñdür senüñ
4. Âlemi anka-sıfât alduñ kanaduñ altına
Ey hümâ-himmet felekler zir-i bâlüñdür senüñ
5. Deşt-i gamba tañ mı vahşîlerle ülfet eylese
Âşkî-i âşüfte-dil Mecnûn-mişâlüñdür senüñ

256

M.101a, S.65a

2. Hûân-ı : Hûn-ı S.

257

P.333b

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Kızıl bayraklar ile kûh u deşti lâle-zâr etdün
Şitâ faslında bu köhne cihânı nev-bahâr etdün
2. Diyâr-ı şarka çün harşid-veş dikdün 'alem şâhâ
'Adûyı zulmet-i şeb gibi yer yer târumâr etdün
3. Çü kurduñ şehri Tebrîz'e varup çetr-i hümâyûnı
Gözine mülhidüñ heşt-behişti teng ü tar etdün
4. Nevâ-yı 'adl ile kılduñ İrağ u İsfahan seyrin
Bir ednâ kuluñı Bağdâd'a âhır şehriyâr etdün
5. Dilünde vird-i zikründür duâ-yı devlet-i şâhî
Anuñ çün 'Aşkiyâ künc-i kanâat ihtiyâr etdün

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gel berü kûy-ı muğâna bir iki peymâne çek
Cevher-i 'aklı cünûn-ı 'aşk ile mizâna çek
2. Hâk-pây-i yârda haqq-ı nazâr var ey şabâ
Luţf edüp ol tûtyadan gel bu çeşm-i cânâ çek
3. Ey gönül cânı metâ-ı dehre virme yâre vir
Zâyi' etme yâdigârı piş-keş-i sultâna çek
4. La'lüne öykünmiş ey sâkî şarâb-ı lâle-gûn
Sen dahı gel pehlevân iseñ anı meydana çek
5. 'Arzû-yı çetr-i şâhâniden etdüñse güzer
'Aşkiyâ 'İsâ-şıfat râhtuñ bülend eyvâna çek

Mefâîlün Feîlâtün Mefâîlün Feîlün

1. Göñüldür ey büt-i tersâ senüñ nazâr-gâhuñ
Göñül egerçi dimişler evidür Allah'uß
2. Dürüldi defter-i Mecnûn benüm fesânemdür
Müdâm söylenen ey meh dilinde efvâhuñ
3. Ğurûr-ı hüsn seni mest-i hûâb-ı nâz etmiş
'Aceb mi olmasa hâl-i dilümden âgâhuñ
4. Bu hüsn ü hulķ ile olduñ güzellerüñ şâhı
Kim ola olmaya kullı senüñ gibi şâhuñ
5. Şehâ kıpunda kuluñ ol dilâver-i âşkâm
Ki bürc-i çerha çıkardum livâsını ahuñ
6. Efendi yoluña şâdık kuluñ durur Âşķı
İşitme sözini luţf et rakıb-i bed-hûâhuñ

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Mübârek rûze geldi ey göñül takvâ vü ta'at yeg
Bisâţ-ı encümende kûşe-i künc-i kanâât yeg
2. Hudâ hakkı riyâyile olan bu zühd ü takvâdan
Riyâsuz zâhidâ mahbûb u meyle'ıys u 'işret yeg
3. Kıo ya bay kinei zâhid baña şer'-i müsellesden
Çoğ etdüm tecrübe şâfî meyüñ virdügi hâlet yeg
4. Ğam-ı dünyayı terk edüp hayâtı gel ganîmet bil
Cihânuñ 'izz u câhından dilâ âlemde şıhhat yeg
5. Günâhuñ yâd edüp Hakk'dan ümidüñ Âşķiyâ kesme
Dimişler nice biñ cürm ü haţâdan bir 'ınâyet yeg

266

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Nûh ömrince kılup ömrini Allah begün
Çâkeri ola kâpusında nice şâh begün
2. Sebze-zâr-ı felegün hâşılı olmaz dime kim
Tevsen-i bahtını besler bu çerâgâh begün
3. Ben ne hâkem garazum arz-ı ubûdiyyetdür
Ser benüm secde-geh-i sâye-i dergâh begün
4.
.....(1)

267

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Her kaçan çekse zemîn egnine kara kepenek
Âsumânî benek altunlu geyer çerh-i felek
2. Mâh-ı nev şanmañuz ahum okı çerhun siperin
Eylemeyüp geçdügi dem kılmaş u bir dâne yelek
3. ~~Get~~ürür yirine vallahi tuz ekmek hakkın
Ekmek isterse eger yarama ol yâr nemek
4. Esb-i nâza gel e çignetme bu üftâdeleri
Şehsüvârâ yüri bir pâre'ınânı çekerek
5. Tîg-ı cevr ile dimişür ki helâk eyleyeyin
Kıyma Aşkî de kuluñdur dilek ey yâr dilek

266

N.83b

(1) Manzumenin devamı bulunamadı.

267

M.102b, N.80b, S.60a

LAM

268

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ateş-i şevkuñla kendüzin kebâb eyler gönül
Bezm-i aşkuñda gözi yaşın şarâb eyler gönül
2. Şevk-i la'lüñle gelüp sâkı maḥabbet bezmine
Bir kadeḥden kendüzin mest ü ḥarâb eyler gönül
3. Vakt-i güldür sâkiyâ la'lüñ meyinden şun berü
Arzû-yı meclis-i câm-ı şarâb eyler gönül
4. Tîrüne cân riştesin takup enin etdügi bu
Kendüzin bezm-i firâkunda rübâb eyler gönül
5. Aşkiyâ bu şi're elbetde nazîre di diyü
Şimdi turmuşdur Hitâbî'ye hitâb eyler gönül

269

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey müezzin gel cenâzem üstine feryâd kıl
Öldüğümden yârı âgâh eyle rûhum şâd kıl
2. Taşlar kim cevr ile küyuñda urmuşduñ baña
Göñlümi yıkduñ anuñla kabrümü âbâd kıl
3. Yoluma ḥâk oldu bu üftâde diyü adımı
Gel mezârüm taşına yazdur bir eyü ad kıl
4. Fürkatinde çünki cân virdüm o serv-ḫâmetüñ
Ey yapan tabutımı ya serv ü ya şimşâd kıl
5. Nâleler kılsa tenüm tabutda kılmañ aceb
Tahtaya bağlansa eyler nâle vü feryâd kıl
6. Gülsitân-ı küyına şâyed ki bir zerre düşe
Ey şabâ bi'llah luṭf et toprağum berbâd kıl
7. Luṭf edüp 'ömrüm unıtma 'Aşki'nüñ bu şi'rini
Yâduña al gah gah anı anunla yâd kıl

268. M.102b, S.67a

269 M.102b, S.67b

6. şâyed....zerre : bir zerre şâyed kim S.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ah kim bir pür-belânun mübtelâsıdur gönül
N'eyleyem hep çekdüğim gönül belâsıdur gönül
2. Ğayr ile bigânedür aılmaz selâmet sâhilin
Ğûta-i deryâ-yı aşkuñ âşinâsıdur gönül
3. Eşk-i çeşmüm Nil'dür ten Mısr olupdur cân 'Azîz
Ğüyyâ ten Mısrınuñ Ümmü'l-Kıyâş'ıdur gönül
4. Geh harâbât ehlinüñ deyr içre ayak-dâşıdur
Gah künc-i hânkâhuñ pârşâsıdur gönül
5. 'Âlem içre ger kişi şâhib-dil olsa kesb ile
'Aşki'ye rûz-ı ezel Hakk'ıñ 'atâsıdur gönül

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bir nice düşmen nifâk ile eya nigî-ıhışâl
Bunca yıllık dostluk hayfâ kim ola pây mâl
2. Bunca yıldur luţf ile yapduñ bu gönüm hânesin
Şimdi kaħr ile dutup yıkmak degül midür vebâl
3. Ey kamer-ţal'at çü rûşendür zamîrüñ gün gibi
İrmesin ben zerre-i nâçizden ğerd-i melâl
4. Ey kaşı yâ ok gibi toĝrılıkla varını
Atma yabana kerem kıl eyleyüp egri hayâl
5. Kılca illet yok Hudâ hakkı dilinde bendeñüñ
İltifet kılma ilüñ dilinde çokdur kıl u kâl
6. Sen hilâl-ebrûdan ayrı 'ıyd mâtemdür baña
Kimse bayram eylemez çünki görünmeye hilâl
7. Ey saçı Leyli şıduñ çün kim bu gönüm kâsesin
Eyledüñ Mecnûn ile deşt-i belâda hem-sifâl

8. Ey dirîgâ her vişâlün âhırî hicrân imiş
Gerçi hicrâna gönül virmezdi evvel ihtimâl
9. Saña bu şi'ri yazarken şol kadar kan ağladum
Eşk-i gülğünümün olmışdur bu kağıd böyle al
10. Ğamdü-li'lleh yılduzum sen mâha etdi iktirân
Tâliüm kuvvetdedür bildüm eya ferhunde-fâl
11. Bulmasın bed-ğâhuñ ey meh-rû nuhûsetden halâş
Âfitâb-ı hüsnuñe irişmesin her giz zevâl
12. Âşki'yem tek bir kadem kaçd et müjeñle katlûme
Olsun ey hûñi harâmî çeşmüñe kanum halâl

272

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Dilüm mi var ki kılam şerh-i iştiyâk-ı cemâl
Mecâl mi kodu firâkuñ edem hayâl-i vişâl
2. Ğam-ı firâka degişmem vişâl-i küñci ile
Ederler ise bu mülk-i cihânı mâl-â-mâl
3. Diger nişânı olur menzili hayât-ı ebed
Kılursa tîrûñe cânım ok atam istikbâl
4. Şorarsa duzah u cennet hakikatın zâhid
Birisî nâr-ı Celâl u birisi nûr-ı Cemâl
5. Koma şafâyile dilde Ğam-ı cihândan eşer
Yaraşmaz âyinede Âşkiyâ çü Ğerd-i melâl

273

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Sâyil-i dergâhuñam bi'llah kılama pâymâl
Var dil-i şad-pâreden destümde bir şıñın sıfâl
2. Kılmayup dermân eger redd etseñ ol derdden beni
Olısardur kâmetüm derdâ ki derd altında dâl

3. Şakların ben şâd olup ebr içre nice encümi
Ol kamer-ruh eylese bir zerreden iki hilâl
4. Saña ey meh râst göstermez cemâlün mihrini
‘Aşıkun mir‘ât-ı kalbinde koma gerd-i melâl
5. Kılmada mâhir durur ‘Aşkı cemâlün vaşfını
Lîk ağzuñla bilün vaşfında şıgmaz kıl u kâl

274

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Sihri ey sehâr-ı bâtıll yok yire kılma ‘amel
‘Aşk-ı Haqqâniye irişmez o bâtıldan halel
2. Bir nefes dil vaşl-ı rûhâniden olmaz çün cüdâ
Ğam degüldür vaşl-ı cismâniye irişmezse el
3. Ey yaşumla kişt-zâr-ı ‘aşkıdan hâşıl şoran
Kendümi bu yolda ekmekdür murâdum mâ-şaşal
4. Câna her dem tiz eder mirrih-i çeşmüm hançerin
Tâliüm ey âfitâbum beñzer olmışdur hamel
5. ‘Akla düşmen ‘aşk-ı yâra dost olduñ ‘Aşkiyâ
Dost düşmen saña şimdi her ne eylerse maḥal

275

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. ‘Arif ol zembûr-veş her gördüğünden lezzet al
‘Aşık ol âvâze-i perr-i mekesden hâlet al
2. Aç gözün ey ejdehâ-yı çerhden havf etmeyen
Nice yutmuş gör niheng-âsâ zemini heybet al
3. Ey cihânun mal ü mülkine maḥabbet eyleyen
Künc-i Ğamla gönlümün virânesinden ‘ibret al

274 M.104a, S.67b

275 M.104a, S.66b

4. Cism-i 'uryânuñ dilâ zeyn et ser-â-ser dâğ ile
Egnüñe sultân-ı 'aşk olduñ serâser hil'at al
5. Neş'e-i mey gibi kâruñ başa varsuñ dir iseñ
Yüz sürüp ayagina pîr-i muğândan himmet al
6. Cân emânetdür elümle yâra teslim edeyin
Bir nefes ey hasta-dil dest-i ecelden mühlet al
7. Nakd-i cân vir sen de 'Aşkî gibi ey şarrâf-ı dehr
'Aşk bâzârına gel bir gevher-i zî-kıymet al

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ger şehensâh-ı cihân olmak dilerseñ derviş ol
'Âlem-i 'ıtlâka hân olmak dilerseñ derviş ol
2. Bûsitân-ı 'âlemüñ âlâyişinden el yuyup
Şu gibi şâf u revân olmak dilerseñ derviş ol
3. 'Aşk ile olup cihânda der-be-derlikden halâş
Gel kabûl-i âsitân olmak dilerseñ derviş ol
4. Ger Süleymân iseñ incitme karınca göñlini
Vuş u tıyra hem-zebân olmak dilerseñ derviş ol
5. Kûh-ı gamda cân-ı şîrîn'den geçüp Ferhâd-veş
'Aşk ile ger dâstân olmak dilersen derviş ol
6. Eyleyüp ey dil bu kayd-i dâm-ı hâkîden güzer
Bülbül-i kuds-âşiyân olmak dilerseñ derviş ol
7. 'Aşkiyâ ger 'âlem-i lâhûta pervâz eyleyüp
Şâhbâz-ı lâ-mekân olmak dilerseñ derviş ol

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gözlerün nâz uyhusından bir nefes bidâr kıl
Ser-be-ser ey gül cihân bâğını nergis-zâr kıl
2. Gösterüp mir'ât-ı hüsn-i yârdan didâruñı
Sen beni yâ Rab ölince 'âşık-ı didâr kıl
3. Nâleye geldüm bu gün bâğ-ı fenâya 'aşk ile
Bülbülem yirüm gerek gülşen gerekse hâr kıl
4. Okıyup divân-ı hüsnünden "ene'l-Hak" sırrını
'Aşk ile Mansûr'un oldum zülfüne ber-dâr kıl
5. Pûte-i 'aşkuñda cânâ kalbümi kâl eyleyüp
Yüzümi mihr-i ruhuñla Yûsufî-didâr kıl
6. Ey gönül gel 'âlem-i 'itlâka pervâz eyleyüp
Şâh-bâz-ı 'aşk iseñ âfâkı der-minkâr kıl
7. Bulmazsın dilberün müy u meyânından eşer
Sen gerekse 'Aşkiyâ diğkatle yüz biñ yâr kıl

Fêilâtün Fêilâtün Fêilâtün Fêilün

1. Yiter ey hasta gönül düşmen-i bed-h'âh ile ol
Tekî tenhâ yüri bir kûşede Allah ile ol
2. Yâr gâfil kişiye hem-dem ü hem-râh olımaz
'Aşk râhında yüri bir dil-i âgâh ile ol
3. Guşşa vü gâmdan eya dil şakın ayrılma şakın
Menzilün bâdiyedür zâd ile hem-râh ile ol
4. Künc-i miñnetde bulunmaya mı hem-dem ey dil
Girye-i şeb gidicek ah-ı seher-gâh ile ol
5. Yüce tut himmetüñi kân-ı gühersün 'Aşkı
Her gedâ-ıtab'a esîr olma şehensâh ile ol

MİM

279

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. İki üç gicedür gelmez benüm şem-i şebistânüm
Yağar kandil-i eflâkı şerâr-ı ah-ı sûzânüm
2. Tenümde üstühânümdan yağardum şem-i kâfûri
Olaydı künc-i mihnetde o meh bir gice mihmânüm
3. Ayuñ on dördi gibi dün gice mihmânüm olmuşdı
Bu gice kande ahşamlar âceb ol mâh-ı tâbânüm
4. Kaçan yâd eylese gönlüm kemend-i zülf-i dildârı
Düşüp mürğ-i mukayyed gibi tende talbînur cânüm
5. Seher-geh ol güneş-talâat yakasın çâk edüp 'Aşkî
Didi kim maṭla-ı şubḥ-ı saâdetdür giribânüm

280

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Âsitân-ı yârdan dūr etdi düşmen n'eyleyem
Dostlar bi'llah eydüñ n'eyleyem ben n'eyleyem
2. Her zaman çün ateş-i hicr ile külhendür yirüm
Tutalum kim cennet olmuş şahn-ı gülşen n'eyleyem
3. Çâre yokdur guşsa-i zülfünden olmağa halâs
Cânuma kaşd eyledi ol iki evren n'eyleyem
4. Ey baña bir ğayrı fen tut terk-i 'aşk eyle diyen
Andan artuk bilmezem âlemde bir fen deyleyem
5. Nice bir tâkat kılam cellâd-ı çeşmüñ hışmına
Ĝanzeler yalın kılıç kalb ise âhen n'eyleyem
6. Hışm ile silker atar düşsem kaçan dâmânına
Ar eder ben hâkden ol pâk-dâmân n'eyleyem

279 M.105a, S.71a

280 M.105b, S.73b

2. çün : çü M.

5. bir.....kılam : tâkat kılam ol S.

6. düşsem : düşem M.

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Cemâlün pertev-i nûr-ı ilâhî'dür benüm kıblem
Kapıñ erbâb-ı aşkuñ secde-gâhıdur benüm kıblem
2. Günâh ise seni sevmek kapuñda âfv kıl zirâ
Kişii Ka'be'ye ilten günâhıdur benüm kıblem
3. Şeh-i aşkam kapuñda dūd-ı ahum Ka'be'de guya
Kurılmış mîr-i haccuñ bâr-gâhıdur benüm kıblem
4. Cemâlün Ka'be-i ehl-i şafâdur zülf-i müşginün
Aşılmış her taraf zâr-ı siyahıdur benüm kıblem
5. Cemâlün ravza-i Beytül-Harem'dür ruhlarıñ nûrı
Dil-i Aşkî o nûruñ cilve-gâhıdur benüm kıblem

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Hırâm-ı serv-i kaddüñsüz kenârı n'eyleyelüm
Yüzün kim olmaya bâğ u bahârı n'eyleyelüm
2. Kâzıt bu haţt-ı ğubârı yüzüñden ey meh-rû
Ki cân âyinesinde ğubârı n'eyleyelüm
3. Siyeh saçuñda nigârâ karâr kılmaz ise
Bilimezüz ki dil-i bi-karârı n'eyleyelüm
4. Getür getür bize sâķi şarâb-ı la'lıñ şun
Gider añarı mey-i pür-ĥumârı n'eyleyelüm
5. Fenâda çünki mücerred kalenderüz Aşkî
Bu kayd-ı keşret ü dâr u diyârı n'eyleyelüm

289

N.86b,

290

M.106b, N.86b, S.75a

1. kaddüñsüz : kadsüz N.
2. Kâzıt : Kızıd N.
3. dil-i : dili N,S.
4. mey-i : meyi S.

291

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ders-i aşkuñ ta ezel câna sebakdur sevdüğüm
Kesb ile olmaz müyesser dâd-ı Hâk'dur sevdüğüm
2. Sen dururken bir nazar âlemde bakmak gayrıya
Hâkim-i aşkuñdan ol muhkem yasağdur sevdüğüm
3. Câm-ı la'lüñ vaşf eder gülşende yer yer goncalar
Nuḡk-ı Hâkḡ'a cümle şey dildür dudakdur sevdüğüm
4. Gözlerüñ mestâne gönüm mülkin edelden harâb
Bizüm ile ğamzeler kılıç bıçakdur sevdüğüm
5. Luḡf kıl etme zekât-ı la'lüñi ğayra atâ
Çünki Aşḡi ol zekâta müstehakdur sevdüğüm

292

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dilbere harc etmege destümde yok dünyâcuğum
Ol sebebden dostlar çokdur cigerde acuğum
2. Saña bu kan içmegi ğamzeñ mi ta'lim eyledi
Şir-h'âre tıfl iken dahı benüm babacuğum
3. Ğâret etmezdi gönül mülkin eger baş koşmasa
Şol haḡ-ı müşġin ile bu zülf-i anber-sâcuğum
4. Kullaruñ birbirine girür arada kan olur
Luḡf edüp paşalar ile yürime ağacuğum
5. Niçe gündür kandesin Aşḡi seni arar seni
Göge mi çıkduñ benüm rûhum benüm 'İsâ'cuğum

293

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilât

1. Dil kara zülfünden özge ağa konmaz sevdüğüm
Mürğ-i zeyrek degme bir duzağa konmaz sevdüğüm
2. Yüzümi hâk eyledüm yoluñda başmadun kadem
Şimdi bildüm kim hüma toprağa konmaz sevdüğüm
3. Her nihâl-i serve meyl etmez gönül sen var iken
Özge kuşdur degme bir budaga konmaz sevdüğüm
4. Sebze-zâr-ı âleme yer yer 'alâmet dikdi serv
K'olmayan âzâde bu otlaga konmaz sevdüğüm
5. Râh-ı aşkuñda kapuñ gibi konağı var iken
'Aşki didâruñ haķı uçmağa konmaz sevdüğüm

294

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Derd ile dâğ dâğdur gönülüm
Şâh-ı aşka otağdur gönülüm
2. Kara kara yanıklar ile benüm
Şanasın Karabağ'dur gönülüm
3. Geh olur 'izz ü câha meyl eyler
Gah ehl-i ferâğdur gönülüm
4. Nev-arûs-ı hayâl-i dildâra
Tut ki bir al tuvağdur gönülüm
5. 'Aşkiyâ şâhbâz-ı Lâhût'a
Halka halka duzağdur gönülüm

293 M.107a, N.85a, S.73b

1. zülfünden özge : zülfünde olan M,S.

294 M.107b, N.85a, S.74a

1. Derd : Der N. / dâğ dâğdur : dâğdur M.

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Dilâ devlet külâhı hâk-pây-i yâr imiş bildüm
Yüz urduñ ol yire başuñda devlet var imiş bildüm
2. Reh-i aşkuñda pür eyler dür ü la'1 ile dâmânım
Baña merdümlük eden dîde-i hûn-bâr imiş bildüm
3. Komazdı zerre-veş toprakda ey meh cezbe-i mihrüñ
Dili pâmâl eden ol turra-i tarrâr imiş bildüm
4. Tavâf-ı kûy-ı dilberden murâd olan tecellîdür
Ėarez bâğ-ı cinândan zâhid_â didâr imiş bildüm
5. Şabâdan sürme-i hâk-i der-i dildâra göz dikdüñ
Dü çeşmün Aşkiyâ nergis-şifât bîdâr imiş bildüm

Feîlâtün Mefâîlün Feîlün

1. Dili bir nâtuvâna beñzetedüm
Ėamı bâr-ı girâna beñzetedüm
2. La'lüñi Hızr-ı hattuñ ile görüp
Çeşme-i câvidâna beñzetedüm
3. Bezm-i Ėamda belâ piyâlelerin
Dîde-i hûn-feşâna beñzetedüm
4. Ėamzeñe tîr-i cân-güdâz diyüp
Kaşlaruñı kemâna beñzetedüm
5. Aşkiyâ mihr-i tâb-dârı görüp
Tîğ-ı şâhib-kırâna beñzetedüm

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Dili ben âsitânuñda leb-i cânâna tapşırdım
Mesihî çerĖa çıkdı çeşme-i hayvâna tapşırdım
2. Tabîbâ âşinâ etdüm bu cânı derd-i aşkuñla
Bi-Ėamdi'lleh o bîmârı aceb dermâna tapşırdım

3. Çü cânı vaşl-ı yâra hemdem etdüm câme-i cismi
Libâs-ı âriyetden h^uâce-i hicrâna tapşirdum
4. Olurken sinede bâkî kalan H^uân-ı gamuñ cânâ
Kimin zâd-ı sefer etdüm kimin yârâna tapşirdum
5. Hevâya ağdı kurtardum elinden dest-i devrânuñ
Çü meydânuñda ben gûyı ser-i çevgâna tapşirdum
6. İşigine revân etdüm elümle Aşkiyâ cânı
Emânet mâl-ı gâyibdür der-i sultâna tapşirdum

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Zahmumu sînemde peykân olmayınca bilmedüm
N'oldugum bağrum tolu kan olmayınca bilmedüm
2. Ney gibi bağrum delinmişdür velîkin her nefes
Neydügüm hicründe nâlân olmayınca bilmedüm
3. Dil varup zülf-i perîşânuñda mesken dutduğın
Ey perî hâlüm perîşân olmayınca bilmedüm
4. Genç-i aşkuñ dostum sînemde pinhân olduğın
Gönlümüñ ma'mûrı virân olmayınca bilmedüm
5. Ğaflet ile devlet-i didâra ben mağrûr idüm
Vuşlatuñ kadrini hicrân olmayınca bilmedüm
6. Aşk ile râz-ı nihânım illere fâş olduğın
Derdümi dillerde destân olmayınca bilmedüm
7. Ben tarîk-i Ka'be-i kûyuñda gümrâh olduğum
Yollarum hâr-ı muğaylân olmayınca bilmedüm
8. Kişver-i gam pâdişâhı olduğumu üstüme
Dûd u ahum çetr ü eyvân olmayınca bilmedüm
9. Aşkiyâ her pâ-bürehne ârifüñ sultânlığın
Aşk ile uryân u giryân olmayınca bilmedüm

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Serv-ves̄ bâr-ı taalluḡdan bu gün âzâdeyem
Nakṣa aldanmam esîr-i reng olmam sâdeyem
2. Âṣḡ câmin çekmişem bezm-i ezel hayrânıyam
Şanma ey zâhid beni mest-i harâb-ı bâdeyem
3. Âriyem mülk-i cihân içre libâs-ı ardan
Pâ-bürehne çâk-sîne âṣıḡ-ı dildâdeyem
4. Mihri ol servüñ güneş gibi toḡaldan âleme
Zerre-ves̄ ser-gerdeyem ki sâye-teḡ üftâdeyem
5. Bulmadı bu fülk-i ten girdâb-ı miḡnet sâhilin
Âṣḡiyâ bu eşk-i çeşümüle âceb deryâdeyem

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şems ile şems olmuşam mâh-ı cihân-ârâ menem
Zâhir ü bâtında hem-peydâ vü nâ-peydâ menem
2. Deşt-i vahdetde dil-i sirâb u cân-ı teşne-leb
Şârib ü meşrûb u şurb u sâḡar u saḡḡâ menem
3. Hem âḡıḡem hem Yemen hem baḡr-i şâf u mâhiyem
Seng-i ḡârâda ḡüher hem ḡârda ḡurmâ menem
4. Hicre düşsem ateşüm dûzaḡ şerârumdur menüm
Vaşla irsem âyn-ı ḡûr u cennet-i me'vâ menem
5. Ben senüñle çekmezem imrûz u ferdâ ḡuşşasın
Olmazam senden cüdâ imrûz men ferdâ menem
6. Hem başum ḡavḡada hem ḡavḡa götürmez kelleyem
Şahneyem ḡavḡada vü hem bâis-i ḡavḡa menem
7. Âṣḡi dirler olmuşam âṣḡ ile meşḡûr-ı cihân
Zâhiren kim ḡatreyem amma yedi deryâ menem

301 M.109a, N.87b, S.76a

4. âleme : göñlüme S.

5. bu eşk-i : bir eşk-i S.

302 M.109a, S.70b

5. cüdâ : cüzâ S.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şalmayaldan sâye ol serv-i gül-endâmum benüm
Sâye-i divardan fark olmaz endâmum benüm
2. Sâkiyâ nukl-i lebün şun aşkuña nûş eylerem
Kim leb-â-lebdür şarâb-ı şevk ile câmum benüm
3. Geçmeyince serden ah ol şehsüvârün aşkına
Defter-i uşşâka ey dil geçmedi nâmum benüm
4. İstemez dil mürği bâğ-ı kudse pervâz etmege
Hâl ü zülf-i yâr ~~im~~ olaldan dâne vü dâmum benüm
5. Aşkiyâ iyd-i vişâl-i yâra kurbân olmadur
Kible hakkı rûze-i fûrkatde bayrâmum benüm

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şanmañuz esrâr-ı aşkuñ ney gibi gammâziyam
Nâlelerle her nevâ-keş aşkuñ dem-sâziyam
2. Eşk-i dür-bârumla kaşr-ı hâki pür-âb eyledüm
Ah-ı pür-sûzumla sûr-ı çerhuñ ateş-bâziyam
3. Mest ü medhûş oldı Ferhâd ile Mecnûn ben henüz
Bezm-i aşkuñ câm-ı çerh ile kadeh-perdâziyam
4. Kâmetüm çeng ü figânım nây u sinemdür rübâb
Dostlar bezm-i belânun şanmañuz nâ-sâziyam
5. Bir gazalun dâm-ı zülfinde esîr oldum velî
Şîr-i çerhun dûd-ı ah ile kemend-endâziyam
6. Nâr-ı ahum telli yünler tağsa tañ mı başuma
Kâfir-i nefsi helâk etmiş mücerred gâziyem
7. Dest-i şehden tutmuşam âlemde himmet tu^cmesin
Hamdü-li'lleh Aşkiyâ kûh-ı ğinâ şebbâziyam

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Şu gibi şâf-dil ü âşık-ı didâr benem
Hâk-veş mazhar-ı ser-çeşme-i envâr benem
2. Tolıdur gevher ile gözlerümün mizânı
Bu gün ol Yûsuf-ı zî-hüsne harîdâr benem
3. Rahmet ü baht-ı giriv raht-ı girân eyleyli
Kûçe-i mey-gedede rind-i sebük-bâr benem
4. Gündüzün mihr-i cihân-tâb ile küyün tolaşup
Giceler encüm-i eflâk ile bidâr benem
5. Aşkiyâ haht-ı leb-i yâra hevâ-dâr olalı
Harem-i mey-gedede mahrem-i esrâr benem

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Âkil olmaz olmayan divâne a çok sevdüğüm
Geçmez ol bu defter ü divâna a çok sevdüğüm
2. Bilmez âdemlik talar gördükçe her bir merdümü
Sek rakîbün beñzemez insâna a çok sevdüğüm
3. Âsitânuñda anı öldürmek olurdu velî
Yaramaz çün kim toñuz kurbâna a çok sevdüğüm
4. Bûse-i la'lünle dün 'ahd eyledün peymâneye
Turmaduñ ol 'ahd ile peymâna a çok sevdüğüm
5. Boynı bağlu kaçma gel zincir-i zülfüñde senün
Çâkerüñdür Aşki-i divâne a çok sevdüğüm

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Ğam-ı haţţufla dilden dîdede perġâleler gördüm
Bahâr irdi çemende şanki taze lâleler gördüm
2. Hemân-dem cân virüp düşdüm kabâb-ı câm-ı gülgûna
Leb-i cân-bağş-ı cânân üzre çün tebhâleler gördüm
3. Añub hadd-i ârak-rîzûñ dü çeşmüm eşk-bâr etdüm
Seher-geh gülsitânda rûy-ı gülde jâleler gördüm
4. Lebün şevkıyla sahbâyâ degişmiş zühd ü takvâyı
Bu gün kûy-ı muġânda zâhid-i şad-sâleler gördüm
5. Özümden Âşkiyâ şanma beni her giz haberdârem
Alındum âşka şol lahza ki çeşmi âleler gördüm

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Kâdir olsam yâra her dem gizli râzum söylesem
Kâkülinden kışsa-ı dūr-ı dirâzum söylesem
2. Şemfa gibi ağlayup fûrkat şebinde şubha dek
Yana yana etdügüm sûz u güdâzum söylesem
3. Hâlüm añsam ağlayup hışm ile söyletmez beni
Nâza başlar ol boyı servi niyâzum söylesem
4. Kâmetünden çekdügüm ġamlar dükenmez haşre dek
Saña bir bir söylesem ey serv-i nâzum söylesem
5. Kûyuña varmaġa gah ilden hicâbum ârz edüp
Geh rakîb-i sekden olan ihtirâzum söylesem
6. Âşkiyâ feryâd edüp ney gibi ol dem fâş eder
Her yaña kim bir nefes göynüklü râzum söylesem

311

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Komaz bu nâz beni kim figân u nâle kılam
Meger ki cânuma tîğ-ı ecel havâle kılam
2. Kurudı hûn-ı ciger Hân-ı gam mezid olsun
Ki râh-ı deşt-i belâda anı nevâle kılam
3. Görem mi bezm-i fenâda ben ol demi cânâ
Sifâlin itlerüñün kanuma piyâle kılam
4. Siyeh zülfünü ref et yüzün günin göreyüm
Bu kara bahtuma ey meh nice itâle kılam
5. Okına nâme-i hasret dem ola kim Aşkî
Müjemle levh-i ruhumda yazup risâle kılam

312

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Kâmetüm oldı yây efendicegüm
Raḥm kıl baña ay efendicegüm
2. Tîğ-ı aşka murâd gerden ise
Başum üzre kolay efendicegüm
3. Kuluñ âzâd edem der imişsin
Etme bu fikri be hay efendicegüm
4. Kanķı bezme benüm ki nâlem ire
Ne çalar anda nây efendicegüm
5. Merḥamet kıl fenâda Aşkî'ye kim
Kaldı ayakda hay efendicegüm

311

M.110a, N.88a

5. sifâlin : sifâle M.

312

MI.56b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Gönlümün mir'âtını biñ pâre peydâ eylesem
Her birinden 'aks-i dildârı temâşâ eylesem
2. Her nefes bu mürde-dil bulur hayât-ı câvidân
Ol Mesihâ-demle gülgeşt-i Ğalağa eylesem
3. Kağr edersin eyledükce yalvarup luţfuñ recâ
Hicre şalarsın şehâ vaşluñ temennâ eylesem
4. Mûnis olur yügrişüp âhû-yı vahşiler baña
Fikr-i çeşmüñle kaçan kim seyr-i sahrâ eylesem
5. Meskenüm evc-i sipihr olurdu mânend-i Mesih
Ol şanem mihriyle 'Aşkî terk-i dünya eylesem

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Görinür âyine-i hüsnünde her gah ey şanem
Dide-i ehl-i şafâya nûr-ı Allah ey şanem
2. Kağrı kâfir el çekerci küfr-i zülfünden senüñ
Âfet-i dîn olmasañ ah ey şanem ah ey şanem
3. Âyet-i hattuñla kesdüñ zülfünüñ zünnârını
Küfri terk etdüñ hele el-ğamdü-li'lleh ey şanem
4. Hânkâha varma olurlar kamu şûret-perest
Göricek taşvirüñi zühhâd nâgâh ey şanem
5. 'Aşıkâ cevri etme kim mihr ile mâhun şır bütün
Nâle-i şeb-ğir ile ah-ı seher-ğâh ey şanem
6. Ta ölince beklerin kûy-ı muğânuñ dergehin
Kânde var anuñ gibi bir ulı dergâh ey şanem
7. Mezheb-i 'aşkuñ tutup düşdi saçuñ zünnârına
Hâl-i 'Aşkî'den niçün olmazsın âgâh ey şanem

317

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Görüp ruhsâr-ı cânânı şu dem kim mübtelâ oldum
Özümden yâd olup baħr-i belâya âşinâ oldum
2. Cüdâ kılan habîbümden beni bu bend-i benlikdür
Dirîğâ ben baña bu yolda ey dil bir belâ oldum
3. Geçüp cümle alâyıkdan bırağdum ar u nâmûsı
Gezüp bâzâr-ı ħasretde gamuñla bî-nevâ oldum
4. Çü aşkuñla fenâya vardum ey Leyli-şifât âħır
Varup Mecnûn gibi vuşş u tuyûra pâdişâ oldum
5. Adem mülkinde bir yaña kuduñ dünya vü ũkbâyı
Dil-i Aşkiî mihruñle alup ben bir yaña oldum

318

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Lebüñ esrârını gördüm şarâb-ı nâbdan geçdüm
Ruħuñ seyr eyledüm berg-i gül-i sirâbdan geçdüm
2. Saçuñ sevdâsı olmasa kalırdum baħr-i ħayretde
O kullâb-ı maħabbetle aceb girdâbdan geçdüm
3. Cihânuñ devlet ü câħın ħayâl-i ħvâba beñzetdüm
Olup ħuşyâr-ı aşk ol dem ħayâl-i ħvâbdan geçdüm
4. Bulunmaz akl ile deryâ-yı aşkuñ menzili gördüm
Tevekkül sâatin tutdum ol uşurlâbdan geçdüm
5. Çü gördüm Aşkiyâ dehrüñ ħarezsüz olmaz aħbâbı
Göñül aşka virüp ehl-i ħarez aħbâbdan geçdüm

317 M.111b, S.74a

318 M.111b, S.71b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Luţf edüp geçmezse dildârüm günâhumdan benüm
Ah kim bir gün yanısar ʿâlem âhumdan benüm
2. Ğamzesi hançer çeker komaz yüzini görmege
Yâ Rab aña ne ziyân olur niĝâhumdun benüm
3. Zülfi sevdâsına gönlümi gözümdür düşüren
Görenler gelür baña bu rû-siyahumdan benüm
4. Ey şabâ ol mâh-ı bî-mihrüñ iricek kûyına
Ğâfil olmasuñ di ah-ı seher-gâhumdan benüm
5. Çün olup topraĝ olam sinemde bite lâleler
Haddüñüñ mihri koĝusıyla ĝiyâhumdan benüm
6. N'ola izi tozını yâd ile gönderse dise
Armaĝandur gözlerüñe ħâk-i râhumdan benüm
7. Bendesidür işiginde ʿAşķi'i redd etmesün
Bu durur ancak murâdum şâhumdan benüm(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Nâz ile perverde olmuş serv-i nâzum var benüm
Her dem ol nâz ehline yüz biñ niyâzum var benüm
2. Hâli olmam bir nefes derd ile ah u nâleden
Mutrib-i ʿaşķam elümde söz ü sâzum var benüm
3. Rû-be-rû oldıkça dil her laħza çeşm-i yâr ile
Ğamzelerden ĝayrı bilmez gizli râzum var benüm
4. İrmedin şâm-ı ecel ebrüñü kıblem ʿarza kıl
Kim o mihrâba każâ olmuş namazum var benüm
5. Yâd edüp ben bendesin ol pâk-dâmânüm dimiş
ʿAşķi dirler adına bir pâk-bâzum var benüm

321

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Nâlem katında nâya yûri sözi kes didüm
Bunca hevâ nedür saña ey Bü'l-heves didüm
2. Kıldı figân u gulğuluñ âfâkı pür-şadâ
Hemdem şanup bu sırrı saña bir nefes didüm
3. Dâg-ı nedâmet ile dahı tolidur yürek
Hâlün görüp ruhuñda halîlüm âdes didüm
4. Sîmurg-ı aşkuñ edeli gönümde âşiyân
Ankâ-yı kûh-ı kafa yûri hey mekes didüm
5. Gûş eyleyüp sebûyile sâgar sadâsını
Bir nefha ile hâke nedür bunca ses didüm
6. Pür-nâr kıldı dâmen-i Tûr'uñ şecerlerin
Aşkuñ harâretinden iren bir kabes didüm
7. Hicrân eli ayağa salar cân-ı Aşkilî
Dâmân-ı vasla bulmaz ise dest-res didüm

322

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Vardur ol âhû-yı vahşî birle hoş ünsiyetüm
Ol sebebdendür kamu halk-ı cihândan vahşetüm
2. Ey saçı Leylî perişân-hâtıram Mecnûn gibi
Ėam beyâbânında vahşîlerledür ünsiyetüm
3. Dilde bilüñ fikridür başumda sevdâ-yı saçuñ
Dostum aşkuñda yokdur dahı kılca illetüm
4. Hâcetüm budur ki 'ıyd-i vaşluña kurbân olam
Ka'be-i küyuñda gel kıblem revâ kıl hâcetüm
)

5. Niçün olmayam ben ol Yûsuf-cemâle müşteri
Yok mıdur bir pîrezen deñlü cihânda gayretüm
6. Yirde gökde cüst ü cû eyler o mâhı bulmağa
Var durur yirden göge eşk ile aha minnetüm
7. Ğıll u ğışdan Aşkiyâ bir pâk u şâfi gevherem
N'eyleyem bâzâr-ı dehr içre bilinmez kıymetüm

323

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hicre düşdüm vaşl ümidi birle gam-nâk olmadum
Vaşla irdüm bîm-i hicr ile ferah-nâk olmadum
2. El yumayınca kamu âlâyışinden âlemün
Kûy-ı muğda şaff-ı rindâna geçüp pâk olmadum
3. Olmayınca şevk ile bâr-ı taâllukdan halâş
Râh-ı aşk-ı yârda yelmekde çâlâk olmadum
4. İhtiyârumla gam-ı cânâna virmeyince cân
İztırârî olmadın âlemde bî-bâk olmadum
5. Aşkiyâ geh geh yüzüm üzre başardı pây-ı dost
Ey dirîğâ âsitân-ı yârda hâk olmadum

323

M.112a, N.87a, S.75b

1. olmadum : oldum S.
3. yârda : yârede S.
4. bî-bâk : bî-pâk S.

NUN

324

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Incinürse ser-i küyünda o gül zârumdan
Kılmasuñ dūr bu ben bülbüli gülzârumdan
2. Cânuma geçdi bu ğam cân u cihândan geçüben
Varayın vaşl-ı temennâ edeyin yârumdan
3. Hûb-ı ğafletde gönül hücrede cânân bidâr
Ĝâfil olmak nice bir devlet-i bidârumdan
4. Her zaman hastasıdur bir gözi bîmâruñ dil
‘Aciz oldum hele ben bu dil-i bîmârumdan
5. Leblerüñ şunduğı câm-ı mey-i gülgünü gözün
Kase kase hep alur dide-i hûn-bârumdan
6. Sûz-ı ‘aşk ile olan kişi sözinden bilinür
Hâlüm añlar okıyan defter-i eş‘ârumdan
7. ‘Aşkiyâ büy-ı devâ tıoldı meşâm-ı dil ü cân
Bâd beñzer ki gelür külbe-i ‘at‘ârumdan

325

Mef‘ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Ey bedr edüp hilâli vü bedri hilâl eden
Bir zerre hâki gün gibi şâhib-cemâl eden
2. Ey levh-i hadd-i yâra virüp zîb ü zîneti
Bir katre şuda zülf ü ruḥ u hadd ü hâl eden
3. Âl ile gönlüñ almağa biçâre bülbülüñ
Gül‘ârızını hadd-i şanem gibi al eden
4. Gönlünde merhamet eserin komamış senüñ
Seng-i siyehde çeşme-i âb-ı zülâl eden
5. Dikkatle düşdi inceden ince hayâle ah
‘Aşki gibi lebünle meyânuñ hayâl eden

324 M.112b, N.92b, S.80b.

325 M.112b, N.94a, S.81b

1. hilâl eden : eden hilâl M.

326

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Alçak olmaz ol şehün dârü's-selâmın bekleyen
Vara vara ehl-i şadr olur maqâmın bekleyen
2. Cür'a-veş ayaklara şalar revânın âkıbet
Bezm-i kaşr-ı bî-bekâda zevk câmın bekleyen
3. Sâkin-i meyhâne-i aşkuñ maqâmın bulmadı
Nice yıllar Ka'be'nüñ Beytü'l-Harâm'ın bekleyen
4. Giceler zülfün gamıyla âşık-ı didârün em
Şubh-ı vaşla irer ey meh hicr şâmın bekleyen
5. Silk-i cevher-veş laţif eyler beyânı Aşkiyâ
Her kelâmuñ ibtidâsından nizâmın bekleyen

327

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Elvedâ ey şubh-ı vuşlat rûz-ı hicrândur bu gün
El-firâk ey bezm-i şihhat fûrkat-i cândur bu gün
2. Seyle virdi gözlerüm yaşı ser-â-ser yolları
Göçmesün ol yâre diñ bi'llah bârândur bu gün
3. Hâsretinden ben 'adem mülkine maḥmil bağladum
Kaḅkı menzilde 'aceb ol mâh miḥmândur bu gün
4. Ol güzeller şâhı maḥmil bağlayup oldu revân
Yollar üzre dil ceres mânendi nâlândur bu gün
5. Derd-i hicr-i yâr ile Aşki irişmez aḥşama
Elvedâ ey şubh-ı vuşlat rûz-ı hicrândur bu gün

326

M.113a, N.94b, S.82a

327

M.113a, N.95b, S.82a

3. Kaḅkı : Kaḅı M.

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Aldı çün destine şimşir-i hilâli ramazan
Geldi düşmenlerünün başı ayaguna revân
2. Hâk-pâyüne karup dökdi 'adüv yılduzını
Edüp etrafını meydân-ı sipihrün tolı kan
3. Sen anı luğf ile hoş tutmagın ol dahı gelüp
Kılıcuñ urdı felekde bu gün ey şâh-ı cihân
4. Topuñı şems-i felek kal'a-i bahtuñdan atup
Bürç-i 'ömrini 'adunuñ yıkup etdi virân
5. Ey güneş sen çü penâhı olasuñ devrânun
Bu kadar üstüne dönerse 'aceb mi devrân
6. Ne gam âşûb-ı zamândan saña çün sende durur
Hâtem-i himmet-i sultân Süleymân-ı zamân(1)
7. 'Aşki'yem ben dahı bir tûti-i şirin-güftâr
Dehenüm toptolıdur şeker-i medh-i sultân

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Ayak şun sâkiyâ bir gün çıkar evvel bahâr elden
Dem-be-dem düşmeye câm-ı şarâb-ı hoş-güvâr elden
2. Sürâhî vü kadehdür rûz u şeb çün kâr-ı bî-kârân
'Amel kıl sâkiyâ ol kârı gelmez gayri kâr elden
3. Hayâl-i yâr ile tañ mı temevvüc eylese yaşum
Maḥabbet cûşa geldükce gider şabr u karâr elden
4. Beni pâmâl edüp çerḫa çeker ser tevşen-i ahum
Reh-i 'aşkuñda gitmişdür 'ınân-ı ihtiyâr elden
5. Yüri el gibi dil virme bu mal u mülk-i dünyâya
Çün âhır 'Aşkiyâ bildün çıkar bu kâr u bâr elden

330 M.113b, N.99b, S.85a

(1) Bu beyit N'de iki defa yazılmıştır.

331 M.114a, N.102a

2. rûz u şeb : rûz şeb N.

3. kâr u bâr : kâr bâr N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ebr-i ahum kim seher tutmuş bütün dünya yüzün
Seyl-i eşküm sürh-âb etse ne tañ deryâ yüzün
2. Hâkde beñzer ki buldı genc-i Kârûn'ı bahâr
Lâle la¹ ü sime ğark etdi semen şahrâ yüzün
3. Gördi câm-ı la¹-i yârûñ aşıkâ cân virdügin
Meskenetden kodı ayağa mey-i hamrâ yüzün
4. Zerreyem âlemde ol bârik-bînüñ mihrine
Kim göre kim zerrede mihr-i cihân-ârâ yüzün
5. Aşkiyâ bu kûh-ı Kaf-ı aşkı seyrân eylesün
Aşiyân-ı dilde görmek isteyen anka yüzün

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey zemîne şüret-i insân ile zîver viren
Pertevinden dide-i insâna nûr u fer viren
2. Bûsitânda ey çeküp şâf şâf bahârûñ leşkerin
Âba cevşen nergisüñ başına zer miğfer viren
3. Azm-i rezm etse şeh-i İslâm'a yoldaş ol diyü
Âfitâba nize vü mâh-ı neve hançer viren
4. Sensin ol dîn şâhına cünd-i beşerden ma¹adâ
Rûh-ı kudsi-ves nice şâhib-zafer leşker viren
5. Bir avuç toprağı Aşkî gibi yoktan var edüp
Akl ü cân u dil gibi üç bî-bedel gevher viren

336

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ûlün

1. Ağyâruñ elin gül gibi destâra şokarsın
Bülbül gibi aşıkıların hâra şokarsın
2. Karşuña alırsuñ görüp ağyâr sokakda
Sâyeñ gibi ben hastei divara şokarsın
3. Sevmek mi suçum dûzah-ı hicrâna şalarsın
Bu deñlü günâh ile beni nâra şokarsın
4. Ağyârı harîdâr arasına götürürsüñ
Ol kelbi bahâim gibi bâzâra şokarsın
5. Zehr-i gamı Aşki'ye lebüñ gayra şunarsın
Tiryâk dirîgâ dehen-i mâra şokarsın

337

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ûlün

1. Ey dil saçı zincîrine dîvâne misin sen
Yanduñ yañağı şem'ına pervâne misin sen
2. Günden güne dîvânelüğüñ oldı ziyâde
Eller gibi bilmem aceb uşlana mısın sen
3. Cür'a yirine kan akıdursın yire her dem
Ey dîde belâ bezmine peymâne misin sen
4. Mihr umar iseñ iş bu felek pîrezeninden
Meydân-ı ser-âverde be merdâne misin sen
5. Gerçeklig ile virür ise yoluña cânı
Aşki kuluñuñ sözine inana mısın sen

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey beni âşüfte vü ser-mest ü hayrân eyleyen
Dem-be-dem bağrum sürahi-veş tolu kan eyleyen
2. Sinemi dâğ-ı elifle bağ-ı hicrân eylemiş
Ruhlarıñ gül kâmetüñ serv-i hırâmân eyleyen
3. Dostum sen gonca-veş pîrâhenüñ kılsan kabâ
Gül gibi evvel benem çâk-ı girîbân eyleyen
4. Ey âzîzüm mücib-i ihlâş u 'ismetdür meger
Yûsuf-ı Mısr'ıñ yirin çâh ile zindân eyleyen
5. İşigünde cân viren merdüñ şevâbın bulmadı
Hazret-i Eyyûb-ı Enşârî'de kurbân eyleyen
6. Serve meyl etmez gülünden istemez bûy-ı vefâ
Çeşm-i 'izzetle cihân bağıny seyrân eyleyen
7. La'ülün için Âşkîi küyuñda vaşşâf eylemiş
Goncaya gülşende mürgânı senâ-hûân eyleyen

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Belâ küyında gam ocağı miñnet-hânemüz olsun
Bizüm de bu cihân mülkinde bir virânemüz olsun
2. Firâk-ı ârızuñla şem' gibi bezm-i aşkuñda
Yañalum nâr-ı aşkuñla kamer pervânemüz olsun
3. Keremden gamz edüp düşmen cünûnum yâra arz etmiş
Dimiş ol mâh luţfuñdan ko bir divânemüz olsun
4. Gönül gel tekye-i aşkuñ olalum pâk abdâlı
Ne tâc u taylasan ile ne riş ü şânemüz olsun
5. Fenâ bezminde aşkuñla kılalum şoñbet-i hâşı
Felek çîni-sürâhîmüz güneş peymânemüz olsun

6. Kılalum dilberün kaṭ-ı ʿalâka zülf ü hâlinden
Bu ʿâlem şayd-gâhında ne dâm u dânemüz olsun
7. Elinden sâki-i aşkuñ belâ peymânesin nûş et
Dir iseñ Aşkiyâ şahn-ı felek kâşânemüz olsun

340

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Baña çok çok cefâ kıl kim saña mihrüm ziyâd olsun
Ĝamuñla ser-güzeştüm haşre dek dillerde yâd olsun
2. Cenâhına iki şâf ko dizilsin tîr-i perrânun
Gönül mürğına ey kaşî kemânım kol kanad olsun
3. Kamu sûr-ı feraḡ-baḡsun soñ ucu çünki mâtemdür
Ye bu ĝam-hânede ey dil kişi pes niye şâd olsun
4. Elif-veş toğrusın çün kim rakîbün kaddini dâl et
Kamu dillerde söylensün begüm bir yaḡşı ad olsun
5. Dehen mîm ü kaşun râ ey elif-kad dâldur zülfün
Buyur Aşki kuluñ vaşluñla bir dem ber-murâd olsun

341

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Belâlı bülbülem düşdüm cüdâ bâğ u bahârumdan
Uyumaz h. a lk-ı ʿâlem her gice feryâd u zârumdan
2. Demidür kanlu yaşum çevre yanım lâle-zâr etse
Bahâr eyyâmıdır ben ayruyam ol gül-izârumdan
3. Nice yıl hizmet-i pîr-i muğânı ihtiyâr etdüm
Beni ol pîr olası tîfl ayırdı ihtiyârumdan
4. Şu deñlü taʿne taşın urdılar her yânedem eller
Konupdur mürğ-i dil uçmaz niḡâl-i şâhsârumdan
5. Beni ĝam öldürüp hâk ile yeksân eylese Aşki
Ĝubârım düşmeye naʿl-i semend-i şehsüvârumdan
6. dâm u dânemüz : dâm dânemüz N.

340 M.114b, N.96a, S.82b

341 M.115a, N.96a, S.83a

1. cüdâ : cüzâ M.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bir boyı serve esir oldum bu gün âzâd iken
İhtiyârumla gönül virdüm belâya şâd iken
2. Dehr içinde mülke n'eyler bir kişi bünyâd urup
Hadd-ı zâtında esâs-ı dehr bi-bünyâd iken
3. Meskeni bûm olmuş ey dil gör yatan vîrânei
Bir hüma-pervâza menzil-geh idi âbâd iken
4. Şarmaşı kocuşı tîguñla görüşdük ölmedin
Âşinâ olduk bi-hamdi'lleh anuñla yâd iken
5. Terk-i aşk etmez eger ölürse Âşkî derd ile
Güçdür ayrılmak kişi bir nesneye mu'tâd iken

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bir dil ile n'eyleyem şehrün olan meh-pâresin
Toğrayup virem meger her birine bir pâresin
2. Bilmezem didâra ben yâ Rab ne yüzle varayın
Âb-ı luţfuñla yumaz iseñ yüzümüñ karasın
3. Sâkiyâ şun bâde kim bezm-i fenâda câm-ı çerh
Uçurur bir bir habâb-ı mey gibi âvâresin
4. Seb'a-i seyyâle şun sâkî ki 'aks-i câm ile
Eyleyem çerhuñ münevver seb'a-i seyyâresin
5. Ğamzesi yitmez midi Ğadr ile diller delmege
Takmış ol hûn-riz atı yanına Ğaddâresin
6. Saña şarılmaq naşib olmadı bari cismüme
Köhne-i pirâhenün öldükde 'ömrüm şarasın
7. Aşka uyup Aşkiyâ terk-i diyâr etdüm yine
Arayan bizi 'adem mülkinde gelsün arasın

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Pâk eder dil her seher eşk ile cânân yolların
Şubh-ı şâdıkdur açar hurşîd-i tâbân yolların
2. Gelmez oldu dîdeden şâh-ı hayâlün gönlüme
Bağladı pergâleler beñzer ki sultân yolların
3. Eyledi Ya'kûb-ı dil Yûsuf-cemâlin arzû
Ey şabâ gel göster ol mahzûna Ken'an yolların
4. Çeşmüme besdür benim kuhl-i gubâr-ı râh-ı yâr
Tûtÿyâyiçün şabâ tutsın Sıfâhan yolların
5. Eşk ile gam tîğınuñ gümrâhı olmışdur gözüm
Yitirür bârân ile merdüm kuhistân yolların
6. Yâ İlâhî hâke kağr edüp vücûd-ı düşmeni
Âb u gilden sâde kıl sultân Süleymân yolların
7. Dü elinden kimlere sunsun şikâyet nâmesin
Görmez oldu Aşki-i dîvâne dîvân yolların

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Tenüm hâk olsa kûyuñda koñuz bir üstühân kalsun
Okına benden ol ebrû-kemânun bir nişân kalsun
2. Görüp kanumla ey hûnî dem ola añasın bir gün
Beni katl etse tîğunıñda ço bir kaç katre kan kalsun
3. Ğamuñla ey saçı Leylî olup Mecnûn-şifât bâri
Yazılsun sergüzeştüm'âleme bir dâstân kalsun
4. Kayırmaz sâye-veş hâk ile yeksân olsa 'âşıklar
Selâmet teg cihân bâğında ol serv-i revân kalsun
5. Cüdâyem Aşkiyâ çün kim ben ol gonca-dehânımdan
Göyünsün nâr-ı ahumla ne gül ne gülsitân kalsun

4. râh-ı yâr : râh-ı dost Ü.// Tûtÿyâyiçün:Tûtÿyâ için N.
7. Dü : Devr Ü.

4. revân kalsun : revân S.

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Çeşm-i yâr etdi benüm göñlüme mekr ü efsûn
Şacı anuñ çün urur boynuma zincîr-i cünûn
2. Husrevâ kûh-ı belâda benüm ol Ferhâd'uhn
Ğam-ı Şebdîz-i hatuñ yaşumı etdi gülgûn
3. Katre katre dökülen yaşı durur Mecnûn'uhn
Lâleler kim bitürür dâmen-i kûh u Hâmûn
4. Gel yetiş merhem-i vaşluñla devâ kııl ki benüm
Bağrumı tîğ-ı firâk eyledi cânâ pür-hûn
5. Aşkiyâ rağbet edüp gûşına almaz ol yâr
Ger ola sözlerüññ her biri dürr-i meknûn

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Cânuma tîğ-ı müjeñ zaħmını merhem tutayın
Ğuşsa-i aşk ile göñülümi hurrem tutayın
2. Gel gel ey Yûsuf-ı gül-çehre yaşumla elde
Nice bir keff-i terâzû gibi dirhem tutayın
3. Baña müjgânuñ ile ârızuñ ey mâh yiter
Dimezin tîğ-ı cihângîr ile âlem tutayın
4. Bülbül efğânlar eder şem yanar fâş eyler
Bilmezsin kimleri esrâruma mahrem tutayın
5. Aşkiyâ cân-ı şafâ ola naşîbüm şâyed
Dâmen-i pîr-i muğânı hele muħkem tutayın

351

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Câm-ı la'lün hastası derdine emsem n'eylesün
Tig-i gamzeñ zahmına biçâre merhem n'eylesün
2. Dide kan hicründe vü kaldı bu cânım bir nefes
Sensüz eglenmez gönül'âlemde bir dem n'eylesün
3. Şol kişinüñ kim sen olurduñ cihânda mahremi
Sensüzin kendüye ol mahrûm-ı mahrem n'eylesün
4. Bî-tekellüf her rakib-i dîve olur âşinâ
Ol perî bigânedür insana âdem n'eylesün
5. Tatalum gündüz tavâf-ı kûyuñ egler Âşki'i
Künc-i mihnetde ye ol biçâre ahşam n'eylesün

352

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hüsnuñe kılsun naẓar bî-hâr gülzâr isteyen
Su gibi şâf eylesün kalbini didâr isteyen
2. Kılmasun keyfiyyetin hayrânlığ ile halka fâş
Cür'adân-ı aşkdan bir ince esrâr isteyen
3. Aldanup efsâneye karışmaz ehl-i gaflete
Rûz u şeb gönün gözin aşk ile bidâr isteyen
4. Kokulaşsın cân meşâmından demümle her nefes
Çârşû-yı şeş-cihetde bûy-ı atâr isteyen
5. Bir nidâ şaldı cihân bâzârına dellâl-ı aşk
Güş edüp cân atdı geldi nûr alan nâr isteyen
6. Düşmesün her giz dilinden midhet-i şâh-ı cihân
Kendüyi tûtî mişâli şehd-güftâr isteyen
7. Aşkiyâ vaşl isteseñ hicrândan etme ihtirâz
Yârsuz kalur meşeldür âybsuz yâr isteyen

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hırz-ı cân etdüm bu haţţ-ı ânberînün minnetin
Nâfe-i âhû götürsün müşğ-i çînün minnetin
2. Dûd-ı ahum çekmeyüp çerh-i berîne tutdı yüz
Yaşum etfâli çeker ehl-i zemînün minnetin
3. Sînede ekdüm maḥabbet dânesini çekmezem
Hırmen-i mihrüfde her bir hûşe-çînün minnetin
4. Seklerinin kâsesi fağfûr-ı çînîdür baña
Çekmezem ben husrevâ fağfûr-ı Çînün minnetin
5. Nîm nâna Aşkiyâ bir iki günlük ömr için
Kıl kınaat çekme dünyâ-yı denînün minnetin

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Hadd-i yâra kimseler alur göz ile bakmasun
Alınup bencileyin âl ile cânın yakmasun
2. Zülf-i ânber-sâ yeter gönlüm perişân etmege
Ol perişân gerdenine ânberîne takmasun
3. Şol kişi kim dehr bağında dilerse yüz şuyun
Su gibi her serv-kaddün ayağına akmasun
4. Bûsesin ol hıızr-haţ agyârdan kılsun dirîğ
Çeşme-i hayvâna her hayvânı iltüp yakmasın
5. Kalb-i Aşki cevre katlanmağda âhendür diyü
Dostlar ol taş bağırlu yâra düşmen çıkmasun

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Dem-â-dem isterem nâr-ı gamuñla dilde dâğ olsun
Maḥabbet ehline cânâ o yansun bir ocağ olsun
2. Şeb-i hicründe ey meh bezm-i cânâ rûşenâ virsün
Ḥayâl-i zülf ü ḥaddüñ künc-i dilde şeb-çerâğ olsun
3. Benüm serv-i ser-efrâzum kimüñle seyr eder görsün
Çemende ey şabâ nergis gül ile göz kulağ olsun
4. Kimi feryâd edüp kimi güler bâğ-ı cihândur bu
Hezârân bülbül ölürse ne gam ol gonca sağ olsun
5. Çıkarduñ aşkuñı başa bu gün mihrinde ol mâhun
Cihânda şubḥ-ı şâdık gibi Aşkî yüzüñ ağ olsun

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Dil degüldür iñlesün derdüñle nâlân olmayan
Göz degüldür ağlasun aşkuñla giryân olmayan
2. Mühr-bendüñ olmasa n'eylerdi zerrîn kisveti
Altun üsküf mi giyer kapunda derbân olmayan
3. Cân ile başı behâyim gibi n'eyler yüklenüp
Tîğ-ı aşkuñla şehâ yoluñda kurbân olmayan
4. Anlamaz bigâne ũşşâk içre aşk âdâbını
Âdet ü kânûnı bilmez ehl-i divân olmayan
5. Ehl-i irfân içre "Sellemnâ" didirmez nuḥkına
Ḥusrevâ Aşkî gibi medḥuñda Selmân olmayan

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dost her âyineden gelsün tecellâ eylesün
Nûr-ı hüsnuñ gözi açuklar temâşâ eylesün
2. Sen temâşâ eyle ey dil gûşeden cânânuñı
Birbiriyle vaşl için ko halk gavğa eylesün
3. Şoĥbet-i hâs eyleyem ey dil hayâl-i yâr ile
Sinede ġam'ışret esbâbın müheyyâ eylesün
4. Biz bu gün hüsnuñde seyr etdük tecellî nûrını
Zâhid-i efsürde-ĥâtır fikr-i ferdâ eylesün
5. Ol dür-i yek-dânenüñ vaşlın temennâ eyleyen
Kendüyi kem katre yaşın âyn-ı deryâ eylesün
6. Şâh-ı aşkun gitmesün yabana vaşlın isteyen
Dil sarayın ġayrıdan bir laĥza tenhâ eylesün
7. Şevk ile pîr-i ĥarâbâtuñ düşen dergâhına
Kendüyi Aşkî gibi sermest ü şeydâ eylesün

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Döne döne yaş döküp dolab-veş kılsam enin
Yaşuma raĥm eylemez dönüp o serv-i nâzenin
2. Aşık-ı ruĥsârûña 'arz etme zülf ü ĥaĥtuñı
Ey şanem âyin-i tersâyı götürmez ehl-i dîn
3. Şerĥ eder ben ĥastaya hicründe düşnâmuñ rakîb
Teb tutan bîmâra virür guyiya sirkengübün
4. İki âlem naĥsıdur cismün meyânuñ bağlamış
Bir kıl ile bârek-Allah şun-ı Rabbi'l-âlemîn
5. Her azîzi şâd edüp vaşluñla ey Yûsuf-cemâl
Aşkîi Ya'kûb-veş hicründe eylersin ĥazîn

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Dökerem kanlu yaşum lebleri innâbıyıcün
Yudarın zehr-i gamı çeşm-i şeker-hâbıyıcün
2. Çünkü sonunda kalur âkil olan dünyada
Câna zahmet mi virür biregü esbâbıyıcün
3. Rind-i ser-bâz aña dirler elin ayağ edüben
Der-i meyhânede gam yimez ayak kabıyıcün
4. Dil sücûd etse n'ola şems ü kamer o mâhuñ
Secde eyler dün ü gün kaşları mihrâbıyıcün
5. Dil-i Aşkî oturur zâviye-i miñnetde
Râh-ı aşkuñ gam ile kurılan âdâbıyıcün

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Zülfüñ gamıyla bu dil-i mahzûn hikâyetin
Gören unuttı Leylî vü Mecnûn hikâyetin
2. Ser çekmesün ifen dahı gülşende ey şaba
Var eyle serve ol kad-i mevzûn hikâyetin
3. Gülşende gonca ağız açup geldügi bu kim
Söyler hezâra ol ruñı gülgün hikâyetin
4. Hâce geçerdi malı ile yerlere eger
İşitse idi genc ile Kârûn hikâyetin
5. Aşkî zamâne beglerinüñ vaşfını ko kim
Virür şuda eyleme her dñn hikâyetin

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Zemin eyler tevakku' cür'a aşkuñla piyâlemeden
Zaman umar naşib ü behre mihrüñle nevâlemeden
2. Benem şol âlem-i aşkuñ bu gün rind-i cihân-sûzı
Şererdür berk-i ahumdan eserdür ra'd-ı nâlemeden
3. Vücûdum hâk edüp dökdüm gam-ı kadd u ruḡ-ı yârı
Velî bâr-ı vefâ bitmez benüm ol serv ü lâlemeden
4. Kalursa levḡ-i hâtırda ḡayâlün ey saçı Leylî
Cünûn ta'lim edem maḡşerde Mecnûn'a risâlemeden
5. Pür olur Aşkiyâ şahn-ı dimâḡum anber-i sâra
Güzer kılsa şaba küy-ı büt-i müşḡin külâlemeden

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Sâki-i gül-çehre mey bezmine âḡâz eylesün
Mutrib-i hoş-naḡme vaktidür nevâ-sâz eylesün
2. Sâḡarı sâkî sürâhî birle hem-râz eyleyüp
ḡonca-i âvâz-ı bülbül kîse perdâz eylesün
3. Her nihâl-i pür-şükûfe sîm-ten maḡbûbdur
Sen mey iç ey dil salınsuñ karşıña nâz eylesün
4. Kim şalâ eyler benümçün yâr âḡâh olmaḡa
Öldüğümde itleri küyuñda âvâz eylesün
5. Kanımı ta kim ḡalâl edem harâmî çeşmine
ḡâke cismüm defn ol Türk-i ṡannâz eylesün
6. Şâh-ı âdil ḡazret-i sultân Süleymân devridür
Cevrini çerḡ-i cefâ-pîşe bize az eylesün
7. Aşkiyâ fânîdür âḡır çünki bu ḡâkî kafes
Bâḡ-ı kudse andelîb-i cân ḡo pervâz eylesün

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Sinede hâr-ı gamı âlet-i pür-hâş edeyin
Kara kan içre kıvıldaş ile uğraş edeyin
2. Yazayın sinede bir vech ile taşvîr-i gamı
Tîr ü tîguñ yirin aña göz ile kaş edeyin
3. Varıcağ şaff-ı niâl et yirüm ey pîr-i muğân
Rahtımı kûy-ı harâbâta yine taş edeyin
4. Mihr-i hüsnüñle eger baña kerâmet vire aşk
Kanlu yaşumla eşigüñ yemini taş edeyin
5. Tutdı evvel kademinde kodı cân ile seri
Bilmez in peyk-i dile kimi ayakdâş edeyin
6. Merdüm-i çeşümüni ko ahum ile kapuñda
Birisin âb-keş ü birini ferrâş edeyin
7. Hûn ile toylayayın ben yine sekân-ı yârı
Aşkiyâ dostlara cânım içün aş edeyin

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Şakınur ta'n-ı düşmenle raqîbün iftirâsından
Şakın şanmañ eder r b â güzeller mübtelâsından
2. Ser-i kûy-ı belâda Hâk bilür kim dest-i cânândan
Baña seng-i sitem yegdür raqîbün merhabasından
3. Çü düşdüñ kulzüm-i aşka gönül bigâne deprenme
Bu deryânüñ nişân vermez kimesne âşinâsından
4. Gamuñda bâd-ı ahumla yaşum deryâyâ dönmişdür
Safâ kesb eymleyen gelsün difüz deryâ hevâsından
5. Gönül çün Aşkiyâ şehbâz-ı aşkuñ âşiyânıdır
Ola mı mürğ-i gayr ede güzer şâhîñ yuvasından

365

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aşk u man dil sâhil-i eşk-i firâvân gözlesün
Tâlib-i lü'lü leb-i deryâ-yı umman gözlesün
2. Zülf ü ruhsârından ol Yûsuf-cemâlün dür olan
Giceler pervâne-veş şem-i şebistân gözlesün
3. Hüblar nâz atına şol dem ki cevlan göstere
Cân-ı aşık esb-i tâzî gibi meydan gözlesün
4. Cevheri olan alur cânâ lebün yâkûtını
Câna kıymaz cevheri la'1-i Bedaḥşân gözlesün
5. Tekye-gâh-ı sînemün âyendesidür derd ü gam
Cân ile anda gönül abdâlı kurbân gözlesün
6. Olmasun âsûde-dil kimse firâk-ı yârdan
Nakd-i cân viren meta-ı vaşla hicrân gözlesün
7. Halka kılsun gözlerin her şubḥ Aşkı kapuḥna
Bende-i mukbil varup dergâh-ı sultân gözlesün

366

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Ğubâr-ı hâk-i dergâh-ı şeh-i âlem-penâhum ben
Felekde tütüyâ-yı nûr-ı çeşm-i mihr ü mâhum ben
2. Şabâ rağbetle baş üzre götürse toprağum tañ mı
K'ol serv-i ser-efrâzuñ yolunda hâk-râhum ben
3. Elifle dâğ ile kıldum müzeyyen cism-i efkârum
Çü bebr-i pişe-i aşkam ser-â-ser ah-ı ahum ben
4. Şun ey ebr-i saâdet âb-ı luḥfuñ taze vü ter kıl
Maḥabbet sebze-zârında sararmış bir giyâhum ben
5. Baña çerḥ-i felek gibi cefâ kılmâğa ugrarsın
Şakın ey meh kemend-endâz-ı ah-ı şubḥ-gâhum ben

365

M.118b, N.90b, S.78a

6. âsûde-dil : âsûde M.

366

M.118b, N.91a, S.79a

6. Beni cevr ile öldürdi o servüm eyler istigña
Yoluñda cân revân etdüm nedendür 'özü-h'âhum ben
7. Gedâyam şûretâ ma'nî yüzinde Aşkiyâ lîkin
Vücûdum mülkine şimdi müselleme pâdişâhum ben

367

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kadrini yüksek tutanlar göñlin alçağ eylesün
Sînesin nâr-ı gam-ı aşk ile pür dâğ eylesün
2. Kimyağır hâki zer kılmığı şanmasuñ hüner
Kâdir ise eldeki altını toprağ eylesün
3. Bir içim şu minnetin çekmez felekden teşne-dil
Hâk-i Cemşîdî gerek ol âba bir dâğ eylesün
4. Kûyuña terk-i vañan kıldı bedenden mürğ-i cân
Hak Taâlâ ol garîbüñ yirin uçmağ eylesün
5. Aşki'nüñ didâr-ı yâr oldı naşîbi müddeî
Bâğ-ı Firdevsüñ hevâsın boynına bağ eylesün

368

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Kapuñda gel beni öldür serüm yoluñda hâk olsun
Sevinsün dostlar düşmenler işitsün helâk olsun
2. Tavâf-ı Ka'be-i kûyın dilerseñ yüri var ey dil
Ciger kanıyla gusl eyle yoluñ eşk ile pâk olsun
3. Ne gelsün âsitânuñdan cüdâlık başuma her giz
Ne hod mâbeynümüzde itlerüñle infikâk olsun
4. Ruhüñ şevkiyle ey gonca yaşumla bâd-ı ahumdan
Boyansun lâleler kana yakalar çâk çâk olsun
5. Dilerven Aşkiyâ Hak'dan ölince râh-ı aşk içre
Göñül gam-ğîn ü göz nem-ğîn ü cânım derd-nâk olsun

369

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Komaz elden o şacı Leyli çü agyâr etegin
Tutayın ben dahı Mecnûn gibi tağlar etegin
2. Kılayın meygedede hırka-i nâmûsı girü
Dest-i 'ucb ile nice bir tutayın ar etegin
3. Kande olsam aña şâdem ki yetim-i eşküm
Komaz elden hele ben 'âşık-ı gam-hâr etegin
4. Hulle-i sebz geyüp olmağ idi berhurdâr
Çekmese bâğ-ı cihândan eger eşcâr etegin
5. Aşkiyâ iki yağa ıssı olayın der iseñ
Bahr-veş tut yüri bir serv-i serdâr etegin

370

Mef'ûlü Mefâilü Mefâilü Feülün

1. Gönlüm nice bir ateş-i hicrân ile yansun
Çeşmüm niceye dek kara kanlara boyansun
2. Haç geldi ruhuñ devrine şimden girü ey dost
Bilmem bu kara günlü gönül neye güvensün
3. Tiryâk-i lebün tutmaz isem câna berâber
Ef'î şacıñ ey muğbeçe boynuma tolansun
4. Neñ aldı neye ikide bir dil uzadırsun
Zâhid göreyin destisi başuñda uvansun
5. Ey dost koma gayruñı gönlinde gözinde
Her gördüğüñi dide-i 'Aşki seni şansun

369

N.102a

370

M.119a, N.101b, S.87a

3. isem câna : nesim-i câna S.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Geymiş ol meh-pâre bir zîbâ serâser cumâ gün
Yakmağ için halk-ı dünyayı ser-â-ser cumâ gün
2. Bazar irtesi gibi gülmez rakîbüñ şûreti
Merhaba kılsa bize câmide dilber cumâ gün
3. Muşhaf-ı hüsnüñ temâşâ eyleyüp cânâ hatîb
Okudı Nûr âyetin minberde ezber cumâ gün
4. Sen kıyâm etseñ varup camide ol saât kopar
Her taraftan na'ra-i "Allahü Ekber" cumâ gün
5. Aşkiyâ cumâ namazın kıl da gel meyhâneye
Çün eder mey sohbetin ârifler ekser cumâ gün

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ger tarîk-i şerden çıkdunsa Haq'dan dürsün
Nefse uyup râhını güm eylemiş mağrûrsün
2. Aldanup âlâyiş-i dünyâyâ dil virdün âceb
Bir iki günlük muzahraf naqş ile mesrûrsün
3. Kimse görmez nûşunu tolmış vücûduñ niş ile
Ey mürüvvetden müberra bi-âmel zenbûrsün
4. Hicrden ey nây eylesin şikâyet dem-be-dem
Ayn-ı vaşl iken yirün bilsem neden mehcûrsün
5. Görmedi ey müddeî ruhsâr-ı yârı gözlerün
Âfitâbuñ nûrını görmez meger kim körsün
6. Çeşme-i hayvân-şifât zülfüñle batdun zulmete
Gerçi kim sen ey güneş başdan ayağa nûrsün
7. Ey sifâl-i kelb-i kûy-ı yâr bildüm tıynetün
Ya ten-i Cemşid'sin yehud ser-i fağfûrsün
8. Ucb ile aşk ehlinüñ sırrından olmazsın habir
Zâhidâ şahin gıdâsın gözleme usfursın

9. Gûş-mâl-i 'aşk ile inler teñünde her kılun
Bezm-i gamda 'Aşkiyâ beñzer ki bir çanbursın

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Göñül yâ Rab senün derd ü gamuñla mübtelâ olsun
Geçen 'âşıklarunñ gibi o da ehl-i belâ olsun
2. Yiter ser-geşte hûn-âlûde gezdi berr-i fürkatde
Varup şimden girü bañr-i gamuñla âşina olsun
3. Unutsun 'aşka düşsün añmasun dünya vü 'ukbâyı
Gamuñla bir yaña ol iki 'âlem bir yaña olsun
4. Nice bir gayı dergâha yüz urup eyleye hıdmet
Kapuñda varup ol dañı sürünsün bir gedâ olsun
5. Götürsün zerre-veş hâk-i vücûdın cezbe-i mihrün
Özi ser-geşte vü aña dü 'âlem zîr-i pâ olsun
6. Çekilsün berķ-ı tîg-ı nâlesi kat eylesün vârin
Dikilsün dûd-ı ahı bürc-i eflâke livâ olsun
7. Bulup envâr-ı dîdâruñla her lañza gınâ 'Aşkî
Bu gün mir'at-ı kalbinde ne havf u ne recâ olsun

Feîlâtün Feîlâtün Feîlâtün Feîlün

1. Görmege lâyıķ olam diyü o mâhtâb yüzün
Eşk-i hûn-âb ile yur dîde-i bî-hûb yüzün
2. Nedür ol zülf-i girih-gîr nedür çâh-ı zekân
Koma kim Akdeñiz'ünñ kapladı girdâb yüzün
3. Meyl eder büseye lâ-büd utanur yüz yüzden
Sâki-i gonca-dehen görse meyl-i nâb yüzün
4. Dil görüp hurrem olur seklerüñi küyuñda
Sevinür görse kişi Ka'be'de aħbâb yüzün
5. Eşk ile ğarka virüp 'âlemi 'Aşkî guya
Hâs u hâşâk ile pür eyledi sürh-âb yüzün

375

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Göñlümi sevdâ-yı zülfüñle perişân isterin
Cânumı câm-ı lebüñle mest ü hayrân isterin
2. Ahımun kara buludını yarağ etdüm yine
Koşmağa bu tevsen-i çerh ile meydan isterin
3. Dürr-i aşkuñ ey dişi lü'lü bu gün şarrafiyam
Âşinâ olmağa bir deryâ-yı ummân isterin
4. Zülfüñe dil bağlayup oldum lebüñ cüyendesini
Hızr-veş zulmetde guya âb-ı hayvân isterin
5. Aşkiya dağı murâd-ı dünyevî yokdur heman
Bâb-ı Hak'dan şihhat-i şâh ile imân isterin

376

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Mısr u Şam'ı n'eylerüz cennet-fezâmuz var iken
Üsgüder gibi maqâm-ı dil-güşâmuz var iken
2. Kılmazuz gayrı diyâruñ âb u hâkini hevâ
Nefh-i İsâ-veş laţif âb u hevâmuz var iken
3. Kalbümüzde ola mı her giz kedûretten eşer
Şol leb-i deryâ gibi cây-ı şafâmuz var iken
4. N'eylerüz her rûstâyî Türk ü tat oğlanını
Taze şehr oğlanı yâr-ı meh-likâmuz var iken
5. Aşkiyâ gurbetde her yâduñ çekem mi minnetin
Üsgüder gibi vatanda âşinâmuz var iken

375

N.98a

376

M.120a, N.92b, S.80a

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Mülâyim dil-rübâlarda bu gün Nu'mân'a aşk olsun
Anı cân gibi bağına başan yârâna aşk olsun
2. Benüm şol Âbdi Şâh'um bir gül-i nev-restedür amma
Anuñ bülbül-şifât etdügi hoş-elhâna aşk olsun
3. Külü kurbânıyam şol şivesinüñ Hamza Balı'nuñ
Geçerken nâz ile bir kez diye rindâna aşk olsun
4. Mehemmed Şâh'umuñ mihr ü vefâsın görmedüm amma
Anuñla her tarafda etdügüm seyrâna aşk olsun
5. Şoyup her mâh-simâyı temâşâ etdürür Aşkî
Bu gün luţf u sehâda mevc uran ummâna aşk olsun

Mef'ûlü Fâîlâtü Mefâîlü Fâîlün

1. Mâh ile âfitâba viren nûrdan beden
Taşdan gönül yaratmış u billûrdan beden
2. Şer-i şerîfi cismüne muhkem hisâr edin
Ayrılmasun o kal'a-i ma'mûrdan beden
3. Şöhret dutup yapılmadı üstine dâr-ı aşk
Ayrılmayınca kelle-i Manşûr'dan beden
4. Çekseñ âceb mi halka-i hûbân içinde kad
Mümtâz olur efendi kamu sûrdan beden
5. Hâk oldum eşigünde vü cismüme üşdi mûr
Hazz eylemez mi hil'at-i semmûrdan beden
6. Olur beride pâyuña baş urmasa adüv
Olmadı mı cüdâ ser-i mağrûrdan beden
7. Yıkmağa cân-ı Aşkîli odlara üd-veş
Fülfülden etdi hâli vü kâfûrdan beden

379

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Melek-simâ peri-peyker şehâ simîn-bedensin sen
Güzeller içre hercâyî aceb bilsem nedensin sen
2. Beni hayrân eden her dem budur esrâr-ı hüsn içre
Müferrih-leb güler yüzlü ne hoş hokka-dehensin sen
3. Dilâ senden kerem gelmez yürü ol dâr-ı mihnetde
Belâ vü zecr ü hicr içre beni koyup gidensin sen
4. Üşüp başına yıldızlar gülüşüp aya dirler kim
Özini ol güneş yüzli nigâra beñzedensin sen
5. Hayflar saña ey Aşkî reh-i aşkında dildâruñ
Cefâ vü cevri-gerdûnı döne döne çekensin sen

380

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Ne gam şehzâdeler ayrılrsa kurb-ı şâh-ı devrândan
Bulurlar kâdr gevherler cüdâ olmağ ile kândan
2. Meh-i tâbân şeh-i encüm olup ser-menzilin gözler
Kemâl ile ziyâ kesb eyledükçe mihr-i rahşândan
3. El üzre tutulup baş üzre yir bulmaz gül-i sûri
Cihânda kılmasa kat-ı ta'alluk bu gülistândan
4. Eyâ dil künc-i hasretde kim añar hüzn-i Ya'kûb'ı
Ne gam sultân-ı Mısr olan azîze pîr-i Ken'an'dan
5. Cihânı kılmaya rûşen ziyâ-yı adldür Aşkî.
Salınmış mülk edine bu gün şem-i şebistândan

379

P.431b, E.

1. Güzeller : Güzellik E.

4. Özini : Özünü P.

380

M.120b, N.90b, S.78a

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Nice bir zahm-ı hicrânuñla ten âşüfte-hâl olsun
Gel ey hûnî beni öldür saña kanum halâl olsun
2. Cigerde hasret-i la-lüñle perverde olan kanum
Dökülsün yollaruñda katre katre pâymâl olsun
3. Nice yıl zîr-i divâruñda ser-gerdân olup âhir
Işigün itlerine üstühân-ı ser sifâl olsun
4. Mehün ömri gibi irsün zevâle tîg-ı mihrüñle
Senün teg âfitâb-ı hüsnüñ ey meh bî-zevâl olsun
5. Saña olmaz müşâbih zerre deñlü ey hilâl-ebrû
Gerek mihr-i cihân-ârâ yüzinde hatt u hâl olsun
6. Uçursın anı bu hâkî kafesden gülşen-i kudse
Okuñ ey kaşları yâ mürğ-i câna perr ü bâl olsun
7. Bilür bâzâr-ı gam şarrâfı kadrüñ göricek kâlün
Ko yansun Âşkiyâ cân pûte-i aşk içre kâl olsun

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Vaşl-ı dildâr isteyen âlemdede dünyâ şaklasun
Âşıkı iflâşdan Bârî Taâlâ şaklasun
2. Mülk-i fânide bu gün bezm-i Cem etmek isteyen
Sâkiyâ âyine-i câm-ı muşaffâ şaklasun
3. Halka görünmemek isterse rakîbüñ ey peri
Dilde esrâr-ı lebüñle ilm-i ahfâ şaklasun
4. Sib-i ruhsârüñladur bâğ-ı cihânüñ revnağı
Meh gerekse penbe-i ebr içre ayva şaklasun
5. Azm-i kûy-ı yâr edenler kılmasun yaşın sebîl
Ka-be yolına revân olan kişi mâ şaklasun
6. Dün serâserler geyüp yakdı ser-â-ser âlemi
Bir güzel gördüm yavuz gözden o Mevlâ şaklasun

7. Aşkiyâ zühdin riyâyile di kılmason telef
Zâhid-i pâkize-tıynet zâd-ı ferdâ şaklasun

383

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Vuşlaţuñ zevkını bilmez derd-i fûrkat çekmeyen
Devletüñ kadrini fehmi etmez mezellet çekmeyen
2. Tutmayan ehl-i mezâk olmaz felekden nûş u niş
Âdem olmaz âdemi bilmez felâket çekmeyen
3. Dürd-nûş-ı sâğar-ı derdi neşât ehli şanur
Bezm-i ğamda sâkiyâ câm-ı melâlet çekmeyen
4. Hân-ı vaşluñ kıymetin bilmez eya meh nice yıl
Ğuşsa-i badam-ı çeşmüñle riyâzet çekmeyen
5. Meclis-i rindân içinde olmaz evbaş u levend
Döne döne duhter-i rez gibi âfet çekmeyen
6. Nâr-ı ğamda pûte-i aşk içre yanup yakılıp
Kâl olmaz hâliş altun gibi kılllet çekmeyen
7. Ğam yeyüp fakr u fenâyile kanaât eylesün
Dehr-i dündan cân-ı Aşki gibi minnet çekmeyen

384

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Varmaz oldum kûy-ı yâra keşret-i aĝyârdan
Ey dirîğâ gülşene varılmaz oldu hârdan
2. Bir gül-i ra'nâyıçün biñ hâr cevriñ çekmeden
Yegdür ey dil bülbüli geçmek gül-i gülzârdan
3. Âsitân-ı yâra mihmân olma andayken raķib
Şakla arzuñ dâmenin ey dil sek-i âzârdan
4. Şohbetünde şâdmân iken eya şîrin-sühan
Telh-i ıyş olmak revâ mîdur abeş güftârdan
5. Hâk Taala rahmetinden göreyin maħrûm ede
Aşki'i her kim maħrûm eyledi didârdan

383

M.121a, N.100a, S.85b

3. Bu beyit N nüshasında deĝişik yazıyla ve sonradan ilave olarak kaydedilmiştir.

384

M.121b, N.93a, S.81a

2. biñ : yüz N.

VAV

389

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Pür-âşûb u belâ vü pür-fitenlerdür iki gîsû
Dil ü dîn gâret eyler râh-zenlerdür iki gîsû
2. Oçurmuş hüsñ tahtında Hâbeş sultânıdır hâli
Kaşıdır sâyebân müşğîn resenlerdür iki gîsû
3. Düşüp bir serv-i bâlâdan kararmış cümle endâmı
Yaturlar başdan ayağa şikenlerdür iki gîsû
4. Görüp zülfeynüñi zâhid uğundı geçdi gülmekden
Meger kim kaşkaşa-veş mâr-tenlerdür iki gîsû
5. Düşersin bend-i sevdâya tolaşmağıl şağın Aşkı
Pür-âşûb u belâ vü pür-fitenlerdür iki gîsû

390

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şevk-i hüsñinden gözüm ağıtdı kûy-ı yâre şu
Guyiya ebr-i bahârîdür döker gülzâre şu
2. Zülf-i pür-çîne haţâ irgürmesin yaşum şağın
Çok ziyân eyler tokınsa nâfe-i tatara şu
3. Ruhlaruñ vaşfın dile alsam zebânım tîz olur
Keskin olmaz mı virülse tiğ-ı cevher-dâra şu
4. Ârızuñ aksin başupdur bağrına âyîne-vâr
Vechi vardur diseler irmiş durur didâre şu

389 M.122b, N.103b, S.88a

1. Pür-âşûb.....pür-fitenlerdür : Diyâr-ı Rûm'da ehl-i
yeminlerdür N.
3. kararış : kurımiş N.
5. Pür-âşûb.....pür-fitenlerdür : Aşılmış şâh-ı serve
yâsemenlerdür N.

390 M.122b, N.104a, S.88a, P.467a, MI

1. Guyiya : Şanasın P,MI.
2. Zülf-i pür-çîne : Çîn-i zülfüñe P.//tokınsa : irişse MI
3. Ruhlaruñ : Ârızuñ MI.

5. Zülfün ucuyla lebün şunma rakîbe zehr olur
Ebr-i nisandan kaçan düşse dehân-ı mâra şu
6. Câm-ı la'lünden eya ser-çeşme-i âb-ı hayât
Teşnelikten cân virür Aşkî meded bir pâre şu
7. Ahum artar sîneme urdıkça tığ-ı âbdâr
Düdlar peydâ olur tokınuğınca nâra şu

391

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Şaldı çün mihr-i ruhuñ gönlüm evine pertev
Nâr-ı ahumla hemân-dem felegi tutdı alev
2. Büy-ı vaşluñ haberin gülden ü bülbülden alup
Gülşene bâd-ı şabâ kıldı seherden tek ü dev
3. Görinür 'aks-i lebün câm-ı mey içre sâkî
Delğ-ı şad-pârei zâhid ne 'aceb kılsa girev
4. Geçinem haşre degin nân-ı fıtır ile eger
Hâşılum keşt-i maḥabbetden ola dâne-i cev
5. Râşt râha yüri ferzâne iseñ ruḡ gibi
Olma ferzîn-şifât nut'-ı vefâda kej-rev
6. Gele mi 'aşk gönülde var iken ḥubb-ı cihân
Kona mı şâh arınmasa ḥadeşden bir ev
7. Puhte kıl dâne-şifât mihr ile ḳalbün Aşkî
Ta kim ḥam olmayasın iricek eyyâm-ı direv

392

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Mevc urup girdâb-ı vaḥdetden görüñdi hâ-yı hû
Ğarka virdi oñ sekiz biñ 'âlemi deryâ-yı hû
2. Çerḥa girdi mihr ü mâh ile melâyik zerre-vâr
Çün ezel bezminde bir demdür çalındı nây-ı hû
5. ucuyla lebün : ile la'lüñi P,MI.
7. tokınuğınca : dokınuğınca N.

3. Hâme-i kudretle şol dem kim ulaşdı kâfa nûn
Kopdı ol saât zeminûn başına gavğa-yı hû
4. Çeşm-i cânı gayrdan hâ gibi ey dil kıl tehi
Vâv-ı vuşlat birle ta kim olasın binâ-yı hû
5. Çeşme-i çeşminden akar dem-be-dem âb-ı hayât
Bahır ü berde teşne-diller kandurur şakkâ-yı hû
6. Halka-i hâ'sı ser-i lafz-ı hüviyyetdür velî
Vâv-ı vahdet üzre kılmışdur karâr pây-ı hû
7. Bu 'acebdür şıgmayup kevn ü mekânun kâfına
'Aşki'nün kalbini mesken eylemiş anka-yı hû

HE

393

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Olup bir ok atım yer aramızda tercemân gamze
Zebâna gelmeyen râzı baña söyler nihân gamze
2. Kaçan bir 'âşıkun kalbine zahm urmağ diler evvel
Kılur bir pâre pâre dilde tîğın imtiyhân gamze
3. Yüzine merdüm-i çeşmüm nazâr kılsa göz açdurmaz
Kaşı yayıyla müjgân okların şalar hemân gamze
4. Nice kanlar döküp nice harâmîlikler etmişken
Ola mı bu gönül tıfline her giz mihribân gamze
5. Melâhat Mısr'ına şâh-ı müselleml olmağa 'Aşki
'O Yûsuf-çehreye olmuş kemân ebrû sinân gamze

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ol şanem biñse rakîb-i hârla at seyrânına
Leşker-i ğam at şalar ben mübtelânun cânına
2. Her har-ı nâdân ile at seyrin etmek dostlar
Ol sipâhî-zâdenün lâyıķ degüldür şânına
3. Bize keskinlik şatup yine rakîb-i saht-rû
Hañçeri-veş ol Kuloğlı'nuñ daķılmış yanına
4. Görse bülbül bir nażar semm-i semendi izini
Bâğ-ı dehrün bakmayaydı gül-i handânına
5. ‘Aşkiyâ dehrün hevâ-yı hânumânından geçüp
Reşk eder bir dilberün gönüm atı oğlanına

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey gönül aşüftesin hercâyı sevdün var ise
Ol gözi kâfir büt-i tersâyı sevdün var ise
2. Artar eksilmez sürâhî gibi cûş u ğulğuluñ
Bezm-i ğamda bâde-i hamrâyı sevdün var ise
3. Zerre-veş serğeştesin yokdur karârün ey gönül
Gördün ol mihr-i cihân-ârâyı sevdün var ise
4. Göz yaşıdur dem-be-dem ey merdüm-i çeşmüm yirün
Kılmağā mesken leb-i deryâyı sevdün var ise
5. ‘Aşkiyâ bülbül-şifât tutdı fiğânun ‘âlemi
Bir iki yüzlü gül-i ra‘nâyı sevdün var ise

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ûlün

1. Ey dil ğam-ı dildâr ile bâzârı unutma
Şol 'ahd-i elest etdüğün ikrârı unutma
2. Ey dost açıldıķca şifâ-hâne-i vaşluñ
Şol hicr bucağındağı bîmârı unutma
3. Ben müflisinün bağına bir dâğ uruben dost
Didi yüri ölince bu dînârı unutma
4. Bir bûse virüp zülfünü gösterdi didi yâr
Keşf eyler iseñ sırrı eger dârı unutma
5. Ey pîr-i ħarâbât piyâleyle duâdan
Luţf eyle bu ben mey-zede evkârı unutma
6. Iksîr-i saâdet diler iseñ yüri 'Aşķî
Ĥâk-i kadem-i şâh-ı cihân-dârı unutma

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Olursañ aşķ eri her giz göz açup bakma dünyâya
Eger Mecnûn iseñ ey dil nazâr kıll rûy-ı Leylâ'ya
2. Hevâ-yı efser etme hây u ħûdan cümle âzâd ol
Ta'alluk bağlayup ğayra başuñı virme ğavğaya
3. Kılursañ ħavf yanmağdan tutuşma nâr-ı sûzâna
Degülseñ âşinâ şalma özüñ emvâc-ı deryâya
4. Derûnuñ ğayriden ħâlî demün ħâlet-fezâ olsun
Belâ bezminde dem-sâz eyle ey dil nâleñi nâyâ
5. Degül âlî-nazâr bâğ-ı cemâlün var iken cânâ
Bakarsa dîde-i 'Aşķî eger Firdevs-i A'îlâ'ya

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ülün

1. Pür-ğulgüledür mescid ü büthâne senüñle
Tolmış kamu ma'mûre vü vîrâne senüñle
2. Her kânde nazar eyledüm ise seni gördüm
Geldüm bu cihân mülkine seyrâna senüñle
3. Mesken edinürseñ n'ola dil kendü evüñdür
Cânâ olalum gel berü hem-ğâne senüñle
4. Bir cândan olmuş kimi mest ü kimi mağmûr
Şoğbetde kamu âkil ü dîvâne senüñle
5. Sâki berü şun aşk şarabın ki dem-âdem
Seyr eyleyelüm âlemi mestâne senüñle
6. Varını virüp cem' kılur cümle meta'
Her h'âce geçer kûşe-i dükkâna senüñle
7. Birisi gider vâdi-i zulmâta gamuñla
Birisi irür çeşme-i hayvâna senüñle
8. Aşkuñla kimi bend-i gam-ı dünyeden âzâd
Kimisi gider bend ile zindana senüñle
9. Görine baña ateş-i sûzân gülistân
Atarlar ise ateş-i sûzâna senüñle
10. Cân mürği tutulmaz idi bu dâm-ı vücûda
Bu mezrâada olmasa her dâne senüñle
11. Geh kûşe-i mescidde olup âbid ü zâhid
Geh nûş ederem bâde-i rindâne senüñle
12. Deyr içre ne hoşdur şanemâ şevk ile Aşki
Lâ-ya'kıl olinca çeke peymâne senüñle

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bahır uyur yılduzlar uyanuḡ meh-i tâbân ile
Baḡa gel bî-şem'a bezm et bülbül-i nâlân ile
2. Bezme gelsün tütma dâmânın kerem kııl ey şabâ
Bir yıl oldu ḡohulaşmaduḡ gül-i handân ile
3. Nice yıldur aḡların yoḡ dahu ḡaḡtuñdan eser
Dostum ser-sebz olur gülşen velî bârân ile
4. Kâse-i çeşmümde ḡor ḡöñlüm ḡayâl-i la'lüñi
Beñzer ol saḡkâya taşın zeyn eder mercân ile
5. ḡöñlüme izḡâr-ı aşk etse zenahdân ḡösterür
ḡü'ace san mücrim ḡulını ḡorḡıdur zindan ile
6. Seyr-i bâḡ etsem ḡöñül sensüz açılmaz gerḡi kim
ḡâtır-ı ḡam-nâk-i âşık açılır seyrân ile
7. Cân revân ede niyâza varsa Âşķi ḡapuña
Beñzer ol abdâla dergâha varur ḡurbân ile

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Bulutlar gibi dilden ḡuşsa vü ḡam târmâr olsa
Çıḡarsa bahır-i ḡayretten bizi bir rûzigâr olsa
2. ḡabâbın bâdban edüp yürise zevraḡ-ı sâḡar
Leb-i deryâda ey dil bezm-ḡâhum sebze-dâr olsa
3. Cihân içre bilür misin ne naḡş eylerdüm eflâke
Elümde bâde-i rengîn yanumda ol niḡâr olsa
4. Gelüp bir dem ḡalâş etse bizi bu teşne-dillikden
Leb-i la'lüñ gibi sâķi şarâb-ı âbdâr olsa
5. ḡabâb-ı mey gibi bâda giderdi Âşķiyâ tevbe
Açılrsa gül gibi âlem yine evvel-bahâr olsa

399 M.124a

400 M.124b, N.115a, S.96b

2. yürise : yüritse M. / / sebze-dâr : sebze-vâr M.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bunca zevk olmaz ki bir dilber bakarken kin ile
Âşıka ede nazarlar hande-i şîrîn ile
2. Cânı tenden ayırup dildâra ilkâ etdi dil
Mü'min olan Hakk'a cân teslîm eder telkîn ile
3. Hâkümün her zerresin mihrünle berbâd eyle kim
Küyuñı geşt eyleyem hürşid-i âlem-bîn ile
4. Geçdi her meh-sûrete deyr-i cihânda nağşını
Ol nigâr-ı sâde-rû bu ârız-ı rengîn ile
5. Ol güneş-çalat ele alsa hilâl-i sâğarı
Zeyn eder bedr-i münîri ser-be-ser pervîn ile
6. Dostum resm-i cefâyı ko vefâyâ başla kim
Âşki'i âyîne iletmezsın ol âyîn ile

Müstef'ilün Feülün Müstef'ilün Feülün

1. Bir âfitâb-çehre zerr ile bir hilâle
Etdürdi bir dem içre yüz biñ fiğân u nâle
2. Ya mâh-ı nevdür olmuş sâz ol kamer-cebine
Ya kaşı aksi düşmiş âyîne-i cemâle
3. Aylar geçer eylemez hayretle cân-ı âşık
Ol gurrenden nevâle bahş etse berg-i lâle
4. Didi hamel beni dün baş üzre görür idi
Uğratdı tîğ-ı mirrih anı bu gün zevâle
5. Ağzuma söyle diyü dil şokdı dest-i devrân
Bağrum delüندی kaddüm derd ile döndi dâle
6. Toldı derûn-ı cismüm nefh-i nefis-i âdem
Yazıldı sînem üzre sîmîn iki kelâle
7. Etdüm zarûri halka esrâr-ı aşkı ifşâ
Yohsa benüm mecâlüm yoğ idi kıl u kâle

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Çok çok cefâlar eyleyüp o bî-vefâ bize
Bîgâne vaz'în eyledi ol âşinâ bize
2. Yâ Rab nic'ola sâât-i maşerde hâlümüz
Göz ucıyile bakmaz ise Muştafâ bize
3. Geçdük Şıraṭ-ı hicrûñi irdük vişâlüñe
Bî-guşşayuz ki kalmadı havf u recâ bize
4. Sırr-ı dehân-ı yârı kaçan fâş eyledük
Yok yire düşmen eylemesün iftirâ bize
5. Yüz tutma Âşķi dergeh-i dûna dúnân için
Çün rızķumuzu eylemez eksük Hudâ bize

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çün hevâ-yı zülfüñ ile oldı hem-ser mirvaḫa
Cân dimâğın ser-be-ser kıldı muâtṭar mirvaḫa
2. Hwâba varmış dehr bir maḫbûbdur şeb kâküli
Cümle yılduzlar meger hurşîd-i hâver mirvaḫa
3. Ebr-i çeşmüm baḫtuma virdi çü bârân uyḫusın
Dûd-ı ahum dem-be-dem üstine şalar mirvaḫa
4. Döne döne ol kamer-ruḫsârı seyr eyler müdâm
Olsa ṭañ mı âfitâb ile berâber mirvaḫa
5. Şol mekes hâlüñ ruḫuñ üzre ne yüzden ḫondı kim
Şalar iken her ṭaraf zülf-i muânber mirvaḫa
6. Âşķiyâ hurşîdden yaķar çerâğı var ise
Meh yüzinden ref' eder çün nice aḫter mirvaḫa

409 M.126a, N.118a, S.101a

410 M.126b(4:-), M.120a, S.99b(4:-)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Cân arasında hicâb imiş vişâl-i dilbere
Virselers alman cihân mülkin filûs-ı aħmere
2. Merd iseñ âyîneni naķş-ı cihândan sâde kıl
Zen degülseñ ey gönül meyl etme naķş u zîvere
3. Mihr ü meh ğerdişde sen ğâfil yatarsın ey âceb
Nâzır olmazsın meger farkuñda tîĝ u şeşpere
4. Hamr-ı âşka sâkiyâ şarf olmasaydı ser-be-ser
Hâk-i Cem meyl şifât geçmezdi kat kat çenbere
5. Şâhbâz-ı mihr maşrıkdan hücûm etmezdi ger
Şalmasa şayyâd-ı şeb maĝribden aña peftere
6. Meyl kılma seng-i raşşânın adın ğevher koyup
Vâkıf ol ğencîne-i sîneñde olan ğevhere
7. Haşr olunca keştiĝân-ı âşka mâtem tutmasa
İş bu çerħ-i pîrezen ğirmezdi nilî mîzere
8. Mihr ü mâhı sen cemâl-i yâre beñzetdüñ diyü
Çüb-ı ahum nice kat çerħa urupdur yok yere
9. Düşeliden hüblar âşkına hayli zindeyüz
Kadrümüz a'clâdadur hıdmet edelden beglere
10. Ğâfil olma yürü ey sincâbi şâhîler geyen
Çerħ-i ahumdan dönüpdür tûde-i hâkistere
11. Rindlik resmi tarîk-i zühde tebdîl eyleyüp
Âşkiyâ olma yürü halk-ı cihâna maşhara

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Cismini her şeb kişi hâk ile yeksân eylese
Rûh-ı pâk-i âlem-i lâhûtı seyrân eylese
2. Âlem-i âşkuñ olup âdem ser-âmed serveri
Arş eyvânında kudsîlerle divân eylese

3. Mürğ-i dil her dem kadîmî gülsitânın yâd edüp
Bülbül-i şeydâ sıfât feryâd u efgân eylese
4. Merdüm-i şâhib-naazar la'âl-i cebînüñ yâd edüp
Yaşınuñ her katresin yâkût-ı raşşân eylese
5. Besleyüp n'eyler behâyim gibi cânı merd olan
'İyd-i vaşl-ı yâre 'Aşki gibi kurbân eylese

413

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çün baña pîr-i muğan pür şundı câm-ı bâdei
Cür'adan ben daği rengîn eyledüm seccâdei
2. İki 'âlem naşsını dilden çıkarmışdum velî
Ol niğârüñ fikri naşş etdi bu levh-i sâdei
3. Tâlib-i cânân olan cân u cihânı n'eylesün
Mürğ-i kuds olan vağan kılmaz harâb-âbâdei
4. Yâ ilâhî sen halâş et bend-i benlikden beni
Hem refîk eyle baña bî-ğayd bir âzâdei
5. Künc-i miñnetde bu gün her âşinâdan yâddan
Ğuşşa vü ğamdur añan bu 'Aşki-i üftâdei

414

Mefâilün Mefâilün Feülün

1. Çıķupdur nâlemüz çerğ-i berîne
İnipdür yaşımız ka'r-ı zemîne
2. Felekden yücedür var ise kaşruñ
K'irişmez nâlemüz sen meh-cebîne
3. Gönül gencînesini kıлма pâmâl
Gerekdür şâh olanlara hazîne
4. Olup ğavvâş-ı deryâ-yı meânî
Şadef-veş ğuş tut söz ğevherine
5. Müzeyyen kıлмаğa ğüsn-i arûsın
Dağar boynına zülf-i 'anberîne

2. velî : yine N. 413 M.127a, N.113b, S.95b
414 M.127b, N.105a, S.89b

6. Demüm âfâkı eylerdi muâttar
Sarılsam nâfe-veş bir postine

7. Yirinür işigünden ayru Aşkı
Yirine düşmeyen şâhum yirine

415

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Huzûr ehlini ey dil özüne yâr eyle
Mağâm-ı vahdete geç uzlet ihtiyâr eyle
2. Alâka riştesinün târı mâr imiş ey dil
Var anı zülf-i şanem gibi târmâr eyle
3. Kelâğ gibi dilâ konma cife-i cehle
Meânî kebkini şehbâz-veş şikâr eyle
4. Fiğân u nâle o yâre sirâyet etmez ise
Cihânı ateş-i ahuñla pür-şerâr eyle
5. Bu nakd-i cân u gönül elde iken ey Aşkı
Gel imdi hâk-i reh-i dilbere nişâr eyle

416

Müstef'ilün Feülün Müstef'ilün Feülün

1. Hayfâ ki şol nigâruñ cân viresin gamında
Bilmeye hâlün ola ol kendü âleminde
2. Gönlüñ şu yâre vir kim bile ola senüñle
Ger rûz-ı şâdıllıkda vü ger belâ deminde
3. Dilberden umma merhem derd okı yâresine
Çok acı var tabibüñ minnetlü merheminde
4. Yârüñ tavâf-ı kûyı câyiz degülmiş ey dil
Yunmasa cism-i âşık göz yaşı zezeminde
5. Hicrünüñle cân-ı Aşkı geldi dehâna lîkin
Dağı ümîdi cânâ la'lüñüñ emseminde

415 M.127b, N.108a, S.92a

416 M.127b, N.109a, S.92b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Halka oldu kâmetüm pür-derd ü çeşmüm âb ile
Döne döne bâğ-ı kûyun şularam dolâb ile
2. Gözlerüm la'1-i lebün görüp akıdur kanlu yaş
Hûn-ı merdüm gerçi kim teskîn olur unnâb ile
3. Hâbda gönlüm hayâl eyler saçun zincirini
Geçdi ol divânenün'ömri hayâl-i hâb ile
4. Ğark-ı eşk oldum kaşuñ kıble-nümâsın 'arze kıl
Kim bulur merdüm reh-i deryayı uşturlâb ile
5. Câm-ı la'1üñ var iken rûy-ı rakîbe kim bakar
Sirkenün ne nisbeti ola şarâb-ı nâb ile
6. Pâ-bürehne ka'be-i kûyuñ tavâfın kıлмаğa
Oldı yelmekden kefi-pâyümde yer yer âb ile
7. Seklerünle eğlenür 'Aşkî kapuñda lâ-cerem
Gün geçürmek dostum hoşdur kişi ahbâb ile

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Haññ-ı reyhanuñ gören gül-berğ-i handân üstine
Âfitâbum hoş komış serv-i hırâmân üstine
2. Leb-be-leb gördükçe la'1üñ ile haññ-ı sebzüñi
Hızr'dur irdi şanuram âb-ı hayvân üstine
3. Ol degül guşşam benüm kim öldürür câzû gözüñ
Bu durur guşşam ki nâgeh düşmesin kan üstine
4. Dîn haki zülf-i çelipâñı götürüp yüzüñe
Zulmetin küfrün tağıtma nûr u imân üstine
5. Râh-ı aşkımda dir iseñ 'Aşkî virmez baş u cân
Vireyin ey cân geçer hükmün baş u cân üstine

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâîlü Fâilün

1. Dilde kemend-i nâle vü efgân gîrih gîrih
Cânumda bend-i guşsa-i hicrân gîrih gîrih
2. Ah-ı seherle eyler idüm tâliüm küşâd
Müşkil budur ki ukde-i devrân gîrih gîrih
3. Bâd-ı seher meger ki varup bû uğurlamış
Budur ki oldu turra-i cânân gîrih gîrih
4. Şânuñdan oldu kâkül-i müşkil şiken şiken
Destüñden oldu zülf-i perişân gîrih gîrih
5. Dağ ursa mihr-i dost n'ola sineme k'olur
Mühr-i der-i hazîne-i sultân gîrih gîrih
6. Pür-tâb olursa tâb-ı ruhuñla saçuñ n'ola
K'olur güneşde yatıcak ilan gîrih gîrih
7. Kûyunı yol yol eylese tarh etme yaşuñı
Aşkı olur çü şahñ-ı gülistân gîrih gîrih

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Dögüp def sînesin güm güm gelürler neyler efgâna
Sema^c edüp kaçan girse Mehemmed Şâh cevîlâna
2. Kızarmış nâra dönmüş ârızı şevk ile dönmekden
Ol ateş-pâre ey dil döne döne od şalar cânâ
3. Şarâb-ı şevk ile mest olsa her bir mevlevî tañ mı
Arağ-rîz olup ol âfet döner mestâne mestâne
4. Bunuñ gibi mağâm-ı dil-küşâ vü mâh-rûlarla
Edirne şehrini kimdür viren firdevs ü gilmâna
5. Varup her هفته ol mâhı temâşâ kıлмаğa Aşkı
Tolar üşşâğ-ı ser-mest ile şahñ-ı mevlevî-hâne

421.

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Derûn-ı sineden cânâ gamuñla kópıcak nâle
Gelür müjgâna yaşumla ciger pergâle pergâle
2. Firâk-ı hadd-i yâr ile dökülmiş hûn-ı âşıkdur
Şanur il kendüden bitdi çemen şahında her lâle
3. Ruhuñ yâdıyla ah etsem şakınup top-ı ahumdan
Çeker bir sûr-ı nûrânî mehüñ etrâfına hâle
4. Debistân-ı maḥabbetde cüvân-ı aşk-perver ol
Ki tıfl-ı ebced olmaya yanuñda pîr-ı şad-sâle
5. Yazılmış eşk-i ḥasretle maḥabbet-nâmedür çehrem
Dönüpdür Aşkiyâ şimdi vücûdum nâleden nâle

422

Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

1. Dem-â-dem ol leb-i ḥandân-ı taze
Dil-i uşşâka virür cân-ı taze
2. Perîşândur cemâlün gülşeninden
Cihâna sünbül ü reyḥân-ı taze
3. Hudâ biñ cân vireydi ıyd-ı vaşla
Olaydum her nefes kurbân-ı taze
4. Mezâr-ı köhnenüñ her lâlesinden
Görinür çehre-i cânân-ı taze
5. Leb-i dilber gibi olmaya Aşkî
Cihânda çeşme-i ḥayvân-ı taze

421 M.128b, N.115b, S.98a

3. top-ı ahumdan : dūd-ı ahumdan N. / / sûr-ı : sûrı N.

422 M.129a, N.116b, S.98b

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Derd bir sūzene beñzer ki tokındı tenüme
Derdümi ol bilür ol kim tokına sūzenüme
2. Derd ben hastei şol deñlü zâif etdi tenüm
Döndügümce tolaşur mû gibi pîrâhenüme
3. Taşradan kimse gelür diyü sevinür cânım
Uğrasa bir sek-i âvâre gelüp meskenüme
4. Nice çâk etmeyeyin ben bu kabâ-yı cismi
Dâimâ hâr-ı belâdur tolaşan dâmenüme
5. Aşkiyâ tağ-ı belâ toldı derûn-ı sinem
Aşiyân etdi girüp zâğ u zağan gülşenüme

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Dirhemi dest-i terâzû komasa âyesine
Yusuf'uñ irmez idi vuşlatı pîrâyesine
2. Dîdeden şıçradı müjgâna yetim-i eşküm
Tıfl-i ğehvâre göricek şarıllur dâyesine
3. Bûsesin cânâ virüp fâyidemüz olmadı yâr
Şatdı ol la'1-i ğirân-mâyei sermâyesine
4. Ölmeyen hâk-i kadûñ şevkiyile kûyuñda
İre mi Tûba-ı güzâr-ı İrem sâyesine
5. Cânâ başsuñ dü cihândan geçüp evvel kâdemini
Aşki'nüñ her kim irişem dir ise pâyesine

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dûd-ı ahum sâye şaldı çerh-i gerdûn üstine
Tut ki gönlün kurdılar çetr-i hümâyûn üstine
2. Hâl ü hatıñ üzre imlâ çekse kaşuñ vechi var
Nokta âdetdür yazılur dâyimâ nûn üstine
3. Sînemi evtâr-ı eşküm eyleyüp kânûn-ı aşk
Şahne-i gam hükmin icrâ etdi kânûn üstine
4. Mürğ-i cânı turre-i Leylâ'da kılmış âşiyân
Tañ mıdur gam kuşları kurgursa Mecnûn üstine
5. Leblerüñle dişlerüñ deñlü letâfet virmeye
Kosalar bir la'li yâ Rab dürr-i meknûn üstine
6. Bâğ-ı nâz içre şalın ki yaraşur ey lâle-ğad
Hil'at-i hüsn ü behâsın kadd-i mevzûn üstine
7. Rûy-ı zerd-i 'Aşki'ye başsa yiridür pây-ı dost
Sikke-i şâhî yaraşur hâliş altun üstine

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Dönerken nây ile ol mâh-ı tal'at şahn-ı Monla'da
Fiğânum çerha koyar mihr ü mâhı evc-i a'lâda
2. Niğârâ hâlüm añlarduñ göz açup yaşuma baksañ
Olurduñ hüsnine mâyil göreyduñ hüsnüñi mâda
3. Seher kuhsâra bak hürşid-i âlem-tâbı seyr eyle
Harâret kesb eder lâ-büd tokınsa tişe evtâra
4. Nazar ma'nâyadur ey dil ne hâşıl kırı şüretten
Ki mü'min büt-perest olmak yaraşmaz deyr-i dünyâda
5. Gıdâ-yı rûh olupdur 'Aşki'ye nukl-i leb-i sâkî
Anuñ çün virmeyüp'ömrini bâda nûş eder bâde

2. Hâl ü : Hâl-i M. / / Nokta..... üstine :
Yazılur âdetdür ey meh noktanuñ nûn üstine M.
4. kurgursa : kızgursa P.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Düşdi zülfün el açup şol hâl-i müşğîn üstine
Bir kara kuşdur şanasın indi şahin üstine
2. Silse engüştüyle alnından terin ol mâh-cebîn
Pes hilâl olur havâle tut ki pervîn üstine
3. Ey şanem aşıkların ister mi haţtuñ geldüğün
Mü'min olan küfri tercih eylemez dîn üstine
4. Kaşları hüsünde ol mâhuñ düşüpdür guyiya
Sâye-i perr-i melek mihr-i cihân-bîn üstine
5. Aşkı'yi âyine iletmez ol âfet göresin
Resm-i cevr ü zulmı sürerse bu âyin üstine

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dil şarayıñdur didüm gel tutma tîr ü hançere
Didi ol şeh yürî lâzımdur saraya pençere
2.
.....(1)

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Zevk-i vuşlat çün degül âlemde bâkî kimseye
Olmasun kimse cihân içre mülâkî kimseye
2. Geçdi ömrüm fûrkat-i yâr ile kurbe çâre yok
Hak Taâla virmesün bu iftirâkı kimseye
3. Arzu-yı cür'a-i la'lünle hâk oldum velî
Virmez ah ol cür'a-i cân-bağşî sâkî kimseye
4. Tîğ-ı gamzeyle yarar cerrâh-ı dilber sinemüz
Urmaz amma rahm edüp bir canlı yakı kimseye
5. Söyle şaklar mihrüñi Aşkı derûn-ı sinede
Olsa kılmaz şerh-i derd-i iştiyâkı kimseye

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Zevk-i vuslat ki dile vecd ile hâlet getüre
Vaşl-ı ma'sûkına 'âşık nice tâkat getüre
2. Dînüme kaçd eden ol şâhid-i kâfir-kîşüñ
Yüzini kâfir eger görse şehâdet getüre
3. Secdeye vara benefşe gibi her ehl-i niyâz
Serv-i nâzum çü kıyâm etmege kâmet getüre
4. Âfet-i devr-i zamânsın şanemâ devr-i zamân
Sezmezem sencileyin bir dahı âfet getüre
5. Getür ol şevki ki dil şem'ını pür-nûr kıla
Gider ol zevki ki soñında nedâmet getüre
6. Çeşm-i mestüñ ne revâdur bu ki bezm-i hüsne
Dili huşyâr ilede mest ü melâmet getüre
7. 'Aşkür 'Aşkı'i her dem getüren güftâra
'Aşksuz kim ola güftâra liyâkat getüre

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Ruhların 'aksi kaçan kim luţf ile gülzâra düşe
Yakasın çâk ede bülbül gibi gül zâra düşe
2. Dostum eyler idüm haddüñi gülnâra şebîh
Korkum oldur hasedinden vara gül nâra düşe
3. Çünkü yârüñ lebi yârına hevâdâr degül
Bes nedendür ki habâbı meyüñ âvâre düşe
4. Başa mı na'1-i semendüñ yüzüm üstine benüm
Hiç ola mı bu ki gökden yire meh-pâre düşe
5. 'Aşkiyâ ger bu gazel ire diyâr-ı 'Acem'e
Şevkden bûy-ı vefâ külbe-i 'Atţâr'a düşe

430 M.129b, N.110b, S.93b

7. /güftâra : güftârda N.

431 M.129b, N.105b, S.90a

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Riyâz-ı cennete dönmüş Güzelhişar'ı gör e
Ya selsebil olup akan şu çeşme-sârı gör e
2. Gül-i haķâyıklı açsun dilünde feyz-i İlâh
‘Uyûn-ı ‘ibret ile açılan bahârı gör e
3. Bahâr bezmine virür seherde cûş u hurûş
Nevâ-yı fâhte vü nâle-i hezârı gör e
4. Gider şu hûb-ı gurûrı gözüñden ey nergis
Nuķûş-ı baĝa nazâr kıll olan niĝârı gör e
5. Saray-ı köhne-i Nûşin-revânı ‘arz eyler
Sütûn-pâre-i seng-i ser-i mezârı gör e
6. Yüzüñi gördi vü kıldı yaşını ‘Aşķi revân
Bihâra karşı şol/akan iki buñarı gör e

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Seherde başladı kûs u ceres fiĝâna yine
Tarîķa maħmil-i cânân olur revâne yine
2. Alalı ey kaşı yâ ok mişâli sen menzil
Firâķ tîrine kılduñ beni nişâne yine
3. Eyâ sitâre n'edersin duĝân-ı ahum ile
Şerârı irüreyin mi ben âsumâna yine
4. Efendi fitne-i âhır-zamân imiş haţtuñ
Beni ne fitneye uğratdı gör zamâne yine
5. Hudâ müyesser edüp biñ niyâz ile ‘Aşķi
Sürem mi yüzümi çok çok ol âsitâna yine

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Sen peri-peykerle bari âşinâlık olmasa
Çünkü oldu haşre dek bari cüdâlık olmasa
2. Yâ ilâhî hûblar yâhud cefâkar olmayup
Ya gönülde derd-i aşka mübtelâlık olmasa
3. Kıymet olmazdı eger bu bi-vefâ dünya gibi
Dostlar gün yüzlülerle bi-vefâlık olmasa
4. Zülmet-i gamda kalurdu dil ebed güm-râh-vâr
Şem-i hüsninden o mâhuñ reh-nümâlık olmasa
5. Kim bilürdi hüsn ili serverleri sultânlığın
Aşkiyâ dünyada aşk ile gedâlık olmasa

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Sevdi gönülüm cân ile bir şâhı Sultânîyye'de
Kalmağ ister hâtırum vallahi Sultânîyye'de
2. Dâğum üzre hançerüñ bir darb uraldan görmedüm
Ol kadar bir sikke-sûret şâhı Sultânîyye'de
3. Her gice yıldız şayar çeşm-i dür-efşânum benüm
Seyr edelden bir nazâr ol mâhı Sultânîyye'de
4. Eşk-i çeşmüm yollarum bağladı deryâlar gibi
Gitmek için bulmadum bir râhı Sultânîyye'de
5. Aşkiyâ seyr et Hasan Şâh ile Ahmed Balı'yı
Gör ne âfetler kopar billâhi Sultânîyye'de

434

M.130a, N.111b, S.95a

435

N.113b, S.95b

1. Sevdi : Sevdü M.

5. Balı'yı : Balı M.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Şevk-i la'1 ile gönül virdüm o hadd-i meh-veşe
Mest olup keyfiyyet-i bâd ile düşdüm ateşe
2. Hınçer-i müjgân ile zahm ursa tınma çeşm-i yâr
Ey gönül uymak hamâkatdür bilürsin serhoşa
3. Tu'me-i derdüñ koyup dünyaya meyl etmez gönül
Sayda pervâz eylemez şahin dönüp konmaz leşe
4. Yaşımı pâyına şaldum ah kim baş egmedi
Dûd-ı ahundan kemend atdum o serv-i ser-keşe
5. Aşkiyâ cân talbınur reşk ile bağrum kan olur
Ol Sipâhî-zâde el urdukça tîr ü tîrkeşe

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Şu demler kim nişâr-ı makdem-i cânân eder dîde
Dem-i bigâne şarman anı cândan keser dîde
2. Kabrimüz tûtyâ-yı hâk-i pâyünden cüdâ olsa
Nice göz ağrısı görmüşdür ey nûr-ı başar dîde
3. Reh-i aşkında yârüñ kîmyâya mâlik olmuşdur
Anuñ çün böyle turmaz nakd-i eşki harc eder dîde
4. Tavâf-ı ka'be-i kûyında yârüñ sa'ıy kılınmazdı
Mukarrer bilmeseydi anı farz-ı âyn ger dîde
5. Ölürsem hicr ile târ-ı gam u miñnetde ey Aşki
Dönüp bir kimse bakmaz yüzüme bakar meger dîde

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ta'ne taşın halk yağdırdıkça Mecnûn üstine
Taşımış raht-ı belâyı kûh-ı Hâmûn üstine
2. Ben hamîde-kâmetün yakmışdı cânın nâr-ı aşk
Yakmadın kandîl-i mâhı tağ-ı gerdûn üstine
3. Rûy-ı zerdüm nâhen-i pâ-y-ı sek-i yâr etdi naş
Bir maḥabbet-nâmedür şan yazdı altun üstine
4. Râstî ey serv-kaḍ Hakk'ın atâsıdur bu gün
Hil'at-i ḥüsn ü behâsın kaḍd-i mevzûn üstine
5. Tâlib-i iksîr-i aşk oldur cihânda Aşkiyâ
Başmaya himmet ayağın genc-i Kârûn üstine

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Tağa düşsem tañ mı Mecnûn-veş gam-ı cânân ile
Eglenür aşk ehli lâ-büd seyr-i kûhistân ile
2. Gösterür cûy-ı sirişk-i çeşm-i âşıkdan nişân
Her akan ayna nazar kıl dîde-i irfân ile
3. Ka'be-i ehl-i şafâ olmazdı ey dil bu maḥâm
Olmasa pür-nûr-ı zıll-i sâye-i Yezdân ile
4. Seklerüne gerden-i naḥçîr olaldan bûse-gâh
Zeyn eder boynuñ kulağın dürr ile mercân ile
5. Aşkiyâ tağ üsti bağ olur cemâl-i yâr ile
Yârsuz gelmiş tefâvüt kılmaya virân ile

438 M.130b, N.111b

439 M.130b, N.112a

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Turmadı anka-yı ʿaşka çerh kûh-ı kaf ile
Âferîn ol câna kim ʿturmış bu şadr-ı şâf ile
2. Terk-i ser kıl ey gönül başduñsa râh-ı ʿaşka pâ
Đa'vaya maʿnâ gerek başa varılmaz laf ile
3. Yaşuma ser-çeşme-i deryâ-yı ahdardur diye
Çeşmüme her kim bakarsa dîde-i inşâf ile
4. Aç gözün hâr-ı muğaylân-ı belâda ey gönül
Sen yatarsın kaʿbe-i maşşûda irdi kâfile
5. Olma ey dil derd ile bigâne ehl-i ʿaşkdan
Âşinâlık cevheri kalmaz meger şarrâf ile
6. Pâdişâh-ı mülk-i ʿaşk oldur huzûrında anuñ
Delk-ı şad-pâre tefâvüt kılmaya zer-bâf ile
7. Bahr-i dilden dem-be-dem enfâs-ı ʿAşkî nazm ile
Âsitân-ı şâha lü'lüler döker eşdâf ile

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. ʿAyn-ı zâtuñ her şıfatda nâzır ol cevlânına
Döndi pür-mirʿât bir âyîne-ger dükkânına
2. Sen şeh-i şâhib-kırânuñ pehlevânı olmağa
Şâh-ı hâver günde yüz biñ tîğ aşar meydanına
3. Sâhil-i vaşluñda ço ben hûki ey dürr-i yetîm
Çün hasen hâşâkını derya alur dâmânına
4. Düşdi ʿaks-i âfitâb-ı hüsnüñ ey meh-pâre çün
Nûrdan bir şemse naqş oldu felek eyvânına
5. Merdüm-i binâ degül bir iki günlük ʿömr ile
ʿAşkiyâ bu köhne deyri almayan seyrânına

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ârızın göstermez iken ol melek-simâ bize
Heft-pehlû seyrin etdürdi bu gün deryâ bize
2. Âsitânunñ var iken Beytü'l-Ḥarâm'ı n'eylerüz
Hay kıblem işigüñdür Ka'be-i'Ulyâ bize
3. Biz gam-ı zülfün yerüz simurğ-ı ejder-K'âr ise
Kaf-ı mihnetde berâber olıma'z 'anka bize
4. Tapmazuz cansuz büte gördi ki kâfirler gibi
Sen büt-i tersâyı şaldı ḥazret-i 'İsâ bize
5. Vaşl-ı dilberdür bu hây u hûy-ı dünyadan garaz
'Aşkiyâ her giz gerekmez yârşuz dünya bize

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. 'Aşık odur ki cân vire her laḥza yârına
Fânî cihânda komaya bu günü yârına
2. Ey gül-izâr kûyuña yaşum virür şeref
Niteki Tunca şuyı Edirne bahârına
3. Tuysa şafâ-yı kûyını Şîrin-dehenlerün
Ferhâd bakmaz idi belâ kûhsârına
4. Ârif degüldür ol ki görürken fenâsını
Deyr-i cihânunñ aldana naqş u niğârına
5. 'Aşki virürse çeşm ü kadünñ ḥasretiyle cân
Nergisler ile serv dikesüz mezârına

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ândelîbün gül kulağ tutmaz figân u zârına
Var ise mağrûrdur miskîn cihân gülzârına
2. Şevk-i hüsnüñle karar etmez bu göñlüm şu gibi
Âşık-ı didârũn olmış aşk ola didârına
3. Hey kıyâmet gel bu gün vaşl ol didüm yarın didi
Ey dirîgâ kaldı ol yâr ile kârum yarına
4. Döne döne yoluña cânım revân olsun revân
Tek beni ber-dâr kıl ey dost zülfũñ dârına
5. Bakmağ ile bir nazâr Âşkı'den aldı akl u hûş.
Hağ ne keyfiyyet komış cânâ lebũñ esrârına

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aks-i la'lũñ düşeli cân-ı şarâbuñ âynına
Sâkiyâ âvârelik düşdi habâbuñ âynına
2. Âşk hamrın Kays ile bir humdan içdük geçdi ol
Gelmedi her giz bu ben mest-i harâbun âynına
3. Akl târik ü göñül mebhût u cân hayrân olur
Bağduğumca ol büt-i müşğîn-nikâbun âynına
4. Ârife zulmetde envâr-ı tecellî gösterür
Ey göñül 'ibret gözüyle bağ gurâbun âynına
5. Gicei gündüz gibi görürdi ey meh çekseler
Tûtâyâ-yı hâk-i pâyuñ âfitâbuñ âynına
6. Çeşm-i a'dâ yumulup nuşret gözi bidâr olur
Ey şeh-i gâzî kadem başsun rikâbuñ âynına
7. Virdi âyn-ı Âşkı'ye nûr-ı cemâlũnden zıyâ
Bağş ede nûr-ı yakîni bu türâbuñ âynına

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aşk ile âşıklar eğlenmezdi didâr olmasa
Nitekim bülbül figân etmezdi gülzâr olmasa
2. Sürmesin gözden kapardı lâlenün bâd-ı şabâ
Çeşm-i nergis bâğda her şubh bîdâr olmasa
3. Aşkdur şûret viren bâzâr-ı hüsn-i dilbere
Hvâce n'eylerdi metâinı harîdâr olmasa
4. Bâde-i miñnet humârı baña virürdi suda^c
Cür'adân-ı sine aşkuñla pür-esrâr olmasa
5. Nâle vü zâr ile tolmazdı felek dervâzesi
Derd-i aşk-ı yâr ile hâk ehli bîmâr olmasa
6. Kimseye şayd olmaz idi kebk-i maşûd-ı cihân
Şâh-bâz-ı himmet-i şâh-ı cihân-dâr olmasa
7. Kim yiterdi bâd-pây-ı çerhuñ ardından eger
Ah-ı Aşkî gibi bir peyk-i sebük-bâr olmasa

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Guşsa vü gam yağmurın yağdurdı gerdün üstüme
Sâkiyâ lutf et toluyla üstüme dön üstüme
2. Mülk-i aşka sâye-i zülfünde şâhum kim bu gün
Ahumuñ dûdı kurar çetr-i hümâyûn üstüme
3. Aşkuñ ile şöyle mecnûnam ki vahşet eyleye
Vâdi-i hayretde nâgeh gelse Mecnûn üstüme
4. Gönlümüñ ferzânesin kılsa aceb mi şâh mat
Paydak-ı nut^c-ı melâmet sürdi oyun üstüme
5. Aşkiyâ pervâne-i aşkam ki gam hâkisteri
Geydürüpdür hil^cat-ı sincâbî mayun üstüme

448

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ûlün

1. Ğurbetde ölüsem koyasız reh-güzer üzre
Şâyed ki gele uğraya yârüm sefer üzre
2. Yüzüme mübârek kâdemîn yâr başarsa
Ey merdüm-i dîde añâ yir et başar üzre
3. Tek cân u seri baña fedâ eyle disün yâr
Yoluna revân eyleyeyin cân u ser üzre
4. Ger ejder-i zülfün ğamı hâk eyleye cismüm
Simurg-ı ğubârüm götüre şâh-per üzre
5. Aşkî bu cihân reh-güzeri seyl-i fenâdur
Ğâfil yürüme aç gözüni ol hazer üzre

449

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Ğubâr-âlûdedür ten gözi ey dil yok mı bir çâre
Ki cândan dîde peydâ edesin bakmağa dîdâra
2. Gözi vü gönli pâk olmak gerek seyr eden ol mâhı
Yazukdur bakmağ âlûde-nazar ruhsâr-ı dildâra
3. Meşâm-ı cânâ her laħza irişür büy-ı cân-perver
Düşelden anber-i hâlün bahûrı nâr-ı ruhsâra
4. Dilerseñ menzil-i maħşûdı el çek bâr-ı dünyadan
Ki lâ-büd menzile irmek olur âsân sebük-bâra
5. Adem mülkine çün Mecnûn-ı bî-dil çekdi cân raħtın
Dil-i Aşkî dirîĝâ deşt-i ğamda kaldı âvâre

448

M.131b, N.116a, S.99b

449

M.132a, S.98b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Görmez isem ol meh-i nâ-mihr-bânı her gice
Çerhı tokuz tolanur ahum duhânı her gice
2. Şevk u zevk ile öper ol âsitîni her seher
Yaşdananlar şıdk ile ol âsitânı her gice
3. Tâb-nâk u şu^ele-dâr olmazdı encüm nukresi
Yakmasa ahum şerârı âsumânı her gice
4. Yaralarla ben kara yirde karañu gicede
Kim koşar yâ Rab o yâr-ı dilsitânı her gice
5. Leyli-i zülfünle Aşkî şöyle Mecnûn oldu kim
Okınur meclis-be-meclis dâsitânı her gice

Müstef^eilün Feülün Müstef^eilün Feülün

1. Gülzâr-ı dehr içinde bir gül-ızârum olsa
Kûyunda gice gündüz feryâd u zârum olsa
2. Gelse hayâl-i kaddi cûy olsa eşk-i çeşmüm
Bir servün ayağında akar buñarum olsa
3. Bir bülbül-i hamûşam hâr-ı belâya düşdüm
Kılsam figân u nâle bâğ u bahârum olsa
4. Cânâ bu ben kuluñdan câna ne minnetün var
Sen câna cândan özge bir yâdigârum olsa
5. Gûş eyleyüp figânım ol yüzi gül dimiş kim
Kûyunda Aşkî gibi bir kaç hezârum olsa

454

M.132b, N.106b, S.91a

455

M.132b, N.109b, S.93a

5. yüzi : yüz N.

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Kişinüñ sevdügi bir lâübâli nev-cüvân olsa
Dem-â-dem içdügi câm-ı şarâb-ı erguvân olsa
2. Tütalum hûblar gonca-dehân u mû-miyân olmuş
Öpülse ber-kenâr olsa çoçulsa der-miyân olsa
3. Güzel âyîne-veş şâfi-dil olup aşıkun her dem
Aña bâdi nazarda hâl-i pinhânı iyân olsa
4. Habîbe derd-i dil şerhın kılurken vecd olup kale
Mecâlüm kalmayup gamze arada tercemân olsa
5. Kişi bed-âhd-i dildâra hevâ-dâr olmasa Aşkî
Harîdâr olduğı yâr-i zarîf ü mihribân olsa

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Kişinüñ içdügi câm-ı mey-i bezm-i elest olsa
Ecel peymânesin nûş etdügin duymasa mest olsa
2. Dökülür katre katre bâde-i gülgûn gibi yaşum
Ol sengin-dil gamından şişe-i gönlüm şikest olsa
3. Bu gün aşk-ı mecâziden hakikat gözle ey ârif
İrişmez aşl-ı ma'nâyâ şu kim şüret-perest olsa
4. Hemân kendü hevâsın gözleyüp başlar o şeh nâza
Hevâ-yı nâle-i uşşâka ger ey dil hucest olsa
5. Tutarken Aşkiyâ iki elinde dîn ü dünyayı
Talebde dâmen-i dildâra yapışmağa dest olsa

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Mâh zerrîn tâc urundı bende-i şâh olmağa
Mihir hâke sürdi yüz maqbûl-ı dergâh olmağa
2. Şemse-i zerrîn ile zeyn olup eyvân-ı felek
Kudret-i Hak'dan kuruldı şâha har-gâh olmağa
3. Cismümi dağ u elifle bebr-veş pür eyleyüp
İsterem başdan ayağa aşk ile ah olmağa
4. Cûylar eşk-i revân u müylar yer yer çemen
Ol gazâle yirdür sînem çerâ-gâh olmağa
5. Cân-ı Aşkî nazm u eşâr ile şâhâ yaraşur
Gülşen-i medhuñda bir mürğ-i seher-gâh olmağa

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. N'ola bezm-i müdâm etsen efendi biz gedâlarla
Gedâlar gah olur kim şöbet eyler pâdişâlarla
2. Dil ü câm al ele k'anlar durur mir'at-ı İskender
Cihânı seyr kıl âyîne-i âlem-nümâlarla
3. Şaçun sevdasıyile nâfe gör kim terk edüp Çin'i
Kalender oldı ol miskin gezer müşğîn abâlarla
4. Benüm gönüm şafâlar kesb eder mey yirine kanum
Begüm nûş eylesün mahmûr çeşmün ço şafâlarla
5. Revâ mı vaşlınuñ balın şunup agyâra ey meh-rû
Koyasın Aşkî miñnet bucağında belâlarla

Müstef'îlün Fe'ûlün Müstef'îlün Fe'ûlün

1. Neyl'eglenürdi Mecnûn deşt-i diyâr-ı ğamda
Bes neydi aña varlık ol vâdi'-i 'âdemde
2. Kûy-ı habîbi koyup niçün düşerdi tağa
N'eylerdi bunce derd-i dağı maħall-i emde
3. Ey ehl-i hâl Mecnûn-Leylî kim idi şerh et
Leylî'ye bakmayup ol kan ağladuğı demde
4. Çekdi kalem ki yaza şerhını tîr-i 'âklum
Evrâk-ı cân tutuşdı maħv oldu ol kalem de
5. Ey ğaflet ile Mecnûn Leylî degül midür bu
Gören diyen işiden çeşm ile gûş u femde
6. Anı ki çeşm-i Mecnûn Leylî yüzinde gördi
Bu deyr içinde gördüm ben anı her şanemde
7. Şol cân-ı 'aşkı sâkî 'Aşķî ki nûş edüpdür
'Ömründe görmemişdür ol nûş-ı cânı Cem de

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Her kaçan bâd-ı şabâ dost diyârından ese
Andurur zülfi hevâsın bu dil-i pür-hevese
2. Dil kıılır gülşen-i kûyında habîbüñ pervâz
Mürğ-i cân gerçi ki kayd oldu bu hâkî kafese
3. Kârvân kim çekilür cânib-i kûy-ı yâra
Dil-i nâlân dakılup dönse 'âceb mi cerese
4. Gözlerinden şakın ey dil şacı sevdâsını ko
Kişi şeb-rû ola elbetde tutilur asese
5. 'Aşķiyâ iñle cihân bağına âdet bu imiş
Bülbül efgân ede gül hem-dem ola hâr u haşa

Müstef'îlün Fe'ûlün Müstef'îlün Fe'ûlün

1. Her bir harâbı yapmış bir şehriyâr-ı köhne
Kimlerden arşa kalmış gör rûzigâr-ı köhne
2. Ey mülk-i bî-bekâya tâlib olan nazar kıl
'İbret-nümâ degül mi yer yer hisâr-ı köhne
3. Mülk-i cihân ise bir mihmân-serâya beñzer
Sultânlığ ile ey dil bir i'tibâr-ı köhne
4. Virânelerde gördüm ma'mûr iken yapılmış
Bürc-i Hisâra yer yer seng-i mezâr-ı köhne
5. Bildüm ki cümlesinüñ soñ ucu hâk-i rehdür
Gördüm neler geçürmiş bu reh-güzâr-ı köhne
6. Dil virmeyüp güzer kıl âsâyiş-i cihâna
Kalmaz kişiye 'Aşkî çün kim bu dâr-ı köhne

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ha üşer hâlün gamı ben mübtelânuñ cânına
Hastanuñ zira gelen ekşer mekesdür yanına
2. Bezm-i mihnetde felek her üstühvânüm kıldı nây
Raş eder şimdi dönüp ol neylerün efgânına
3. Dost her dem tuhfe-i derd ile sorar hâlümi
Bendesin müstağrak eyler luğfına ihşânına
4. Kalmadı bir zerrece bu cism-i hâkîden eşer
Gerd konmaz benden ol gün yüzlinün dâmânına
5. Söyle yakdı nâr-ı hicre 'Aşkîi tennûr-ı çerh
Bağrı biryân oldu şimdi dönemez bir yanına

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Hemdem olam diyü bâd-ı seher ol gonca feme
Âkıbet hasret ile gitdi diyâr-ı ademe
2. Bâgda serv senüñ kaddüñe öykündügiçün
İrişüp bâd-ı şabâ urdı bir iki şademe
3. Bürc-i âbide girer şanki güneş mâh-ı neve
Her kaçan menzilün ey mâh olursa bereme
4. Yaraşur gerdenine zülfini tavk eylese yâr
Şâh-ı hüsn oldı n'ola taksa hamâyil aleme
5. Bezm-i miñnetde yiter baña sıfâl-i sek-i yâr
Şusuz ölürsem uzatmam elümi câm-ı Cem'e
6. Girmesün havluña ağıyâr itüñ gibi senüñ
Yüri nâmahremi başdırma efendi hareme
7. İntisâb eyleyelüm biz de Nişânî Beg ile
Aşkiyâ yüz sürelüm dergeh-i şâhib-kereme

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Yâr-ı hercâyî olup meyl etdi a'lâ kimseye
Virmesün hercâyî dilber Hâk Taâla kimseye
2. Dest-bûs umsam tolu içdükçe lâ dir el çeker
Leblerinden bûseye lâ dimez illâ kimseye
3. Bezm-i uşşâk içre el üzre tutulsa yiridür
Virmemişdür çün keder câm-ı muşaffâ kimseye
4. Bahr-i eşküm âşinâ bigâne bilmez gark eder
Hürmet etmez gâfil olma gör bu deryâ kimseye
5. Fâriğ ol dilden çıkar dünya vü dilber guşşasın
Bâki kalmaz Aşkiyâ dilberle dünya kimseye

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Yağayın dâğ-ı gamı cânda kızıl gül yirine
Dağayın dūd-ı dili başuma sünbül yirine
2. Yine divâne olup silsile-i sevdâyı
Çekeyin bağılayın buynuma kâkül yirine
3. Cür'a-i câm-ı lebün olmaz ise baña naşib
Bezm-i gamda çekeyin hün-ı dili mül yirine
4. Oldı yanmış ciğerüm nâr-ı maḥabbetde kebâb
Ekdi dil ana gam-ı hâlünî fülful yirine
5. Bûsitân-ı ser-i küyünde revâ mı ey gül
Zâğ-ı düşmen sevine Âşki-i bülbül yirine

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Yâr olmaz ise yâr bu ben nâ-murâd ile
Ahum cihânı yile virür gird-bâd ile
2. Haṭṭ [u] ruḥuñla cân u gönül âşinâyiken
Görüşmemişdi dide beyaz u sevâd ile
3. Diller mi kurtulur sitem-i haṭṭ u hâlden
Baş koşdı zülfi ol iki ehl-i fesâd ile
4. Haṭṭ-ı siyahı şafḥa-i ruḥsâra oldı nakş
Yazıldı Nûr âyeti levḥa midâd ile
5. Hıfz etdi dost mülk-i dili ḥüsn-i hulḳla
Tutdı cihânı şeh nitekim âdl ü dâd ile
6. Dellâl-ı aşḳ hûblara şardı gönülümü
İrdi behâya bende-i maḳbul mezâd ile

472 M.135a, N.113b

473 N.110a

2. Haṭṭ u : Haṭṭ-ı N.

7. Bir kerre ben kûlın yañılup yâd kılmadı
Ol âşinâ nice nice bilişdi yâd ile
8. Virür cihânda çün dilegin bendenüñ Hudâ
Cevr eyledükçe yâr sen dilâ vefâ dile
9. H^uân-ı gamuñla yine reh-i kûyuña düşüp
‘Aşkî tarîk-i Ka‘be‘ye ‘azm etdi zâd ile

YÂ

474

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey zemîn ü âsumânuñ Sâni‘ u Zîynet-ger‘i
Eyleyen bir katre mâdan naqş her meh peykeri
2. Sebze-zâr-ı ‘âleme bir hayme kurdunñ bî-sütün
Eyledün ol haymede bir şemse mihr-i hâveri
3. Kavş-ı kaħruñdan kaža tîrin ‘adûya atmağa
Kudretün destinde bir zih-gîr çerħuñ çenberi
4. Nev-arûs-ı ğoncaya gülgûni hil‘atlar virüp
Bûsitânda nergisün avcına sen koyduñ zeri
5. Cem‘ edüp ezhârı kıldunñ câmi‘-i gülzârda
Gül budağından hatîb-i ‘andelîbe minberi
6. Taşdan la‘li vü hârâdan zülâli aқıdup
Hârdan ħurmayı bitürdün kâmişdan sükkeri
7. Her nebînüñ başına urduñ nübüvvet efserin
Cümlesine dürr-i tâc etdünñ bizüm Peyğamberi

478

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. İki mülke şehenseh şaldı iki yorı şehbâzı
Ki varup kebk-i maşûd ile her biri kıla bâzı
2. Kurup başka başına her biri çetr-i hümâyunı
Öfine devlet ile dikdi tîğ-ı nuşret-âğâzı
3. Felek gördi ki kul yazılır ol iki cüvân-bahta
Tonatdı encüm ile hayli ceş-i 'arbede-sâzı
4. Dirîğâ dutmadın haşt-ı mu'anber yâsemen şeklin
Kocaldur her cüvân-bahtı arûs-ı devletüñ nâzı
5. Eger olmazsa dem-sâzı bu bezm-i devletüñ Aşķı
Göreyin odlara yansun elinde zührenüñ sazı

479

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey gönül cûş u hurûşuñ vahtidür bülbül gibi
Güldi dünyanuñ yüzi açıldı 'âlem gül gibi
2. Ğill u ğışdan gir hum-ı vaħdetde şâf et kalbünü
Meclis-i rindâna gel hâlet-fezâ ol mül gibi
3. Câm-ı zerrîn al ele mânend-i nergis bâğda
Hâtıruñ ğamdan müşevveş eyleme sünbül gibi
4. Toğrul ey dil sen cer isterseñ şehüñ dergâhına
Kim anuñ yüz biñ kılı var Sencer ü Toğrul gibi
5. Zü'lfekâr-ı ğamze-i hûn-rîzüñ ile yâ 'Ali
Cilveler etdür semend-i hüşnüñe Düldül gibi
6. Virdi revnak nâle-i Aşķı riyâz-ı kûyuña
'Andelîbün bûsitânda etdüği ğulğul gibi

478

M.136b, S.107a

3. hayli : hayl-i M.

479

M.136b, N.125b, S.108a

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Oda yanmam şuya batmam tîğ kesmez başımı
Ger olursa mesnedüm şer^c-i Nebiyy-i Hâşimî
2. Sâde kıldum gönlümün levhın nükkûş-ı gayrdan
Boyanup renge ferâmûş etdüm Nakkâş'umı
3. Aynı ile Nûh tûfanın görüpdür diyesüz
Ey gözüm merdümleri her kim sorarsa yaşımı
4. Dostlar ta haşre dek aqlum dirilmez başuma
Bir nazır seyr eylesem ol gözleri cemmâşımı
5. Yâr gördükce beni bilsem ne yüzden fark eder
Eşk-i hasret dūd-ı dil örter gözümü kaşımı
6. Nerm olur kalbün senün zâhid eger bek taş ise
Secde-gâh et âsitân-ı ravza-i Bektaş'umı
7. Ğam beyâbânında çok yeldüm yöpürdüm peyk-vâr
Aşkiyâ Mecnûn-şifât bulmadum ayak-dâşımı

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. İrse ger h^wâb-ı ecel ey aşk bîdâr et beni
Cân virürken nâzır-ı mir^cat-ı didâr et beni
2. Almazam hiçe meta^c-ı dehri ey dellâl-ı aşk
Ger ederseñ dost vaşlına harîdâr et beni
3. Ser-girânum başuma çıktı humârı bâdenün
Sâkiyâ raṭl-ı girân ile sebük-bâr et beni
4. Tazelensün hazret-i Eyyûb derdi âleme
Gel uş ey germ-i belâ-yı aşk bîmâr et beni
5. Varlığumla yokluğum cümle berâberdür baña
Dostum iste nihân kıl iste izhâr et beni
6. Âdem olmaklık degüldür haddüm ey ârâm-ı cân
İşigünde bari bir kelb-i kem-âzâr et beni

7. Aşki'yem biñ cân ile kıldum yoluñda terk-i ser
Serverâ ser-ğayl-i ehl-i aşka serdâr et beni

482

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey gönül pervânededen öğren yürî aşıklığı
K'ağlamaz eczâsını kül eylese yanıklığı
2. Mihrüñ ile yüzi ağ alnı açıkdur dâyimâ
Şubhdan öğrensin ehl-i aşk olan şâdıklığı
3. Zâhidâ aşk ehli çeşm-i cân ile bîdâr olur
Ten gözüyle har dahı fehm eyler uyanıklığı
4. Muşhaf-ı hüsnüñ görüp da'va-yı aşk etdüm velî
Kaşlaruñ cânâ virürler katlüme tanıklığı
5. Boynuña kol arda karşımda rakîbüñ tañ mıdur
Yaşımıñ Tunca gibi gitmese bulanıklığı
6. Ben seni bir dili yok hayvân bilürdüm ey rakîb
Kandan öğrendüñ cihânda bilmezsin nâtıklığı
7. Aşki'î Leylî şaçıñ derd ile Mecnûn eylemiş
Mihr-i 'Azrâ'yile viren Vâmık'a vâmıklığı

483

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Açılür bâğuñ gül-i bâdâmı bayram irtesi
İçilür câmuñ mey-i gül-fâmı bayram irtesi
2. Mâh-ı rûzeyle geçüp bu zühd ü takva günleri
İriserdür'ıys u nûş eyyâmı bayram irtesi
3. Her şecer bayrâmîlerle sîm-ten mahebûbdur
Seyr kıl her serv-i sîm-endâmı bayram irtesi
4. Bir hilâl-ebrûyiçün tutduñsa hicrân rûzesin
Eyle'ıyd-i vaşl ile bayramı bayram irtesi
5. La'1 ü çeşm-i yâr ile irür kesâda Aşkiyâ
'ıyd-gâhuñ şekker ü bâdamı bayram irtesi

482

M.137b,

S.111a

483

M.138a,

N.130b,

S.112a

1. bâdâmı : bâdâm N. //gül-fâmı : gül-fâm N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Olmışam bir serv-ķaddüñ sâye-veş efgendesı
Fer virür ħurşid-i raħşâna ruħ-ı tâbendesı
2. Bir kıl ile baħladum aħyârı bilin vaşf için
Ol güzeller şâhınun oldum bu gün ħarbendesı
3. Mürde iken buldı cân düşünâm-ı la'linden ħayât
Var kıyâş et kim ne cân-baħş ola anuñ ħandesı
4. Şöyle beñzer ħarcını tutmaz birâder ħâşılı
Ĥân-ı ħam yir tekye-ħâh-ı 'âlemüñ âyendesı
5. Pâdişâh-ı mülk-i 'aşk olsam 'aceb mi 'Aşkiyâ
K'olmışam şeh Murtaza'nuñ bendesinüñ bendesı

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Olmasa bezm-i ezelde vâkıf-ı esrâr ney
Ĥasta gönüm gibi kılmazdı fiħân u zâr ney
2. Beñzini ser sînesin sürâħ sürâħ eylemiş
Yâra fûrkatde şikâyetler kıllur her bâr ney
3. Bezm-i meyde zâhidâ beyhûde şanma nâlesin
Bir neyistândan cüdâ düşdüm diyü aħlar ney
4. Biline ħizmet kuşaħını kuşanmış şıdk ile
Bezm-i şâhîde diler kim ola ħizmetkâr ney
5. Kıldı 'aşk ehli gibi ħâlî derûnın ħayrdan
Dostum sırr-ı 'Ali'den dem urur her bâr ney
6. Tercemân-ı muṭrib-i bezm-i ezeldür çün bu gün
'Aşķdan râz ehline her dem kıllur ħüftâr ney
7. Bezm-i rezm-i şehde çalınmaħa şevķ u zevķ ile
'Aşķiyâ olmuş ħulû-yı ħerden-i küffâr ney

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey şabâ meşşâtağa zülfini yârün tara di
Anda bu âvâre vü güm-geşte göñlüm ara di
2. Rû-be-rû olmuş görürsen saht-rû âyineî
Yârı hod-bîn eyleyen sensin be yüzi kara di
3. Ben öliceğ guşsa-i zülf ü ruḡ-ı dildâr ile
Gün şeb-i deycûrdan geysün benümçün kara di
4. Raḡm edüp ol saçları Leylî şorarsa ḡâlümü
Düşdi sevdân ile Mecnûn oluben taḡlara di
5. Vaşf-ı dendânuñla Aşkı'nüñ zebânı dür döker
Bârek-Allah âferin ol tîḡ-ı cevher-dâra di

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ey şabâ bi'llah luḡf et ol yüzi gülzâra di
Başladı bülbüllerün yine fiḡân u zâra di
2. Gül gibi çâk olmaya ey gonca ta kim dâmenüm
Gülşen-i kûyuñda üzölsün rakîb-i ḡâra di
3. Giceler ta şubḡ dek görmez gözüm uyḡu yüzün
Hey ne sihr etmiş baña ol gözleri seḡḡâra di
4. Ey şabâ yoluñda izüñde dimezsen bulasın
Ben ne miḡnet çekdüğüm varup ḡuzûr-ı yâra di
5. Ey ḡabîb-i cân u dil her derde eylesin devâ
Aşkı-i dil-ḡastanuñ derdine yok mı çâre di

486 M.138b, N.137a, S.117b

487 M.138b, N.137b, S.118a

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ol ruh-ı Oülgün idi evvel cihânun yüğregi
Haṭṭ-ı Şebdiz oldı ol Şirîn-dehânun yüğregi
2. Tañ mı Şebdiz-i haṭı hürşide şalarsa ğubâr
Rûm'da çok toz koparur Türkmân'un yüğregi
3. Cife-i dünyâya meyl etmez hüma-pervâz olan
Şaydını koyup leşe konmaz toğanun yüğregi
4. Tîğ-ı şâhî tañ mı a'dâyı kılursa pâymâl
Hâr u hâşâkı siler âb-ı revânun yüğregi
5. Aşkiyâ ser-menzil-i maḫşûda iltür aşıkı
Bâd-pây-ı ah ile eşk-i revânun yüğregi

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Eger ki tutmaz ise ol şanem vefâ yolını
Tutar yaşum denizi yâd u âşinâ yolını
2. Aceb mi ah ile eşküm kılursa yoluñı pâk
Ki il siler süpürür gitse pâdişâ yolını
3. Yaşum dilden kadüñe oldı revân
Akar kıyâmete dek ger bulursa mâ yolını
4. Tuyarsa anber-i zülfün tarîkını cânâ
Unıda bâd-ı şabâ çîn-seher Hıtâ yolını
5. Tarîk-i âlem-i aşk-ı habîbi yâd eyle
Unıtma güm-reh olup Aşkiyâ Hudâ yolını

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Bu gün kûy-ı muğânun baş açuk evbaşıdur sâkî
Elinden câm-ı mey düşmez kadeh-kallâşıdur sâkî
2. Sorun bi'llah bād ile leb-i cân-bahşı şahiddür
Henüz iki eli kanda harâmî başıdur sâkî
3. Saray-ı sine-i rindân ki şah-ı aşka menzildür
Şulayup süpürür dâyim anun ferrâşıdur sâkî
4. Koruyup leşker-i gâmdan döner üstine sâğarla
Bu gün ser-hayl-i zindânun yarar yoldaşıdur sâkî
5. Lebün şevkıyla kef geçdüm kadeh tutmaga tâkat yok
Yürü sen bezm-i hüşyârı birez tolaşıdur sâkî
6. Açılup yüzi gitmişdür tekellüf duhter-i rezden
Getürür meclise dâyim anun oynaşıdur sâkî
7. Kadeh şun Aşkı'ye götür hicâbı dime zâhiddür
Ser-i kûy-ı harâbatun o bir ayyâşıdur sâkî

Mefâîlün Mefâîlün Feülün

1. Benüm gönüm kuşu bir dala düşdi
Figânumdan sipihre nâle düşdi
2. Talısm-ı genc-i hüsnün feth olaldan
Cihân halkı ser-â-ser mala düşdi
3. Hatun irdi meger âhır zamandır
Kamer devrinde şemse hâle düşdi
4. Kimi pervâz eder evc-i fenâda
Kimisi dâm-ı kıyl u kâle düşdi
5. Geyer kimisi bay olup serâser
Fakir olup kimisi şala düşdi
6. Döker göz yaşların kûyunda Aşkı
Şanasın gülsitâna jâle düşdi

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Perişân gönlümün cânâ sen olmasañ temennâsı
Gözüm merdümleri eylerdi ölince kara yası
2. Senün luţfuñ recâsıyla ne korkı baña ısyândan
Kuluñ eksüklügi n'eyler'inâyet kılsa mevlâsı
3. Muţarrâ gülsitânda senden oldu sünbülün zülfi
Mukahhel nergisün senden olupdur çeşm-i şehlâsı
4. Görünür dide-i cânâ kamu şey çehre-i cânân
Cilâ-yı aşk ile gitse gönül mir'atınuñ pası
5. Geçüp dünya vü ũkbâdan vücûdın mahv eder Aşkî
Gönül Tûr'ında ol mâhun k'ola nûr-ı tecellâsı

Müstef'îlün Feülün Müstef'îlün Feülün

1. Bakma rakîbe cânâ yak sinem üzre dağı
Kimse söyündürmez Hak yakduğı çerağı
2. Baş üzre kurdı çeşmüm hayme hayâl-i yâra
Mümtâz yirde konar zira ki şeh otağı
3. Nâleyle tıoldı gülşen bülbül figânı girmez
Ya germ girdi yahud kerdür gülüm kulağı
4. Devrân-ı 'adl-i şehde zer sâgar ile nergis
Mestâne geldi bağa bilmez gibi yasağı
5. Ârâm-gâh-ı Nevfel olmasa kûy-ı Leylâ
Mecnûn'ıñ olmaz idi deşt-i belâ tırağı
6. Bilsem neden olupdur şem' dili fûrûzân
Mihrûnle yokdur ey meh çerhun yürekde yağı
7. Kûyuñla ey yüzi gül bulmuş durur teselli
Añmaz olinca Aşkî gül-geşt-i bâğ u râğı

494

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Bâgbân olmasa ger şerf-i şerif-i Nebevî
Böyle virmezdi cihân bâğı nebât-ı hamavî
2. Mısr-ı dil zulmet-i gafletde kalurdu ebedî
İrmese pertev-i Sid Ahmed-i Şemsü'l-Bedevî
3. Ğayr mahv oldu göründi heme-câ "Bedr-i Dücâ"
Girdi çün Şems ile bir şûrete mâh-ı Konevî
4. Bir yaluf yüzlü köçek gibi yanar şem henüz
Olsa pervâne ışıklar gibi tañ mı alevi
5. Aşkiyâ gaflet ile gönlüni virme hadese
Koma kim Ğayr ile nâ-pâk ola Tafırı'nuñ evi

495

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Bulmaz isem şanemâ şah-ı kelîsada seni
Rûz-ı mahşerde bulam meclis-i 'İsâ'da seni
2. Tâlib-i hüsnüñ ola bakmaya hürâ yüzine
Cennet ehli şanemâ ger göre'ukbâda seni
3. Tâb-ı düzah şanemâ kavm-i Mesîhâ'yı yakar
Kaç bana saklayayın sâye-i Tûbâ'da seni
4. Şöyle beñzer şanemâ şem-i hidâyet yirine
Gitdi 'İsâ kodı cem'iyet-i tersâda seni
5. Büt-i Aşkî diyü ey muğbeçe hür u ğılmân
Göstere birbirine cennet-i Mevâ'da seni

494

M.140a, N.126a, S.108a

495

M.140a, N.123a, S.105b

5. Büt-i : Püt-i N.

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Penâhum yok benüm ʿâlemde ol dergâhdan gayrı
Göñül tahtında sultân olmasın sen şâhdan gayrı
2. Işigüñ hâki cevherdür yavuz gözden şakın şâhum
Yüz urmasın o dergâha bu devlet-hâhdan gayrı
3. Hevâ-yi dâne-i hâlünle ten bir kâha dönmüşdür
Bu hırmende baña hâşıl yok ol bergâhdan gayrı
4. Ğam-ı ʿaşk ile ey zâhid bir özge ʿâlemüm vardur
Kimesne hâlümi bilmez benüm Allah'dan gayrı
5. Ğamı zâd edinüp ʿAşkî tarîk-i ʿaşka ol sâlik
Ki varmaz Kaʿbe-i maqşûda yol ol râhdan gayrı

Mefʿûlü Fâîlâtü Mefâîlü Fâîlün

1. Bahr-i muhîtuñ olsa eger hadd u ğâyeti
Deryâ-yı eşk-i çeşmüñ olmaz nihâyeti
2. Incinme yâr cevriñi artursa ey göñül
Dirler cefâdur ʿâşıkâ yâruñ inâyeti
3. Biñ cehd ederse ʿâşık-ı bî-çâre ʿaşk ile
Irmez murâda olmasa Haqq'ıñ hidâyeti
4. ʿÂşıkları ne deñlü gerekse riâyet et
Eyler râiyyete şeh olan çün reâyeti
5. Bend etmez idi boynına zincîr-i zülfini
ʿAşkî kulına olmasa yâruñ himâyeti

496 M.140b, N.122b, S.104b

497 M.140b, N.121b, S.104b

3. ʿaşk ile : saʿy ile N,S.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Bu gedâlık derd ey dil saltanat baş ağrısı
Birisinde zaħm-ı nân birinde savaş ağrısı
2. Ben şu mecnûnam ki şehir içre olan etfâlden
Hil'at olmuşdur ser-â-ser cismüme taş ağrısı
3. 'İzzet ehlinüñ komaz cisminde bir zerre hużûr
Şıklet-i tâc u zer ü zer-beft kumaş ağrısı
4. Şayrudur cân tîr-i müjgânuñ gidelden sîneden
Uğramasın kimseye cânâ karındaş ağrısı
5. Ğamzeler böğür igi beñler ovacık sancıdur
Kara karın ağrısıdur 'Aşķi siyeh kaş ağrısı

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Boynumu gördi kemend-i zülf-i dilber bağladı
Ğamzeden yanına çeşmi tîğ u hançer bağladı
2. Haşmet ile geldi sultân-ı hayâlüñ göñlüme
Karşu çıkdı leşker-i eşküm alaylar bağladı
3. Dîdede 'ağd etdi dil cânâ hayâl-i zülfüñi
Beñzer ol mellâha kim girdâba lenđer bağladı
4. Pest olursa tañ mıdır ey dil bu ıştâbl-ı zemîn
Esb-i tâzî yirine gerdûn-ı üstür bağladı
5. Ol mehün kâşâne-i hüsnin muâtţar kıлмаğa
Kâküline hâl-i 'anber-bârı micmer bağladı
6. Şayd eder biñ sihr ile göñlâni her bir Ğâfilüñ
Yüzine şol bîve ol vech ile mîzer bağladı
7. Bağlamazsañ merdsin âlâyiş-i dünyaya dil
Âl ile bu pîrezen 'Aşķi nice er bağladı

500

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Tîr-i şeh şol deñlü kırdı kûhda âhûları
Şayd-gâhuñ la'1-gûn aqđı ser-â-ser cûları
2. Şâhbâz-ı şâhuñ olmasa arûsı kebk-i kûh
La'1-fâm olmazdı hınnâdan iki bâzûları
3. Kocuşup iner hevâdan şâhbâzuñ boynına
Mürğ-i âbinüñ kemend olmuş iki giysûları
4. Biri deşt-i ğam biri kûh-ı belâ kılmış vaţan
Ehl-i aşkuñ Kays ile Ferhâd imiş usluları
5. Kûh u şahrâda bu gün seyr-i şikâr-ı şehriyâr
Aşkiyâ kımaz göñülde zerrece kayğuları

501

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Câna her lahza şalarsın ğamzenüñ peykânını
Ben ğarîbüñ yok yire her dem dökersin kıanını
2. Dostlar ölince çalışdum yanından kesmedüm
Tîğ-ı hûn-rîziyle yârüñ hançer-i berrânını
3. Çeşmelerdür zaħm-ı tîrünüden akan kıanım benim
Şularam anuñla her dem aşkuñuñ meydanını
4. Didiler kim âkıbet tûfâna virür âlemi
Bâd-ı ahumla görenler yaşumuñ ummânını
5. Ey peri divâne olurduñ hevâ-yı aşk ile
Okısañ şevk ile alup Aşki'nün divânını

500 N.129a, S.110b
4. kûh-ı belâ : kûh-ı bilâd N.

501 M.141a, N.133b, S.114b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çâk çâk etdi yakasın şubh-ı şâdıklar gibi
Taze dağ urdı felek bağına aşıklar gibi
2. Nefh-i sūr urdı şabâ mürde degülseñ ey gönül
Ğaflet uyhusından aç gözün uyanıklar gibi
3. Lâle vü nergis tutar bezm-i çemende sâğarı
Turma ayık sen de gel mahrûm fâsıklar gibi
4. Dağlar yakmış felek ahum şerârından benüm
Görinen bu şekl-i encümde o yanıklar gibi
5. Ğamzeñi tahrik eder ebrûlaruñla gözleruñ
Ben kara yazılunuñ katline tanıklar gibi
6. Râh-ı aşkuñda biribirinden olmazlar cüdâ
Ğuşsañ ile cân u dil yâr-i muvâfıklar gibi
7. Aşkiyâ esrârüñi bu halka fâş eyler senüñ
Defterüñ olmuş iki yüzlü münâfıklar gibi

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Cân u dil abdâl u sînem Hacı Bekdâş ocağı
Hân-ı Ğamla taze dağumdur aña aş ocağı
2. Dûd-ı ahum tütse tañ mıdur şikâf-ı sîneden
Aşk bazarında bağırudur benüm baş ocağı
3. Seyle virdi merdüm-i çeşmüm vücûdum hânesin
Didi gönülüm n'eyledüñ yakdun a kardaş ocağı
4. Seng-diller cevridür ben pîr-i aşka virilen
Kühken abdâla sunulmuş ezel taş ocağı
5. Ğamzedür kaţtâl olan çeşmüñle cânâ nitekim
Ceş-i Osmâñi durur seyf ile savaş ocağı

502 M.141a, N.134a, S.115a

503 M.141b, N.128a, S.109b

6. Bağrumuñ başı kılıcuñla söyünür guyiya
Âb-ı tîğ-ı şehriyâr ile kızılbaş ocağı
7. Kurıdurdu ateş-i ahum ser-â-ser'âlemi
'Aşkiyâ deryâ-yı çeşmüm olmasa yaş ocağı

504

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çekdi tenden gönlümi şevk ile sen cân cezbesi
Zerre-i toprakdan aldı mihr-i rahşân cezbesi
2. Hamdü-li'lleh kim taleb yolında pâmâl olmadın
Çekdi ben mûr-ı zaîfi sen Süleymân cezbesi
3. İşigüne pây-bûsuñ çün n'ola varsa yaşum
Sâyili iltür kapuya ehl-i ihsân cezbesi
4. Nûr-ı haddüñ zulmet-i zülfüñden aldı gönlümi
Nitekim pervânei şem-i şebistân cezbesi
5. Cezbe-i gayra ta'alluk tutma 'Aşki vâkıf ol
Şevk cânân şevkıdur hem cezbe cânân cezbesi

505

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Çünkü cânânuñ saña senden yakındur kurbeti
Pes niçün sa'y etmeyüp bulmaya cânân vuşlatı
2. Aç gözüñ sûret-perest olma gözet ma'nâ yüzün
Çünkü fânîdür dilâ deyr-i cihânuñ sûreti
3. Mihnetinden dilberüñ ey dil şikâyet eyle kim
Ehl-i râhat tuymasun mihnetde olan lezzeti
4. Gel bu gün naqd ile bâzâr eyle vaşl-ı dilberi
Ey gönül ferdâyı ço elden çıkarma fırsatı
5. Geç bu keşretten fenâ yolına 'azm et 'Aşkiyâ
Bulmak isterseñ eğer sen de mağâm-ı vahdeti

504

M.141b, N.134a, S.115a

3. varsa yaşum : var ise şum M. / / iltür : ilter M.

505

M.141b, N.136a, S.116b

5. Bulmak : Bulmağ N.

506

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Cilve-i mihr ü mâhı gördüñ mi
Bî-sütün bâr-gâhı gördüñ mi
2. Hâk' a eyler şehâdeti şeb u rûz
İş bu iki güvâhı gördüñ mi
3. Varuban âsitânına yâruñ
Gökde nûr-ı ilâh' ı gördüñ mi
4. Nice hercâyidür qarâr etmez
Menzilinde o mâhı gördüñ mi
5. Zerre-i âfitâb eder her gün
Sâye-i pâdişâhı gördüñ mi
6. Aşkiyâ kıble-i sââdetdür
Der-i devlet-penâhı gördüñ mi

507

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Çeker tenhaya keşretten hayâl-i fikr-i cânânı
Mağabbet ehli için Hâk yaratmışdur kuhistânı
2. Degül miydi 'aceb mâni' hayâl-i çeşm-i Leylâ'ya
N'ederdi hasta Mecnûn üns-i ahu-yı beyâbânı
3. Nice Mecnûn u Ferhâd' uñ siler her dem gözi yaşın
Yetim-i 'aşk için vaz' oldı kûhuñ belki dâmânı
4. Yiridür taşlar üzre bulutlar sâyebân olsa
Kuruldı şâh-ı devrânüñ sırâ buñâra eyvânı
5. Dem olur 'aşk ile inler yaqalar çâk edüp taşlar
Niçün ben 'Aşkiyâ şevk ile çâk etmem girîbânı

508

Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Fe'ülün

1. Çün perde-i 'izzetden o dil-dâr göründi
Her rûze neden çeşmüme didâr göründi
2. Çün kendüme yâr eyledüm öz kendümi âhır
Ağyâr nihân oldu kamu yâr göründi
3. Şol hâl-i ruhuñ dîdeden olduğda hicâbı
Her dâğ-ı siyeh lâle-i kûhsâr göründi
4. Hüsnine kamu halk-ı cihân oldu harîdâr
Her güşeden ol şâhid-i bâzâr göründi
5. Aşkî n'ola bülbül gibi feryâda gelürse
Kûyuñ dikenini çeşmine gülzâr göründi

509

Mefâîlün Feilâtün Mefâîlün Feilün

1. Ciger delindi yürek şerha şerha yarıldı
Kefen yirine deri üstüñâna şarıldı
2. Hayat virdi dile âb-ı tîguñ ey hûnî
Meğer ki çeşmüme hayvân ile şuvarıldı
3. Güneş yüzüñ şubından gülüñ yüzi kızardı
Çemende la'lüñ için gonca hayli tarıldı
4. İli buñar degül mi gözüm ılınca hemân
Perî-şifât nazarumdan o şivekâr aldı
5. Şarılsa kaddüñe Aşkî öpüp lebüñ güya
Añup nihâl-i güli taze gül koparıldı

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Hudâyâ bir avuç hâke atâsın eyledüñ cânı
Komaduñ zulmet-i cehl içre virdüñ nûr-ı 'irfânı
2. Kerîmâ rahmetüñ çokdur ne gam biz hâke işyândan
Şefî' etdüñ bize çün kim habîbüñ gibi sultânı
3. Ne cân ile getürsin dil emânet yükine tâkat
Yaratduñ çünki za'f üzre 'alakdan cism-i insânı
4. Cihânda derdine bilsem devâ kim uma gayruñdan
Tabîb-i cân iken luţfuñ kim ede derde dermânı
5. Benüm bu hasta gönüm çün devâ derdünden almışdur
Umaram olmaya yâ Rab bu derdüñ dilde pâyânı
6. Senüñ dergâh-ı luţfuñda baña bu şükr yitmez mi
Sek-i nefsum beni yirdi eger sen virmeseñ nânı
7. Habîbüñ haqqıçün yâ Rab tokunsın cezbe-i mihrüñ
Bu 'aşkî râh-ı 'aşkuñda vücûdan eylesin fânî

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Deyre geldi ol sanem bir cilve peydâ eyledi
Râhib-i deyr-i fenâ anı temâşâ eyledi
2. Ruhların şem-i hidâyet kıldı îmân ehline
Ĝâret-i dîn etmege zülfin çelîpâ eyledi
3. Taze cân virdi gelüp ol demde her bir mürdeye
La'1-i cân-bağış ile i'câz-ı Mesîhâ eyledi
4. Ol sanem taşvirini görüp şafâdan şeyh-i şehri
Hânkâhından turup 'azm-i kelîsâ eyledi

510 M.142a, N.127a, S.108b

3. getürsin dil : getürürsin S.

511 M.142a, N.139a, S.113a(2:-), Ü

1. anı : olan M.

2. N : 3.

5. 'Aşk hamrın bir kadehden içdi şâh ile gedâ
Birisi bî-hod biri mest oldu gavğa eyledi
6. Varını şaldı kenârına haş u hâşâk-veş
'Aşkuñ ile katresin her kim ki deryâ eyledi
7. 'Aynına almaz bu dünya-yı dūnuñ varına
Kim ki dünyada senūñ vaşluñ temennâ eyledi
8. Çün meşâm-ı rûhına irişdi bûy-ı vaşl-ı yâr
Hâce-i 'atâtâr dükkânını yağma eyledi
9. Bûse-i sâki vü sâğardur beni gûyâ kılan
Tûtî-i şekerle hem âyîne-gûyâ eyledi
10. Mürde idüm 'Aşkiyâ ben deyr-i dünyada velî
Ol Mesihâ-leb beni bir demle ihyâ eyledi

512

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Dahı beşâret-i vuşlat zamanı gelmedi mi
Gedâ-yı bî-kese devlet nişânı gelmedi mi
2. Dimişdi tîğ-ı müjeyle varup dökem kanın
O hūnî kanum için dahı kanı gelmedi mi
3. Niçün bu merdüm-i çeşmūñ yüzümüze bakmaz
Göñül sarayına gamzeñ niḥânî gelmedi mi
4. Şu münkirūñ k'ola sūr-ı haşra inkârı
Çemende gûşına bülbül fiğânı gelmedi mi
5. Nedür şikâyet-i 'Aşki bu zülf-i dilberden
Şabâ yeliyle aña armağanı gelmedi mi

5. 'Aşk hamrın : Hamr-ı 'aşkı Ü.

6. her kim : şol cân Ü.

9. hem âyîne-gûyâ : çün ayna-ı gûyâ Ü.

10. demle : demde Ü.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dil-güşâ mı var cihânda bâde-i hamrâ gibi
Cân-fezâ mı var leb-i mahebûb-ı müsteşnâ gibi
2. Korkum oldur gark eder bir gün vücûdum zevrağın
Eşk-i çeşmüm kanadı taşdı yine deryâ gibi
3. Dilbere dünyâyile etdürmek olurdı vefâ
Bî-vefâdur ol vefâsuz n'eyleyem dünya gibi
4. Başumuz hoşdur katı sevdâ-yı zülf-i yâr ile
Bizi başdan çıkarar âlemde bu sevda gibi
5. Her harâmî gamze niçün zulm ile târâc eder
Aşkiyâ dilberlere bu gönlümüz yağma gibi

Mef'ûlü Mefâilü Mef'ûlü Mefâilün

1. Dünyâda bu gün görse her kim ruh-ı dildârı
Cennetde tekellüfsüz yarın göre didârı
2. Ey bâd-ı seher irgür izi tozını yârũ
Ta kim aç ol cevher bu dide-i hûn-bârı
3. Tennûr-ı tabiâtda nâr olmuş idi nûrum
Çün ateş-i aşk irdi nûr eyledi ol nârı
4. Tımar diler derde bes kande bulur bilsem
Bimâr-ı dil-i âşık derdũn gibi tımarı
5. İşyânı eder Aşkî egerçi ki münkir-ves
Amma ki dil ü cândan Hakk'a kılur ikrârı

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dide-i encümde gör her gice bîdâr olmağı
Ögren âb âyînesinden ehl-i didâr olmağı
2. Çine zülfünden şabâ iletse ger bir şem'a bûy
Nâfe miskin öğrenürdi misk-i tatar olmağı
3. Dârda fâş eylemiş Hallâc "Ene'l-Hak" sırrını
Var ise bâziçe şanmış kişi ber-dâr olmağı
4. Yanar ey mürğ-i seher pervâne ile her gice
Şem'i bezm-ârâdan öğren yâr ile yâr olmağı
5. Terk-i ser kıлмаğa şimşirünle Aşkî cân virür
İstemez mi merd-i bî-pervâ sebük-bâr olmağı

Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Dokunsa dūd-ı dilüm zahm-ı çüb-pâre gibi
Öter bu kūs-ı felek nâle-i nakâre gibi
2. Sema-ı bezm-i şafâ kıl dem-â-dem ey dil sen
Çalınsın anda ânâşır ko çâr-pâre gibi
3. Bu rîze rîze olan dil firâk-ı tîğından
Duhân-ı ahum içinde yanar şerâre gibi
4. Edinme eşk ile ey dil vişâl-i yârı hayâl
Bu ağlamağ ile olmaz o bir sitâre gibi
5. Cihânda zahmuma Aşkî yaradı yâre benüm
Tabîb-i hançer-i dilber beni oñara gibi

517

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Devr-i hüsnünde göz açdırmaz saña nâz uyhusı
Hûâbdan insân bidâr eylemez yaz uyhusı
2. Yâre irmez giceler ta şubh bidâr olmayan
Şayda pervâz eylemez alınmasa baz uyhusı
3. Gözlerün açılmasun ey dost Hûâb-ı nâzdan
Çünkü bidâr olmadan yegdür o ğammâz uyhusı
4. Kahr u luţfuñ bîm-i ümmîd ile ey meh her gice
Gönlümün çok ğuşşası var çeşmümün az uyhusı
5. Çeşm-i nergis bâğda Hûâb-ı ademden açdı göz
Aşkiyâ açılmadı ol Türk-i şannâz uyhusı

518

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Dîdede hûn-ı cigerle bağrumun pergâlesi
Cûylarda vâdi-i aşkun olupdur lâlesi
2. Bir iki yüzlü vefâsız pîrezendür dehr-i dîn
Devlet-i nâ-pâydar olmuş anun dellâlesi
3. Goncanun hârın bahârınınun hazânın yâd edüp
Bülbülün gülşende beyhûde degüldür nâlesi
4. Katre-i âb-ı muşaffâdur ki degmiş sükkere
Tâb-ı mülden sâki-i gül-çehrenün teb-hâlesi
5. Sebʿa-i seyyâreden yaķar çerâğı her gice
Aşkiyâ pîr-i muğânun sebʿa-i seyyâlesi

517

N.130b

518

N.133a

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Rûşen etdi yine bir mâh-likâ hammâmı
Yaraşur mihr o hammâmuñ olursa câmı
2. Nâr-ı şevk ile n'ola cânını eylerse bahûr
Deyr-i halvetde gören ol büt-i sîm-endâmı
3. Kim ki bayrâm gicesi seyr ede hammâmda seni
Şeb-i Kâdr ile o bir yirde görür bayrâmı
4. Rûm hammâmları gibi perîler kânı
Görmedüm dünyede gezdüm hele Mışır u Şam'ı
5. Aşkiyâ kış güninüñ şöhetî hammâm iledür
Ol perî-çehreye var eyle yürî ikdâmı

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Rûm dilberlerinüñ turre-i anber-şikenî
Kara toprağa berâber kodı misk-i Hutun'ı
2. Girye vü hüzn ile ömri geçe Ya'kûb gibi
Cân u dilden seven ol Yûsuf-ı gül-pîreheni
3. Nîzesinden ol sipâhî güzelinüñ öliceğ
Al bayraq dikesüz kabrûme kanlu kefeni
4. Gencine aldanuben sevme karı dünyayı
Nice erden girü kalmış gider ol pîrezeni

3. bayram....hammâmda:Zülfüñle ruhuñ seyr ede ey mâh-likân.
4. dünyede : şevk ile N.
5. kış....hammâm iledür:belki gire halvete davet edicek N.
520 M.144a, N.133a, S.114a, P.567a,NI.
2. Girye.....Evvelâ bir iki gün mihr ile yüzine gülüp
....gül-pîreheni Sitem ü miñnet ile öldürür ahır seveni B
3. Nîzesinden....öliceğ: Tîğ-ı aşk etdi beni çünki reis-i
// dikesüz : dike P,NI. şühedâ P,NI.
4. Gencine....dünyayı : Merd iseñ bakma alur göz ile dehr-i
düna P. /Gencine : Gence S. // gider:görün P.

5. 'Aşki'yem kükreyicek üstür-i ser-mest gibi
Rûz-ı mahşerde mehârüm tuta Veyse'l-Karanî

521

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Zemzem-i eşk ile şol kim geydi 'aşk ihrâmını
Ka'be-i kûyuñda kıldı hacılar bayrâmını
2. Cem' olup cevlân eder şehriñ melek-sîmâları
Cennet olmuş mir-i bahriñ seyr kıl hammâmını
3. Zülmet ü âb-ı hayâtuñ âynın eyler âşikâr
Her gül-endâmuñ siyeh fûteyle gör endâmını
4. Leblerüñle gözleriñ virür kesâda dostum
Şatılurken 'ıyd-gâhuñ şekker ü bādâmını
5. 'ıyd-gâhı pes ne keyfiyyetle seyr eyler 'aceb
Mey-fürüşuñ çekmeyen câm-ı sürûr-encâmını
6. 'ıyd olup meh-pâreler meyhâne 'azmin kıldılar
Görmege kûy-ı muğânuñ rind-i derd-âşâmını
7. Bir sehâ ehli güzel sâki gerekdür kim bu gün
Cür'alarla ta ki 'Aşki'nüñ pür ede câmını

522

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Şol kimesne ki götürmişdür aradan ğayrı
Görinür mi gözine nesne Hudâ'dan ğayrı
2. Ağlaram güm-reh-i dilberde bulunmaz gözüme
Zerrece kuhl şunar bād-ı şabâdan ğayrı
3. Harem-i vaşluña yol şordum idi sâlik-i 'aşk
Didi yol varmaz aña râh-ı fenâdan ğayrı
4. Dahl eder ehl-i harâbâta 'amel-dâr gibi
Zâhidüñ yok 'ameli'ucb u riyâdan ğayrı
5. Dâr-ı Hud olsa yaraşur saña Me'vâ zâhid
'Aşki'nüñ meskeni yok kûy-ı vefâdan ğayrı

521 M.144a, N.126b, S.108b
6. kıldılar : etdiler N.

522 N.135a

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Şu dem kim şayd-gâh-ı şâh-ı 'âlem kûh-sâr oldı
Melekler şekl-i naḥḥîre girüp şâha şikâr oldı
2. Meger bu vâdi-i eymen ye ḥod Tûr-ı tecellîdür
Ki anda pertev-i nûr-ı ilâhî âşikâr oldı
3. Kaçar tağa meger tağî olup etdügiçün vahşet
Sekân-ı şâhdan her bir gazâle şerm-sâr oldı
4. Zehî ferḥunde kebk-i kûh-sârî kim anuñ cânı
Cihân içre fedâ-yı şâhbâz-ı şehriyâr oldı
5. Fezâ-yı 'âleme virdi tarâvet maḥdem-i şâhî
Hevâ-yı bezm-i nev kıl Aşkiyâ köhne bahâr oldı

Mefâîlün Feilâtün Mefâîlün Feilün

1. Şarardı berg-i ruhum sebze-i niḥâl gibi
Büküldi derd ile ḳaddüm ḡamuñda dâl gibi
2. Şu dem ki ola niḥâl-i ḳadüñ ḥayâlümde
Gözüme serv-i çemen görünür ḥayâl gibi
3. Cemâlê mazḥar olupdur bu gün ḳamu eşyâ
Kızardı ateş-i gül pertev-i Celâl gibi
4. Çemende lâle ḳodı ateş üzre bir dağı
Ḥaḥ-ı niḡârda olan ruḥuyla ḥâl gibi
5. Bahâr-ı ḥüsnüñe ḳarşu yaşın döküp 'âşık
Göge diker yüzini ḳulle-i cibâl gibi
6. Bezendi câmi-i baḡ ümmet-i Muḥammed için
Eder şalâları bülbül-i seḫer Bilâl gibi
7. Ḥüsn-i edâyile ḳılduñ bahâr vaşfını şerḥ
Kişiye şi'r dimek Aşkiyâ kemâl gibi

Mefâîlün Mefâîlün Feülün

1. Şafâ aşhâbınuñ nâzik harîfi
Haķâyık menba'ı yañi Zarîfî
2. O pîrũñ dest-i Hızır-himmetidür
Tuvânâ eyleyen her bir Za'ifî
3. Kemâl-i faẓlına şâhid degül mi
Bu hulķ u luṭf ile vech-i Laṭifî
4. Anuñ pîri çerâğ-ı Rûşenîdür
Nihâlî Gülşenî'dür hem Nahîfî
5. Mutâbıķdur müsemâsına Aşķî
O şâhib-kisvetũñ ismi Şerîfî

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Toyladuñ ni'met ü in'âm ile hâs u âmı
Haķ mübârek kıla bu sũr-ı sũrũr-encâmı
2. Mecmâ'-ı ehl-i şafâdur yine bu sũr-ı şerîf
Yaraşur cem'-i melâyik ğer ola huddâmı
3. Zer koyup gül tutar anda ṭabaķ-ı la'lîni
Götürür nergis ayâğ üstine zerrîn câmı
4. Sũruñı İyd-i cemâlũñle temâşâ kılsun
Görmeyenler bir arada düğüni bayramı
5. Ömrini devletini eyleye Allah mezîd
Giçe hurremliĝ ile dünyede şubḥ u şâmı
6. Eyledi sũnneti gülşende çü fessâd-ı şabâ
Ğoncanuñ kana boyansa ne'aceb endâmı
7. Başladı yazmaĝa çün sũr-ı Nişânî vaşfın
'Aşķi'nũñ ney-şeker oldu düğüli aķlâmı

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aks-i haddüñden şafâ kesb etdi cân âyinesi
Ârızuñdur dostum cân u cihân âyinesi
2. Sil kemânuñ pasını maḥv eyle ta kim her naḫar
Göstere şıdk u şafâ yüzün cinân âyinesi
3. Olsa göñlümden âceb midür dehânuñ sırrı fâş
Çün kim olmışdur göñül râz-ı nihân âyinesi
4. Her kaçan mir'at-ı rûyuñ yâd edüp kan ağlasam
Jeng alur dūd-ı dilümden âsumân âyinesi
5. Ey göñül hercâyi-şûretdür ḫo berber dilberin
Halka çok yüz gösterür zirâ dükân âyinesi
6. Aşkiyâ mir'ât-ı ḫalbi şâf kıl didâr için
Pür-şafâdur nitekim âb-ı revân âyinesi

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aşık u âvâre vü zâr eyleyen sensin beni
Derd-i hicrân ile bîmâr eyleyen sensin beni
2. ḫayddan âzâd u kendü başuma suḫtân iken
Bend-i hicrâna giriftâr eyleyen sensin beni
3. Kâr u bârum tağıdup şabr u ḫarârum ḫomayup
Bî-ḫarâr u şabr u bî-kâr eyleyen sensin beni
4. Telḫ-kâm edüp ḫamu lezzât-ı âlemden kesüp
ḫatlu cânumdan da bîzâr eyleyen sensin beni
5. Aşki'yem bilmez miyem biñ kerre inkâr eylesen
Tîg-ı cevri ile dil-efgâr eyleyen sensin beni

-
- 527 M.144a, N.136a, N.117a
1. cihân : göñül M.
528 M.144b, N.131a, S.102b
3. Kâr u bârum : Kâr bârum N.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Âşık oldur cânı içre şaklaya cânânını
Cân ola cânân ile mahv ede kendü cânını
2. Bâde-i peymâne-i la'1-i lebinden dilberüñ
Nûş edüp âhd-i elestüñ gûş ede peymânını
3. Ben aña direm bu gün zevk ehli Âşık dünyede
Derd ile cân vire her giz añmaya dermânını
4. Gülşen-i kûy-ı habîbinde olunca rûz u şeb
Bülbül-i şeydâ mişâli kesmeye efgânını
5. Merdüm-i âzâde oldur kim bu zulmet-hânededen
Bir nazarda bâğ-ı kudse irgüre seyrânını
6. Şehsüvâr-ı mülk-i Âşk oldur bir âdem eyleye
Tevsen-i himmetle çerhuñ bu tokuz meydanını
7. Cânını Âşkî revân etdi yolına dilberüñ
Hak kabûl etsüñ duâ eyleñ anuñ kurbânını

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Âşk bir hamr-ı Hudâyîdür gönül peymânesi
Şevk bir yalın kıllıçdur cân anuñ merdânesi
2. Âşk mir'at-ı ilâhî'dür nukûş-ı mümkünât
Zâhir olup oldı aksinden cihân kâşânesi
3. Ağlayup feryâd eder her dem bu ğurbet-hânedede
Rûh bir ma'sûma beñzer kim yaturmış ânesi
4. Gitse bir mecnûn gelür yirine biñ serbâz-ı Âşk
Milket-i Âşkuñ satıldukça tolar ser-hânesi
5. Hâk-pây-i şâha arz etdüñ kelâmuñ ruhını
Âferin ey nut-ı dehrün Âşkî-i ferzânesi
6. Kat kat içüp şerbetin halkuñ beyâbân gözlemiş
Kays bir uşlıyimiş var hey yaban divânesi

531

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Ğamuñla baħr olup tutmuş Boğaz'ı yaşum ırmağı
Olupdur dūd-ı ahumla başum ğuya Alem tağı
2. Dilâ ko miyve-i maksûda meyli bağ-ı âlemde
Ne çekdi ħazret-i Âdem bulınca iki yaprağı
3. Ruħuñda ħağ görüp dil mürĝi düşse zülfüñ ağına
Aceb olmaz ki fark etmez o miskin karada ağı
4. Kadeħ şun sâkiyâ bezm-i cihândan alalum kâmi
Dimeden sâki-i devrân götür meclisden ayağı
5. Tınâbıdur müjem Aşķi gönül deştinde ol mâhuñ
Ĥayâli şâhına kurmuş dü çeşmüm iki otağı

532

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ğamze-i ħûn-rîz ile cellâda beñzetedüm seni
Kan döker bir zâlim-i bî-dâda beñzetedüm seni
2. Seyr ederken ey hüma destüñde gördüm zülfüñi
Şâhbâzı elde bir şayyâda beñzetedüm seni
3. Sağlı sollı ğamze-i ħûn-rîz ile ey çeşm-i yâr
Nişterler takınur kaşşâda beñzetedüm seni
4. Âsiyâ-veş âb üstinde esâsı münkalib
Ey felek bir kaşr-ı bî-bünyâda beñzetedüm seni
5. Bir leb-i Şîrîn için senĝ-i belâdur meskenüm
Kûh-ı ğamda Aşķiyâ Ferhâd'a beñzetedüm seni

531

M.145a

532

M.145b, N.133b, S.114b

3. kaşşâda : fessâda

Mef'ûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Ğam düşdi göñlüme göricek Limni adasını
Lâ-büd getirmez âyîne deryâ hevâsını
2. Ağladugum bu Akdeñiz yollarum keser
Arz edemem kapuña yaşum mâcerâsını
3. Dil her belâña didi senün cân ile belâ
Rûz-ı ezel ki diñledi "Kâlû" nidâsını
4. Kurbe rızâ şu kimseye virür habîbi kim
Cândan geçüp de gözleye cânân rızâsını
5. Tîğ-ı firâkuñ ile şehâ luţf kıl buyur
Öldükde Aşkî kanden alur kan behâsını

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Ğoncalar açıldılar ey gül görüp ruhsârûñı
Servler baş egdiler seyr eyleyüp reftârûñı
2. Çeşme-i âb-ı hayâta gerçi kim cân atdılar
Ey şeker-leb bulmadılar lezzet-i güftârûñı
3. Almaya şâhib-nazarlar kuvvet-i nûr-ı başâr
Pertev-i zâtından etmiş Hâk senüñ didârûñı
4. Tutmaduñ pend ü naşîhat olmaduñ âkl ile yâr
Aşka uyduñ ey göñül yağmaya virdüñ vâruñı
5. Bâdeye çün kim mihekdür didiler merdâneler
Añla mir'at-ı kadehden Aşkiyâ mikdârûñı

537

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Kıldı ser-geşte ruhuñ mihr-i cihân-ârâyı
Şevk-i hüsnüñ şanemâ der-be-der etdi ayı
2. Kıla mı za'f ile dil vaşl-ı hümasını şikâr
Ey peri hiç mekes şayd ede mi 'ankâyı
3. Ğark eder yaşum ile küyuñı İskender-i 'Aşk
Kıdefâ mülkine ğuya akıdur deryâyı
4. La'ünüñ hâtemine oldı müsaħhar dil ü cân
Nâme-i hüsnüñe kaşuñ çekeli tuğrayı
5. 'Aşkiyâ husrev-i nazm olsa 'aceb mi nâmuñ
Tîğ-ı şeh gibi sözüm tutdı bütün dünyayı

538

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Kılursın dürre hem-dem ey şanem her dem o mercânı
Dimezsın ehl-i 'aşkuñ göricek şâyed umar cânı
2. Yağar yüzüm cemâle şem'i kâfûr-ı zer-endûdı
O simîñ gerden üzre sen mehüñ tavk-ı girîbânı
3. Müzeyyendür cemâli gülsitânı taze güllerle
Yaraşmış ol nihâl-i serve kemha-yı gülistânı
4. O Yûsuf-çehrenüñ beñzer gönüller ğabsine yâ Rab
Zenaħdânı meğer Mışr-ı cemâlün oldı zindânı
5. Gözi vü gönli mihrüñle tolıdur tañ degül ey meh
Gözine zerre göstermezse 'Aşkı mihr-i raşşânı

537

N.120b

538

N.128b

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kanı ol dem kim firâkuñla yaşum deryâyidi
Bezm-i ğamda kâmetüm çeng ü fiġânüm nâyidi
2. Vaşî âhû gibi âdemden kaçardum ey peri
Ben niyâz etdükçe kârün nâz u istignâyidi
3. Arz-ı didâr eyledüñ gün doğdı ey meh başuma
Görmemişdüm âfitâb-ı hüsnuñi bir ayidi
4. Tîr-veş atma yabana kim yaşumla bir zaman
Kâmetüm meydân-ı aşkuñda kurulmuş yayidi
5. Kanı ol bezm-i maĥabbet kim felekde Aşkiyâ
Câmımız meh sâkimüz mihr-i cihân-ârâyidi

Mefûlü Fâilâtü Mefâilü Fâilün

1. Kanı gönül ki ateş-i aşk ile yanmadı
Âb-ı vişâl-i yâra şusuz gitdi kanmadı
2. Yandıķda sine çıktı depemden duĥân-ı aşk
Gerçi tutuşdı dūd-ı güher oda yanmadı
3. Ol servüñ aķdı şu gibi ardınca cân u dil
Sedd-i rakîb seyl-i revâna dayanmadı
4. Benden gidince buldı gönül yâr hizmetin
Âvâre-vâr yolda hele oyalanmadı
5. Allah ne baĥr imiş bu gönül baĥri Aşkiyâ
Âlâyış-i cihân ile her ğiz bulanmadı

Feilâtün Mefâilün Fâilün

1. Göge ağan şerârı gördün mi
Alem-i tâbdârı gördün mi
2. Câm-ı kitî-nümâ-yı aşk içre
Şûret-i rûzigârı gördün mi
3. Nâzik eyler kişi'i ter düşürür
Sol kuru i'tibârı gördün mi
4. Kişinün meşrebini şâf eyler
Bâde-i hoş-güvârı gördün mi
5. Yârsuz Ravza'da karar etmez
Aşki-i bî-karârı gördün mi

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Görse bezm-i gayrda şem-i şebistânın kişi
Şem-veş nâr-ı hased birle yakar cânın kişi
2. Zehr yutmuş gibi ağlar yutğınur yaşlar döküp
Mevtin aılmaz unıdur derd ile dermânın kişi
3. Böyle nâr-ı reşk ile kılmaz hayatı ihtiyâr
Kâtil-i aşka halâl eyler o dem kanın kişi
4. İstemez dildârınınuñ ağıyâra hemdem olduğın
Hâr u hasdan nitekim şaklar gülistânın kişi
5. Gayrlar destinde görse dilberi dâmânını
Gayret ile çâk çâk eyler giribânın kişi
6. Kan eder bağrın tolu içüp dehânın öpseler
Şakınur cânından artuk la'l-i cânânın kişi
7. Aşk fennin şöyle tekmiil eylese mânend-i Kays
Aşkiyâ bulmasa dünya içre akrânın kişi

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Kûh u deştüñ çemende lâleleri
Añdurur aşıka piyâleleri
2. Katre katre ândelibüñ yaşı
Rûy-ı gülzâra dökdi jâleleri
3. Hâra gel hemdem olduğını görüp
Bülbül eyler fiğân u nâleleri
4. Kanlu yaşumla levh-i çehremde
Yazılır derd ü ğam risâleleri
5. Ğayruñ oldı naşib-i huân-ı vişâl
Baña irişdi ğam nevâleleri
6. Göricek kanķı dildür alınmaz
Bâğ-ı hüsn içre gözi âleleri
7. Aşķi'ye tek inâyet etsin dost
Kılsa düşmen ne ğam itâleleri

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Görelden bir nazâr bağ u bahârı hüsn-i cânânı
Unıtdurdu cihân halkına çeşmüm ebr-i nisânı
2. Kılurken her nefes şâh-ı gül ile gülsitân seyirin
Aceb yok yirlere bülbül niye eyler ki efgânı
3. Meger kim gülşen-i dehrüñ fenâsın yâd edüp añlar
Ve yâhud hâr ile hemdem görüpdür verd-i handânı
4. Çemende cür'a-i la'l-i leb-i dildârı nûş etmiş
Görüñ bi'llah şâhiddür yüzinde lâlenün kanı
5. Yüri şâhâne bezm eyle çemende Aşķiyâ bağun
Döşendi sebz ü dibâsı kuruldu çetr ü eyvânı

545

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Görmez isem gam degül yârũñ cinân gülzârını
Görmişem İlyas Balı'nuñ bu gün didârını
2. Gülşen-i cennet gibi ol lâle-ruḡ dükkânınuñ
Âl-i vâlâlarla zeyn etmiş der ü divarını
3. Şu^{le}-i hürşiddür guya şafaḡdan berk urur
Sürḡ-ı atlas-câmeden gördüm ruḡı envârını
4. Bir ağız yoḡ dime ey h^âce meta^c-ı vaşluñı
Çün ḡarîdârũñ dirîḡ etmez bilürsin vârını
5. Nakd-i cân ile meta^c-ı vaşl-ı dilberdür ḡaraz
Yoḡsa n'eyler^c Aşkiyâ ârif cihân bâzârını

546

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kaşki naḡş-ı cihâñdan sâde kılsam göñlümi
Benden^c âşıklar gibi âzâde kılsam göñlümi
2. Zülf ü ḡaddũñ seyr edüp yolında yârũñ sâye-veş
Cânımı serḡeşte vü üftâde kılsam göñlümi
3. Meclis-i mestân-ı âşḡ içinde huşyâr olmasam
Sâkiyâ mest ü ḡarâb-ı bâde kılsam göñlümi
4. Baḡlasam bir şûret ile zülfinũñ zünnârına
Cilve-ḡâh-ı naḡş-ı tersâ-zâde kılsam göñlümi
5. Reh-ḡüzâr-ı seyl-i miḡnetdür ḡarâb eyler yine
Aşkiyâ bir câm ile âbâde kılsam göñlümi

545 M.147a, N.122b, S.105a

546 N.122b

547

Fâilâtün Mefâilün Feilün

1. Görmeyelden o serv-i bostânı
Añmaz oldum hezâr-ı destânı
2. Aklı olsa eger ki Mecnûnuñ
Terk eder miydi kûy-ı cânânı
3. Ahumuñ gördi ra'd u sâikasıñ
Ebr çâk eyledi girîbânı
4. Gölgelek baña dūd-ı ah yiter
N'ederin hayme vü hıyâbânı
5. Aşkiyâ aşkdan cüdâ olma
Aşk için Hâk yaratdı insânı

548

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Görüp taht-ı sâdet üzre sen'adl ıssı sultânı
Oturdı yirine halk-ı cihânuñ cümleten cânı
2. Adū-yı kara baht ile ko yatsuñ çâh-ı zulmetde
Görüş Ya'kûb-ı tahtuñla al a ey Yusuf-ı sâni
3. Şehâ ferr-i cemâlüñle diyâr-ı Rûm'ı pür-nûr et
Ağarsuñ berf-i kaħr ile kızılbaşuñ kara kanı
4. Güneş döndi diyü halk-ı cihân oldı kamu hurrem
Gelürken mülk-i maşrıqdan görüp sen mihr-i raşşânı
5. Bi-ħamdi'lleh eyâ hürşid-i evc-i devlet-i bâki
Münevverdür senüñ zâtuñla âyin-i müselmâni
6. Şehâ bârân-ı inşâfuñla âlem mürğ-zârında
Şüküfte gonca-i devlet muţarrâ adl-i reyħânı
7. Alup evrâk-ı eş'ârını ol şeh bir güle baksa
Çıkardı Aşki'nüñ her yılda bir gül gibi divânı

547

N.126a

548

N.132a

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Göñül gel gözünü aç hikmete eyle nazarı
Nâr-ı Mûsâ gibi âb ile yanar gör şeceri
2. Talbınur goncalaruñ yüregi ister ki düşe
Leb-i cû üzre meyân-beste görüp ney-şekeri
3. Çiçegüñ hâl-i siyahını döger dest-i şabâ
Şan nihâli bereler gönlegin açmış seheri
4. Mezeyi şanki güneşde bişürür sih-i çemen
Jâleden nergis-i meste getürür mâ-hazarı
5. Aşkiyâ feyz-i Hudâ'dan irişür taze hayât
Her nihâlün dökülür üstine rahmet maçarı

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Gülşen-i fazluñ eyâ tûtî-i şîrîn-sühanı
Yüri var mâide-i ilm ile pür kıl şahanı
2. Dizilüp karşıña tâlibleruñ âyîne-mişâl
Ol sen ol encümenüñ tûtî-i şekker-şikeni
3. Rûm'dan bir dem ola ey gül-i gülzâr-ı ulûm
Tuta itr-ı nefesüñ mülk-i Hıta vü Hutun'i
4. Yazmağa bâb-ı meânî saña şerh-i beyaz
Bir kitâb etdi Hudâ berg-i gül-i yâsemeni
5. Selsebil oldu kelâmuñ kad-i Tûbâ kalemün
Tolı evrâk-ı hatuñ gülşen-i cennet çemeni
6. Yine bir şûret ile câme-i nakkâş-ı kader
Kıldı peydâ hasenüñ yirine vech-i haseni
7. Eyleseñ bülbül-i güyâ gibi elhân-ı faşih
Kimseler gonca-şîfât açmaz önünde deheni

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Nihâl-i serve beñzetmek olurdı kadd-i dildârı
Nihâl-i servüñ olaydı cihân bağında reftârı
2. Şeh-i 'iklîm-i aşkam i'tibârum seyre mâni'dür
Gedâ şeklinde anuñ çün tolandum ben bu bâzârı
3. Cemâlün naqşınuñ olup nigârâ halk hayrânı
Gezerler hâne-der-hâne yazarlar naqş-ı dîvârı
4. 'Iyân eden haţuñla zülfüñi tâb-ı cemâlüñdür
Bahâr olmayıcağ görmez kimesne mûr ile mârı
5. Götürdüñ tîğ ile haţ-ı siyeh-kârı cemâlünden
Şeh-i kişver-sitân açdı nitekim mülk-i küffârı
6. Senüñ merdân-ı meydân-ı rızâdur cümle ser-bâzuñ
Efendi Yûsuf-ı Mışruñ zenân ise harîdârı
7. Ne fikr-i âhîret var haţırında ne gam-ı dünya
Bu gün 'Aşkî gibi olsa reh-i aşkuñ sebük-bârı

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Nâr-ı ahumdan yanar ey mâh çerhuñ hırmeni
Her gice sen gayruñ olursın çerâğ-ı rûşeni
2. Başına yezdî kuşağın şarmış eyler bezm-i mey
Hoş yaraşmış ol büt-i tersâya tûr-ı ermeni
3. Şu'le-i ruhsârüñ âfâkı yakardı gün gibi
Hâyil olmasa çerâğ-ı hüsne zülfüñ dâmeni
4. Koma ey gül-çehre agyârı temâşâlanmasuñ
Ehl-i aşk için müzeyyendür cemâlün gülşeni
5. 'Aşk yolında eyâ pîr-i tarîkat çâre ne
Ol büt-i meh-pâre 'Aşkî'nüñ olursa reh-zeni

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

1. Virüp aldıkça gönül dünyede her bir nefesi
Oldı tûl-ı emeli sinede zülfüñ hevesi
2. Eylemez bezm-i hayâlünde gönül fikr-i rakib
Nitekim meclise cömerd getürimez nekesi
3. Maıv ederci özini Mûsî-i İmrân-şıfât
Tûr-ı dil pertev-i hüsnünden alaydı kabesi
4. Aşka yâr olana reh-zen olımaz nefsi-i pelid
Şâh ile hemdem olan çün saña saymaz asesi
5. Ğam-ı hâlün dil-i mecrûhumı pür-hûn etdi
Halk kat-ı dem için gerçi ki yirler âdesi
6. Menzil-i bâdiye-i dehr-i âdemdür diyü ah
Halka tenbih kıllur diñle figân-ı ceresi
7. Urmasa dâne-i hâlün hevesi cânına dağ
Mürğ-i dil dâm-geh etmezdi bu hâkî kafesi
8. Gözinün kanlu yaşı beñzeye Nîl var ise
Yâr eger Aşki'nün olmaz ise feryâd-resi

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

1. Varam ya aşk ile başa ya aşk ile virem başı
Nice bir ayağa başum şalup gözden dökem yaşı
2. Gönül merdâne depren bu cihân bir pîrezendür kim
Çürüdüp yolına varın yakasuz kalur oynaşı
3. Yürekde kan yalaşmışdur Ğam u Ğuşşayla peykânun
Ciger kanıyla besler dil ol iki üç karındaşı
4. Sürâhî meclis içre şem ile şan iki hasretdür
Buluşup ayrulurlar şubh-dem ağlaşa ağlaşa
5. Kapuñda Aşki cân virdükde besdür pister ü bâliş
Ğubâr-ı hâk-i dergâhuñla şâhum işigün taşu

563

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Yâr cevr ü cefâyâ yüz tutdı
Dil ü gönüm fenâyâ yüz tutdı
2. Deyr-i âlemde aşk ile gönüm
Büt-i sîmin-likâyâ yüz tutdı
3. Çerh elinden şikâyet ile gönül
Dergeh-i pâdişâyâ yüz tutdı
4. Seng-diller cefâyı arturdı
Halk-ı âlem binâyâ yüz tutdı
5. Gördi Aşkî felek ayağa şalar
Ol gedâ hâk-pâyeye yüz tutdı

564

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Yaşuma kıl meded Âli Çelebi
Luţfuñı eyle sed Âli Çelebi
2. Ta'n-ı ağıâr ile işigünden
Bendeñi kılma red Âli Çelebi
3. Sen rakîbe karîb olduğña
Eylerem ben hased Âli Çelebi
4. Tekye-i ğamda olup abdâluñ
Geyerem bir nemed Âli Çelebi
5. Görmeyelden cemâlünüñi Aşkî
Oldı cânsuz cesed Âli Çelebi

563 M.149b, N.129b, S.111a
2. aşk ile : aşkı şevk M.

5. M : -

564 N.131b, S.113a

563

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Yâr cevr ü cefâya yüz tutdı
Dil ü gönülüm fenâya yüz tutdı
2. Deyr-i ʿâlemde ʿaşk ile gönülüm
Büt-i sîmîn-likâyâ yüz tutdı
3. Çerh elinden şikâyet ile gönül
Dergeh-i pâdişâyâ yüz tutdı
4. Seng-diller cefâyı arturdı
Halk-ı ʿâlem binâyâ yüz tutdı
5. Gördi ʿAşkî felek ayağa şalar
Ol gedâ hâk-pâye yüz tutdı

564

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Yaşuma kıl meded ʿAli Çelebi
Luţfuñı eyle sed ʿAli Çelebi
2. Taʿn-ı ağıâr ile işigüñden
Bendeñi kılma red ʿAli Çelebi
3. Sen rakîbe karîb olduğña
Eylerem ben hased ʿAli Çelebi
4. Tekye-i ğamda olup abdâluñ
Geyerem bir nemed ʿAli Çelebi
5. Görmeyelden cemâlüñi ʿAşkî
Oldı cânsuz cesed ʿAli Çelebi

-
- 563 M.149b, N.129b, S.111a
2. ʿaşk ile : ʿaşkı şevk M.
5. M : -
564 N.131b, S.113a

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Yine mest etmek için sâki-i Kudret bu şeydâyı
Muşaffâ meyle toldırmış yeni câm-ı mücellâyı
2. O meh gün gibi bir yirde karar etmedügi bu kim
Müşerref ede her câyı anuñ çün oldı hercâyı
3. Gözüm nûr-ı cemâlünden görimez kandesin zira
Fürûğ-ı hüsnüñ ey dilber tutupdur cümle dünyayı
4. Yaşarmaz dîdeden cânân çü hüsn-i âlem-ârâsın
Gel imdi cân gözini aç gönül eyle temâşâyı
5. Elâ ey Yûsuf-ı şânî koma hüzn ile fûrkatde
Yetiş Ya'kûb-ı dil gözden çıkar ağlayı ağlayı
6. Ne şive gösterür naqqâşı gör kim deyr-i dünyanuñ
Hem eydür büt-perest olma hem eyler şekl-i tersâyı
7. Eger hubb-ı Hudâ'yı Aşkiyâ cân ile istersen
Yüri sa'y et çıkar mir'at-ı dilden fikr-i dünyayı

Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlâtün Fâîlün

1. Yârlık kıl ey şabâ bir dem varup ol yâre di
Tîğ-ı hasretle dil-i uşşâka urma yara di
2. Cân virür çekmez hele kurtuldı merhem minnetin
Zahm-ı tîguñ bu dil-i mecrûha ömrüm yaradı
3. Anber-i sâr ile hem-dem olur iseñ ey şabâ
Kâkül-i dildâra tolaşma be yüzi kara di
4. Çâhdan neyler biter kûh ise iñler fâş eder
Sırruñı ey dil gerek çâha gerek kuhsâra di
5. Ger şorarsa sâkin-i berr-i selâmet ey şabâ
Aşki bir deryâyâ düşmiş kim görünmez kara di

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Yaşum ğark etmedin göster baña ebrû-yı ğarrâyı
Bulur kıble-nümâñ ile çü merdüm râh-ı deryâyı
2. Senüñ ruhsâruña ğurşîdi nisbet kılmazam cânâ
Ki insâna nice teşbîh edem ol bî-ser ü pâyi
3. Benem Mecnûnı ol Leylî-veşüñ aşkını benden sor
Ki bilmez Vâmık olmayan kemâl-i ğüsn-i Azrâ'yı
4. Eger içmezse derd olsun efendi ğâtırum hoşdur
Senüñ devr-i leb-i la'lünde zâhid câm-ı şahbâyı
5. Vişâlin cânâ virmezse eger âzurğanup dilber
Nişâr et Aşkiyâ sen bir metâc-ı dîn ü dünyâyı

Mef'ûlü Fâîlâtü Mefâîlü Fâîlün

1. Yıllar durur ki görmedüm ol mâh-pâremi
Encüm gibi döküldi yaşum gör sitâremi
2. Dem-sâz-ı aşk oldu ğöñül çünki ben dağı
Aldum anâşır ile ele çâr-pâremi
3. Yaşumı şöyle bağr edeyin çevre yanuma
Ġirdâb-ı ğamda görmeye hiç kimse kıramı
4. Çerği göğe boyadı ğöñül dūd-ı ah ile
Encüm şanur felekde ğörenler şerâremi
5. Aşkuñ yolında Aşki'yem ey şâh dönmezem
Ger kılağumca eyleyeler cümle pâremi

M U K A T T A A T

1

KIṬ'Â

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Aşk ile hûb-ı âdemden olalı bîdâr dil
Kılmamışdum kayd-ı dünyaya taâlluk ben gedâ
2. Çeşm-i ʿirfân ile seyr edüp tecerrüd ʿâlemin
ʿÂşık-ı şûrîde-hâl olup yürürdüm bî-nevâ
3. Geh kılurdum pâ-yi ehl-i ʿuzlete baş üzre yer
Eyler idüm ʿaşk ile gahi cihânı zîr-i pâ
4. Mürde-i tîğ-ı belâ-ya ʿaşk idüm ben hastanuñ
Bir görünürdi dil-i bîmârına derd ü devâ
5. Eylemişdüm mâ-ḥaşal ʿuzlet maḳamın ihtiyâr
Bu fenâ mülkine çeşmüm istimezdüm kim baḳa
6. Bir ḥaşır alur yerüm yoğ idi bu ḡam-ḥânede
Töhmet idi cism-i ʿüryânuma naḳş-ı bûriyâ
7. ʿAvn-i Ḥaḳ'dan irdi nâgeh himmet-i şâh-ı cihân
Ġenc-i luṭfından bu ʿabd-i muḥlise kıldı âṭâ
8. Padişâh-ı berr ü baḫrûñ kılduġı iḥsân ile
Üsgüder ḳurbında aldum bir maḳâm-ı ḥoş-hevâ
9. Âb u ġilden anda yapdum ḥusrevâ bir tekye-ġâh
K'eyleye âsâyişi geldikçe aşḥâb-ı şafâ
10. Eksük olmaya içinden ehl-i dil şâm u seḫer
Dâyimâ ola devâm-ı devlet-i şâha duâ
11. Lik oñ biñ aḳçe ḳarż aldum yaparken ol evi
Deyn ḳaddüm bükdi yoḳ ḳalbümde ol ḡamdan şafâ
12. Âsitân-ı ʿizzete bir cân ḳalur borcum hemân
Cûd-ı şâh ile ^{eğer} olursa ol deynüm edâ

1. N.139b, S.120a

7. luṭfından : luṭfında S.

13. Aşkiyâ eyle duâ-yı devlet-i şâh-ı kerîm
Çekme gam k'evvelde luţf-ı şâh ile oldu binâ
14. Tekye-i dehre konup göçdüğe bu halk-ı cihân
Gün gibi yansun çerâğ-ı devlet-i zıll-i Hudâ

2

KIT'Â

Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Pâdişâh-ı cihân-penâhuñ ben
Nice yıl ışiginde çâker idüm
2. Yimez idüm cihân gamın zîrâ
Pâdişâhuñ ulûfesin yer idüm
3. Şehriyâruñ duâ vü medhında
Mîr Husrev gibi sühan-ver idüm
4. Şâhuñ atı öñünce ruḥ üzre
Her gazâyı piyâde eyler idüm
5. Kal'a ceng olsa añmayup ölümüm
Yanar oda girer semender idüm
6. Hasta kaldum kesildi dirliceğim
Şağ olursam şolağ olam der idüm
7. Şâh-ı âlem-penâh şağ olsun
Çâkeriyem ezelde çâker idüm

3

KIT'Â

Mefâilün Mefâilün Feülün

1. Bu gün meddâhısın şâhib-kırânuñ
Şehâ lâyıķ degül kim ola ma'zül

2. Senüñ gibi efendüm var iken ben
Kimüñ kapusına varup olam kul
3. Ser-efrâz ola her tâze-nihâlüñ
Bu gülzâr-ı cihân turdukça var ol
4. Başîrî göz yumup bâğ-ı cihândan
On akçeyle gedügi oldu mahlûl
5. Umarın hâcetin ben nâ-murâduñ
Mürüvvet kânıdur şeh ede maqbûl
6. Duâ-yı devlet-i şâh-ı cihâna
Olayın ta ölince ben de meşgûl

4

LUĞAZ-I BERF

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Silkinüp dökdi tüyin nâğah bir mürğ-i sepîd
Altına aldı kanadınıñ zemîn_i beyza-vâr
2. Beyza-i mürğ-i şütürdür fi'l-meşel her bir cebel
Penbe yüklenmiş cemeldür gûyiya her kûh-sâr
3. Ğeh diker aq bork ile bâğa gümüşden harbeler
Ğeh çeker gencîne-i âb üzre billûrîn hişâr
4. Ğah olur kim halka gün göstermez ol bir nice gün
Mihri zerrîn-top ile Ğah eyler anı târ u mâr
5. Ğeh dıraht-ı huşka zeyn eyler şekerden taze sîb
Nice müddet Ğeh cihân halkın kıllur muhtâc-ı nâr
6. Gülşeni dükkân-ı Hallâc eyledi bâd-ı şitâ
Döne döne ayı ber-dâr eyleyüp Mansûr-vâr

5

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Her dırahtı gördi üryân eylemiş bâd-ı şitâ
Raḥm edüp ḥayli çoğ akçe virdi dest-i rûzigâr
2. Bûsitânda gördi kim şınmış bahâruñ leşkeri
Bir gümüşden kal'aya şaklandı kaçdı cûybâr
3. Bir zaman ol sîm-ten vaşlına dil-teşneyidi halk
Pây mâl edüp yüzinden şimdi eylerler firâr
4. Râygân ise bu gün yarın bulısar kıymeti
Olısardur hemdem-i cüllâb kand-i la'1-i yâr
5. Dest-i Kudret 'anbere kâfur uvağın dökdi kim
İzleye ahû-yı miskîni sekân-ı şehriyâr
6. Her gazâluñ pâyına sîmîn selâsil taqdı berf
Kaçmayup âsanlığ ile şâha olmağa şikâr
7. 'Aşkiyâ pây-i semend-i şâha teşrîf-i kadem
Ferş-i sîmîn şaldı nut'ı dehre çerḥ-i zer-nigâr(1).

6

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Kükremiş üştür-veş ağzından köpükler şaçdı ebr
Bir zaman ejder gibi olmışdı gerçi pür-şerâr
2. Üştür-i ser-mest iken bâr-ı bahârı yüklenüp
Ebr-i ser-keş dest-i 'adl-i şâha virmişdür meḥâr
3. Berf şanma gökde her bir katre olmuş bir zaman
K'eyleye şâhuñ duâ-yı devletin leyl ü nehâr
4. Bâd u âbuñ leşkerin koydukça sîmîn kal'aya
Mihri zerrîn-ṭop ile kıldıkça her yıl ṭâr u mâr
5. Serd bir âhen dahı olursa düşmen kal'ası
Feth ede ṭop-ı celâl-i sâye-i Perverdigâr(2)

5 N.141a

6 N.141a

(1),(2) Bu manzumeler 4 nolu "Lugaz-ı Berf" manzumesinin devamı hissini uyandırıyor. Zaten başlık ve isim-

TARİH-İ VEFÂT-İ SULTÂN MEHEMMED-İ TÂB-SERDE

Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

1. Dirîgâ tutdı ol şâh-ı yegâne
Sefer âzmin kılup bir râh-ı bî-ğad
2. Meğer firdevse şâye şalmağ için
Cihân bağında çekmişdi yüce kad
3. Cihânda sürmedi sultânliğ ile
Çün ol şehzâde yâ Rab'ömr-i sermed
4. Cinânda leşker-i ğılmâna olsun
Senüñ emrünle sultân-ı müebbed
5. Melekler varsın târih olupdur
Tavâfa türbe-i sultân Mehemed

950 / 1543

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Hudâ pür-ğenc edüp gevherler ile ka'r-ı deryâyı
Niğeh-bân eyledi ejder-şifât aña kadirğayı
2. Şanur mağribde çatmış birbirine iki kayıkdur
Şaçun devrinde seyr edenler ol ebrû-yı ğarrâyı
3. Kenar ol bir gün eġnine düşürür rûzigâr âhır
Esîrüm çok diyü cânâ inen çekdürme forsayı
4. Yoğ etdi ceş-i Fir'avn'ı âsâ-yı mu'ciz-i Mûsâ
Bu ejderlerle kahr et sen şehâ kavm-i Mesîhâ'yı
5. Şehâ sultân-ı berr ü bahrsin'âlem mu'ti'undur
Sikender gibi keştîlerle ğeşt et cümle dünyayı
6. Kadem baş zir-i pâyüñdür rikâb-ı tevsen-i himmet
Zafer-yâb ol âdûv hayline sür raş-ı sebük-bârı

7. Şehâ bunca gazâlarla saña bu fahr yitmez mi
‘İbâdet-gâh-ı dîn etdüñ nice deyr ü kelîsâyı
8. Olaldan hâk-i dergâhuñ serine husrevâ efser
Kuluñ ‘Aşkî gubâr-ı râha şaymaz tâc-ı Dârâ'yı
9. Atup lengere-şifat cümle ‘adûñı ka‘r-ı derÿâyı
Mübârek eylesün şâhâ saña Hâk bu donanmayı(1)
943 / 1536

9

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Pür-neşât olduğ yine sûr-ı sürûr-efzâyile
Bürc-i devletde muķârin oldu hurşîd ay ile
2. Kâse-i ni‘met şükûfe sûr olmuşdı bahâr
Mutrib eylerdi edâ bülbül fiğânın nây ile
3. Şu‘le şalmış her taraf sahn-ı felekde âfitâb
‘Arşa-i ‘ürşü ser-â-ser döşedi dibâyile
4. Meclis içre la‘l-i yâra dil uzatmasuñ diyü
Ehl-i meclis zâhidüñ ağzın tutar halvâyile
5. Gördi her meh cây-gâh eyler felekden âfitâb
Anda şan bir kâse-i çini tutar zerd-âb ile
6. Sidre-kâmet lâle-had gılmânlar ile her gören
Vaşf ederdi ‘ürş-gâhı Cennetü'l-Me'vâyile
7. Eyledüñ bir sûr kim târîh olupdur Hâk bilür
Ol cenâbı dünyede sûr-ı neşât-efzâyile
8. "Kadrüñ efzûn eylesün Bârî Taâla gün-be-gün
Şemsiyâ sûr-ı mübârek düşdi târîh-i düğün"(1)
959 / 1552

5 (1) Ta'miyeli tarih.

9

N.142a

(1) Ta'miyeli tarih.

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Takatüm yok kim koyam bir taş bir taş üstine
Bu harâb-âbâdda iller gibi ma'mûr olam
2. Korkum oldur sazdan bir hâne yapup olmağa
Ateş-i ahum yağa kendüm içinde nûr olam

Müfteilün Müfteilün Fâilün(1)

1. Kılmayacak senlüğüni sen şikest
Ka'be büthânedür ey hod-perest
2. Şundi meyin sâki-i rûz-ı elest
İçdi o meyden kamu hüşyâr u mest

Müfteilün Müfteilün Fâilün

1. Yâr büt olmuş bu cihân deyridür
Şanma ki deyrün büt olan gayrıdur
2. Aynı yoğ a'mâ görimez 'aynını
İş bu makâm ehl-i naçar seyridür

Müfteilün Müfteilün Fâilün

1. Yir ü gögü eyler iseñ cüst ü cû
Hây ile hûdan dü cihân tobtolı
2. Âb gider hûk yirinde kalur
Seng-i havâdisle şınıcağ sebû

10 N.142a

11 N.142b

- 5 (1) Bu ve bundan sonraki rubâilerin hepsinde kalıp aynıdır ve bu kalıp ahreb ve ahrem kalıplarından birinde mevcut değildir.

12 N.142b

13 N.142b

14

RUBAİ

Müfteilün Müfteilün Fâilün

1. Âdem ü Havva yimedîn gendümi
Bâğ-ı cinânda ne o vardı ne bu
2. Eyleyicek keşret ü gaflet gülüb
Âdemi Havvâ didi görüp ebû.

15

RUBAİ

Müfteilün Müfteilün Fâilün

1. Bende kamu şâh-ı cihân şâh O'dur
Râh-dev ü râh bi-rev râh O'dur
2. Ğayb u şehâdet anuñ ilmindedür
İki cihân sırrına âgâh O'dur

16

RUBAİ

Müfteilün Müfteilün Fâilün

1. Eylemedin üç veledi vaz-ı haml
İş bu ne abâyile çâr ümmehât
2. Hâme-i Kudret'le yazılmışdı bu
Levh-i vücûda raqam-ı kâyinât

17

RUBAİ

Müfteilün Müfteilün Fâilün

1. Kande zühûr eyler idi ism-i cûd
Gelmese dünyaya âdemden vücûd
2. Ğayb-u şehâdetle bulupdur zühûr
Niteki da'vâda şübût-ı şühûd

14 N.142b

15. N.142b

16 N.143a

17 N.143a

18

LUGAZ-I FÂNÜS

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

1. Nedür ol mâh-rû pîrâhene çekmiş ser ü pâyi
Hevâdan şaklaya ta kim fûrûğ-ı meclis-ârâyı
2. Ol ikinüñ dahı birisi zî-rûh
Biri bî-rûh lîkin nâfesi hûb(1)

19

LUGAZ-I TOP

Mefâîlün Mefâîlün Feülün

1. Nedür ol ejdehâ-yı âhenîn-fem
Ğıdâsı seng ü ateşdür dem-â-dem
2. Kılur feryâd u efgân eylese kay
Ko şundısına durmaz div ü âdem

20

LUGAZ-I MİKİRAS-I HAŞ

Feîlâtün Feîlâtün Feîlâtün Feîlün

1. Nedür ol kim dehenin açığuz ejder-vâr
Niçe biñ mûrçenüñ başını toprağa şalar
2. Dest-i insâna konup mürğ-i perestû gibi ol
Kuyrugın yüksege vü başın alçağa şalar

21

KİT'Â

Feîlâtün Feîlâtün Feîlün

1. Gerçi nev-bâvedür bu bağ velî
Her resîde nihâli pür-mîve
2. Büker ma'nîler ile her beyti
Toptolıdur niğâr-ı pür-şîve
3. Aşkiyâ her ne deñlü hûb olsa
Duhter ile bir olmaya bîve

(1) İkinci beyit 18 M.149b, N.143a
Mefâîlün Mefâîlün Feülün veznindedir.
19 M.150a, N.143a
20 M.150a, N.143a
21 M.150a, N.143b

3. Olsa semiyy-i şîr-i Hudâ yaraşur aña
Bî-had durur mürüvvet ü luţf u şehâveti
4. Âlî kılursa Hağ n'ola eyvân-ı devletin
Muħkem durur esâs-ı binâ-yı diyâneti
5. Rûşen-zamîr olduğını âfitâb-veş
Baksañ yüzine diyverür anuñ kıyâfeti
6. Dâyim güler yüz ile bakar halk-ı  aleme
Zîra bilür ki mü'minüñ oldur  alâmeti
7. Şehri müşerref eyledi  ıkkı saraydan
Luţf-ı şeh ile irdi Hudâ'nuñ inâyeti
8.  aşkî bu mısraı didi târiħ eyleyüp
Hağ bu ki hem muħalledi buldı vezâreti

954 / 1547

26

TÂRİH-İ FETH-İ SÜRH-SER
Feilâtün Mefâilün Feilün

1. Deşt-i Tebrîz'de kızılbaşuñ
Hûnı sürh-âb iken Fırağ oldu
2. Âkıbet pâytaht-ı saltanatı
Mezhebi gibi bî-sebât oldu
3. Yine bâr-ı girân-ı miħnetle
Bükülüp bili kat kat oldu
4. Câm-ı meyüñ ile tîğ-ı tîz-âbın
Niçeler içdi bî-ħayât oldu
5. Müjde-i feth ile toplup  alem
Herkesüñ ağızı pür-nebât oldu
6. Didi  aşkî bu feth târiħin
Depdi fili o şâh mat oldu

955 / 1548 (1)

26

N.144b

(1) Tarih mısraının toplamı 956 tutuyor.